351 Nº 30

76

39

Hs. 83

368. foxas

Ad Titulum de Servitutibus in ff a Licenciato D. P. de Alaba explicandum soluto Anno 1601

De hac materia vsta ordinarie sua soc. tt. de servitutibus et aliensium int. C de ser vitutibus et aqua agunt Ant. Gomez 2 Homo. c. 15. Covarr. lib. 4 variar. c. 7. Molinaeus in labirintho dividui et individui Greg. Lopez in l. 1. et seq. tt. 31. p. 3. atque peculiares tractatus de servitutibus ediderunt Cepola Solorzanus ...

In cuius explicat. hunc ordinem servare decrevi. Et 1. diffinitionem deinde singulas species servitutum sigillatim explicabo atque in unaquaque quod necessarium & utile videbitur atque in illis aliquas quaestiones auctorum:

Ad cuius itaque declarandum. 1. servitutem in genere generalissimo sumptam ita posse agere diffiniri ut sit ius quo una persona vel res alteri personae vel rei domino ... subiicitur ... aut servitus sit ius praediale ... l. creditori 9. de novi operis nunt. ... poratio ... ius in l. 1. de usus divis. ... in ...

Biblioteca de Santa Cruz Valladolid

Deinde addicium[...] verba (que vna persona vel rei est) ad significan-
dum quasdam seruitutes esse personales quasdam reales ut in l. 1. Scott.
et statim nos dicemus — Deinde illa verba contra naturam includunt serui-
tutem Solum quae contra naturam dicit in d. Ius autem gentium inst. de iure
naturali et in d. seruitus inst. de iur. personarum et l. 4. ff. de statu hominum
Solum que verba recipit pluribus interpretationibus quas congerit Cob.
in reg. peccatum 2. p. ff. ij n. 3. placet interpretanda esse secundum molin.
de Iust. et Iur. tractatu 1. disput. 4 col. 3. est scilicet seruitutem do-
minium esse contra naturam et Ius naturale habito respectu ad primam constitutionem
Iuris naturalis quo ipse seruitus esset iniusta postquam vero malitia induxit bella
Iustius et equius homines captiuos seruare quam occidere et inde serui dicunt
a seruando ff. serui inst. de iur. personarum l. pupillus. 239. ff. serui de verb. sig.
nec tamen Ius naturale immutat contra in d. sed naturalia inst. de iur. natur.
2. Id potius dicit variari Ius scilicet libertatem dictare et seruitutem prohibere
tempore illo primeuo ubi bella non erant inducta postea vero seruitutem permi-
ttere et ita solum constitutam.

Illa vero verba definitionis vel 5 Iuris presumptionem denotant vn-
vnamquamque rem a iure presumi semper liberam l. 2 l. altius l. agrum
C. de seruitutibus et aqua c. 1. 2d. que presumptio inducit presumptionem
bonae fidei l. 4. ff. si viam. de vsucapionibus. que ita explicanda est.

Constituendum est seruitutem aliquando accipi pro iure quod quis in re aliena
habet ut intendit ut in Scott. de seruitutibus. de qua nunc sermo est aliquando
vero accipi pro statu hominum solum qui nobis subiecti sunt et serui appellantur
l. 1. de his qui sunt sui vel alieni iuris. et in prin. inst. eod. seruitus
dup[...] a. l. in tribus

[...] solum est ius potestatis quod habet dominus in seruo p[...]
[...] consistere ius in re aliena l. ubi fauit [...]
[...] fundo ff. de seruit. rusticorum et ind c
[...]sulam constituti ad transferendum dominium
[...]n in eius est fauore facta scriptura
vel sit

vel sit dicendo q. is q donat vel vendit um constituit se ejus
fructuarium et singlinum cuius sui noie donatarij vel emptoris
d. Ix in l. quisquis C. de donation. et in c. cum venissent Junta gl. et bo
amue possessionis de rest. spoliator. —

— 2 dria est q. p servo repetendo competit rei vendicatio l. i. C. de usu
cap. p emptore l. dom ancilam C. de rei vind. p servitute v° de qua sermo
no est competit vel actio confessoria vel negatoria de qua s. agat inst. d. actio =

— 3. dria est q. servitus servi p prij n° extinguit cum psona dni
de in fraudem inst. q. ex causis manumiti n° l. at v° servitus psonalis inda
extinguit cum psona l. sicut de fin. ff quemadm. servit. am. l. n° solum
9. de cum tali legatum de libertat. legata de finit inst. de usufructu Jun
cta l. i. ff Socti. — Inde explicanda est l. in prin. et l. i. et 3i. p. 3.
ibi como eselabos pprios ubi manifeste denotat differentiae int se habere
bitur ratione modicitatis et vilitatis similitudinem habeant arg. l.
q. nerba ff depositi — De hac servitute intelliges etc. su. in l. n°
alit de adoption. l. 2. ff rem pupili salbam cum enim alteri nemo
possit stipulari nisi servus dno et si q. alij et alteri inst. de inutilib.
ad hoc ut loco absentis tabelarius posset ei stipulari et obligatus
adquirere servus publicus instituat et l. p. in l. generali C. de tax
nela lib. ij derogatum sit tali consuetudini prohibendo servos fieri
psonas publicas et notarios remansit tantum penes illos is effectus
psonas publicas et notarios remansit tantum penes illos is effectus
ut noie alterius possint illi stipulari et obligatus adquirere de cumaut
inst. de adoption. l. orfanotrofos 3i C. de epis et clericis et inde est
clausula notariorum stipulant p absente donat. vel hn.
in quantum illa favorabilis est. —

— I. divisio servitutum est ea que traditur a Marciano in l. i.
ff. tit. q. alia sit servitus psonalis alia realis servitutis psonalis
3. sunt species. I. que debet a psona psone cuius exemplum ponit

in servitute qz sit dnus in servo proprio p Bart. in l. 2a C. de usufructu n. 4. Jass. in d. § de aqua si agat n. 8. Aug. Cepol. in l. 1. ff si s. p.

¶ Hoc exemplum refellit ex his quae dicta sunt in 2. primo nec satisfaz q dicit habere dnum usumfructum servitutem causalem lz n formalem in servo proprio nam hic modus loquendi n est verisimilis ut apparebit in 3 specie servitutis personalis ff quare Cepola de servitutib. c. 7. docet operas servorum debitas alicui esse servitutem personalem quamvis sententia fz ut usufructus consistere etz in servis constituit inst. de usufructu et fructus servi sunt operae l. 3. 4 et 5. de operis servorum fz 2. ... legatis operis usus censet datus d. l. 5 et usus est servitus personalis ... l. 1. ...

¶ Dictum autem sibi neq hoc exemplum esse verum neq operas esse servitutes ex sequentib. prim. 1. quia operarum obligatio n finit morte cuius cui debent l. 2 de usufructu legato l. cum patronus de cum libertus de operis libertorum ita intelligendus ut in l. cum heres de servitute l. 1. ff de statu liberis — 2 quia operae hominis liberi legari possunt l. 3 ff de usufructu sed servitus n cadit in homine libero l. titio centum § titio ... de ... ergo n sunt servitutes — 3. quia operae consistunt in facto l. 1. de operis servorum et ita differt ab usufructu et servitute quae est ius ut patet ex dictis in l. primo et manifeste hanc distinctionem tradit consultus in l. 1. § si usufructus ff ad l. falcid. Junctis explicat. Paulus lib. 1. ... c. 6. atqz ita n esse servitutem docuit Aurelius in l. sig. ... bono quod ... ususfructus quam sequitur Gomez ... tomo. c. 15 n. 2. Menchacus in l. C. de servit. et aqua ... ad d. § de aqua si agat ... pertinere docent arg. ... in l. ... de ... inter ... et in l. iniuriarum ... ff de iniuriis. et ita modo ad 1m. arg. ... vel fundamentis n sequitur quod operae sint fructus servi sed est servitus ususfructus quinimo Paulus in l. 1a. de operis servorum ... opus ... ususfructu distinguere quasi sint partes ususfructus ... sunt ususfructus —

¶ Ad 2 arg. ... operis servi legatis ... intelligi ... usum ... ad ius servitutis sed ad factum id est quod habet operas posit ... ministrand ...

ministerio servi [illegible] q. Ubi potest inde item in de usufructu et habit.
et ita concludendo est operarum prestationem non esse servitutem de qua loquuntur deli
gatum ad factum ut et Cepola l. c. 7. agnovit et Leonar. prob. lib.
4 comment. c. 2. qui distinguere eam servitutem ab operarum prestatione de Juris
consulti docent in l. 1. § si usufructus ad l. fal. et in l. si debitor § si operas
de usufructu et faciunt probat. scilicet Jct. in l. Gaius 12 de adimend. legatis.
et l. servi 38 de usufructu [illegible] aliud etiam exemplum servitutis personalis
que debet a persona persone scilicet servitus usufructus ut [illegible] cod. Justi.
et in § constituit de usufructu ubi et insertus ~

c. 2 species servitutis est personalis que debetur a persona rei
de qua loquitur Jct. in l. fisco [illegible] 2 de [illegible] itidem l. mulier
de manumissis tit. l. Cato § imperator l. libertis 22 § fin. de adimend.
legatis. de qua specie servitutis intelligendi sunt titt. C. de agricolis
et cens. et C. de municipibus et C. de colonis [illegible] qui speciei ser
vitutis libertatem ut infringeret d. l. fisco [illegible] 2 [illegible] deli
bero homine [illegible] et inde illi agricole de quibus in d. tit. Codicis servi
adscriptitii appellantur ~

[illegible] difficile est quod in l. 3 de usufructu legato operae cadunt in
homine libero ad quod est [illegible] Panorm. in c. 1. de [illegible]
non possunt ut maritus obligetur habitare in domo uxoris ex
pacto in [illegible] dotis posito ut plerumque fit ~

[illegible] videtur ex gl. [illegible] singulari in l. 3 verbo [illegible] de
usufructu quod in homine libero operarum obligatio possit cadere non [illegible] al
ternative idest quod vel operas prestet vel interesse solvat l. in stipulatio
nibus § operarum ff. de verb. oblig. l. si quis ab alio § fin. de re iud. quomodo col.
de sponsalibus 2 p. c. 7. in princ. non [illegible] intellexit maritum obligatum
manere ad habitandum in domo mulieris ex pactis factis in [illegible]
ut solvendo interesse liceat nec [illegible] ibi habitare ~

ff de servitutibus

+ ex ll. infert ad similem questionem an valeat grauamen et
additio que apponi solent in institut. maioratus ut quis possessor teneat
habitare in certa domo et ciuitate et q[uo]d ex supradictis videt[ur] dicendum
non valere q[uia] infringit libertatem ... ...
ita talem additionem tanq[uam] obscuram et iniustam reiciendam esse ...
... de his que pene nom. ... ... de legatis ... ...
p[er] Molin. lib. 2. de ... c. 12. 13. et 19. +

... ... lib. 1. n. 1. ...
... de maioratu ... ... libertatis 108.
de additio. et demonst. l. ... l. annua 20 de annuis legatis ubi valet
tale grauamen ut legatarius teneat habitare cum filiis testatoris —
2 aduit l. ... ... lib. ... l. 89. ... p. 3.
ubi apparet posse obligari hominem liberum ad hanc speciem seruitutis —
3 aduit illa ... ... de his q[ui] ... +

... ... puto 1. ... neq[ue] q[uo]d
negotij faciunt fundamenta ... nam priora ... non intelligunt in
specie habitandi certo loco ubi infringeret libertas ... in specie habitar
cum filijs ubi testator magis ... filios ... ad habitandum in
certo loco ... — ad 2 fundamentum ... hominem
liberum posse obligari ... ad hanc speciem ser
uitutis nam ... ad seruitutem ... ... ad ...
... ... et venundari ... ...
testatorem posse obligari ad talem speciem seruitutis ... ... est
nec etiam ... ... — ad 3 ... fundam. ... ...
... ... et ita ... ...
... possessorem maioratus non teneri habitare in domo designata a testatore
si soluat interesse damni ... ex absentia sua in illo loco resultat —

— et ... ... sua ... ... in
... ... causa
que justa ... ... non habitandi ... ... in l. caio ... de ali
mentis legatis +

mentis

⁓ 3. Species Sui servitutis personalis est ea que debetur personae que personalis non realis dicitur quia persona hominis est nobilissima l. Iustissime de edilitio edicto l. inpeudium ff. fin de usuris et inde intelliges rationem quia in l. vetus fuit questio ff de usufructu et ita a persona tanquam principaliori dicitur servitus personalis arguitur in l. 2 ff de statu hominum l. cum indiversis de religios. et sumpt. funers. ⁓ ⁓ //

⁓ Suius servitutis exempla proponunt a Modestino in l. 1. Soctt. suus usufructus et usus que qualiter inter se distinguant late tradit Iustinianus in tit. de usu et habitat. ⁓

⁓ 3 exemplum Suius servitutis personalis proponunt plerique in habitat. x et in § sed sig de usu et habitat. et in l. cum antiquitas C. de usufructu differt autem habitatio ab usufructu quia usufructus finit media vel maxima capitis diminutione et non utendo ... l. corrupt. C. de usufructu § fin. inst. eodem at vero habitatio non finit nisi morte naturali l. habitatio C. de usufruct. l. si habitatio de usu et habit. cuius ratio ea (?) est quia habitatio pertinet ad alimenta l. legatum de capite minutis alimentorum vero legatum nec media nec maxima capitis diminutione tollitur quia de iure naturali sunt l. 3. de his qui pro non scriptis hab. l. is q l. servos ad custodiam ff de alimentis legatis = Praeterea etiam habitatio distinguitur ab usu ex eo quod usuarius non potest domum locare at vero qui habet habitationem potest locare d. l. cum antiquitas d. § sed sig. et ita inter se ea melius inter se differunt docent Capolla de servitutibus c. 6. Corrasius in tit. Soctt. n.º 23. et Forcatulus in l. 1. n.º 17. Conanus lib. 4 comentariorum c. 5. et non nulli ex his non male putant habitationem non esse servitutem quod quo... co arg.º pro eo quia servitus est Ius ut dictum est in 1 premiso — habitatio vero est factum l. comoditas l. legatum ff de capite minutis et plura de legato habitationis in praxi tradit Alexander in consilio. 100.

5 glam. autor dest.

⁓ Est et alia diffa inter habitationem et usum fructum quod usufructuarius

Q.P. fallitur

hz a prin^o veniat p(ro)prietatis ita rem dare vt ea vti possit l. i § l. Et si vsufructus petat tenet si ipse vsufructuarius vel p(ro)prietarius sit et te ni comoditate dat facere expensas modicas in re ad eam reficiendam l. si domus ff de vsu et habit. immodicas vero hz posit facere ad reficiend. non v. ad de novo edificand. l. vsufructuarius et edificium iuncta gl. ff de vsufructu n. vo ad id tenet et poterit si fuerit aliquas immodicas applicatio repetere docet late Juanes garcia de expensis et meliorationib. c. ij ca n. 18 et n. 42 et simul in l. i. p. i. C de bonis maternis o. n. 3. Ha vitatio autem cum sit alimentum l. legatis 6 de alimentis legatis l. legatis C de capite minutis p(ro)prietarius tenet reficere habitatio arg. hz in l. fundi chubali 38 ff de annuis legatis — ii —

c. Circa I. exemplum huius servitutis p(er)sonalis scilicet vsufructus illud notabilissimum est olim minima etiam capitis diminut. vsumfructum extingui quod Justinianus emendavit ut id quod fuit ut in d. l. corrupt. et in prin^o inst. de adquis. p(er) arrogat. nec obstat negotij § 3 l. i. de vsufructu legato ibi nisi ex magna ea nam variis interpretationibus gl. et dd ibi et vera est solutio illa verba a triboniano fuisse ad. ita vt ipsi similis observabat Cuiat. lib. i. observ. c. 8 et lib. 4 Senias paulitiis 23.

+ per quam solut. § 3 hz in l. i. vers. hoc etiam ibi quasi ab initio scripsi. in vers. infantis C de vetere iure enucle. — ii —

E. Id modo dubium est cum ex auct. hac q. hodie sit sublatum C de donation. int. vir. supplicium quo qui efficiat servus an vsufructus extinguit media vel maxima capitis diminut. et Anton. gomez tomo. c. 15 n. 18. docet non extingui nec observandam esse legem. 24. et 31 § 3. quod idem docet q(uo)d iniqua est et quia luxi in tanto casu cam observand. vbi q(uod) condemnatus ad mortem a carcere effugit et inde executio non fuit facta tunc et mors non fuerit secuta vero effectus cum sequitur ut haberat p(ro) mortuo gomez puto etiam post l. 4 tauri nam ante eam dubitatio erat an condemnatus ad mortem efficitur servus poenae ea l. 4 vltimo ff de poenis ita vt d. auct. hac q. hodie in poena mortis civilis

non vero naturalis in

n̄ d̄ naturali intelligat q. observauit gl. 5 in 2. scolio et eum dixit gomez in d. l. 4 tauri n. 2. cobb. 3 parte rubrice de att. n. 27. grego rius in l. 5 tt 31 p. 7. in gla. magna circa medium hoc tn̄ n̄ procedit ubi quis condemnatus est in abscendia vulgo (en ruuedia) p.ª l. 1 tt 4. lib. 4 recopilationis nam tunc cum sit condemnatus p.ª juris ornis regu. l. absolutum

n curit de penis n̄ meruit in penam q. sequitur ipsam mortem docet Jul. Clar. de tt 3 q. 11 in fine ex Bart. in d. l. qui ultimo supplicio ff. de penis ... 131

... si ... compelitur in se viro sint longe fabiunt p. d. auctores dum docent usum fructum hodie n̄ extingui p. mediam vel maximam capitis diminutionem q. hodie nates hodie n̄ essent servi ... n̄ enim usufructus extinguit p. d. modos q. a libertas amittent nam p. deportationem libertatem n̄ amitti docent ... in l. ff de bonis damnatorum et in § minor inst.ª de capitis diminut.e et l. fin. ff. eod. ... ex alienatione usufructus tunc extinguebat scilicet q. a n̄ poterat transire ad alium et § finit inst.ª de usufructu et q. damnationem in metalum vel deportationem bona amittebant l. 4. l. si in metalum et l. 2. de bonis p. scriptorum l. 2. c. 26 de serviam poene et inde operabant mortem n̄ali et cum aut. inst.ª de capitis diminut.e l. galus et quod si tantum de libris et posth. l. intercidit de conditionibus et demonstr. —

Hodie aliunde est dicendum n̄ cessare his modis usum fructum q. a hae penae n̄ sunt in usu de arbitrariis succedunt gl. singularis ... cum aut. et de in metalum Alex. consil. 43. n. 2 vol. 4 stirtion consil. 224 n. 2. Valle consilio 38. n. 15. et alii quos refert et sequitur Ant. gomez in l. fin. tauri n. 18 Gregor. in l. 6. tt 7. p. 7. in gl. de destierro q. notabilissimum est ad ... jurisornis terni regni — Verificant in media et maxima capitis diminutio apud nos in condemnato vulgo ad (oran) vel ad alias insulas et in condemnato ad triremes vulgo (a galeras) gregorius lopez in l. 4 de labrado tt 31 p.ª 7. et in gl. 2. in l. 2. tt. 18 p. 4. atque in condemnato ad perpetuos carceres de ... can. et cum Abb. docet greg. in d. l. 4. de homi. Jul. Clar. in d. tt 3 q. 23. Cepola consil. 73 in criminalibus col. 2. in fine — hoc tn̄ n̄ sufficit ut usufructus amittat sicut olim. nam olim ipso jud. p. mediam vel maxi

mam capitis diminut. bona amittebant l. 2. l. deportatorum aut. bona
damnator. C. de poenis & scriptor. l. 2. C. de sententiam passis & restitutis. Hodie
v. necessarium est ut Judex expresse damnet ad amissionem bonor. l. 2. et
ibi Gug. Abb. Bimus l. 4. tit. 18. § 4. l. 4. cod. tit. 31. § 7.
C. Ex his deduces resolut. l. ad superiora ut siaty ubi quis hodie iisdem
natus fuerit ad mediam vel maximam capitis diminut. sive ad amiss.
bonor. cum homines intaminis eo casu ad in hominis par. Civilis dicendo
erit usumfructum extingui x. d. l. corruptis c. de usufructu alias v. hodie
n. extinguet.
Ex inde deduces resolut. ad necessarium art. an confiscatis
bonis usufructus transeat ad fiscum vel revertatur ad proprietarium et
indistincte ad fiscum pertinere doceant Ant. Gomez. v. 2 tomo. c. 15
n. 16. et Cassanus in consuetudinibus Burgundiae rub. 10 n. 17.
in princ. Alex. cons. 23. n. 8. vol. 1. distinguendo. hic est cum eod. Alex.
in l. si finita § si de vectigalibus n. 41 ff. de damno infecto q. si media vel
maxima capitis diminutio occurrat cum amis. bonor. eo casu usufru-
ctus extinguitur in persona capite diminuti & ita necesse est ut ad propri-
etarium revertatur q. ad alium transire n. potest § finitur inst. de usufru-
at v. ubi q. condemnat. n. capite minutus ad amissionem bonor. n. extin-
guit usufructus et eo casu jus usufructus remanet penes ipsum commo-
ditas v. usufructus transit ad fiscum q. commoditas usufructus ad alium
transibilis est l. necessario § fin. de periculo & commodo rei vendit. et
C. In eodem exemplo servitutis personalis sicuti usufructus advertendum est non
... ... usufructus q. servitus est personalis finitur cum persona usufru-
ctuarii et tale legatum in l. si filium q. de liberat. legata et in specie personi
Jst. in § finitur inst. de usufructu l. sicut § fin. q. modis usufructus amit.
l. usufructus q. solutum. l. si usufructus. 66. de jud. odium l. 29
tit. 31 § 3. ... commoditas ipsius usufructus potest in alium transire ita colli-
genda ... in l. arboribus. 12 § usufructuarius l. nudi 38. de usufructu

et l. necessario § fin. de periculo et comodo rei vend. quae ita diligenda sunt cum praedictis praeter ita docent gl. in d. § finit et in d. l. si ususfructus ... ab omnibus ... in l. 1. n. 38. 3 § ... C. de bonis ... et inde infert tao dub. ... ad d. l. ususfructu ... ita ... sunt ... in l. 3. ff de noxali ... l. fin. ff de usuris. c. ... de donatio.

Ex qq. inferunt multi statim allegandi q. si quis ususfructuarius ... ipsum usumfructum ... nihil agat ... in eum ... transferat ... d. § finit atqz ususfructus eo casu finiat et revertat ad proprietarium ... l. si ususfructus 66. ... ita docent gl. in ... atqz ... Ant. Gomez ... et plures ex novioribus relati a Pinelo ... quos sequit ... in d. l. ... pluribus ex antiquioribus relatis ... Menchaca de successionum creat. § 7. n. 40. Guido papa singulari ... Cujatius in d. § finit et ad Pauli ... ita sentiunt ... in ... modos amittendi usumfructum ... illum ... ubi ususfructuarius ... cum hac limitat. ... interpretatio ... ita ... l. quotiens ... ff de rebus dubiis l. si ... ambigua ff de ... in dubio interpretandum sit ... ususfructuarius ... volit cedere ipsum ... ususfructus ... ad alium ... est transibile ... ita ... l. 1. C. si pignus pignori datum ... lib. 1. varia. c. 8. n. 7. atqz ... Pinelo et Gregorio ... limitant ... Greg. et ... in l. ... C. de ... ubi ususfructuarius ... solum usumfructum ... alienet ut eo casu ... amittat ususfructum ex l. ususfructus. C. de ususfructu.

... limitat ... ubi proprietarius consensit in alienat. ususfructus nam eo casu ... ususfructus transijt in eum cui alienat atqz ... vitacius

ff de vsufructu.

vitacius fz tx in l. 1. in prin. C. ond. de manumis. et tx in l. q. vbi not. Vatt. de nouat. que limitationes notande sunt nimirum p. mis apud nos plata est lu. regia in d. l. 24. tt. 31. p. 1. et p[ro]i[nde] nihilominus in lu. modo dict. obiter sentia est vsum fructuarium cedentem vsumfructum alteri n[on] ami- ttere cum reg. ad proprietarium reuerti l. qaum ex tx in d. l. arboribus § vsusfructuarius et l. n[on] solu[m] § fi. cui vsusfructus 66. ff de vsufr. ocidat vsufru- ctuario vsumfructum alienare n[on] est intelligendum id esse cum pena amissionis arg. l. nepos proculo. vers. in fine ibi salua dignitate ff de ver. sig. et gl. graui- bus q[ui] legitime C. de dulia. —

2. qa Justinianus referens modos quibus amittitur vsusfructus in d. § finit n[on] ind. Deo auctore vel Paul. lib. 3 sentiarum et 2 de legat. tit. vsufructu n[on] memi neri huiusmodi amissionis et ita n[on] esse talem mod. dicendum est arg. tx in l. item apud labeonem § ait prior ubi ca enim ff de iniuriis —

3. ex Paulo d. tt 2. vbi in prin. vbi cessione facta vsusfructus in proprie- tarium docet vsumfructum amitti n[on] v[ero] cessione in extraneum et c.

4. qa si 2 limitatio s[ic] posita v[er]a est ca tx in d. l. vsufructu C. de vsufru- ctu maiori cum rone vbi vsusfructuarius vsumfructum tantum alienat fructu maiori cum rone vbi vsufructuarius n[on] debet amittere vsumfructum cum alienet quod suum est q[ue] sancitur si n[on] debet amittere vsumfructum cum alienet quod suum est q sancitur si proprietatem alienet et maior culpa haec intelligatur arg. tx in d. l. fin. ibi q[uo]d suum n[on] est l. vnde vi et l. quinadmodum C. de agricolis et censit. lib. ij —

5. ex tx q ad hoc recte induci potest in l. 1. tit. sint autem C. ond. de manu- missis = 6 qa n[on] inuenimus expresse talem penam priuationis q[ua]m inducere n[on] debemus l. at si qs § diuus autem marcus de relig. et sum- ptibus funerum c. fin. de Jure patronatus —

Ult. q[ui]a hac sentia fisi n[on] amittere aliquem illud q[uo]d in alterum transferre n[on] potuit sed remanere penes ipsum l. si quis vi § differentia vbi gl. et Rolig notant de adquir. poss. l. nec stilum § 2 gl. vlt. ff ex qq caus. maior. l. si qs 38. § 1. vbi mar- sileus decuitoris ff de solution. vbi not. Paul. n. 5. et Ruinus in l. qui come- sutor § duo fratres n. 28. ff de arbor. et hanc sentiam sensit ibi Ruinus atque Olome- nus et Valduinus in d. § finit et defendit Molin in labirintho sexdecim legum c. vlt.

c. ult. latt pinelus d. 3 p. n. 38 cum segg. Juon. garcia de expensis c. 10 n. 21. cum segg. ∴ Et ita tenendo ad textum in d. § finit index cum textus quatenus expresse non ponit amissionem ususfructus in usufructuario cedente extraneo sed nullam sententiam facere atque quatenus textus dicit usufructuario cedente alijs nihil agi non sequenda est opinio Pineli ubi s. qui docuit ius ususfructus posse alienari et in alium transferri quia potius dicendo est eo casu nec dominium ditatum ususfructus in extraneum transire ut expresse dicit textus ibi nihil agi. quia eam posset transferre et sic tradita si eam solam pretendat transferre. unde dicit eo casu quod voluit non potuit quod potuit adimplere nequivit ita deducit ex Juane garcia ubi supra ∴

∴ sed textus in l. si ususfructus 66 de iure dotium ind. et cum textus non dicere proprietarij cessionem ususfructus in extraneum reverti ad proprietarium sed inquit reverti... [illegible]

[illegible]

purificant accedentibus in successione in quo ad usumfructum quia haberet pater in bonis adventitijs textus in l. cum oportet C. de bonis quae liberis pater ... debet ei usumfructum integrum ... ita ut nec descendentes nec matri ... aliquid percipiant ex ususfructu vivente patre, sed in singul. in l. fin. ... C. ad trebelian. Et ... pineli in l. 1 2 p. C. de bon. quae liberis

que liberis n. 15 ubi docet usumfructum formaliter penes patrem esse in bonis adventitiis et ita si proprietas per mortem vel emancipatum filii ad alium perveniat usufructus apud patrem manebit xta l. 3 C de usufructu et ita docuit expresse Gomez in d. l. 6 Tauri n. 11 cum seqq. quem ad alias questiones vide.

In 2 exemplo servitutis personalis scilicet in usu sciendum est illum differre ab habitatione et ab usufructu in multis ut patet ex l. cum antiquitas C de usufr. et ex toto tit. ff et inst. de usu et habitat. que congerunt eos dominos Conanus lib. commentar. c. 5. Rebuffus in l. verbo dicimus de verbor. signif. sed notanda sunt foreatulus in l. 1 n. 15 ubi docet aliquando in usus accipitur pro usufructu prout verba dispositionis signant arg. l. qui vacce ff de action. ita interpretanda sunt que in auth. de sanctiss. episc. in text. ven. vos sive cum accedentibus ibi nullum usum juxta interpretat. gl. atque etiam in auth. de non aliena. Dos exclusivis vos expecimus ibi vocatum usum habere proprietatem filiorum manente atque aliis exemplis probat Joannes Garcia de expens. tutel. c. 10 n. 11.

2 notandum est usumfructum esse non posse absque usu x l. per servum ff de usufructu an fructus legat. ff de usufr. et habit. cui ex diametro videtur repugnare text. in l. Si cui stipulat. ff usus fructuarius quemadmodum caveat et antinomiam esse inter hec jura agnoscit Rosius in dissolut. antinomiar. fol. quem refert Conanus d. c. 5 n. 3 et sed communis conciliatio gl. in d. l. Si cui stipulat. ut sine usu, docentis fructus posse contingere sine usu idest sine servitute usus. nam potest alteri usus legari et alteri usufructus quo casu concurrunt in usu usufructuarius et usuarius ut docet text. in l. Post de fructu 15 quis potuit ff de usufr. et habit. non tamen placet consultus in d. l. Si cui stipulat. negat quod docuerat in d. l. per servum ff usufructus.

Sed hec interpretatio non omnino videtur satisfacere verbis Jurisconsulti in d. l. Si cui stipulat. quare placet interpretatio Alciati lib. 2 parergon c. 3 scilicet quoad concipiendam cautionem de usu vel de usufructu vel de fructu redendo concipiendam esse eisdem verbis quibus usus vel usufructus vel fructus dati sunt licet si fructus legatus fuerit non facta mentione usus licet ut utile legatum sit usus etiam comprehendatur x.a d. ff usufructus tamen cautio illam de fructu redendo concipiendam esse quemadmodum verba legati sonabant n. 11.

Secundario

∴ hoc notabile intellige ubi nomen fructus ad ius relatum est ut si testator dixerit in singulos annos vel annuos fructus do lego ut tunc etiam usus contineatur l. cum ita 39. de usufructu legato l. siquis [illegible] ff de usufructu nam si ad corpus se referat testator eo casu legatum eius articularis censetur ut si dicat lego fructus vacce vitulum censetur legasse d. l. vacce [illegible] ff de acquisition. rerum dominio [illegible] Aluiares et Juanes Garcia ubi s. ∴

∴ Secundo notandum est usum non admittere eandem commoditatem quam usufructus nam usuarius non utitur fructibus ad commodum sicut usufructuarius l. item si § fin. ff de usufructu — Nec obstat text. in l. divus 22 de usufructu habit. ubi usuarius tamquam usufructuarius utitur silva nam videtur gl. [illegible] quod ubi usu nullam utilitatem afferret neque legatum eius inutile maneat posse uti etiam fructibus [illegible] l. fundi ff de usu et habitat. — Sed non satisfacit ad difficultatem text. in d. l. divus nam licet usuarius possit ad victum quotidianum fructibus uti ubi alia utilitas in usu non est, tamen non potuit fructibus uti ad commodum id est vendere eos ad lucrum quod concedit usuario in d. l. divus titulo manifeste repugnat text. in d. l. item si § fin. — quare melius dicas quod si ius cuius usus legatus est longe abest vel ex natura sua ita se habeat ut ad victum quotidianum nihil prosit eo casu ne inutiliter legasse videatur testator usum legare etiam ad commodum ut vendere possit fructus quod non obscure signat Jurisconsultus in d. l. divus in princ. quod notabilissimum est — ∴

∴ Datur alia divisio servitutis quam hic adverto quamquam prime dictis quod alia sit servitus causalis alia vero formalis — Causalis est que cum dominio ipso et proprietati iuncta est quasi causata ab ipsa proprietate — formalis vero dicitur que est distincta ubi in rebus alienis quam eam habet quia proprie servitus dicitur nam res mea proprie mihi servire sed servitus dici non potest l. si communi fundo ff de servitutibus rusticorum l. uti frui ff si usus fructus petatur = ∴ —

∴ Quam distinctionem proposuit gl. verbo ius in princ. inst. de usufructu sequuntur pluribus relatis Anton. Gomez 2 tomo variar. c. 15 n. 2. Pinel.

in l. 1. 2 p. n. 9. C. de bonis maternis et iura interpretant plura Iu. difficilia in l. si ita 126. § 1. de verborum ibi quin eo proprietatem amittat si si cum argentum 22 § si fundus de exercit. tu sed. ibi quasi ex nova causa sors mihi meus esse caperit et l. usufructu. C. d. soluto matrimonio. ibi transisset cum proprietate et in l. singulis 26 de usufructu legato ibi quod veniendus esset hereditas persone in quibus Iuribus dominus dicitur habere usumfructum quod debet intelligi de usufructu causali nam formalis usufructus non datur nisi in re aliena ... d. l. uti frui et in princ. inst. de usufructu. et in l. cum in fundo de serv. dominum ibi maxime ... usumfructum habet sed quasi dominus eo sed. ... que Iu. ita interpretanda sunt ne superioribus repugnent ...

... Ex eadem etiam distinct. conciliandam sunt Iu. in l. cum filius dominus de leg. 2. et in l. meminus 68. § fundo eod. tit. ...

... Interpretanda etiam sunt Iu. difficilia in l. 4 de usufructu et in l. quod usumfructum 58 de verborum ubi usufructus dicitur pars dominii quod nimis difficile est propterea in l. recte dicimus 25. de verborum sig. ubi dicitur usumfructum non esse partem dominii cuius ex arg. et aliorum sed additorum in d. l. uti frui cum similibus a praed. dist. formalis et causalis usufructus reducunt Corras. in l. 1. n. 3. ff de servitutibus et lib. 5 miscellanearum c. 3. Conarus lib. 4 commentariorum c. 3 n. 6. Alciatus in d. l. recte dicimus docentes dominum in re propria nullatenus posse dici habere usumfructum sed tantum dari usumfructum in re aliena, Russus quod Italia nomina usufructus formalis vel causalis in Iu. non inveniuntur sed etiam pro hac sententia facit in l. omnium 5. ff de usufructu faciunt Iu. difficilia in l. et pro substituendis illud de acceptilationibus et in d. l. si ita 126. § 1. ff de verb. in fine quatenus docent in materia favorabili liberationis usumfructum non censeri partem rei quod in materia obligationis admisit Iu. contrarius in l. si acceptilatio ... de fideiussoribus ... l. si diuisores 10. eod. tit. ...

... Pro solutione harum difficultatum omissis varijs solutionibus quas adducunt et refutant Pinelus in l. 1. 3. p. ex n. 1. C. de bonis maternis ...

Iam. ...

Ioannes Garcia de expensis et meliorat. c. 10 nu. permitto

Altrum sane propositionum usum fructum esse partem dominij vel non esse partem dominij distinguendo casus veram esse nam usus fructus qui coniunctus est cum proprietate est pars dominij et eo casu intelligo d. l. 4. de usufructu. Usus fructus vero separatus a proprietate qui formalis dicitur non est pars dominij quo casu expresse loquitur tex in d. l. recte dicimus de verbis signif. Dicendum igitur erit usumfructum esse partem integralem dominij respectibam vel accidentalem satis quando coniunctus est cum proprietate docuit ex Covar. lib. 1. variar. c. 15 n. 1. Anton Gomez in l. 70 tauri n. 23. et libr.

Altrum usumfructum formalem esse quod diversum ab usufructu causali quia formalis est servitus quae in rubrica aliisque d. iura. ita probantur tex. in l. uti frui ff si ususfructus petat et in prin. inst. de usufructu et in l. 1. ff de servitutibus iuncta l. si mihi fundo ff de servitutibus rusticorum. at quod hunc pro usufructu competit confessoria actio et tex in § eque si agat inst. de action. usus fructus vero causalis est ius quoddam fundi et ingt. tex in l. si a reo 71 § si reo de fideiussoribus. et inde refutandam esse opinionem Vocrasij et sequentium ibi s. qui docent non esse ius sed commoditatem quandam arg. tex in l. necessario § fin. de periculo et commodo rei vend. et libr.

Ex quo infertur interpretatio ad tex. in l. qui usumfructum non est 70 ff de usu fructu ubi dicitur cum qui habet fundum cum usufructu alienando usum fructum et ita eum separando a proprietate dare illud quod habebat quia vi di fructum et ita cum usus fructus formalis est quod aliud ab usufructu causali.

Etiam infertur interpretatio ad tex in l. 1. de usufructu legato in illis verbis nec ex bonis nec ex bonis nostra id est usumfructum non esse qui separatus est a proprietate ex rebus nostris id est in dominium habemus non habemus et ex bonis quae est proprietate ex rebus nostris id est in dominium habemus non habemus est ex bona qua est proprietate ex rebus nostris id est in dominium habemus non habemus in vendit. ff de bonis auct. bonorum appellatione usus fructus et omnia et alia in l. in vendit. ff de bonis auct. iudicis possid.

ed ta ruy aya yel Uge fa

Ind. pos. ita d. l. 1 interpretatus est Scaevola in l. 3 vi. de reg. iuris ad finem —

Ult. infert interpretatio ad te ind. l. si ita. 125. 2. 1. in fine ubi debitor fundi cum usufructu solvendo usumfructum in nulla parte liberatur quia solvit aliud quam debebat nam debebat usumfructum causalem et solvit formalem qui aliud est a causali ut s. dictum est idem dicimus in acceptilatione in l. ubi post ius iurandum § illud. de acceptilationibus quia acceptilatio loco solutionis est ut exemplo cuius liberat debitorem. l. in diem. § ff. de acceptilation. at v. in l. si a reo. 71. § si reo de fideiussoribus fideiussor intercedendo pro usufructu non cum separat a proprietate sed quatenus pro eo quod iunctus est cum fundo intercedit ideo tamquam pro parte rei manet obligatus x. l. fideiussoris. 10. ff. de fideiussoribus et ita tenend. § si reo ... standus est cum te in d. l. si ita § 1. et d. l. ubi post iusiurandum § illud —

Hactenus dictum est de personali servitute modo sequitur agere de servitute reali que est illa que debetur a re rei. l. 1. ff. de servit. prediorum. Diffinitur autem variis per cepollam 1. p. de servitutibus. c. 2. et receptior est que traditur a Bart. in l. 1. n. 2. ff. de servitutibus ut sit ius predio inherens cuius utilitatem respiciens et alterius ius vel libertatem diminuens quod sit ius probat in § 1. in fine inst. de rebus corporal. et incorp. l. quod si viam ff. de usucapion. l. quod aliud. 86. de verborum sig. dicitur predio inherens quia si persone non predio deberetur esset personalis non vero realis ita intelliges Ulp. in l. 3. in fine de censibus et in l. pecoris. 4. de servitutibus rusticorum. inde sine fundo vicino cui servitus debeatur non potest quis servitutem stipulari. l. 2. ff. si servitus vendicet ita intelliges l. si mihi ex sociis sig. vel unus 34. ff. de servitutibus rusti. ubi non potest quis fundi dominium habebat stipulari servitutem quia cum pro parte adquiri non possit pro parte alterius domini non potuit etiam adquiri quia alteri per alterum non adquiritur § alteri inst. de inutilibus nec sibi potuit

integram servitutem acquirit qa non habebat ingressum dominium pro
parte in illa et ita signat Jureconsultus in d. l. unius ex sociis ibi quod non
personae sed praedio debentur etc. ex qua ratione libellus debet formari in
petenda servitute super praedium atque sententia debet dici praedio l. inspiciatur
7. de negotiis gestis l. qa aliena negotia 32. alias l. liberto 31. ad fin de
neg. gestis. interpretatur et est tex. in l. via constitui 22. § si fundus ff de ser
vitutibus rusticorum ibi cum sua condit. publicatur. Dicit in textu quod non
est pars aut substantia praedii sed qualitas pro d. l. quod aliud de verb. signat.
et inde potest dici non esse ex bonis nostris ut sic accipit Jureconsultus
in l. 1. ff de usufructu legato l. non sit ex bona qa actionem et exceptio
§ ea habemus et l. rem in bonis § de acquirendo rerum dominio ad dicitur
aliis ut latam respiciens qa partem praedii dominantis utilitas inservi
ente acquiri potest l. quotiens la 1. ff de servitutibus l. ergo §. bexmeo
24. l. qd duo praedia 30 ff de servitutibus rusticorum l. si aedes 3 ff de
servitutibus urbanorum etc. Dicit et in definitione alterius sic diminuens
quod patet in l. stipulatio ista 38. § si quis forte ff de verborum l. de pupillo § de ser
vitutibus alias incipit et velle ff de novi operis nunt. Sane definitionem sibi li se
qua lepola ubi s. et dicit onem odbrus in l. libertas § servitus de
statu hominum Mencss. in l. 3. n. 28. de servitutibus et aqua et consonat
l. 1. ff 31 p. 3. etc.

Sed quod sane definitionem fortiter insurgit Corrasius in 3. de servitutibus
n. 5. sequentibus fundamentis etc. 1. qd aquae ductus et aquae haustus
atque jus pascendi pecora sunt servitutes reales l. 1. ff de servitutibus rusti
et nihilominus multotiens personae debentur l. 1. § pretorea labeo de aqua
quotid. et aestiva l. mella § quidam ff de alimentis et cibariis legatis. sequitur
q. ost. l. in ff de servitutibus rusticorum etc. 2 q. datur servitus realis
et utilitatem non continens ut inquit tex in l. ei fundo 19. ff de servitutibus etc.

3 ff fratris arg.d est omnis difinitio ut bona sit debet accepti cum pro difinito l. 1. § dolum de dolo ut dat' Jus predio in diversis cius utilitatem respiciens vel alterius Jus diminuens qui sit servitus in casu l. 1. ff fin. ff aque pluviæ arcendæ qui non est bona difinitio etc.

Propter quas difficultates apud difinit. accedunt receptiores et varias difinit. tradunt Conanus lib. 4 comentar. c. 7. Cons. in tit. de servitutib. n. 7. Scuatus n. 10 et 20 et Juan. Galein de expensis et melior. c. 10 n. 13. cum seqq. ff Alciatus et Rebuf. in d. l. quod aliud etc.

Respondendo Bartol. ad 1. difficultatem indicit quod ista difinitio procedit ubi agit de servitute reali at vero predialis servitutes de qq loquitur in d. l. pro ris in d. § quod et in d. § puteus possunt esse prediales si predijs debeantur et vero personales si personis debeantur ut patet ex d. Juribus et l. 1. § permittitur de aqua quot. et est. agnovit Corras. ubi supra n. 13. etc.

Ad 2 difficultatem ex l. si fundo de servitutibus, inducit omnis quod inde respectu presentis temporis utilitas in servitute non inveniatur respectu futuri temporis utilitas consideretur quod sufficit ut constitutio servitutis valeat ex texto in l. si infanti. ff. ff de usufructu l. labeo. 10 ff de servitutib. rusticor. l. si servitus § fin. ff de servitutib. urban. = Non inprobat hec solutio ex ratione generali d. l. si fundo in fine. = quare aliam solutionem elegantiorem sti tuit distinguendo inter servitutes que ex natura sua utilitatem afficit qualis est aqueductus de qua loquitur in d. l. si fundo sed tex. in l. cuius 18. ff si servi tus vindicet. atque tex. in l. statuit 91 in fine de usufructu in his servitutibus sed utilitas cessit respectu alicuius casus particularis sufficit quod ex natura sua soleant esse utiles ut valeant at vero sunt alie servitutes que sunt inuti les ex natura sua veluti ut non cessit per tuum fundum vel ibi non ples. vel non tollas domus altius. ubi mea domus longe abest hinc haec servitutum constitutio non valet ita sudunt Jur. in d. l. quotiens et in d. l. si ego qui debet tamen singulariter donatur

ad d. l. ci fundo q ubi aque ductus n pot predio dnanti fruget seruienti n debet prestari ex rone nrali de qua in l. 2 §. ideo vaus § aque pluuiae arc. ad ultz difficultatem dubitex indeo q pd. diffinitio n couenit illi Juri De quo loquit tx in d. l. i § fin. q si et in sua in feriores fundus in co cosse seruit superiori n pot dici Jus inferioris fundi diminuere q in pd diffinit. Bart. dimetit.

Sane seruitutes reales distinguere in urbanas *de seruitutib.* et rusticas ut patet. in tit. de rusticor. et in tit. de seruitutib. urbanor. in §. i° inst. de seruitutib. ss

ss seruitus urbana dr que ad huet edificio habitandi causa facto. rusticae que ad huet aliis pdijs ita ut n locus s materia et qualitas pdiis arbo rum et rusticum faciant et hedificiis hortis aera et cetere res si habitat hominus deseruiant siue in oppido siue in uico. sint pdia urbana dicent. ita intelligas h. in lo pdiis de pdy minor et h. in l. urbana familia 16. d. et in l. Augusti apl. de pdiis dispensor. siq. et in l. urbana pdia 198 et in l. fundi. codigit in de sciliabit. hi in d l. urbana pdia ubi stabula pdiis urbanis annumerantur cum l. cosp. 4. stabula. in qa cautis pignorus ubi stabula dicent esse pdiis urbanis in quor Jure in pstat torquent in pdiis plures solatio res afi. um. in pstat torquent in pdiis n. 21 Corrasius n. 12 in pludis in. grando forcatellus n. 21 Corrasius n 12 in pludiis. hi. in deserbitutib fortunius pr. in litez q dispartis ubi ferdinandus amendolas Plures solutiones refert. an z ubi ad. i d. cos verior. e. stabula aliqn accipi ab hedificijs. ubi Jumenta et pecora pascuntur et sta tiones habent l. optimus § fin. de usufructu et tenue co stiones habent l. optimus § fin de usu fructu et habet co ly pdiis urbanarum ut in d l. urbana pdia aliqn stabu la hominib destinata sunt ubi se recipiant viatores

recipiant brachys quae dicunt dibersoria vel Soppicea meditoria ut in l. nautae caupones et stabularii et in 4.º fasti ad [illegible] nautas caupones et stabularios et hene p[rae]dium urbanus dicit ita p[ro]cedit 4 in d. l. urbana p[rae]dia et in superiori casu erit rusticus x.º d. l. cos. de stabulo q[uod] utile est scire ad diferentias [illegible] asignaret inter urbana et rustica p[rae]dia 4 in l. certi [illegible] C de locato cuius rones posuit Accursius [illegible] coloni dites serbiano quem similiter omnes sequuntur sententius ubi i.ª [illegible] de pignoribus 2 p. 4.º membro n.º 146 et conanus lib. 4 commentariorum c. 16 n.º 9. et 6. //

ex hinde [illegible] in [illegible] quae sint servitutes urbane et quae rustice [illegible] si ad [illegible] vant fundo urbano erunt urbane si rustico rustice [illegible] bius [illegible] si p[rae]dius serbiens sit rusticus et p[rae]dius dominans sit urbanus an a p[rae]dio dominante urbana dici debeat vel a p[rae]dio rustico serbiente rustica apelari debeat et Accursius in l. 1.º de servi urbanorum [illegible] acerras et in l. pater filie de servitute lega[ta] [illegible] plenius quem plures sequunt[ur] Cepola de servitutib[us] 1.º p. c. 1 n.º 10 [illegible]. Cepol[a] [illegible] [illegible] in l. 1.º [illegible] p. [illegible]. Aciatus et Rebufus in d. l. urbana p[rae]dia putat a p[rae]dio dominante servitutes denominanda esse

que sentia q n° probat in d l° de serbit.
urbanorum qa servitus aeris ad aedium vel
banum acomodari pt. l. servandi. cum de servitute
sequitur quadecumque absque scrie res sit lo
traditur in l° de servi. in seclusis n° 19 pa tm
acuerit sentia. in l° de serbi.tu. ubi ubi servitute
tes a persona domi nante personali serbi tus
v.e. probat. id in l 2 de serbit. rusti c. 04 ubi
domus et pretorium que habitatio n° de serbiunt
et ita predio urbano dicunt d. l. urbano
predio complerum de usu et habitat. siser
bitutes debeant predio rustico a predio rus
tico domi nante rustico. d.r. q
Aliter huius diserentie c. q serbi tutes
urbane n° proseribunt n° utendo rustice
v° n° utendo proseribunt. l. hec autem jus de
serbitu. urba no 4 l.
2° di serunt q in serbitutibus urbanis locus
habet nobi operis nuntiatio in rusticis v° n°. l. ser
bitutes. i 4 de serbit. de serbi urba. l. de pupillo 4
in pr. l. q vias. i 4 de nobi operis nuntiat. l.
l. q 4 § 32 p. 3. l
3 di serunt q urbane pignori dari n° possunt

rustice n°. hic l. si his q. r. et sim. cum seq
uentibus de ~~[illegible]~~ pignoribus disputant de tacita
Eusebius dixit duarenus lib. 1° disputat. c. 19 la
rondas v° similiter lib. 1° c. 9 rebus dum lib. 2° vari
orum c. 2 ||

13

Interpretatio A tor[illegible]
in officinal [illegible]
[illegible] explicata
A Don Joseph de Lagua
[illegible] Data [illegible]
[illegible] a [illegible]
[illegible] ma[illegible]

D.r carrion

El doctor don Joseph Juan Llene
de la Acuenta y Torre

Titulus. ff. de liberis & Posthumis heredib. instituendis vel exheredandis a D. Henriquez.

Ad Rubram

n. 1. Inter cetera que ad ordinanda ttm. desiderant
principale Jus est de liberis heredibus instituendis
vel exheredandis l. int. cetera 30 §. hoc tt. sive natis ne
si preteriti sint tts. sit nullum l. si filius in ptate 7. §.
tads. l. int. cetera in fine sive nascituris ne cumprimum
nati fuerint illud rumpant l. 1. & 3. in prin. & in dex
sis. §. tt. i. l. 1. C. de postu. here. inst. d. l. int. cetera xxi. ne
preteritis sint unam intestatorum de qua latius dicturus
sum ad l. si filius in ptate & ideo cum de ceteris ttorum
requisitis dictum sit sub tt. primo precedenti & illa n. sic
sufficiant ad hoc ut oio valeat tts. aptissime subicit &
anectitur tractatus de institut.e & exhered. liberi. natorum
& posthumorum varijs Juris. Ueterum responsis explicatus
sub hoc tt. quam seriem in institutionib. secutus fuit Justin.
in inst. hac rone expsa in prin. inst. de exheredat. liberi.
2, atque hanc onectionem cum tt. precedenti ponit gl. n.
Rub. & exponunt h. Alex. n. 4. Jass. 3. Peralta in

rticipium fu
ri in dies nece
anum aliqua
ducit sub
dam materiam

in R. de heredibus inst. n. 3 et seqq. q post anim. l. par
ticipium illud passiuum futuri temporis necessitatem
inducere vt sit sensus de his q necessario debent insti
tui vel exheredari.

Ex quo intelliges subtiliora nec R. verba ibi nota
q dicit praeteritis et non praeteriendis signat enim praeteritos
vitiari testamentum tantum abest vt sit necessaria ad eius
valorem et ideo non exprimit per participium futuri nece
ssitatem denotans quemadmodum institutio vel exheredatio
hec autem r. referenda est ad inscriptionem quae habet in
l. Justiniani de liberis praeteritis et in tit. de postumis hered.
instit. vel exheredandis vel praeteritis.

3. neque his saluum est q in tit. j. de hered. instit. et l. cod.
et l. de necessariis seruis heredibus instituend. tractat de
instituendis cumque quam constat esse voluntariam in princ.
inst. de hered. instituend. ibi primum est et in § 1. inst.
qq ex causa man. non ibi ibi autem dno nam docet omnis par
ticipium illud futuri aliquando necessitatem denotare vt in ma
teria saepe etiam voluntatem vt in tit. de vendenda empt. de assig
nandis libertis de adimendis legatis quemadmodum etiam in
tit. de heredibus inst. q post antiquos resoluit et explicat
optime Peralta l. n. 4 = sed ego etiam omnem verisimam
esse agnoscam in illis tit. de heredibus instituendis
et de necessariis seruis heredib. inst. necessitatem etiam deno
tari existimo quae non versetur in hoc vel illo hoie
instituendo versatur in eo q aliquis heres instituatur
qa institutio heredis caput est testamenti sine qua nihil in eo
scriptum valet l. prime & Calphurnius ff. de his qui in test.
delent.

liberi in quo solum dicit Juris[con]s[ultus] descendentium et quae ad Trinepotem Facere speciale nomen non ultra non inimdi cit quadrinepos sed generali nomine liberorum aut posteriorum ulteriores omnes significant ut bene advertit Jass. in d. § videndum n. 5 Pereira Decis. 1ª. Covarruvias lib. 10 c. 1. n. 9. et Iubat Sane interpretationem ipsa lex de gradibus et affinibus et nominibus eorum ~
7 ~. Sed ut hec doctrina Hispanis utilis sit observandum est q[uod] de appellat[ione] liberorum dictum est procedere in hac voce descendentes qua omnes in infinitum continentur q[uod] ex Alexandro et alijs utiliter resolvit Tiberius Decianus responso 63 n. 10 lib. 1 et responso 89 n. 9. lib. 3. etiam si feminae sint vel ex feminis descendant ut cum multorum alligatione resolvit Juanes del Castillo lib. 2 quotidianarum controversiarum c. 9 n. 102 et conveniunt tradita a Molina de Hispanorum primogenijs lib. 1. c. 6. n. 37. et 38. Mieres in eodem tractatu 2. p. q. 6. n. 55. et 86. nisi subiecta materia aliud suadeat ex insignem tex. in l. 1. § ult. ff de Su. inoffic. cum intestato q[uia] ei text. assignat et late prosequitur Juanes Garcia in tractatu de Hispana nobilitate gl. 1. § 1. n. 32. cum seqq. Unde q[uod] de his nominibus liberi pos[te]ri descendentes in Ju[re] dicitur verificatur ubicumque apud Hispanos reperitur hec vox descendentes ~

cx qq Jan

8 Ex qq iam apparet necessitatem instituendi pro aliis nec R. denotari dixi n. 2 et 3. non solum pertinere ad filios primi gradus sed etiam ad ulteriores non tamen uno eodemque modo et forma sed cum personarum et personarum distinct. de qua dicemus ad l. si filius q in potestate ff.

in R. ibi postumis

Observandum est varias species postumorum proponi ab Accurs. in gl. R. C. de postum. hered. inst. quarum quatuor exp. sit l. filius a patre 28 et filius fam. ff. Scott. alias addit Iass. n. 2 alias Bolognetus a n. 28. quae explicari et examinari possunt ex traditis a Tiraq. in l. si unquam C. de revoc. donat. verbo susceperit liberos n. 70 Decio cons. 52 n. 1. et cons. 336. n. 5.

9 Ex qq illa est propria ut postumus sit q nascitur post mortem patris quasi post humum natus, nam reliquae species quarundam similitudinem et iuris interpretationem fuerunt introductae ut ait in l. 3. de lib. postumos ff. tt. 1. expendendo dictionem duntaxat quae dispositionem restringit ad casum expressum et alios excludit ut in l. 2 C. de patribus q filios distraxerunt in. l. ob aes alienum 12 et in l. fin. C. de praediis minorum cum aliis adductis ab Chiardo in topicis loco 70. atque ita. d. lib. postumus intelligit q l. ibi dicitur duntaxat. Bartol. in princ. legis Gallus n. 6. dicunt mihi Gutierrez in Repet. instit. de hered. qual. n. 20 Peraltа in l. si curatorem habens C. de his sine curatore n. 49. lib. exqua omnia

quae non male

Henriquez
18

p qua n male expendi pt. l. nomen filiarum. 169. de verb. sig. et l. posthumorum. 23. ff. tit. i. ubi vivo patre natus nas cit et post mortem patris in eius locum succedit posthumi loco habetur et rumpit aui testamentum si est pretteritus et consequenter non est vere posthumus quia aliud est esse tale aliud haberi pro tale l. suos aut heredes 71. in fine verb. meis de leg. 3. junta l. meis appellat. de verb. sig. 207. cum exposit. glo. ibi verbo margonis ~

10 Ex qua non constituari pt. dicta Vant. in l. gallus in princ. n. 7. dicentis quod si in statuto fiat mentio posthumi intelligi debet de eo qui post mortem patris nascitur qui vere posthumus est non de alijs speciebus posthumorum qui posthumi per interpretat. habentur loco posthumorum et est recepta sententia ex Jass. ibi in l. add. n. 50. Alciato, et socino, 5. n. 5. Ruino i. et 2. Parisio. 3. et multis alijs quos refert Pereira in ale gato n. 49. ~ Pro qua dicta Vant. solet alegari quod sta tuta sunt stricti juris ut docet idem Vant. in l. constitutio nib. ff. ad municip. receptus sum Menoq. de arbitr. casu 32. et ideo verba statuti stricte et in propriissima sig. debent intelligi arg. l. i. § si quis navem verb. in re igitur dubia ff de exercitoria act. l. 8. § hec verba ff de neg. gest. l. quo constitutum. 22. § quantum ad verba eius ff. de testam. militis. que ita ad hoc aligat Alex. cons. 29. n. 6 vol. 6. et ut receptum tradit Anear. lib. i. quest. famil. c. i. n. 10. ~ Vers hec ratio me paromouet quia verius esse existimo quod cum statuta jus ciuile constituant et jus autem ciuile dist. de Ju. naturali, admittere debent ciuilem interpretationem. ~ ~ uniquique dictum probat Ju. ind. § si quis navem quia loquitur

ij

in edicto potius quam legis vim habet et potius quoque edicta inst.a de iur. natur., et ideo non bene alegat ille Dr. ut constituat ius singulare in statutorum interpretatione; quinimo quod ibi dicit in edicto eque procedit in interpretatione legis civiles verbis in dubio standum est ut docebat gl. ibi verbo edicti.

Rursus ad illud vulgare axioma non recte adducit Dr. in d. § sed verba quod loquitur etiam in edicto in quo indubio standum est verbis nisi de voluntate et mente statuentis contrarium apareat secundum quod commentum sit interpretatio et extensio ad id quod verbis non continetur ut dr. in cod. § sed verba verss. siquid accesit ibi et si hiis verbis non continetur pro edicto hii debet accipi atque ita is Dr. potius potest retorqueri divulgari illud dictorum quod multo minus adiuvat ex d. legis constitutionem quae non loquitur in statuto sed in privilegio quod privata lex est et cum ius singulare inducat stricte est intelligendum nisi subiecta ratio aliud suadeat l. quod vero a ff de leg. quare vult Dnus de qua sub n.o ii aptius defendet ut procedat non solum in statutis sed etiam in legibus ea ratione quia cum posthumus dumtaxat dicatur is qui post mortem patris nascitur d. § post humos proprietati nominis standum est nisi aliud apareat ex voluntate et mente legislatoris arg. l. non aliter de leg. 3

12 Sed contrariam sententiam sentiunt eos qui post testatoris etiam viso patre nascuntur vere et proprie dici posthumos ex quibus legem vel statutum et quaecumque aliam constitutionem de posthumis loquentem de hiis etiam esse intelligendum defendunt Cumanus Dinus Bobius omnes et Cuchius relati a Peuira § e Ala iatius in l. q huius tt. et in lib. 8 obseruat. c. 4 ubi sequitur

Celium

Celium apud Gelium nostrum aticarum lib. 2. c. 16 ostendit posthumum dici idest postremum et sine aspi rat. scribendo quod etiam probat alliatus in d. l. nouiam filiorum n. 1. et confirmari potest ex l. 3. de exhis s. tit. 1. ubi pro voce posthumorum legitur postreiores in pandectis florentinis et per ista sententia extendit Cumanus in l. si quis ita. 16. de firmis de tit. tutela ubi quod posthumis dat tutorem etiam his qui post test. viuo se nasciunt dedisse videtur et tamen datio tutoris strictae accipit nec recipit extensionem l. quae si nepotes. 6. eod. tit. ~

~ Praeterea et 2 fit Jurisconsultus in d. l. 3. de posthumos vocat et si ubi qui viuo patre nascit post test. illud rumpit si sit praeteritus et tamen posthumus dicitur in d. ex his ... et si sint et in l. posthumus s. tit. 1. et in l. 1. Cod. de posthum. hered. instit.

C. Et fit Jurisconsultus in d. nominatim ... l. 3. ubi exheredatio postremi comprehendit etiam eum qui post test. viuo testatore nascit et tamen constat exheredationem odiosam esse ac proinde non esse adiuuandam l. cum quidam s. de ... ~

... fit et pro hac parte quod Caius lib. 2. institution. tit. 3. scribit posthumi quidam nascunt viuo testatore quidam eo mortuo ~

Adstipulat etiam huic sententiae quod apud Virgil. lib. 6. Cre ... Siluius Creae filius posthumus dicitur quamuis viuo patre natus fuerit ... postremus eius filius fuit ut ex Ausonio gallo de eodem filio sic loquente colligit (Ut quondam in albae moenibus supremus Enea natus.) atque hac opinione admissa ad Jurisconsultus in d. l. 3. ... posthumum videt Cuiatius Ulpianum ibi difinire

sm. Iuris veterum prudentiam non sim. mediam x° q3
posthumus etiam est q vivo patre nascit. ut in l. gallus §.
nunc de lege in ff. de lib. et posthumis ff. tt. et ad id ius no
vum referendus esse Assertum d. ∞ 51 —

13 ~ Verum hoc Casu intestato n° conuenit d. Ass. posthu
mum q ad ius presens quod vigebat tempore Vlpiani refert ut
ostendit Album dicimus — quapropter retinenda est omnis
relata n° 9 quamvis autores ibi relatos defendunt relati
a Sarm° 5 n° 2 relatur ad hunc tts c. de posthumo Conan
lib. 10 c. 1 n° ult. ~

14 ~ Et retenta hac opinione non obstat tex in d. l. si quis a
§ fin. cui inducit Alex. et Jass. quod isti nati vivo patre posthu
mi non sint in casu dicti illius tex ad eum extendit appellatio
posthumi per intestatus qa materia est fauorabilis saltim
respectu pupilli § 1. inst. d. tutel. explicat Sarm. 5 n° 4.
quinimo etiam respectu tutoris fauorabilis censeri debet arg.
tex in l. centurio q1. ff. de manum. tt. ibi (ab onere admi
nistrandae rei remoti ~ Post hic hoc intestato et ratio conueni
at d. § fin. — replicari non potest 3 eam ex eo quia in materia odio od
diosa qualis est exheredatio posthumi natum vivo patre
nomen retulit Juris. in d. l. 3. § nominatim — neque vim huius
ais excludit socius dum ait in d. § nominatim alium etiam cen
seri fauorabilem quoniam agit de conseruando tt° validamente
nente exheredat. q precipue atendendus est — nam huic
considerationi indici potest pro fauorem tt. conseruandi non ideo
minus odiosam censeri exheredatus l. 2 l. cumqdi 19 ff. de lib. et posth.
ubi exheredatio odiosa censet quamuis ab ea pendeant vires
tti.

ttt.i et ea intestatio quae est 5. ttt3. et per quam irrita sit exhere-
datio appellat benigna ~

15. ~ Quare in d. § fin. et ind. § notatim probari puto oment op-
pinionem qa vtrobique presuponit postumi apelationem opponendo
duntaxat natos post mortem patris et hec fuit propria et vera ratio
dubitandi vtriusque § - qua tn n obstante iurium vtrumque
decidit pp presumptam voluntatem testatoris quae voluntas ex
eo colligit qd testator q fecit ttt3 et mentionem postumi de
eo cogitavit q tunc erat in vtero quem tn putavit nasciturum
post mortem qa ttt3 sit mortis cogitatione. et ideo quamuis superuiuat
testator tutelae datio vel exheredatio respondit cum q postea fuit natus
ad quem suam voluntatem direxit testator vt bene considerat
Alciatus et Sarmiento 5 n. 8. Idem Alciatus lib. 8 parer-
gon c. 13 ~

~ et confirmatur pt hec intestatio ex l. filius. 25. § liberis ti
tuis j. de coll. vbi si qs instituat nepotem quasi nasciturum
q tn iam erat natus tempore ttt. valet institutio ex volun-
tate q quae ad eam personam dirigitur ~

16 ~ Rursus n obstat et in d. l. 3. ult. § ad et si q hec n vocat pos-
tumos eos q post ttt3 vivo testatore nascuntur ad solum ait n solum
postumos esse exheredandos notatim vt in prin. illius legis ad
etz nepotes q vivo auo testatore subintrant in locum pmor-
tui patris ita demum ex l. velleia n tempore ttt3 si fuerint ex
heredati notatim ad exemplum postumorum atque ita illeg ad
et si referendus est ad principium illius legis et cum eo iungendus
vt notat foreatulus dialogo 39. Triminadus in l. postumo na
to n. 10 C. de 5 tabulas Costa in § et qd si tm qq. n. 5 et in c. si

patre

pater verbo adiiciens n.° 7.

Eodem etiam ratione intelligendus est tx in verss. sed et si sit eiusdem l. 3. l. postumus eodem tit. et l. 1. C. de posthumis hered. instituend. in quibus posthumus nominatur attento tempore quo factum est testamentum etiam postea vivo testatore in heredem edatur si se praeteritum inveniat rumpit ad similitudinem posthumorum.

Eodem etiam pertinet illa sententia Cai docentis postumos nasci vivo testatore aut commortuo ad effectum scilicet ut rumpant testamentum praeteriti.

Denique non obstat Virgilii locus quem varie interpretantur Adrian. Iuneus lib. 18 adversariorum c. 1. Gellius lib. 2 noctium atticarum c. 16. Covarruvias lib. 10 commentariorum c. 1. n.° 8. Alciatus lib. 8. parergon c. 13.

17. Addo aliam speciem posthumorum praeter 5. ab Accursio enumeratas scilicet in filiis legitimatis post testamentum qui posthumorum loco habentur quia equiparantur legitime natis aut saltem quibusdam modis naturales efficiuntur sui et reliqua et per illud coll. 1. et in specie notat et explicat Valdus in l. filius a patre per n.° 1. sub tit. et post antiquos prosequitur late Ruinus 5 a n.° 7. et huius declaratione materiam legitimationis ab origine tractat Bolognetus a n.° 3 et Molina de ignesiis hispan. lib. 2 c. ij n.° 17. et segg. et lib. 3. c. 1 et 3. et nos dicemus aliqua ad id et ego ritm l. gallus sub tit.

18. Denique circa verbum posthumi observandum est quosdam sub nomine liberti posthumi etiam comprehendant l. si ipsos operas 5. 1. de operis libertorum l. 1. verss. ult. 1. de legatis praestandis l. 1. verss. vocantur cum segg. verss. 1. de bonorum poss. contra tabulas et ideo lex vel dispositio lo-

quens

AD TX IN L. 1.ª 2.ª

& 3.º in Prin.º usque ad § Pure autem Hoc Titulo

Hec Ju.ª eundem habent authorem Ulpianum sicut constat ex inscript.e et ad eandem pertinent Juris quest.m ut ex eorum serie colligit. et ll. partitarum editores sub uno textu hos Juriu[m] Iuriam transcripserunt in l. 3. tt. 7. p.ª 6. ibidemque ego sub uno commentario ea explicare decerui quemadmodum fecere Vald, Alciatus. et Duarenus

Pro quorum interpretat.e premittendum est Ju.e romano licuisse parentibus filios exheredare l. in suis. ij. § hoc tt. et in Va in fine

1 n Val.ª y Aragon se guarda — lentie et Aragonie regnis hodie quodammodo observat quinque solidis filio legatis quam l. eleganti ratione defendit et declarat Gregorius lopez madera in lib. singularii animadversion. c. 4. n. 8. et quamvis Moribus populi romani postea fuerit introducta querela inofficiosi qua filius exheredatus impugnare potest tts patris. l. 1.ª et toto tt. ff. de inoff.º tt.º quo Ju.e etsi in hispania utimur l. 1. et 2. tt. 8. p.ª 6. adhuc tamen interim dum in Judicio non obtinet filius d. hereditatem scriptum valet mero Ju.e tts. in quo exheredat quia satisfactum est forme legis l. inter cetera §. Sed ne ita facile filij excludantur ab heredi tate paterna adque malis ratio velut lex quedam tacita eos admittit. l. cum ratio ff de bonis damnatorum inductum est ut

non quouis ex

ñ quævis exhæredatio desiderat que ita facta est. Sed
putaret d. ñ quævis §. de bon. poss. contra tabulas. et inter alia quæ
desiderant ut ita fiat principale est ut filius noiatim
exhæredet l. filius 26. §. d. l. 3 in prin. §. tt. 1. Ulpia
nus in fragmentis tt. 22 vers. filius in potestate Justin. in
prin. inst. de exhæred. liberor. et ideo Ulpian. in suis Jurib.
tan accurate docet quomodo dicatur noiatim facta exhæredatio ut pa
ter formæ legis satis fecisse dicat ad hoc ut valeat eius tt. 3 —
2 — Quibus ita pmissis colligit ex dictis Juribus exhæredat. diri factu
noiatim quotiens noiem pnomem aut cognomen exprimit
quarum vocum extat mentio in l. heredes palam § 1. §. de tt.
§ et in noie l. si ita d. tt. ~~tabula~~ l. in Judicijs de ff. de Judici —
ā §. de on tabul. addunt alij agnomen nam licet plerique hanc vocem la
tinam denegent eam tamen invenio in l. 4. C de tt. § si quis
in noie inst. de leg. et retinendam admonet hotomanus
ibi eruentissi. et Viglius in § noiatim de exhæredat. liber.
n. 10 in fine quibus Onufrius panuinus in libris de antiq.
romanorum nominibus c. de noie gentilico solum admitat tria
illa quæ Jurisconsult. exprimit et in c. an cognomina he
reditaria fuerint si 4m 5m aut 6m addat cognomen vocat
et quæ sit horum terminorum proprietas docet gl. in d. § si quis in
noia explicant Alciatus lib. 4. dispunction. c. 1. Ant. aug.
lib. 3. emendationum c. 8. Urisonius lib. 12 de verb. sig
verbo noiem plenissime Onofrius integro illo libro de an
tiqs. rom. noib. —
3. — Pro adversis hanc resolutus obiicit l. hæc consultissima
8 vers. deinde C qui tt. facere poss. ubi in hæredes instituend.

que fauorabilis

Henriquez

22.2.

que fauorabilis est n. sufficit nominis expressio sed etiam dignitas et alia inditia adijci debent ne sola nominis commemoratio quidquam ambiguitatis patiatur — neque admittenda est gl. solutio ibi verbo inditia dum insinuat textum procedere quando nomen erat singulare et rarum quasi alias non sufficiat expressio solius nominis generaliter idem docet Vart. in l. demonstratio falsa n. 19 Socinus 19. de conditionibus et dem. nam haec solutio restringit nimis generalitatem nostri textus in illis verbis sed cum sufficiat unum ex his constat sufficere ~

4 — Praeterea aduersus eam solutionem expendi potest l. si eum 6. ff de rei vind. in verbis utique plures sint [illegible] intestati vart docentis quod cum textus sufficere si sciebus petat per nomen proprium nisi ex aduerso probetur plures esse eiusdem nominis ~

Denique induci potest contra gl. l. 1. [illegible] neque [illegible] de haered. inst. ibi potest quis testari his verbis lutius haeres esto tamen nomen lutius non erat rarum et exquisitum eo tempore apud romanos sed frequens et multis commune — quapropter optimo nominis expressionem sufficere quotiens ex eo solo constat de corpore quod facile contingit in exhaeredatione de qua loquitur noster textus quia exhaeredatio solum cadit in filium l. quod cum filium 32 de verbis obl. ibi (haec enim pater circa filium solet facere) et ibi (ut in extraneo persus ineptus) et filius ex solo nomine proprio dicitur satis demonstratus cum non soleat quis plures eiusdem nominis habere ut bene considerat Aretinus col. 2. Jass. n. 27. Saxon. n. 11. quia et si plures repeciant extranei eiusdem nominis nullam possunt facere incertitudinem exhaeredationis cum eis exhaeredatio non conueniat quo fit ut in alijs actibus praeter exhaeredationem requiratur probat diuina Vart. in d. l. demonstratio falsa ut et non dicat quis perfecte demonstratus per solum

nomen

noiem ppriu[m] — neq[ue] contium pbat d. l. si cum qa loqt[ur] ubi servus petit p vendidat[us] ab alio quem verisimile est n[on] habere plures eiusd[em] nominis servos et ideo excipit Juris[consultus] alium casum nisi plures sint servi eiusd[em] nominis.

Rursus n[on] obstat [te]x[tus] ind. [§] quoq[ue] qm intelligi debet ubi cum expone nominis concurrit alia cictura exqua psona heredis possit redi certa et tuc hoc n[on] exprimatur in co [te]x[tu]. p[ro]stanti habendus est cum Juris[consulti] semp loquant p suppositis terminis habilib[us] l. q tit. 20 ff. de leg. tt. ubi si aliud eos nihil impediat — et preterea [ver]ba d. [§] neq[ue] n[on] sunt testatoris s[ed] Juris[consulti] consulti q[uan]d[o] ni illo noie utit[ur] gra exempli ut ostendat posse quem testari hibus [ver]bis — supponendus [enim] est talia esse debere ut psona heredis ex illis redat certa —

Ex quo colligit rao ad [te]x[tum] in l. duo sunt titij 30 ff. de tutela in qua pponunt [ver]ba testatoris et cum ex illis n[on] resultet certitudo circa psonam tutoris vitiat dispositio et datio tutoris nisi ex alijs adminiculis constet de quo testator senserit — qua etiam rone cum ind. l. hac consultissima agat de instituet. heredis etiam extranei et possint plures reperiri eiusd[em] nominis desiderant alia inditia ex qq psona heredis certa redatur —

5 2 adversus candus sel[us]. obijcit l. quotiens. [§]. d. si qs noiem. ff. de hered. inst. dum pbat sine nominis expsione valere instituti[onem]. si indubitabili signo psona demostretur — [sed] indendus est ex illo [te]x[tu] declarari et suppleri decisionem n[ost]ri [te]x[tus]. ut sufficiat demonstrare psonam heredis instituti vel exheredati signo indubitabili nam qvis noie cohere dis exprimendus sit. l. heredes palam ff. de test. l. iubemus C. cod. nihilominus sufficit indubitabili signo illum demo nstrare

demonstrare d. § si qs nominum l. in ipsis 62 § quotiens cod. tit. quemadmodum in legatis docemur l. nominatim 88 §. de leg. 3. et in manumissione l. nominatim 24 ff de manumissis test. l. 10. tit. 3. p. 6. que in exheredatione eque est admittend. ut cum omni probat Alex. 5 n. 28 et merito cum rei demonstratae frustra adiciat demonstratio. l. 1. § ult. ff de dote praeleg.

6 Ex qua resolut. 1. colligit declaratio ad omnia generaliter ad evitanda scandala quam post Felinum et divum Antoninum refert Navarr. in c. 1. § lacouet de penit. d. 6. et in manuali c. 27. n. 31. ut nominatim excommunicatus dicatur et debeat vitari is cuius vel nomen expressum est vel aliquo signo demonstratus ut de eius persona constet quam declarat. alegando nimium ad observat Juanes Gutierrez in canonicis q. q. 1. n. 28.

7 2. deducit stilis declaratio ad l. 31 tauri que habet in nova compilat. l. 9. tit. 4. lib. 5. ut in mandato ad testandum de quo in ea lege sufficiat demonstrare heredem signo aliquo indubitabili ut advertit ibi Fellys fernandez et ante ipsum plene probat Peralta in tit. de secundis, n. 3. et ante ipsum plene probat Peralta in l. 1. n. 56. de leg. 2 Ant. gomez in l. 30. variar. inst. n. 73 et in l. 1. n. 56. de leg. 2 Ant. gomez 1. tom. variar. c. 2 n. 6. et seqt. Angulo de meliorationibus ad l. 3. gl. 7. n. 12 ubi insignis ad hanc sententiam referenda mihi videntur verba l. 37. in eisdem ll. tauri, que est l. 11. tit. 4. lib. 5 recop. ibi nombrada o señalada mente.

8 Versu declarationem hic deducta ex d. § si qs nomen intelligenda est dummodo ex noie vel demonstrat. expressis in test. constet de persona filii exheredati nam si decanoc modo non constet quando per alias probationes constare possit de quo testator senserit non valet exheredatio ut advertit Sarmto 5 n. 1 ad notand.

+ eam

notandum

qm interest int certitudinem que requir in psona exhere dati et eam que desideratur in alijs actibus inqz certitudo exigi qm in his quamuis ex ipsa scriptura resultet incertitudo si in expbationibus ut posit reddi certa valet actus d. l. duo ss. sitij d. l. in tpus et quoties l. certum. ff de rebus creditis at v in exheredatione qsi ex ipsa scriptura n constet de psona n suff cit pbare de qua testator senserit alias enim nullum haberet misterium q huiuscemodi requirat vt exheredatio noiatim fiat si exheredatio valeret quomodo cunqz constaret de psona itaut n vitiaret rone incertitudinis nam hoc in quolibet actu re quirit qbus a lege n desideret vt noiatim fiat.

Ex quo deducit declaratio ad l. 2 huius tt. in 2 resp vt quamuis hereses parates sit ostendere de quo filio testator senserit n valeat exheredatio vt dicemus in § vltie

9\. Vlterius q dictum est induuitabile signum vicem nomi nis habere declarat a Bald. § n 2 vt n procedat qn nominis expssio p forma requir qa tunc n sufficeret si de psona constaret p signum etz indubitauile qm forma debet specifice adimpleri l. cum hi. et si ptor ff de transaction. neqz sufficit eam imple ri per equipolens gl. in c. l. i. verbo qn etz ubi electio et baptismi formam habent de cons. p 6. explicat late felinus in c. si di lecta n. 10, vbi amplia ij. de rescriptis, Et autz sm Baldum qn lex vlterius posuit anulan p forma requi nominis expssio qn. lex vlterius posuit anulari do alium l. 3. C de his q ex pcriculo reuitand. explicat Jass. in l. 1. 2 lectura n. 77. C de suma trinitate, Alex. § n. 10, vbi quest. si lex fuerit concepta verbis p̄hibitiuis l. ndubium C de ll. vbi not. et explicat Bart. n. 21 Jass. in l. nemo pt n. 27. de leg. i. Alciatus §. adders alios Cassius sub n. 27. nam si simplicis lex requirat nominis expsionem demon

nstrationis tamen ea desiderare dicitur id, et sufficit si aliomodo constet de persona quod Valdi dictinam sequuntur et explicant Ruiny in l. si quis in fundi vocabulo colla. 1. de leg. 1. plures relati a Tirag. post ll. connubiales gl. 7. a n. 22. disputat late et eleganter Ant. gomez 1. tomo variar. c. 2 n. 6. et 7. ~

10 Contra quam sententiam adversus Valdum defendit Angelus in d. l. si quis nomen condendus quod etiam si lex per forma requirat nominis expressionem adhuc sufficit si de persona constet signo indubitabili pro ut in d. l. Sac consultissima in qua per forma requirit nominis expressio. cum dicat textus aliter factum non valere et nihilominus sufficit eo casu si de persona constet aliter quam per nominis expressionem scilicet demonstrando eam signo indubitabili que sententia Angel. confirmari potest ex multis quod adducit Alciatus d. n. 29. et ea opinione admissa ad fundamentum Valdi potest responderi quod quamvis nomen per forma requiratur attamen ubi ea recipit certum finem et effectum satis dicitur impleta si effectus sequatur modo equipollenti ut in eleganti casu videt imperator in l. si mater et de institution. et de facto consulens Paulus cons. 9. n. 15 lib. 5. et fa. Ex in c. constitutis juncta gl. Verbo nominatim de sententia excoicat. in 6. ~

Contra si quis vellit defendere Valdi opinionem ad argumentum Angeli videre potest. in casu d. l. Sac consultissima nominis expressionem per forma requiri et non sufficere per signa demonstrare personam heredis neque contrarium probat textus in d. l. si quis nomen quia non loquitur in textu. cui inquo expressionem nominis per forma requirit d. l. Sac consultissima ~

11 Contra in hac ??? ego rem ita expediendo ut pertinet ad institutionem vel exheredat. quod non requirat expressio nominis per forma et ideo tunc posito per indubitabile signum persona heredis demonstrari quod defendi potest etiam in textu cui ~ neque contrarium probat d. l. Sac consultissima in qua licet induatur forma contra Valdi dictinam quoniam aptius probant illa verba ad finem ibi ut ante late forme declarant ea tamen forma

circa alias solemnitates ibi requisitas n̄ quoad expressionem nominis heredis quae in ea l. n̄ requirit' p forma sed ad demonstrandum ipsius personam et ideo dignitas quoque et alia inditia ex primi iubent' ad eum finem ne ambiguitas oriri possit quo fit ut si idem finis sequat' ex demonstrat.e psonae p indubitabile signum satis saltem sit legi —

12 Ex quo colligit interpretatio ad l. asse toto. 77. ff. de hered. inst. ibi institutio sue valet nam si intelligas testes codicillos diversos esse a testibus test. efficaciter probat ille Dr. ad validitatem institut.is sufficere implicitam nominat.em heredis et relat.em ad aliam scripturam quamvis sit controversum ut tradit Tiraq. post ll. connubiales gl. 7. n. 193. versum n̄ est ut tradit Jul. Clar. versus testamentum 8. test. q. 36. et in casu quotidiano resolvit Zasius versus in l. si ita scripsero de conditionib. et demo. et confirmat ex s.a tradita resolutione quia expressio nominis heredis n̄ requirit' p forma in test.o at sic ita sufficit si de eo constet quoquomodo —

13 Quod v.o atinet ad alias species et generalem questionem an ubi aliquid requirit' p forma possit p equipollens adimpleri sit statuo regulariter formam a lege praescriptam esse observandam l. constitutionibus 24 in fine ff ad municipal. adeo ut forma n̄ servata corruat actus l. cum hi § si ptor ff de transaction. l. 1. C de pdiis decurion. lib. 10. ibi (in prima enim venditio est si sic fuerit forma neglecta) tradit late Tiraq. lib. 2. de retractu. § 4 gl.a 6 n. 31 — si tn̄ constet legem principaliter intendere certum finem et effectum et formam induxisse ut ex ea facilius is effectus sequeretur si ille sequat' p modum equipollentem valebit actus quamvis formae specificae n̄ fuerit obtemperatum. l. fin. § ult. ff mandati quem Dr. ad hoc exhibit Jasso in l. transactionis n. 5. C de transaction. et in cons. 222 col. pen. quia et forma mandati precisse sit observanda. l. si qs p eo 46. ff mandati ibi (recedi a forma n̄ debeat. c. cum dilecta 22 de rescrip. in fine

nota. practicavit

ubi tn̄ ea

vbi Iu ea forma respicit certum effectum scilz ne mandans 21
obliget in plus qz mandauit si is effectus sequat satisfactz
erit forme legis vt not. Bald, sic intelligens dicto in l. si qs mihi
bona 25 § ad qd si mandauit ff. de adqr. hered. vbi exornat Jasso.
n.º 1. et Alex. cons. 69 n.º 4 vol.º 7. –

14 Vlterius ex his Iurib. colligit 2 decl.º exheredat.z ita
conceptam, filius exheres esto, nominatim factam esse et valere
si vnicus sit filius ratio est qa qn generalitas n. pt verificari
nisi in vno perinde habet ac si esset expressus. l. fundus q locatus
29. ff. de fundo instructo l. pediculis 34. § item cum queretur,
Iuncta gl. fin. cons. ad qd si n. habebat ff. de auro et arg. leg. que
Iura ad varias questiones induxerunt Socinus et Jass. d. n.º 4.
Hyppolitus in tr.ª de fideiussoribus n.º 223. Vart. in l. gl.
beris § hec verba, ff de vulgari et in l. q rome § duo fratres n.º 19
De verbor. Peralta in l. si qs in prin.º ttl. n.º 222 de leg. 1. Aimon
Crabeta cons. 162 n.º 4, Surdus cons. 139 n.º 1. –

Ex quo deducit interpretatio ad Iu in l. filius 25 ff. Socij. | intellectus ad Iu in l. filius 25
vbi valet exheredatio filij p hec verba, ceteri filij filieqz mei ex
heredes sunto qa si vnicus sit filius pluralitas illa resoluit
in singularitatem in qua verificari potest –

15 Quam decisionem limitat et declarat Aluysius ibi verbo verbe
vt n. pcedat qn testator vsus esset verbo liberi qa hoc n. est nomen spe
cieí sed generis q diuersi gradus psonas comprehendit atqz ita p illud n. di
cit nominatim facta exheredatio qz declarat.s post Vart. in l. si qs
in prin.º n.º 10 cons. prox. verbo de leg. 3. et in fortioribus terminis scilz
vbi testator nepotes n. habet faber in § 1. n.º 2 inst. de exheredat.º lib.
et in specie multo magis dubitauili scilz cum testator dixit liberos
et in specie multo magis ... in l. his agnationis
exheredo nam et in singulari repetitur hec vox

repetitis

de pactis Socinus in d. l. 2 n.° 4. et Curtius in l. post dumo nato n.° 7. C. de inoff. tabulas.

Contrariam sententiam sequitur doctor in d. l. Titius procedere etiam si testator usus esset verbo liberi, probat Accursius in denominatim verbo non ex tat de exheredat. liberorum cui accedunt Velonus ibi n.° 4. Viglius 14. Alciatus 5. n.° 4 quotiens testator nepotes non habet et mihi placet haec sententia.

16 Rursus et 2 deducit utilis declaratio ad tex. in l. si quis in princ. testamento 22 ff. de leg. 3. dum probat testamentum habens clausulam derogatoriam non revocari per posterius nisi in illo fiat specialis mentio illius clausulae et non procedat si unicum tantum processit testamentum habens clausulam derogatoriam quia tunc sufficeret derogatio [illegible] testamenti etiam si specialis mentio clausulae derogatoriae in 2 testamento non fiat quoniam satis in specie denominatim

Dicit exprimi dicitur exprimi [illegible] testamentum quod revocat cum nullum aliud processit quae sententia placuit Vast. 5. n.° 1.° et in d. l. si quis in princ. n.° 9 et 10. dicens nisi unum tantum processit et de iuris solemnitate veriorem esse putat Archinus 5. n.° 1.°

17 Doctor in contrarium extat omnis sententia quam post Jass. 5. n.° 9. Alexandrum in d. l. si quis in princ. n.° 4. defendunt ibi Marianus Socinus n.° 49. Peralta n.° 222 Albanus ad Vastol. n.° 4. Julius Clarus lib. 3. sententiarum § testamentum q. 99. n.° 3. relati a lb66. in tex.ª de test. 2 p.c n.° 19 dicit Antonium Menoch. de praesumptionibus lib. 4. praesum pt.c 166 n.° 25.

Pro qua opinione facit. 1.° quia si contraria vera esset sequeretur nunquam requiri specialem mentionem clausulae derogatoriae quia licet plura testamenta antea facta fuerint in effectu unum tantum procedit hoc est ultimum per quod reliqua ipso iure revocantur a posteriore inst. quibus modis testamenta infirmentur. Cui quaniis huic arg. respondere tentet Jasso 5. n.° 12 Vast. mentem recte explicans

et Socin.

et Socinus in l. si mihi et tibi et in legatis n. 7. de lega
tis 1. cui satisfacit Menoq. 5. n. 29. etc.

Rursus facit quod Dott.rum d. l. si quis in princ. ttt in illis
verbis sed hoc ita locum habet si specialiter dixerit etc. quia spe
cialis mentio clausule derogatorie requirit et tamen
ibi unicum tantum praecessit ttt.

Denique facit quia admissa Doct. opinione daret occasio
fraudandi liberam voluntatem testatorum qui eam clausu
lam adijcere solent ne postea aliquid facere cogantur inviti
quod facile contingeret quando unicum fecisset ttt. si generalis de
rogatio ipsius sufficeret que non arguit liberam volun
tatem recedendi a priore quia si id voluisset testator
facile erat mentionem prioris clausule in 2°. testamen
to adjicere argumento legis unice § ubi autem in fine
C. de caducis tollendis.

18 3. principalis vol. que colligitur ex his Juribus hec est
exheredatio ita facta filium exheredo si plures sint filij venit
na intestat. non placet atque ita ex hoc capite redditur nullum ttt
cum filius repetatur prius.

Nec obstat quod videatur fuisse necessaria venigna interpretatio
cum potius sit ordinatio infirma videri posset quando ... in he
redis institut. que favorabilis est l. in testis, 62, § quoties ff. de he
redibus instituend.

Cui difficultati respondeo quod est in exheredat. filij necessari
am fuisse venignam interpretat. quia appelatio filij plata in sin
gulari omnes filios comprehendit l. si quis ita 16. ff. de ttt tutela cum alijs
alegatis a glo. ult. in hac l. 2. quo fit ut institutio ita facta
filium instituo, si plures sint valeat mero Iu. quod eque dicendum

videbat in exheredat.[e] i[llegible] ta filium exheredo sed qa odio
sa est exheredatio et ideo fulmem ultimum patrie potestatis
apelat ut ex quintiliano refert Juanes de solorçano de parri
cidij crimine lib. 2. c. 8. pagina 2. et nisi ex magna cau
sa infligenda ut ex Seneca probat id. c. 9. eiusd. lib. pagina 2
ideo appelatio filij in nro casu venigna interpretat. ad nulum
refertur ut sic corruat propter incertitudinem —
c neque obstat d. l. in tpius et quoties ubi institutio mero Juri
tiat propter incertitudinem quae resultat ex nomine duobus eque con
uenienti qa ille casus loqt in institut. extraneorum. secus est in institut.
filiorum ita falta filium instituo nam si plures sint plures ospon
dunt et omnes —
19. c Rursus ex alio capite dificilis ut nun de sntia nam re dilig
genter considerata mero Juris rigore aut [illegible] debuit esse nu
lum aut omnino validum nam si ponas testatorem. 3. filios habere
et nominem instituere tunc si exheredatio esse vitiosa non esset
ratione [illegible] preteritionis aliorum filiorum [illegible] esset nulum [illegible] vulgarem
Juris reg. et si ponas duos alios institutos tunc 3. q. supest non
tim ut exheredatus cum unus solus sit cui conuenire possint verba
testatoris nam ad eos quos instituerat referri non possunt ne vide
at testator se incontinenti corrigere d. l. [illegible] ad ea 83 [illegible] g.
si pure de condition. et demonst. — aut si dicas patrem duos alios
noiatim exheredase et hoc quoque casu valet exheredatio qm
ad solum filium q supest non ad semel exheredatos referri de
bet exheredatio arg. l. q bis id. 18. de verb. obligation —
20 c Cui dificultati ex mente Sarm.[i] S. [illegible] est in arg. partis non fuisse
sufficienter enumeratas nam preter alios casus contingere in quo questio
ab Vlpiano decisa potuisset habere dubitationem veluti si ex tribus
filijs duo essent emancipati et alter in potestate quo casu si nulo ex eis in
stituto testator ita dicat filium exheredo si de filio in potestate in

teligat testamento, iure valet cum emancipati iure civili instituendi vel exheredandi
cum. [margin] Exheredati fuerint, quia non potuit testator etiam de emancipatis sentire. Ulpianus ubi ex
heredati possint et debeant ne praeteriti per bonorum possessionem contra tabulas bene
ficio praetoris admittantur et emancipatos inst. de exheredat. liberorum.
Ideo Ulpianus eo casu quo potuit iure civili substitui testamentum si exhere
datio rite facta esset, reddit non rite factam, quia testator non expressit nomina
tim de quo senserit atque ita et in materia favorabili oves essent com
prehensi sub appellatione filii, in materia non odiosa et minime adhibenda
benigna interpretatione, fit ut nullus videatur comprehensus et exheredatio
corruit propter incertitudinem.

21 [margin] Et quoniam is casus nimis restringit literam nostri textus, existimo posse intelligi
in 1º casu proxime relato cum scilicet testator nullum filium instituerit
neque nominatim exheredavit, nam et illa verba filium exheredo relata
ad unum solum filium faciant ut reliqui videantur praeteriti atque
ita ex eorum praeteritione corruat testamentum, quia non magis ad unum quam ad alium
possunt referri, ideo potius videntur comprehendere, sed iuris regula absque qua docemur [margin: propositio indefinita ut veluti quando dicit liberis meis universalis dicit ut quando dicit omnibus liberis meis]
[margin: in favorabilibus, in odiosis secus] propositionem indefinitam equipollere universali, l. si ita relictum
49. l. si pluribus. 45. de leg. 2. l. si quis ita. 16. § 1. ff. de testamentaria tutela
l. cum inter veteres in fine C. de fideicomis. libert. quam regulam late et utiliter
explicat Cobb. lib. 1. variar. c. 13. Menoch. in l. cum virum. n. 8.
C. de fideicomiss. Mantica de coniecturis lib. 7. tit. 5. n. 10. et ij. ibidemque in eo
casu necessaria fuit benigna interpretatio quae ut excludat odium
exheredationis induxit patrem de uno tantum sensisse et cum non appareat
de quo, irrita redditur exheredatio quasi non facta nominatim, quod aliqui agentes
notaverunt Doctores in l. 1. n. 12 de reg. iur. Gomez in rub. de actionibus
n. 2. Cobb. l. n. 5.

22 [margin] Et ego addo quod quamvis in proposita quaestione admittamus duos filios esse praeteritos
[margin: cautela filio opportuna exheredato] adhuc ex hoc capite nullum esset testamentum, adhuc interest alterius filii ut exheredatio
non valeat ut sic ex sua persona corruat testamentum non ex persona fratrum quod

possent

q possent illud approbare l. filio praeterito 17. ff. tt. primo atque ita exheredatus oio excluderet si exheredatio valeret ~

~ Ex qua vero nostri textus interpretatione colligit bene docuisse Socinum sub n. 2. quod quamvis heres paratus sit probare de quo filio senserit testator non erit admittendus quia licet ea probatio voluntatis admittatur in heredis institutione de l. in tempus 62 et quoties ff. de hered. inst. l. duo sunt titij 30 ff. de testamentaria tutela in exheredatione tamen quae per formam requirit ut nominatim fiat non sufficit si de persona constat aliter quam per verba expressa in testamento.

23. ~ Unde subinfertur Bartolum non videri sententiam Cumani sub n. 16. novo textu correctam esse decisionem nostri textus dicendo nam cum hodie ad valorem exheredationis non solum requiratur causa sed ut ea in testamento exprimatur auth. sed non licet parenti C. de liberis praeteritis et in auth. ut cum de appellatione cognoscitur et aliud quoque capitulum coll. causas collatione 8. satis videtur constare de persona si testator ita dicat exheredo filium qui me verberavit cum ex hoc signo satis demonstratus videatur filius ~

Verum haec opinio Cumani mihi aliquando non placuit ex eo quod cum exheredatio debeat fieri nominatim ita ut ex ipsa scriptura testamenti constet de persona (hoc autem constare non posset nisi adhibita extrinsecus probatione per quam constet quis fuerit ille filius qui patrem verberavit) non dicatur formae legis satisfactum quae non solum requirit ut de persona quoquomodo constet etiam per probationes iuxta sententiam Socini proxime relatam sed ut nominatim fiat. Sed nunc cogor mutare sententiam et sequi Cumanum quem etiam probant Alciatus sub n. 8 Viglius in § nominatim in fine inst. de exheredatione liber. nam ex ipsa scriptura constare videtur de persona propter adiectionem signi indubitabilis quod sufficere diximus per l. quoties et si quis nomen ff. de hered. institut. ~

~ Nec obstat quod probatio requiratur quoniam haec non est probatio voluntatis

sed demons

ad demonstrationis a testatore adiectz — ad in Hispania p
bari ut opinio contra Camanum qa ll. partitae bz ad valorem
exheredationis requirant ut ca exprimat in tit. l. 4. tt. 7. p. 6.
ibi que sean puestas en el tit.) ad hec iura requirunt ut noia
tim fiat exheredatio ut in l. 3. eiusdem tt. at qz ita ostendunt
n sufficere q constet de persona p expressionem causa adrequiri ultra
ius ut nominatim fiat —

21 — et colligit ex his iuribus exheredatam factam cum contumeliis valere
ut in exemplis huius l. 3. inquit omnibus intelligendi est nomen filij
esse exprimendi vel unicum esse filium ne alias vitiet exheredatio
quasi n facta noiatim ex proxime dicta in quem sensum hanc legem
transcripsit. l. 3. tt. 7. p. 6. ibi (otrosi decimos que quando el testador ha un
fijo tan solamente aquein queiere desheredar e decirle mal que lo
pueda facer diciendo ansi el malo el ladron el matador que no
merece ser llamado mi fijo deshereodolo) — ad adversus hanc sententiam
obstat l. quoties. 9. et si quis nomen de hered. inst. ibi n. si co contumelia ca
solet adijci l. turpia legata. 54. de leg. 1. — cui difficultati endet gl. 5. obito
ex adulterio ostendit sic extitit in genere, in illo testatorem extitisse in
genere conuitij quo casu valet actus. at vero ubi descendit ad speciem n valet
ut in d. l. turpia — ad hac solutio quoad minimum te ominit reijcit e merito
qa si testator descendit ad specialem conuitium noiando filium gladiatorem
aut latronem e nihilominus valet actus — quare ominit recipit solutio
glo in d. l. turpia legata cum p n scriptis ostendit. item si ut te ni procedat in
exheredat quae cum conuitio fieri potest — In causa in institut. aut legato
e est ratio quoniam exheredationi maxime conveniunt verba iniuriosa nam
cum sit privatio quedam e pena e filio irroget infamiam l. multi n. notz
18. j. Socti. saltim facti. l. cag3 pater C. ex qq caus. infam. irog. e iniurias
l. papinianus. 8. in prin. ff de inoff. testo. quo turpioribus verbis sit eo magis
debet valere fz. l. dibi Severus. 13. j. de adimendis legatis ubi costat
q testator libertum apelavit pessimum indicit revocatio legato eidz
liberto antea relicti —

at vero in

at v° in institut.° v legato secus est qui ad honorem relinquunt
l. amplissimos 39 ff. de excusat. tuto. y l. diebus 19 in prin. ff ad l.
cornel. de falsis l. si is qui susceperit 52 § 1 ff de iudic. l. filium
§ si portio ff. de legat. praestand. ibi pleniore honore sic enim
legendum est n° onere ut defendunt Corras. in l. filium quem ha
bentem n. 194 C famil. hercisc. Benedictus in c. rainuntius
verbo in eodem test. n. 30 unde testator n. credit verbis injuriosis
velle relinquere hereditatem aut legatum —

Sed adhuc obstat huic resolutioni § his verbis 48 § 1
26 ff. de hered. instit. ubi etiam institutio heredis scripta sub verbis
injuriosis valet — quae cuius difficultatis resolutione omnis stat
distinctione quod s. iniuria circa exheredat. ut si convitium
exprimat in genere valeat institutio vel legatum veluti
si testator heredem aut legatarium pessimum aut iniquissimum
appellaverit ut in d. l. his verbis § 1 ut in d. l. his verbis § 1 si vero
descendat ad speciem convitii veluti si latronem vocet n. valet
d. § si quis nomen. d. l. turpia ubi post glos. resolvit Bart. v. dd
omnis teneri cons. 162 n. 2 vol. 9 nec novum est in Iur. ut inter
genus et speciem fiat distinctio sic enim in l. si quid venditor 18 + ...
§ fin. cum seq. ff de edilitio edicto generalis emendatio n. ob
ligat venditorem specialis obligat quae diuina expresse approbat
3. p. l. 10 tit. 5 p. 6

Vers hec sententia tamquam praxi probanda sit quamvis omnis est v approba
27. ta per l. regiam insultis hr. disputat. n. mihi probat v magis
adsertio senis Cumani et Goini n. 4 qui tendunt valere
institutionem et legatum quamvis testator ad specialem convitii des
cendat quam opinionem sequitur Ludovicus Rexcita in l. paul
la 2 ff. de rebus dubiis Costa lib. 1 selectar. c. 3 et ex ea in
dubii sit ita in d. l. his verbis § 1 ibi pure enim instituit licet cum
maledicto quae ratio cum generalis sit convincit valere institutionem

sive verba injuriosa contineant delictum in genere sive in specie nam secundum Iuris Ius in illa ratione hic est quod cum
id quod in institut. vel legato contra Ius adiicitur reiiciatur et habeatur
pro non scripto sive per viam conditionis fuerit appositum l. conditio
§ nes. iq. ff. de condition. institut. sive alio modo l. i. in fine. cum ...
ff. secundum unam lecturam quae habet vel alio modo l. unica
in fine. C. de his quae poenae nomine et fin. inst. de legatis verba
injuriosa haberi debent pro non scriptis et consequenter legatum
vel institutio manent pura = qua opinione retenta non obstat

28. ~ Bar. in d. § si quis nomine et in d. l. turpia § quoque Iurium
intestat. Aretinus aliter distinguit sub his ut Bar. in d. l. si qui his
dicit procedat in filio quia praesumitur patrem filium etiam male meri
tum velle instituere in extraneo vero retinendam esse opinionem
quam sententiam sibi valde placere Iass. § n. fin. et nobam sibi scri
quam sententiam sibi valde placere ... Lotiones in tractatu de exheredatione axiomate
... secundum Cuiacius hoc nec displicet Costa lib. i. select.
axiomate ij. sequitur Cuiacius hoc nec displicet ... ratio dicta hic est quod in extraneo verba
c. 3. et inter extraneum et filium ratio ... hic est quod in extraneo verba
contumeliosa praesumuntur dicta animo injuriandi l. si non conuitij de
injurijs. in filio vero animo corrigendi l. cum pater C. ex quibus cau. infam.
irrog. l. aut facta. 16. § ult. cas. ff. de poenis ~

§ Sed sane Aretini sententiam improbat Salicetus in l. pen. n. 2
C. quemadmodum test. aperiant quem sequitur Bar. in d. l. si qui his
§ i. ibi et omnes Iuriumi institutiones recepte sunt quare re
tineo sententiam Cumani — Cui non obstat Bar. in d. § si quis nomine

29 ad eius intestat. adverto quod ubi detracta turpi vel injuriosa
demonstrat manet persona heredis vel legatarij valet quod relictum
est eo casu procedit opinio Cumani ceterum si sublato conuitio
persona heredis vel legatarij ex alio non manet certa non valet non
ideo propositum sed quando manet persona et eo casu procedit Bar. in d.

& l. sijs nomen in quo docet turpis vel valere institut. & quoties testator non expresserit nomen heredis sed cum signo aliquo in dubitabili demonstrauerit nisi tale sit quod contumeliam contineat nam cum hoc debeat reijci manet persona heredis in certa consequenter non valet arg. l. paulus ff. de liberis dubijs. atque ita signat turpis. a diuo sensu quod si sublato signo contumelioso et turpi demonstrat. persona heredis manet certa valet institutio que intestatis confirmat apte in d. seq. eamque late exornant lodouicus Rexira in d. l. paulus col. 14. Costa lib. 1. selectarum c. 3. Mencha. de successione creat. § 20 n. 71.

30 — ex quo detegit error Accursij dum proponit exemplum in d. l. si quis nomen in eo quod instituit filium qui occidit seium quasi turpe non valeat institutio quod plane falsum est nec conuenit verbis illius textus in quo dicit nomen heredis non fuisse expressum et conuincit ex s. traditis quia in exempla Accursij detracta turpitudine valet institutio text. quod vero ita illud intelligi potest textus in d. l. sij verbis ... nam si proponas vnicum esse filium sublato conuitio constat de persona per solum nomen filius text. l. 25. Bolt. et prosequitur dies suum in institutionibus recepte sunt intelligi debet retentis eisdem terminis scilicet quando sublato conuitio constat de persona heredis —

31 — Et adversus obstat l. turpia legata de leg. 1. secundum expositum glossa que intelligit cum turpe legato relicto sub turpi demonstrat. veluti petro adultero atque ita probat inutile esse legatum quoties sublata turpitudine constat de persona legatarij — Respondendum est negando expositum Accursij que verum non est quia violat verba iuris consulti et non conuenit ratio a turpis assignata quia magis vergunt in odium legatarij quam testatoris si legatum vitiaretur

ex demonstrat. turpi

ex demonstrat. Turpi- quare verissime dicendum est cum Cum. ibidem Et illum perdere quod legatum ipsum inscerat turpe ledens honorem et estimationem legatarij veluti si honestae virgini vel viduae legetur vestis meretricia qualis apud Romanos appellatur +toga feminea qua solae meretrices utebant ut apud Martialem. Coccina famosae donas et ianthina moechae, Vis dare quae meruit munera mitte togam, vel mulieres adulterio damnatae ut apud Iubenalem satira 2. Damnet si vis etiam Calpsurnia talem non sumet metriam nata togam et alia quae refert Tiraq. in l. 2 connubiali sub n. 27. verbo toga pagina .103, vel si unguenta vel mundities (hispane afeites) legentur vel graui viro vestis parasiti vel +scenica tale enim legatum odio scribentis non valet nam mundities non nisi inhonestae feminae vt[illegible] ex his quae late congerit Tiraquel, constat ex d. l. 2 connubiali n. 2 et seqq. et Tr in l. vestis 25 § muliebria ff de auro et arg. leg. ibi quae vix sine vituperat. Vti non poterat atque ita in d. l. turpia id quod turpe est rei eius quod regulare est in vltimis voluntatibus et quando turpitudo versatur in ipsa re legata et legatum non potest consistere sine re ideo non valet quemadmodum in l. apud Julianum alias incipit Africanus 40 § constat de legatis 1.~

+Toga.

+Ruban

32. ~ Neque impugnat huic interpretationi consideratio Aretini dicentis iniquum esse vt propter odium testatoris legatarius legato priuetur arg. l. pater fam. 49 ff. de hered. instit. l. si quis in suo 33 § legis C de inoff. test. nam ibi cedit odium testatoris considerari in eo quod eius voluntas non scribet et quoties in hoc stringat legatarium legato priuari hoc tamen non est in consideratione cum potius eius intersit probrosum legatum non accipere et honorem lucro praeferre l. Julianus 26 vers. non enim ff. si quis omissa ca tit. l. suspendenda 5. ibi praeferre lucro et odiam maritalem C de instit.-

33. ~ Ex quo infert deceptos fuisse Socinum et Jas. et quatenus assignant exemplum ad d. l. turpia per Tr in l. generalit. 26. cum l. seq. et l. si plagij 123. de verb. obl. l. ita fuit lego titio, 100, si hominem

occiderit

nam in hoc exemplo legatum debuit valere reiecta conditione turpi

h(?) optimus [illegible] n. dubitamus pro de condition. et demonstr —

34 — Hoc colligit ex his iuribus, valere exheredat. ita conceptam exheredo filium ex adulterio natum — quam docet Veal. l. 1. § pomponius 3. de Carboniano edicto in verss. id est ait ubi dicit non valere exheredat. conceptam sub illo elogio natum ex adulterio qui probat ille et dum probat imo ait sic exheredato non competere bonorum possessionem Carboniani atque ita presupponit non valere exheredat. quoniam ea bonorum poss. non dat. quoties exheredatio valet et generaliter eiusdem l. d. iuncta l. non putavit § ff de bon. poss. contra tabulas. et probat expresse et in d. § pomponius eiusdem l. 1 et et in l. cum sint beneff. ij eod. tit. quorum iuxtum sententiam non videtur percepisse Molina lib. 3. de hispanorum i[illegible] c. 13. n. 18, hic qui ait competere Carboniani beneficium successori maioratus verum sit —

35 — Cui difficultati ex mente glossae doct. omnis inspicienda et patrem exheredare filium quem sciebat suum esse hoc omnibus ca adiecerit illa verba ex adulterio natum et ideo valet exheredatio at contra in d. verss. id est ait pater exheredavit filium sciens aut certe credens eum natum ex adulterio quo casu si probet se filium ipsius testatoris exheredatio nullius momenti est et ideo dat ei Carboniana bonorum poss. quae competit cum exheredatio non valet quae solutio domini est ex Socino h n. 3. Jass. 9 et eod. Jass. in l. si posthumus ff. fin. hoc tit. et contra sin Sarm. h n. ult. —

36. — Id probanda non est quia divinat neque verisimile videtur patrem tam ignominiosam causam dum sciret esse falsam adiecisse exheredationi quare ascendendum est testatorem veraciter credidisse filium natum fuisse ex adulterio — quo retento magis probo aliam eiusdem solutionem hic a dd. omnibus neglectam quam sentit in illis verbis illud contra quoad Carbonianum, est itaque solutio exheredat. falsam per verba ex adulterio dicta valere non in tanti momenti esse ut propter

deneget filio bonorum poss. carboniana si exheredatio irrita fiat —

36. — Huius solutionis explicat. sciendum est bonorum poss. Carbonian. tunc oportere eum is qui eam petit si vere filius esset, heres etiam esset l. q. de inoff. test. 20 § de inoff. tit. ubi ex hoc iurisperit. deduxit ideoque exheredato non competit carboniana ad quam rationem alusisse etiam iurisconsult. alit ind. et ponponius in prin. — 2° praemitendum est quod ubi pater exheredat filium adiecta causa quia natus ex adulterio si sic exheredatus probet se filium esse irrita redit exheredatio l. si posthumus 19 § ult. j. so cit. —

37. Quibus ita praemissis vera interpretatio ad d. test. quid ait est quod quamvis filius simpliciter exheredatus non habet Carbonian. quia et si vere heres sit, heres tamen non est ita filius exheredatus adiecta causa quia natus ex adulterio habere debet Carbonianam quia licet valeat mero iure exheredatio eo tamen ipso quod probat se filium [illegible] irrita redit — neque obsistat quod in eo casu poterit obtinere hereditatem per querelam inoff. pleno iure nam ad obtinendam Carbonianam non oportet probare plene filiationem sed sufficit semiplene probare l. 3. de causa cognito de Carboniano edicto l. 7 tit. 22 p. 3. ibi por alguna razon maguer no fuesse muy afincada et merito quia cum levior et non tanti momenti sit causa illius quasi possessionis quam causa proprietatis minor probatio requiritur ad constituendum filium in quasi poss. filiationis ut in quotidiana quae notat et plenissime exornat Juanes Garcia de Hispana nobilitate gl. 20 an. 7. ad v. ad obtinendam in querelam inoff. oportet plenius probari filiationem et ideo interest filii esse quasi poss. bonorum paternorum per edictum Carbonianum constito sumarie de filiatione —

38. Est tamen anceps q. quae probatio requirat ad hoc ut exheredatio filii facta sub eo elogio (sub adulterio natum) declaret nula quasi per errorem facta et ut hereditatem scriptis heredibus auferat filius 2 ita in l. si posthumus § fin. in qua g. Jass. ibi n. 6. et 12

ex omni ita

ex dni ita resoluit q. si filius quo tpe pater eum exheredauit
& decessit erat in quasi poss. filiationis sufficiat eam quasi poss.
pbare xa formam l. si vicinis scientibus. C. de nuptijs nam in
hac quasi poss. dictum patris n. debuit filium nocere l. pen. ad s.
mulier gravida ff de pbation. Juntis his quae ad eius explicat. &
ornatum tradunt Cobb. in 4. 2 p. c. 8. § 3. n. 8. Palatios Rubios
in repetit. rub. § 60 n. 13. Soto de Just. & Iu. lib. 4. q. 7. art. 2 Castro
de lege penali lib. 2. c. 11 post principium Gomezius in l. 9 Tauri
n. 3. si v. filius n. sit in quasi poss. filiationis clarioribus pbationi
bus debet ostendere se filium esse ut n. obstante exheredat. admittal.
39 r. Do hae dnis distinctio licet in se v. sit n. tn. vi posse adaptari ad hanc
l. 3. & d. l. si posthumus § ult. in qq. pater sciebat filium esse in
quasi poss. filiationis ob idq. Juris psumpt. filium suum censeri
nihilominus tn. qa suspicabat n. esse suum filium eum ex
heredauit sub pd. elogio - quare dicendum est in casu nri. tx
q. ut filius posit elidere & excludere hanc patris psumptionem
alias pbationes afferre debet praeter eamque resultat ex hac
quasi poss. filiationis - quam pater sibi resoluit filium exhe
redando quasi ex adulterio natum ut aduertit Cuma. ind. l. post
humus § fin. - ad quod pt. induci tx celebris in l. lucius titius
ff de conditionibus & demons. sm. interptat. eius dd. Cumani
ibidem dicentis q. cum in specie illius tx filius esset in quasi poss.
filiationis neq. hoc ignoraret pater adijciendo conditionem ut pbaret
se filium aliam pbationem desiderare videt praeter eam quae
resultat ex quasi poss. arg. l. solemus 9. § si iam facta ij. cod. tit.
40 - r. Do quaeri potest quare lts in specie illius tx. redat nullum
ex eo q. testator magis exactam pbationem filiationis deside
raret & omissis varijs interptationibus quas congerunt Mas
cardus de pbation. concl. 781. n. 3. Menoq. de arbit. lib. 2 casu
89. - ego pbo sentiam Decij in 2a ex de pbation. n. 19. & in l.
fin. Cod.

& in l. fin. C. cod. tit. dicuntis in d. l. lucius vitiari institut. & consequent. corruere legatum imo potius tt̃s. qa filius fuit institutus sub condit. que n̄ erat in ipsius potestate cum pende at approbationibus que solent difficilem exitum habere & sub tali condit. certum est filium n̄ posse heredem institui l. suus quoque q. in princ. & in § puto ff. de hered. inst. l. si patri C. de institut. ~

~ quam intestat. presentit gl. in l. 1. verbo filium C. quor. bon. & exposit Baldus in d. l. si patri n.° 10 & seqq. Ruinus in l. gallus §. & quid si tantus n.° 49. & Costa in §. p.° n.° 41. Alciatus de presumpt. reg.ª 3. in princ. n.° 4 ~

~ Et ab hac intestat.ª discessit Menoch. s. n.° 6. verb. ego opinor ea rõne qa testator n̄ instituit Aurelium ut filium qd ostendit probare eo qd illum instituit sub noĩe pprio adiecta illa demonstrat. natum ex illa muliere ut ostenderet n̄ recognoscere eum in filium atque ita eius institutioni qualit. conditio potuit adici imo amplius putat Fornerius lib. 2 selectionum c. 6. Iurisps. in dispositione habendo prestanti filium de quo ibi ex legitima uxore susceptum n̄ fuisse qd ultra arg.° Menoch. ostendit probare ex diversitate noĩum Lucij Titij & Aurelij Claudij ~

41 ~ Et nihilominus retineo intestat. Cum. existimo Iurisps. prestanti presuponere Aurelium filium testatoris fuisse & ex legitima uxore susceptum & suum heredem patri futurus qd insinuant illa verba filium de quo queritur & probat evidenti rõne qa Iurisps. ppterea ait tt̃s nullius esse momenti qd institutio facta fuit sub conditione que n̄ erat in filij potestate qd proprium est suor. hered. filior. neque alijs one d. l. suus quoque verb. decipiendus. Ius v.° sui heredis sine patria potestate consistere n̄ potest. l. lex cornelia. 12. in fine ff. de test. & sui inst.ª de

hered. qual.

hered. qual. ○ditia patria aut potestas in filijs solum locum habet q sunt ex iustis nuptijs l. 3 ○ 4 ff de his q sunt sui vel al. iur. neq3 impedit q testator natum ex illa muliere appellauerit qm fastidiosa ista loquendi formula utebant testatores q de moribus vxorum male suspicabant neq3 ideo minus filij legitimi iudicant ut in nra l. 3. ibi, ex seia natum. ex adulterio natum ~

42 ∴ Minus obstat diuersitas noium quam foeneriy (?) ○sidc rat nam h3 frequentissime filij nomine gentilitio parentum uterent addito prenomine ut inter se distingui possint ut aduertit recte Onufrius Panbinius in tractatu de antiquis romanorum nominibus. c. unde noia gentilitia manarunt interd. tn cognomine patris n utebant filij ut aduertit id. Panbinius in q. an cognomina hereditaria fuerint ○ apparet in l. Titia 34. ff. Seius de leg. 2. in l. Proponebas 19. ff. de do. te. filij. atq3 ita dicend. est testatorem ind. ll. Titius de magis exacta probatione filiationis sensisse q3 ideo forsam desiderauit q fuit orta suspitio illum aurelium n esse filium lucij titij sed adulterinum que probatio h3 n sit impossibilis q tn n est in mera potestate filij ideo test. redit nullum deficiente institut. sine qua test. ○sistere n pt l. 3. ff. de his q in test. delentur ~

Ad. ff. Puer ~

∴ Senia huius tex pstat nobis ronem ○ explicat. ff. tex in l. pub. dit. ff. de ○ tabulas sbi filio sub ○dit. exheredato dat bonorum poss. ○ tab. ideoq. exheredatio n valuit ut imrode nam si valeret bonorum poss. illius bonorum poss. exheredato n ○peteret. l. n putauit ff. de ○ tabulas ○ hec snia nri tex firmat p l. 3. ff. 7. p. 6 ~

.1. Ad dificile est q. tot doct. iuris. pp. reg. quadocumat aliquem q pt puer

fieri posse etiam sub condit.e d. omnis juncta gl.a Verbo indiem inst.o
C. de verb. obl. & pen.o inst. de empt.e & vend. q multo magis debuit
servari in exhereditatione nam cum p eam filius injuria afi
ciat l. papinianus d. in prin.o ff de inoff. l. cum quidem .1. vers. praeterea
hereditationis injuriam C. de lib. & minus aficiat injuria filius per ex
heredat.m conditionalem q p pura quo magis vitiat filij nota p exhe
redat.m eo magis debuit valere arg. l. multi non notere J. Socin.
2 ~ Ad p resolut.d huius difficultatis & ratione decid. nostri tx. dicendo
est ug.3 d. d. omnis falere in multis casibus in quibus actus q pure
factus valeret adiecta condit. vitiat. sic enim filij sui heredis institut.o
sub condit.e qui non est in eius potestate inutilis est l. suus quoque 4. J.
de hered. instit. l. si pater C. de institution. sic actus legitimi q pure
celebrati valent conditionem tamen non admittunt l. actus legitimi ff
de reg. jur. q & ipsum est in filij exheredat.o — neque ad rem facit q
magis notet.r filius p exheredat.m puram q p conditionalem nam
tex. noster non fundat in filij injuria sed alia peculiari ratione q Juris
cons. expsit in d. l. sub condit.e ibi quia certo judicio filij ab hereditate
patris removendi sunt ~
~ Que ratio Juris cons. insufficiens aliquibus visa est nam hoc est aeque
rimeus quale non sufficiat sub incerto conditionis eventu filium
exheredare & ideo rationi assignatae a Jurecons. addunt interpretes
aliam scilicet quia filius sub conditione exheredatus interim
dum conditio pendet reperitur praeteritus ac proinde test.s redditur
nullum l. si filius q in potestate .7. l. inter cetera .30. J. hoc
tt.o quam rationem ad meum tx. assignat gl.a in d. sequenti
Verbo submotum recepta communit.r secundum Jass. n.o 3. Socin. 7. ~
3. C. Verum haec ratio displicuit Cumano q eam impugnat hoc
arg.o q filius sub condit.e exheredatus ea pendente non dicit

praeteritus

preteritus, sed potius exheredatus q. probare contendit duplici arg.
1. q. sub cond. institutus pendente condit. magis dicit institutus l. mulier 20 § ult. ff. de condition. institution. ubi si quis filium heredem instituit sub ea cond. si filius testatorem heredem instituat h. conditio debeat specifice adimpleri l. q. heredi 44 l. mevius 55. de conditionibus et demonstr. dicit non impleta si titius eum substituat q. eius substitutio sit quedam conditionalis institutio l. 1. ff. de vulgari. atq. ita apparet institutum sub cond. proprie dici institutum q. pariter dicendus est in exheredat. ut sub conditione facta ea pendente dicat exheredatus.
Sed hoc fundamentum Cumani non videtur sufficere q. licet institutus sub condit. ea pendente dici possit institutus non tamen idem est in exheredat. que diversam rationem habet ut bene considerat Jass. et ego statim probabo.
Preterea illud argumentum procedit in institut. extranei q. sub qualibet cond. potest institui non vero in institutione filij q. sub conditione que non sit in ipsius potestate institui non potest et ita institutus preteritus iudicatur et dicitur tit. nullum d. l. suus quoq. d. l. si pater atq. ita retorquet arg. maxima Cum.
4. Alterum argum. Cumani est q. actus sub cond. celebratus licet quoad executionem suspendatur in futurum l. cedere diem 213 de verb. sig. l. legata. 41. ff. de conditionib. et demonst. l. 1. ff. et si quis sub cond. ff. ut legator. seu fideicommis. nomine l. cum ab eo qui. et si vero sub cond. ff. de hereditate vendita empt. quoad formam tamen et essentiam statim perfectus est l. neque avid 8. et quasi pendente ibi quasi iam certa emptione ff. de periculo et comodo rei vend. l. Sussitutus 26. in fine ff. de stipulat. servorum atq. ita filius pendente condit. potius dicit exheredatus.

5

5 Pro Sca Cumani snia contra ipsum retorqueri potest si consi
deres quod licet actus conditionalis quoad executionem tantum sit impfe
ctus non quoad formam et essentiam ut Cuma. ait hoc tamen non pro
cedit in actibus qui incipiunt ab execut.e nam et si sub conditione
celebrati ea pendente neque ad formam et essentiam sunt per
fecti tales ut est tex optimus in l. 1.a ff de donation. sm ver
am interpretat.e quam quidquid inculcat Alciat. ibi Abb. sacti
talis est quod cum donatio non aliter fieret quam per traditionem
ante nouam Justini. constitut.e in l. si quis argentum § ult.o C. de
donation. atque ita a tradit.e initium sumpsit donatio et ab
actu exequendi l. senatus § donatio ff de donatio. ca mortis
conditio donationi adiecta actus executionem suspendit et
consequent. efficit ut cum donatio incipiat ab executione sub
condit. celebrata non sit perfecta donatio ut in d. l. 1.a
Quare idem dicend.m est in exheredatione quae cum
ab exclusione exordium et nomen sumat si sub conditione
fiat ea pendente non potest dici exheredatio cum filius interim
non possit dici exclusus et effectus exheredationis sint suspensi.
Ex quibus rationibus ab aliis non consideratis defendi potest sententia Alciat.
docentis filium sub condit.e exheredatum ea pendente dici
preteritum maxime si consideres preteritum dici eum qui exhereda
tus est non tamen rite et ea de causa instit.a deheredit. at. quae ab intestato
et cum exheredatio sub condit.e non valeat ut in nostro terminis
filius sic exheredatus dicit. preteritus contra Cumanum.
6. Quapropter snia Alciat. retinenda ut et conquisitio Cumani
admitteret addi potest alia ratio nostro tex. scilicet quod filius ita debet
instituj aut exheredari ut nullo casu reperiatur preteritus ut sic
in omnem euentum contemperatum sit formae legis inter cetera
j. Scott.

§. hoc tt. cui n. paret ubi filius sub cdit. exheredat qm potest desi- cere cditio et eo casu filius reperit' preteritus ut observat gl. ibi. n. videt' in d. l. si pater unde fit n. solum ff. silentium preterit. sed etiam ipsius timorem reddi tt.m nullum arg. l. i. §. si pendeat ff. ad macedonianum.

7 Ex qua resolvit' infert' rao ad tx in d. l. si pater in §. nec in defectum in quo fit a dno sensu q si filius instituat' sub cdit. et in ipsius defectum exheredet' valet tt.m nimis qa in oem eventum aut institutus reperit' si cditio existat aut exheredatus si deficiat et nullo casu potest dici preteritus. Potest et alia rao assignari a dd. in d. l. si pater q cum alterutra cditio oio sit extitura n. censet' alius cditionalis l. si pupillus. §. q sub cdit. de novation. quam explicat Bart. in l. 1. n. 1. de conditionibus institut. Costa lib. 1. selectar. c. 17. n. 5.

8. 2. deducit q si filius sub dijs cditionib. exheredetur valet exheredatio qa in oem eventum exheredatus reperi- tur atq. ita inducunt dd. ad tx in l. Sui js m. 13. ibi qa eorum est alterutrum futurum ff. qn. dies legati ced. quem tx ad hoc allegat Bart. in l. Julianus dum debitorem col. pen. de cdit. indeb. Romanus singulari 89. et explicat late Verbitanus in repetit. d. l. si pater n. 128 addiciens idem esse in institut. cepta sub dijs cditioni- bus qa filius nullo casu reperitur preteritus que extensio procedit optima ratione qa institutio favorabilior est qz exheredatio l. cum qdm §. hoc tt. v. cum valeat tt.m in quo filius exheredatur sub dijs cditionibus et in quo instituit' sub cditione et in defectum exheredat

multo ma-

multo magis valere debet qn instituit sub o[n]trijs oditionibus ut
§. nost. Sarm[ent]o n. 1. q[ui]b[us] u[ni]us o[mn]ium tenent fulgos. et Alex. n. 7.
Jass. n. 9. in d. l. si patre ~

9. ~ Non obstat tx in d. l. filius a patre §. 1. ocll. ubi filio sub odi
tione instituto et sub o[ntra]ria exheredato tt[estamen]tu[m] n[on] valet atq[ue] ita fi
lius pendente condit[ion]e decedens patri heres existit ab intestato
et o[n]sequenter filius n[on] Judicatur institutus aut exheredatus
non preteritus ~

~ Cui dificultati ex Mente Accursij indet o[mne]s filium ibi
n[on] habuisse coheredem cuius adit[io]e posset o[n]firmari exheredatio
deficiente odit[io]e institutionis ac p[ro]p[ter]ea uidi nullam exheredat[ionem]
p[ro]p[ter] reg[ulam]. l. filium 20. et si dum exheredatio §. de o[mn]i Tabulas l. pa
pinianus et si oditioni de ino[fficioso] ff. ibi qm ante aditam hereditatem
nec nascit querela unde colligit declaratio necesaria ad d.
l. si patre ut sit inteligenda in eo casu quo filio datus fuit coheres
cuius aditione o[n]firmari posset exheredatio quae intelligatio ad l.
filius a patre suaderi ui ex uerbis heredc autem expendendo p[ro]prietatem
illius dictionis ad uersatiue quae ut ille doct[or] aduertet superioribus in
facto ostendit in prin[cipi]o nullum datum fuisse coheredem aut substi
tutum filio ~

10 ~ Non o[mn]is intelligatio p[ro]bari n[on] debet ex seqq[uentibus] r[ati]onibus. 1. qa si
exheredatio n[on] ualuisset p[ro]p[ter] defectum coheredis ab initio fuisset nu
llum tt[estamentu]m quasi exheredat[io] n[on] rite facta atq[ue] ita diceret p[rae]teritus et
cadit inst[itutio] de hered. q[ui]b[us] ab intest[at]o ibi p[rae]teritis liberis Juncta l. neq[ue]
ut oportet exheredatis ~ 2. colligit ex uerbis eiusd[em] l. filius ibi
pendente condit[ion]e exheredationis q[uo]d n[on] bene adaptant exheredat[io] nulla
q[uia] n[on] aliis nullus pendere n[on] d[icitu]r. l. si seruus o[mn]is 21 Juncta gl. uerbo n[on]
posset ff. de stipulat. seru. ~ 3. qa s[ecundu]m o[mn]em int[er]p[re]tat[ionem] filius a
prin[cipi]o suus

prin[us] suus heres esset cum exheredatio non recte facta impedimento esse non potuerit quominus ipsi deferat hereditas quod tamen negat Iuris[consultus] dum insinuat in ipso mortis articulo filium esse suum heredem patri atque ita dicendum est quod hoc Iuris[consultus] in l. filius a patre non fuerit mentionem de hereditatis praestanti ... supponit cum fuisse datum nam cum meminerit filii exheredati intelligi debet de eo qui recte exheredatus est arg. l. 4. § condemnatum de re iudicata ~

ij ~ Neque etiam probat ... in d. ... hered. ... quod ... non colligit necessario in ... non fuisse datum co-heredem nam hoc fuerit datus adhuc ille ... potuit adversari ... in facto qui ... Ubi heres extraneus ... scriptus fuit vivo filio et filius sub conditione at ... ubi coheres datus est post mortem filii et in hoc adversat ... casus ... ut ibi considerat ...

Addo ego aliud subtilius ad removendum ... obiect... quod si conditio non extitisset vivo filio si ea expectanda esset utique filius post mortem suam reperiret exheredatus ex quo irrita redderet exheredatio ut docet ... in l. si ita scriptum ... fin. ... et consequenter ... et institutio heredis extranei irritaret at ... in ... considerat ... casum in quo institutio extranei etiam post mortem filii sustineret ... si filius ex ... scriptus esset nam cum in hoc casu filius non sit ... heredatus atque ita non desideret aditio heredis extranei facienda vivo filio ad confirmandum exheredatum cum nulla intercesserit et ... non ... filii ... institutio extranei post mortem filii collata valet quae in ... casu non valeret atque ita stat ... adversariis de quo in d. ... here ... ~

12, ~ Vicesima itaque omni interpretatione ad d. l. filius a patre dicendum est exheredatum ibi recte scriptum eo quod praestanti habendum est filio fuisse datum coheredem cuius aditio confirmari posset exheredatio atque ita ... ab initio valuisse nihilominus ... filius pendente conditione ... ab intestato heres est quia certum esse incipit ... non posse

existere

existere aut deficere conditio cuius eventus, frustra post mortem filij expectaret cum neque institutio valeret si conditio existeret neque exheredatio si deficeret quia neutra post mortem facta valet d. l. si ita scriptum & fin. l. suus quoque & fin. de hered. inst. neque nobis mirum est in iure ut testamentum ab initio validum in ultimo articulo mortis filij destituatur et filius ab intestato suus heres esse incipiat ut in elegantissimo casu considerat Papinianus in l. fin. vers. quod si neminem ff. de conditionibus institution. et Africanus in l. si filius heres vers. quod si nemo ff. hoc titulo ~

Unde colligitur necessaria declaratio ad d. l. si pater dum docet valere testamentum in quo filius instituitur sub condit. et sub contraria exheredatur ut procedat cum vivo filio existit aut deficit conditio institutionis aut exheredationis nam si pendeat eo tempore quo filius moritur filius ab intestato patri succedit ~

13. Ex quo deducitur non esse veram dictam rationem assignatam ad numerum supra sub n.° 6. scilicet exheredationem sub condit. factam non valere propter periculum futurae praeteritionis nam hoc periculum non reddit testamentum nullum a principio neque id probat supra ind. l. filius a patre in quo potius supponit testamentum ab initio valere ut triplici ratione probavi supra sub n. 10, et praeterea ea ratio convincitur quando potest adaptari filio emancipato cuius praeteritio non reddit testamentum nullum & emancipatos inst. de exhered. lib. et tamen is non potest sub condit. exheredari l. sub condit. 18. ff. de contra tabul. quam induxi in princ. ante n.m 1 ~

14. Quare ego verissimam existimo rationem assignatam a Iurisconsulto in d. l. sub condit. de contra tab. scilicet quia filij certo iudicio ab hereditate patris submovendi sunt quae ratio non est eadem cum dicto Pragmatico concludens. Pro cuius observandis est explicatione filijs deberi hereditatem ratione quadam naturali l. scripto ff. unde liberi, l. cum ratio de bonis damn. ubi ius civile romanorum parentibus in liberos summum ius fuerit ex

l. 17 Ro,

ex l. 17 Romuli int cas quas Valduinus cogesit ad quam re-
pexit Justinianus in §. Jus autem potestatis inst. de patria potest. qua
lege etiam exheredandi potestas continebatur l. in suis ff. de lib. et post. sed ea
paulatim fuit coangustata vel populi moribus vel au-
thoritate Ju. consultorum cum parentes potestate ista abute-
rent et ob id certa requisita fuerunt introducta quae non obser-
vatis exheredatio esset nullius momenti ut insinuat Jc. in l.
non putavit et non quevis ff. de contra tabulas quae proponunt ab Ulp.
in his verbis ll. inter quae illud numeratur ut filius exheredet
pure nam si sub condit. non tam Juditio patris certo quam incerto for-
tune casu conditionem adimplentis filius submotus videret ab
hereditate patris sibi debita

15 Ex qua generali ratione seq. in omnibus liberis in quos cadit exheredatio
gerere reg. am. nu. hi. et est seu apud omnes recepta sententia contra quorumdam
antiquorum quam refert gl. et abo gaudit in d. l. si pater quod non defendit
Costa in d. § et quod si tam n.o 78 contendens exheredat. sub condit. casu
vitiosam non esse, et tunc cum cadit in filio suo herede quia quemadm.m
is sub condit. institui non potest d. l. suus quoque ff. de ll. sed excipiendus item nu-
exheredari reliquos v. g. sub condit. quae non sit in eius potestate institui
poss. ut in prin. eiusdem l. suus quoque sub eadem condit. exheredari posse
putant, ad quam sententiam aligat Costa Jc. in l. 1. et sed et si sub condit.
ff. de ventre in poss. mit. ubi presuponit Jc. c. posthumi exheredat
tionem sub condit. factam valere nec rumpi test. posthumo nato
post impletam condit. et est ratio secundum Costam quia exheredatio pos-
thumi valuit mero Jure. ut non sit de liberis quorum preteritio re-
dit test. nulum l. 3. et ex his ff. de injusto rupto alias enim
si propter incertitudinem Juditii parentis non valeret exhere-
datio neque in posthumo valitura esset cum non magis incer-
to Juditio posthumus exheredetur sub conditione et ad

Jc in d.

e ad hx in l. sub odit° indet Costa Jurisps. ibi n° ussperisse ad formam exheredationis ut doceret sub odit° factam n° valere ad effectum ut signaret qd si mortuo patre adhuc pendeat odi- tio n° pt filius ab hereditate patris submoveri ex tali exhere dat°. ideoq3 dat ei bonorum poss. o tabulas e in hunc sensum accepit Costa textum Jurisps. in dtis. certo enim Juditio scits qd ad excludendum filium cum effectu ab hereditate certum Juditium pa- tris requirit nec sufficit oditionale cum pendente odit° filius n° posset dici exheredatus ideoq3 dat ei bonorum poss. oa tabulas ~

– in cuius interpretationis ofirmat° adducit Costa hx in l. cum tad de bonis damna. ibi. ac nec Juditio qd patris nisi certis de caus submoveri ab ea hereditate possit referenda enim sunt hec verba sm Costam ad remotionem cum effectu qa lz exheredatio filij sine causa facta valeret qa tn filius exheredatus sine justa ca poterat intentare querelam inoff. e subvertere tts e exheredat° in eo scriptam ideo dixit Jurisps. filium n° posse ex heredari nisi certis de causis ~

.i 6. e: Verum iste interpretationes Coste pbari n° debent nam primo qd atinet ad l. sub odit° ff de o tabul. adverto qd si vera esset Coste interpretatio sequeret existente postea odit° effectum hereditatem exheredat° sub ea sceptam atq3 ita inanis redderet bonorum poss. o tabulas filio antea oceesa que exheredatis n° ocepit. d. l. n° pu tabit de ok tabulas ~ addo qd si tao Jurisps. in dtis. certo Ju ditio accipiat in eo sensu in quo eam accepit Costa nihil spiale e pprium otineret in exheredat° qm oies alies sub odit. cele brati ea pendente n° valent cum effectu l. cedere diem dtis 213. ubi sub odict° de ob. sig° ~

17 — Rursus q pertinet ad l. cum rao multo minus probanda vi costz sentia qm illa vba certis de causis n sunt referenda ad causas pp quas filius exheredatus cum effectu removetur ita ut pp eas n possit obtinere in querella nam eo iu. ad q illa vba sunt referenda filius sine ca exheredatus removebat ab hereditate cum effectu ita ut n posset subvertere ttus p querelam que nec erat cognita eo iu. 12 tabul. ad q referunt illa vba ut statim probabo —

— Praeterea si referrent ad tpus quo erat in usu querela inoffi adhuc tn eo tpe n erant certe cause pp quas exheredatio cum effectu valeret ut totum hoc in arbitrio Judicis positum erat l. 3 § si emancipatus ff. nec enim minus j. de 5 tab. l. liberi 28. C. de in offo tto. —

18 — ad cuius tn intelligentiam observandum est tx in d. l. cum rao ff. ac ne Juditio gnds patris intelligendus esse de iu. 12 tabularum ad q sunt referenda vba illa iu. civili ut optime advertit Cuiatius ad ulpian. tt 26. litera. d. q pluribus argis hoc confirmat et pri apte ex segg ipsius tx vbis ibi suos heredes nomen eis inditum est constat enim hoc nomen suorum legibus 12 tabular fuisse inventum ut apparet ex ipsis vbis l. 12. tabularum ibi (intestatorum hereditates i. suorum heredes velint nolint sunto. j. et ad hoc respexit Justinianus in § intestatorum inst.a de hered. — § unde etz, qb ab intest.o def. § ita demum de heredds qual. et dicta que vba referunt a Balduino ad ll. romuli § 27 cum segg et novissime ab Angelo Stanocsio lib. 2. singulari ad l. gallus particula q.no 22 —

19 — quo praemisso Jurisconsul. Paulus in d. l. cum rao docet l. 12 tabularum filium Juditio patris n posse ab ipsius hereditate submoveri nisi certis de causis et vbum illud causis n est referendum ad causas de qq in auth.ca ut cum de appe cognoscit § aliud quoq cap costc. 8. ubi etiam l. 4 cum segg tt. 7. p.a 6. cause pponunt qq filij possunt submoveri a patris hereditate

ut mele

intellexit Accursius in d. l. cum ratio verbo causis et Ruga in l. 1. n. 3.
de vulgari affirmet receptam esse glossam illam quod l. 12 tabularum ad
quam verba illa referenda sunt ut supra probavi querela inofficiosi non erat
cognita sed multo post fuit inducta moribus Populi Romani ut ex
traditis a Ricardo in Rubrica de inofficioso testamento a n. 10 et plures authores
de hac materia agentes allegat atque ita pater libere et sine ulla causa
exheredando filium cum effectu eum ab hereditate excludebat ~
et quamvis referant ad ius quod vigebat tempore Pauli Iurisconsulti authoris
d. l. cum ratio adhuc verissimum est verba eius referenda non esse ad
certas causas quae inventae et introductae fuerunt multo post Justi-
niano ut constat ex d. auth. in hoc si. cas. quod ius providere aut divina-
re non potuit Paulus qui floruit ante tempora Justiniani - neque etiam pos-
sunt illa verba referri ad causas quas non probatis filius obtinebat in
querela ut Costa volebat quoniam hae causae certae non erant sed pendebant
ex arbitrio Judicis ut supra n. 17 diximus. ~

20 — Quare verissima interpretatio illius l. est l. 12 Tabularum
filios in potestate suos heredes esse eosque iure non posse parentum judi-
cio ab hereditate ipsorum submoveri nisi certis de causis hae autem
erant exheredatio et emancipatio nam per exheredationem submove-
bat filius ab hereditate patris ut insinuat idem Paulus in l. in
suis heredibus ff. de lib. et post. ibi nec obstat quod liceat eos exheredare quos
et occidere licebat) quae verba referunt etiam ad ius 12 tabularum non
vero ad ius quod tempore Pauli vigebat ut constat expresse ex verbo illo praeteriti
temporis, licebat, et ad hoc eum bene notat Balduinus ubi supra c. 17. cum namque
tempore parentes in liberos summum ius habebant ut constat ex d. verbis
quos et occidere licebat) et ex verbis antiquae l. romuli (parentum
in liberos omne ius esto vendendi relegandi et occidendi quae verba
referunt etiam a Balduino ubi supra de quo summo iure patriae potestatis
plurima suo solito ingenio conscripsit noster Ioannes de Solorzano

in commentarijs de parricidij pena lib. 2. c. 7 sic q3 n est mirum si per exheredat. filij excluderent a paterna hereditate cum effectu et sine ruptione test. ~ per emancipat. quoque filius submovebat a paternis hereditate ut docet Justin. in § emancipati inst. de hered. q. ab intest. & emancipatos. de exheredat. lib. et faciunt verba Vlpiani in fragmentis tit. 22 §. emancipatos nam emancipatus pro extraneo habebat & ceteri inst. de hered. qual. et dria et familiam paternam amittebat l. pronunciatio 195. § familiæ el. 2 ff de verb. sign. l. tutelas. 7. ff de cap. diminut. et iura agnationis etiam amittebat l. capitis. ij ff de suis et leg. hered. & q. auts inst. de capitis diminut. et q. plus est n succedebat patri ab intest. ~

~ ex qq omnib. constat pd. interpretat. verissimam esse et verbum illud causis de quo in d. l. cum tali accipiendum esse pro modis ita ut sit sensus n posse patrem filium submovere a sua heredite nisi certis modis hoc est emancipat. et exheredat. nec novum est verbum ca. pro modo accipi in Ju. sic enim accipit apud Imperatorem in auth. ex ca. C. de liber. pter. ~

21, ~ Quod cum n assequerent Juris interpretes pro verbo causis proposuerunt meritis ut significaret Paul. filium n potuisse exheredari nisi ex causis que exheredat. merentur; hec lectio neque authorit. ulius probati Codicis confirmat neque in se v. est sm interpretat. ad eum hic modo assignatam ex qua evanescit industrio illius hic facta pro Costam ubi s. ad confirmand. suam interpretat. ad d. l. sub condit. quam nos improbavimus ioni retenta. ~ [+ certis]

22, ~ Cui n obstat. d. l. i § de si sub condit. ff de ventre in poss. mit. adultra a Costa ubi s. nam ille hic ut constat ex ipsius verbis ibi posthumus sit exheredatus et ibi posse ventrem in poss. mitti loqt in filio q in utero est q ante qm nascat nihil est nam posthumus suus ille dr

q nates

q natus post mortem testatoris si nasceret adhuc testatore vivente in eius potestate foret et .i. succedendi locum teneret ex text. in. § ita demum. Inst. de postumi inst. de hered. quae ab intest. atque ita cum in dicto est non est suus heres nam eo tempore non est sub testatoris potestate l. ult. ff de collat. bonorum. l. fin. ff de assignand. libertis. et consequenter non est suus heres nam regulariter suitas non invenit sine patria potestate & sui. ibi necesse est ut praecedens persona desierit in potestate eius esse sive morte id acciderit sive emancipat. inst. de hered. qual. et diff. § l. cornelia. 12. ff de test. & sui inst. de hered. quae ab intest. atque ita cum postumus nihil sit eius exheredatio non habet in consideratione conservat ei ius in tempus nascendi l. antiq. ff si pars hered. petat. tex. ad hoc in l. utrum 7. ff de rebus dubiis. ideoque si tempore quo nascitur inveniat se praeteritum rumpit test. l. 3. & ex his ff de iniusto rupto. si exheredatum non rumpit sed necesse habet uti querela inoff. quemadmodum intentaret filius iam natus nam pater satisfaciebat formae l. instituendo aut exheredando filium l. inter cetera, 30. § hoc ff. h. testam. subiaceret querelae inoff. si filius exheredatus sit ut constat ex tit. ff C. et inst. de inoff. test. quo fit ut si tempore nativitatis postumi iam fuerit impleta conditio non possit test. rumpere quia se puer exheredatum invenit secundum necesse tex. si v. impleta non sit tempore suae nativitatis test. rumpit quia puer eo tempore non invenit se exheredatum sed sub condit. adversus textum ~ ~ nec huic resolutioni obstat quod filius postumus quoad sibi utilia pro iam nato habeatur l. q in dicto 7. ff de statu hom. l. intelligendus. 153. ff de verb. sig. nam faciunt ad hoc elegantissima verba tex. in l. si filius. 6. cum. l. seq. ff de suis et leg. hered. ibi quia conceptus quodammodo in rerum natura esse existimatur et suus heres dicitur mortuo patre ut constat ex d. § postumi nam hoc verum sit praeter valorem test. et quod optima ratione nam semper testatorum voluntates sunt observandae

dunm̃o n̄ sint ꝯ ll. nec ꝯ. Tertium aucte. de nuptijs & disponat collat. q. cum vulgatis atq̃ ita cum in hoc casu nulum damnum haueat filius posthumus cum oia Su.ei integre serbent inspijs nosendi d. l. antiq. ideo valet tts. & exhereidatio facta sub odit. nam si hoc n̄ obserbaret sequeret ex rone ꝯsiderata nec valere p̄terits posthumi quod q̃ absurdũ sit ꝯstat ex d. l. 3 ꝯss. 2 his ~

23. ~ Ex qq omnib apte colligit admitendã n̄ esse Costz seniam inteligentis tx n̄rum tm̃ p̄cedere in filio suo heredi q̃ iam a nobis in p̄batum est & ex p̃sse p̄batum p̄cedere in omnib libris in qq cadit exheredatio ~ neq̃ huic sentẽ suffragant v̄ba m̃ tx que specialit loquunt in filio vt denotat v̄bum illud filium quasi sensus sit in alijs liberis q exheredari possunt q̃ indeo id q̃ de filio h dicit dicisum esse etz in alijs liberis in qq cadit exheredatio q̃uis Sui n̄ sint d. l. sub odit. sm̃ ꝯam intr p̄tats ꝯ. ad cum tx assignatam

24. ~ Preterea p̄t ad hoc illud̃ in subtilit vt arbitror ꝯsiderari q̃ hz exheredatio ꝯditionalis nulla sit in omib liberis vt satis ꝯp̄batz est differt tn̄ in psona sui heredis ab alijs in hoc q̃ in filio suo herede vitiosa est exheredatio veluti sub odit facta vt in n̄o tx cum n̄ sit rite facta inducit p̄teritionem & casz inst. de hered. q̃ ab intest. & i. inst. de exheredat. liberor. ꝯ q̃ p̄terits certissimum est tts nulum esse d. l. int̃ cetera ꝯss. namq̃ filio l. i. ff de injusto rupto l. pen. in fine j. hoc tt. ex quo sit q̃ cum in n̄o tt. specialit tractet de exheredat. q̃ p̃ forma & solemnit tts requirit vt merito su valeat merito hoc requisitum ponit ꝯ. JJ. in filio cuius viciosa exheredatio reddit tts nulum q̃ secus erit in alijs liberis in qq hz ea exheredatio sub odit facta vitiosa sit & inducat p̄teritionem tts tn̄ n̄ est nulum ꝯ p̃ ius accesendi ad p̃ortionem certam admitunt d. & i. ꝯss. ꝯn̄ ita inst. de exheredatione liberor ~

neq̃ huic

25. Nec huic sriç obstabit si dixeris idd diçendd esse de filiabs scilz ttts nullum esse si ptritz sint nam cadd rao que suadet ut patri filium masculum heredem instituat aut cum noiatim p exheredatd ex sua hereditate excludat militat etj in filia qa cadd sanguinis vinculo patri iuncta est et cadd suitatis iura habet l. in suis § -- hoc tt. s. ult. ff de collat. dotis

Et confirmat hec considerat ex eo qa in posthumis nula dria est int masculos et feminas. nam preterita rumpit ttts posthuma sicut et posthumus ad posthumi ost. et in eo inst. de exheredat. liberor q. iddoio dicend videbat in filiabus iam natis nam ut recte dixit Iustin. in l. maximum vitium C. de liberis preteritis q tales differentias constituunt int masculos et feminas quasi rerum accusatores existunt cum n oies masculos generaverit nam inde eo qtz filiç sui heredis iura habeant debiliter tn ius suitatis in eis considerat nam caput et filiis melioris familie de l. pronunciatio 195. ff ult. ff de verb. sig. et ut recte Euripides dicebat columnç domus liberi sunt masculi atqz ita semp melius visum fuit ut hereditates ad masculos pp conservat memoriç testatorum ptineant ut docet Iust. in d. cetera ibi qa comodius videbat ita iura constitui ut plurimis hereditatis ad masculos confluerent inst. de legitima agn. succes.

nec adversus istam sniam facit nepotes masculos esse cum nihilominus ex d. ost. sd n ita de filiabus tn ad certam portionem admitunt ac si essent feminç qa hoc pcedit ea rone namqz sui heredes sint et masculi uro tn gradu remotiores sunt et ideo n meruerunt eam prerogativam qz filii .1. gradus verum qa hec oia videbant inventa magis ex iuris arte qz ex nali rone rectissime a Iustin. decisum est in d. l. maximum vitium et in d. pri. d. § sd hec qd inst. de exheredat. liber. ut filia et nepos instituant aut exheredent quemadmodum filius suus heres nec aliis ttts anulet de qua qdd dria int filium suum heredem nepotem et filiam

agit Picard, d. q.tini. a n° 23 C d. & q.tos n° 9.
26 Tandem nō obstat qd de filia posthuma supius diximus nam rao ob qꝫ posthuma preterita rumpit test. filia v. Jam nata admi tat ad certam portionem et nullo m. ex huiusm. ptrit rum pat test. ca est nam filia Jam nata censet eo modo a patris hereditate ex ipsius patris Judicio et illa preterito p exhered. hauet at v. posthuma videt ob oblivionem et errorem exclusa ab hereditate patris n. qꝫ velit pater eam a sua hereditate exclude re arg. t. in § sed si in exped. inst. de exheredat. liber.
Ex quo deducit q in casu in quo int ceteros posthumi ex heredant vt in § nec noiatim de exheredat. liber. necesse erat iis aliqd legare ne alias viderent p oblivionem preteriti vt in § posthumi de exheredat. lib. ibi dum hi sint ceteros exheredent ali qd eis legaret ne viderent p oblivionem esse preteriti ibi in d. l. maximum vitium in fine C de liber. pter. nam si pater filio instituto reliquos ex heredasset posthuma que post mortem patris in lucem pdidisset poset dicere optimo Jur. testatorem de ea n cogitasse nec generali ex heredationis clausula sese debere includi que exemptio cessat si legatum accepit.
Nunc quomodo testari poterat a conditione que inst. de nō alius velut si dicat testator q si mihi heres erit filius exheres esto vel si heres sit titius filium exheredo aut similia Vbo posuerit vi tiet exheredat. et dicat facta sub condit. Sed qm quomodo dicat add. seq circa explicat. illius Vb. quemadm. si ita eum exheredauerit de hoc aut. nullam mentionem faciam ad eum § accedamus.
Finis

Ad § filius inter medias

Difficilem et subtilem §. hunc vocant Bart. Jass. Marm.ⁿ
§. sic quod ut circa eius declarationem clare et distincte procedamus et quod
sentiat videamus, oportet singulas eius particulas et
que ad unamquamque pertinet explicare ut expressius constet de mente
Ulpiani ~

1. ~ itaque ex prioribus huius §. verbis colligitur exheredationem factam
inter heredes unius gradus valere et filium exheredatum manere
ab illo gradu non vero a gradibus sequentibus quod expositionem et ordinem nostri §. probat gl. s. verbo, toto, Bart. n. 2, communem et receptam dicit Jass. n. 2
et iis effectus autem huius scilicet maximus est nam si hereditas illa
incipiat in alio gradu eo quod primi heredes amiserint hereditatem
vel ea non adita decesserint tunc incipit esse nullum quoniam tunc a 1.º gra
du filius est exheredatus non vero a sequentibus ideoque hereditas non ad vocatum
in 2.º loco devolvitur sed potius pertinet ad filium. ~

2 ~ Verum ab ista interpretatione et communi sententia nostri §. discessit Petrus
de Vesutio relatus a Jass. ubi supra tenens eam non probari in eo §. sed po
tius contrariam hoc est filium esse ab omnibus gradibus summotum movet
quod in eo quod illa verba a toto gradu idem significant quod ab omni gradu atque ita ex
heredatio non limitata ad unum tantum gradum sed potius pertinet ad omnes et pro huius
opinione et sententia videntur verba Ulpiani in verbo ante heredis huius §.
ubi docemur exheredationem positam in primo quod prodit alios gradus referendam
esse ad omnes heredum gradus atque ita exheredatio facta simpliciter inter per
sonas institutorum ad omnes sequentes trahi debet non vero est limitanda ad personas
illius gradus ut omnes dicebat ~

~ 2. sed praeter istam interpretationem §. in verbo in eo quo miscuerit huius §. ubi
verbis expressius docet Jas. quod si exheredatio facta sit inter gradus substitutorum
extendit ad 1.um gradum institutorum atque ita istud exheredationem factam inter
gradus institutorum ut in nostro §. pertinere debere non solum ad eum gradum
in quo facta est sed etiam alium quod denotant verba a toto ibi nam ab utroque

gradu

gradu remotus est — tandem pro ista sententia Vesutij expendit Jass. S.
n° 2. dicens idem in c. 2 regis 41. ex. de app. ubi celeberrimus S. docet quod si
in aliquo rescripto plures act. continentur et in uno removeatur appellatio
etiam in alijs remota intelligitur nam ad omnes act. refertur sive posi-
ta sit in princ. sive in medio sive in fine rescripti ~

3. — Ad 3m arg. non obstantibus meis sententia desumpta ex non Re-
dditur ut Alex. ab ea recedendum est nam verba illa a toto gradu non
signant pluralitatem graduum sed dicebat Vesutius ad singula-
ritatem unius integri gradus ex dicta Bart. in l. si unus § pactus
ne peteret col. 2 n. 5 ff. de pactis. fabri et Angeli. in § restituta inst.
de fideicom. hered. q. docent quod cum dicitur totus homo unus homo cum sua in-
tegritate intelligitur at vero si dicat omnis homo plures homines signant
atque ita in nostro casu verba illa a toto gradu non signant idem quod ab omni
gradu quod verba apponerentur a su. d. S. si mens et intentio ipsius fuisset
exheredatis de qua est extendendum esse ad omnes gradus ~

4 ~ nec adversus istam interpretationem nostri Jas. obstat illis, ante sedis pri
ibi exheredatio posita fuit in princ. et ante sedis institutionis sed ista ex
illo Jas. ideo quod non est mirum si extendatur ad omnes gradus arg. Jas in l. pen. Bald.
ff. de sui. et leg. hered. ibi quod initium institutionis generale est et Jas in l.
titia 13 § 1. ff. de leg. ob. quorum fuerunt aliqui ... stet eaque
in praefationibus dicuntur veniunt in sequentibus repetita quod sententiam ad sequen-
tes quest. maioratuum inducit materia de Hispan. i. conjungit c. n.
1. e 2 at vero in hac causa ... nostri Jas. clausula fuit apposita extra unum
gradum institutionis et ideo illum non excedit sed prius ad eum tantum
pertinet ~

5 ~ Rursus non obstat d. Bald. in eo quod misit nam ad eum tendendum est
ex mente Jass. exheredatio de qua ibi pertinere ad omnes gradus non solum
substitutionis sed etiam institutionis ut J. S. docet quia illa exheredatio
participat ex omnibus gradibus atque ita non est mirum si ad omnes pertinet
Vel aliter tenderi potest quod cum ibi fuerint mixti gradus institutionis
et substi

et substitutos filiis int ipsos gradus exheredatos repetit et ideo ab utroque submotus est ut prime dicebat I. V. in col. .. dum int duor.

Denique non obstat tex in d. c. 2 regis cuius interpretatio perpetuo late Jass. 5 n.° 16 et segg. Vbi ego antea quod absolute uidam adiecto pugnare illum tex cum c. inquisitioni in illo ti. ubi eadem clausula app.e remota ad precedentia non refert non ad sequentia nisi sit repetita in fine — Ad quod solutio dictione tex in d. c. 2 regis precedit ubi unum negotium omnium erat continens plures act.es et clausula app.e remota fuit post unum posita quo casu et ad precedentia refert et ad sequentia quod non est contra tex num imo ei conuenit quatenus insistit sed et int duos exheredatos positam in medio graduum ad precedentem et ad sequentem referri quod interpretatio insinuauit Card. ibi et repetit idem in ..s. 19. col.a 1. quo fit ut si clausula illa posita esset infra unum actum ad totum illum et adjicientia pertineret non ad alios act.os ut notat Abb. b. col.a 2 —

Nec obstat ille tex dum ait clausulam positam fuisse in uno act.o nam est intelligendus idest inmediate post unum actum nam id quod instituenti fit in esse vel. l. lectra colis. dicebam ut sicuti pet. — et confirmat dicta interpretatio ea ratione quod ibi subiicit Pontifex dum ait quod in prin.o ad medium ad finem ca. u.o quod ad medium ad finem et principium sepe referri contingat quod oio conuenit cum sententia nostri tex. quatenus docet exheredatos in prin.o et inmu.o positam ad oia referri — Et ad tex in d. c. inquisitioni ..de loq. ubi erant negotia oio diuersa et separata ut colligit ex illis verbis si sint plura negotia se minime contingentia quod si cui non satis conuenire videat. d.a interpretatio superior verbis d. c. 2 regis, potius intelligere illum tex loqui in uno negotio continente plures act.es, num tex contra tex in d. c. inquisitioni loq. ubi diuersa erant negotia nam 2.a institutio iudicat diuersa a prima —

n.° 6 —

6. Ex dictis infertur colligi exheredatum factum a persona non valere veluti si dixerit testator a titio herede filium exheredo vel ita filius exheredato filio meo heres esto, ut placet Mano lib. 10 commentariorum c. 2 n. 14, cand. contemplant. l. non putavit § d. n. quibus dixi si ab uno f. de bonor. poss. contra tab. c. l. 9 tit. 7 § 6 — et est ratio multiplex. 1. quia exheredatio est exclusio a tota hereditate arg. l. cum quidam 132 de verb. obl. ib. omnino nihil relinquat, — 2ª quia exheredatus ab uno est praeteritus ab alio et consequenter corruit testamentum Intodum l. 4 q. tit. 25 f. de test. l. furiosum c. l. q. test. facere poss. cuius rationem arg. in signum quest. prari decidit et exornat Gomez in l. 3 tauri n. 105. 3. quia exheredatus ab uno a portione quam ille habiturus est videtur exclusus at exheredatio facta a persona vel de certa hereditatis non valet l. cum quidam f. hered. cuius rationem magis propriam quam ea quam assignat a f. ct. tradit et explicat Covarr. d. c. 2 n. 13. — et confirmari potest ratio ex vulgari arg. de rebus ad personas l. q. fuere ff de statu homin. l. si quis in gliros 115 § si ita legat f. de leg. 1º —

7 Obiicit l. si a 1. § f. hered. in qua Liviatus in notis ad tit. de exheredat. lib. lea, B, p. obo patre legit primo in dictis ita et si in postumo omnes judicio certe tum quia sensus ille verbis loquitur de filio iam nato aut postumo exheredatis a 1º herede tum etiam quia verbum patre efficeret ut sententia f. ct. esset plane falsa quia si postumus vivo patre moriatur valet testamentum non obstante praeteritione f. postumus praeteritus f. de injus. to rupto quod secus est in iam nato l. si filius f. hered. — Ad videndum est in illo textu unum tantum fuisse heredem et ideo exheredatum ab eo valuisse ut cum paulo et socino resolvit Jass. n. 19. et est resolutio verissima teste Sarmiento n. 4 —

8. Quod tamen sententiam intelligit statut. S. n. 7 quando cum nomine proprio adiungit appellativum heres tum quia dixerit testator a titio herede filium exheredo nam si solum a titio non valebit exheredatio quamvis solus sit heres pro nihilum dum ait exheredatum a persona non valere et sequitur relata a Sarm. n. 4.

Ad 3tiam in hoc seniam scilz exheredatz valere veriorem existimo 1° in hoc casu cessant rones proxime assignatę ad nuerum 7. 2 qa gradus a psona n differt cum vna psona scilz gradum constituit d. l. si à primo 3 qa vbi psona variari n pt nisi interest pprio an apelatiuo noie exprimat l. 2 § hoc ctt. at qz ita qn° di in nro 7 vitiatam esse exheredat saltam a psona intelligendz est qn° super talia pp qz omi litent rones assignatz vt bene considerat castro in d vlt° nris l. vbi sequta sol. § dss. 4. casus greg. d. l. 9. dbo contend esse Saem 5° n 4 — 3 ex nro 7 in dss plenadm colige exheredat saltam phc rba qsqs mihi heres erit filius exheres esto vitiatam esse, huius sel... nos assignat ab Accursio dbo vitiosa est qa exheredatio conditionalis est nam hec rba qsqs mihi heres erit eandz vim habent qz illa si heres erit l. 3. § de leg. 1° vn n debuit valere vt proxime dixerat cs. in d prine —

— Ad huic roni obicit, ad cuiuscumqz exheredationi inest tacita illa conditio si scriptus heres erit nam eo n adeunte corruit exheredatio l. papinianus § si condit. dss. qm ante aditam ff de inoff° l. filium 20 § idem exheredatio § de iniā tab. l. si pattonus 12 § si exhtt. § de bonis libert. l. si exheredatus §. ad silan. e consequens n debuit reddere altum conditionalem conditio que ineat de natura actus l. in conditionibus. 19. § hec scriptura l. aliqn° 106. § de condition. e dem. l. hereditis aditio 7. § taltaui l. si dies. 21 § vlt°. l. si titio 22. § quod. § qn° dies leg. ced. l. muto. 6. § sub condit° § de tutelis e magis in terminis d. l. 3. de leg. 1° —

— Cui dificultati varie assignant solutiones. vt colligit ex Bart. § n° 6. e ex d. l. 3 n° 3. Verbiarto in repetit° l. si pater. n° 233 de institution. menchaca de success. creat. § 20 n° 31. —

10 — Ad ego Iuliani vestigijs heredo ronem esse existimo qa pater post aditam hereditatem voluit filium ab ea submouere q est inpossibile ad cuius ronis explicat seiendz est q pater exheredando filium phec rba qsqs mihi heres erit n ante voluit filium submouere ab hereditate qz adita esset p heredz quo servato filius ante aditionem hereditis n repperit institutus nec exheredatus ad preteritus at qz ita neqz heres

scriptus potest adire hereditatem neque filius antea potest exheres esse quam extraneus adierit nec extraneus adire antequam filius sit exheres alter igitur alteri obstat unde recte Julianus conditionem hanc exheredat impossibilem esse affirmat ut intelexerunt Cuiatius et Romanus etc.
Et ego addo bonum textum in l. si ititius 16. ff. de condition. institut. ubi propter similem perplexitatem institutionem vitiosam esse heredum scripsit idem Julianus ~~quemadm~~ ~
11 Cui rationi sic explicatae obstat quod idem videretur dicendum in exheredat. simpliciter concepta cum etiam illa desideret aditionem hereditatis d. l. si filium. Et eadem exheredatio et ante eam aditionem filius non ut exclusus atque ita militare ut ratio adducta a Juliano supra ad vitiandum quamcumque exheredationem. — Cui obiectioni respondeo vitium de quo in nostro textu quod venire ex expressione tacitae illius conditionis quae inerat quae si non exprimeret valeret exheredatio ut in suis terminis docet Pomponius in l. si assignanium 63. vers. sic enim filii ff. de hered. instit. et in arg. quam l. nunquam 52. ff. de conditio. et dem. ~
Et adire obstat reg. d. l. 3. de leg. 1. cum aliis supra allegatis n. 9. ubi expressio conditionis quae tacite inest nihil novi validitati actus nec eius naturam immutat. ~
Nota. Respondendum est illud procedere in legatis et in aliis casibus relatis
12 in illis juribus ea ratione quia id quod exprimit nullam facit perplexitatem inter voluntatem defuncti et juris dispositionem excocnimque testatore integrat quod heres adeat aut judex quod tutore satisdet, nullum fit impedimentum legato aut tutelae imo ad utriusque valorem requiritur id quod exprimit at vero ex eo quod pater velit ut filius sit exheredatus cum heres adierit resultat ea perplexitas et impossibilitas quam supra consideravi atque hoc modo intelligendus est docet Valt. in d. l. 3. n. 8. conditio si heres adierit in exheredat. exprimi alio modoque inestat cuius doctrinam sequuntur Socinus ibi n. 12 Vincentius 5. col. 2 vers. ex gl. Jass. n. 34. Verberanus in d. l. si pater.
Ad cuius doctrinae explicationem animadvertendum est ad hoc ut valeat exheredatio requiri aditionem hereditatis scripti heredis a testatore non expressam

attento effectu, ceterisque attenta voluntate testatoris si filium pure et simpliciter exheredet et extraneum instituat filius mortuo patre statim dicitur exheredatus et impedit illa stimatio[?] domini quia aliquis incurrat ex l. disposit. [illegible] l. in suis, l. Scott. [illegible] ad totalem filii exclusionem et ut sit cum effectu requirit aditio hereditatis d. [illegible] cum exheredatio cum similibus — quo fit ut si pater exprimat adit. ut filius sit exheres si scriptus adierit ante condit. filius non dicitur exheredatus[?] et ut heres potuit adire filio non excluso ex voluntate patris quae proplexitas[?] [illegible] ut talis exheredatio Iuliano et Ulpiano vitiosa videatur quia ex voluntate patris filius non debet submoveri post aditam hereditatem sed antea ut locum faciat heredi qui sua adit. firmet exheredat. etiam antea validam.

13. (Illud in praxi notabis iure hispano lege si heres erit vel quisquis mihi heres erit) vel si heres adierit) in exheredat. filii et in legato fauete[?] etiam adit. quia non insunt tacite ad valorem alterius quia iure hispano aditio hereditatis scripti non est necessaria ad valorem eorum quae in titulo scribunt l. 1. tt. 2. lib. 5. recop. per quae corrigi decis. § l. filium. [illegible] exheredatio de [illegible] tab. et similium iurium quae requirunt adit. hereditatis ad confirmat. exheredationis nominatim observabat Greg. in l. 2. tt. 7. p. 6. [illegible] entrar en la heredad. —

— Ego hanc opinionem hanc Greg. admitto ut certam et indubitatam in legatis per expressa [illegible] l. 1. ibi (valga el tt.º quanto a las mandas) atque ita correctam esse l. 3. de leg. 1.º et iura similia quae loquunt in legatis in exheredat. sed dubito de opinione Greg. quia [illegible] illa quae sequunt in l. regia (y las otras cosas) intelligenda videntur de similibus expressis non de maioribus. arg. tx in auth. ex tt. cum ibi notatis C. de Colation. quamvis plerique existiment in terminis d. l. regia [illegible] illa y las otras cosas, contineri alia maiora expressis ut [illegible] 666. et alios resolvit Matienzo in d. l. 1. gl. 14. n. 61 et segg. Acebedo ibi n. 148. et segg. —

14. ∼ 4. ex tx nro in d. l. ante heredis colligo exheredatos posit. in prin. tti. ptinere ad oes gradus. ex ratione l. reg. & fin. ff de iur. et fact. ign. cum traditis a Deciano in cons. 41. n. 37. lib. 2. ∼

Sed prorie dub. adduci pt. reg. & ante heredis inst. de leg. neg. difficultatem soluit snia gle. in l. i. vbo debet ff. de hered. inst. q ad meram voluntatem n ad necessitatem refert qd dr in eo. tx testatorem debere heredes scribere in prin. tti. et hanc gl. sequuntur Romanus Angel. et Imml. est tn falsa et contra ppritatem vbi debet et aduertit ex d. & ante heredis cuius snia extat apud Vlpi. in fragmentis tt. 24 vbo ante heredis Paulo lib. 3 sniarum c. 6 Ideo vere dicendus est ab ea reg. exceptam fuisse exheredatos a qua etz incipere potest tts siue filius iam natus sit siue adhuc in vtero. l. 3 vbs. vnde etz ante heredis ff. de iniusto rupto et est ro qa hoc exheredatio necessaria est vt tts ab initio valeat vel n rumpat l. inter cetera notat Cuma. in l. i. de hered. institue. explicat late Costa in & et qd si tantz 3. p. & n. 43. et 99. et in c. si pater. i. p. vbo adiciens n. 6. Cuiacius et Salmo. h. ex hoc deducentes q cum filia vel nepos n pcessus apa re n debuerit institui n ptextus rumperet tts. & i. vbs n ita de filiabus. de exheredat. lib. n poterat exheredari ante heredis institutos nec in eis habebat locum resceptionem ho Jani relatum in d. l. i. vers hoc ius primo emendauit Justinianus in l. anbiguitates 24. C. de tt. eo casu quo legata ante heredis institutos erant scripta p errorem scribentis, postea plenius in & ante heredis eoqz iure vtimur adeo ut apud nos heredis institutio in vltima p. tti. plerumqz scribatur ∼

15 ∼ i. G notandus est ex vbs. int duos exheredatos sciptam int gradus submouere filium ab omnibus gradibus q ex nro tx not. Vasq. in suma et in n. i. et est ortis interpretatio Socino. n. 5. ∼

n. 5. Jass. 7. ide Jass. in l. Taliscriptura n. 36. de leg. 1. Alex. et Cornius in l. 1. ff. de liberis, et post. et in hunc sensum nrum. Jr. aligat in eleganti casu Aboruis Decianus cons. 10 n. ij lib. 3. et vt ff. sac. vol. Jr. in dict. l. in eo q. miscuit vbi sm Socinum exheredatio fuit scripta post tertium gradum secundum et submouet filium ab omnibus gradibus precedentibus —

Et hoc vol. n. pbat in hoc Jr. nam illa dicta ab vtroque gradu duos gradus immediate signant (et est sensus exheredatis positam in medio graduum referri ad primo precedentem et immediate sequentem et ab vtroque remouere filium) in quem sensum frequentissime aligat ist. Jr. ad pbandam clausulam positam in medio ad proxime antecedentia et ad sequentia referri vt constat ex his que late tradit et exornat a Juane Garsia in tractatu de nobilitate gl. 2. n. ij. ad declarationem l. 8. tit. ij. lib. 2 recopilat. —

neque dictum pbat Jr. in d. l. in eo q. a f. Socinus existima verit ibi esse 4. gradus vbi est duos immediate esse constitutos ex q. personis et ideo exheredatio posita inter gradus ad vtrumque re fertur. — filij namque exheredatio tangit secundum q vocatur Jr. bis q. ff. positus fuerit post 1m institutum re vera cum 1. secunde simul admittit et constituit 1. gradus, atque ita exheredatio scripta est post institutum et ante substitutum. —

16 — Et super explicandus alius casus quem omisisse videtur Jurisconsultus: sicut cum exheredatio scripta est post omnes gradus in quo dicuntur fuisse Jurisconsultus. tristant Socinus et Jass. n. 8. et dominum gl. vbo ante secundis dict. ide si post omnes f. docet exheredatis in fine positam ad omnes gradus antecedentes referri et est omnis sententia teste Socino n. 6. Jass. 8. Alex. in l. 1. ff. de liber. et post. et eandem vol. aligando Jr. nrum in pulcro casu exornat et defendit Aboruis Decianus in cons. 70, n. 19. lib. 3. Pro qua expendit Jr. nr. in d. l. ante secundis vbi clausula posita in principio. re

refert ad sequentia & posita in fine referri debet ad praecedentia – 2 expendit Dd. in eo, Junta explicat quae dicto submotus quem intelligit dum Dd. in filio exheredato post omnes gradus et tunc censet ille exheredatus [illegible] omnibus gradibus – 3 gl. et Vatt. alegant tex quasi expressum in l. 1a C. de lib. praet. etc.

17 in pluribus [illegible] Sane [illegible] – Id tamen in alijs dispositionibus regulariter admitti soleat ut clausula posita in fine ad omnia praecedentia referatur gl. in fine in l. si ita cum eodem § fin. ff. de iureiur. cum. Jud. per tex in l. talis scriptura 30 & ult. ff. de leg. 1. et est sententia receptissima in plures quos refert Tiberius Decianus cons. 70 n. 19 et 20 lib. 3. in casu tamen nostro tex verius est exheredationem in fine positam solum pertinere ad gradus proxime praecedentem. quod mihi probat expresse tex in § fin. huius l. in quo si exheredatio pertineret ad 1m gradum filius ab eo non videret praeteritus nec libus ingeret a 2o gradu at quia ita notandus est ille tex a D. Sovinum et Jass. qui putabant Iureconsultus omisisse casum exheredationis in fine scriptae –

– Quae sententia admissa non enim non obstat tex in dictis ante consideratis nam ex eo quod exheredatio posita in princ. refertur ad gradus seqq. non sequitur positam in fine referri ad praecedentes cum maioris efficaciae sit, clausula posita in princ. ad declarationem sequentium quam posita in fine ad declarationem praecedentium ut notat gl. et Junta tex in l. si quis [illegible]. Verbo dicta vero de leg. 3. explicat Vatt. in l. si quis ex argentarijs Dd. initium n. 20 et 21, ff. de edendo, Pesalta in l. si quis in princ. ult. n. 166. de leg. 3. ex quo in n. 168. tractat eleganter et quotidianam quaest. in materia maioratuum quam cum numero

Doctores allegat. late et utiliter explicat Molina de primoge nijs lib. 3. c. 5. n. 56 et seqq. et multi qui post Mol. scripsere quos diligenter congerit et eorum rationes perpendit et ponit Castillo lib. 2 quotidianarum controversiarum c. 4 a n. 7. ex qua distin. inter clausulam positam in princ. et clausulam positam in fine pass. 5. n. 7. ex mente Bart. et aliorum conciliat l. auia. 76. §. de condition. et demonstr. ubi conditio posita in institut. repetita censet. in legato postea l. mexora subiecto cum l. filium. 27. §. quando dies leg. cedat, ubi contrarium dicitur

Dissolutio colligit ex s. d. distin. quia in d. l. auia praecesit institutio et conditio ei adscripta et ideo inducit eius repetitio in sequenti legato. at v. in l. filium legatum prius praecesit et postea adiecta fuit conditio institutionis

Rursus non obstat tex. in c. ... in co. quia ibi exheredatio non fuit facta post gradus sed inter gradus ut primo dixi

Denique non obstat tex. in d. l. 1a. C. de liber. praeterit. nam ut fulgosius ibi recte aduertit potius est expressus contra intentum partis adversae sensus nam cum ibi dicat exheredat. scriptam in fine referri ad omnes gradus quam... a testatore hoc est expressum ubi alias constat de cuius voluntate sequitur quod si non exprimat vel non constet de eius voluntate sed remanet in dubio exheredatio non debet pertinere ad omnes gradus nec est admittenda violenta expositio glos. dicentis subaudiendum esse verbum maxime quasi id dicendum sit et si non constet de voluntate

18 Et quamvis superior opinio disputando sequenda sit in praxi tamen non est recedendum a communi quae apparet per l. 9. tit. 7. p. 6. quinimo et tex. communi, attenta noua decis. auth. ut cum de appellat. cognoscat. et aliud quoque capitulum. collat. 8. et auth. ex causa. non...? parenti. C. de liber. praeterit. putat enim exheredat. scriptam in fine pertinere ad omnes gradus ... quia cum in exheredat. sit exprimenda causa ex d. iuribus haec censetur esse finalis atque ita propter causae expressionem constat de mente patris ...

volentis submovere filium ab hereditate in omni gradu atque ita ut sane tacitam voluntatem defuncti filius censebit exheredatus in omnibus gradibus et erit locus decisioni d. l. 1. C. de liberis praeteritis

Sed ex in § ult. huius lis.

Unica res continet in hoc ex scilicet filio praeterito a 1 gradu et a 2 exheredato valere testamentum et incipere ab eo gradu a quo filius exheredatus est

1. Ratio dubitandi colligitur ex eo quod praeteritio filij reddit testamentum nullum l. inter cetera ff. de lib. et post. — Pro intelligendo est illud pendere ubi unus est tantum gradus in testamento vel filius praeteritur ab omnibus gradibus ex traditis in § praecedenti nam si plures sint gradus et a 1 praeteriat a 2 exheredet primus ille gradus pro non scripto habetur et testamentum incipit a 2 ex Iu. optima ex quanti decisio confirmatur et declaratur in l. si filius substituatur ff. de hered. inst. et l. ex facto § et filius ff. de vulgari

Et obiiciunt glossa et Bart. in 1 oppositione l. non est sub conditione § ult. ff. de iniusto rupto. ubi exheredatio postumi facta in 2 gradu non sufficit ut valeat testamentum et ab eo gradu incipiat quoniam totum corruit per praeteritionem in 1 gradu positam

2. In solutione conveniunt omnes sententiam pendere in filio iam nato atque ita ex in d. § fin. in postumo. Et cum praeteritio postumi non debeat plus operari ad rumpendum testamentum quam filij iam nati ad annullandum ex quo casu postumus rumpit. filius iam natus si in potestate sit iniustum faciat l. 3 de his ff. de iniusto rupto. difficile est quare postumus a 1 gradu praeteritus et a 2 exheredatus totum testamentum rumpat. filius iam natus solum 1 gradum iniustum faciat

3. Et ratio ex mente glossa et Bart. illa assignatur quia ubi filius in potestate praeteritus est gradus ille est ab initio nullus et 2us ab eo numquam coepit pendere et sequenter testamentum perinde habet ac si primus gradus numquam fuisset scriptus at vero ubi postumus est praeteritus in 1 gradu etiam in eo valet me vivo testamentum quod postea nato postumo rumpatur atque ita 2 pendet a 1 et sequenter eo rupto per nativitatem postumi debet sequi rumpi ex reg. l. cessorium de reg. iuris

de vg. Rur. in 6. l. q p manus do ff. de successiob. q3 tenem scribit S. Bart. n. 1. et firmat ibi oio legendus in l. ita stipulatus n. 12 de Ab. et intepitat. l. Samo mortuus 69 cods tt. et abimpugnat. Cumani post Jass. S. n. 4. defendit Sarmiento S. n. 2. — Vers hec rao licta n vr et ss mil

4 receptam respect. Astuity. in l. vintee strato col. 5. ff. de adq. Sered. eam Jn ingrabant magis smiles DD. ex rone qa 2 gradus n pendet a existentia primi imo ab eius defectu incipit locus fieri 2o gradui. nam qdo instituto locus est substitutus n admitit l. quandiu ff. de adq. Sered. et ade unde restituto liset oio substitutio l. post aditam. C. de impubere et multo dixerit Bald, in l. 1. n. 9. C. de liber. pter. n posse dici ab aliquo q habet existentiam illo remoto —

5 — quare sequentius recepit ex rao qrum. l. gradus sit ab initio nul Sereditas n potuit in eo sedari nec filius potuit in eo se constituere ad excludendos substitutum et ideo mirum n est si primi gradus rao n Saueatur — at ubi postSumus est pteritus rupit a prin. tts. et Sereditas reperit in 1. gradu quem inuadit postSumus ut ingt Bald, C. de liberis pterit. n. 10, et q3 ita in eo se constituit ad excludendos substitutum — q qua rone viderem facere textu ibi (nam rumpendo 1m gradum sibi locum facit) et in dsputo caudos. l. postSumo prius locum fece ut facit. l. si sequens gradus 15 ff. ad Silanian. ubi fiscus q ab indigno aufert Sereditatem ad excludendos substitutum assumit eius locum —

.6. — Sed Sec rao multo minus mihi placet et suincit ex sequ — 1. q se sequit ex ea q postSumus constituit loco primi Seredis ad succedendos ex tt. et q debeat solvere ab eo relicta quenadm facit succedens loco Seredis ob inultam defuncti mortem ut in l. cum fisco cods tt. ad Silanian. q3 l. ad explicat S l. si sequens gradus adducit Gobeanus lib. 1. variarg lectionum c. 1. 2o qa n est indistincte vers substitutionem n pendere ab instituto. quin potius pendet et ipsius pars judicat l. pen. ff. quenadm tta. aperiant. l. si qs Seres institutus §. in fine prin. ff. de adquirenda Sereditate. ubi substitutiones apelantur apendices prioris institutionis que Ju. ad Sanc sniam alegat Sotm. S. n. 1. — Sed ut ego arbitror n recte nam l. pen. logt in substitut. pupilari que et vera pars et sequela est patrini tt. et libris instituta de pupilari et tunc locum habet cum filius ex eo Seres stituit l. 2 et. prius ff. de vulgari in prin. et in et libris inst. de pupilari et d. l. si qs Seres in 1. ipso pedit q Jus substitutionis siunctum erat cum Ju. accrescendi et ideo adibit suam portionem, sequentem

agnoscere

agnosceret, tenetur non ex substitut. sed ex iure accrescendi, et in 2. inso heres id debet ex substitut. non tamen inde sequitur pendere ab institut. ut notat et explicat gl. id. Ego namque heredes dixi non aut dicor.

7. Qua propter mihi videtur posse defendi Aciasij ratio ab alijs neglecta quam tentavit Sarmiento d. n. 5 et seqq. a qua ratione non multum discrepat Castrum ait quod cum postumus inveniat hereditatem in 1. gradu illum rumpit ad suam utilitatem in 1. gradu illud rumpit ad suam utilitatem et in consequentiam et initiatur.

Nec obstant allegata in contrarium adducta d. n. 4. nam inde quod ad hoc ut locum habeat substitutio vulgaris requiratur defectus institutionis non tamen ideo minus dicitur ab ea pendere quemadmodum stipulatio penalis dependet a principali, idest a dicto, et nihilominus ad hoc ut effectum habeat et exerceri agi possit requirit quod defecerit implementum principalis obligationis cui penalis subiecta est ut notat Sarm.to d. n. 5. adiiciens numeris seqq. substitutis vulgarem accessorium esse primae institutionis quoad fieri quia non potest fieri quin praecedat institutio ut cum gl. in l. 1. de vulgari explicat et resolvit Ripa n. 100 sed quoad esse hoc est quoad effectum substitutio vulgaris non pendet ab institut. imo tunc locum habet cum institutio deficit quia d. nam lat. prosequitur et explicat Sarm.to quo fit ut rupto 1. gradu institutionis quod tempore nativitatis postumi valebat rumpatur etiam substitutio quae ab ea institut. pendebat, cetiis ubi institutio ab initio defecit eo quia in ea non fuit servata forma legis propter filij praeteritos locus fit substitutioni et tota hereditas devolvitur ad eum gradum in quo cum filius se inveniat exheredatum et satisfactum sit formae legis valet medio substitutis quod incipit ab illo gradu et etiam filius 2 loco fuerit scriptus vel exhaeres ex defectu tamen prioris incipit 2o esse prior et ab eo potest incipere test. ut in g. d. & explicat Vall. in l. 1. n. 18 et 19 ff. de vulgari quemadmodum alias di de 2 genito quod priore sublato dicitur primo genitus quia nemo eum antecedit l. ex duobus ff. de vulgari . primus de his qui sig. et in pulcra et quotidiana q. expendit Ripa in cons. 131 lib. de substitutionibus n. 14. Alciatus ass. 21 lib. 9 Mantica de coniecturis lib. 8. tit. 10 a n. 8. et quaeritur sequendo hanc restitutionem videtur dicendum in specie d. l. Inter et si sub adit. quia ubi dicendum tamen est quod ibi a principio uterque gradus fuit validus et eius valor perseveravit

usque ad nativitatem posthumi et ideo cum utroque sit coniunctus posthumus nascendo primum rumpat in consequentiam rumpit 2.um gradum per ea que dicit materiali exemplo ab edificijs dicto explicat Saxon. 5. n. 1.

8. Pro adde quod institutioni h.i. si ventre actus ... si non vivat de ventre ... mittendo ubi etiam in posthumo incipit littera a 2 gradu ~~incipit~~ a quo exheredatus est. Pro inde eo in eo casu antequam posthumus nasceretur defficisse 1.m gradum mortuis heredibus institutis ante nativitatem posthumi et quod ita postea natus non poterit rumpere lit. 5. Iam defectum l. nam et si sub condit. ... post defect. ff. de iniusto rupto quo fit ut incipiat existere posse primus gradus sine consequentia prioris et cum eo sit servata forma legis valet testamentum exheredato posthumo. facit l. similiter ff. de iniusto rupto irrito. facit. lit. ubi si primus gradus fiat irritus valet testamentum et incipit a sequenti gradu videlicet a secundo gradu.

9 Pro 3. istam resolut. obstat ... in l. non putavit ... si post mortem ... de si defecerit ff. de ... tabul. ubi etiam si filius sit preteritus a 1. gradu et exheredatus a 2.o et 1. heredes moriantur vel deficiat conditio sub qua scripti sunt adeo valet 1. gradus nec devolvitur ad 2.um in quo exheredatus est filius et ideo rumpit per ... tabulas que ... non ... hereditas devoluta esset ad 2.um gradum in quo exheredatus est quem ... opponit ... in 3. oppositione ... videtur ... in filio emancipato eius preterito non cedit a ... lit. nullum ... emancipatos inst. de exheredat. liberorum. et ideo ... servat in emancipato ... in posthumo scilicet ... rupto 1. gradu ... invalido a quo preteritus est rumpat sequentem ... que in contrario facit ab omnibus probat ... Jass. et Saxon. ... n. 14.

... solutio non tollit difficultatem nam si posthumo ... emancipatus preteritus ... debuit ei ... bonorum poss. ... tabulas mortuis heredibus 1. loco scriptis aut deficiente conditione institutionis ... bonorum poss. ... in eo ... in illis casibus in quibus posthumo denegat

in d. § si ventre Dig. qui si non viuat et d. l. nam et si sub adit. §. post defectum. —

10 Vide in quo expatri filius emancipatus, preterito et in quo differat. Dicere omissis varijs dd. sensijs et noua obseruat. Otomani l. vere dicendus est filium emancipatum preteritum a 1. gradu et exheredatum a 2. inter ex expatrui posthumo, similiter preterito vel exheredato ali qua ab eo differe nam si scripti heredes in 1. gradu deficiant ante mortem testatoris etiam in filio emancipato incipit litis a 2 gradu d. §. a 1. ini tio at quo ita emancipatus eo casu non potest incipere potius tabulas quemadmodum posthumus non incipit litis. per natiuitatem quam iam defecerat ut in d. Dig. qui si non viuat et in d. Dig. post defectum. — Differunt autem in hoc quod si heredes scripti superuiuant ipsi testatori si in postea morianturn ante natiuitatem posthumi aut aditio quod tempore mortis pendebat deficiat post mortem testatoris dum posthumus in utero est multo tempore incipit litis posthumus, emancipatus vero utroque casu potius tabulas subuenit potius heditum ut in d. §. 1. Dig. si post mortem et Dig. si defecerit — nunquam proprijs temporibus quam in posthumo ad incipiend. inspiciamus temporis natiuitatis ipsius. l. 3. § ex his f. de iniusto rupto, ibi (si si instant) vel si eo tempore nullum sit litis non potest incipi, ut in emancipato preterito ad hoc ut ei spectat potius tabulas solum inspiciamus an tempore mortis testantis litis tale fuerit ex quo potuerit adiri hereditas vel bonorum possessio peti si non adita non fuerit vel petita l. illud 4. l. quod vulgo. 18 f. de potius tabulas quo fit ut si heredes superuiuant testatori vel aditio pendeat tempore mortis ipsius si postea morianturn ante aditam hereditatem vel aditio deficiat ante petitam bonorum possessionem potius tabulas nihilominus filius emancipatus ab eo gradu preteritus potest eam petere, ad quod sufficit aptitudinalis illa validitas litis quod fuit tempore mortis defuncti —

ij — Sed non incongrue adiungetur species a Pomponio tractata in l. si a 1. f. hered. ubi filius proponitur exheredatus a 1. gradu et preteritus a 2. quo casu docet Iuris l. quod si filius decedat deliberant heredes in 1. gradu institutis adire annulat eum gradum 2.m a quo preteritus est atque ita heres ex eo scriptus non potest ex eo gradu adire hereditatem — quamuis in si ex

plicat.e observandum est in cuius speciei praestanti habendum esse l. m
heredem repudiasse hereditatem nam si adijsset frustra ageret de
ille de admitendo vel excludendo substituto per filij praeteritum
cum iam fuisset exclusus per aditum l. i. hereditis l. post aditam. C. de
impuber. et alijs substitution.

12 Sed adversus hanc sententiam obstat quod cum substitutio non dum
esset in esse deducta tempore mortis filij, quae pendebat interim dum filius
heres adire poterat l. quandiu ff. de adquirend. hered. non potuit annulla
ri aut rumpi per filij aut posthumi praeteritionem cum probatio
hanc tum praesuponat l. manumissiones de iust. et iur. l. cum de ...
bonis ... c. ad dissolvend. de desponsat. impub.

Respondendum est quod licet ... non dum sit ille gradus potentiam
... spe aliquis est ... ita filius iam natus et posthumus non annu
lat aut rumpit ... illius gradus ut dixit Bart. in
sumario que nullitas aut ruptura effectum habitura est cum
primus heres repudiaverit hereditatem et ad effectum reducatur
substitutio quae inanis redditur per filij iam nati aut posthumi
praeteritionem — nec novum est in iure aut insolitus ut per ...
tem casum ... fiat nam quemadmodum usufructus iam
constitutus morte finitur l. corruptus. C. de usufructu. ... finitur inst.
eodem ita ... usufructus non dum constituti morte finitur dixit
l. sempronius ... 26. in fine ff. de usufructu legato l. qui usum
fructum 43. ... ff. de usufructu l. 13. ... desinite
ff. usufructuar. quemadmodum caveat.

Reliqua quae tradit Bart. in commentarijs huius §. circa casus
in quibus habet locum substitutio vulgaris magis pertinent ad l. ...
de vulgari, ubi dixi late ad intelligentiam ... tradit ibi Bart. in
repetitione illius l. sub n.o 19. et solvit explicatio de finalis huius
legis Actis —.

Ad l. Placet. cum duabus sequentibus.

Videndata ad l. gallus in principio.

Ad l. si filius qui in potestate 7.

1 Sñia huius lr. hac est ttz in quo filius in potestate ptãitus est (hoc est nec institutus nec exheredatus) & eadz inst. de hereditatibus qz ab intest. nullum est ab initio. l. si a i. j. hoc tt. ibi quasi ab initio ideo quamvis filius decedat vivo patre nihilo magis valet si enim accipio illa vba vivo patre decedat ut exprimant casum difficiliorem nam si mortuo iam patre idz multo magis erit dicendz ut j. ostendam ad explicationem nri huiusmodi latim observat Cuiatius 5. apte significauit Iustin. in prin. inst. de exheredat. liberorum. hinc fit ut eo tt. suius in quo filius institutus vel exheredatus sit n rumpat in pfectum nanqz pfectum n rumpit & ex eo auts solo inst. qq mod tt. infir. l. militis codicilis 37 & veteranus j. de militari tt. ~ Secundum hr. sñia expositio que ligi latim tractanda & explicanda est quo plenius intelligat.

2 ~ Prin. igit qd dr in nro hr. filio in potestate ptãito ttz nullum esse ẽpbat in l. gallus 29 & in omnibus l. int cetera 30 infine l. prin. j. hoc tt. l. i. j. de iniusto rupto l. i. & fin. ff si tabule tt. nulle extabunt. l. maximum vitium j. l. de liberis ptãi. & apud Vlpianum in fragmentis tt. 22. vss. sui & vtrs. ex suis Caium lib. 2 institut. ttz in prin. qq ẽsonat. l. 10. tt. 7. l. 1. tt. 8. p. 6. ~

g. Ad obicit. 1. qd in Iure sepe tradit filio ptãito dari bonorum possessionem. tabul. l. i. iuncta gla. ibo nuatus l. filium m. 20, & fin. j. de tab.

l. xi. ff. q. in potestate is. l. si duo 16. ff. de leg. praestand. l. maxi
mum vitium C. sancimus, quae bonorum poss. cum dat. ad usum
dendis. l. illud 4. ibi ... ff. de ... l. 1. ff. de legatis praest. l. si li
beris 17. C. de collationib. ostendit ttum valere arg. l. cum dixit ...
nam si nullum esset non rumperetur l. nam C. si ... post ... ff. de
3. injusto rupto, &c In qua difficultate variat Cuiacius circa tenorem
... nam in d. l. si is q. in potestate ... q. a bonorum poss. C. d. l. filio prae
terito ... in princ. docet ... ttum nullum esse si filius velit illud
nullum dicere quasi alias valeat ... cuius voluntate possit dari ... illud
bonorum poss. ... quae sententia omnis est ex ... in l. si unquam ...
... n. 13. q. ad eius confirmat. adducit q. de tt. Ebutiae ... a
quibus ... Valerius maximus lib. 7. c. 8. ... tum quia illud
ttum non fuit nullum, tum quia a femina fuit factum quae filios non habet
in potestate ... de adoption, ac proinde si eos praeteriat valet ttum. quia
praeteritio matris pro exheredat. habet. ... de exheredat. lib. tum etiam quia
filia fuit praeterita cuius praeteritio etiam a patre facta non reddebat ttum nullum
... in princ. ... de filiabus. de exheredat. lib. atque ita in illo ca
su ... querela inoff. competitura esset ut exheredatae ut significat Vale.
in illis ..., tabulae tt. plenae furoris ... l. 2 C. ... infine de
inoff. tto. ... ibi ... ipsam indignationem injuriae ostenderes iuncta l. papi
nianus de inoff. tt. in princ. C. l. cum quidam ... post exheredationis injus
tiam. C. de legatis. ... apparet in pd. exemplo per silentium filiae ...
querelam quae ei competebat ... ttum mero iure validum non ius dicendi nul
lum quod filius potuit ... filio autem praeterito competit ius dicendi
nullum ... non declarat velle se illo uti ut constat ex ... dum posset ttum
esse nullum ... si filius decedat vivo patre quo casu certum est filium
non egisse de nullitate cum nec potuerit vivo adhuc patre ... l. q. sup
stitis de adquirenda hereditate ~

4 ~ Unde idem Cuiacius in l. posthumo ... petita C. de ... tabulas ...
in d. ... sunt autem ... tabulas inst. de bonorum poss. ... ttum ... civili

nullum esse valere iure praetorio ideo quia illud dari ab eodem praetore contra tabulas quam opinionem defendit [illegible] Cumanus in lectura col. 2 et in repetit. n. 11 Socinus 8 Vigliusin [illegible] in inst. ff mod. test. inf. [illegible] 3tia sententia dominis est secundum Iass. ind. l. postumo n. [illegible] Credebium 4o. scilicet testamentum nec iure praetorio valere nam si valeret cum idem praetor illud impugnari permittet per contra tabulas que duo quasi pugnantia non vide[re] contingeret praetorem arg. l. [illegible] ff ne vis fiat ei. ibi frustra enim in possessionem mi[t]teret nisi mitem tueretur. Postea [illegible] quia si testamentum valeret iure praetorio valeret [illegible] quam [illegible] in [illegible] possessione inst. ff mod. test. inf. [illegible] etiam si 2m testamentum substineatur solo iure praetorio ut ex ore [illegible] Socinus [illegible] n. 3. Alex. 4. [illegible] in [illegible] tolitur. [illegible] nec iure praetorio substinet 2m. Denique alegatur [illegible] l. ult. [illegible] Socin. et Luru. 8. ult. [illegible] testamentum nullum [illegible] ubi filio in potestate praeterito, non per bonorum possessionem contra tabulas que ex testamento est [illegible] sunt [illegible] inst. de bonorum possessione [illegible] possessionem ab intestato [illegible] defertur.

5 Quapropter veritati propius accedunt qui dicunt quemadmodum praetor [illegible] concedendo bonorum possessionem secundum tabulas solum inspicit figuram et apparentiam testamenti ut scilicet extrinsecus solemnitas sit confectum [illegible] alias sit nullum per filii praeteritionem ex Ulpiano in fragmentis tit. 23. [illegible] ita e converso contra [illegible] testamentum [illegible] filio bonorum possessionem contra tabulas quando vitium praeteritionis (quod intrinsecum est l. 2 C. de edicto divi Adriani tol. l. si quis falsum. [illegible] ff de falsis) non [illegible] beneficio praetoris que vel scripto heredi secundum figuram et apparentiam testamenti dant sine [illegible] si alius [illegible] hereditatem possit cum ei idest [illegible] [illegible] possit ex eodem Ulpiano ubi [illegible] et in tit. 28. [illegible] explicabil[illegible] tabulis, vel filio praeterito ad [illegible] figuram et apparentiam testamenti [illegible] remoto quoque beneficio bonorum possessionis [illegible] ab intestato, ideoque non [illegible] legata que [illegible] esset si non solum figuram testamenti [illegible] quoque [illegible] bonorum possessionis rescinderet [illegible] in potestate [illegible] duo de legatis [illegible] sunt illa verba cum [illegible] ab intestato habeat et illa quia ei [illegible]

signant enim p bonoy poss. s. tabul. que filio in ptestate pterito dat cum solum spetat ad impugnandam figuram tti. n adquiescendum bona paterna de iure ab intestato succedere ~

6\. Et confirmat hec sentia de intestato ex l. q vulgo ff. de s. tabul. ubi s. signum qq Dois signat bonoy poss. s. tabulas dari s. ipsam figuram tti qua tabulis signis scribebat. ff. de s. tabul. qz cum n intelligeret vulgus s. legem reposuit p his Dois s. signum que sunt in pandectis florentinis et ita vulgatam lectionem conet defendere lo bonius lib. i. variay lectionum c. 4 cum in ingrant et que extant in pandectis florentinis retinent duarenus ad. tt. de s. tabul. et lib. 2 disputation. c. 30 Cusat. lib. y observationum c. 19. Riminaldus in l. posthumo nato n. 60. C. de s. tabul. ~ eodem modo intelligit dd. l. illud 4. cod. tt. de s. tabul. ibi et hoc est q dicimus s. ipsum tts liberis spectare bonoy poss. hoc est vt ego intelligo s. ipsas tt. tabulas extrinseca figura et aparentia valida ~

7\. Neqz his adversat q Iurisconsultus in d. l. q vulgo ad hoc vt spectat s. tabulas requirit tts tale esse ex quo posit adiri hereditas vel bonoy poss. peti et ex tt. nullo in quo filius pteritus est n pt hereditas adiri nam ea sentia sic solet explicari vt tts tale sit ex quo remoto pteritionis vitio posit adiri hereditas vel peti bonoy poss. ita intelligit Imol. h. n. 19. Paulus in d. l. posthumo n. 8. Cuiac. 58 ~ sed ista subauditio n est admitenda cum J. C. s. sine ea loquatur quare dicendum est ex s. d. q qzvis adsit vitium pteritionis q est invisibile nihilominus n pt dari ex ipso tt. s. tabulas ex l. Ulpian. d. tt. 23. dss. si septim. voluit et J. C. s. ad succedendam s. tabulas tts ita re ipsa debere esse validum vt ex eo posit hereditas adiri vel saltim figura extrinseca ita esse solemne vt heres ex eo posit petere s. tabulas et hec est v. sentia lr in d. l. q vulgo ~

8\. Quod si velles ad usum et praxim rem istam deducere et obiicere talem bonoy poss. s. tabulas superfluam esse in filio suo herede pterito q p remedium civile ad successionem admitit q durat p spatium 30 annoy quemadmodum actiones civiles l. omnes l. sicut C. de

de praescript. dicebat Joannes cum in bonorum poss. per spacium unius
anni durat l. 1. § largius ff. de successorio edicto. respondeo praetorem
interdum adiuvandi iuris civilis gratia concedere bonorum poss.
et sine ea possent ad successionem venire ut in princ. de bonorum poss.
neque ideo sine utilitate est cum expediat plura remedia habere
& sic itaque dicetur inst. de actionibus § 3 & ff nautae caupon.
Praeterea hec remedia plura possunt esse utilia eo quod ius dicendi
actionem cum remedium civile sit perpetuum & currit etiam igno
ranti l. generaliter, 2. ibi ubi notat gl. verbo cedit ff de his quae not. inf.
notat etiam gl.a in c. de diversis & temporalibus praescriptionibus
recepta per Balbum in tractatu praescription. 1. p. 4. p. q. ult. unde
potuit labi tempus intentandi remedium civile & tunc incipit
currere tempus ad petendam bonorum poss. quae currit a tempore scientiae
l. 2. ff quis ordo in bonorum poss. servetur. Idemque est si ab aliquo cum
excludatur impediatur ut in l. suum heredem 7. C. de iure delib. & § hereditas.
nec is § 1. ff. de adqu. hered. quas utilitates commemorat Balb. in. c. n.
17. cum seqq. & quae admitti. Ad ult. hec declaranda est cum filius specia
liter alteri benef. renunciat nam si generaliter dicat se nolle in
pugnare test. patris ab omni iure erit exclusus ex dicta gl. in l. 1.
§ ad videndum verbo succedat ff de successorio edicto quam gl. commendat Paul.
in l. 3. in fine de adqu. hered. Abb. in regi. possessor. 2 p. 8 q. n. 13.
9 Ulterius obicit 3. ea conclusionem l. mt cetera 30 ff. de lib. et post. ibi
ne praeteritis his rumpatur test. Ad hoc dicendum est primam illius partem
intelligendam esse de postumis praeteritis qui nascendo rumpunt test. l. 3. §
ex his ff. de iniusto rupto & de nepotibus iam natis qui postumorum loco
sunt si pater sit sublatus de medio. l. postumorum cod. tit. & quamvis generali
tatis videatur loqui statutus per verbum liberis qui adores descendentes sine
gradus aut sexus distinct. esset l. liberorum ff de verb. sign. tamen illud sub
iectam materiam debet restringi ad eos quos convenit de quo ibi proposita
hoc est ad postumos & ad nepotes qui postumorum loco sunt nam
alias si generaliter acciperes nomen liberis efficis ut filia & nepos a
lege dirimant quod falsum est nam hic qui neque sunt instituti nec exhered.

redari nec iniustum faciunt ttm nec rumpunt qn̄ patre suis est
in medio ut in princ. inst. de exhered. liberorum in vers. Sed n̄ ita
sic qz intelligenda est d. l. interceterea de liberis q si pteriti sint
rumpunt ttm nascendo velut posthumus vel quasi agnascendo velut
nepos nam de filio primi gradus iam nato pterito notatum cavit
Jus. in vers. namqz filio. d. l. interceterea quam interpretationem exhibit
Castr. in §. p. ff. eod. sitm. a n. 39. et dicit verissimam in c. si patre de
tt. verbo adiicitur n. 7. et iterum in § postumus n. 12 inst. de leg. Joan.
marcus aglinus in d. § et qd sitm ad vers. et qd si nepos n. 15.

Sed adversus istam interpretationem obstant verba eiusdem l. ibi necessario desiderant
et ibi principale ius est quae videntur respicere solemnitatem tti adqz
solum ptinet institutio vel exheredatio filij iam nati in potestate qa tm
eo casu ttm nullum est nec valescit eo qz filius vivo patre decedat nam
ab initio nullum fuit ut docet Jas. in princ. in d. l. exhered. liberis
vero postumis et q postumorum loco sunt quamvis n instituant vel ex
heredent valet a princ. ttm sz ex post facto nascendo vel agnascendo pos
thumus rumpatur ut in d. § ex sijs et d. l. posthumos.

Verum haec difficultas n obstante superior resolutio et interpretatio firma est nam
eodem est cavium in d. l. interceterea docuisse qualiter ordinari debeat ttm ita ut nec
rumpi nec iniustum dici posit pp ptermissionem liberorum forma igit et solemnitas instituen
di vel exheredandi in omnibus requirit in filijs in potestate ne iniustum faciant
in postumis vel q loco postumorum habent ne rumpant si pteriti sint apparet
ut in d. iuribus et ad hunc effectum dixit Jus. ad ordinanda tta desiderari ut tales
liberi instituant vel exheredent et in eod. sensu accipienda est necessitas institu
endi posthumos qz Just. in § posthumi de exhered. lib. expressit his verbis posthumi
quoqz liberi vel heredes institui debent vel exheredari et n est validum esse ttm
si n instituant vel exheredent ut s. d. est.

LO Quod si qs vellit intelligere ex in d. l. interceterea solum in filio iam nato
quemadmodum dnus voluit ad verbum rumpat potest intelligendum esse
de rupturatti. qz de facto preerit quamvis opinione testatoris erat ttm et va
luit si ipso iure n valeret sic n. in l. maximum vitium in vers. sancimus
C. de lib. pter. et in l. omnimodo 30 C. de inoff. cum imperator loquatur de tto
alias nulo p filij pteritionem utitur verbo significante rupturam tt. Hoc est subrecti

— Confirmat hec opinio quia emptor bone fidei cui dolus dedit causam quae nulla est ipso iure ut ex communi sententia resolvit Cobb. in eius possessore 2 p. § 6 n. 6. contrariam probat et Cuiac. in l. eleganti ff de dolo. Vin. l. si quum aliud de rebus sign. rescindi ubi dicit in l. si dolo 4. C de rescind. vend. quod intelligendus est quatenus de facto processit venditio celebrata fuit ut post gl. ibi adeum ...ex observat Robertus lib. 3. animaduers. c. 2 —

11 — Id potuit quis pro prius videre cum hic intelligendus de filio iam nato ... ...us rumpit test. si forte post primam vendit. de emancipationem factum sit. ... filius ... nam incidit in patris potestatem et quasi agnoscendo rumpit test. ex Ulpiano in fragmentis tit. 23. ubi agnascitur suus heres ... Cuiac. — Confirmat hec in testatio ex hic in l. cetum de filiis ... de injusto testo ubi filia vel nepos qui vero emancipat. exeunt de potestate testatoris non rumpunt test. quia si vero emancipat. non exeunt de potestate patris ... in filio iam nato in potestate rumpetur test. —

12 — Quarto candit. obicit. ... quod non obstat decisio l. sicut Saturninus § 6 ... ad Sen. cons. Trebel. ubi supponit ... valere test. in quo filius in potestate sicut preteritus a patre — Id videndum est testatorem in specie illius ... esse militem ut ostendunt illa verba archigubernius ex clase ... ... in ... item navarcus ... de bonis poss. contra milites — ... archigubernius dicebatur prefectus clasis ut docet ... de verbis ... verbo archigubernius, militis autem preteritio ... exheredatione ... in expeditione inst. de exheredat. liberorum quandam ... preteritio ... ut in ... inst. eod. tit. atque ita si miles filium preterierit recte nihilominus testatur ut explicat Costa in l. ... & quid si tantum n. 63 —

13 — Quarto adversus ... obicit ... in l. papinianus § ... ... in l. si non mortis 25. ff de inoff. test. ubi de se ... testari ... mortis causa vel inter vivos filio quod donavit quod ei pro legitima debet — Vos ... fiunt ... non obstante ... nam ... in d. ... supponunt filium exheredatum fuisse nam alias inepte tractarent de querella inoff. test. de qua tractant ibi ut verba ipsorum denotant ... ex tit. sub quo, deinde

decissiones sunt hoc est de inoff. apparet atque ita satis factum fuit
forme legis et ad excludendam querelam inoff. sufficit si filius alio
tit.º q. habeat ex bonis patris et ex ipsius iuditio ut bene interpretat.
Paulus in d. § si q. mortis Alex. in d. l. interdum Viglius in §
igitur inst. de inoff. test. ~
~ Ut sit quod si filius inspectis illorum iurium non fuisset exheredatus
non valebat test. quamvis legitima alio titulo quam institutionis filio relinque
retur ex n.º dictis et similibus quatenus dicunt filio preterito hoc est
nec instituto nec ut oportuit exheredato test. nullum esse atque ita
verbis diversis probatur hoc. & filio relinquendam debuisse legitimam tit.º insti
tutionis ad valorem test. nec sufficeret si alio tit.º relinquatur nisi forte
proponatur filius exheredatus ut in d. § si q. mortis et in d. l. si non mortis ~
14. ~ Sed quamvis in hoc sententiam hoc est ad validitatem test. ipse sciens esse
sufficere relinquere legitimam filio quoquo tit.º defendit gl. in l. nam
et si 25. § 1. ff. item quod verbo preteritum ff. de inoff. test. sequitur Ang.
post Bart. in d. § si q. mortis resolvit dominum Juatem in l. quoniam
in prioribus limitat. 15. Benedictus in c. raynutius de test. verbo
in eodem test. el. 1. n. 25. quod movent ex d. § si q. mortis et ex d. l. si non
mortis quae iure vero non probant eam sententiam quia loquuntur eo casu quo
valebat mero iure test. etsi filio nihil relictum fuisset scilicet ubi
erat exheredatus atque ita donatio non operat validitatem test. sed
exclusionem querelle. —
15. — Sed nec magis facit pro ea opinione decisio textus in l. quod filium q. ff. ubi pu
pilus educari debeat quoniam ibi filia fuit preterita cuius preteritio non vidit test.
nullum ut in prin. inst. de exheredat. liber. in verbis sed non ita de filiabus
cum aliis sequitur adductis — nec etiam facit textus in l. cum ratio 52. § 1. ad l. falcid.
quia ibi presuponit exheredatio licet non exprimatur in illo casu ea ne que
stione quia de illo non dubitabat sed potius de quarta falcidia ut constat ex verbis
illius l. —
~ Sed hec iure antiquo ff. [illegible] obserbabant sed iure novissimo aliqua
ex parte mutata sunt nam licet filius si non exheredet sit instituendus

vt in aut. vt cum de ap. cog. & aliud quoque capitu. col. 8. C. in l. co. tt. ff. l. i. tt. 8. § 6. nu. n.o est necesse integram legitimam tt. insti tutionis relinquere sed quancumque p.tem sed quod deest supplendum est ex d. aut. in d. Sec aut. dispositumus & ex l. 5. tt. 8. § 6. in fine q. Jus ab antiquo differt in duobus. 1. q. Ju. antiquo filius instituebat quecumque etiam si minus legitima sibi relictum esset etiam institutionis tt. l. paren tibus. 8. l. cum queritur. 13. C. de inoff. Ju. v. nouiori si sit institutus in minori portione q.m legitima agit ad supplementum ut in d. § Sec aut. — 2 q.a Ju. antiquo exheredatus sine ca. si legitima sibi re linqueret quoquo tt. excludebat a querela inoff. § 3. si q. motus & d. l. si n. motus — Ju. v. nouiori si filius exheredet n. dessa ca. etiam si legitima sibi relinquat tt. particulari dicit nullum tts quasi p.te rius qa nec legitimus institutus nec vt oportuit exheredatus ut p. Sec de t. § nu. &c —

17 2 v. pars nu. &c est in illis obbis & viuo patre decedat q. q. p.r tts nullum esse etiam si filius p.teritus viuo patre decedat id. dout Justin. in prin. inst.a de exheredat. lib. cum aliis Juribus ibi adductis a dd. Sed aduersus p.d. rel.z obstat tx in l. postumus p.teritus ff de injusto rupto in cuius solut. conueniunt oes fere tx nam leg. in filio Jam nato cum vel in postumo cuius p.teritione rumpit tts si nascatur eo immortuo viuo testatore dualesit ex eqtate p.toria dat. p. scripto he redi bonorum poss. sm tab. vt inter sitas ibi glat. scriptus mihi ex Jass in l. gallus in prin. 2 lectura n. 24. Riminal. Ves late disputante in l. postumo nato a n.o 213. C de bon. poss. &c

— ex quo p.ceptores deducebant rationem diuersitatis inter filium Jam na tum & postumum nam postumo decedente viuo testatore conualescit tts Ju. p.torio p.tor ad succedenda [?] solum considerabat dicto t.pa scilicet t.pus facti tti & t.pus mortis nec attendit medium t.pus l. i. § exigit p.tor de bonorum poss. sm tab. ubi filius in d.r n. tn. quomod. tt. inf. saluat. in l. Sancimus in fine C de tts. v. rumpitur tts in quo post humus p.teritus est viuo Ju. valeat cum sit l. 3. de injusto rupto & mortuo postumo ante patrem nihil sit q. illud impugnet t.pe mortis testantis p.tor tale tts licet & sic succedit bonorum poss. scripto hered. sm tab.

sm tab. n sit in tt. in quo filius iam natus p[ro]terius est nam cum
ab initio sit nullum n[on] huet illud p[re]tor — Id ego existimo cum luiat.
tts in d. l. postumus n[on] valere Jus ptorio nec posse adiuuari ut d. ...
eligit, ... q loqt ubi testator medio tpe test ... n[on] habuit ...
hoc fuit ruptum tts at u[t] in spiie d. l. postumus tts fuit ruptum
natiuitate postumi q a ptore sarciri & confirmari n[on] potuit — Ut v[er]o verius
est q hoc adiubat ex stitut. Adriani & Antonini ut constat ibi; est
impatore ... Adrianus rescripserunt — nec me in contrarium
mouet q scriptis heredibus dat bonorum poss. nam cum illa det ex consti
tutionibus impatorum principis beneficium est n[on] ptoris at q ita potius
al. dat e a iure ciuili q a ptore nam cum constitutionis principum
Jus ciuile constituant ... id q principi de iure ... sm regulam ... iuris
ciuilis n[on] ptoris iudicari debet ea bonorum poss. — ... dnus Valt.
in l. 3 in prin. n. 2. de bonorum poss. ubi defendit bonorum poss. aliquo
est Juris ciuilis ... defendit & dicit idem Decius in l. 2. ... littera
n. 13. C. q admitti — Ratio autem q potuit moueri impatores est q a
postumo fructu valeat ab initio tts ut in d. l. 3. de iniusto rupto
& ... viuo patre nato postumo dicat rumpi l. si pater filium 26
... deuolutari ... n[on] rumpit nisi co mortuo cum viuo testatore
tts n[on] ... atq ita si postumus ante patrem decesserit
facilius tts sustinet q ab initio valeat cessante impedimento q q
fuit nullum ab initio ... filij ... argum ... in l. cum filius
78 ... in fine de leg. 2 ibi ... primordio adiuuabatur C
l. si unus ... de pactis dotali ...
in l. ... ubi ... Unde q facilius ... de tt.
... in l. ... ubi ... de donat. &
cum alijs quos refert & seqt Gomez in l. 13 tauri n. 3. in fine —
Si ... postumus post patrem moriat n[on] valescit tts l. 2 C. de
posth. hered. inst. q ... tts rumpit valere dum ... idest
post mortem testatoris ruptum ... q ... natus post
humus nulla voce emissa ilico moriat ex ... Just.
in l. 3. ... q ... l. 13. tauri ... l. 2. ... 8. tit. ...
... a ... sit ...

Unde

~ Vo deducit intestatio ad ∂x in l. grauem is ∫ de iniusto rupto et
ttts ruptum natiuitate postumi non ualet sit postumo decedente
uiuente patris quod videtur aduersari proxime dictis cum respondeat
nit quia per fictionem legis corneliæ posthumus creditur mortuus
post patrem atque ita rumpit ttts vt in d. l. 2 —
Ad cuius intelligentiæ explicatione scire debes testatorem qui ab hostibus cap
tus est si ibi moriatur fingi mortuum antequam caperetur cum liberarat
et ita sustinet ttts l. in omnibus. 18 ff de captiuis l. 1. ad fin. C. eod.
l. l. cornelia 12 de ttt. et eius qui apud hostes inst. eod. Vo posthumus na
tus cum pater erat captiuus quod secundum veritatem viuo eo fuerit natus
aut mortuus quia non per l. corneliam fingit mortuus cum capiebat
filius postea natus et mortuus post mortem patris credit et ideo decedens
viuo patre captiuo creditur decessisse post eius mortem atque ita rum
pit ttts per d. l. 2. quod fit vt l. cornelia indulta ad conseruat. ttt. in
eo casu operatur vt rumpat nec posthumus ualet sane vt bene intellexit gl.
ttt. ibi in fine Vo si pater in casu praeie ab hostibus unitibus eum filio
ne postliminium fingat. semper fuisse in ciuitate et ab hostibus inst. quibus
mod. ius patr. pot. sol. consequenter posthumus censetur natus et mortuus
viuo testatore atque ita in casu prae locum habere dicta d. l. posthumus —
Ad 5m omnibus et ... et circa eiusd. l. posthumus vbi
si valeret ttts in quo filius iam natus praeteritus est si is moriatur viuo
patre et ex eo ttt. dat. scriptus se ad bonorum poss. secundum tab. quemadmodum in
praecedenti casu posthumi praeteriti nam cum dicat id esse in iniusto ttt.
plane ostendit eo decio in quo filius in stare praeteritus est quia is iniustus
ff. d. l. 3. et casu de iniusto rupto et in hoc casu filii iam nati praeteriti
intelligenda esse ... illa ... et circa iniustum admonuit ... ibi
ibi erit ruptus secundum Alex. in l. si mater n° 19. C. de institutio.
Vindicton in c. Rainuncius ... in eo ttt. n° 227 de ttt. ex
quo ... indent ad ∂x illum praecedere in casu in quo loquitur sub. cum
venientes ab intest° erant instituti sed commutata seria nulli
quae habet nullum esse ttt. atque si filius viuo patre moriatur et
non praeedat quia in eo ttt° scripti sunt venientes ab intest° nam
eo in casu ... fuerit nullum non valet quod intestatus ...

ff. relatos probat Alciatus in resultat. Sed atque ita intelligit Bar. in l. etiam 3. § si libertus ff. de bonis libertorum.

Et sic ab hac receptissima interpretatione recedit Alciatus d. n. 24. et lib. 3. paradoxorum c. 3. Credendum testamentum in quo filius inscriptus, patre intestato non valeat, quocumque iis in eo scripti sint venientes ab intestato

Bar. in l. Gallus § in omnibus ff. de lib. et post. sed fuit negans instituendum quamvis

succedentes ab intestato, nihilominus testamentum nullum est, quia praeteritus filius

quis is vivo patre moriatur rumpatur non suggerendum est, sed ut sic ille

in § Galli ex prin. eius ... putat filium

ex lib. ... ipse dixit non loqui in testamento ... filius praeteritus

Et in quo defuit solemnitas testium ... testamentum ... in

eo scripti sint venientes ab intestato ex dictis Bar. in l. 2 ff. de iniusto rupto

Deus hac interpretatione Alciati probari non debet quia si testamentum ... testium

solemnitatis testium testamentum nullum non valeat ... eo quod scripti sint

eo venientes ab intestato ... in d. l. 2 de iniusto rupto

quia in ea dicatur testamentum ... minus solemne in quo scripti sunt

venientes ab intestato ... testamentum non ... ab intestato ex dictis Bar. in l. hac consultissima § si autem C. de test. ibi in

quasi testamentum ... voluntatem ... intestati ... in l. 22 C. de ... valida ... C. ... in l. 3. ... in qua

eodem casu in quo ab intestato ... succedendum ... ista bona

... ff. de bonis ... in

quasi extenta ... interpretatio non ... Bar. in d. § in omnibus ... in

eo ... in illa l. ... solum respexit ad ... quia

in quaestionem est testamentum in quo filius ... nullum esse adeo

ut non valeat filio mortuo vivo patre ... postea ...

in ... eo casu quo scripti sunt in eo testamento venientes ab intestato

... succedendum ... in eodem gradu cum filio ... in ... cum filio ...

abintest. succedit. Item requiritur ut pretermissum illis suis esset ut satis indicat
Jason illius cons. ced. l. si duobus. 12. et l. si pater filio. tab. testam. ut neutro quo
que filio de quo statim erit agendum et in illo spacio docet Dart. in d.
l. posthumus praeteritus n. 3. et defendit Jass. in l. gallus in pri. 3. §.
et quid si tantum n. 43. et in 2. n. 25. — Et cavendum est a singulo in heredes
et bonorum possessionem agentis dicens n. 199 qui restringebat d. cons. ad casum in quo
supra heredes erant alii filii testatoris — Advertendum tamen est oportere
ut instituti sint proximiores qui abintestato erant successuri remoto filio
ut tenet Bart. in d. l. si filius n. 5. sequitur ex Jass. d. l. hac consultissima
et ejus auth. 2. col. limitat. 5. item ut maius nam si alii sint fratres
nisi et qualescunque tts alias nullum prejudicium queritur respectu ipsius
remoto tt. abintestato quoque succesuri erant arg. l. paulus, §. si scripto
de stipul. tradit Jason et alii in repetit. l. si pater C. de institut. n.
36 cum sequ. —
C. Fideicommissum ad eos. id est et intendit ut praefatae intelligantur in
Jure supra recordandum est in memoriam quod l. diximus extitit. nulo
praeterito. filii. haberi bonorum poss. secundum tab. si signatum sit tts. et
forma extrinseca solemni et sine vitio appareat ex Ulp. in fragmentis
tit. 23. §. 4. l. si septem et tit. 28. de bonorum poss. Sed autem bonorum poss. aliquando cum
ut diximus sine re id est sine hereditate cum alius fuit evincere heredi
tatem poterat interdum autem cum re id est cum ipsa hereditate ut nemo
alius ab scriptis heredibus poterat evincere hereditatem ex eodem Ulp. in
d. §. si septem et in d. tit. 28. de bonorum poss. sine re intelligendum
est ita in l. q liberis. ij. et tit. ff. de sec. tab. de qua mox latius dicendum
est. de bonorum poss. cum re intelligendus est ita in l. 1. cons. dictis insti
tutis ff. si tabulae tt. nullae extabunt. ibi bonorum possessores cum hereditate
hoc est bona et hereditatem cum effectu ut explicat Cujac. in notis
ad Just. in §. ii. in inst. qq. mod. tt. inf. Item ita in l. filius ma
trem C. de inoff. in qua bonorum poss. cum re est. id est cum ipsa he
reditate ut recte declarat Idem Cujac. lib. 9 observat. c. 24. —

~ Ox.º Sane ibi scibat plane intelliges ex ind. cont. id est circa nam patet nulo filij preterit. quis dei bonorum poss. sm tab. quasi inerte est dest sine hereditate si legitimus heres eam posse vindicare ab intest. si tn. ids cepiat scripto inttt. cum dest hereditatem obtinebit quum dom.m in praecedenti casu postumi preteriti quasi ttt. sit nullum pp filij preterit et hereditas deducat ad eam intestatt ut in prin. inst. de hered. quae ab intest. cum tn solemnitate qfedum cepiat sigilla extrinseca dat bonorum poss. sm tab. Et qdd cum ipsa hereditate cum heredes scripti in eo ttt. cepint illi qa hab intest. potuissent eam cuiuncere ut scriptis hereds si alij essent.

21 ~ X.º Sane interpretat intelliges ex in l. etz § d. si libertus ff. de bonis libert. quis l. vi adversari dum supponit valeat tts in quo filius in potestate est preteritus si vivo patre decedat nec dicat alique filium ibi censeri institutum quia illa oba si filius me vivo moriatur quasi ex expressis conditionalibus non induit institutio diximus ad prin. in l. galle est itaque cr.º interpretatio d. §. si libertus qd cum existente condit. heres qua patronus institutus est filius testatoris supponat mortuus eximendo filio patronus ab intestato successurus sit in prin. inst. de succ. lib. l3. f. de suis et leg. hered. ex tt. nulo pp filij preterit. potuit scriptus heres obtinere bonorum poss. sm tab. cum re dest cum hereditate. ad

22 ~ ad antaque diyudam ad d. l. 11. id est circa explicandis est q ibi di dett iento qd exponebat alciatus lib. 3. paradoxorum c. 8. de tt. qcorruit ppe repudiat heredis scripti ad falit nam cum heres scriptus in specie illius ex. auperit bonorum poss. sm tab. absurdum est dicere irritum fuisse tts pp cuius repudiat. deinde cum in eo casu fferent legata nec senio sequit non cepisse hered. scriptum cum eo repudiante corruant l. si nemo de leg. Iur. est q dissima interpretatio cum ex debere intelligi inttt. cuius post illud fact. arrogand. s. cedit pp tts propter illam capitis minut. fit irritum de alio aut m inst. qq mod. ttt. infir. ad si ab re gat re, ubi arrogat morte patris arrogatoris vel alia rone mortuo postea testatore ut ex eo ttt. peti bonorum poss. sm tab. ad n. tn inst. qq modis. ttt. infi. Et qd cum re si in eo scripti sint vel venientes ab intest.º

quenadmodum cecidit ex tt° iniusto pp filij preteritionem —
23 Pro hac resolutione facit l. 3 § ex eis 9. ff. de bono. poss. sec. tabul.
Et in eadem speciem ... non tamen ita demum scriptus heres habet cum filius
editatem si resoluta arrogatione testator declarauerit velle se cum eodem
tt° decedere pro quam difficultatem Alciat. in d. § n. tri. Obo. fuerit de
clarat cum d. § 3 eiusdem d. ff. tt°. et ita demum conualescat tt°. resoluta
arrogatione si testator postea declarauerit velle se cum eodem tt° decedere
ex interpretatione receptam resoluit Oresius in l. si arrogator n° 63 de
adoptio. Riminald. in l. posthumo nato n° 220 C. de inofficioso tab. Conanus
potat lib. 9 comentar. c. 7 n. 15. Verum hec interpretatio non venit ...
d. § n° tri. in quo sine distinctione confirmat. tt° resoluta arrogatione dari
dat bonorum poss. sec. tab. sine noua voluntate — Cuiacius in eo tamen indis
natus si deo coparant duo casus cum testator ab hostibus captus est
dum se in arrogationem dedit vtroque casu eque dicit irritum esse tt°
et bonorum poss. eque denegat. Ubi tt° per captiuitatem testatoris fit
irritum eo reuerso reuiuiscit sine noua voluntate et ... scripto
edi. sec. tab. l. si quis filio exheredato § pen. ff. de iniusto rupto et irrit.
... et ... Idem dicendum est in tt°. irrito per arrogationem
scilicet quod resoluta arrogatione conualescat sine noua voluntate —
24 — Quasi Alciatus in d. § tt°. Obo. ... aliter difficultatem istam explicat
scilicet resoluta arrogatione conualescere tt° et in d. § n° tri. ... testamendo
se in arrogationem mutasse videtur voluntatem et cum capite fortunas quoque suas
in potestatem arrogatoris transtulisset in prin. Inst. de adq. sit. per arrogationem
si hoc in vim exceptionis fuerit opositum scripto heredi scilicet quod dolose
petat bonorum poss. cum voluntas testatoris fuerit mutata per arrogationem
necesse haudit probare nouum iudicium testatoris ad elidendum illam ex
ceptionem ex interpretatione probant relati a Riminaldo in d. l. posthumo
nato n° 271 Ottomanus et equinarius vero in d. § n° tri. ... plerique
eam confundant cum ... defecit in ... in hoc quod sec. ... probatio nouam vo
luntatis requiritur etiam si nihil fuerit opositum at vero in ... non cum exceptio
doli oponitur scripto heredi nam cum tt° non fuerit sublatum ipso iure
per arrogationem ea resoluta reuiuiscit quoad agendum et dat exceptio ...

pp. nouam voluntatem atq. l. si vnus & paltis ne peteret ff. de pactis quæ sua expendunt Rominatus et Stoma, Abb. in d. n. ibi n. pdita inutilia sunt catt. quasi significent ttm. zabinitu ipso iu. validum expost facto p. capitis minutionem irritum redd. fieri ipso iure ob oposita exceptione —

25 — Ver. hæc interpretatio n. satis explicat. sciam g. p. s. ind. tt. quæ petenda est ex his traditis ad Ab. in d. de vtilita et dicend. ttu. arrogat. irritum, soluta arrogat. n. conualescere quamadm. q. nullum est ptet. alij mortuo filio suo testatore n. valescit vt in mod. xx — nec signum est q. exco dat. sm. Tabul. nam hæc ex tt. nulo aut irrito dat. si extrinseca forma solenne apareat vt s. ostendimus n. 6. cum re, aut sine re x. tradita s. n. 19 et 20, ad q. dicinam respiciens g. p. s. ind. tt. docet heredi petenti bonorum poss. posse obijcere venientes ab intestato supposis q. n. debeat ei iudicium cfferu cum competat ex tt. irrito atq. ita res ad eam intestati pertinet de voluta in pern. decedit. q. ab intest. si n. heres probet testatorem cffectum sui iuris voluisse cum eod. tt. decedere ex plicat. ista elidet exceptio oposita a venientibus ab intestato vt g. p. s. docet in ll. plane atq. ita bonorum poss. erit cum re —

26 — Ex qua v. interpretal. solvit difficultas q. n. satis expliant interpretes qua sublatione in d. tt. ex probat. nouæ voluntatis p. codicillis vel alijs literis obtineat sustineat tt. semel irritum ab q. integra solemnitate tti. dicend. n. est n. tractari de validitate tt. et de elidenda except. deficientis voluntatis vt d. in Abb. n. n. de iu. ad quam sufficit ordinaria probatio = sine ess intelligendo sunt vlt. ad a eiusd. in dumaxi except. stimand. esse ex psona illius q. eam oponit signat. n. n. quenlibet posse oponere except. scripto heredi et cum q. heres suus est ab intest. q. si eam oponit excludit heredem a sequendis bonis defuncti nisi heres probaverit testatorem voluisse cum eod. tt. decedere — V. iam ostat de usq. d. & n. in declarand. esse p. bin d. Abb. in d. et citen. in d. tt. ita suit vt si tts. fiat irritum p. arrogat. resoluta arrogat. posit ex eo peti bonorum poss. sm. tab. cum re idest cum effectu. s. in eo se ij n. sint

venientes ab intest. voluit, omnes si probaverint ii, illum arrogat. testatorem eam codd. test. decedere voluisse —

27 Vlt colligit ex nro. ... p 2 tts in quo filius in potestate est praeteritus ... supius ... praefatum n. ... idem probat l. si quis cum 16. ... vlt. ... de vulgari — ... Acursius ... l. Sae ... praeltus ... si quis aut C de test. vbi p 2 tts minus solemne ... l. — ... Soc ... est quia in 2 erant scriptis ... es ab intest. venientes ... declarand. test ex his quae dicta sunt ...

— ... illud in praxi notandum est ad declarat. l. ... si quis aut ... in 1. tt. solemni ... fuissent scripti aliqui ex venientibus ab intest. ... valeat p 2 minus solemne in quo iis essent instituti ... bant ... Cuma. n. 4. Jass. 25. Alex. d. l. si quis aut n. 10. Jass. similiter ... Decalta in l. si quis in prin. tt. ampliat. 9. ... Ruinus ... mem ... 10 vol. 2. ... defendat Paulus ... 327. n. 1. lib. 1. Alex. ... 146 n. 13 vol. 2. prior ... in hoc regno ... servanda est quae ... pl. 22 tt. ... 6. vbi not. Greg. ... in ... regno ... casu posset admitti opositio Pauli Castr. cum ... in 1. tt. ... instituit aliquis ... cum aliquis venientibus ab intest. ... declarat Ruinus ... 1. n. 14 vol. 1. ... Hispaniarum ... decisio ... si quis aut ... procedere ... tt. nuncupativo ... optime declarat Gomez in l. 3. tauri n. 99 ... 100 Decalta in l. si quis in prin. tt. ampliat. 13. —

28 ... 5. ... obiit ... in ... sidioles ... prius ... de ... Fab. ... supponit ... 25. p 2. tts in quo filius fuit praeteritus ... facultatis ... solutiones ... Jass. ... n. 17. 14 ... Salomonius ... Socinus aliam ... adiicit in l. post ... n. ... de ... Fab. aliam ... in ... p mod. tt. inf. ... incipit ... placuit ... ille sequatur in filio emancipato exheredato in ... praeteritus ... 2. habet bonorum ... emancipatos inst. ... obiici poterat ... admissa frustra desideravi ... venientes ab intest. sunt instituti quemadmodum desiderat ille ...

p. remoto quoque filio adid Vart. in 2 ttt. non esse desuitum legitimum numerum testium quod desiderij supplet verbo qui venientes ab intest. sunt instituti et l. testis testamenta supplet l. 1. sui constitutissima & si qs aut

Sed haec interpretatio pluriij desiderat quasi divinatoria dum ait in 2° ttt. non intervenisse legitimum numerum testium qui in text. de- sideretur dum intelligit se tertiaque p. in filio emancipato cum potius videat loqui in filio in potestate praeterito et ideo p. 2. l. illi qui in eo erant scripti venientes ab intest. eo quod data sunt ad l. posthumus in prin. idem est circa quod sententia eam difficultatem habet quia in d. ttt. idem est circa filius, quod ponit mortuum vivo patre ut magis est si testamentum ttt. quo instituti eorum quam hereditatem erant habituri re ad eam intestati deducta at vero in d. § si prius cum supstes sit filius qui cum alios praecedit in successione ab intest. de intestato ex de hereditate quod ab intest. institutio eorum qui remoto filio erant successuri nihil operetur ut ad valorem ttt.

29 quapp aut retinenda est Vart. interpretatio quod pt colligi ex illo se vere divinat dum docet loqui in filio emancipato id non constat tum extra quod cedit bonorum possessio contra tab. quod p. prius dat emancipato praeterito et ex vero ttt. cui subiacet ille tx. tertius quia ait Vart. defuisse numerum testium colligit ex illo tx. ibi sequens imperfectum propter non. de ttt. imperfectum quod caret legitima solemnitate testium non n. dicit § si ideo esse imperfectum quia filius in eo fuit praeteritus — aut certe quod si ille tx. intelligat in filio in potestate praeterito potuit ei dari bonorum possessio contra tab. ad tuendi figuram et apparentiam ttt. eo quod d. sunt quod erit sine re idest sine hereditate quod filius remota bonorum possessione sed jure vendicare pt ut infra l. si is 19. l. si dico 16. de leg. praestand. et sic explicatum est —

Si vero in eo ttt. scripti sint illi qui remoto filio hereditatem ex ttt. possent obtinere p. sm. tab. quod contingeret scriptis heredibus alias sui essent ab intest. tunc bonorum possessio contra tab. filio datur cum re idest cum hereditate quod eo remoto habituri essent heredes p. sm. tab. at quod ita cum tali sit ttt. ex quo p. bonorum possessionem contra tab. avocetur hereditas sufficiens est ad retinendum t. quod utique non sufficeret p. bonorum possessionem hereditatem non avocaret quod di- cere explicuisse videtur Papinianus in d.l. Vita sic habet in fine § si insinuat

significat sed eo casu quo heredes scripti amoto filio praeterito possint
obtinere hereditatem is autem casus est cum heredes scripti erant ab
intestato nam si essent extranei et possent petere sed tabulas non possent
ex ea obtinere hereditatem remoto filio qui potiores essent in heredi-
tate venientes ab intest.o et tamen filius excluderet a contra tab. ad
effectum consequendae hereditatis et consequenter i. ultra non habet quod filius
necesse haberet contra illud movere querelam inoff.~
~ Quod si alicui scrupulosa videatur haec interpretatio

[illegible]

de gal.

Sciendu[m] in toto hoc titulo cum §§ co[m]mentari Seruilium scitolam cautionem ad instituendos posthumos inuentam a galo aquilio cuius heredes extant apud Ciceronem in orat. p[ro] Cecina & a l. Iulia Velea (sic enim apelat n[ost]ri Julia Velleya) ut nota[n]t Ant. Aug. in lib. singula[ri] de ll. & sen. c[onsultis] pagina 96. gali cautio efferetur in hoc princ. q[ue] sequu[n]tur subobscura sunt ad intellectu[m] gali usq[ue] ad § nunc de lege que ab eo § usq[ue] ad finem subiiciuntur ad explicationem legis Velee expectant.

2. Que adeo obscura & inuoluta esse creduntur ut Alciatus in § ult. huius l. qd. ult. in fine testetur l. hanc esse difficilem de corpore Iuris ex quo deduxit in princ. de obligation. q[ue] ex delicto ubi videtur Iudicem q[ui] alios male Iudicando facit litem suam in colore & in l. ex maleficiis q. § si Iudex ff de obl. & acti. & in l. ult. ff de variis & extraordin. cog. excusari si errauerit in intellectu huius l. q[uo]d dictum extollit Vult. in l. mancipium C. de seruis fugit. & Mattas. ind. § ult. huius l. n. 4.

Quare oportet vos maiori cura et studio mea ad hanc l. examinan
perpendere ut si quid circa eam judicando erraveritis non tamen hec illa dis
nominiosa excusat ignorantia sed honesta et honorifica propter frequentiis variorum opi
nionum strictis, equidem nam et hoc judicium errantium sperat causas sat hoc l.
dicere 23 resp. Casus ff de arbitris et cum Ubaldo quem refert uts
ult. Abb. in c. i. n. 25. de postulat. prelator. et late confirmat Aviles in
capitul. pretor. c. i. n. 20 et 22. sed ne ista culpa in me reiciat curabo
quod vera sunt aut verisimiliora et usui et praxi magis accomodata docere
2 Primitendi itaque est ad tenorem gallum quod l. velleam de posthumis tractare
gallum de posthumis ex rigore proprietatem sermonis hoc est qui post mortem
testatoris nascuntur ex l. 3. § postumos ff. de injusto rupto l. velleam
de his qui vivo testatore nascuntur et posthumorum loco habent ut in d. l.
sed et § sicuti ergo postumos, id autem contingere potest dupliciter vel cum nepos
post mortem sui patris nascitur suus heres avo cuius institutio vel
exheredatio pertinet ad primum caput l. velleae ut in § nunc de lege velleam
vivo patre nascitur et sic non suus avo sed patre de medio sublato suus
heres efficitur et institutus vel exheredatus quoniam rumperet ut in d. l.
si a parente, in utraque tamen specie ss. galli et l. velleae oportet ut precedat vivat
filius qui nepotem non dum natum vel jam natum precedat et ita sublato de
medio nepos sui heredis jus consequatur ut in hoc princip. et in § eodem similiter et
in § nunc de l. et in § videndum. sed et illud sciendum est non ad nepotes solum
sed ad pronepotes et deinceps ceteros pertinere galli consilium et l. vellean
ff. § et quid si tantum d. l. quod si nepos ad ex credendis et d. l. si a parente
3 Ulterius primitendum est posthumos alios dicimus suos alios alienos
de posthumo suo loquitur Justin. in § ita demum ad l. posthumi quoque
in hered. quae ab intest. de alieno in § posthumo quoque alieno instit.
delegat. et in princ. inst. de bonor. poss. de utroque J. C. in l. quod
relegatus § fin. ff. de rebus dub. quod distinctus receperunt omnes hoc
interpretes ordinarii et Duarenus lib. 2 disputat. c. 33. Conan. libro
commentar. c. 3. n. 4. Angel. in antiparadoxas c. 24. Robertus lib.
i. recept. lectionis c. 3. Aglinus in praefat. ad § et quid si tantum n. 9 usque ad
n. 59 ~

4 Posthumus suus dicitur ille qui si vivo parente nasceretur in eius potestate foret et primum locum in successione obtineret d. versiculo posthumi quoque et apud Ulpian. tit. 22. versiculo posthumi quoque liberi etc. alienus vero posthumus definitur qui natus nasceretur vivo testatore non esset ei futurus suus heres d. § posthumo quoque alieno cuius verba ita interpungenda sunt ut post verbum natus, comma ponatur reliqua uno spiritu ad finem usque producantur ut exponit ibi Theophilus et nostri Cuiacius et Otoma. in 2 enunciat. Alciatus lib. 3. paradoxorum c. 2. Costa in d. posthumus in princ. inst. de leg. explicat Angelus, Hispanus omnino legendus in libro singulari ad Barth. l. gallus particula 1 a n. 29 — quibus fortius accedunt ibi verba, cum gnascitur inter suos si non sit futurus suus testatori definiri putat et sequitur Salomonius 5. n. 3 sed tamen et quoque sententia defendi potest si cum tautulo, natus inter suos ex ponas non ratione ad ius sui heredis sed sanguine coniunctos namque sic ea voce suos, significant ut in l. peto. 71. § matri de leg. 2 cui exposit. convenit exemplum quod subicit Iustin. in versiculo ideo quoque nam filii emancipati [illegible] desinant sui heredes esse non desinunt sui esse dominus [illegible] inst. de [illegible] heredit. quae ab intest. atque ita nepos ex emancipato filio nascitur inter suos non quod heredes sed descendentes quam in simpliciorem exposita definitio latius patet et posthumos omnino alienos comprehendit magis probanda est nec per subiectum exemplum ad eam solam speciem alieni posthumi restringenda est, cum exempla regulas non arctent —

5 — Sed non defuerunt qui rectam istam divisionem impugnent docentes posthumum suum dici non posse in eo sensu in quo diximus suum heredem ideo quod in iure civili eius definitio non reperitur movent. 1. quod heres suus ideo dicitur quasi sui ipsius heres quod non potest adaptari ei qui in utero est cum in rerum natura [illegible] sit — 2 quod suus dici non potest qui non est in potestate l. Cornelia 12 in fine ff. de [illegible] tit. atque qui in utero est non est in potestate l. fin. ff de collat. bon. et neque [illegible] suus — Sed nihilominus non est recedendi a recepta dist. cum in iure saepe fiat mentio posthumi sui d. l. gallus religatus et fin. l. 1. C. de posth. hered. inst. idque respectu hereditatis et in eo sensu in quo suus heres dicitur ut ostendit Iustin. in d. versiculo posthumi quoque quod cum tractaret de suis heredibus vivo patre natis de posthumis subicit praedictionem quoque quod iungit similem

casum aut qualitatem quod etiam probant illa verba sui heredes sunt quae
ditatem exprimunt et proprietatem l. meminimus quibus modis de lib. sig.
6 neque obstant verba argumenti nam ad l. in suis heredibus non ideo solum
dici quia sui ipsius heredes sunt sed etiam quia sunt domestici ut Justin. ex
posit in § sui de heredibus qualit. et differ. vers. sed sui quoque, sequunturque autem post
humum convenit et ea quae dicam ad solutionem sequentis argumenti
Non obstat 2 si adversus postumum quod prius ex vero non dici
interim dum in utero est tunc non potius dicitur venter l. venter pro
vito 83. ff. de adquirenda hered. et intitul. de ventre in possessionem mitten. et simili
ex ventris nomine. sed postquam iam natus est postumus dicitur l. postumo nato
C. de post. hab. atque ita postumus dicitur suus heres quum iam in lucem editus
est et in hoc sensu intelligendus est § ult. in d. § postumi quoque docet namque
Justin. ceptum vivente eo de cuius hereditate agitur natum vero post
eius mortem suum heredem esse si talis esset qui sperabatur esse suus heres
in potestate et a nemine praecederetur quod intestatis ad eum pervenit post alios
scribit Pinelus in tract. C. de bonis maternis 2 p. n. 33 Peruzzi in l. si curato-
rum bonis C. de sine curatore n. 76. Cuiacius in § sui n. 19 de hered. qual.
Nec obstat quod talis postumus tempore mortis patris aut avi non fuerit in
eorum potestate sine qua non potest esse suus heres, nam ideo cum dum est in utero
ad commoditatem reservari omnia iura in tempus nascendi l. antiq. ff. si pars
hered. pet. ideoque postea natus intelligitur natus tempore mortis testatoris ut
qui in utero est de statu hominum l. intelligendus 153 de lib. sig. ex quibus
in re explorando est ut si nascatur vivo natus credatur atque in potestate
et consequenter suus fuisse l. qui certatum C. de postum. hered. inst. ibi qui
in lucem fuerit redactus suus heres patri existat si vero non nascatur
quasi numquam conceptus habeatur
7 Cautela observanda est inter postumum suum et alienum com-
esse dicam quod suus institui potest et postumi quoque inst. de exhered.
lib. alienus non poterat iure civili qui si instituerit beneficium praetoris pro bon.
poss. sec. tab. ad successionem admittebat in princ. inst. de bon. poss. et
permissum esse alieni postumi institutionem docet Just. in § postumo
quoque iuncto § legati inst. de leg. quibus exeunt adversus hanc traditam
non leviam.

n. levia arg.^{ta} qq. sui subsunt contra Juris interpretes prohibitionem insti
8 tutionis alterius postumi pp. eas rectissima sunt sententias ad quos sit l. in
dubio fuerit postumi institutio dubitari pt pp. l. placet § f. socti.
p. sed docet Alciatus ibi postumi sui institutionem sed ipse fuisse indu
ctam et rejecit idem Alciatus lib. 3. paradoxorum c. 3. et antea docuit Salicetus
in l. uxoris abortu C. de postu. hered. instit. et sed p. hac sntia, & in d. ille
casus f. hac l. ibi predice pretendebat ut utiliter sit institutus quando nulo
sibi potuit q. n. designatus erat –
Ad terciam sntiam sui postumi sui institut. l. duod. cum Jab. fuisse
permissam probari ut ex latissima illa potestate quascunq hereditatis que refert
in l. verbis legis de verb. signif. et in prin. inst. de l. falcid. et l. filius b.
et ult. cum l. seq. f. de suis et leg. hered. – Denique quasi l. 12 tab. fuisset
premissa postumi sui institutio n. potuisset a J.C. introduci quoniam n. tanta
fuit potestas ut novo Jus. ducerent veteri abrogare possint et licet pluderet
de jure nali quam Jc. in hunc sensum accipit et explicat Ang. paroedius
lib. singulari ad hanc l. patricida 22 n. 12 et late confirmat Salm. tt. 5 n. 12.
itaque ita postumi sui institut. permissam fuisse l. 12 tabul. docet Vact.
in d. nunc de lege collat. 1. et in d. ille casus oposit. 4. et Jass. 5 n. 7. Costa in
d. postumus n. 10 inst. de legatis –
9 Nec hinc probat d. l. placet cui indit Salm. verbum placet
n. signare Juris novi inductionem de opinionum Justam electionem
et erat proprium J.C. munus ideo qz eo verbo sepe utebant l. si postumus
14 § f. socti. l. placet f. de adq. hered. – Sed hec opinio mihi n. probat nisi
Justa explicat. adhibet nam cum hec postumi institutio p. l. 12 tab.
fuerit permisa nula opinandi facultas relicta J.C. in re jam constituta
10 et p. l. decisa – Quare dicendum est ind. l. placet n. de eo queri an
postumus suus institui posset de quo jam constabat sed de eo utrum in
stitui posset ab eo q. maritus n. esset in qua q. introducit ut q. uxorem
n. habet possit postumum heredem instituere idque nove rationi aut
potius ipsius Juris ratione nam licet talis institutio n. videret ad
mitenda quia is postumus nec re neque spe est in rerum natura

Videbat institutio invalida q̃a fundat sup ñ. ente arg.º l. cius q̃ in
principio in fine ff. q̃an possint ut sit certis pot. l. i. q̃ si q̃s quasi ff. de
eo q pretoris l. sexg. 26. ff. de tutoribus et curatoribus datis ab his, et est
melior dic in l. q̃d ij referunt, 19. ff. esse enim debet cui debet, de sud. codi
ciloru et hec potuit esse rão dubitandi ad cum dic nihilominus dn eam
institut. admiserunt. Juec. d. Justa rone Juris moti qm̃ talis institutio
censet collata in tpus habile scilz qñ conceptus et natus fuit posthumus
cuius institutio tacitam habet dditionem si nascat arg.º l. i. in fine C.
de ddition. et dem. l. q̃ in terg de leg. i. atq̃ ita tanq̃ collata in tpus ha
bile debuit valere arg.º l. in tpus ff. de hered. instit. favor hic prestat
conservationi ttt.orũ quae ad publicam utilitatem ptinet. tsel negare ff
quendam ttt.a apor. atq̃ ita prestat in l. placet ñ pbari institutionem
posthumi sui a J. d. fuisse introductam cum multo ante fuerit cog.
nita—
ij Dn nec eam sniam pbat dic in dd ille casus in quo illa dba ñ dum
natus ñ sunt referenda ad omnem posthumum. dd ad eum solum q ppo
nitur in illo d. in quo videbat dicendũ institut. posthumi ñ valitu
ram ex galli 25. q̃a loqt de nato post mortem cui et in casu ibi pposito
fuit natus vivo avo, nec l. velea qm̃ i. l. capite ñ ptinetur q̃a lo
qt de posthumis q sui sunt cum nascunt, posthumus ũ de quo ibi spe
nativitatis ab alio precedebat atq̃ ita ñ nascit suus. nec 2 capite
q̃a loqt de damnatis spe ttt. atq̃ ita ñ dum natus de quo ibi loqt. J. J.
nullo Jur.e hoc est neutro Jur.e galli aut l. velez potuit videri institutus
Juliano dn placuit duobus l. capitibus ppmixtis utilem esse institutionem
hoc q̃ interptat. illa dba nullo Jur.e exponi debent id est neutro Jur.e
galli aut l. velez de q̃a ibi tractabat quam expositũ eminent dba q̃
sequunt duobus dn capitibus ppmixtis etc. similis loquendi formula est
apud Ciceronem in epistola Asinij Polionis ad Ciceronem lib. 10 familiarũ
epistola 31. his dbis cum ũ ñ liceret mihi nullius partis esse q̃a utrobiq̃
magnos amicos habebam ad ea castra pfugi etc. nullius partis dixit pro neu
trius loquebat enim de duabus partibus Pompeyi et Cesaris —
hec de institut. posthumi sunt—

12 Hec de institut.^e postumi sui sunt, qu. attinet ad potest.^s instituendi alienos postumos maior dubitatio est quo ius primum fuerit intro ductum et ex mente Theophili in prin. inst. de bonor. poss. a tpre l. 12 ta bularum extitisse potestatem instituendi alienos postumos et a Justini ano 1. fuisse permissam dicendum vero qd exposit.^s probat Viglius in § hae bis alienus inst.^o de ~~legatis Angel~~ heredib. instit. Costa in § postumis n. 16 inst.^o de legatis. Angelus Sipponensius in lib. singulari ad hanc l. particula 14. n. 2. cuius fundamentum dicitur ex d. ille casus q. incom probat sine interpretat.^s s. assignatam —

13 — quare verius est hanc potestatem non esse ut tendam ad ll. 12 tabul. quinto permissam constituisse illis ll. institut.^s cuiuscumq. postumi non qa nomina tim illis ll. de hoc caveret quemadmodum nec de suis postumis instituendis expresse caveba. et qa illa testandi facultas de qua in d. l. uti legis non minus comprendat institutionem alieni postumi qm sui ut libus Fraselius h. relati adductus, Sipponensius d. particula 19 n. 7. illa qq potestatio referenda est ad mediam juris prudentiam quae erat ll. 12 tab. junior, imperiali autem dis posit.^e antecedens ut dicitur in § cc hi inst.^a de legitima agnat. success. nam la tissima illa facultas in multis fuit coangustata ut refert Pomponius in d. l. uti legis, et in hoc extrepitur restricta ne scil. qs posset alienum postumum heredem scribere ut refert a Justini. in d. § 1. de bonor. poss. Ad quod tpre 1. post ll. 12 tabul. et a quo aut hoc cepit hoc potestatio a nulo ex his quos mihi legere contigit traditur, nec accepi diffinitio eius potestationis adducant plura testimonia. Ad nec v. nec scudens huius potestationis ratio invenitur quamvis plures assignent ut ex ss. dicendis apparebit —

14 — Ex qua potest.^e instituendi postumos alienos deducitur 1. femi nas non potuisse postumos ex se nascituros heredes scribere cum nulla femina posset habere postumum suum l. illud § 4. § at lit. de ^a tabul. l. nulla femina ff. de suis et leg. hered. ad qm traditur referenda est l. plaut 4. s. hoc tt. ibi omnem masculum qq verbis feminas excludere voluit expressio namq. masculorum in quacumq. disposit.^e feminas excludit ndstant Cinus Albericus et Angelus per text. ibi in l. 1. de ll. gla verb. vitiles Iurata Text. in l. 1. C de vestibus olobereis et deauratis lib. 11 Vast. per te in l. scripturas

tas in fine. Cq pti[o]res in pig. Sak Jass. in l. si q[ui]s id q[uod] n[umero] 20 ff de su
ijs d. om Jud. et in pulcra maiotanum q. post plures quos refert p[er]
qt late Molina lib. 3. c. 5. n[umero] 30 ff. insignis d[omi]na Vert in l. ulmam
n[umero] 4 de edition. demonstr. at ff ita maternum posse posthumum here
dem scribere p[er] ind. l. placet docent ibi Cuma et Cuiatius de x l. post
quesitum in fine f. Socin. Costa in § posthumus inst[itutione] de legatis Cona
nus lib. 10 c. 3 n[umero] 3 —

15 — Tertia senia seitz faminarum posse posthumum ex se nasciturum
heredem scribere quam seniam tenet Accius in d. l. placet defendit
Socinus ibi n[umero] 2. Jass. 4 Saton. a n[umero] 2. usque ad 6. — p[ro] qua senia alegat
1. l. id est quesitum 6 dist. Bermafroditum ff Socin. quamvis ait herma
froditum posse posthumum heredem scribere maxime si inco virilia
p[re]valescunt quasi dicat si p[re]valeant muliebria et expendendo dictis
maxime videat Accursius quam sequit[ur] Actius et Jass. 5 n[umero] 9 —
2 ff l. si matri. § Codicino ff. de test. ibi ac si eius filios heredes ins
tituisset et qq obis demonstrat imperator valitiuram institut[ionem] posthumi —
— 3 ff l. posthumus. 6. dist. similimodo ff de inoff. test. ubi post
humo a matre pretito dat querela inoff. test. quem dare si mater
non potuisset eum instituere qa nemo puniret sine culpa cuius ig[itu]r tex in l.
quid est fraus de adb. sig. et in sinuat § 35. ibi inclusi god —
— Denique ff tex in l. si filiusfam. 33 de militari test. ubi miles fi
lius fam. venit posthumum instituere q si natus esset in potestatem
eius non nasceretur & fin. inst[itutione] de patria potest. miles enim q in potestate
patris erat p[er] militiam non liberat ut in & filius fam. inst[itutione] qq modis jus
patrie potest. sol. et consequenter filium in potestate habere non potest ex
reg[ul]a tex in l. sic eveniet ff ad l. Jul. de adulteriis —

16 — Qua opinione admissa non obstat l. placet cui ex mente Accursii
ibi verbo posse intendi est masculis imponi necessitatem instituendi
posthumos ne preteriti rumpant test[amentum] feminas u ad id non teneri cum
pretitio earum p[er] exheredatione habeat matri inst. de conservandat. lib.
Conani de lib. f. atque ita ex nominare masculi excludit feminam a
necessitate instituendi posthumo. sed non a facultate, nec nobiscum est verbum
posse accipi p[ro] verbo debere quemadmodum in prin. nec l. ut j. dicemus

~ Sed hec interpretatio nimis violenta est ad d. l. placet ubi de solo potentia testandi agit et constat ex intestato ... vel etiam nec etiam adiubat ... in quo filium posse non accipit pro ut debere ut diximus ~

17 ~ Quare Cass. aliter intendit. dicens filium omnem masculum non apponi ad exclu-
dendas feminas sed qui feminis raro contingit postumas heredes considerauit ... 21.
casum frequentiorem feminas oblitos ... potentiosum erat postumum
expectare ut aducit Romanus ubi filio omnem masculum ~ + de malaguero
~ Sed ista interpretatio insufficiens est quia casus postumi in femina tam omni
nosus sit non semel in iure reperit apud eundem Afrian. ... d. l. placet. l.
postumus. 6. ff. similimodo de inoff. test. et in l. 1. ... si matris de 5. ...
Africano, et ideo in d. l. placet non omissa matre, sed exclusa censet ut sic apparet
ratio legis atque verba non posse ~

18 ~ Ad tonum vero Cumani s. aduertam satis quod femina suos heredes habere non potest
unde et Salicetus in d. l. placet n. 2. prout ... instituendi alienum postumum
non heredem locum in postumis ex corpore suo genitis qui tamen non sunt sui respectu
ciuitatis ciuilis si tamen sui sint generati et nati ... in matre et filiosfam. intelectus ad l.
milite de ... institui possunt, quod intestatus scribit Socinus in d. l. placet n. filiusfam de inoff.
+ Subscribit Jasso. l. et in d. l. placet n. 4. ~ Sed tamen non probat et ... eam sunt tamen expressa in princ.
inst. de bonorum poss. ... postumo inst. de legatis. et in d. l. postumus ... si
mili modo ff de inoff. ... intestato ... subiciam at quod ita apparet ...
um ... quedam ... matrem non posse postumum heredem instituere verum
esse ~

19 ~ Quare admissa priori opinione non obstat tex in l. de st quaesitum qui si
ex illa ... dictionem maxime et reponas dictionem plane prout reper
it in pandectis florentinis tex ille ... nostra opinione nam ... herma
froditus in utroque sexu praeualere non potest ut tradit Aristoteles ... de generat.
c. 4. tunc demum potuit postumum instituere si ... virilia
membra praeualuerint quo casu reputatur vir l. quaerit ff de statu hominum
l. repetundarum ff de testibus. Secus autem si praeualuit in sexu femineo quia re
putatur femina ~ quod si retineas dictionem maxime ... pro ex variis ... consi
derationibus quas aducit Costa in § postumus n. 5. inst. de leg. quem
sequitur Salicetus in d. l. de st quaesitum n. 3 ~

20 ~ Praeterea non obstat tex in d. l. 3. C. de inoff. test. unde ... matrem
posse postumum heredem scribere et quod dicitur in eo tex postumum perinde
ac si mater eum instituisset intelligendus est ... et casu quo potuit eum
instituere

instituere ut aduertit Zarnz. in d. l. placet n. 2. Vel potest dici ad miti posthumum iure pretorio ut aduertit Costa in d. § posthumus n. 5. in fine nec est nouum ab intestato ad bonorum possessiones ut apparet ex l. 1. C. de his q. sibi adscribunt quia solutionem si retineas non obstabit altera difficultas quia habet ille hoc scitus qualiter ibi expressum ta voluntate inducat institutio heredis 2 ug. tu in l. heredes palam inprin. ff. de test. & in l. Iubemus C. eod. quam explicat Peralta in tr. de hered. inst. n. 173 Anton. Gomez 1. tomo var. c. 5 n. 29. Menoch. lib. 4. de psum pr. c. 19. = Neque obstat tu in d. l. posthumus & ss. simili modo qua primo pbat posthumum ex secto ventre matris in lucem editum est non potuisse heredem scribi iure ciuili sicut nec alij de quibus antea locutus fuerat antea ibi id q. institutus potuisset obtinere successionem bon. poss. sm tab. inputat matri cur eum heredem non instituit & dat querela inoff. quia intestabil. sit mandat illa & sic simili m.o qua signat casum posthumi in lucem editi ex secto ventre similem esse perden tib. & ita e intelligend. tu in l. 1. § ibi si mater ff. si ~~in~~ instituens sit ad titul. quem eleganter expendit Costa in d. § 5

21 Denique non obstat d. l. si filius fam. miles ff. de militari test. qua pedit qui posthumus agnascit suus ipsi militi testatori liberato a patria potestate per mortem patris quo casu mirum est si possit miles eum instituere nam hic attento tempore facti test. non esset suus attento tamen tempore natiuitatis suus erat & ideo pretermissus test. rumpit ut in ead. l. filius fam. in prin. at quia ita miles si caute vellit testari necesse habet eum instituere huiusmodi non institutiones admisit Gallus § inducens testis hoc posthumi q. tempore test. suus non est futurus est tamen tempore natiuitatis ex quibus clamostat posthumi institutio saltem a matre iure ciuili inutilem fuisse qua post humum suum habere non poterat

22 = 2 ex superiori resolut. infert ad casum propositum f. 25 in l. filius 25. & filius filius ff. de test. ubi valet institutio pronepotis nascituri ex nepte & tamen ille non est futurus suus iure materno cum sequat patris familiam & ut de patria potestate & superiorib. ut aduersarij considerandum est ideo ibi valuit institutio qua tempore facti test. iam erat natus pronepos ob idque non debuit appellari posthumus cuius qui institutio valet attenta veritate non obstante ignorantia testatoris

Unde apparet non recte dolouisse Vart.m & omnem seriam rationem deci dendi ad eum hoc desumi ex ignorantia testatoris quasi pp eam valuisset institutio & natus haberet pro non nato fauore test. verius n. est illam ig

ignorantiam potius prestare rationem dubitandi ut insinuant illa verba licet ignorante testatore ex quibus a contrario sensu deduxit quod si testator sciret eo tempore quo faciebat testamentum [illegible] vivam fuisse non esset dubium valere institutionem nepotis iam nati, in questione itaque potestatis proposita ibi ad s[illegible] ignorantia testatoris fecit rationem dubitandi quia quasi postumum instituit quem non poterat instituere si postumus esset quia erat aliunde id quod fuit institutus ille qui re vera non erat postumus sed iam in rerum natura erat tempore ideo valuit institutio quam ignorantia testatoris non debuit nocere nec obesse institutioni arg. l. 4. § 1. in fine ff de manumissis vindicta et § ult. in fine inst. de heredib. instit. ~

23. ~ 3 Ex eadem observat. instit. intestatio ad text. in l. eius servum 64 §. de heredib. inst. dum probat servum postumi (institui posse heredes) non debet natum ut intelligat de postumo suo non de alieno nam cum servus accipiat capacitatem a domino l. non minus 31. de hered. inst. l. simul 51 et ibi. 12 § reg. de leg. 1. ille servus potuit institui cuius dominus potest et consequenter serv. aliena postumi qui potest heres institui quia nominatim docet Alex. supra n. 5. Jass. in d. § reg. n. 11 Alciatus in l. 1. n. 18. de verb. obl. ~

~ Sed haec sententia displicuit Vulteio cui subscribunt Cum. Jurg. et Anton. Docentes text. in d. l. eius servum procedere in postumo alieno ex generalitate verborum et ex paritate quam facit § 2. l. de servo hereditario quod possit institui licet ipsa hereditas iacens non possit institui d. l. non minus ubi notat Cum. et alii quos refert et sequitur Costa in d. § postumus n. 7. ~

~ Nec obstat servum accipere capacitatem a domino et postumum alienum incapacem esse quia in eo, pendente nativitate postumi servum qui eius futurus est si nascatur tunc esse servum hereditarium sicuti servus postumi dicatur propter spem quae ei servatur omnia iura in tempus nascendi l. antiqui ff si pars hereditatis petatur et ideo servus ille non a postumo sed a ab hereditate iacente quae defunctum representat accipit capacitatem d. l. non minus et non consideratur persona futuri heredis sed defuncti l. servus hereditarius 62 de hered. instit. atque ideo ille servus postumi comparatur servo hereditario in d. l. eius servum et in § servus etiam inst. de hered. instit. quia utrique accipit

capacitatis adveniento ut late explicat Costa in d. § postumus n. 6 et 7 ubi plures alias eius l. interpretationes refert. alias fortunius in repetit. eius l. n. 27. Salomonius n. 26. Sarm. n. 19. —

Sed quamvis haec interpretatio in se vera sit et mihi saepe placuerit tamen tamen potest non convenire verbis §. 25. in d. l. eius servum in qua sustinet institutio ex persona postumi non quia servus est hereditarius et prae exco quo quia ibi dicit. de servo hereditario quasi casus diversus adducit a d. §. 25. ad confirmandum id quod dixerat de institutione servi eius qui non dum natus est alias non exemplum esset idem cum dicto in cuius confirmationem adducit quapropter forsan verius est servum alieni postumi heredem institui potuisse quamvis postumus non posset quia postumus non erat incapax sed ex aliis causis fuisset prohibitus heres institui quod manifesto atque contra quia si esset incapax non potuisset praetor eum admittere per bonorum possessionem quemadmodum eum admittit ut refert Justin. in princ. de bonor. poss. quod autem postumus non posset admitti per bonorum possessionem si incapax esset probat apte l. non est ambiguum ff. ubicumque ff. de bonor. poss. atque ita dicendum est postumum non esse incapacem sed prohibitum institui propter peculiares rationes quas congerit Costa in d. § postumus n. 6 et 7. inst. de leg. atque ita potuit servus ab ipso accipere capacitatem et institutio sustineri in persona servi in quo cessant rationes quae impediebant postumo ad hereditatem pervenire. —

— Ex his omnibus constat quam singulare fuerit Galli consilium per prohibitum alieni postumi institutum nam nepos qui secundum Galli formam instituitur sine dubio eo tempore quo avus testatur procedit a patre suo atque ita alienus postumus debuit iudicari secundum §. d. definitum quia non sufficit quod in potestate nascatur si modo ab alio procedat quod sui contra l. sed et nepos de hered. qual. et diff. sed hoc constat consilium Galli ut alienus postumus recte instituatur collata institut. in tempus quo nascatur et fiat suus ex Galli formula — vide Bart. 5. n. 1. Galli consilium de alieno postumo intelligendum esse docet et contra communem sententiam secundum Iass. et Socin. 5. quam constanter defendit Angel. in suis paradoxis c. 28. et Aquilius in praefatione § et quod si tamen n. 3 et vide per ea expressius dicitur in l. pen. de leg. 1. ibi et obtinuit sententia Galli

alinos quoq3 posthumos legitimos nobis suides fieri ~

Sed hec sententia displicuit pluribus nam cum gallus aquilius I.C. non potuisset quod q3 iuris civilis traditiones statuere ut posse cui de sua indole primum esset non iuris et tota prudentum de sua naturali

Videatur cum aliis adductis a Sarm. to 5. n. 8. non potuit inducere institutionem alieni posthumi alias a sua potestate quare novioribus interpretibus magis placuit gallum agi. de suitate posthumo suo q3 alieno nam neque a patre suo tempore testamenti suus non sit quia tum alieno tempore mortis avi primum locum occupat patre iam de medio sublato voluit gallus talem posthumum institui posse non quod simpliciter dedatur institutione in tempus quo futurus erat suus atq3 ita nihil contra ius statuit de cautione ex sua de promp sit qua posthumi nepotes a patre suo tempore testamenti instituerentur quam interpretationem ad hunc text. probant Alciatus n. 6. Salomonius. 28. repetit Alciatus lib. 3. paradoxorum c. 2. et 3. Viglius in dictis sedibus et n. 9. de herede. inst. Costa in dictis posthum. n. 10 Conanus lib. 10 c. 9. n. 1. comen. Carondas lib. 1. Verosimilium. c. 9. ~

Pro qua interpretatione facit 1. quia in herede instituto requiratur capacitas tempore testamenti id tamen non perdit in herede suo quem sufficit suum reperiri ad tempus ad succedendum tempore delatae successionis et insinuat I.C. in l. si alienum §. in extraneis de hered. inst. ubi contra ius I.C. tum illa requirit in extraneis heredibus non in suis — Praeterea quia si in institutione pura qualitas illa desideratur tempore testamenti in conditionali tamen sufficit si adsit tempore existentis conditionis l. in tempus. 62. ff. de hered. inst. q. 2. Socinum bene expendit Sarm. 5. n. 7 in fine ~ Denique eam interpretationem confirmant verba text. ibid. Ornare de lege ff. hac l. ibi (quod enim necesse est tempus testamenti faciendi respici cum satis sit observari id tempus quo nascitur.) ~

~ nec obstant argumenta adducta § 1. primo nam ad 1. videt posthumum nepotem de quo in galli est, si alienus sit inspecto tempore testamenti quia tamen tempore natavitatis reperitur suus institui posse ut suum ex gallianum ~

Quasi non obstat d. l. prin. cui variae asignavit interpretationes

quare aliquos refert lecta in § postumus n. 17 dicti ex supio
ribus ubi assignat novam interpretationem asserens Paulum in d. l.
per leg. de postumo omnino alieno qui heres est non ex testamento cum id Jure
civili vetitum fuisset sed ab intestato quo successionis genere posthumus
heres esse non prohibet l. postumus 6. in prin. ff. de inoff. l. 1. § sed si ma
ter ff. ad Tertul. l. Titius 6. in fine cum l. seq. l. intestato § pen.
ff. de suis et leg. hered. Huic ergo postumo alieno qui ab intestato heres
est potest etiam fideicomissum relinqui codicillis in quibus eiusdem postumi here
des gravabatur fideicomisso in favorem postumi cum fideicomissa
possint ab intestato relinqui § postrema inst. de fideicom. hered. quod interpre
tatus fuisse videtur gl. 1. ibi et non leviter confirmant illa verba sola
enim voluntas servabat in fideicomissis quae excludunt legata quae
alieno postumo relinqui non possunt § postumo quoque alieno de
legatis quia in his non sola voluntas sed etiam solemnitas requirit d. § postrema
in fine supra et ut in testamento relinquatur l. illud 3. § tractari de iure codicillorum atque
ita alieno postumo qui ex testamento heres esse non potest nec ei legata relinqui § pos
thumo quoque et § legati inst. de legatis fideicomissa tamen ab intestato
dari possunt quemadmodum et hereditas ei ab intestato ei obvenire
potest et haec est sententia d. l. pen. in qua ad respondendum veniunt in
ducit Paulus galli dictum de quo in nostra l. ut quemadmodum talis pos
thumus qui est alienus atento tempore testamenti instituti potest collatam in
id tempus institutionem quo futurus est suus ita postumo omnino alie
no relinqui possit fideicomissum collatum in id tempus quo futurus
est legitimus ab intestato —

Verum haec interpretatio et ipsi lectori displicuit et mihi quia in
cam postuma verba cum primis convenire non possunt et convincuntur
ex illis quae habent in pandectis florent. et quia aperte constat fidei
comissum non fuisse relictum ipsi postumo sed potius ipsum fuisse
gravatum fideicomisso —

— Sed haec interpretatio Alciato non magis probat quam lib. 3. paradox.
c. 3. et Forcato lib

suadet q. hec intestatio ex lectione q. habet in pandectis floren. a fratis postumo fideicomissum dari pt quam recipiunt Ulius Taurelius, Robertus lib. i. recept. lectionis c. 3. Cuiatius et Duarenus, Dcar. lib. 2. disputat. c. 38. Conarus lib. ij comentar. c. 3. C. Si ... Dcar. lib. 2. disputat. ... et firmat ex l. i. ... Si gleius in ... etz n. 7 de hered. instit. ... ubi ab eo q. n ... natus v suus erat ab gg. de leg. 3. ubi ab eo q. n ... natus est, natus v. ... intest. pt fideicomissum relinq. hz ipse postumus heus directo insti tui n potuisset —

Nec obstat huic intestat. q. postumus fratris n ex galli sentia ... ex ... l. 12 tab. heus erat l. intestato ... filius cum l. seq. de suis et leg. hered. nam recte advertit Doceus ... l. 12 tab. hoc n fuisse expressum ... ex eius mente ... intestat. hoc induxisse gall. Nec ... obstant ... q. dicunt postumum l. 12 tab. ... esse ab intest. qm ea ... assignant etz eum casum q. hz ... n sit expressus ex intestat. deducit ... nominis ... ex legib. de ... sign.

... iam ... galli ... et ei assignatam intestat. ... s. d. sunt obstat q. supervacua ... hec galli cautio cum ... civile q. vigebat ... galli postumi alieni institut. admi

seri ut exprimit in multis Juris locis aperte in prin. in l. qd. ii legatis 6. ff. fin. cum 2 segg. ff. de rebus dub. ubi prsuponit legatum et hereditatem n minus qz fideicomissum alieno postsumo relinqui posse — Deinde in § postsumus inst. de legatis — pterea in l. titius ff. liberis ff. de postt. — Ulterius in l. filius fam. 16. ff. de tt. ubi dicit postsumum alienum habere tt. factionem passivam — Rursus in l. substitui 17. ff. de vulgari ubi is q post mortem nascitur est substitui liberis pcula facta distinctione suus an alienus sit — Denique l. 1. ff. ad cost. ff. ad l. falcid. ubi is q post mortem nascitur est lege falcidia obligatur. atqz ita prsuponit illi de legato postsumo alieno relinqui potuisse ~

debent. l. ult.° §. f.° de Iur. codicillor. & inprimis inst. de fidei
comiss. hered. licet apud hispanos hec necessitas sit sublata p. l.
1. tt. p. lib. 5 nove recopil. qua lege nove induxit ut valeat tts
quamvis in eo nullus heres instituatur &

4. Ex qua resolut.° omnium scribentium mente colligit
p.re ascendentes & descendentes nulam subesse necessitatem
instituendi & ideo transversalibus quantumcunque proxi
mis instituere quem velit testator l. fratres 27. C. de in
off. test.o tt.° & 1. inst.a eod. atque ita cum fiat lege p.mitente
neque penam meret l. gracsus C. ad l. Iul. de adult. neque
peccatum incurrit c. q. peccat 23. q. 4. q. inspice ndt. Suan
sabus in & intestator. inst.a de hereditat. que ab intest. qui
Hermes benedictus in c. rainuntius 860 tt. 3. 1. n.° 7. Dibus
Antonius in suma 3 p. tt. 10 c. 2 & 1. q. In Rspectat declarat
idem faber ut n.° peccat qn consanguinei sunt pauperes qa tunc
citra peccatum pretermiti n.° possunt c. (sigs reliquerit) hod. sequt
Ant. gomez in l. 8 tauri. n.° 4. cerormaii post ex multis que congerit
Alvarado de conjectura mente defuncti lib. 3. c. 1. n.° 1. & segq.

5 Id & hoc n.° ita generalit. probandum est Dominicum declarat. que colli
git ex divina Divi Thome 2.a 2.e q. 63 art. 1. ad 3. & inspice decla
rat Peralta in l. 2.a de suis inst. n.° 3. hec de serie continuat.e
huius tt. cum precedenti dixisse sufficiat num singula verba expli
camus & primum illud (liberis) n.° solum filios ut in l. 1. C. de
conditionibus insertis detz ulteriores comprehendit sine gradus aut
sexus limitatione ut varijs in casibus docent Iurisconsulti
in l. liberor. 220 ff. de verb. signif. Iunta l. ceteros 160 de verb. sig.

lege. cognoscere § 6. vers. liberorum cod. tit. 1. liberi sunt .16. vers. sed cum de liberis ff. de excusationibus tutor. in l. 1.a §. generaliter. ff. de legatis prestandis l. 3. ad finem. ff. de assignandis libertis quam solutionem notat gl.a verbo interposito vers. item nota in l. si do tali .48. ff. soluto matrimonio. Defendunt et exornant Jass. in l. gallus §. videndum n.o 6. ff. Guillelmus Benedictus in c. raynutius verbo et absque liberis Connanus lib. 1. comentariorum c. 1. n. 7. et cum multis Pinelus in l. 1.a C. de bonis maternis 1. p. n. 69. Tiberius Decianus in responso 41. n.o 24 lib. 1. —

6 Sed obicit. l. Iurisconsultus 10 §. parentes vers. itaque liberi ff. de gradibus ubi liberorum appellatione ad Stirpem extendit non ultra per quem textum a sententia supra relata discedit Bartol. in d. §. videndum n. 1. et in d. l. liberorum n. 15 quem sequuntur ff. Alexand. et Jasson. n. 1. Item Jass. in l. filius familias §. di[..]ui 2.o col. n. 13. de legatis 1. et in consilio 117 colum. ultima vers. neque obstat volum. 4. et est magis recepta teste Pereira in l. si curatorem habens verbo sine curatore n. 48. et in eam magis inclinare videtur Tiberius Decianus responso 55 n. 32 lib. 3 —

Sed in hac opinionum controversia omissa sententia Bolognetti § n. 15. Rebuffi in d. l. liberorum in fine ego priorem probo — cui non obstat textus in d. vers. itaque liberi

loquens de liberis vel de filijs postumos etc. ostendit l. fin. ff. de assignand. libert. l. si qs filiabus ff. de test. tutela pau
cis casibus exceptis quos agnit et explicat Trebat. in l. nomen filiarum ff. ne tamen fallat de verbo sig. verbum postumis in
telligendum est de his etc. q sunt liberi et est necessaria inter
pretatio nam cum § agat de his postumis q necessario sunt
instituendi vel exheredandi ut notavi s. n. 20. § plane
sequitur intelligi debere verbum postumis de illis q sunt de
liberis testatoris circa quos versat necessitas institutionis
vel exheredationis ~

~ Ex quo insurgit difficultas § inscript. huius tit. nam
cum dictio. et. soleat poni int diversa ut notat gl. rub.
C. de iuris et facti ign. videtur loqui hic tit. de postumis q non sunt
liberi ~ cui difficultati videtur Saum.to s. in prin. q ubi
dictio. et. ponit int genus et speciem non diversificat res
int quas ponit sed separat id q praecipue vel maxime ut
in tit. C. de servitut. et aqua nam quamuis ius aque ducende
servitus sit ut aque ductus inst. de servitut. signat in illo
tit. praecipue tractari de servitute aque ducende ut in l. 2. 3. et 4.
~ sed licet hoc in se verum esse agnoscam et ad hunc tit. non omnino
improbabilem proprius esse existimo dictionem. et. retinere suam
proprietatem atque ita denotare diversam int liberos et postumos
non ratione filiationis sed conditionis personarum ut dictio liberis. de
signet filios iam natos. dictio postumis nasituros unde
hec duo que sub uno tit. § coniungunt sub diversis collocant et
tractant in C. Iustiniani ut apparet ex tit. de liberis praeteritis

Ç in tt. de posthumis hered. instituendis ~
in R^o. ibi heredibus /

19. De Etimologia & signat^e huius nois videndus est Cuiat. lib. 9. obserbat. c. 10. q putat heredem appelari idest dnum ob id q sine diptongo scribendus e. vulgi psuasionem q a dicit a voce, herus i. a a. quam obserbatus intelligenda sunt Ju^o in & fin. inst^a. de hered. qualitate p herede in l. si is ad quem 21. ff. de adqr. heredit. ibi oia p dno administrauit. l. his obis ff. de hered. inst. ibi hereditatis nec dnus esto. l. q pecuniam. 22. ff de statulib. ibi p qua dnus est. q huius sane Etimologiam reiciat qui Guilmus fornerius lib. 1. selectionum. c. 19. qua de re diri latius ad R^m. de adquenda heredit^e sub. n° 10 & segq ~

/ in R^o. ibi instituendis vel exheredandis /

20 Ultra necesitatem q his obis denotati sub n° 1. diximus addo obum instituere signare idest apponere, collocare, seu ordinare l. pen^e. ff locati l. q asionum 17 § 11. pinde ff de usufructu unde obum hoc relatum ad ultimas voluntatis signat illam collocatus seu ordinatus quam testator facit heride loco sui ut in auth^o. de Jusju. a moriente pstito in pun^o col^e 8. explicat Viglius in pum. n. 1. de heredib. instit. = exheredare autem est liberos a paterna sucesione excludere q parentibus licuit. l. in suis. ff. ubi dicet latius ~

~ Ç solvit Rubrica huius tt ~
(a doctore Henriquez ~

~ ~ ~

casu[?] n. 12 atque ita elapsis terminis a Judice datis si heres n adierit nec repudiaverit sic interloqui solet Judex que le ha por aceptante o repudiante logs mas quisiere la p. que lo pide —

16 Verum hec interlocutio solum pdest creditoribus ad quorum instantiam terminus fuerit psitus arg. l. vlt. ff de interrog. act. Item ipsi heredi inpedimento n est quominus possit intra tempus a Jure psitum adire vel repudiare arg. l. si heres q. ff de bonis aut. Jud. poss. notat Greg. in d. l. 2 verbo cien dias. quamvis contrarium doceat gl. 2. ibi Cumanus in l. 1. de curat. bonis dando th. 2a hanc resolutionem intelligendus est ad ind. l. 2. ibi cien dias almenos pcedit enim quoad hoc ut a Jure adeundi vel repudiandi in totum excludat heres q nonnisi tempore excludi n pt h quoad creditores paduente vel repudiante hanc[?] postinterim ut not. ibi Greg. verbo almenos. —

17 Quod vero atinet ad substitutum cuius ad eius instantiam petit ut heres adeat vel repudiet h atento Jure ff. quamvis possit assignari terminus heredi ad eundem ut in hac l. quandiu ff. neinlo gissimum tempus praescribit substituti heres cum In ex novo Justiniani in d. l. fin. C. de Sag. dist. regio sit psitus terminus q concedi debet heredi n poterit coarctari ad instantiam substituti et est ratio diff. inter creditores et substitutum q a ubi terminus asignat ad instantiam creditorum pt effectum hanc ut ipsi sua debita asequant quamvis heres ex hoc n maneat exclusus atque ita quoad hereditatem querendam vel repudiandam finit in genere tempore a lege dato heredi sic at ubi ad instantiam substituti petit ut heres adeat vel repudiet nullus alius effectus esse potest quam ut elapso tempore termino excludat institutus et heres sit substitutus

ut in nris

ut in nris ll. q. esset ō de und. & hec qd ti ind. l. 2 tt 6 § 6.
qq. Iuribus cavet intra ꝑa ibi ꝓfinita admiri deuere insti
tutum & consequenter interim locum n esse substituto strin
neo tr. & solbunt 3 leges que incipiunt quandiu

AD L. QVI IN AENA.

6 Hoc Titulo de adqui venda hereditate

in prin. Iunta l. cum qs

mihi bona & Iussum. ff hoc tt.

1 . 6 Pro interptat. hoc Iuriem pmito .1. ꝓsuponi in illis filium familias vel servum in potestate patris vel dni constitutos heredes fuisse institutos & n posse adire hereditatem nisi pcedat Iussus patris vel dni. quo psuposito huius Iuris rao ꝓponit a Iuris consulto in prin. huius l. q in aliena –

2 . 2 pmito q lz in Iu. civili invitus aliqn dicat q repug. nat tradidit in hoc l. contextu significat q expresse n consentit ut bene exponit gl. 1. § & ibi Fr. q. sic debet intelligi in l. in eo Iu. 45. & deinde ff de ritu nuptiarum. nam in eo tx docet Iurisconsult. qn liberta que patrono nupta est dicat eo invito alio nubere & ait n esse necessarium ut patronus contradicat sed sufficere si n consentiat. ex quo infert libertam divertentem a patrono furioso vel ig norante in legem incidere qa lz furiosus & ignorans n potest contra dicere l. 2 & voluntatem § soluto matrim. in spetie tn te ind. & deinde n requirit q maritus contradicat ad hoc ut invitus dicatur

ad q̄ expresse n̄ consentiat. Et in n̄ro ex patre inuitus dicebat obligari hereditati si filio adeunti n̄ consentiret vel eum adire n̄ iuberet.

3. Et cum filius patri adquirat l. placet ff. Et enim alle gatur l. l. 1. ff. si aparente qs fuerit manum. Et seruus d̄no l. adq. iit 10. & igit ff. de adqr. vel d̄nio etiam patri vel d̄no inuitis et igno rantibus l. etiam inuitis ff. eod. tit. l. seruus vetante vel ff. de seruorum obl. n̄ recte vt Iurisconsultus in his Iuribus desiderare patris vel d̄ni voluntatem et iussum vt filius vel seruus adeat et ipsi querat he reditatem et qz hec est propria ratio dubitandi ad hec. R.

Et indicendum est ab illa generali reg. excipi hereditatem quia n̄ adquiritur patri vel d̄no nisi volentibus et iubentibus vt filius vel seruus adeat d. & igit cons. ideoqz & item vobis cons. et sicut inst. per quas personas nobis aqr. — Et ratio huius specialitatis est quae colligitur ex n̄ro ex ibi ne qui alieno patre obligetur, cuius intelligentia obseruandum est q. obligatur regulariter n̄ dari sine consensu eius q obligatur l. 2. l. obligamur si. de oblig. et act. l. 1. & 1. ff. de pact. l. n̄ omnis ff. si certum petatur.

2 sciendum est filium aut seruum adeuntes hereditatem patrem vel d̄num heredes facere ac si fuissent heredes instituti l. 2 et 3. ff. de petit. hered. d. l. adquir. & i. de adqr. vel d̄nio. lo. pater fam. 40 ff. de hered. inst.

3 pnotandum est hereditatem sua n̄ra continere credita vel debita quae adquirit vel qq obligatur heres adeundo l. more & f. l. n̄ enim 38. ff. ad treb.

Ex qq principijs colligitur q si filius vel seruus possint adire hereditatem sine iussu patris aut d̄ni cum patrem vel d̄num he redem facerent vt in 2 presidio ipsos obligarent vt in 3. sine ipsorum

consensu et voluntate con[tra]ri[am]. Dico quod merito prohibetur filius vel servus adire sine iussu patris aut domini. qui obscure significant priora verba nihil est.

A Ad 3. hanc rationem t. obicit quod bonorum possessio agnoscit talis non minus obligat quam heres qui adit de iure civili l. 1. 2 et 3. ff. de bonorum poss. Sed filius agnoscere potest bonorum possessionem sine iussu patris ut in d§. A in bonorum poss. huius l. et in l. 1. C. qui admitti ergo obligatio non est ea per quam filius familias impediatur adire sine iussu patris.

Confirmatur hoc argumentum ex eo quod restitutio hereditatis obligat fideicomissarium d. § non enim, et § quia in fine inst. de fideicom. hered. Sed potest fieri restitutio ex causa fideicomissi filio vel servo sine voluntate patris vel domini l. si legatus 30 § si filio familias l. servo 65. ff. ad Trebel.

Verum huic argumento obstat quod bonorum poss. et restitutio ex causa fideicomissi non requirat iussum patris vel domini nihilominus tamen si non antea obligant quam ratum haberent quod a filio factum est ut in eisdem iuribus atque ita apparet ex facto et adit. filii parem non obligari sine sua voluntate etiam ex pd. causis sed in his sufficiat quod sequatur voluntas quae in aditione hereditatis praecedere debet quae autem sit inter hec diversitatis ratio commodius explicabitur in explicabitur in d§. A in bonorum

G Aliud argumentum est contra pd. rationem quod cum hereditas contineat actiones activas et passivas d. § sed quia inst. de fideicomis. hered. filius adeundo sine consensu patris potest ei actiones activas querere in quas nulla adest obligatio et passive manebunt penes filium atque ita pater ex aditione filii non obligabitur cuiquam alieno sic enim videmus filium qui commodatum cepit vel mandatum suscepit ex quo oritur duplex actio oritur altera qua filius sibi alium obligat altera qua filius obligatur ut in tit. mandati vel commodati vel e, actionem activam patri adquirit, passiva autem manet penes

manet penes filium. l. 3 § si filio ff commodati –

6 – Ad hunc arg. respondendum est diversum esse in debitis quam in adit. hereditatis in illis enim filius adquirit commodum patri ex vulgari reg. § adultarum quae non obligatio inest quia pater sine voluntate sua obligari non potest manet penes filium familias qui is ex contractu obligatur l. filius fam. ff de action. et oblig. l. tam ex debitibus ff de iud. quia in hereditariis actionibus secus est quae cum ipsa hereditate transfeiunt nec possunt separari actibus a passibus et reseque in inst. de auth. curatorum. iuncto prin. ... in ultimis ... ratio est quia hereditas est individua l. cum ... § ... divideret autem si pater in actionibus activis defunctum representaret filius autem in passivis.

7 Ex quo inferebat Jasso ... n. 1. cum gl. ind. ... hereditatem posse filium opulentam hereditatem quae nullum damnum allatura esset adire sine iussu patris ... cum patri ... quia cessat hoc casu superior ratio ne ex alieno pater obligetur. proponit quod exemplum Jasso in hereditate maxima quae in sola dote consistit quae creditoribus obligata esse non potest. cal. ... ff de fundo dotali aliter enim quod in favorem patris inductum in eius damnum retorqueret ... quod favore ... induxit et quod hac sententia Jassonis ... in l. 1. § ult. ff de ... quae ... ratoris cessaret – denique facit quia et pupillus non potest adire hereditatem sine tutore l. more 8. § hoc ... opulentam non hereditatem sine tutoris auctoritate adire potest ex sententia Pauli lumanica aliorum quos refert Jas. in l. potuit n. 4. C de iur. delib. Tiraq. in ll. connubialibus gl. 3. n. 70 – Verum haec opinio ... non est ... quia forma aditionis requirit patris iussus.

vt in hoc § Super omissio autem solemn vitiat actum l. cum hi
§ si ptor. ff de transaction. c. cum dilecta ex de rescriptis. proin
quia in exemplo hereditatis materiae quo vtitur Iasso quo cum est
dr. nil in contra et si legitima. dum generaliter loquitur in heredi
tate materia neque excipit eam quae in sola dote consistit. —
— Deniq. sed quia haereditas opulentissima sit cum lex obtineat
qui ita qq heres adeundo obligat militat etiam ratio nil de re ne
cessario alieno patre obligetur. in opulenta hereditate et quamvis
singularis hereditatum nulli oro debito obnoxiam adire locum
habet sententia dicti dr. quia vt cessat debet cessare eius ratio in vniver
sum non vero in casu particulari nam lt. adaptant ad casus freque
ntiores l. nam ad casus ff de ll. explicat Abb. in c. cum clericus n. 9 de
ll. Hiaquel. in tractatum cessante ca. falercia 9. —
9 — ex qua iure soluit l. nec ad eundem § fassionis sententia. Praeses
contra sed per casum in l. 1° § vlt. de officio procuratoris caesaris qui procedit in
casu speciali favore fisci doctores ibi adnotarunt et probatur in
illis verbis est et hoc praecipuum in procuratore caesaris dixit quia speci
aliter in eo quod procurator caesaris possit adire hereditatem caesari delatam
cum regulariter hereditas per procuratorem adiri non possit l. paulus § at
incipit per procuratorem ff. hoc tit. quod lex ita concedit si opulenta sit
hereditas — Deniq. non obstat Pauli et Cumani sententia circa
adit. pupili quia contra vt vera est et iuris — l. qui ex de inst. neque tn.
de aut. tutoris ibi quamvis lucrosa sit neque vllum damnum habeat
quam lectura. ut iniendam admonet Ant. augustinus lib. 3 emendation.
c. 7 — tertio obstat ex traditis a Petro in d. § neque tn. n. 8. Petrin.
in l. si curatorem habens Abb. hunc contra n. 8. qui subtilibus sua
esse opinionem contra Paulum et Cumanum —

10 — Sed quia ex hoc constat illud solum colligit ex dict. glossa q filium sine Jussu patris ipsum patrem non obligari nec etiam alieno [illegible] re quirit Bart. 5 n. 1. an filius ipse obliget ita ut conueniri possit a creditoribus hereditariis & bene intendit Bart. neque filium obligari sequunt Alex. n. 8 Jass. 3. [illegible] p hac opinione l. q talis aditio est nulla pp defectum formae non seruatae ut dixi sub n. 8. Ger contra nulla obligatio non resultat l. 1 § si qs ita interroget ff de obl. et act. — [illegible] l. filius 9 i. [illegible] ibi nihil actum esse nam si tal tum filius obligaret aliqd actum esset — sed in contrarium urget q filius etiam sine Jussu patris ex omni contractu obligat l. tam ex contractib 57 ff de Judic. l. filius fam. 39 de action et obl. & filius adeundo quasi contrahit ut hoc in st. de obligat. quae ex quasi contractu — neque potest qs obligatus filius

11 inanem esse habet enim suos effectus etiamsi filius sub potestate patris est. quia potest conueniri & executio fieri in bonis castrensibus vel quasi ipsius filii vel in aduentitiis quae pleno iure quaerunt filio & auth. ex cipit C. de bonis quae liberis — imo et si nulla bona habeat execu tio fit in persona & detrudit in carcerem quousque cedat bonis l. 1. & ult. C. q bonis cedere poss. explicat Bart. in l. 3. § id contrarium ff de minoribus. & in l. si dubitet [illegible] filius fam. ff de fideiuss. Gomez in l. frater a fratre n. 3. & ibi Cotta ss. 1 p. n. 32 de ad illud. ind. et contrarium insinuat gl. Hoc conueniri in d. § sed contrarium et in l. q si minor 25 §. scribit Hoc contemnabit ff de minorib. atque in quibus filius contrahat cum Jussu patris non impedit filii obligatio sed q cum eo contrahit utrumque habet obligatum filium in solidum quandiu est in potestate vel si hoc patri extat emancipatum aut vel exheredatum in quantum facere potest l. si ex alio C. q cum eo. l. Siqs de peculio & melior hoc in d. §. sed contrarium patrem uero tenetur in solidum l. 1. ff q Jussu et 1. et § fin inst. q cum eo

obligatio a filio fam. facta q[illegible] habeat eff[ectus]

sz l. si irrescitum 23 ff si certum petat atqz ita apparet Jussum patris ad inducendam filij o[bligati]o[n]is obligat[ionem] nihil operari et ose quent adeunde suae Jussu patris quamuis cum n[on] obliget ipse [tamen] n[on] obligari —

12 Bartolus retinenda est sententia n[on] obstante scolarum cuius solutio pendet ex ratione diff[erentiae] int[er] votum et aditionem hereditatis et plures rationes adducunt ad quas refert oing bat Riminaldus in l. 1. C. qui admitti n. 210. Aliatus lib. 9. paradoxorum c. 2. Joviotus de adit[ione] hereditatis axiomate 17 pag. 19. Velonus lib. 3. supputationum c. 2. Bart. in 6. n. 1. ea ro placuit q[uod] quemadmodum filius famil. ex voto n[on] obligat l. 2. § voto ff de pollicitation. q[uia] votum in simplici voluntate consistit c. 3. eadem voto ita neqz ex aditione hereditatis q[uae] consistit in sola voluntate § fin de hered. qual. l. gerit 88. § Scott. — Veij hec ro Bart. ouincit multis argumentis

13. que ageit Riminaldus §. Et eam sz q[uia] et si demus vota populi romani eadem fuisse que nunc populi christiani adue int[er] ea tradit[ionem] hereditatis sunt differ. 1. q[uia] aditio hereditatis aliquem actum exteriorem requirit quo voluntas declaret nec obligat statim q[uod] q[ui]s in mente sepit et destinauit adire hereditatem at in voto sufficit q[uod] q[ui]s deliberato aio illud obtulerit et nullo exteriori actu bone animi deliberationem declarauerit c. consuluit de regularib. c. q[uo]d bona 17. q. 1. — Quibus ad valorem aditionis necessarius est Jussus patris cum n[on] ad votum sufficiat aut Jussus que ex post facto pt interuenire l. obligari 9. § tutor ff de auth. tutor. — Denique veij n[on] est q[uod] Bart. ppponit filium n[on] obligari ex his causis que a mera voluntate pendent nam mandatum pendet a voluntate mandantis et ideo eius morte extinguitur § recte inst. de mandato. et alio negotiorum gestor ex mera voluntate gerentis perficitur l. si qs absentis 2. ff de neg. gest. et omnes obligationes ab initio pendent ex voluntate l. sicut ab initio C. de action. et obl. Omnibus omnibus ex his omnib[us] obligat filius fam. d. l. tam ex contractibus —

Neq3 obstat in ppsit d. in d. D. voto qd contineat casum specialem in obligat. pveniente ex voto qr necessario debebat stineri pstationem alicuius rei cogz ut secunda est qr sit. ibi dum intelligit cum d. in voto qd consistit in dando &

Pro cuius rei explicat. sciendum est vota que apud gentiles
14 fiebant p salute principis vel incolumitate reipublice, stinere alicuius rei erogatio, vt testan. ex his que scribunt Alexander ab alex. lib. 3. dierum genialium. c. 22 Petrus Velius a quebara in l. illud ff de off. psidis Vuisenius lib. 1. de formulis pagina. 105 Sextus Saes de re bonis d. in l. 1. C de oblat. votoz lib. 12, cui est iungenda l. si calumniet. d. 1. ff de vb. sig. cum autz romani essent religiosissimi in votoz obseruat. lege lata ab augusto cautum est vt q nulos famulatus haberet aut q sui vires patrimonij voueret n obligatur. vt ex dione lib. 43. historie romane refert Conanus lib. 3. comentarioz. Juris ciuilis c. 10 n. 6. Corrasius in l. q liberos 2 p. n. 13. de ritu nuptioz Riminaldus in l. 1. n. 119 et 132. C qd miti. lara in l. si qs a liberis in prin. n. 69 ff de liberis agnost. quo fit vt filius fam. q famulatus n haberet cum oia patri quereret voto n obligaret que interptatio colligit ex prin. eiusd legis. ibi si qs cum aliquam vouerit. et ex vltimis vbis cum ait obligat. voti tran sit ad heredes atq3 ita psupponit votum consiste n in meso facto illius q vouit d in alicuius rei pstat. q3 p heredem impleri pt atq3 ita rao diuersa quam blatt. aduerit vera n est

atq3 ita rao diuersa quam blatt. adueit vera n est ~
15. ~ Quapp vo dictg rao pendet ex eo q filius ex obit, obligatus emolumentum autz et actionem adquit patri etz inuito l. etz inuitis ff de adqi. rez dnio. atq3 ita obnes psilius manet respectu obligationis vtrinq3 resultantis a labeo & obtem de vb. sig. at v in adit. hereditatis filius adeundo n obligat patrem vt in nro d. & sequent nec actiones ei querere pt nec separant ab obligationibus. atq3 ita necesse est vt

ut maneant in ipsa hereditate cuius emolumentum neque filius ipse retinere potest quia si ipsi quaereret patri statim esset quaesitum l. placet ff. de acq. hered. — Neque obstabit si obiicias quod quemadmodum in creditoribus actionibus alibique quaecunque commodum patri quaerit obligatio manente penes filium atque ita creditor et possessor dicendus est in hereditate ut patri commodum quaerat obligationis vero maneat penes filium ut sic possessor maneat quasi creditor aditionis — Nam videndum est onera hereditaria ab ipsa hereditate esse inseparabilia l. more ff. de acq. hered. l. hereditatis appellatio de verb. sig. l. 1 et 3 ff. de bonor. poss. et deo qui penes quem est hereditas debet etiam amplecti onera hereditaria quae quia pater invitus obligari non debuit iure statutum est ne filius sine ipsius iussu adiret hereditatem et cum hereditatis commodum nec momento maneat penes filium non potuit etiam obstrictus manere debitis quae inseparabilia sunt ab ipsa hereditate quod in creditoribus non contingit in quibus res quae acquiritur separabilis est ab obligatione creditoris ut in pulcro casu docet Iurisconsultus in l. procuratoris § plane de tributoria actione et ideo potest res vivi quaeri vel ipsius commodum et alius ex contractu obligari —

Nec dicat aliquis iniuriam fieri ei cui invito res quaeritur nam cum acquisitio nullam habeat admixtam obligationem sine ipsius iniuria fit quod tamen non contingeret in acquisitione hereditatis si fieret invito quod fit cum oneribus — neque etiam fit iniuria ei cum quo filius contraxit quia ipsum filium habet obligatum cum quo contraxit et cuius fidem secutus est non patris cum quo non contraxit et quem scire debebat pro filio non teneri l. 1. C. ne filius pro patre etiam si commodum obligationis ipsi patri quaerent — quod aliter se habet in aditione hereditatis quia creditores defuncti eiusdem fidem secuti fuerunt et commorientio penes hereditatem manet obligatio et per aditionem transfertur in heredem

q si sit filius fam. et adeundo quereret eo modo hereditatis patri
et ipse filius maneret obligatus sicut iniuria creditoribus defun
cti qui haberent inanem debitorum actionem sicut eidem sequuti non sunt ~

16 Sed secundum hanc decisionem in hac l. paucissima correcta est ex noua dispositione
nostra constitutione in l. fin. C de bonis que liberis. que permittit filio adire
hereditatem si patri renuisset ei dare licentiam adeundi et hereditatem
ipsi filio querit pleno iure. salvo in proprietate et usufructu et conuerso
si filius nollit adire hereditatem patre iubente ipse pater potest eam
adire et eam sibi pleno iure querere ~ ~

17 Et quoniam ea lex loquitur in patre recusante dare licentiam
filio dubitari merito potest an procedat si filius patre inscio vellet
adire hereditatem ~ Et hoc dicto casu valere filii aditionem et sibi
querere hereditatem insinuat glossa in hoc § et sursum verbo procedere dicitur
et idem hodie et eorum testatur Alex. n. 16 Viglius in § aliénus
quoque servus n. 4. inst. de hered. instituendis ~ Pro qua opinione
facit primo quia cum d. l. fin. permittat filio adire hereditatem patre
inuito et dicente multo magis permittere videtur eo inscio et incon
sulto l. 9 et in iunctis libertis et ad reg. iur. l. 4. § illud videamus ff de
fideicommiss. libert. ~ 2 quia attento iure nouo hereditas in quem
cunque euentum futura est filii siue pater consentiat aditioni siue
repugnet et sic ipsa spectabit patris iussus aut contradictio arg. l. si
quis ita 85. ff de hered. inst. l. ventre precito ex eo. et ideo § hoc et ~
~ 3 quia nouo iure nihil interest patris sciat vel ignoret filii aditionem
d. l. fin. et consequenter patris iussio non videtur necessarius arg. § nam ita diui
39 in fine ff de adoption. ~ Ult. quia in restitutione hereditatis que fit
filio fam. vel servo ex sen. consulto Trebel. non requiritur patris iussus. l.
servo inuito 65. § ad Trebel. quia ea ratione procedit ex sententia Ulpiani quia in
fideicommissarium solum transeunt hereditati et actiones et non diuersa et illa hereditati
lia cum hereditate patri vel domino querunt. Ita sic est quod iure nouo patri
in hereditate aduentitia tantum querit usufructus quod his multo

deculius est q illud q transfert in patrem ex fideicomisso q dd
p dicit in d. l. sexuo invito in restitut. fideicomissi dicendo est
q rōēq in quacumq hereditate filio delata sciēt q filius patris n
requirat hec inconsulto filius posset adire hereditatem.

18 Dicam sciam scit q filius ignorante patre possit adire
hereditatem defendit Angel. in l. 1. C. q admitti et ib. Jass. n° 19.
[illegible] 96. Quatenus ad hunc lit. c. de [illegible] varie sunt
opiniones — Pro qua fs. 1° q filius [illegible] l. fin. solum po
test adire qn patre recusat ei dare sententiam q casus ignorantie
tanq omissus manere debet in dispositione iuris cōis [illegible] modi
sine s. de [illegible] — Rursus q illa l. fin. lata est ab Iust°
ad diriniendas altercationes que oriebant inter patrem et filium
[illegible] hereditatis adeunde ut colligit ex proemio illius l. 2° q
decisio ipsa intelligenda est arg. l. [illegible] C. de imponenda lucrativa
descript. lib. 10. que altercationes n possunt intervenire ubi pater
ignorat aditionem filii consequenter casus expressi recusationis ibi
decisus n debet extendi ad casum ignorantie.

19 Nec obstant in contrarium adducta, primo [illegible] ad l. [illegible]
invitis [illegible] eam [illegible] ubi est eadem vel maior ratio in ig
norante q in invito ut explicant ibi Bald. et Rebardus et Jasso
n. 15. q in casibus in q est alia ratio in ignorante q in invito
cessat ea reg. ut in l. si in [illegible] 20. ff de recep. arbitr. l. duo ex [illegible]
39 de re iud. et q in nro casu n sit eadem ratio in ignorante q in
invito obstat ex eo q [illegible] patris potest filium inducere ad repu
diandum q cuius [illegible] n [illegible] ut aliis considerat Iurisc. in d. l.
si in [illegible] quo solvit 2 arg. deductum ex eo q hereditas in
omnem eventum futura est filii q [illegible] ita futurum sit ubi si
lius procurat adire patre dicente q n potuit [illegible] filii
[illegible] movere ad repudiandum expectat patris voluntas q potuit
sperari [illegible] q a filio destinatur.

20 Postrea n obstat q n interesse patris scire vel ignorare fi
lii aditionem q satis est q interest filii explorare patris volun
tatem [illegible] ea capta possit adire ut dici solet de eo q [illegible] alterius

requiri tenet^r licet n^o teneat illud seq. l. q^ds dueduis. 5. & pap^{nian}
§ ite administr. tutor. et. cum ss.im de arbitris explicat & notat
late idem in l. cum tale & si arbitratu limitat^o ff. de condictio,
et demonstrationibus ~

Deniq3 n^o obstat d. l. servo inuito nam restitutio hered^i
tatis directa est ab aditione et q3uis p oia similis esset adi
tioni q^{ad} d. l. servo inuito illud solum sequeret^r, iussum patris n^o
debere precedere esset tn necessaria voluntas patris vel dom^ni licet
ea post facto interposita — Et apud Hispanos iudicando et respon
dendo n^o pt recedi a nra opinione quem probata est p l. 18. tt. 6.
p. 6. cuius arg.^o illud etiam pbandum est monasterium hereditatem
monacho delatam inuito vel ignorante monacho adire posse et ad
iret Riminaldus in l. 1^a C. q admitti n. 14 — hoc amplius statutum
est iure hispanie ut mulier nupta q3uis n^o possit facere contractum aut
quasi contractum sine licentia mariti possit tn sine ea adire hereditatem
sibi delatam cum benef. inventarii. l. 55. Tauri q3 est l. 1. tt. 3 lib.
5 nove recopil. — monacho hereditatem monacho delatam eo inuito adire possunt — mulier sine licentia mariti adire pt

Ad tit. in ppr. de in bonorum poss. ~

21 2° colligit^r in hoc ppr. differentia inter aditionem here
ditatis et bonorum poss^{em}. ut ad illam pcedere debeat patris iussus
ad hanc sufficiat ratihabitio idem probat l. 3. & adquirere se de
bonorum poss. l. ult^a in prin. § quis ordo in bonorum poss. servetur.
l. pen. ff. tum ratam haberi l. ult^a C. q admitti —
Et hec diuersitas ui multis ratis principiis l. nam in aditione
urget iussus ne cui alieno patri obliget^r, que ratio equiparari in
bonorum poss^{em} p quam creditoribus hereditariis qs obligatur quemadmodum in
heres. l. 1. 2. & 3. ff de bonorum poss. —
— Rursus bonorum possessor heredis uicem p oia habere d. l. 2.
et hereditatis appellat^r bonorum quoq3 poss^o continet^r l. hereditatis appe
et hereditatis late l. 138 de verborum sig. adeo ut edictio de dando heredi impleat^r in

in bonor. possessore l. si is q in possessione ... ff. de bon. pos. j. de liquaris
statandis. et cui mandat ut agnoscat bonor. poss. mandatum cre
dit ut adeat l. si qs mihi bona. 25. ff. de aq. l. si mandavit j. Socin. —
— Praeterea q bonor. poss. acquirit heres extitisse dr l. 1. C. ut liberi
et p herede gerere l. pubescen. C. de iur. deliberandi. at q gerit p
herede adit l. p herede 22 j. Socin. cons. sicut in adit. et gestione
hereditis requirit iussus ita et in agnitione bonor. possessionis. sed hec
dit his q agnitio bonor. possessionis coram Judice fieri debit l.
fin. C. q admitti filius aut sine voluntate patris n. pt in iudi
tio sponte l. 1. et 2. C. q legitimam personam. l. fin. ff. sancimus
ex necessitate C. de bonis q liberis q. ad agnoscend. bonor.
poss. precedere debet voluntas patris —
Denique ratihabitio n. ut posse fieri nam cum filius sine
patris voluntate proponat agnovisse bonor. poss. credendus est
suo noie et n. patris agnovisse et consequent. pater n. potuit ratum
habere q suo noie g. est gestum reg. ratum de reg. iuri. in 6.
l. si pupilli ff. si ego ff. de negot. gestis —
— Ex qq omnib. cum videat idem Ius constituendum esse in bonor.
22. poss. q in adit. hereditatis, et inquunt Iuris interpretes in inquirenda
rone huius diff. q int. aditionem et bonor. poss. constituit hic n.
et diam rones refert et improbat Ruminaldus in l. 1. C. q admitti
n. 479. Villagnutus. n. 175. alias Alciatus lib. 4 parergon c.
3. Louvantus in tractatu de adit. hereditatis axiomate 17 et 18.
Duarenus ad hunc tit. c. 4. et lib. 2 disputation. c. 10. Pinelus
in l. 1. C. de bonis matern. 1a p. c. 3. et Decius in d. l. 1. C. q admitti.
ad l. n. omnium. 20. de ll. tandem confugit dce ab eo dissentit
Velonus lib. 3. supputationum c. 3. ex sola vetere placito hoc
pcedere putans et ad id restituenda esse illa verba nisi ... in bo
nor. poss. placuit —
23. Nos int. oes rones ea existimat magis omnis ... tribit
... Rob. translato ... item quare ... l. 1. C. q admitti
et explicat Vatt. 5. n. 2. videl. q aditio hereditatis in voluntat.

resistit & ult. de hered. qual. inst. et est de iure civili nec glo. dao civitatis in l. 1. ff de adq. vel omitt. vel cum iure civili filius neque suae potestatis neque voluntatis sit l. nam civium ff de his qui sunt sui vel alien. iur. iussus patris precedere debet ut videatur habere voluntatem in adit. alias hereditas facta sine voluntate nulla erit et ideo non potest ratificari ex dicta glo. in c. audit. § 29. de elect. ut plene in succedendis bonorum possessionibus solum considerat naturalem equitatem omissis regulis patriae potestatis & emancipatione instr. de hereditatibus quae ab intestato filius autem fam. per fictam voluntatem habet et ideo agnoscere potest remedia pretoria et quia casus quaerenda est successio patri requiritur eius ratihabitio quia ratione omnis receptum est, tenet Curtius Junior in d. l. si non n. 33 Riminald. 471. Coq. admitt. quibus ... ult. ab ea discedat dimetio quia verius est filium familias etiam quoad ea quae iuris civilis sunt voluntatem habere cum ea omnibus casibus obliget ut supra diximus ~

24 Rursus quia attenta ea ratione filius non potest petere restitutionem fidei commissi sine iussu patris cum ea fuerit inducta ex sen. consulto Trebell. l. res autem 7. ff de usuf. & ibi in certum est eam posse petere in consulto patre l. sequens 30. & si filio l. de leg. 1. l. servo invito domino. 65. ad Treb. ~ Nec satisfacit hunc arg. qui adiecerit aliam rationem Vart. quia ipse affirmat recipi per explicationem precedentis rationis quia ... aditio hereditatis esse actum solemniorem bonorum poss. quia per aditionem hereditatis transeunt in heredes actiones directae iure directo l. cum heredes 23. ff de adquirenda poss. l. etsi sine d. & ibi quod papinian. in fine ff de minoribus. sed per bonorum possessionem solum transferuntur iure utilia & quos aut de bonorum poss. et contingit in fideicommissi restitutione per quam utiles actiones transeunt in fideicommissarium sed quia de fidei commiss. hered. restitutio fideicommissi iuris civilis sit quia tamen non est actus tam solemnis sicut aditio non requirit iussum patris sed sufficit in ea ratihabitio sicut in bonorum poss. verum hec ratio ex eo mihi displicet ... quia tota pendet ex differentia actionum utilium et directarum quas

quoad effectum nullum est discrimen l. actio 47 de negot. gestis imo utilis potior est quam directa l. 1. C. de action. et ob. l. 3. C. de nouationib. et ideo in ea interponenda et transferenda non debet adhiberi minor solemnitas - deinde optio seruis non est actus tam solemnis sicut restitutio fideicommissi et tamen optio non potest fieri a filio sine iussu patris l. Julianus. 10. ff. de leg. 1. et in exigendo iussu non considerat solemnitas actus -

25 Vnde sibi rursus omissa in supra sequentibus recipit ea ratio quam primo scripsit Vals. d. n. 2. vers. vel dic quia ratio docens eandem petendam esse ex l. actus legitimi. 77. ff. de reg. iur. nam et actus legitimi id est a lege inducti regulariter in diem et sub condit. fieri possunt et omnis de Nouis obligat. ff. de compt. et vend. sunt tamen quidam actus legitimi qui condit. aut diem non recipiunt qui enumerant in d. l. actus cuius sententiam solum pertinere ad actus ibi expressos docet gl. 1. ibi et in d. et omnis de Nouis in diem, Frmola in l. hereditas ex die col. 3. ff. de hered. instituendis Alex. in l. a diuo pio et in vendit. n. 16. de re iud. et cum alys post reffert Cobb. in 4. c. 3. in prin. n. 4. et cum inter illos actus enumeret additio hereditatis conditionem non admittit neque diem. l. cum q. 51. et fin. ff. hered. et consequent ratihabitio patris in ea non sufficit quia si sufficeret esset interim in suspenso et velut a condit. penderet contra l. actus legitimi. quod non eque pendit in bonorum poss. et in restitut. fideicommissi quia cum non sint de actib. ibi enumeratis in suspenso esse possunt et a condit. pendere et consequenter a ratihabit. patris vel dni. quam rationem probat Castrensis Alex. et Aretinus et et satis bonam appellat Jasson n. 28. et Ariminalis in l. 1. C. quod admitti dicit meliorem quacunque alia et rursus tam Phelinus denique in repetit. illius l. n. 79. -

26 Hic ratio inprobat Decium in d. l. 1. n. 100 Carolo Ruino n. prin. 1. ex eo quia emancipatio quamuis enumerat in d. l. actus ex ratihabitione pendere potest l. Jubemus C. de emancipation. liberorum atque ita aparet aut in ratihabit. non inesse condit. aut falsam esse predictam rationem - cui obiectioni videt Ariminalis in d. l. 1. n. 54 in casu d. l. Jubemus requi

requi voluntatem filij in ipsa emancipat.e — Sed contrarium aperte colligitur ex illis verbis Vel postea consenserint — quare probabilius est quod praeceptores non videbant in illa lege non requiri consensum filij absentis in mod.o ratihabitionis sed acceptationis moventur ex eo quod ibi agitur de emancipat.e facta per principis rescriptum per quod quaeritur filijs absenti et ignoranti quod beneficium principis habeat vim legis. l. pen. C de donation. int. et ea quae ex lege competunt ignoranti quaeruntur l. cum pat. 79 § surdo de leg. 2. Et in his consensus absentis non requiritur ad valorem actus qui jure de perfecto valet sed ad hoc ut si illud fiat irrevocabile ut vulgo dicitur de legato quod post adit.m hereditatis vere quaeritur legatorio, post acceptationem ipsius legatarij, irrevocabilitur, et post mortem testatoris fit ~ //~

27 ~ Verum haec solutio non videtur convenire verbis illius text. quod consensum filij desiderat ad valorem emancipationis dum ait filius liberari a patria potestate, si ipsi postea consenserint atque ita insinuat emancipat.s in suum pendere assensu filij quod apertius probant postrema verba illius text. ibi nisi infantes sint qui et sine consensu hoc etiam modo sui Juris efficiuntur quae verba significat in maioribus consensum requiri ad hoc ut sui Juris efficiantur et sic ad valorem actus non ut fiat irrevocabilis ~

28 ~ Rursus s.d. eo difficilius redditur ex eo quod electio ratihabitionem admittit et quod sicut id. de elect. ubi gl. Abb. sentiunt recordantes aligat et tx est de actibus quae in diem vel sub conditione fieri prohibentur ind. l. actus legitimi ibi optio nam Verbum scribi additum est gratia exempli ut ibi nd. Petrus habet optio Rutz ab elect.e non distat quae sub conditione fieri non potest. c. 2 de elect.e in 6. cuius in arg. videbant praeceptores negando electionem ratihabitione confirmari posse per tx in c. auditis. 29. ex. de elect.e et ad tx in c. ij sicut videntur elect.s ibi a principio valuisse meo sub. sed quae potest non infirmari ratihabitio interponitur probat liberat at infirmat.e ut docet et explicat Abb. ind. c. auditis n.o 9. ~

~ Sed haec solutio non tollit difficultatem si consideres quod ubi agimus de ratihabit.e electionis vel bonorum possessionis aut cuiuscumque alterius
actus

alius semp presupponimus alium valere [illegible] ga si esset [illegible] possit ratihabitio confirmari ex l. quod ab initio de reg. iur. et in tali electione nulla loqr ita in c. auditis ut probat apte in [illegible] quod electio quae fuerat irrita quo fit ut electio in quam cadere posit ratihabitio ea ad sui vita confirmetur et sic ab ea pendere possit quoius sit alius legitimus et q[uod] [illegible] possit — Praeterea explicatio Decius cons. [illegible] relatae verum [illegible] quod

29 sententia d. l. actus legitimi non solum comprehendit actus ibi enumeratos sed et alios qui a lege instituti sunt ut statim ex eis resultet aliquis effectus

intellectus ad l. actus legitimi praesens et purus ut patet in adoptione quae ad spem fieri non potest l. sibi 34. alias iniugit quaesitum ff de adoptionibus et in interpositione auctoritatis tutoris l. et si conditionalis 8. ff. de auctoritate tutoris et in servitutes constitut. l. 4 ff de servitutibus atque ita apparet actus enumeratos in d. l. actus exempli loco poni quod satis indicat verbum velut atque ita illa reg. etiam ad alios actus pertinet quod exemplari non arctant reg. l. damni infecti 30 § ult. ff de damno infecto quod confirmari potest ex eo quod iurisc. ibi non tractat de enumerandis actibus legitimis sed docet eos actus quotquot sint in totum vitiari per temporis vel conditionis adiectionem ut merito in sua car[?] ea reg. sine [illegible] exemplis exponat ut docet princ[?] non solum ad actus enumeratos in d. l. actus quod legum [illegible] ibi ita intelligitur Albericus et Corasius in d. l. 4 de servitutibus Forcatulus in dialogo 83. Cobb. in 4. 2 p. c. 3 in princ. n. 4. ex quo colligitur eam reg. non probare efficaciter eorundem [illegible] adultam inter additionem et bonorum possessionem cum intelligat etiam de aliis actibus pure ibi enumeratos qui instituti sunt ut purum et praesentem effectum operentur [illegible] esse ut bonorum possessio — Denique quia si actus legitimi non recipiant diem neque conditionem extrinsecam recipiunt tamen intrinsecam ut in ead. l. [illegible] non numquam sane conditio ratihabitionis patens ex natura actus inesse ut alterius personae qualitate et iuris dispositione atque ita vitium adduci efficere non debet —

quapp ego inhaerendo vestigijs Vult. eorum duas petendam esse ex(?) primo a Justin. in § quos autem inst. de bonor. poss. ibi heredes ipso iure non fiunt nam haec verba illa ipso iu. vatici solent auspi ego (?) cam expositionem ut significet directo et recta via non per circuitum et obliquum quemadmodum in l. 4. ff de servitutib. et in l. si vinus § pater respexit. ff de pactis et ff vulgari et sequens hoc(?) verborum augrio ut ad nuebrorum Julium explicat obseruant Visonius de verbis sig. verbo ipso iure obb. in reg. possessor. 2 p. c. 6. n. 6 — — quomodo intelligan verba ipso iure

Atque ita sensus illius § est praetorum non fieri heredem directo et recta via quemadmodum efficitur is qui iure civili adit hereditatem sed per obliquum loco heredis constitui. Ex quo constat ratio duarum inter aditionem hereditatis et bonorum possessionem nam cum filius adeundo directo et recta via heres efficiatur directo quoque et recta via patrem suum heredem facit l. placet § heres et iure civili actibus et pasibus directo in eum transeunt sive heredi esse [illegible] et jus heredis semel assumptum dimitti non potest l. et si 23 de adqr. poss. et jus heredis semel assumptum dimitti non potest l. et si fine § sed quod papinianus in fine ff de minorib. l. q soluendo 88. § de hered. instituend. l. ex facto § sed § Julianus longius ff de vulgari et ideo ne per aditionem filij patri efficiatur heres directo atque ita invitus cui alieno obligetur necesse est jusum patris fieri ut late in prin. sup iis legis diximus at in bonorum poss. praetor non facit heredem ipso iure id est directo sed per obliquum et circuitum loco heredis constituit eum quem vocat ad successionem ut in d. § quos autem et cum omnis praetorum po testas circa judicia versaretur l. 2 § cumque consules de origine juris praetor non directas actiones sed utiles dabat bonorum l. prin. ff de succ. ed. iu. praetor non directas actiones sed utiles dabat bonorum possessori — Ex quo intelliges quantum jus civili alteri differat he reditas quam bonorum poss. illa successio in universum jus defuncti nihil aliud quam de qua sig. — bonorum poss. jus persequendi retinendique patri monij l. 3. § bonorum igitur ff. de bonor. poss. quae audiut cum definit. ratio adit. et bonor. poss

monij l. 3. § bonorum igitur ff. de bonor. poss. § ideoque praetori accomodatur huius actionis de qua in prin. inst. de action. ideoque praetori accomodat huius actionis de qua in prin. inst. de action. ideoque praetor accomodat judicia et actiones dictat ut proxime dixi — post(?) praetoria judicia et actiones dictat ut proxime dixi —

Sed q[uonia]m actiones utiles quas p[rae]tor bonor[um] possessori pollicet[ur] eund[em] habent effectum quem directe l. actio §. ff negotio. gest. bonor[um] poss[essio] in p[ro]p[r]ia viam heredis habeatur in l. 2 ff de bonor[um] poss. et ea ra[ti]one p[ro]cedunt illae comparationes quas int[er] heredem et bonor[um] poss[essore]m sup[ra] memoraui – ex qq deducit[ur] rao quare filius possit agnos[ce]re bonor[um] poss[essione]m citra voluntatem patris satis q[uonia]m p[ro]cum n[on] fiebat directo heres neq[ue] eum obligauat directo hereditati –

Nec obstat q[uod] indirecte et p[er] obliquum oneris hereditatis obli[ga]get nam cum id ex equitate p[ro]fiscat[ur] actiones utiles dicunt[ur] idest equ[ip]olle duarenus lib. 1. disputation. c. ij p[rae]tor aut[em] [illegible] equitatem seruare de l. idem p[ro]pono § quamuis ff. de bonor[um] poss. utiles actiones ita temperat ut locum habeat sequuta ratihabit[ione] patris et n[on] alias et ideo c[on]cedit filio bonor[um] poss[essione]m citra voluntatem patris emolumentum pa[tri] [illegible] cum eam ratam habuerit – ead[em] q[ue] rao facit ut in restitut[ione] fideicomissi sufficiat ratihabitio d. l. [illegible] inuito q[uonia]m actiones inde p[ro]uenientes n[on] sunt directae sed utiles quas modicatur [p]retor sicut p[ro]uenientes ex agnit[ione] bonor[um] possessionis –

30. Ex qq dissolues arg[umentu]m s[upr]a adducta q[uonia]m [illegible] aditio hereditatis et bonor[um] poss[essio] similes sint eundem q[uia] habeant effectum actiones tri[buunt] ex illis p[ro]uenientes in filiofam. differunt p[ro]p[ter] d. ronem – sed illud p[ro]bibitum inscriptum habet q[uod] dicit in hereditatis ap[pe]llat[ione] de bonor[um] sig[nificati]o quae re[fe]renda est ad l. Iuliam et papiam ut inscriptio indicat et est sensus q[uod] quemadm[odu]m n[on] cel[i]bes ex l. papia omnod[o] hereditatis capere n[on] poterant ita etiam n[on] p[ote]rant capere q[uonia]m eadem militat rao et p[er] obliquum n[on] [illegible] id q[uod] lex directo vetat reg[ula] cum qd una via de regul. iuris. in 6. –

31. Ad aliud arg[umentu]m deductum ex l. 1. et 2 C. q[ui] legitimam p[er]sonam [standi in] iudicio sine [illegible] patris coram p[ra]etore tri[buere] n[on] p[ote]rit petitiones bonor[um] poss[essioni]s q[uonia]m hae sine lite et sine ulla iudicij ordinatione a p[rae]tore dabat[ur] n[on] ut a iudice sed ut a iure dicente l. 1. ff de iurisdict. om. iud. –

Denique ad arg[umentu]m deductum ex eo q[uod] pater ratam n[on] p[o]t[est] habere bonorum poss[essione]m iam nou[iter] n[on] petitam indeb[ite] p[ro]ut cum p[er]sona patris et filij

vna respicit l. fin. C. de impub. et al. subst. q filius adquisitus sit patri emolumentum bonorum possessionis semper videtur patris nomine petere quamvis sibi petat et ideo patri ratam haberi ait bonorum poss. a filio petitam — Unde si non a filio sed ab extraneo petat bonorum possessio que alij competit non petentis sed alterius nomine peti debet ut rata haberi possit l. 3. § adquiri vers. q si me non mandante ff. de bonorum poss.

¶ Ad versiculum de vnde legitima ¶

Rursus 5 versiculum hunc refert ad principium vnde sit ut sit sensus filium non posse adire hereditatem matris sibi delatam nisi precedat iussus patris quam interpretationem probat Rutilius notabili 2. et est versus ta sm. Aretum in l. 1. C. de bonis maternis 2. p. n. 35.

32. Sed hec interpretatio plerisque displicet quia semper ea relatio non fit ad primiora ut regulariter fieri solet et debet l. si id 3. vers. vlt. ff. de iuris d. om. iud. atque ita existimant versus hunc referendum esse ad id q proxime dixerat consulto ut sit sensus in adquisitione hereditatis materne filio delate ratihabitionem sufficere quemadmodum in bonorum poss. moventur eo quam hereditas filio defertur nouo beneficio sen. consulti orphitiani per bonorum poss. debet ad eam admitti l. vnica § ut ex lt. et senat. consult. bonorum poss. detur.

— Sed hec expositio non videtur quia post sen. consul. orphitian. filius matris fit heres legitimus l. matris C. ad orphitianum et facit huic ibi sed vnde legitima hereditas matris. neque enim probat. d. l. vnica quia non pertinet ad successionem liberorum sed militum q si per delictum damnarentur eorum hereditas cognatis usque ad certum gradum deferebatur ut explicat erudite Cuiacius lib. 4 observationum. c. 14

— Quia ergo per probabiles non quasi alij tentarunt et mihi aliquando placuit versiculum hunc ad utranque partem non referendum esse quia clausula in fine posita ad omnia precedentia refertur l. 3. § filius inter medios 3. de liberis et postu. l. talis scriptura vers. vlt. ff. de leg. 1. et erit sensus q si filius velit admitti ex sen. consulto q fieri potest citra beneficium bonorum possessionis iussus patris precedere debet si vero per bonorum poss. vnde legitimi que etiam ei competit post sen. consulto. l. 2. vers. vlt. ff. vnde legitimi not. gl. in l. 1. C. q admitti huic sufficiat ratihabitio.

33. Ut ipse intestato iure vera sit n. succedit &c. ideo ibi legitima hereditas quae ostendunt tractati in Rubr. de hereditat. ab intest. qui civili n. de bonorum poss. quae ultimam censeo. l. integrationem tam quod probat iuris consult. et matris hereditatem patri quem directo ideo patris ipsum in ea ad quanda deinde pendere – neque in omnium movere debet quod relatio debet fieri ad primiora quae quando materia subiecta suadet ad umotiora fit ut docet Vazq. in l. talis scriptura ff. fin. n. 3. –

Praemissa haec utilitatis expositio sententia huius de hered. quod hereditas matris filio defert ex Sen. consulto orfit. ut patris huius regit in adit. cui plene subque de qq singulis est disputandis –

34. §. 1. quod ex Sen. consulto Orfitiano hereditas filiis deferat probat in l. 1. ff. de fin. et ff. ad Tertul. in l. 1. C. ad Orfician. in princ. inst. eod. explicat Antonius Augustinus in tractatu de ll. et Sen. consultis ubi Orficianum Neque obstat quod origo huius successionis orationi principis tribuat in l. sacratissimi. ff. ad Tertul. nam idem est ius orationis et Senat. consulti nam ubi principes aliquid expedire iudicabant orationem in senatu proponebant ipsi quae auctores censebant cuius rei quod senatus decernebat l. cum hic status 33. in princ. de donationib. int. vir. et ux. atque ita saepe fit ut quod uno loco tribuit orationi id ipsum in alio tribuat senatui quae non sunt diversa sed ad reconditi amiduuenda exp. d. observat ut ad multorum Iurium interpretationem notat Brissonius lib. 1. selectarum antiquitatum c. 23. Velonus lib. 9. supputationum c. 19. – exempla sunt in l. cum hi ff. de transactione Iuncta l. elegant. 23. §. 1. in fine ff. de edit. indebiti et in l. 1. Iuncta l. non fit 12 ff. de usuris. –

35. Ut adversus obstat quod ius successionis quod filiis tribuit in nostro &c. ex senatus consulto Orficiano multo ante ipsum admissum fuisse videtur nam Scaevola qui floruit ante tempora senatus consulti Orficiani ut constat ex traditis a Tiraquello lib. 1. variorum c. 13. et Vazquino in Scaevola, sane filiorum successionem in agnovisse in l. filia. 13. ff. de inoff. testo. et Marcellus qui Scaevola fuit anterior aut certe contemporaneus ut constat ex l. cum quidam. 29. ff. de legatis 2. filiorum successionem in hereditate matris admittit in l. nam etsi. 4. ff. de inoff. testam. praemisso ad inductionem utriusque &c. quod nemo potest movere querelam inoff. nisi qui alias successurus esset ab intestato ii contra cuius bonis qui

querelam movet l. posthumus & si quis ex his ff. de inofficioso —

36. — cui difficultati videt Petrus Faber in l. quotiens duo filii de exegetur. Rebardus de authoritate prudentum c. 12. ea hic esse intelligenda in filiis natis ex matrimonio facto per coemptionem quod dabat ius succedendi in bonis maternis etiam ante senatusconsultum orfitianum ex Ulpiano in fragmentis tit. 26. ... ad liberos ... inquirat. Antonini ... falsum esse ut sine conventione in manum legitima hereditas ad filios pertineret quod sic intelligendum est ut filii nati ex matrimonio per quod mulier in manum mariti conveniebat matri succederent ante senatusconsultum orfitianum oratio enim et senatusconsultum ... sunt ut ... de hijs filii intelligendi sunt ... et matribus ... querelam inofficiosi testamenti filiis ... matris quam si ab intestato succedebant —

37. — Quo circa explicat. ... est olim apud Romanos fuisse ... matrimoniorum genera fiebant enim usu, farre, et coemptione et per hoc ... mulier in manum viri conveniebat ut ex Cicerone in topicis ... et ... Connanus lib. ... lib. 3. adversus gentes tradunt et explicant Connanus lib. ... lib. 9 variorum c. 16. Vuisonius de ritu ... commentariorum c. 3. Rebardus lib. 9 variorum c. 16. Vuisonius de ritu nupt. pagina 6. ... ad topica Ciceronis c. 8 n. 3. ex his autem matrimonium firmissimum erat quod fiebat per coemptionem per quam mulier transibat in familiam mariti et efficiebat velut eius filia quae tunc inter suos heredes connumeratur ab Ulpiano in fragmentis tit. 22 ... sui heredes et quasi agnatus ... falsum per maritum ut idem Ulpianus docet tit. 23. ... agnascitur et consequenter mulier quae in mariti manum conveniebat efficiebatur soror filiorum suorum ut commemorat Dionis. Halicarnaseus lib. 2 antiquitatum romanarum atque ita erat legitima heres filiorum non matris sed sororis hinc et propterea ... potuit movere filia querelam inofficiosi testamenti matris ante senatusconsultum ... in d. l. filia et in d. l. mater et his —

38 Verum hec interpretatio mihi numquam placuit tum quia constat in aliis iuribus matrimonium fuisse ... per coemptionem tum etiam quia quamvis hoc constaret filius non poterit ut soror movere querelam inofficiosi testamenti matris quia hoc ius solum ... fratribus et sororibus turpi persona herede instituta

Tum matrimoniorum genera olim fuisse

l. si fratres. C. de inoff. quo arg. aliam interpretatus ad d. l. Titia
ingbat gl. ibi verbo socer. ~

39 ~ Quamquam verius esse existimo filios a matre exheredatos vel pre
teritos potuisse agere querela inofficiosi ante sen. cons. Tertul. et Orfician. quod satis
aperte probat l. 1. ff. de inoff. dum ait omnibus parentibus et liberis
permissam esse querelam quod verbis continent etiam filii respectu matris
neque in contrarium movere debet quod filii ante sen. consultum Orfici. non admitte
bantur iure civili ad legitimam hereditatem matris ab intestato quia tamen
admittebantur iure pretorio ut cognati ut refert Justinianus in princ. de
Sen. cons. Tertulliano. Sufficiebat autem ad movendam querelam ut quis ab
intestato esset successurus saltem beneficio pretoris l. postumus verso ab
intestato ff. de inofficioso ratio est quia querela dabatur propter pravitatem impie
tatem atque ita in exheredanda magis attendebatur naturalis ratio et equitas
quam iuris civilis dispositio que filios ad matris hereditatem non admittebat ~

40 ~ Colligitur ex hoc verbo. Juncto princ. ut bona materna iure isto pleno iure
patri adquirantur quod satis probat textus non quatenus requirit iussum patris ad adeundam
hereditatem matris filio delatam quod iussus non esset necessarius nisi patri que
reretur arg. l. miles 4. de castrensi peculio – Butrius confirmat hec sententia ex
l. 3. § absentum potestatis verso sin hec si matre ff de donation. inter vir. ~ Item
ex § igitur inst. per quas personas, ibi sine illa distinctione et ibi exceptis castren
sibus peculiis nam exceptio firmat reg. in casibus non exceptis l. nam quod liquide ff.
de penu legata l. fin. § fin. de vino et oleo tritico legato – Denique ex l. mu
lier 22. § ad Trebel. l. filiis matrem 25. C. de inoffic. quod quibus consulit
matri desiderant ut bona ad maritum non perveniant que sane cautio
supervacua esset si filius patri non quereret bona materna contra opinionem
antiquos glosatores observat gl. in l. cum 5 ius 13. § ult. verbo neque filius
verso alii dicunt et hoc et est opinio communis quam late tractant pinelus
in l. 1. C. de bonis maternis i. p. a n. 19. Caldas pereira in l. si curatorem
habens verbo lesis n. 122 ~

~ Deinde Sane communem sententiam adversi solent textu quasi expressa l. f. filius non impu
dit. 22. verso quin alii commodis victoris patrat ff. de inofficioso. – 2 l. pen. § ad trebel.

ad l. cum oportet C. de bonis q. liber. ibi quemadmodum in materni[s] p que Iu. plures magni nominis authores quos refert Decius l. in 123 docent materna bona etiam ante constitutionem imperatoris Constantini in l. f. C. de bonis maternis non ad qui patri pleno iure et eam sententiam transtulerant q. materne testat. Alciatus lib. 4 parergon c. 13.

Id non est recedendum a omni cui non obstant iur. adducta in contrarium nam id in l. filius non impedit. unde plures assignavit solutiones quas referunt et improbant Pinelus ibi prime n. 21. Decius n. 129. Velonus lib. 4 supputation. c. 4. Conanus lib. 9 comentarior. c. 9 in fine. Id mihi semper apta visa est sententia illius id scilicet q. patre non amittit commodum legati sibi relictum in tt. si illud accusaverit quasi inofficiosum qa non suo sed filij nomine accusat.

41 Pro cuius interpretationis explicat. et plena illius intelligentia sciendum est q. qui qs impugnat tts quasi inoff.[osum] si non obtineat in querela amittit id q. sibi relictum est in eo tt. et fisco aplicat. l. papinianus § meminisse ff. de inoff. tto. qua ratione patre cui legatum relictum erat ind. l. filius cum non obtinuisset in querela q. intentavit filij nomine amisisse videbat. legatum q. sibi in eodem tt. erat relictum. id unum inde Iuriscultus rationem praemi[si]t tunc in § gnl alij qa reg. § meminisse non procedit in eo q. alterius nomine agit et impugnat tts si ipse commodum cum effectu sit sancitum est et ubique exemplis appositis explicat ibi Ausonius et id l. tutorem 22. ff. de his qq ut indignis. x quam sententiam verbum illud alij exponendum est idest alterius nomine ut in l. si pater. 10. § ult. ff. de inoff. ttoi. ibi nisi id totum alijs ad ministravit.

42 Post etc. intelligi tales ille off. non de commodo pecuniario id bonoris et existimationis ut intellexerunt Socinus in l. cum filio n. 3 de legat. 1. et Velonus lib. 4 supputat. c. 4. atque ita probat is id hereditatem crea de inoff. ttoio. quem filio cuius nomine patre egit querela id litem de inoff. ttoio ex persona et meritis filij ordinari et pagi et sequent commodum iudo inoff. ttoio ex persona et meritis filij ordinari et pagi et sequent commodum iudo nomine eius (qui loco anteponendum est) l. respondendum C. de institution. filio quem de cuius meritis agit ut di inoffi. reg. q. sufficit ut patre non amittat sibi relictum in eodem tt.

Cuius sententiae comprobat contra premisit Iuriscons. rationem assignans in offi. gnl alij ut alios insufficienti solet in l. ergo de iurisd. om. Iudicum

in l. 1 ff. de interrogat. action. in l. cum heredis tabulis ff. quis sit
prim. de his qq. ut indig. in l. quamvis C. ad l. Jul. de vi et alibi sepe
et ex hoc constat non juste recessisse ab hac interpretatione Pinelum d. collo
quod sine causa ratio decidendi ponit ante decisionem quod insolens esse
tante putat Pinel., cum hoc sit frequens et familiare Jurisconsulti ~
43 Et ex his colligit quod Jurisconsultus ibi dicit de commodo victorie
si ad pecuniarium respectat exponendum esse verbum alij idest alterius
noie vel si non ad pecuniarium sed ad honoris commodum respectat tunc stare
verbum illud in sua proprietate nam ignominiosum et injuria patri
nim erat filium exheredari ut insinuat l. multi non nota patris
ab papiniani ff. de liberis et post. et explicat Costa l. p. 8 vers. si tantum
non his atque ita effectus querele est ut declaret filium iniuste exhe
redatum fuisse et deleat nota exheredationis et hoc est commodum quere
quod pater non sibi querit sed filio quia ipsius filij iniuria est ut in l. papi
nianus de inoff. testo. non quemadmodum alie iniurie que hi filio fiant ma
gis patri dicunt irrogari sed patri inst. de injurijs l. in personam §.
item pater ff. de patiis l. si unius 17. et filio fam. ff. de iniurijs. ideoque pater potest
eam remittere etiam invito filio ut colligit ex eo text. in d. l. intrando pagi
ab papiniani et ita judicatum dicit Pocius de inoff. 120. et idem sentit
Pinel. in l. 1. C. de bonis matern. 3. p. n. ult. quod verius est in querela inoff.
quam neque movere potest pater sine filio d. l. papinianus et ideo merito dixit
commodum victorie pertinens ex querela filio quem eoque respexisse et Jurisc.
consultus in d. l. filius ibi indignatio filij est et ibi totum de meritis filij
agit —

nota quamvis
iniuriam filio irro
gatam posse patrem
remittere nisi le
vibus et absolute potest
et nisi in querela
inofficiosi test. quam
movere non pt. filio
invito —

44 Rursus non obstat text. in l. pen. § ad trebel. qua non loquitur de acquisit.
facienda patri per filium sed de restitutionis filio competenti in bonis
maternis et est sensus quod filio desinat heredibus quamvis sit in potestate
patris et in eo sensu intelligendus est etiam text. in l. 2. C. ad S.C. tertull.
ibi sibi quesierit — Sed adice illa difficultatem hanc non licuisse
dictionem (tametsi) que exprimit casum magis dubitabilem compli
plicat minus dubitabilem atque ita signat filium qui in patris potestate

est matri succedere quamvis dubitabilius sit[iiii] an ea in successionem esset admittendam si filius sui iuris sit quia in verum non erga quod ius succedendi non est cur magis dubitet de filiofamilias quam de eo qui sui iuris est –

– Propter quam difficultatem omnes intelligunt eum de in filio adoptivo vel arrogato cui difficilius redit ius succedendi matri ea ratione quia eum per adoptionem vel arrogatus passus fuerit minimam capitis diminut. l. 3. ff de capitis diminut. et minima inst. eod. non videbat admittend. ad legitimam matris hereditatem quia legitimae hereditates pereunt capitis diminut. l. capitis. ij. ff. de suis et legitimis hered. Sed nihilominus tendit consultus matris hereditatem ad eum pertinere quia capitis diminut. non pereunt hereditates quae veniunt ex l. et senat. consultis d. l. capitis. l. tutelas ff de capitis diminut. l. 1. et capitis ff ad tertul. et sequend. inst. de senat. consul. orfitiano atque in dicto (tametsi) stat propter maiorem difficultatem quae stat in successione filij adoptivi vel arrogati –

45 Verum hec interpretatio et continet dictam in se vetam non in conuenit illi Ict. qui non meminit adoptionis vel arrogationis atque ita ad eum casum non ut restringendus maxime quia adoptio vel arrogatio quae fasti sunt supple ei non debent l. in bello. et facti ff de captivis et postl. revers. imo multo potius intelliget ille Ict. in filio qui est in potestate patris naturalis quia in eleganti verba deduco ex l. filijs. 6. eod. tit. quae habet verba aut hoc iuremquem l. pen. et eiusd. loco sumpta est ut inscriptio indicat et probat matrem admitti ad successionem sui filij tametsi ea in aliena potestate sit quia non potest intelligi in matre quia arrogatus est in aliena potestate cum feminae arrogari non possint nisi ex rescripto principis atque ita necessario intelligendus est ille Ict. de matre quae est in potestate patris naturalis quam sententiam insinuat mihi Iustinianus in fine prin. inst. de sen. consul. tert. cum ait matrem a tertulliano sen. consulto admitti quamvis sub parentis potestate sit sane istum parentis naturale est et arrogatori non ut conuenit quo fit ut quemadmodum in d. l. filijs paulus loquitur de sua potestate patris naturalis ita et in d. l. pen. de eadem potestate loquatur –

46 atq. ita manet integra difficultas. Circa casum filij successionem quasi magis dubitabilem in successerit Juris consultus ego existimo in filio aut matre in potestate patris existentibus maiorem dubitationem exco dederi quod senat. consul. Orficianum inductum fuit ratione naturali de qua in l. cum ratio de bonis dam. et Tertullianum ratione pietatis de qua in l. nam et si parentibus de inoff. testam. quae ratio et casus videbat cessare quia filius aut mater sibi quaesituri non sunt hereditatem sed pater cui alijs est adquirenda cum ergo videatur hoc casu matris hereditatem ad consanguineos pervenire quam ad patrem cui per filium adquiritur hereditas atque ita dicendum videbatur cessare senatusconsultum quam difficultatem sentiens Jurisconsultus et insinuans deferendo filio magis successionem non esse denegandam tametsi in patris potestate sit ratio est quia adire videatur persona filij cui primum hereditas quaeritur nec impedimento est quod per ipsum sit adquirenda patri de quo multum constituit lex quae prospicit utilitatem filij quam et ipsius patris futurus est suus heres.

47 Denique non obstat lex in l. cum oportet C. de bonis quae liberis ibi in veteris Juris observatur. Juncto verbo minime patribus adquirant quemadmodum in maternis bonis nam ut hanc difficultatem evitet glossa posito in veteris refert ea verba ad constitutiones imperatorum Constantini in l. 1. C. de bonis maternis Theodosij et Valentiniani l. 1. C. de bonis quae liberis in quibus statutum est ut materna bona patri non quaerantur pleno iure est quae ita interpretatio testatur Zinel. l. n. 3. Ratio vero sit ad mittendo quo ad illa verba quemadmodum in maternis non hi convenit illis verbis in veteris Juris observatur quae ad Jus antiquum ff. quod erat ante novas imperatorum constitutiones referuntur arg. l. 1. et 3. ff. de petit. heredit. et alt. Junta gl. verbo veteris Juris inst. de hereditatibus quae ab intestato.

48 quoque dicendum est Justinianum ibi referre quasdam res quae Jure antiquo patribus non adquirebant quae hi illes sint non exprimit, deinde adiecit certos casus expressos a praecedentibus imperatoribus in ll. proxime allegatis in quibus id introductum est et omnium exemplo generaliter definit Justinianus id esse observandum in omnibus adventitijs undecunque quaesitis ut patri quo ad proprietatem non adquirantur itaque sensus illius legis quod sicut Jure antiquo aliquant dictis in quae filius

filius patri n. adquirebat & postea ab imperatoribus alii inducti sunt ita Iustinianus id generaliter decrevit in omnibus adven[ticiis]
49. ticiis. — Ad q. sint ibi casus in qq. iure antiquo patri n. adquirebat dubitari n. inmerito potest & inveniunt plerique Iustinianum sensisse de Castrensibus peculiis. que parentum adquisitionem effugiebant l. ex ndta. 10. ff de Castrensi peculio. l. ult. C de inoff. d. l. cum oportet verbis exceptis l. 3. C de castrensi peculio militum lib. 12. & l. inst. per quas person. obid, quia castrense peculium proprium patrimonium filii dicitur in l. 1. & pomponius ff. de minorib. & in l. 2. ff ad macedonianum —

Que interpretatio impugnari solet ro arg. quia secundum veriorem sententiam castrensia iure antiquo parentibus adquirebant licet in his libera administratio fuerit concessa q. probat. l. ex eo qa si filius intestatus moreretur patri n. succedebat in bonis castrensibus iure hereditario dilla occupabat iure peculii l. 1. & 2 l. proponebat 9. [illegible] d cum nihil de castrensi peculio int. quos. species succedendi singularis differentia notat in l. patre illo tt. —

Ruasus qa pater potest adquirere servitutem predio castrensis peculii l. ex castrensi. 18. & l. ex bo. ordl. de servitutes ff de castrensi peculio servitutes autem nemo adquirere potest nisi i sit dnus pdii l. 1. ff comia pdior. —

Petitur qa si filius depositis non consiscat castrense peculium l. 3. C de bonis pscriptoy & constat patri adqsitum esse neque contrarium probat d. l. ex nota. cum aliis s. alegatis qa intelligenda sunt casu de libera peculii administrat. quam habent filius licet patri adqrat —
50 — Pro cuius sentie explicat. & probat. sciendum est iure antiquo etiam castrensia bona parentibus adqri iure potestatis. d postea militie favore concessa fuit filiis illius peculii libera administratio l. 4. & fin. ibi permissa administratio ff de castrens. peculio & ideo filii in his bonis vicem patrum fam. habebant l. 2 ff ad Macedon. q. imperialibus constitutionibus factum fuisse constat ex l. 1. & neque castrense s. de collat. bonorum. ibi. multis constitutionibus. l. 4. & fin. ibi principis constitut. l. hereditatis. 19. & fin. ibi statut. iure ex eis filiis. ff de castrens.

peculio et in prin. inst. qq. (?) est patris. faucet (?) ibi ex constitutionibus quo privilegio non fuit omnino abrogata et extincta adquisitio de qua et est in suspenso dum filius vivit et suo privilegio utitur. eo intestato defuncto ius patris sumit vires et retro incipit. Sane ex illo eum et pristino iure bona peculij occupat l. filius fam. 14. ibi iure pristino de castrensi peculio. l. filius familias. 18. ibi pristinum ius §. ad l. falcid. et sunt hae sententiae iuris expressa in l. si verbum filij 46. in prin. verbis. cum enim filius ff. de leg. 1. l. hereditate & patre verbis. id in superiori casu ff de castrensi peculio. l. ult. in prin. verbis magis enim. §. ad trebel. ex qq. iuribus verum interpretum certo (?) non merito tenuit Cuiatius et Romanus in digit. libri inst. per quas personas Balduinus in Iustinianum. pagina 131 Costa in l. q. duos. deum in bello in gl. verbo patris de rebus dubijs. Pacica in l. si curatorum habens verbo lesis n. 93. q. ex hac d... multorum Iurium interpretatio deduxit et ijs arg. tradit id ante eius eam seniam probavit Accursius in l. fin. verbo heredibus §. ad trebel. et in l. pat. 17. ff de castrensi peculio verbo ult. verbis. item unde ibi cum enim filius non testat retro cadit profectitium fuisse sin quam observatio non recte vident intelligi et explicari verba de ind. h...mo pott ... de castrensi peculio) —

9 i grauss. alij intelligunt verba d. l. cum oportet in hereditate delata filio furioso quae patri furioso non quaerit. l. cum heres 92 §. hoc. per quem hanc seniam docet Vant. ibi et resoluit omnino Pinelus in l. 1. C. de bonis maternis. 1. p. n. 61 — Unde debet admitti hoc exemplum q. longe verius est filium furiosi patri adquirere. l. antistius & fin. alias incipit furiosus. 62 §. hoc. cui non satisfaciunt duo solutiones quas in probat Pinelus. — Deinde ff l. pater furioso ff de his q. sunt sui vel alieni iur. q. omnino distinctz doceat durare patriam potestatem post furorem insinuat du rare etiam effectus adquisitionis ex patria potestate provenientes — Denique q. cum hec adquisitio fiat ex vi legis ignoranti et furioso fit arg. l. cum patri 79 & heredi de legatis et & sui de hered. qual. et diff.

atq Sane sniam cum Socino Osumano q̄ onem defendit Pinelus ī
52 neq̄ ostium pbat Jur. d. l. cum Servus in illis vbis aesi patrefam. adijset
q̄m in bis solum scedit filio facultas adeundi sine Jussu patris idq̄ ex
rescripto n̄ tollit Jus adqsitionis quā ut vera sit patri licet ipse sibi adeun
don̄ possit adquere hereditatem atq̄ ita ille Jo. notauit est ad hoc q̄ in alijs
potest q̄s p alium q̄ p se ipsum n̄ potest adquerere Jo. extollit Jasso. in lex
Jasso n̄ 38 s. de vulgari in l. 3 in fine. Et admiti est ad id pulcher casus
in l. aristo in fine ff q̄ res pignori. — p qua interptat. faciunt vlt. vba
d. l. cum Servus ibi pmissus ei sibum hereditatium manumittere namsi
p filium patri n̄ quereret hereditas n̄ esset necessaria illa pmissio Diui
Pij. q̄ ex indulgentia et libertatis fauore facta est vt notat Pinelus ī. —
53 Vt cogor retinere ad l. cum oportet exemplum relatum de Castrensi
Peculio, q̄a licet verior sit snia in eo peculio solum scedi filio liberam admi
nistrationem p̄ Sane Jo. dicebat patri n̄ adqri qua loquendi forma vsit
Justinianus in . i. inst. p quos pson. vbi a generali illa reg. adqsitio
nis excipit Castrense peculium q̄ patri n̄ querit —
54. — Nisi malis etiā adicere alios casus q̄ ab interptibus pbant
in bis scit. rebus q̄ psone filij cohereant et patri n̄ querebant et vitari
Jur. quale erat Jus militis x. l. 3. § si q̄ minori vlt. ff de minor.
et Jus querelae l. papinianus in prin. ff de inoff. testo cum s. traditis et q̄
in facto consistent § sed cum factum inst. de inutilibus stipul. q̄ adiu
pt singularis ille casus q ex rescripto imperatoris sponit in l. inga
tor. 50 s. ad trebel. Junctis his q̄ ad eius explicat. et ornatum tra
dunt Vocinus decis. 61 n̄ 15. Cefalus osl. 112 n̄. ij vol. i. Oltavianus
Vecill. pedam. 67 n̄ 8. Mieres in tractatu maioratum 4 p. q. 34 n̄ 10.
Molina in eod. tractatu lib. i. c. 16 p totum et sic solvitur l. q̄ in
aliena 6. sequit. §. sed et si non adierit. el i. de later—

Ad. § Si non adierit Primum.

Quod in presenti docet noster Iuris consultus filio delatam Hereditatem a patre quesiti sine filij aditione adversari videtur in primis principio iuris legis in quo docemur patri per filium non quesiti Hereditatem nisi eam adierit precedente patris Iussu. Deinde adversari videtur textus in l. placet 78 § hoc ff. ibi ad hoc ut patri Hereditas quesita necessaria est eam prius filio quesiti quod fieri non potest sine aditione ipsius necessaria enim est voluntas Heredis instituti l. cum proponas 3. C. de Heredib. insti. et in verbis possunt verba l. 3. C. de si qs ita s. de Heredib. insti. ibi capitat filius aditio ut Heres Heres fiat.

I. Propter quas difficultates obscura redditur sententia Huius §. obscurior vero et magis impedita propter varias opiniones interpretum qui omnes conveniunt precedere declarationem nostri textus propter diuturnitatem temporis que pater possedit Hereditatem filio delatam magna vero dissensio est in exquirendo quod inducat ista diuturnitas et quomodo inducat nam Vult. in l. Cumde in rem verso n. 9. de ob. ff de vestutis non modo solemnitatem aditionis sed aditionem ipsam inducere putat per textum in l. si filius. 10. C. de petit. Hered. ibi ut post adita Hereditate sequuntur Immola in l. 2 denique ff de aqua pl. arcenda. Alex. in l. si certis annis n. 7 C. de pactis Benedictus in c. raynuntius verbo mortuo itaque testatore et l. n. 338. detit. cui opinioni adiungenda est alia Pauli Castrensis in c. 3. docentis aditionem istam presumptam esse non fictam. sequitur Alex. b. n. 17. et in l. 1. n. 15. C. quod admiti verbi Decius in lectura n. 78. et in consl. 409. n. 3. quod effectum Huius declarationis in eo consistere docent in specie nostri textus admitatur probatio in contrarium que non admittit si fingeretur aditio ex. glo. Dunam in l. un. et accedit verbo presument C. de rei uxoriae act. et in l. sive possidetis. 16. gl. ult. ff. 1030 in verbis fictionis C. de probation.

Sed superior Vult. interpretatio difficilis redditur ex eo quod solemnitas requisita in actu solet presumi l. scindi. 30. ff de obl. obligat. ipse vero actus et substantia non presumitur l. nihil hoc C. unde legitimi agunt. expungenda sunt illa verba sine animo sequunde Hereditatis admonet Alciatus lib. 1. disjunctionum c. 17 et ex l. nostra. 24. C. de rei vendicat.

[margin, left, beside line "Hereditatem":] Hereditatem

[margin, left:] nostra dicam inter presumptionem et fictionem ... fingit contrarium est ... contra veritatem ... non admitit probatio in contrarium in presumptione ... sic, quod est facta ... sine solemnitate ... admitit probatio in contrarium

2

et ex l. diictina § . C. de prescript. longi tpōris facilius enim p sumitur qualitas tt qz substantia gl. vlt. in l. talis scriptura 30. ubi etiam ibi substantia. de leg. i. iuncta sm Jass. in l. galus & fore stam n. 6. de liberis et post. Alex. cons. 90. n. 7 vol. i. Decium. cons. 36. n. 8. Cob. in practicis c. xi n. 6. – Rursus qa aditio ōtinet in se obligat. l. mox 8. § . secti. obligatio autem ex solo tpē n induuit obligat. ... placet ff. de action. et oblig. l. sancimus 27. & alit. C. eodem. v. Vult. sibi suius in cons. 158. putat in specie nostri tx n in duci aditionem ipsam sed qualitatem hoc est Jusum patris sequunt Decius cons. 552 n. 22. et relati a Crabeta de antiquitate tpōris 3. p. n. 22. Mantica lib. 12 de ultimis vol. tit 9. n. 304 –

3 – Sed huic opinioni refragant illa vba. do sin adierit iuncto cons. credendus atqz ita utraqz opinio Vult. tuta n vt – Sed et decla ratio assignata p Castrensem, scilicet qd huius tx decisio procedat ex psum ptione n minus difficilis redit ex eo qa psumptio nunqz induuit i. veritatem l. q. ad certum. 15 cons. et ideo ff. loceti at in nostro tx pmittit filium n adysse & qd induuit ... Sane veritatem psumptio n est quo aiji. ... manus s n. 5. docet aditionem ... fingi idqz imperatores rescripto ut constat ex ultimis vbis nostri tx ex quo rescripto cessant difficultates ... adultis in pein. tx enim ordinaris iuris reg. aduersent ex aequitate ... adultis in pein. ... cas rescripserunt imperatores ut in alijs multis facere solebant ut constat ex adultis a Petro gregorio. de Juris artt c. 7 n. 809. –

4 – Ego tn in hac interptum varietat. Stabeo alioq ius singulare versari in hoc tx cum fuerit necessarium rescriptum sed placent posuit illud ius induci p fictionem qm didici ex Vult. ra l. si is q pemptore n 3 de usucap. fictionis remedium esse subsidiarium itqz tunc demum pueniri debet cum cessat omne aliud l. in causa 2a 2. ff de minorib. l. quotiens ff de pscriptis vbis l. inquin ciali ff de nobi operis nuntiat. Sed in specie huius tx sustineri posset adhuc sine fictione sm veritatem saltim psumptam –

Pro cuius rei explicat. aduertendus est hereditatis adit sola volun tate induci et fin. de heredum. qual. et diff. l. p heredem. 20. § . secti. voluntas autem n minus factis qz vbis declarat l. recusari 94. § . secti. l. paulus 5. ff rem ratam haberi v. quemadmodum cum pat

ossensu filij adiuit hereditatem in qua filius fuit institutus censet satisfactum solemnitati Iuris ciuilis l. filio ff. C de iur. delibera. qa perinde habet ac si filius ipse iussu patris adijsset vt ibi notant Vaetus Alex. Cornus et socinus in l. i. § veteres ff de adquirenda poss. ita etiam hic si pat. diu possedit hereditatem creditur filius adijsse n. tam ostendit qa factis idem enim qa in d. l. filio pstat expssa voluntas filij sequuta poss. patris operat hic tacita voluntas inducta ex dissimulat. filij vi . . . longa poss. patris ~

~ Vt costat differre h num ad l. filio in eo qa ibi ostabat de ex pssa voluntate filij de qua hic n. cstat ideoqz fuit necessaria dictam ta(citam) pssa voluntate filij ad inducendos ossensum q expresse adsibitus n. erat quemadmodum alias in Iure sepe diuturna poss. pstat id qd expressus consensus l. si ego 13. § i. ff de publiciana, ibi p traditos porte aut p patientiam l. sicuti diuturno io ff si seruitus vendicet l. si in quo ff de delictis ibi quasi vo lente et cedente l. alienationis Abbum 28. oss. vix est enim de abrogo sigr. l. cum alij C si maior factus ~

5 ~ Neqz obstant hic illa que adduta hic Vat. ad pbandos ex pariis diuturnitate n. induci aditos nam hic n. induict aditio qz n. interuenit Dez diuturna poss. patris e dissimulat. et patientia filij efficit sicut tacita voluntatis et ossensus vtriusqz q equiualet aditioni et ita hanc osideratos intelligi debent. si filius C de petitione hered. vbi p longam poss. filij sumit eadem, iuncta aditz hereditatis quemadmodum hic p longam poss. patris nam vtrobiqz si expssam voluntatem atendas questi videt ordo Iuris q in aditione filij requirit in primis. huius legis si vero tacitam expectes satisfactum vr menti et intentioni Iuris et qm ab eius strictis regulis recedi videbat impratores suam aut horitatem interposuerunt p rescriptum ~

6 ~ Neqz obstat qa ingt n. h filium n. adijsse hereditatem qm illud intelligendos est de adit. expssa superior aut intestato peditur adit. tacita ex rescripto impratoris inducta de qua intelligenda sunt illa hoc credendus est vtriqz adijsse vel omissa dict. vtriqz quod abest a pbatis codicibus ~

— Ex quo subinfert q. licet desit expressa aditio potuit suppleri per presumpte voluntati ad inducendam tacitam aditionem —

7. — Neq. refragat d. l. q. ad certum vers. sq. quoniam ibi non potuit intervenire tacita voluntas eius q. et si maxime vellet non potuit consentire l. furiosi 9 ff. de reg. iur. quinimo furiosus per invito est dicens aliquem tacuisse vel [illegible] l. in eo §. 5 ff. [illegible] deinde ff. de ritu nuptiarum ubi id quod d. tex. locationis q. consensu celebratur est l. inst. de oblig. ex consensu non potuit sub stineri ex consensu presumpto quem constat non intervenisse atqui l. in d. l. si filius cum satis mentis fuerint pater et filius ad prestandum consensum cessant adit. expressa obligari per inveniunt ex tacita que inducit ex consensu elicito per patientiam et taciturnitatem per quam et filius adiuisse et patre ei adeunti consensisse creditur —

8 — Ratione inquirendum est quantum temporis desideret ad inducendum istam voluntatem [illegible] et gl. §. [illegible] diu decennium requirit dum ali gat l. si cum fideicomissum 16 vers. visto ff. [illegible] et exp. [illegible] in d. l. filius sequuntur relati a Jas. §. n. 43 Socinus [illegible] 124 n. 17 [illegible] Cumanus §. n. 7 Iudicis arbitrio relinquendum putat arg. l. 1 §. de [illegible] delib. sequuntur Alex. vers. 9 n. 9 vol. 3 [illegible] scientia gl. [illegible] longo in l. si furtum 37 ff. de usurp. [illegible] Menoch. de arbitr. lib. 2 casu 26 Molina de maioratibus lib. [illegible] n. 2 — l. sine [illegible] [illegible]

9 — Praeterea facit et [illegible] id [illegible] est ex diuturnitate temporis non obstat l. cum de in rem verso ff. de usuris ubi [illegible] usuras non tum obstat l. cum de in rem verso ff. de usuris ubi [illegible] usuras facta per longum tempus presumit [illegible] [illegible] ad [illegible] in futurum [illegible] ad usuras [illegible] ad cuius [illegible] inducendum [illegible] est [illegible] ex mutuo non deveri nisi per stipulationem promisse fuerint neq. ex aliis [illegible] bone fidei l. quamvis 3. C. de usuris et nihilominus in d. l. cum de in rem verso ex diuturnitate temporis inducit stipulatio que necessaria est ad debitum usurarum — nota pro cautelam

— Cui difficultati ex mente Bart. §. n. ult. [illegible] est id q. d. ex longinquitate temporis [illegible] non presumi pedere [illegible] patientem ut in exemplo d. l. mulo [illegible] d. l. diutina, ceterum [illegible] faciente [illegible] presumi [illegible] aliquid solvat vel [illegible] ex certa causa antecedenti ut in exemplo d. l. cum de in rem verso quod sic intra [illegible] Salicetus ibi n. 6 et 7 cum inducens ad solvendum decimas quod diu facta

est seqt Alex. dicens omnem in l. si certis annis nº 7. C de pactis Curtius Senior nº 19 Castr. in reg. possess. 2 pª. q. 9. nº 2. Et ad prestat. oblationum q fiunt clericis ministrantib. spiritualia idem Castr. lib. 1. variar. c. 17 nº 3.

para censos notate

Et ad solut. annuos redituum q. vulgo dicimus (censos) idem Cov. lib. 3. variar. c. 10 nº ult. alegans ad id Ja. in l. litibus C de agricol. et cens. lib. 9. Vicentius reg. 93. Vernard. Diaz in reg. 26. Menchaca controversiarum illustrium frequentium c. 83 nº 30 Menoch. de presumption. lib. 1. presumpt. 13 in nº 29 novissime Gaspar Rodriguez galeç. in tractatu de annuis redditibus lib. 1. c. 14 nº 5. et sequentibus.

10 Sed contrariam in hac sententiam scilicet ex diuturnitate prestationis non induci tacitum neque obligat. in futur. defendit Angelus in l. si certis annis secundo nº 12 de verb. oblig. idem Angelus et Alciatus in l. si certis annis nº 10. C de pactis q movent ex generalitate d. l. nulo et d. l. diutina [illegible] l. obligationum ferè et placet — et d. l. si certis annis 29. ex reg. l. obligationum ff. de bonis. 15 et nº ideo j. ad l. falcid. l. opere l. creditor 7. C de usuris l. q de bonis. 15 et nº ideo j. ad l. falcid. l. opere cum 31. j. de operis libertorum qq probat prestationem diuturnam non esse sufficientem ad inducendam obligat. in futur. et probat pº allegans tac. q a q soluit hoc a. dat ut se liberet et non potuit ex isto actu induci effectus contrarius scilicet obligationis in futur. arg. l. q hominem 84. et ult. cum gl. 2 ibi ff de solution. l. legata inutilit. 19 j. de adimend. leg. l. 3. et si emancipatus et l. 1. et ss. q a repulsio j. de contrabulas inspiciendo. leg. enim est mens solventis arg. l. non omnis ff si certum petat. quare fuit liberandi se ab obligat. qua se adstrictum putabat atque ita debuit operari contrarium effectum.

ij Sed obstat huic arg. q ultra id q actum est intendi obligatio nascitur ut in specie l. si is q. 13. et fin. ff commodati. in qua obiter advertendum est non recte advertisse Jurisconsult. exemplum conditionis indebiti ad probandum suam sententiam q in debito actio nascit ex quasi contractu ut in [illegible] is quoque inst. qq. modis re contrahit obligatio in [illegible] item is cui inst. de obligationib. quae ex quasi contractu nascunt. qua ratione idem debuit dicere Jurisconsultus in d. et fin. scilicet ut liber homo non tenet ex contractu sed ex quasi contractu videtur negotiorum gestor ut in eadem specie melius reddit Jurisconsultus in l. atq natura et 1. ff de negotiis gestis.

Sed videndum

Pendendus est in specie d. l. si is q. d. solut. et l. hat q. natura d. i. obli
gatus induci in favorem dantis ex eqtate ne alias cum eius Jactura
locupletet accipiens cui nihil debebat. l. nam hoc natura ff. de condict.
indebiti at vero c. solventem nulla est eqtas que suadeat eum obligari
ex solut. que fuit ad se liberandum vel sic aliis operet ultra ipsius intent. ~
12 — Qua opinione admissa contra Bartol. et omnium ad tex in d. l. cum de
in rem verso varie assignant interpretationes ut colligit ex traditis a Abb.
in reg. possessor 2 p. d. q. Menochius lib. 2 questionum illustrium
c. 56. que mihi non satisfaciunt multoque minus q. a quibusdam in his scholis
tradi solet in specie illius tex. obligatus induci non ex diuturna prestat.
usurarum sed ex eo q. heres non potuit factum defuncti impugnare l. cum
a matre C. de rei vend. l. postulante ff. pro socio junct. ad trebel. q. levius esset
in ipso q. diu solvit c. quem ex eo solo q. solvit non induxit obligatio
in futurum nam hec solutio venit ex eo q. si defenderetur non tenuit. in
persona heredis non debuit obligatio constitui que apud defunctum non fuit. l. 2.
de ex hered. ff. de ob. obl. neque dicet heres venire contra factum defuncti alligan
do idus q. defunctum potuit excusare a solut. in futurum ~
13 Quare ad veram interpretat. d. l. cum de in rem verso observand. est
in ea non induci stipulatus ex diuturna solut. animo prestanti presuponit
precessisse solummodo obligatus filij vel servi ad sortem et usuras. ex l. si pp. | intelligi ad l. cum de in rem verso in prin.
10. d. in rem auth. obl. et utrum in sortem ff. de in rem verso et qm heredes
patris vel domini negabant in rem ipsorum fuisse versam induxit Jurisconsult.
presumpt. q. in rem fuerit versa ex eo q. pater vel dominus diu solverint usuras
atque ita constat in eo tex. non presumi ius neque causam obligationis sed solum
qualitatem ipsius scilz q. in rem patris fuerit versa pecunia ut ex Angelo
fulgos. et Duareno tradit Menoch. lib. 3. presumpt. presumpt. 131 n. 59. et
hoc q. B. et quis ipse Menoch. cum Salicio contendat adire in eo tex. in
duci ius ex diuturna prestat. non tamen probat multoque minus Gaspar Rodriguez
ff. n. 8. et ibi non obstat intellectus Angeli ~
14 — Et adire obstat postrema pars illius l. in qua ipsa obligatio et usurarum
presumit eo ipso q. usure fuerint solute imo q. plus est non tegit' decennalis
prestatio usurarum et unica sufficit ad hoc ut dos tanque promissa peti possit
ut defendit ibi fulgos. n. 6. Alciatus in d. l. si certis annis n. 9 ff.

subscribit Gaspar Rodriguez ubi prime et diz p[er] pruto q[uo]vis gl. ibi et
in ea postrema p[ar]te d[e]cennalem p[rae]stat[ionis] regi existimauerit d[ic]t[ur] est recepta
scrib[e]re a Salicito ibi n. ult. d[e]cuo ind. ssi certis anis n. ult. —

Verum hoc n[on] obstat superiori senis q[uonia]m ille te specialiter pedit
in solut[ion]e usurarum que fuit facta expressa ca[usa] dotis q[uod] sufficit ad hoc
ut soluens videat[ur] c[on]stitui eius p[ro]misionem ra[ti]o est q[ui]a etsi u[er]ba enun
ciatiua n[on] solent inducere plenam p[ro]bat[ionem] d[ic]t[u]m faciant p[rae]sumpt[ionem]
c. illud ex[tr]a de p[rae]sumpt. explicat Jass. in l. ex his u[er]bis limitat. 7.
C. de test. militis fauore n[on] dotis u[er]ba enunciatiua inducunt dispo
sitionem et p[ro]bationem notat gl. p[ro]p[ter] te ibi in l. 2. C. de dotis p[ro]miss.
p[ro]bat Vant. cons. 123. n. 2. Decius c[on]silio 39. n. 2 Valdes nouit
in tractatu de dote 6. p. p[ri]uilegio 78 —

Hec n[on] interp[re]tatio 2[.] cursi d. l. cum de inuen[tis] dicto adue di
ficultatem haud ex eo q[uo]d exemplum dotis refert ibi ad c[om]p[ro]bat[ionem] p[ri]o
ris sue et ut ei c[on]quat dicendus est diuturnam p[rae]stationem
ibi quoq[ue] interuenisse alias enim si unica sufficeret p[ro]p[ter] singu
larem fauorem dotis n[on] recte adduceret illud exemplum ad c[on]fir
mationem prioris casus cum ea que singulari iure recepta sunt n[on]
debeant in aliis casibus trahi ad c[on]sequentiam —

Rendere n[on] p[o]t[e]st casum illum n[on] aduersi ad c[on]firmat[ionem] prioris
ut p[er] o[mn]ia ei c[on]ueniat d[ic]t[u]m in eo q[uo]d ex p[rae]statione usurarum inducit p[ro]ba
tio debiti —

15 Rursus n[on] obstat l. sitibus [?] dotis cos enim dicimus C. de agri
col. et cens. lib. 11. q[uonia]m ibi n[on] dicit p[rae]sumi titulum ex frequenti solut[ion]e
redituum d[ic]t[u]m illud solum p[ro]bat[ur] d[omi]nos n[on] esse admittendam colonorum
querelam de excusare uolentium a solut[ion]e redituum interim dum lis
uertit[ur] sup[er] d[omi]nio fundi eo casu quo reditus p[er] longum t[em]p[u]s d[omi]no fu
erunt p[rae]stiti quamuis enim ubi lis uertitur sup[er] d[omi]nio fundi inter co
lonum et eum cui ut d[omi]no annua pensio soluta est colonus pendente
lite n[on] teneat reditus soluere si modo sufficientem cautionem
p[rae]stiterit de soluendo si fuerit c[on]demnatus aut caut[ion]e cessante si
reditus deponat a formam traditam in eo te ubi n[on] p[er] longum
t[em]p[u]s reditus soluit fideiussione uel deposit[ion]e n[on] liberat a solut[ion]e sta
[?]

faciendo pendente lite n. du ex hoc seq. tts psumi ex diuturna illa pstat. qnimo lis sup eo potest agitari qua sit Stilla obba dz. nec odicendi qd3 licentia colonis relingt n. respectant ad fundi dnium sed ad solut. faciendam interim dum lis pendet –

16. – Sed tz superior opinio disputando posit defendi Iudicando tn n. est recedendz a oni cum declarationibus s. pponendis nam rationale possunt vitari atq. o eam adducta prim. enim ad l. nulo d d. l. diutina videt loq in tt. o patientum qui inducit ex tporis lapsu. – Rursus reg. l. obligationum fere e plaut quam late pseqt. e explicat post alios Gaspar Rodrig. de annuis reditibus lib. 2 q. 15 a n. 36 in pposito questionis neq vitare potest q n. inducit obligatio ex solo tporis lapsu sed ex multiplicata solut. facta unde tt. sufficientis ad inducend3 obligat3 ex qua resultat velut quedi3 pfessio debiti –

Preterea n. obstat l. si certis anis cum alijs simul alegatis qm in eaq spcie solutio n. fuit diu facta –

Deniq n. obstat q ex alta solutionis n. inducit animus inducen di obligationem sed liberat3 que obligationi oria est – nam inde in talijs pstationibus soluentem tz eo aio sit ut se liberet a pen sionibus decursis nihilominus tn qn ea solut. se debitorem fatetur induit obligatio ex psumpt. prius inducta ex eo q qs diu soluit qua si debitor ex certa ca pp hoc enim credit vere debitor qm alias n. soluisset cum nemo psumat velle Iactare suum l. cum de indebito ff de pbation. –

17 – Admissa itaq oni ipsa sntia in cap. qua docet o patientum n. psumi tt3 ex diuturnitate tporis limitat. p Vatt. 5 n. ult. ut n. psumi tt3 ex diuturnitate tporis limitat. p Vatt. ind l. cum pcedat quoties agit de modico preiudicio repetit id3 Vatt. ind l. cum de in rem verso n. 1 e 7. e in suis questionib. q. 7. seq. Vald in l. tt. de in rem verso n. 1 e 7. e in suis questionib q. 7 seq Vald in l. tt. 38. C q admiti e in cons. 190 n. 7 vol. 4 Febing. in c. sicut n. 30 e a d. repd. e sin hanc limitat3. intelpstat Vatt. de nium e te in l. si qs diuturno ff si seruitus vind. si filius C de petit. hered. O te in l. si qs diuturno ff si seruitus vind. deducens ex eo pscript. seruitutum ex diuturnitate tporis tt3 psu

+in. – mi qa sunt parui momenti = deniq te Iuncta g l. in cons. 190 qd si n alijs pbationibus in l. pen. o C om diuid. si si heredites vel res particularis que erat aliqq onis longo tpe posideat p diuisso p

sumit ex hoc ff divisionis [illegible] alias de divisione n̄ cōstet cuius ghē
Sententiam sequ[illegible] cōmunem resoluit Alex cōss. 3 volt. 3. Socinus cōss. 162
n. 22 volt. 2 et cum alijs quos refert, Alvarez in l. 2 n. 34 C. de servi
tutibus et aqua.

28 Para las Ventas de las Heredades. Ex hac limitatio tuta n̄ est nec probat in Iuribus aligatis a Bartolo nam in ff mo et in d. l. si filius n̄ agit de parvo preiuditio cum in eis inducat obligatio qua patri teneat oneribus hereditarijs ✱ Rutgers l. sigs diuturno n̄ probat sed [illegible] quam ex eo deducit Bart. ut mox apparebit nec dici potest servitutes parvi momenti iudicari cum ob celatam servitutem possit emptor criminaliter agere adversus venditorem. l. 3 ibi maxime aut ff de crimine stelionatus similiter ad interesse l. quero ff de actionibus empti et iure hispanico rescindere vendit. et emptor et pecuniam cum interesse et omni damno petere l. 63. tt 5. p. 5. ibi puede el comprador desfazer la vendida, es tenudo el vendedor de tornarle el precio con los daños y menoscabos que le viniesen por esta razon) quae causa stelitor dicitur ex traditis ab Afflictis decis. 278 n. 3. Acebedo in l. 2 tt 15 lib. 5 recop. gl. 1. ante n. 1.

Hee l. est unica corrigens Iuris cōne

Et quia hoc solo desideret in prescript. servitutem et quarumcumque rerum incorporalium cōmunem defendit Duarenus lib. 1. disputationum. c. 34. Ioannes Robertus lib. 4 Sententiarum. c. 8. Pro qua sententia adducit [illegible] in l. ult. C. de prescript. longi temporis ubi in prescript. servitutum eadem requirunt quae in prescript. rerum incorporalium et de tt. nominatim [illegible] in illo et ppe finem ibi ut bono initio. nec etiam probat d. l. sigs diuturno in qua solum dicitur n̄ tamen eum posse vindicare servitutem quam habuit constitutam pro dominum fundi his modis quibus servitus [illegible] imponit. Dicitur eum qui longo tempore servitute usus fuit solum habere actionem si ostendat se n̄ vi, n̄ clam, n̄ precario, servitute usum fuisse quod verbis n̄ solum n̄ excludit vero includit tt, nam quomodo fieri potest ut quis ostendat se possidisse n̄ vi n̄ clam n̄ precario nisi bonum initium suae possessionis hoc est tt ostendat.

29 justa Pro cuius rei perfecta intelligentia et probat. sciendum est servitutes [illegible] constitui cum ex vendit. donat. aut legato factis a dño prædij constitutas sequuta quasi tradit. ad fin. inst. de servitutibus et his solis qui sic impositam servitutem habent competit rei vindicandae Ius per actionem confessoriam l. 2 in princ. ff si servitus vindicet et Ulpianus in d. l. sigs diuturno

id3 procedere ait et si q̄s n̄ ostendat sibi constitutam servitutem a d̄no p̄dij legato vel alio m̄o ex sit q̄ servitus sibi constiterit s3 diuturno usu sibi quesitam ostendat observatis tn̄ his q̄ in adq̄sit p̄ t̄pus faciunda desiderant. atq3 ita sensus Vlpiani est servitutem vindicari posse n̄ solum si sibi sit constituta a d̄no p̄dij sed si t̄pore sit adq̄sita eo m̄o quo alie res corporales adq̄ri possunt sm̄ quam interp̄tat̄ verbum illud desu. n̄ solum accipit p̄ t̄. s3 latius patet comprehendit enim illum etiā q̄ simul atq3 intervenit transferat d̄nium servitutis in eum cui concedit quo m̄o etiā accipit in l. 2 d vlt. ff si servitus vind. l. 1ª et vlt.º ff de aqua pluv. arc. in l. apertt ff de iti. neri actuq3 p̄bato. q̄q in locis docere de su servitutis nihil aliud est q̄ ostendere eam a d̄no p̄dij ex causis a iure ap̄batis esse constitutam

20 Deniq3 n̄ obstat sen̄tia gl̄e in d. l. prin.º ff com̄ni divid. q̄ ille etiā si q̄s p̄ su mitur dict indicit ad faciendum est n̄ ad patiendum ut emendat Bald. in l. 1. n̄. 38. C. q̄ admitti ad arbitr. 3. col.ª fin. — ad cuius rei explicat̄ sciend3 est opinionem illius gl̄e procedere q̄n coheredes vel socij possidebant rem p̄ diviso alias enim n̄ haberet locum p̄sumptio illius gl̄e ut recte notat Barbatia cons. 23 n̄ 13 lib. 4. atq3 ita coheredes vel socij possidendo partem p̄ diviso eaq3 utendo facit et n̄ patit et consequent etiā inducit ad faciendum quo fit ut si aliq̄s ex coheredibus vel socijs totam hereditatem vel rem possideret p̄ longum t̄pus et allegaret se coheredibus satisfecisse in pecunia n̄ habe ret locum opinio illius gl̄e ut ostendit Bald. cons. 206 lib. 1. q̄a tn̄ tunc esset inducendus ad patiendum

Adde actum possidendi p̄ diviso includere in se tacitam quandā divisionem arg.º l. ita quoq3. 65 ff p̄ socio v.º cum aliqualiter constet dett. corroborat ex t̄poris lapsu saltem sine magna inequalitas daret int̄ coheredes et socios n̄ haberet locum sen̄tia illius gl̄e ut notat ibi Jass. et Baldus in tractatu p̄scription. 1ª p̄. 3. p̄. q̄. 10. n̄ 44. quamvis ab hac sen̄tia discedat Alex. cons. 83 n̄ 3 vol.e 2

21 Ad admissis receptis resolutionibus scilz ad faciendum etiā p̄sumi ex diuturnitate t̄poris et etiā ad patiendum in servitutibus et aliis rebus p̄cui fruditis advertendum est cautum debere esse advocatum q̄ actoris p̄tes de fendit nam si intelligat n̄ posse p̄bari durationem usum servitutis aut p̄scriptionem eorum tedium 10. annorum suspenso petitorio agere debet possessorio in quo obtinebit etiā n̄ p̄bata p̄sc. tam longi t̄poris arg. tx in c. querelam de elect. in c. consultationibus de iure patron. q̄ si de p̄prietate agend3 sit nota

agendus sit tts alegare debet cum ps pbare ex diuturno usu et pstat. velox patientia adversarij in servitutibus p Jx. in l. 2. C. de servitutibus et aq. ex dunam glo praxi receptam in l. servitutes. 14. ubo cetam corpus et auty dixerit ff de servitutibus et in l. eo fin. ubo diu ff de aqua plu. arc. dnit apbatam sm Cobb. lib. 1. variar. c. 17 n. 1. Menes. in l. 2. n. 30. C. de servitutibus et aqua et cum apud oia tribunalia recepta sit servanda erit arg. l. 1. ad finem ff ad Silan. ibi solet hoc in usu servari quamvis hanc praxim irrationabilem Justet Cruz in l. si certis anis quod C. de pactis flo riarz. in d. l. servitutes. n. 89. Rasius in l. 2. n. 8. eiusdem tt. moti ex eo quia in potestate alterius sit obtinere in ea tts aligando communis dn justificat hanc praxim ut videat Justa et rationabilis cum admittens dibus occurrentibus. 1. quia q tts alegat Jurat setts hance ex celebrum dunam Anear. in c. 1. de reg. Jur. in 6. quem sequit felines in c. illud col. 3. vers. de circa ex. de psumption. credidelim in Juramentum hoc ride bere esse de veritate sd de credulitate ne cogat qs anceps subire pu rium. 2. q aligans tts pbet se usum fuisse servitute vel solutiones sibi factas ex eo tt. quem alegat Salicetus in d. l. cum de in rem verso et in d. l. si certis anis n. 15 C. ibi Cravius Senior n. 17 Junior 24 Alex. cons. 18 vol. 2 Valbus de prescriptionib. 2. p. 4. p. 15 q. 1. col. 2 nam si solum esset de simplici pstatione decenali vel solutionis tpore nulla induceret obligatio in futurz ut bene ndat Gaspar Rodriguez 1. p. c. 15 n. 38 q a n. 30 bene explicat qualis debeat esse ca ex qua debeant fieri solutiones ad inducend obligat in futurz et quomodo debeat pbari et qs dicat censusignorantis ad interpretati c. pervenit ex de decimis et quamvis adversus hanc resolutio obstet n leviter q si ca ex qua fit solutio anni reditus vel pensionis sive alterius anue pstationis expri mit statim a princ. in vim confessionis facte psente parte nocet et plene pbat etsi aliae pstationes n sequant ut multis arg pbat Riminaldus in d. l. si certis anis col. 4. Alciatus gl. 3. cons. impositae illis tn plene rndet Rodriguez in d. q. 15 a n. 24.

3. q contra psumptio n adsit qz tt. psumpt excludat ut cum Valdo in l. ulta. n. 1. C. ne de statu defunct pbat Deciis in l. si certis anis n. in q. de qua agimus ex diuturna pstat. solum induerit legit quaedam psumptio tt quae contra psumpt. potest elidi et excludi ex reg. l. dibus. 8 ff de in integ. rest. cum gl. ibi ubo existimari quem latiss ordinat Menoch. de psumpt. lib. 1. q. 30 et multo magis solitum

pnam pbat. que admitenda est ad pbat. illam tt. psumpti ut ex multis resoluit Gaspar Rodriguez d. lib. 1. q. 15 n. 6. quam bene limitat et declarat n. 7. et 8.

22 Quo fit ut si dni vasallor. a subditis collectas munerave quecumque suscipiant et per longum tpus sibi psstita ex tt. quem alegant adeum obtinebunt qa resistit eis alia psumptio excludens tt. psumptionem resultantem ex diuturna psstatione scilt. quod iu. familiaritatis vel p inpssionem et n. aio ad cendi obligationis ea psumant data atque ita nunque potit induci quasi poss. in eo iu. arg. l. q iu. familiaritatis ff. de adq. poss. quo arg. dicunam istam ponit Inocent. in c. bone el 2 de postulat. plator. Sosmensis in c. q latenter de reg. iur. Montalvo in l. 1. tt. y. lib. 2 fori velbor fetcados u. pstationes quas Sispane dictas inpositiones etiam plongisimum tpus pstitas dnis vasallos aliqui inter dictas psenior. pinktioni et Granatensis pretorij testat Menes. in l. 2 n. 38 C de seruitutibus et aqua —

23 Dd lucas de pena in l. Sui lege C de aqueductib. lib. y contendit Sucesori in iure vasallos ad qui posse tpe inmemoriali quod haueat vim. tt. l. 2 § ductus aque ff de aq. quot. et est. quam sentiam antea tenuit Cinus in d. l. si certis anis q. pen. et sequnt Angel. Paul. et Jass. ibi col. ult. Abb. cons. 94 lib. 1. et apud Sispanos expresse pbat p l. 8. tt 15 lib. 4 recop. qua dicisum est Sucesori inpositiones ad qui pscript. inmemoriali vel qua dragenaria cum tt. que inmemoriali equipatat. c. 1. de pscrip. in 6. quam late psequnt et exornant Cob. in reg. possesor 2 p. § 4. Juanes Garcia de Sispana nouilitate gl. 38. n. y —

l. l. qi. tauri de cobo ad ultimum transcribe ad articulandos pscript. in libello —

24 Ultra quos adcerto dicisionem d. l. 8. procedere etiam in vasallis quos Sispani dicimus Solariegos p l. 2 in fine tt. 3. lib. 6 recop. p quam etiam urgit inmemorialis q aut si sit tt. docet l. 3. tt 25. p. 4. et psequ. late Juanes Garcia de nobilitate gl. 18. n. y. quod in intelligendo est si pstatio pbet facta ex dnis directi ca et pp solum vasallis cesum ut colligit ex dicta Vart. in l. sitibus C de agricol. et cens. lib. y quam refert et seqt Jass. in §. psiuditiales n. 60 de action. Alex. cons. 129 vol. 9. —

Limitandu tn est supior traditio si p vim aut opsionem pstatio pbet facta vel si n. fuerit vniformis vel si ex alia ca voluntaria pcesserit in Sisenim casibus nulla inducit possesio et sequent neque psumptio

ut post Cinum in l. 1. C. de servitut. et aq. tradit Ste. in c. significantibus
de app. decis 21. n. 8. —

Sunt et alia multa circa praesumptionem inducendi tit. ex quibus pori-
que diligent. egerit Menoch. de praesumpt. lib. 3. praesumpt. 131 —

25. — Et circa materiam nri. de explicanda supst. traditio interpretum praxi
et ibiq. celebris circa praesumendam solemnitatem actus docent enim in-
+ presumi trinsicam solemnitatem praesumi + intervenisse in actu sic intelligentes tx
in l. sciendum 30 ff. de verb. obl. in l. 1. C. de vendenda et omit. stip. juncta l.
sancimus C. de verb. sig. l. jurisgentium §. quinto ff. de pactis §. si scriptum
inst. de inutilibus stip. extrinsecam vero non praesumi x. ju. quae sic in-
terpretant. in l. quaecumque 15 §. fin. ff. de publiciana in rem, l. ita stipulatus
126 §. Chrysogonus de verb. obl. c. albericus de testibus nam solemnitas
extrinseca est quod facti et facta non praesumunt. l. in bello §. facti de capt.
et ij. Sane traditionem arbitrio ofcillam esse ostendunt Suarez Covarruvias
Ferrus et Hugo Donellus in d. l. sciendum n. 5. praxi tr. recepta est cum variis
declarationibus quas ex antiquorum sensis egessit Menoch. de praesumption.
lib. 3. praesumpt. 132, et ultra ab eo relatos Mendoza lib. 2 question. illustr.
c. 62, 64, et 65. et Suarez Gutierrez de juram. confirmatorio 1. p. c. 12 —

26 — inter quas ea declaratio est celebris et nunc tematis accomodata
quod si post actum celebratum longum tempus effluxerit etiam extrinseca solem-
nitas praesumatur si modo sit enuntiata in ipso actu aut si alleget ab eo q
est in poss. ut plene resolvit Menoch. de praesumption. lib. 3. praesumpt. 132
n. 45 —

Ex qua doctrina infert. 1. declaratio ad l. 54 et 55 tauri quae ha-
26. bent. in l. 1. et 2 tit. 3. lib. 5. recopil. quod decisum est contractus factos a muli-
ere uxorata sine licentia mariti esse nulos quod etiam cavet. statutis et consue-
tudinibus italiae et galliae ut procedat primo si post contractum longum tempus
effluxerit et licentia mariti fuerit enunciata in ipso instrum. vel
alleget a possessore rei de qua controvertitur quod circa statuta aliqui pun-
ctia notat S. Angel. et Jass. in d. l. sciendum n. 15. Alex. cons. 79. n. 4.
vol. 1. et circa lib. Hispaniae. Castillo d. l. 55. tauri gl. 1. Palacios Rub.
d. l. 57. n. 8. Suarez in l. 3. tt. de las deudas y pagas lib. 3 fori quamvis
dissentiat Abendaño de exequendis mandatis. 1. p. c. 12 n. 37 et 38 di-
cens quod ubi licentia regit ad actum debet de ea constare nec praesumi
ex diuturnitate temporis —

2. deducit.

27. 2 deduxit q[uod] lz ordinatus in sacerdotem n[on] p[rae]sumat antecedentibus ordinibus initiatus nec probari possit ex reg. q[ui] vult a sequens l. 2. de Jur. omn. Jud. l. ad legatum l. ad eum modulum de quaerator. q[ui]a p[rae]cedit in his quae pendent a mera voluntate disponentis, ut post Innocentium e Abb. in c. 1. de clericis, peg. resoluit Crabetta [cons.] 134 n. 45 Socin[us] n[on] p[rae]cedit in q[uo] p[er] sanguinem sponsus in sacerdotio ministrauit hinc enim ex maioribus ordinibus p[ro]bant minores ut cum Geminiano e alijs resoluit Mascard. de prob. concl. 1140 n. 4 e 2.

28. 3. deduxit declaratio ad s[ente]ntiam q[uae] e in l. actor. 9. ff. cum ratam Gabriel. [cons.] vel p[rae]sumit q[uod] interuenit decretum ut p[ro]cedat si post celebratum actum efluxerit longum t[em]p[u]s cum requisitis memoratis alias enim n[on] p[rae]sumitur interuenisse nec erit admittenda s[ente]ntia illius gl[ossae] quam in termi nis ingglogt omnino reprobari refert Sasso ind. [concl.] 3. n. 15.

29. 4 deduxit declaratio ad gl[ossam] [in verbo] debet in c. ca nosc[it] de his q[uae] fiunt a p[rae]l. sine assensu cap. quae gl[ossa] docet q[uo]d ea quae a p[rae]lato e capitulo simul fieri debent si inueniant gesta a solo p[rae]lato p[rae]sumit in his interuenisse capit. assensus ut p[ro]cedat quoties post actum celebratum interuenit diuturnitas t[em]poris alias enim n[on] p[rae]sumit capit. assensus ut ibi declarant Anton. de Butrio e Imola. Abbas n. pen. e fin. Alex. [cons.] 73 n. 4 e [cons.] 115 volum. 1. Carolus Ruinus [cons.] 154 n. 1. vol. 5.

30 omnia tamen quae dicta sunt de solemnitate extrinseca p[rae]sumenda ex diuturnitate t[em]poris sic limitari e declarari debent ut n[on] p[ro]cedant quotiens ex inspectione instrum[enti] constat n[on] interuenisse solemnitatem requisitam q[ui]a p[rae]sumptio quae resultat ex diuturnitate t[em]poris tollitur p[er] euidentiam quae apparet ex ipso instrum[ent]o constat enim negatiuam satis q[uod] aliq[uo]d factum n[on] sit probari p[er] inspectionem scripturae l. fin. C. de eccl. ced. vbi Bart. notat e Sane declarationem scribit Caserius [cons.] 81 n. 3. lib. 2. sequunt[ur] plures quos refert Menoch. de p[rae]sumpt. 132 n. 79 — declaranda tamen est Sac. Pauli s[ente]ntia ut p[ro]cedat quotiens ex inspect. instrum[enti] resultat solum nitas quae interuenit e est minor requisita nam si nulla o[mn]ia interuenerit e talis sit quae possit separatim ad sineri e ex alio instrum[ent]o p[ro]bari p[rae]sumet interuenisse ut explicat notabiliter Rodoanus in tractatu de rebus eccl[esiae] in tit. de sensu e san p[rae]sumatur n. 29. e segg. atq[ue] Socipsum est q[uo]d voluit Molina de igenijs hispan. lib. 2. c. 6. n. 79.

31. Denique in materia mei text est casus notabilis in quo tractus longi temporis induxit praesumptio solutionis ad liberandum: veluti cumque ostendit solutiones trium annorum praecedentium induxit enim ex hoc praesumptio solutionis praecedentium annorum ante illos text l. quicumque 10. C de apochis publicis lib. 10. quam explicant Decoinant Cumensis singularium 28. Coltain memorabilibus Juris verbo solutio facta Gigas de Pensionibus quaestione 3i. Alciatus de praesumptionibus reg. 2 praesumpt. 3. Menoch. de praesumpt. lib. 5. praesumpt. 139. ubi ponit 9. limitationes et 13 ampliationes ~

32. Inter quas ampliationes ca notabilis est et ocurrit in praxi frequentissime ut quamvis text in d. l. quicumque loquatur in solutionibus 3. annorum id est tamen si solutio sit distributa per tempora ut tamen in Hispania frequentissime contingit velut quadrimestria quemadmodum solvuntur regii reditus quos Hispane dicimus Juros nam etiam tunc 3. solutiones sufficient etsi uno anno contingat vel in uno et dimidio ita nominatim docet Valdes in d. l. quicumque num. 6. Cons. item quero quod in eo Alex. cons. 107. col. 2 lib. 3. et plures alii quos refert Menoch. d. num. 13 admonens cavendum esse ab Alexandro qui contrarium tradit cons. 106. num. 3. lib. 3. quem nominatim etiam reprobat Menoch. in l. 1a C de fideicomiss. num. 19 in quo loco text est alius casus in quo ex 3. annorum solutione induxit obligatio in futurum de quo scripsit late in commentariis illius text ... ad Sanct. l. quod pendit in casu speciali scilicet alimentariis ... et quod legatarius erat coniuncta persona testatoris et sic solvitur ... ~

Ad §. si is qui putabat. 2 ~

Decisio prioris casus huius text quandocumque aditionem factam ab eo qui se filium fam. putabat cum esset sui juris inutilem esse confirmat l. is qui putat. 15. l. neque. 17. in fine l. Servus 32. § Scaevola ...
adversari videtur decisio ultimi casus quandocumque valere aditionem factam ab eo qui dubitat an esset filius fam. an sui juris mansit ... tum patris quam decisionem confirmat l. qui putat. 73. § Scaev. l. multum interest 21. in 2. in fine § de adition. hered. quam pugnam ut componat Accurs. 5 in scolio 1. ex sententia Joannis glossatoris antiqui docet primo ipsum ... text leg.

ex leg in errante d. ll. oltz. in dubitante sequuntur Vald. et Cumani, non tantum errorem vitiare aditionem, dubitationem non ita, cum prioris partis est quia ad perfectionem alterius occurrere debet voluntas et potestas et alterutra deficiente corruit actus l. multum interest. C. si quis alteri vel sibi l. si generi 26. C. de iure delib. l. in ambiguo 3 d. l. itaque ff. de rebus dub. c. super abbatia extra de off. deleg. atque ita adiens non potuit sibi quaerere deficiente voluntate neque patri putativo praesumente Iur. ut alias dixi in d. l. si generi ~

1\. Sed sane distinctionem inter errantem et dubitantem improbat S. Vald. in opposit. Juss. n. 7 deinceps in l. quum a loff. de reg. Jur. et alij quos refert Gratianus in reg. 227 n. 10 Cantrouis Anucs. Gestn. l. de statu S. l. dettt. motus quod dixi in l. multum interest ff. de adit. et dem. ut ignorat in adit. sue personae hereditatem adquirit 2o cum distinctio ff. quod errantis et dubitantis eadem solet esse aditio l. fin. C. de adit. hered. indel. et in aditione hereditatis pro ea ratione quia assensum adeuntis desiderat l. post hered. c. 20 l. genit 87 + eiusd. de ff. Socc. at sicut error excludit assensum l. si per errorem ic. ff. de iud. et om. Iud. ita et dubitatio l. fin. § si autem nescius C. de furtis ubi dd. passim ubicumque assensus desideratur errantem et dubitantem solent equiparare ut colligit ex traditis a Menoch. de recuperanda. rem. 15 n. 186. Itaque in prosecutione l. si unquam C. de revocandis donation. n. 49 Vernard. dict. reg. 228 Cobb. in reg. possess. 2 p. § 7. Sarmiento lib. 2 Selecta. c. 10 n. 10 ut merito docere videatur Alex. 5 in casibus nostris nullam esse constituendam differentiam inter dubitantem et errantem ~

2 Sed adverte praecipuis distinctionem rectam esse probat 5 Jus. n. 7. etiam in 5 ij Scolis a plurimis quod receptum video qui constituunt in 3. casibus supra positis Iussum patris praecessisse quia totus 5 status versandus est ad iussum positum in prin. huius legis. quo supposito 1 casus est in eo qui alicuius filium esse putabat cum non esset cuius iussu adiuit hereditatem quae aditio inutilis est propter rationem supra traditam —— 2 casus est in eo quia tempore aditionis sue condi tionis non erat ignarus, sciebat enim patrem qui eum iusserat adire iam decessisse et ideo valet aditio quia non intelligitur adisse ex praecedenti iussu sed suo arbitrio, mutata conditione, ut alias dicitur de servo qui ante iussu domini adiret libertatem consequutus est et in § alienus quoque servus instit. ut si

manumissus

manumissus inst. de hered. inst. atque ita hunc 2.m casum accipiunt interpretes uno excepto Duareno in notis ad hunc tt. existimante filium ignorasse patris mortem quod tamen falsum est quia tunc non potuisset animum habere sibi adquirendi atque ita deficiente voluntate corrueret aditio 2.m casum.

3 Casus est in filio quem adire hereditatem jussit pater ante quam adiret rumore sparso cepit dubitare de vita patris et consequenter de sua aditione et statu an filius fam. esset vel mortuo patre sui juris effectus et hoc casu aditionem valere scripsit Julius sup. obtinuit enim dubitantem de sua aditione posse adire hereditatem. l. id est si de sua 33. §. hoc tt. et ratio diversa inter errantem et dubitantem est quia qui dubitat de suo statu eo animo adire ut ut adquirat cui possit vel patri si viveret vel sibi si jam decessisset pater nam cum voluntas filii non fuerit limitata adquisitio fit cui jus potuit arg. l. qui bona fide 23. § ult. ff. de adquiren. rer. domin. at vero errante non potuit habere locum illa distinctio nam cum sibi persuasum haberet se esse filium fam. et adiret jussu patris credit voluisse adquirere ei cui leges jubent et sic patri arg. l. placet §. hoc tt. nec potuit errando habere animum adquirendi sibi nam cum aditio fuerit limitata ad unum casum hoc est ad adquisitionem faciendam patri jubenti non potuit aliquid amplius operari ultra agentis intentionem arg. l. non omnis ff. de certum pet. l. 3. C. de transaction. l. ex semisse 74. §. hoc tt.

3. Neque obstant adducta contra distinctionem Duareni nam ad 1.m in l. 1. multum interest de addition. et dem. omissis aliis interpretationibus tenenda est quam tradit Cumanus secutus Jass. n. 7. ut ille ibi procedat quando non processit jussus patris ad quem se filium putabat suo arbitrio adivit hereditatem quo casu nulla est differentia inter dubitantem et errantem nam uterque sibi adquirit hereditatem nam cum voluerit adire non expectata licentia illius quem patrem putabat presumit eo animo fuisse ut sibi quaerat si potuit atque ita si appareat tunc non fuisse filium aditionis tempore valet aditio et sibi quaerit concurrente in tali casu potestate et voluntate quae voluntas cessat ubi adivit praecedente

Ipse illius quem patrem credebat ut in l. p.nus legatum credit voluisse adquirere subscripsit ~

4 Rursus non obstat quod errantis et dubitantis solent eadem esse conditio nam Rex ideo non esse proprium quia quasi aliquid sed dubitans constituit quoddam medium inter errantem et scientem ut notat gl. i. in l. 3. § generaliter ff de adqu. poss. vel non bona fide Vart. in l. si lege § si cre. ff de petit. hered. quem sequuntur late Cobb. in reg. possessor. § 7 n.o 3. Sarmiento lib. 2. selectar. c. 10. n.o 9. atque non potest in hoc certa reg. constitui sed subiecta materia dubitans interdum scienti aliquando ignoranti comparat quemadmodum de tacente quod medium constituit inter dicentem et consentientem ut notat. Abb. in c. nonne. n. 1. de praesumption. Aretin. cons. 160. n. 1. atque ita habuit praesentiente in l. quod patit. § ff mandati pro dicente in l. filius fam. § inuitam ff de contract. — dicendum est dubitantem erranti comparari quoties aliquis non nisi vera et certa scientia praeiudicari potest l. 3. § si quaesiuit ff de libero homine exib. l. 27. quod certo in bonor. poss. scauit. Verum talis scientia non dicitur in dubitante proinde dubitans iudicat. in his casibus ac non sciente et errante ~ nota.

— Per quam resolutionem intelligenda sunt iura quae equiparant dubitantem erranti procedunt enim ideo quia in eos pariter certa et indubitata scientia requiritur sic enim soluens quod non debet ad hoc ut excludat a soluti repetitione soluere debet sciens se non debere l. 1. ibi sciens l. si quis ita 2 ibi cum sciuit l. si in. 26 ibi nec videl. sciens et in § sequenti ibi nisi sciens et in § quod filio ibi sciuit et soluit ff de condit. indeb. l. cuius per errorem ff de reg. iur. Verum talis scientia non est in eo qui dubitat a soluti repetitione non excludit in l. fin. C de condit. indeb.

— Eadem etiam ratione procedit § in § sin autem nesciens et dubitans in eo enim qui dubitat sciuntur unam actionem potest ad aliam redire quemadmodum errans quia ad hoc ut excluderet electione unius necessaria erat scientia ut probat ille § ibi si dominus sciens cum esse susceptam aduersus eum cui commodata res est peruenerit quam scientiam non habet is qui dubitat ~

6. Rursus etiam ex eadem ratione declaranda est sententia glossae in casu diligenti Baldo bona fide cum de praescript. ut procedat in praescript. iam incoata quam non interrumpit dubitatio superveniens quia sola mala fides impedit impleri praescriptionem inter bonam autem et malam fidem medium obtinet dubitatio at vero in incoante praescriptionem non procedit sententia illius glossae quia omnino principaliter requiritur bona fides et sic quod possideat quasi dominus l. fin. ff. pro suo dubitans non poterit incoare praescriptionem quia in eo non datur animus et voluntas certa qualis requiritur in incipiente usucapere atque ita pro glossa explicant post alios Baldo in reg. possessor 2. p. § 7. n. 3. Sarmiento lib. 2 selectar. c. 10 n. 9.

Ulterius ex eodem fonte manat ratio et interpretatio ut in l. de statu suo ff. de testam. ubi dubitans de suo statu non potest testari quemadmodum neque errans quoniam in testatore desideratur scientia proprii status l. qui ... 14. eod. tit. l. 1. in princ. ff. de legat. 3. quemadmodum ... in adeunte requiritur certitudo circa statum testatoris l. qui hereditatem 19. ff. de acquir. hered. et ideo qui dubitat de statu testatoris neque adire neque repudiare hereditatem potest l. 15 ... ff. eod. tit. quod secus est in conditione status adeuntis in quo solum requiritur ne erret et ideo si dubitet adire potest d. l. si ... et si de sua ff. eod. tit.

7 Sed et diligentius inspecta superior distinctio quamvis mihi in probabilem verius quod esse existimo in specie nostri ... nullam esse constituendam differentiam inter errantem et dubitantem de suo statu quinimmo utrumque quoad aditionem valere nisi aliud pro errorem proprie conditionis valorem aditionis impediat quod in pupillis probatur l. qui se pupillum 94. ff. eod. tit. quae loquitur in errante ut probant illa verba falso existimans et illa nihil error falsus ei nocebit. Ulterius ... d. l. multum interest ff. de conditione ... quae ... loquitur in errante nihilominus ait errorem non nocere aditioni pro quem ... errantem et dubitantem comparari in hoc ... tendunt utrique ad hunc ... ad agendam hereditatem

Alter. altersi

est alterg nunc dictum sumus Curtius in 1° tractatu ad ost. pisicanum Sociatus in tractatu de aditione axiomate 31.
Denique sequitur ea ratio diversa inter ignorantem statum aut testatoris conditionem que perit in l. si et sed de sua 23 § sed et que pedit in errore sicut in dubitante.
Nec obstat quod cum hereditas animo adquiratur d. l. § heredem d. l. qui dicit non dicitur in errante l. sed per errorem de iurisd. omn. iud. non vi posse adquiri nisi ab eo quod animo certus est l. in totum 66 ff de reg. iuris nam inde eam regulam non procedere in adit. hereditatis quoad conditionem personae defuncti ad tenorem que ex supra dicendis colligitur alias enim nemo dubitans posset adire cum certam et veram scientiam suae conditionis non habeat. quamvis qui ignoret conditionem suam adire possit si modo certus sit de aliis que ponuntur in l. qui hereditatem adire 19 et in l. si is ad quem 22 et in l. in repudianda 23 § heres instituitur 32 § sed et.
8 Rursus non obstat l. pater noster in qua errans conditionem suae personae nihil agit nam inde procedere ea ratione quia iussu adivit hereditatem hunc enim eo animo fuisse ut sibi adquirat et alius iussu adivit nam qui iussus induxit directam voluntatem adquirendi non sibi sed iubenti l. qui putat § 3 et l. § sed et. l. liber homo 19 § de hered. instit. l. homo liber 54 ff de adqu. rer. dominio — Ex quo colligitur que sit differentia inter l. et postumam § 3 huius §, in l. enim posita iussus, in postremam heres suo arbitrio adivit hereditatem Vlpianus et fecit dubius aut plane errans sui status nihilominus credit habere animum adquirendi sibi si posset cum non expectaverit iussum aut sententiam illius cuius iuri subiectus credebatur quod inter statum ad ultimam § nostri scribunt Vast. Austriy et Alex. et aliis similiter sim. Suanem gratianum in reg. 227 n. 7.
Nec obstat huic intepretationi quod cum § 25 in precedentibus speciebus locutus fuerit de iussu patris processit cum eadem qualitate intelligendus sit dicens ult. nam inde novum non est dict. § 25 facti speciem mutent quia fecit Vlpian, nam cum in prim. proposuisset cum qui adivit iussu patris putatiui nihil agere quia credit eo animo adire ut non sibi sed ut iubenti adquirat subiecit statim casum diversum in quo sibi adquirit videlicet cum ideo filius sive putatibus sive verus sim soc. n. nulla est v. si)

Jussus est adire hereditatem, et antequam adiret decessit pater et sic eius
cuius mortem adiuit filius nam tunc valet aditionis non impedit
praecedentem Jussum patris quod morte fuit extinctus l. si per epistolam §. 6.
Hostt. l. inter cas 26 in princ. ff mandati l. mandatum 15. Cod. et d.
textu inst.° de mandato l. 23. et 13 §. 5. et praeterea credit filius adysse
suo arbitrio et non ex necessitate praecedentis Jussus quemadmodum in d. §.
quod ut probet J. C. subicit casum magis dubitabilem in quo non ita
clare constat de aio adeuntis volentis sibi adquirere et nihilominus
sibi quaeri veluti cum quis dubitans aut errans (non enim est vis in
hoc ut probavi) non expectata licentia illius cuius Iuri subiectus
se credebat adiuit hereditatem quia (si posset videri non habere aium
adquirendi sibi repugnante Iuris disposit. quae vetat eum qui in ali-
ena potestate est sibi adquirere) placuit J. C. nihilominus Iurisconsulto
servit aliam Iuris disposit. quae Iubet eum qui alieno Iuri subiectus
est non alias adire hereditatem posse quam illius Jussu ut in princ. l. nec et
in l. si quis mihi bona et Jussum Hostt. credit adysse non eo aio ut patri qui
reset cuius Jussum non expectavit sed sibi si posset et cum detecto errore
sui status apareat eum posse adire manet rata aditio cui suffragatur
potestas et non refragatur adeuntis voluntas ~
~ Ex quo sequitur intellectum l. vlt. 3.° §. nec Ire non esse constituendam dictam
in errore aut in dubitat.e adeuntis ut volebat Juanes sed in eo quod
praecesserit Jussus aut sine eo fuerit facta aditio ut voluit Vart. neque
ista interpretatio est inimica literae ut quod pariter aute arbitrant quia
potius eis venit ut constat ex supra d. et ex eo quod si Jussus intervenisset in ista
vlt.° §. expressisset J. C. quemadmodum fecit in l. 2.° quod et non ineleganti
ratione et subtilia probari potest deducta ex l. sed et si de sua 34 §. Hostt. in
qua sine manifesta divinat.e non potest suppleri Jussus et non sic refert ad post-
remam §. nec Ire vi illius verbis ut Iam dictum est et constat ex eo quod au-
ctorem habet Vlpianum lib. 8. ad Sabinum et nostra l. eundem lib. 6 ~
10 ~ Constat ex his ulterius defendi posse Vart. sniam ex qua Volitor dedu-
cit eundem Vart. suscipientem mandatum ad aliquid faciendum si postea id
faciat simpliciter sine commemorat.e mandati videri fecisse virtute
praecedentis mandati et ideo si mandatum sit de emendo fundo si

habeat aliqs mandary vt. sibi tradat. Leg. In modo dicens notandis Angelus de Vbaldis dignum quod infidelis procuratores et alij dicit. teste Jass. in l. post dotem n. 74. ff. soluto matrim. Alciatus in tractatu presumpt. reg. 2. presumpt. 34. Tiraq. de retractu conuentionali in fine n. 115. et allegat Bart. q. ista sententia habetur in l. g. seruiano ibi. id est vin. co. ff de interrog. act. — Sed etiam habetur in l. seruus dnys 5. in fine ff de stipul. seru. et in l. fin. C. per quas person. vbi si seruus stipulando adquirat omnibus dnis, si suo precedat vnius iussu illi soli adquirit —
— Preterea quia si alia presumptio induceretur sequitur quod suscipiens mandatum suo noie faceret incurreret crimen falsi 2. q. l. sed et quod Juntan. habetur in l. et ntio 86. ff. ad municip. et sicut infamis teste Baldo in l. furti & mandatum ff de his qui notant. inf. et ne sinistra suspicio capiat quae semper vitanda est l. merito ff pro socio credendus est procurator explicuisse actum noie mandantis quia in re notandis est quod cum inter mandantem et mandatarium mutuae sint actiones quoniam ad mandatum aliquis spectat mandanti ita si forte ex eo damnum resultet illud sentire debet mandans ne claudicet contractus 2. reg. l. Julianus §. si a pupillo ff. de actionib. empti et 3. reg. l. sin naturam ff de reg. Iur —
— quae Bart. sententia declaranda est ex eodem Bart. in l. si §. si abigendo ob. vnde queri ff de manumiss. per te ibi vt procedat etiam si non appareat qua pecunia res empta sit presumit enim empta pecunia mandantis ita vt posit rem petere non oblato pretio —
ij — Quam sententiam extollit S. Paulus in fine et Romanus n. 6. dummodo non pagauerit traditio pecuniae in facto consistat et quae facti sunt non presumantur l. in bello § facti autem res ff de captiuis non debet presumi mandantem tradidisse pecuniam procuratori ad emendum nisi id probet neque triumphat habetur in dicto § si queri in pecunia non debet presumi traditam pecuniam mandatario. Verum ea rem fuisse emptam quia si mandatarius cui mandatum est rem emere, festinauerit sua pecunia emere splendens est oblato sibi pretio rem tradere mandanti —
12 — 2 ampliandum est Bart. sententia vt procedat etiam in eo quod mandauit omitti delictum nam si ex post facto perpetret dicetur missum virtute precedentis mandati vt docet Innocentius in c. ad audientiam de homicid.

de Homi. Vatt. in l. n. solum et si mandato meo n. 12 ff de injurijs explicat post alios Gomez, et Homo variat. c. 3. n. 30. cum segg. Menoq. de sumpt. lib. 3. presumpt. 40 n. 12 q legendus in toto illo capite ad ornandam Vatt. sententiam de qua agimus —

— Quae limitanda est ut n. procedat quoad 3. q contrait cum putatore nam is contemplatione ipsius putatoris et n. mandantis contraisse dicitur nisi ipse tertius sciat mandatum intervenisse ut notat 5 Vatt. et post alios tradit et explicat Menoq. ubi proxime n. 16. imo si cum tradiderit venditor ut mandanti quaerat ipso jure ei quaeritur saltem agi putator l. si procurator 13 ff de adqui. rer. dominio l. q. mihi donatum 13 ff de donation. ex quo probatur confirmatur celebris decisio Valdi in l. 2a. C de resc. venda empt. n. 19. quem sequitur et exornat Bobb. lib. 3 var. c. 4 n. 6. et n. ~~18~~ 16 —

13. — Illud in sume notandum est novo Iure correctam esse decisionem Iuris. Iurisc. in l. 1a. ff. nam et si filius putativus adeat hereditatem adven titiam procedentem jussu patris nihilominus eam sibi quaerit namcum novo Iur. talis hereditas filio quaeratur quoad proprietatem l. cum oportet C de bonis q. liberis, ideoque ut saltem animo adquirendi sibi atque ita concurrit voluntas cum potestate id usufructus q. v. patri adquirit putativo n. quaerit l. Justo 44. ff de usucapion. et ideo ad propriietatem redit et cum ea consolidatur arg. d. l. cum oportet § finaliter vers. —

— In hereditate v. profectitia hoc est in qua filius instituitur contemplatione patris licet incorrectum videatur manere jus antiquum ut licet filius putativus adeundo jussu patris n. adquirat ipsi hereditatem ex textu eo et ex d. l. Justo nihilominus is tenebitur eam restituere patri putativo per additionem sine ea arg. l. liber homo 19 § ult. ibi licet ff de adqui. rer. dominio n. secus ac quilibet negotiorum gestor ut inquiunt Romanus et Curtius Junior in l. 1a. n. 49. et 50 C q. admitti —

— Nec obstat textus in l. quod cum filium 40 ff de hered. instit. qui calu logi in eo quem quaerimus putabat et erat [illegible] ubi eius contemplatione fuit institutus atque ita micyn est si n. teneatur restituere hereditatem ei cuius contemplatione fuit institutus cum de hoc n. fuerit rogatus et sibi imputare debet q. q. voluit n. expressit at v. nos loquimur in hoc libro

vel alieno servo bona fide possessi vel in filio putativo q[uo]d contemplat[ione] d[omi]ni vel patris putativi instituti sunt heredes et heres, et p[er] con[sequ]ens valeat sint ex[ce]pti opinione ab testatoris erant in potestate patris vel d[omi]ni atq[ue] ita cui hereditatem restituere tenentur neq[ue] imputari p[ot]est testatori quia heredes n[on] rogauerit de restituenda hereditate patri vel d[omi]no quia hoc n[on] fuit necesse cum ex ipsa iuris dispositione eam adquisituri essent his in quorum potestate testator eos esse credebat ~

~ Id adhuc supe[re]st scrupulus circa s[ecun]d[am] d[ictam] ex eo q[uo]d quemadmodum verus filius patri adq[ui]rit sine distinct[ion]e ita etiam putatiuus debuit ei querere quamuis n[on] fuisset institutus patris contemplat[ion]e quemadmodum int[er] coniuges putatiuos dat[ur] mutua adquisitio in c. 2 ex[tr]a de donationibus inter v[irum] et v[xorem] ubi not[at] gl[oss]a et q[ui] sequunt[ur] late relati a Tiraquelo post l[eges] connubiales gl. 8. n[umer]o 270 Palacios Rubios in repetitione R[ubri]cae § 36. n. 2. Gomez in l[ege] 1 Tauri n. 37 Gama in decis. Portugaliae 204 q[uae] est notabile ad l. 1 et seqq. tit. 9. lib. 1 recop. et ad ordinationes lusitaniae tit. 7. lib. 4. agentes de communicandis lucris int[er] coniuges ut procedant etiam in matrimonio putatiuo ~

~ Sed dicendum est peculiarem rationem stari in matrimonio quae cessat in adquirenda facienda p[er] filium nam in matrimonio communicatio fit ratione societatis et p[ro]p[ter] laborem quem inuicem impendunt coniuges in adquirendis et seruandis bonis cum q[ua] hec efficacia sequatur ex putatiuo matrimonio error n[on] debet nocere adquisitioni quemadmodum n[on] nocet sociis putatiuis l. si titio 66. ff[.] pro socio ubi notant gl. et Bart. plane vir et vxor socii existimant[ur] l. 1. ff de act[ione] rer[um] amotar[um] l. 1. C. de crimine expilatae hereditatis at vero adquisitio que fit patri p[er] filium p[ro]uenit a iure ciuili et ex patria potestate patrentibus iure romanorum ut in § 1. inst. de patria de patria potestate iuncto § igitur liberi inst. p[er] quas personas que potestas cum n[on] det[ur] in eo q[ui] filius n[on] est cessat etiam adquisitio ~

~ Finis &

Ad § Interdum. Hac in lege

Proponit in princ. huius § casum specialem in quo filius patri ex instituto quaerit hereditatem et est velut exceptio leg. posit. in princ. huius l. idq. signat dictio interdum, is casus est cum nepos ex filio exheredato institutus ab avo cui suus heres efficit ipso iure atq. ita adquirit hereditatem suo patri filio testatoris exheredato –

1 – Quae sententia difficilis est ex eo quum nepos fuerit pressus a patre suo non poterit esse suus heres avo cum ad hoc ut quis suus heres sit duo requirantur et q. sit in potestate mortis tempore l. licentia 1 ff de testt. et sui de heredi qual. et intestatus de hereditat. quae ab intest. et q. a nemine praecedat et § sui d. l. id ut nepos et in decem de hered. quae ab intest. et omnino probat hic in l. filius § 4. d. l. l. filius ff. de milit. test. at hic nepos praecedebat a patre suo q. in potestate patris mansit cuius fuerit exheredatus l. 2 in princ. ibi si sint in potestate quanto ibi vel exheredati ff. de vulgari et in princ. et in § non solum inst. de pupil. l. 1. C. 4. ff de ~~test. testament~~ q. nepos iste a patre pressus non poterit esse suus heres avo et consequenter nec patrem suum facere heredem nec parum ex ratione posita in ultimis uerbis n. hic quanta l. nemo plus iuris ff de reg. iur.

– Et auget difficultas ex l. si q. postumos et si filium exheredavero ff de lib. et post. l. si q. filio exheredato 6. ff. de iniusto rupto l. illud. 4. et l. si q. filium ff. de ratione testam. scripto. 6. vers. ceterum ubi libri in qq. iurib. de nepotem ex filio exheredatum a patre pressum rumpere test. avi cuius ab ipso non sit institutus cum ex heredato patri non sit locum ne pedat ut sit suus heres avo nam si faciat succedat in locum patris quem si neque scendo rumperet avi test. l. postumos ff. de iniusto rupto et postumos de exheredat. liberor.

2 Cui difficultati credet q. § ipsa facit filium exheredatum ff. mortuo saben. et alias dixit P.s. in l. et d. si pater emancipatus ubi et si paternas ff. de iungend. cum emancipato lib. atq. in nepoti obstare non debet quominus existat suus heres avo arg. l. 1. § ult. ff. de r. tab. quam intestat. sequunt Albericus ff. un. Alex. et Iason in l. et si filium exheredavero quarum ad tert. de c. de secundo l. § casus –

Et ab hac intestat. Dissedit Vert. 5º n. 1. quem alij omit se-
quunt ex eo qd exheredatus n. habeat pro motivo nam si haberet ne-
pos ex eo si esset preteritus rumperet avi test. d. l. posthumus ... th.
qd rumpit ... et si filium exheredaverit quia testat negari patre
... exheredatus ... in quo filius
... ex heredatus sit heres necessarius p filium suum ... n. distin
guet si pro motivo haberet. Denique quia querela inoff. dat filio ex
heredato toto tit. de inoff. test. que motivo dari n. posset ... comm
... in d. est ... patruus ... ratio tz generaliter ... n.
est intelligenda in omni casu ... ad casum ... positum
in illo ... ex in hunc sensum qd filius exheredatus n. possit succedere
ex illo edicto quia quoad illum p motivo haberet ... quoad alia gra
dum n. amittat neqz patriam potestatem ut notat ... ibi
Pro cuius rei intelligentia statuendus est emancipatos ... civili
fuisse incognitos ... si essent preteriti n. admitti ad patris hereditatem
et emancipati de hereditatibus qz ab intest. nepos ... ex filio eman
cipato qui in avi potestate mansit ... admittebat ad successionem avi
... ita demum ... ita si ... filius emancipatus ... nepos
ex eo hunc admittit ... illum ... p bonorum poss. ... stabul.
qz ... ... adjungendo ad successionem p illud edictum
... cum emancipatis liberis ... in l. 1. ... filius
... fuisset exheredatus n. ... illo edicto quo subvenit eman
cipatis q. haberent bonorum poss. ... tab. n. exheredatis qa ca bonorum poss.
n. datur ... putavit ... de bonorum poss. ... tab. ... filius
emancipatus exheredatus quoad illud edictum p motivo haberet
... cum emancipato preterito ... iungit liberos eius n. tamen ex
heredato ... quia ... ad ... venire potest
... querelam inoff. ... putabit ... patre filium ... inoff.
... quare ... intestat. ... aliam scribit ...
... aliam ... in l. sub ... de lib. et post. aliam ...
in l. Gallus ... si ... n. 10 ubi Mo... in ...

n. 35

n. 39 novam tradit ab omnibus diuersam loricus de apicib. Iuris tt. de natiuitate axiomate 19.

3 Pro Suitati proprius accessisse videtur Vult. Gn. 1. distinguens inter nepotem succedentem voluntate et dispositione testatoris, ubi non obstat patre quem praecedit; 2.a tra. sit inteligenda in d. l. si quis filio exhaeredato, et in d. l. si quis filium exhaeredatum, et inter nepotem succedentem ex voluntate testatoris vel expressa quae fuit institutus, ut in casu nostro, vel tacita quae ab intestato succedit, ut in d. l. scripto. Sic non nepos succedat in locum patris exhaeredati et tra. suitatis nanciscitur quod divinam probant et explicant Ang. et Imol. et inim tex. ut ...n. 3 Iass. ... Aymon in l. cum filio de leg. 1. n. 10. 25. Benedictus in c. rainuntius de test. verb. mortuo itaque testatore ch. Ant. gomez in l. 22 Tauri n. 10 Menochia de succes. creat. § 21 n. 6. ... in d. ... de hered. qual. n. 125.

4 Pro 2. tamen intepretat. sed quod sim eam in potestate avi videtur succedere suitatem, submittendo nepotem quando admittendus cum suitas quae ex l. 12 tab. introducta est, l. cum ratio de bonis damnatorum, ex avi arbitrio pendere non debeat. Ut considerant Salm. in l. si filius heres n. 205 de lib. et post. Menochia de succes. creat. § 20 n. 186. Sic tra. obiect. intendendum est suitatem in casu proposito non dubia competere de lege. Secundum non est nepotes et deinceps descendentes qui sunt in potestate sua heredes esse, et si ab aliis praecedant dum tamen his quos praecedunt non fuerit delata hereditas, nam quod dicitur ita demum ad heredes aliquis suus sit a nemine praeedi debere intelligendum est in hereditate quod alii delata esse non debet, et tamen quoad patrium potestatem praecedat ab alio cui hereditas delata non est nihil obstat quominus vere suus heres sit quia in hereditate a nemine praecedit qui in simili non ... praecedentis ... si ... dicendi Vlpian. in l. 1. § secundum ff. de suis et leg. hered. ibi quum nec delata est filio hereditas, et papinianus in d. l. scripto ff. unde liberi inscripti nec postea dici, et 2.a tamen divinam sunt intelligenda in l. si filius heres 16 ff. de lib. et posth. l. ult. ... nam supperior ...

p. de

§. de adition. inst. l. filius patroni. 13. §. de bonis lib. in qq. nepos passus a patre suus heres est avo qm patri ante eum n fuit delata hereditas q latius explicabit ad l. venter preciso §. post —

Ad quē d. Sanē resolut. delatā q filio p exheredat. n vr sublata [illegible] hereditas cum exheredatio addita demum hereditate dsimet l. filium 20 §. d. cum exheredatio §. de v. tab. l. papinianus §. d. sl. adit. post pn ante aditum ff de nost. quos sequium arg. Dert. in l. 1. d. si patre ff de iungend. cum eman. lib. dout sequitum filio exheredato n tolli prius qz heres adeat extit. sequunt. Decius n. 6. Curtius io. in l. q. separatis C. unde liberi Cetius in l. galius d. U qd si tam n. ij atqz ita filius exheredatus cum suus heres sit patri n vr aepos admittendus ut suus —

Cui difficultati vidᵉ qz est p exheredat. tolli hereditatem in filio etz n expectata adit. heredis scripti atqz ita n obstare nepoti quominus sit suus heres avo qz opinionem defendit Blatt. post Jasius in l. 1. ff de suis et legit. hered. et post antiquiores quos refferunt defendunt et pbant late Gomez lib. 2 var. c. ij n. 12. Menoc. de success. creat. § 21 n. 213 Petrucci in d. § sui n. 125 —

Pro qua opinione. 1. faz qz sciūs est quod qualitas que sine subiecto esse n pdest [illegible] aliud de sub. sig. iuncto d. 1. dist. de servitutib. cum igitr extante [illegible] exheredatus heres n sit n pdest esse suus. Rursus qz q heres institutus n posset esse suus nisi exheredatus ab hereditate submoveret nam cum in suis heredibus dtinuet domin. l. in suis de liberis et post. si exheredatus esset suus motivo partem posset heres scriptus p adit. fieri dnus ex usu l. si ut certo § si dubius vel situlum ff commodati l. g. 3. § uni dao ff de usu. fruc. —

Tsz. Et in l. 3 in princ. ff de suis et leg. hered. ubi de deficientib. aliis heredibus hereditatem liberti deferri patrono Junto et in § 1. coll. pdesse inst. de success. libert. ubi filii exheredati n impediunt patronum quominus succedat liberto Et aperte pbant hec Jt. exheredatum suum n esse et x Sane lecturam plane

pradic

perdit se in. hoc d. institut. nam submoto filio a suitate per exhe
redat. nihil impedit nepotem suum heredem effici ~
6 ~ neque obstant pro adulto d. l. opinione Vatt. nam ad hoc
in d. §. si cum exhedatio videtur preiudicare quando exheredatio fuit vi
ta eo quoniam scriptus non adit hereditatem quo casu devolvitur succ.
ab intest. et exheredatio nullius momenti efficitur sicut reliqua
quae in test. scribuntur l. si nemo ff de reg. iur. quae integrata colligitur
ex eod. §. si cum exheredatio dum inquit test. per omnia fuisse irritum
quod tunc verum est cum hereditas repudiatur aut saltem repudiata
nam dum adiri potest adita non fit irritum test. imo interim valet
exheredatio in eo scripta et tanquam pura incipit habere effectum
exclusionis filii quae effectus resolvitur si hereditas postea non adeatur
arg. l. 2 ff de in diem adiect. et tunc filius exheredatus incipit ha
bere et assumere nomen heredis cum qualitate suitatis quam ami
serat ut insinuat I. C. in d. l. filium quod videamus in fine. ibi
nomen sui heredis adeptus est ~
7 ~ Rursus non obstat tex. in d. §. si conditioni quia cum querela in
tentari debeat contra heredem scriptum qui causam test. defendat non compet.
ante aditam hereditatem non tamen inde sequitur ante aditionem filium non
esse submotum ab hereditate quinpotius querela ad hoc datur ut
qui submotus est ex test. si obtineat in querela inoff. reducatur tamquam
ad causam intestati l. posthumus § si quis ex his ff de inoff. test. et quasi re
cuperet cum hereditate qualitatem suitatis quam amiserat —
~ Quod si obiiciat aliquis sententiam hoc filium exheredatum in specie
tex. debere obstare nepoti quamvis non fuerit adita hereditas irrita
sit exheredatio, evidens est aditionem non fuisse necessariam ad
confirmandam quia cum nepos sit suus heres sua sola existentia
sui heredis confirmat exheredationem ut tenent Castren. Alex.
et Jass. quemadmodum in aliis hoc ad hoc ut firma sit pupillaris sub
stitutio requiritur ut ex paterno test. sit adita hereditas l. 2 §. de vulg.
quia sola tamen existentia sui heredis confirmat tabulas pupillares
l. filius

l. filius q. se paterna ff. [?] l. si filius patri s. divulga. Ve exposui latius ad [?] ex qq apparet nepotem 2 fuisse suum heredem avo qa tz fuit p[ro]cessus a patre in potestate n. tamen fuit p[ro]cessus in hereditate ~

8 ~ Ad adeo superioribus obstat tx in d. § si ita demum [?] si p[ro] id tempus ubi ad excludendum nepotem a suitate sufficit p[ro]cedi a patre in potestate ad [?] intendendum est illum tx esse intelligendum ubi is de cuius hereditate agit nullum o[mn]ino fecit test[amentu]m quo casu hereditas filio defert eo ipso q in potestate reperit[ur] tempore mortis atq[ue] ita nepotem p[ro]cedit in potestate et in hereditate — Ad cuius rei intelligentiam sciendum est q licet intestatus dicat[ur] q vel nullum fecit test[amentu]m vel cuius test[amentu]m rumpit[ur] aut destituit[ur] ut in p[ri]n. de hered. qz ab intest[at]o interest tamen multum an hoc vel illo modo qs dicat[ur] intestatus nam i. casu succedit ut suus velut agnatus q in i. gradu rep[er]it[ur] tempore mortis illius de cuius hereditate agit[ur] in 2. v[er]o is q obtinet i.m locum tempore delatae successionis hinc n. p[ro]prie qs intestatus di[citu]r decessisse q aliq[uan]do longo tempore post mortem testatoris declaratur q[uo]d [?] etiam in legitimis hereditatib[us] docet Justin. in § primus inst. de legit. agnat. succes. et in suis heredibus § cum autem quaerit[ur] inst. de hereditat. qz ab intest[at]o —

~ Hinc fit q si qs decedat nullo facto test[ament]o n. potest nepos suus heres esse nisi tempore mortis pater eius a potestate sui patris exierit ut in d. § ita demum alias n. p[ro]cederet a patre in hereditate q[ui]a cum patri necessario defert[ur] statim mortuo suo patre si v[er]o facto test[ament]o decedat avus, nepos suus heres esse potest q[uam]vis a patre fuerit p[ro]cessus tempore mortis avi q[ui]a tunc n. inspicit[ur] tempus mortis sed delatae successionis quae saepe n. defert[ur] statim filio q occupat i.m locum p[er] destatis [?] eveniet ut tempore delationis hereditatis nepos in ea a nemine p[rae]cedatur ut in d. l. scripto § unde liberi cum aliis s. explicatis —

9 ~ Ad huic resolutioni adeo obstat d. l. si qs filio exheredato et d. l. si qs postumos sed si filium exheredaverit in qq nepos n. succedit ut suus q[uam]vis decesserit avus facto test[ament]o et patri n. fuerit delata hereditas qz exheredat[us] —

10 Ad videndum est illa sub. succedere quoniam non fuit destitutum testamentum ita ut testator decedat intestatus quinimo firmum mansit per additionem secundis scripti et nepos voluit succedere contra testamentum quod ei non permittit cum a patre fuerit praecessus, sive matris avi ut docet Ulpi. in d. l. si qs filio exheredato nisi nam agnascendo.

Ad cuius doctrinae plenam cognitionem sciendum est nepotes iure antiquo non debuisse institui aut exheredari necessario sed potuisse praeteriri in princ. inst. de exhered. lib. et ibi ita de filiabus cuius antiquitatis extant vestigia in l. maximum vitium C. de lib. praeter. et ita [illegible] docet Caius lib. 2 institutio. tit. 3. Ulpi. in fragmentis tit. 22 [illegible] sui unde fiebat ut nepos posset sub omni condit. institui et quod sui debet intelligi in l. suus quoque 4. §. de hered. inst. quod non bene restringit gl. i. ibi ad nepotem praecessum a patre cum vere loquatur de nepotibus sive praecessis sive non quia necessario non erant instituendi aut exheredandi et poterant sub omni condit. institui ex d. iurib. et ad multos iurium explicat observat Cuiat. in l. i. §. de lib. et post. Costa in d. et quod si tm 3 p. an. 26. et lib. 2 select. c. i. et inc. si patre 3 p. [illegible] in recepta n. 3. Menoch. de succes. creat. § io n. 22i et § 20 n. 26. et lib. singulari quaest. illustrium c. 106. n. 4.

ij Observandum est quod licet nepos non debuerit institui vel exheredari ubi iure a patre suo praecedebat instituendus erat non posse decessative, sed ut nostri loquuntur, ne forte succedendo in locum patris sui quasi agnascendo rumperet testamentum l. posthumorum §. de iniusto rupto et ad hoc ut fieret ista successio ad rumpendum necesse erat quod nepos, sive mortis avi non praecedere a patre suo, successio n. mortuo avo non dabatur in suis heredibus l. i. § secundum §. de suis et legitimis hered. ibi [illegible] successio in suis heredibus non sit quae verba sic interpretatur Cuiat. in l. § si filium exheredaverit et Costa 4 p. § et quod si tm n. 9. Ad hoc demum dabatur successio ista cum nepos vivo avo consequebatur iura sui heredis l. gallus § etsi a parente ff de liber. et post. et d. l. posthumorum et § qui de hered. qual. et diss quem hic interpretor de nepotibus suis ad omnem effectum scilicet ad succedendum ex testamento ab intest. et contra testamentum quae interpretatio colligitur varillis

Nos

Nobis Iure n. nepos in locum patris sui succedit — ex quo seqt Suius nepotis praecess a patre ipso mortis aui destituto [illegible] ad eam intestati deducta hered. fieri auo ga quo ipse decedit intestat. in locum obtinent nepos ante eos alij fuit delata hereditas at si adhuc subsistat ltts et vellent illud succedere n. potiunt nisi patre sublato de medio vivo testatore q in eius locum successerit stuinz pprijs [illegible] quas verbis [illegible] sl. in d. l. si qs filio exheredato [illegible]. nam agnoscendo cuius explicatio constat ex l. traditis —

12 — Ad adhuc [illegible] d. dist. [illegible] qd em nepos post mortem aui reincidat in potestatem patris [illegible] i. inst. qb mod. [illegible] patr. pot. solvit n. potuit esse heres suus auo l. sub dit. 20 ff de lib. et post. ex quo [illegible] not. [illegible] in l. vnica § in nouissimo C. de caducis [illegible] n. 3. cum qt in potestate alterius alij suum heredem esse n. posse —

Cui dificultati videt Aretinus in [illegible] specie hereditatis auis [illegible] intellectu prius quesitam nepoti qd nepos subintret in potestatem patris alias. n. n. potuisset esse suus heres auo d. l. sub dit. — [illegible] interpretatio v. n. est et [illegible] ex l. fin § de [illegible] inst. Ubi nepos erat in potestate patris quo ipse sibi defert hereditas et nihilominus suus heres auo efficit. ut constat [illegible] nam superior. d. l. fin. ff de [illegible] instit —

13. Quare [illegible] v. resolut. Suius dificultatis constituendum est qd ubi heres transit in alicuius potestatem q de familia illius de cuius hereditate agit suus heres esse potest ut in [illegible] et similibus cetera si transeat in alterius potestate q n. sit in eius potestate veluti si filius arrogandus se dederit n. poterit esse suus heres atqz hoc modo intelligenda est d. l. si qs sub dit. ut interpretant Cum. et Alex. ibi et [illegible] Costa lib. 2 select. c. 1 n. 3. — [illegible] p hac interpretat. [illegible] in l. 3 § [illegible] filio ff. de [illegible] tab. ibi qa in eius est familia et ibi quasi n. est in aliena familia qq ubi [illegible] q ubi qs dat in adoptionem ita ut n. exeat de familia testatoris dat ei bonorum poss. [illegible] tabulas —

14 Ex quo [illegible] infert q cum filius necessario debeat adquirere hereditatem patri in cuius est potestate. l. placet 78 § [illegible] nepos in specie [illegible] cum sine adit. ipso iure eficiat suus heres auo statim adquirit hereditatem patri suo

85

VARIARUM. I.ª

DE REVOCATIONE LEGATI AUT FIDEICOMISSI PROPTER INIMICITIAS INTER TESTATOREM ET LEGATARIUM.

EXPLICATUR nova lex cum secundis tabulis & quoniam stuprum ff de his qq. ut indignis et alia multa Iuris a Doctore Henriquez Primario legum.

CAPUT. I.

Senia huius Tit si vatt credimus et plerisque qui eum sequuntur haec est inimicitiae inter legatarium et testatorem supervenientes absque legatarii culpa cum legato non privant –

Ad cuius seriis explicationem sciendum est legatum et fideicomissum propter supervenientes inimicitias inter legatarium et testatorem revocari in l. si inimicitiae. 9. §. hoc tit. in l. 3. & ult. l. capite 22 in fine ff. de adimendis legatis nam cum ob amicitiam et benemeritum relinquantur l. neque adiecit. 9. ff. de statu et sint inditium amoris et ut is qui accipit defuncti memor sit ut inquit Armenopulus lib. 5. epitome tit. 10. in principio. Sane Iuris seriam a causa cesante probat Tiraquellus in tractatu cesante causa in principio n. 117 et 299. –

Sic intelligendus est Vlpianus in d. & ult. dum ait legata et fideicomisa adimi posse nuda voluntate nam nudam voluntatem accipio id est meram sicut apelat in l. cum legatam 18 ff. de adimendis legatis quia sufficit sola voluntas est causa revocationis sine ulla Iuris solemnitate sic dicit in Iure nudum pactum, nuda traditio, et pleraque alia quae ducavit notat in l. Iuris gentium & si cum nulla ff de pactis Covarrubias lib. 1. miscelaneorum. c. 1. c

Quo fit ut cum heredibus sola voluntate non revocatur et Iuris solemnitatem in revocatione desideret ex causis solo inst. quibus modis tit. in fine,

pp inimicitias int testatorem & haeredem n adimat haereditas quam differentiam notavit Papinianus in l. cap. 22 de adimendis leg. camque ad maioratus hispaniae induxit Molina de hispanorum primogeniorum ... lib. 1. c. 3. n. 58. admonens quod si maioratus p viam legati praelegati aut fideicomisi de... sit pp supervenientes inimicitias revocat si p viam haereditatis n ita

c. Esset in hac revocationis specie n omittenda differentia quam Papinianus & Ulpianus notarunt in d. l. 3. & ult. & in d. l. cap. in fine quod fideicomissum ipso iure revocat, legatum oposita exceptione doli mali unde quod generaliter idem Ulpianus ait in d. l. si inimicitiae legatum seu fideicomissum peti n posse reducendum est ad praed. distinct. quae hac ratione nititur quod legata iuris solemnitatem desiderant ibidemque n nisi in test. relinqui possunt ... inst. de fideicomiss. haeredit. fideicomissa v. a sola voluntate pendent l. pen. ... et ob id hec, contra voluntate ipso iure pereunt ex reg. l. nihil tam naturale ff de reg. iuris, illa permanent & legatarius agens contra voluntatem testatoris except. doli ... submovetur.

: Rursus notandum est n sufficere simultates aut leves offensas sed gravissimas aut capitales d. l. 3. & ult. d. l. si inimicitiae, has autem apud Romanos dicebant cum praesentibus testibus denunciabant et etiam multis bonorum auctorum testimonijs ad interpretationem horum iurium & l. vel exilio ... ff de curat. l. item autem ib. ff de arbitris l. tutor. 3. § si tutor inimicus ff de excusat. tutor. tradit & explicat erudite Rebuffus lib. 4 variorum c. 15. Mynsingerius in d. item pp n. 4 de excusatio. tutor. sed cum ab usu recesserit solemnis illa denunciatio in arbitrio iudicis erit quae sit capitalis inimicitia Thomas Grammaticus dec. 57. n. 9. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 110. n. 4.

Denique ad usum fori & praxis notabis adempt. distam quae ex inimicitijs inducitur plurimis duobus testibus ut est Vinnius & Vast. in l. haeredes palam & si quis post ff de test. probant ibi Castrensis & Aretinus & cum alijs quos referunt explicant Cobb. in 2. p. ... de test. n. 21. verss. quod si ... Molina de maioratib. 3. p. q. 43. n. 4. Molina de lib. 1. c. 9 n. 57. Juanes Gratianus reg. 39. n. 7. Mantica de coniecturis lib. test. 4. n. 13.

Sed praed. reg. de revocat. legati pp inimicitias limitat Vast. in l. cum secundis tabulis & quin stupum pillum ... pp inimicitias

intervenerunt culpa testatoris tunc enim non inducit revocatio-
nem testis subscribunt Aretinus in l. 2 § item si in facto 2 col.
ne tamen l. 3 de obl. obl. Castrens. in l. cum fideicomissum C. de fidu
comiss. Angelus in § item et de excusationibus tuto. Hyppolitus in l.
cum qs § 1 n. 6 ff de questionibus. Cravetta in l. filius fam. § divi n. 39.
de legatis 1. Riminaldus in prin. de donationibus n. 408. Romanus
singulari 99. cons. 169. C. in l. 1 n. 17. C. unde vir et uxor. Decius
in c. cum speciali n. 49. de appel. Vecosius in c. 1 n. 33. de judit. Costa
in memorabili Juris incipienti Inimicitiae col. 2 dubitatio.

Sequitur in d. § quoniam stuprum de inimicitiis non loquitur inducit ... ad § d. limitationes limitando — I. libertam non potuisse patroni concubinatum recusare nam si recusat et in alterius concubinatu sit vel matrimonium cum alio contrahat stuprum omittit l. 1 in prin. ff de concubinis ... interpretatur glossa l. ibi verbi connubium quam probat Covarruvias lib. 8 commentariorum c. fin. n. 3. Quod inter omittentes stuprum delictum non consistere l. mulierum ... de his qui ut indignis — Et non licere duas habere concubinas auth. quibus modis naturales efficiantur sui § si quis autem de filiis col. 7 notat glossa in d. § quoniam stuprum ... de negabit.

Quibus praemissis variat sententia ex d. § quoniam stuprum ita adducit ... liberta non possit recusare patroni concubinatum et alterius concubinatui consentiens stuprum committat ex l. 1. primum praejudicium video sibi delictum admittere videatur ex
2m quando iuste recusat concubinatum patroni aliam habentis concubinam ex 3m illud non amittit quod Papinianus comprobat exemplo nam Coccejus Cassianus Rufinam in concubinatu habuit id enim signat illis verbis plenebo nomine dilexit et eius filiae vulgo quaesitae concubinatum appetiit quod signat verbum appellaverat id est sollicitaverat quod illa non consensit quia matrem suam in concubinatu habuerat ex qua iusta ea Cassianus concubinatum recusabit licet eius esset patronus intelligit enim Vibianus Rufinam filiam in servitutem fuisse editam et a Coccejo Cassiano manumissam et bene intellectus probat S. R. quod licet inter Cassianum et filiam Rufinae gravissime intercesserint inimicitiae propter recusationem concubinatus non videtur delicto quando non ipsa causam dedit inimicitiis sed Cassianus qui aliam habebat concubinam —

Pro eadem sententia allegat R. in l. si distinguemus 37 § cum quidam ff de nuptiis

ff de recept. arbitris ibi si int arbitrum et unum ex compromittentibus intercedant inimicitiae et is denuntiet ne arbiter sententiam dicat adversus petere petitus dare exceptio doli quae secundum Vatt. sine culpa ipsius intercesserint inimicitiae arg. l. dum 32 § si pars litigatorum ibi et quia cum factum est eodem titulo et facit ratione ne pars eludere possit compromissum l. si quis rem ff. ... et si hoc obtinuerit eodem tt. de arbitris –

– 3 adducit ff. ead. sententia Bar. in l. athletae § dat remissionem ff de excusation. tutorum ibi a Creato facta –

– Deniq; facit quia cum legatum in hac quae ademptum censeat ff male meritum et nullum ~~legatarius~~ legatarii demeritum intercesserit non potest videri ademptum legatum –

– Pro 2am sententiam scilicet revocari legatum aut fideicommissum sive testator causam dederit inimicitiis sive legatarius 1o Vatt. primus omnium et ipse gloriat defendit Jasso. in l. filiam suam n. 2. C de inoff. in l. hereditas n. 3. C de his qui ut indig. sequitur ferdinandus Vazques in l. filius fam. § divi n. 122. de leg. 1. Ripa in l. fin. C de revocand. donat. q. 48. et 151. et 192, Palatius Rubios in repetit. Rub. de donation. int vir. § 78 n. 26. Cobb. in Rub. de test. 2 p. cap. n. 19. ubi .3. cum remissis Peralta in l. legatum n. 2 de leg. 2. Menoch. in l. Si ius poss. n. 20 C de transaction. Molina lib. 1. c. 9. n. 38, ex quorum relat. constat hanc esse magis communem opinionem quam antequam ... defendit Azo quem nullus alegat in suma tt. inst. de ademptione legatorum n. 19. –

– Pro qua sententia facit 1o l. quod si Stich. ff de adimend. leg. in illis verbis et penituerit testatorem prioris offensae quae signat a testatore passe eam inimicitias per quos legatum fuit revocatum si enim legatarius eis dedisset eam diceret Iurisconsultus remissam fuisse iniuriam a testatore non vero eius + iniuriae penituisse –

– 2 inducit Bar. in l. cap. ff de adimendis leg. ibi cum testator gravissimis inimicitiis persequutus quae verbis insinuant Iurisconsultus testatorem dedisse eam inimicitiis per quas legatum fuit revocatum –

– 3 facit quia cum ad revocationem legati sufficiat nuda voluntas nihil interest ex qua parte fuerit ea data imo tunc magis debet induci revocatio

+ eius

cum testator causam dederit inimicitijs qua magis detegit voluntas testatoris odio habentis legatarium ~

~ Qua opinione admissa d. Bart. non obstant preco adducta et in primis text. in d. § quum stuprum quod sententiam Bart. non probat ut ex seqq. apparet

~ 1. quum ad eius interpretatiorem falso supponit Bart. libertam teneri tantum patrono concubinatum si consentiat alterius concubinatui vel connubio stuprum committere qua verius est libertam a principio patroni concubinatum recusare consensu alterius concubinatum et hoc ei non permittatur postquam in connubio vel concubinatu patroni esse cepit et est vera sententia text. in l. 1.ª ff. de concubinis ut indicant illa verba ab invito patrono non poterit discedere eodemque modo est intelligendus text. in l. in eo iure §. in princ. et in § hoc caput ff. de ritu nuptiarum ~

inter textus a l. 1.ª ff. de concub. et ad l. in eo iu ff. de ritu nupt.

~ 2 qua et si verum esset illud suppositum recusatio in concubinatus non erat causa sufficiens ad inducendas capitales inimicitias quales requirunt ad revocationem relicti ut considerat Soc. in l. si filiam tuam n. 2 C. de inoff. testo. neque verba talis revocationis sunt infausta qualia exigit l. si inimicitiae ff. de his quae ut indign. ut considerat gravius singulari q. Palacios in rub. C. de donat. inter vir. § 78. n. 28 ~

~ 3 qua cum text. patres illius et in hereditate loquatur tamen eiusdem Bart. interpretatio vel Bart. ei convenire non potest cum certum sit propter inimicitias non revocari hereditatem sine distinctione an testator vel heres causam eis dederit l. ex parte 22 ff. de adimend. leg. atque ita constant a secundo est in eo text. non tractari de revocatione legati propter inimicitias ~

~ Et sic vera ipsius interpretatio permittendum est in d. § libertam in concubinatu cuiuscumque etiam non patroni licere esse permisisse l. 3 in princ. ff. de concubinis atque ita cum talis coitus esset permissus ex eo non debebat stuprum quod fit ut quia liberta est pati possit concubinatum cuiuscumque etiam non patroni sine metu pene et consequenter non amittit quod sibi relictum est in testo. illius qui eam habuit in concubinam et iste est planus et verus sensus. 1. partis d. § quum stuprum quem ex Michaele Ospitali accepit Covarruvias lib. 8. commentarior. c. fin. in fine ~

Prosequitur

Remittit enim Justinianus tenem ante decisionem quod sequens est apud Jurisconsultos et imperatores l. et qua de Judaeis omn. Jud. l. et qua de interrogatur. ad l. quam multa C. ad l. Jul. de vi l. filius non impedit ff. quam diu f. de inoff. autem vero interpretatur dicessit pinelus in l. 1.a C. de bonis maternis 1. p. n. 21 et qui sim illam tam ante decisionem similiter quod instans esse putat Pinelus cum tamen sit sequens Jurisconsulti.

Quod vero attinet ad 2 partem & quam stuprum vix potest intelligi qualiter exemplum in ea suppositum priori conveniat nam quod Ulpianus sub intelligit Rufinae filiam in servitutem fuisse redactam et a tertio Cassiano manumissam ementitum et plane divinatorium est.

Nec magis admittendum est quod Odofredus comminiscit. patratum incestum et stuprum cum Rufinae filia committere voluisse non tamen ad effectum perduxisse ideoque ad hereditatem tamen perduisse quam interpretationem suadet verbum adhum appellaverat quo significat id quod Signum pudiciti am blanda oratione attentat. l. item apud labeonem 15. & si quis virgi neo et & appellare ff. de injuriis et ex Valerio maximo Seneca et quintiliano tradit Brissonius lib. 1.o de verbis sig. verbo alias appellare.

Verum haec interpretatio non convenit illi textui in quo agitur de relicto Rufinae ut constat ex 1. parte textus quod inepte confirmatur exemplo casus di versi et dissimilis qualis est quod fingit ab Odofredo.

Quare Cuiatius lib. 4. observation. c. 7. et in novella 22. in princ. et novissime in Papiniano in recitationibus ad lib. 8. questionum papiniani pagina 963. textum in d. & quam stuprum a nemine explica tum affirmat putat ergo ipse Rufinam uxorem fuisse testatoris idque deducit ex illis verbis pleno nomine dixerat quo secernit uxorem a concubina per textum in l. item legato 42 & item in tertio ff. de ... patri autem refert de leg. 3. l. donationis in concubinam 32 ff. an autem ff. de donation. l. liberti 13 C. de operis libert. et post mortem Rufinae cuius filiam testatoris ergo privignam concubinam habuit, quamvis enim uxorem esse non prohibeat etiam dissoluta affinitate ex affinitatis inst. de nupt. concubinam tamen vitrici esse prohibuisse Cuiatius putat eandemque privig nam sub nomine alumnae simul cum nepte heredem instituit testator et cum quaereret an portio hereditatis ei auferenda esset classico re... ...

dicenda quasi relicta mulieri ingenuae cum qua stuprum erat commissum l. 3. ff de concubinis. Judicarunt imperatores auferendam ei non esse hereditatem quarum ea non fuit commissum stuprum quinimmo modo cuius liberta in concubinatu cuiusuis sine stupro esse possit ita et ingenua quae corpore quaestum fecit d. l. 3. in princ. quod in Rufina filia post ultima apparuit nam illa verba vulgo quaesitam apparuit sic emendat Cuiacius vulgo quaestum fuisse apparuit motus eo quod in pandectis florentinis legatur vulgo quaesitum ex quo mendum ortum putat cum scriptum esset quaestum et omissum verbum fuisse

Verus sed interpretatio Cuiacij procedit quod emendat contra omnium probatissimorum librorum fidem et quod ea emendatio non est necessaria ut infra apparebit et quod Rufinam probat fuisse uxorem Casiani ex illis verbis pleno honore ut ostendit Anton. faber lib. 3 coniecturarum c. 19. convincit ex eo quod si Casianus uxorem habuit Rufinam non potuit eius filiam in concubinatu habere sine crimine quinimmo enim uxor et eadem mulier patris et filij concubina esse non potest l. 1. § si qua in patris ff de concubinis. ita unus et idem homo matrem et filiam concubinam habere potest sicut multo quam magis alteram uxorem et alteram concubinam quae nefaria est huiusmodi coniunctio ut dicitur in d. § si qua in patris

Accedit his ea tali coniunctione stuprum committi l. liberi. 4. C de incestis. ibi quod si contra hoc fecerit stuprum committunt atque ita exemplum non conveniret neque positis in princ. d. § quem primo cum in eo stuprum committatur dici quando esset concubina auferendam esse hereditatem

Tandem Anton. faver. lib. 3 coniecturarum c. 19. taciti auctoris variis atque improbat hanc Cuiacij interpretationem ipse vero non felicius Papinianum interpretatur putat enim Rufinam neptis testatoris concubinam fuisse non filiam Rufinae atque nullo addito aut detracto verbo sed illis cuius filiam vulgo quaesitam apparuit quae alieno loco posita esse putat aptiori loco collocatis ut sic legatur hoc sequitur Rufinam ingenuam pleno honore dilexerat optimi maximique principes judicaverunt quod alumnam illam Casianus applicaverat nepti concubinam datam cuius filiam vulgo quaesitam apparuit

Qua lectione admissa sensus Papiniani elegans et apertus est Rufinam ingenuam concubinam fuisse testatoris et hereditatis pars ei per fiscum

auferenda videtur quae cum ingenua muliere stuprum comittit d. l. 5.
ff de concubinis Judicarunt tamen imperatores non esse auferendum quia apparuit
eam habuisse filiam vulgo quesitam satis ex hoc aperte Rufinam
corpore questum fecisse et proinde sine stupro in concubinatu esse potuisse
d. l. 3. et consequenter relictum non esse ei adimendum ex causa posita in princ.
cui aptissime subicit illud exemplum —

Huic interpretationi subscribent libenter nisi litteram textus in mutaret omni-
um codicum fidem et falsitatis emendandam esse hunc textus asserit Brebardus lib. 2.
Analectorum c. 5. in fine. qui eo in loco explicet quid dicant vulgo quesiti difficulta-
tem textus nihil omnino attigit neque eius sententiam declarat neque Brisonius in tractatu
de ritu nuptiarum pagina 21 multoque minus Curtius lib. 3. coniectural. c. 3 —

Quare in re tam lubrica et obscura et a tot tantisque viris nullis discus-
sa vel non recte explicata videndum est ne dispositum non consequatur quod alii non assequuntur de
meam sententiam adijcere subieci — Premitto quod quemadmodum liberta in concubi-
natu concubinatu esse potuit sine stupri crimine ita ingenua quae obscuro loco
nata erat vel quae corpore questum faciebat ut expresse dicitur in d. l. 3. ff
de concubinis vel his deficientibus si ab initio publice et palam testaretur
quod se mulierem ingenuam pro concubina habere ut probat textus ipse intelligendus
a contrario sensu in d. l. 3. ibi sine testatione hoc manifestum faciente non concedi —

Hoc premisso planissimus est Papiniani sensus nam quod in princ. dixe-
rat libertam quae concubina esset non patroni consequi relictum in cuius text. quae
stuprum in eam non committeret probat principium sententia in simili specie fuisse
cum ingenua relictum in text. cuius quia eam habuit concubinam quam filiam
vulgo quesitam habuisse apparuisset sic pudicitiam prostituisse nam inter
ergo in hoc exemplo non fuisse dubitatum de portione hereditatis relicta
filii Rufine sed de legato relicto ipsi Rufine quam Cocceius Cassianus
habuit in concubinatu sine stupri crimine licet fuerit ingenua quia appa-
ruit eam habuisse filiam vulgo quesitam et sic pudicitiam prostituisse
et questum corpore fecisse nam vulgo quesiti illi dicebantur quod patrem
certum demonstrare non poterant l. vulgo concepti 23. ff de statu hominum
et si adversus inst. de nuptiis. atque ita moris fuit ut tales filii his notis
idest sine patre S. P. designarent ut tradunt Theophilus in d. § adversus Cotta in memora-
bilibus iuris Abo. Spurius Cob. de sponsalibus. 2. p. c. 8. § 5. n. 1. Plutarchus in pro-
blematibus c. 103. Alex. ab alex. lib. 5. dierum genial. c. 5. et Diogenes essent

stomate quendã Lassantem lapides in vulgus refert cauendũ esse admo nuisse patrem illũ, o-fendeat insinuans eum esse vulgo conceptum atq. ita sit ut cum apparuerit Rufinam habere filiam vulgo quesitam ex hoc constat pudicitiam pluribus prostituisse et consequenter in concubinatu Cassiani esse potuisse sine stupro et relictum in eius test. consequi –

– Quod autem Rufine fuerit legatum relictum necessario euincit exq. responsa a Papin. d. in prin. quam probat exemplo in dict. idq. imo ex ipso exemplo hoc exprimi probati potest in illis verbis pleno honore dilexit id est amplo legato nam legatum in iure honor apelat. l. amplissimos 29 ff. de excusation. tutor. et institutio hered. l. Julianus ff. si quis omissa cã test. ibi honore proprio omisso id est inst. d. Albericum Angel. et sequens qui ibi exponit et explicat Pinelus in l. 1a. C. de bonis maternis 3. p. n. 4. et plenior honor dicit institutio in l. filium 5 § d. et si pater ff. de legatis prestand. sm lectionem Pandectarum florentinarum que verissima est et eam probant Corrasius in l. filium quem habentem n. 194 C. famil. herciscund. Benedictus in c. Raynuntius verbo in eod. test. el. 1o. n. 30 quibus Rusardus mallet in eod. legi onere –

Quod si obiciat aliquis sm hanc interpretatz ociosa et sine effectu esse illa verba quam alumnam Cassianus nepti consiredem datam apelaverat inderi potest probatu eonem dubitandi quam forsan parati fisci alegabat ad auferend. legatum relictum Rufine, nam in clarissimi viri domo educatam filiam et nepti consiredem datam credibile erat ex matre pudica et bene morata natam fuisse et consequenter matri eius concubine ingenue relictum debuit a fisco vindicari – Pro huic eoni satisfit ex eo quod filia hec apparuit vulgo quesita cui veritati cedit presumptio ex domestica educatione et ex institut. resultans –

– Ex qua interpretat. constat non recte aduci a Vasq. d. qm. stuprum ad probandũ non reuocari legatum propter inimicitias qq. testatori causam dedit cum longe diversa sit papiniani mens et sentia scilz relictum concubine cum qua stuprum non committit valere neq. ei quasi indigne esse auferendũ et ex hac conclz intelligenda sunt multa iura que ad eandẽ sentiam pertinent scilz l. si concubinam 29 l. uxorem § 9 § concubine l. item legato 47 § pareti de leg. 3. l. affectionis 9 l. donationes 32 ff de donationibus l. 3. § 1. dict. verbis ff de donationibus int. et sed ista quod concubina capax sit hereditatis

et legati

Negati probat a gl. in l. miles §. ita 42 ff. de adult. ubi mulier verbo cadere de militari stat. excernant et ad praecium induunt et declarant Val. in l. fin. col. 2. C. de indicta viduitate tol. Decius in l. 1 n. 8. C. unde vir et uxor Lupus in Rep. de donation. inter. §. 37. n. 2 et seqq. et ibi §. 39. p. totum. Cobb. in reg. peccatum, 2 p. §. 7 n. 2 Romanus cons. 43 Cefalus cons. 523. a n. 116 lib. 4. Vermondus de publicis concubinariis §. 3 predictis n. 17. Rolandus in tractatu de tit. R. 41 n. 2 Lancelottus Galiaula de statutis verbo maritus q. 3. n. 19.

Nec etiam Bart. opinionem probat Jo. in l. non distinguemus §. 78. ff. de arbitris iuncta Bart. doctrina nam longe diversa est ratio testatoris et litigatoris testator enim sua voluntate potest revocare legata et ideo mirum non est si revocet propter supervenientes inimicitias quas ipse testator illis causam dederit cum non minor voluntas ex hoc dirigatur quam si legatarius inimicitiis causam dedisset imo efficatior cum ex parte testatoris processerint inimicitiae ut supra animadverti – at vero litigator postquam causam compromisit et semel consensit in arbitrium non potest sola sua voluntate ab eo recedere quinimo compellitur eius sententiae stare aut penam solvere nec debet in eius potestate esse effugere arbitri iuditium affectatis inimicitiis quarum ipse causam dederit.

Quo fit ut Bart. doctrina ad §. cum quidam generaliter accepta vera non sit cum sufficiant inimicitiae sine distinctione ex qua parte causa illis fuerit data quia periculosum est coram inimico iudice et sic suspecto litigare c. quia suspecti 3 q. 5. l. apertissimi C. de iud. atque ita solum est admittenda Bart. sententia eo casu quo affectata fuit inimicitia ad repellendum arbitrum arg. l. 1. §. cumque latrones ff. de question. prout dixit notat ibi Bart. quod si inimicitiae testem repellat a testim. l. 3. in prin. de testib. si tamen procurata et affectata fuit ab eo contra quem testis productus non repellitur repellit idem Bart. in d. l. athleta in prin. et in l. Et si quis §. illud ff. si quis cautionibus. Decius in c. ut debitus n. 9 de appel. Iasidius decis. 202. Crottus in tractatu de testibus 3. p. n. 180 Vals. quos refert Lupus in Rep. de donation. int. §. 78. n. 29. qui ipse in diversam sententiam inclinet.

Denique quod Bart. sententia non recte adverterit Jo. in l. athletae §. dat. remissionem ff. de excusationibus tutorum quoniam illa verba a creato facta quatenus probant solum eam inimicitiam excusari cui causam dedit tutor induci possunt Bart. opinionem quemadmodum enim tutor commodum excusationis consequitur ex inimicitiis

esse praeceptis in eo legatarius non debuisset amittere modo legati propter inimicitias quas ipse causam dedit ~

Id est verius inimicitias excusare a tutela sive processerint a tutore creato ut insinuant pensitata verba d. § dat remissionem sive a testatore ut insinuat Justinianus in § item si propter inst. de excusationibus tutorum. ibi si propter inimicitias aliquem testator tutorem patri dederit ex ratione secundum l. un. C. si propter inimicitias creatio facta sit nam cum tutor quaerendus sit judicio non odio non debet esse rata ea datio cum quis tutorem nominat ut eum implicet periculo negotiorum ~ Neque omnium probat se in d. § dat remissionem dum restringit excusationem ad inimicitiam factam a creato quam quidem ibi intelligit cum se indistincte sive tutoris sive testatoris ea interredant inimicitiae et sequitur Minsingerus in § item si propter i. d. n. 2. Lupus in R. de donationibus inter §. 78. n. 23 et est omnis Antonii Gomez. 3. tomo c. 12 n. 19 et sic nullus eorum satisfaciat illis verbis a creato facta, ego adverto ex originali graeco male translata fuisse quae sic vertit Anton. Augus. lib. singulari ad Modestinum pagina mihi 258. dant quoque a tutela vacationem capitales inimicitiae inter eum qui creatus est et pupillorum parentem neque effectu discrepat versio Otomani in § item propter enuntiat. 10. Si vobis dant vacationem a tutela etiam inimicitiae capitales quae ei qui creatus et decretus est tutor cum pupillorum patre intercesserunt et solvitur

Huius legis explicatio ~

VARIARUM 2ª

DE CLAUSULA TESTAMENTI REGIS Henrici modum inponente Donationibus ab eo factis

Ad interpretationem l. 4. tt. 7 lib. 5. noue recopilationis circa quam explicantur variae questiones maioratuum

CAPUT 2

VARIARU

Acturi de clausula test. regis Henrici que refert et plege obliban iubet in l. 4 tt 7. lib. 5 recop. ne nominum et temporis confusio in errorem nos inducat admonendi sumus turbulentissimis Castelle reipublice temporibus sub Henrico 4. a. 15 die mensis septembris anni 1464. ob aliquorum procerum sidiam a quo opressus erat rex clemens et pius et plus iusto inimicorum calliditati et falatiis indulgens multas donationes per vim et dolum extortas ab ipso rege multaque nouilitatis priuilegia plebeis hominibus concessa imo et seniores qui se nouiles dicebant lates contra ius et formam legum quorum pleraque postea reuocata sunt vel iterum ad iudicium examinationem et discussionem deduci iussa ut que bellorum ciuilium calamitas introduxit hoc pacis lenitas sopitet ut fecisse se gloriat Iustinianus in l vn. in prin. C de caduciis tol. qua de re latae sunt multe pragmatice regie que extant in noua Recopilatione et de huius regis Henrici 4. donationibus et priuilegiis intelligendae sunt scilicet l 8. et 10. tt. 4. lib. 2. recop. l. 40. 17. tt. 10 lib. 5. l. 7. tt 2. l. 25. tt. 14. lib. 6. l. 37. tt. 13. lib. 8. l. 15. tt 27. lib. 9. noue recop. de quo non est presens disputatio sed qui plura de his videre voluerit legat Otalorum de nouilitate 4 p. principali c. 4. Guarnem Garsiam de hispana nouilitate gl. 2 per totam in cuius initio statum Castellanae reipublice tempore Henrici regis 4. describit quem dilucide etiam refert Illescas in historia pontificali lib. 6. c. 19. col. 1. 2. Castillo in historia regum gothorum discursu 10. lib. 4.

Agimus igitur de donationibus alterius regis Henrici huius nominis secundi nostri apelati qui occiso fratre petro crudeli regnare cepit circa annum 1365

1365. & ut alij volunt 1369. & ut regiam dignitatem traceret ad aliendos confirmandos et peccatum aios multas magnas et fecit donationes quas ille Juris interpres meminere huius Marineus Siculus lib. 7 De rebus Hispaniæ & Sedeño in suma vitor. illustr. tt. 5. c. 5. & ipsam liberalitatem qua regni potentiam diminuisse visus est illorum temporum phrasi celebrati ait Juanes Mariane in historia de rebus Hispaniæ lib. 10 c. 2 & historiam narrat Illescas d. c. 19 fol. 117. Castillo d. lib. 4 d[illegible] & Beatum Vitæ Sumanæ vol. 3. lib. 4 fol. 160 — Ad munificentiam quadum vicerat visus est testator Restrinxit. ut constat ex clausula relata in Sal. l. & generaliter in regno portugaliæ in omnibus donationibus bonorum regiæ coronæ n[on] imitatum dissimilis restrictio apposita est p. l. quam rex Juanes I. mente primum recepit & receptam servari jussit unde mentalis appellata est & postea Eduardus eius filius in scripturam redegit ut Sacel lib. 2 ordinationum. tt. 17. d. 1. & segg. quorum verba refert & explicat Costa in questione patrui & nepotis 1 p. p totam —

— circa quam legum interpretati variæ & ancipites exortæ sunt quæstiones —

— Primo enim de vi & potestate huius clausulæ dubitat & an per eam modus donationibus a rege factis adici potuerit n[on] sine ratione quærimur nam donationi perfectæ modus aut conditio adici n[on] potest l. perfecta donatio C. de donation. que sub modo q[uod] in donat. principis maxime procedit ex reg. decet 16. de reg. Jur. in 6. ad cuius confirmat. plura congerit Simon Cabeta conf. 191 n. 19. & de jure regni est de expressis in l. 6. tt. 10. lib. 5 recopil. ibi las cosas que el rey diere a alguno no se las puede quitar, y aquel a quien las diere haga de ellas lo que quisiere assi como de las otras cosas suyas. Jaudet his q[uod] princeps privatorum legibus subicit q[uod] n[on] expresse n[on] recepit exceptus l. item veniunt. 22. & ait senatus. ff. in privatos juncta gl. a Lobo in publica ff. de petit. hereditatis. Imo & ipse credit velle stipulari l. ex imperfecto de leg. 3. q[uod] multo magis vi admitteret in capite clausulæ nam cum donationes proponant facta ob servitia donatariorum ut probant illa verba (por razon de los muchos, y grandes y señalados servicios que nos hizieron) item & illa (porque nos lo avian bien servido) n[on] est hec mera gratia aut privilegium sed

transit

et transit in vim contractus initi et celebrati inter partes ac principem non possit revocari aut modus ei adici ut notat Bartolus arg. illius tex. in l. qui semel ff de decurionibus ab ordine faciendis idem Bart. in l. omnes populi 3. q. principali de iust. late Menoch. cons. 390 n. y volumine q et magis in terminis facit tex in l. si pater 39. & fin. Iuncta gl. verbo irrevocabilis de donat. ubi de donat. ob merita et servitia et ex ca ingratitudinis non posse revocari quem tex cum Bald. Angelo, Romano, et pluribus aliis ad hoc expendit Mathienzo in d. l. y gl. 1. et ibi in l. 6. tit. 10 gl. 1. n. 18 et n. seq. resolvit ex spla principis aseu. et servitia et meritu donatarii probati non generaliter sed in specie illorum mentio fiat quod plenius prosequitur Juan Gra de nobilit. gl. 2 an. 17 —

ff tex in l. Aquilius regulus ff de donationibus ibi defendi non tam donationem esse verius officium magistri quadam ratione remuneratam regulum et l. si et si lege § consuluit ff de petitione hered. ibi veluti quoddam genus esse permutationis ex qua ibi donat. remuneratoriam ... iudicari regulis aliarum donationum et contrarium notat Jas. in l. sin autem et librarius ff de condict. indeb. ubi 12 effectus huius remunerationis ... bit et plura in proposito more suo congerit Tiraquellus in l. si unquam C. de revocand. donation. verbo donatione largitus an. 7. — neque ad rem facit quod beneficia aut donationes excedant valorem servitiorum nam in nobilibus remuneratio semper debet excedere ut recte ait Julius lib. 1. de officiis imitari debent agros fertiles qui plus multo afferunt quam acceperunt et confirmat late Tiraquell. ubi prime n. 84 et seqq. —

Deinque cum iis donat. a Rege Henrico fuerint tradita donatariis et sic earum dominium quesitum per modum introductum de iure gentium ... per traditionem inst. de rer. divis. § traditionis C. de pactis non potuit ... donatio revocari aut ei modus adici per donantem aut eius successores ex omnium opinione de qua per Pontificis in c. que in ecclesiarum de constitution. quam exornat Ruinus cons. 113 n. 19 lib. 4 et late Pinelus in l. 1. C. de bonis maternis 3. p. n. 62 Villar. 16. Molina lib. 4. c. 13. n. 21. —

Et his non obstantibus secure affirmandum est donationibus ... rum regis modum adici potuisse ea specie ratione que colligit ex verbis potius in proemio huius l. ibi por quanto el rei don Henrique

auiendo hecho muchas donationes en perjuicio y diminution de la corona real destos reinos) et ibi (para algun remedio y reparo de lo que se auia hecho en perjuicio de la dicha corona) sane ubi magnum praeiudicium [illegible] regiae coronae et enormiter leditur ex donationibus etiam remuneratorijs reuocari possunt et multo magis modus eis adici quo res donatae ad regiam coronam aliquando redire [illegible] — Quae sententia in primis probatur in c. suggestum de decimis ubi privilegium de non soluendis decimis reuocatur si ex post facto ex eo incipiant enormiter ledi ecclesiae quibus decimae debentur ut probat. l. 9. tit. 20 p.ª 1. l. 13. tit. 18 p.ª 3. et quae ac multo magis potest reuocari aut modificari si ab initio ea enormis lesio interueniat —

Praeterea quia licet donatio perfecta restringi aut reuocari non possit ex causa potest veluti per ingratitudinem l. fin. C. de reuocandis donation. l. pen. tit. 4 p.ª 5. et ipso iure reuocatur per natiuitatem filiorum l. si unquam eod. tit. l. 8 tit. 4. p. 5. et hoc in priuatis hominibus in principe autem iusta causa est utilitas publica arg. l. Iulius. ij. ff de euictionibus. l. item si [illegible] 15. § fin. [illegible] item si ager ff de rei vend. [illegible] cum Cyno Bart. [illegible] tio et Afflictis notat Pinelus in l. 1. C. de bonis maternis 3. p. n. 62 illat. 16. [illegible] ergo autem — et [illegible] in l. quod semel ff de decretis ab ordine fac. ibi nijsi ex iusta causa quem ad hoc dicit singularem Jasson in l. Barbarius Philippus n.º 34. ff de off. praetor. et alij quos refert Pinel. ubi primo est autem iusta causa in principe enormis lesio regiae coronae cum ea respiciat publicam utilitatem quae priuatae antiponenda est. Auth. [illegible] C. [illegible] de legatis —

Deinde quia l. 1 fundos. C. de omni agro deserto lib. 11 ubi princeps concessionem desfaltam potest modificare pro spore futuro quem notari s[...] sume commendat Valdus ibi et in l. nuptae ff de senatoribus ad limitationem l. perfecta donatio et l. si repetendi C. de condictione ob causam ubi procedant in principe donante quod potest donationi quam fecit modum ex post facto adicere repetit idem Valdus in l. fin. 2 col. C. [illegible] Onera quae dispensatio [illegible] lectura de constitution. princip. quae sententia sine controuersia recipit pro re quae generalem restrictio vel moderatio fit quae in lege seu perimit iusta causa ex Bart. in l. 3. § 1. ff de [illegible] atque hac modo dunam Bald.

declarat Afflictis in c. 1. n° 25 de natura feudi ad quam sententiam respexisse videntur Dd. Hispaniae in d. l. ij. qua tenus clausulam testamenti regis Henrici pro lege observari iubent et sic cessent dubia et altercationes quas super valore d. clausulae fuisse refert Pinellus in ...

Ex quo resultat alius notabilis effectus quod si aliquis ubi princeps revocat vel modificat donationes factas ob servitia tenetur satisfacere donatario ut docet Innocentius in c. nisi cum pridem col. 1. in fine vers. nos dicimus de renunciat. cum multis quos refert et resolvit Matienco in d. l. ij. gl. 9. n° 7. et generaliter in principe auferente ius quaesitum alteri cum causa quod debeat pretium equalens solvere vel bonum cambium dare docet Bart. in l. fin. d. titulo ff. de pignoratitia act. Archidiaconus in c. per principalem 9. q. 3. Felinus in c. que in ecclesiarum n° 28 de constitutio cum Dno Alexan. et Jass. Burgos de paz in l. 3. tauri n° 480 et 4 gl. fin. vers. Dandum dato pretio in l. si locus ... ff. quemadmodum servitutes amit. dicit hoc observari est in veris et servandum a principe iusto et probat in l. Se abi Cod. ... caus. ... ibi ... domini pretium a fisco accipiant ... venditor. ... ibi nec aliter hoc faciat nisi prius solitum salarium dno prestet et de iure regni l. 2. tit. 1. p. 2. ibi (e si por aventura ge lo oviese de to mar por razon que el enperador obiesse menester fazer alguna cosa en ello que se tornasse a pro comunal de la tierra tenudo es por derecho le dar ante buen canbio) et Angelus ... ibi in l. item si verberatum ... fin. ff. de rei vind. ... Ornaverit principem de plenitudine potestatis posse eum auferre dno medio et ... iusto pretio ei soluto et ... potest ex multis quae congerit Ducnas in reg. 43. n. 9. et seqq. Tirag. in l. si unquam ... revocat. largitis n° 43. hec ... seniancis vera est ubi tendit ... ff. imo ex causa solum civile ius sed et gentium et naturale et divinum offendit quod repugnat iniuria vel iniustitia ut late et eleganter probat Pinelus in rub. C. de rescindenda vend. 1. p. c. 2 n° 26. neque apte ... ait ex d. ... fin. in illis verbis medico ... possessori dato ... exposit

exposit.es quas refert Pinelus ibi n. 19 dss. ex qq infertur Trifor Paul. multo melius declarandis cum Ia in necromantia Juris dialogo 18. n. 5. predicta vi satisfactio vel solutio equalens n est necessaria qn per legem generalem aufert vel donat vel modus ei adicit qm semper presumit justa et sufficiens ca in lege generali ad id qd statuit ut ex Alex. decio et sass. probat Burgos de Paz in l. 3. tauri 5 p. n. 1451. et loquens in terminis d. l. ij et l. mentalis portugalie Pinel in l. 1. C de bon. matern. 3 p. n. 62 ubi alle. 16 DD. ego autem et ex alios relat. Matienzo in l. ij gl. 8to n. 7. –

Denique posita sententia 3 Ca. quem quasi singularem [illegible] ab alio ante se n cat[illegible]um aligat Lupus in repetit. 2 c. 69 n. 19 et in c. quanto de censibus ad probandum principem ex ca posse modificare donationem ab alio factam et sequentem multo magis quam ipse fecit ex qq satis Justificat modus additus in clausula regis Henrici donationibus quas ipse fecit – neque obstant in contrarium adducta qq sit satis ex allegatis pro 2ae p. nam. 1. ex l. prefata donatio cum alijs n habet locum ubi justa ca intervenit ut in 2 fundam. huius partis cum alijs multo quod minus ubi a principe per legem generalem adicitur modus ut m3. –

2 ex eo qd remuneratio fuit facta servitio et ac p inde n mera donatio est sed transit in vim contractus quo etiam princeps obligatur falax est et in multis peccat ut constat ex his que plene et docte ad multorum juvium interest tat. de donat. remuneratoria contra vulgi persuasionem tradit Pinel in l. 1. C de bonis matern. 3 p. a n. 59. –

3 ex eo qd fuerit dominium adquisitum per traditionem esse per modum Juris gentium futile est et inane qm ea distinctio Ju n probat ut merito cam [illegible] Pinelus in R. C de rescindenda 1. p. c. 2 n. 5

Denique generaliter Rendet omnibus arg. locum n habere in casu legis Castelle et Portugalis per enormem lesionem Regie Corone que justam causam probat revocationi et multo magis modificationi reg. qd est plus in[illegible] atque ita apparet de justificat. d. clausule dubitari n posse multo quod minus post qd generali lege servari Jussa est qd h omnibus preponit Ludovicus Ro manus

Romanas 28. n.° 58 et resolvitur verba clausule ex quibus firmat Juan y lupo.
D. n. ipotesi. ex his Justificari et defendi potest Montalvo in repertorio in verbo
igenti et in l. 3. tit. 12 lib. 3. fori Suarez in q. maioratus n.° 22 et in l.
quo in precibus C. de institut. ad l. regni n. 2. Burgos de Paz in proemio
legum Tauri n.° 499. Pineliis d. illat. 16 n.° 11. ego autem Costa in tractatu
Patrui et nepotis 1. p. in princ. Mol. in praefat. tractatus de hispan. i gen.
n.° 16. Matienzo in d. l. 1. gl. ult. n.° ult.

Quibus praesuppositis circa valorem et justificationem clausule de
ipsius intestat. agendum est c. 1. in illis pero todavia que los ayan
por maioradgo sciendumque verba videndum est quod importat haec voca
tio per viam maioratus et ad quas personas et gradus extendatur ut illis
finitis revertantur bona ad regiam coronam —

Pro cuius rei plena cognitione et explicatione sciendum est
huius vocis maioradgo in historiis primum mentionem fieri dum
refertur haec clausula in historia Juanis 1. filii Henrici, 2. c. 13. et in
aliis documentis et scripturis vetustior eius mentio repeciatur ut refert
Moli. in praefat. tractatus de ignis hispanie n. 19 et 16. —

Hac autem voce secundum communem usum loquendi nostre hispanie quae secundum
est propriis significationi l. liberorum § qui Cassius de leg. 3. l. 3. § ult. ff.
de supellectili legata, significatur ut res que iure maioratus deferri
jubetur quamvis alie substitutiones et vocationes non adjiciant indivisa
ad unum tantum et maiorem iure et ordine successivo in perpetuum inter eos
qui sunt de familia testantis vel instituentis maioratum deferatur. neque
novum est aut sine exemplo iuris romanorum ut ex uno verbo plures sub
stitutiones deducantur ut in l. coscredi § quis discretas ubi notant Angelus
et Jass. n. 9. l. Iam hoc iure ff. de vulgari l. 1. C. de impuber. atque ita iuris
consulti in l. cum ita § in fideicommisso de legatis 2 ex solo verbo familie
substitutione reduxit ultra nominatos in favorem omnium cognatorum
defuncti fuerunt — et haec prohibitio de non alienando in favorem familie
quatuor generationes non excedat auth. de restitut. fideicommissi § fin.
coll. 9.

collat. 9. quem dx ut mirabilem ad hoc extollunt Alexand. in l. filius fam. § divi. de leg. 1. n. 21 Ripa in 29 consilio omnium sententia ut a Covarr. lib. 3. c. 5. n. 4. Gomezius in l. 40 Tauri n. 45. Socinus Junior consil. 140 n. 10. lib. 3. ubi explicat qualiter accipiendae sint istae quatuor generationes hoc enim procedit si constet testatorem velle prohibitionem extendi ultra illas 4. generationes ex reg. l. in conditionibus 19 de condition. et demonst. quo modo decisionem d. § fin. limitat Decius cons. 23 n. 4. Parisius cons. 72 n. 85. lib. 4.—

V. cum ex consuetudine et usu loquendi Hispaniae in fundatione maioratus contineatur perpetuus ordo succedendi inter primogenitos prohibitio de non alienando a fundatore expressa vel a lege subintellecta in maioratibus sine restrictione graduum erit perpetua atque ita ex constitutione maioratus sola quamvis aliae substitutiones et vocationes deficiant in omnes de familia in infinitum praestabitur successio ut post alios plenissime resolvunt Gomezius in d. l. 40 Tauri n. 64 Covarr. lib. 3 var. c. 10 Molina lib. 1. c. 4. Vazquez de paz in quaestionibus civilibus q. 2 a n. 67. q. articulum istum ad partes disputat per totam quaestionem Acebedo in l. 2. tit. 7. lib. 5 recopilat. Pelaez de maioratibus in initio 1. p. q. 13 n. 7. et 8 quo duo auctores resolvunt idem esse in aniversario quod etiam probat Menoch. in tract. de fideicomiss. n. 8. sed declarandum est ex traditis per Velascum in consultationibus 1. p. consultat. 82 Gamam in decisionibus Portugaliae decis. 30 et decis. 48. ubi Diaz de mena in additionibus nonnulla congerit in proposito et Sanctius idem auctor lib. 1. quaestionum practicarum q. 17 et 18—

X quam resolutionem intelligenda est clausula illustrissimi regis Henrici quatenus iubet bona a se donata detineri iure maioratus ut scilicet ea successio perpetua sit inter descendentes donatarii et eorum filios primogenitos quod ad huius clausulae interpretationem ex perpetuitate quae inducit ex verbo maioratus nominatim observat Molina lib. 1. c. 5. n. 21 et 22 et

cum

seqr. Matienço in d. l. 11 gl.ª 8 n.º 3. et seqq. Molina d. lib. 1. c. 6. n.º 21 —

Vers hec senia difficultatem habet ex verbis seqq. d. clausule ibi (e finque al su fijo mayor legitimo) que verbis ad 1. filium donatarij vt limitata et restricta succesio quamvis verbum simpliciter platum inteligi debet de 1. l. vdoces & hoc sermone de verb. sig. et licet ex verbo maioratus videat perpetua succesio inter omnes de familia, restringit ut ex additione persone que ad eam succesionem vocatur quia enunciatio speties generalitatem precedentem restringere solet l. legata supellectili, de supellectili leg.

Ad prosecucionem questionis et resolut. premittenda est alterius articuli explicatio inter iuris interpretes valde controversi, scilicet cum maioratus vocationes deficiunt ita vt bona ad vltimum ex nominatis pervenirent, an in eo extinguat maioratus et maneant bona libera in quo art. sunt distinguende dues species — 1. est cum institutor maioratus vocato filio vel alio transversali vel extraneo dixerit se maioratum instituere in qua specie non extinguit maioratus sed perpetuus est ita vt vno deficiente alius in eius locum admittatur ex disposit. iuris communis et ordinem succedendi ab intestato quod rationibus comprobare supervacuum est cum id exactissime probet Paisius n. 72 vsque ad 106. lib. 3. variar. c. 9 Gomez in l. 40 Tauri a n.º 69. Molina lib. 1. c. 4 Burgos de paz in questionib. ciuilib. q. 2 a n.º 67 —

2.ª species est cum institutor maioratus inter filios et eius descendentes maioratum constituit vniuscuiusque filij et descendenti unicuique ab eo facta vocat. vel cum filios non haberet in fauorem alicuius transversalis et descendentium ab eo non addito vt post eos existentibus proximior admittat in qua specie Molina d. c. 4. n.º 40 et segg. etiam in hoc casu maioratum perpetuum esse existimat ita vt deficientibus nominatis et eorum descendentibus bona in vltimo non maneant libera et inalienabilia, sed colateralis proximior admittat quia cum mens testatoris fuerit bona in familia perpetuo conservari et statuere verbo maioratus, et hec conservatio fieri non potest nisi per subrogationem

cum

l. cum debere ff de servitutibus urban. plane sequi deficientibus descendentibus ad collaterales transitum fieri q. etiam ipsi familiis appellat.e comprehendunt l. pronunciatio § familiae ff de v. s. item familiam de verbor. sig.e melior est in l. fin. C. eod. ubi in fideicomisso familiae relicto comprehendunt omnes propinqui vel consanguinei sive descendentes sint sive transversales —

— Accedit his q. in fidei comissis predominat defuncti voluntas l. cum proponebat de leg. 2. l. heredes mei § cum ita ad Trebel. v.e cum institutor constituerit maioratum et consequenter successionem perpetuam credendus est ordinasse omnia ad eam perpetuitatem necessaria quae disposuisset si fuisset interrogatus. Text. est celebrum in l. tale pactum § fin. ff de pactis et in l. si his § patrius ff de liberis et posth. cum traditis a Tirag. in l. si unquam in princ.o n.o 55. C de revocandis donat. ac consequenter vocatio collateralium debet induci ex tacita mente fundatoris q. si cogitasset descendentium lineam extinguendam esse collaterales vocaret ut perpetuitati consuleret ad quam necessaria est vocatio collateralium text. leg. l. 2 ff de iurisd.e omn. iud. et l. 3 § q. sicut ff de servitutibus rusticor. —

— Denique pro hac sententia alegat Molina ubi s.a l. 2 c. 15 p.o 2 ubi in successione regni deficientibus descendentibus admittunt collaterales q. etiam in maioratu ui admitendi cum is, a regno tanquam a capite deribet et defluat atque ita induxit doctrina Seimen. ubi. inst.a de perpetuis et temporalibus actionibus —

— Nihilominus contrariam sententiam defendunt plures J. consulti q. movent ex eo quod proibita alienati intra certum genus personarum, in ult.o ex illo genere manet libera et alienabilis l. peto § fratre l. quosdam § fundum l. cum pater § libertis de legatis. 2. l. pater filium § fundum Titianum ff de legatis. 3 —

— Rursus q.a si ex verbo maioratus induci videatur perpetuitas ex enumeratione personarum restringit q.a enumeratio speciei generalitatem restringere solet l. legata supelectili ff de supelectile legata

Et ß dicta Inmola in l. si vero § de viro solut. matrim. dicentis dispositionem factam ea observanda agnationis int certos agnatos non extendi ultra nominatos sequunt plures relati per Molin. lib. 1 c. 5 n. 36. et pro ea ego expendo tx in l. quae conditio. 2 ibi sode condition. et demonstr. — Denique fecit in terminis tx in c. 1 § et ego quidem vero Conradus de successione feudi in usibus feudorum. ibi dicit quod si feudum ab aliquo adquirat succedunt in eo usque descendentes primi adquirentis etiam si respectu ultimi possessoris transversales sint, fratre autem ipsius adquirentis vel descendentes ab eo aut alii agnati vel cognati in feudo non succedunt. probat tx in c. 1 § si capitanei de feudo marchiae, quem ita resolvit Sanctae Crucis et omnem scilicet Jul. Clar. lib. 4 receptarum sententiarum § feudum q. 79. et superiorem sententiam scilicet quod maioratus extinguat desinit Oldraldus cons. 21. Vulgnetus cons. 43. Jass. cons. 4. n. 2 lib. 1 Decius cons. 635 n. 18. et cons. 637 n. fin. et quae in d. l. 2. tt 15 p. 2 verbo el mas propinquo pariente verbo et inde, et ita cons. v. venit, Burgos de paz cons. 34 n. 4 in fine Peralta in l. unum ex familia § si fundum n. 20 de leg. 2 et in l. 3. § fideicomissum n. 55 de Secundis inst. Suarez in l. quoniam in prioribus in declarat. l. regni limitat. 2 n. 18. Palacios rubios in repetit. capituli per vias. 3. notabili § 26. n. 20 cons. ex quo

— qua sententia retenta ad atque in nostrum adducta induci potest coniecturam quae inducit ex verbo maioratus et ex presumpta voluntate testantis cessat per expressam ipsius dispositionem quae ad certas personas vocationes coarctavit nam quamvis in fideicomissis voluntas elici possit ex coniecturis et ea servanda sit, pro voluntatem tamen expressam ab illis recedi potest tx reg. l. cum ex filio § filio impuberi ff. de vulgari nulla enim coniectura adeo efficax esse potest ut potentior sit voluntate cui coniecturae cedunt l. labeo ff de supellectili leg. l. stinuus § cum ita de verbo. sol. cum multis adductis a Mantica de coniecturis lib. 1. c. 1. n. 11. et lib. 12 tt 17. n. 2. et 3 —

— Quod ulterius adeo procedit ut quamvis in disposit. apposita sint verba perpetuitatem denotantia nihilominus ultra expressas personas porrigatur successio quia quamvis verbum semper et similia significent rem dilatatam sine ulla temporis praefinitione d. l. cum debere. § fin. ad l. pompon. de parricid. cum late adductis a Vocio decis. 118 50 et in n habet locum

in pro

in pposita q. qm illor Abor significatio restringit ad descendentes
vocatos ab institutore inter quos voluit ppetuo succedi ordine ab eo
pscripto sic iis deficientibus succ ppetuitas cessat. Nec enim
novum est ut ppetuum dicat qd durat interim dum alii vivunt
l. i. ubi notat gl. ff. pro socio et Antoninii nostri q. psequent Gou
neus all. 57 vol. i. Parisius all. 37 vol. 4. et all. 72 vol. 4.
et confirmat ex eo q in fortioribus terminis tradit Orlandus
in all. 46. n. 8 lib. i. q in fideicomissis ppetuis qn femine n sunt in
vitate neqz substitute ultimus masculus potuit disponere de bo
nis fideicomisso subiectis neqz ideo minus fideicomissum dicit esse
ppetuum habuit enim ppetuitatem donec superfuerint psone in
qq adesset qualitas masculinitatis a testatore expsa et de
pbat Sass. all. 3 lib. i. et all. 104 n. 2 lib. 2. Mier in tractatu maio
ratuum 3 p. q. 6. n. 44. et 4 p. q. 29. n. 2. col. 3. illius n.
Deniqz n obstat l. 2 et 15 p. 2 nam procedit in regno in quo n constat
de vocationibus limitatis quemadmodum psupponit constare in q. nra quo
fit ut si det maioratus de cuius origine et institut. n appareat sed q p
immemorialem pbet x. l. 41 tauri procul dubio n expirabit maioratus
in ultimo descendente
Preterea in regni success. specialis obstat ius q. cum regnum n de
beat deficere iuri et rationi consentaneum est ut deficiente omni linea des
cendentium collateralis proximior admittat nam quis is deficeret reg
num n expiraret sed p electionem magnatum et confirmationem pape
rex crearet ut tradit Valdus in c. cum in magistrum de elect. q se
cus est in particulari maioratu q pt deficere in ultimo de familia
ut resolvunt Mieres de maioratib. 4 p. q. 29. Peralta in l. 3. § qsi
deicomissam n. 55. et 56. de hered. instituendis
Sed in hoc totum consistit et ddz controversia quam magnis litib.
sup opulentissimis maioratibus ocasionem pstitisse vidi n temere u
trutra pars asserenda erit sed cum distinctione casuum resecit spone
da. I. igit constituendum est q si dispositio novum maioratus n co
tineat q sequentes stringit cum disponens ll. regias dispositas se
qutus in 3. et 5 meliorat. sz tunc quantumcumqz sit adiecta clausula

pbui

prohibitioni alienationis et verba perpetuitatem denotantia si in vocationem ad descendentes primo vocatorum tantum restringant procul dubio in ultimo descendente bona manebunt libera et alienabilia quo casu vere urgent fundamenta pro quae adducta, neque hoc inficiat Mol. et reliqui qui eius sententiam probant, quoniam loquuntur eo casu quo verbum maioratus additum est, quod verbum procul dubio multum adiicit perpetuitati successionis —

Quaerendum est quid si institutor usus est verbo maioratus, quamvis ad collateralium non descendat, si tamen in praefatione dixerit se eam dispositionem facere favore generis et familiae et ad illius conservationem, bona manebunt libera in ultimo ex descendentibus, sed ad collaterales porriget maioratus, quia verbo generis aut familiae, si omnes comprehendunt l. pronuntiatio § familiae ff de verb. sig. l. fin. C. cod. et cum in proemio sit posita ratio conservationis generis et familiae ea attendenda est l. 1. C. de impon. lucrativ. descript. lib. 11 et censetur esse finalis ut notat [illegible] ibi in l. fin. ff de Feud. instit. et ex hoc maioratus erit perpetuus etiam inter collaterales, quia ratio ita disponit sicut verba dispositiva solent disponere l. emptor § fin. ff de rei vend. nihil enim potest esse fortius ad declarationem dispositionis quam eius ratio, cum sit anima ipsius, ut ex pluribus late probat Molina lib. 1. c. 9 n. 1 usque ad n. 17. et in l. cum pater 79. § dulcissimis de leg. 2 —

Neque obstat huic sententiae quod genus restringit per species particulariter numeratas l. cum de lanionis § cui fundus ff de fundo instructo l. legata supellectili ff de supell. legata atque ita per speciales vocationes censentur ut apertiori quantumcumque generali, ita ut in ultimo ex nominatis maneant bona libera, nam in eo illorum iurium regula procedit, ubi numeratio speciei non potest aliud operari ut in exemplis ibi propositis, inquam, sub legato generali comprehendebant omnes species simul, et eo casu spe[cie] videlicet enumeratio speciei censetur facta per modum taxationis et limitationis generis minuendi, quia non potest alius effectus huius expressionis considerari, secus vero est quando genus et species cadunt inter personas quae aliquid relinquit, quae non debent simul admitti sed ordine successivo, quo casu enumeratio personarum restringit praecedentem vocationem generalem, quia sine hac restrictione effectum operatur enumeratio, videlicet ut enumerati admittantur eo ordine quo vocati sunt, non ut alii excludantur qui sub genere continentur, adiecta ratione

conservationis

dis̃tuationis generis et familię itaq̃ vocationes speciales in casu proposito ponunt ad ostendendam prelationem in ordine succedendi non ad aliorum exclusionem ut colligitur ex celebri doctrina Bart. in l. questitum § si q̃s fundum n. 13. uers. venio ad 2am ff de fundo instructo per text. in l. cum ita § in fideicomisso de leg. 2. ibi q nominati sunt aut post eos eius extinctos qui ex nomine defuncti fuerunt atq̃ ita notat gl. ibi verbo nominati. Bart. n. 1. Paul. 4. Decalta 5. et in proprijs terminis maioratus obseruat Molina lib. 1. c. 4. n. 34. et 35. a quo non dissentit in hoc quest. in l. 2. tt. 15 p. 2. verbo el mas propinquo pariente nam solum ait q si adsint verba propinquitatem denotantia in fauorem generis non inducit restrictio per speciales vocationes —

3. Constituo q si institutor maioratus post vocationes speciales clausulam generalem subiecerit qua significauit se maioratum constituere contemplatione familię suę vel generi prospiciebat vel q in familia sua bona conseruari volebat aut q̃d simile tunc non extinguitur maioratus in vocatis sed ad collaterales et ad omnes de familia ordine successiuo extendetur quoniam illa clausula generalis in fine posita ampliat dispositionem precedentem arg. text. in l. si servus § inquit lex ff ad l. aq̃l. ibi non est nobum ut lex specialiter quaedam enumeratis generali subiciat verbum q omnia complectatur quo fit ut hoc in casu collaterali succedenti sit admittendus esse ad successionem non potest obijci q alias dicitur in l. si q̃s rebum § non dixit pretor ff de adq. poss. et de term. loq. scriptura neq̃ substitutio cum adsint in hoc casu verba denotantia propinquitatem apta comprehendere transuersales arg. l. scemata et l. ult. § cognationis origo ff de gradibus. l. 1 et 2 et 3. ff de libertali causa per quae Iu.[illegible] sane resolutionem ponit Valtz in c. si pater de test. in 6. et faciunt notata per Barbatiam in repetit. l. amacutissimi n. 114 C de fideicom. don docet sub hoc verbo linage omnes collaterales comprehendi et censeri vocatos in dispositione, falsum fauore ipsius exornat late Craguelus de utroq̃ retractu § 1 gl. 9. per totam et videnda sunt

que copiose tradit in pposito suius quest. Vologneruy in repetitione Ø. divi a n.° 299—

— Ex qq omnibus adducit in casu clausule ttt.i regis hen rici [redacted] maioratum n finiri in 1 filio primogenito Ø ad dies primogenitos succesive devolui neqz regie corone locum fore si possesor filium relinquat nam cum potam maioratus filio 1genito bona relinquant dies 1geniti in infi nitum ofenduntur vt cum Juane lupo pbat Molina lib. 1. c. 5. n.° 21 e 22 e c. 6. n.° 21—

— Ø an ad filias ptineat maioratus dubitari potest e in regno Pothugalie casse decisum est p l. mentalem n ptinere Ø deficientibus filiis masculis ad regiam coronam bona de volui Ø ex clausula regis henrici e Veriis Vuegthius est feminas in defectum masculoz admiti qa lz vtat Ubo mas culini generis ibi (finguen al hijo maior) filie quoqz otinent l. Justa interptat. 201 de Vb. sig. l. si qs ita ff de ttt. tutela l. si ita scriptum de leg. 1. l. 2 Ø q si patre ff ad l. 25. trebel. qa masculinum ophendit femininum l. 1.a ff de Vb. sig. e in terminis clausule qo filie deficientibus masculis admitant e peas excludat regia corona primus defendit Romanes ass. 98 n.° 2. Juanes lupus in tta. de donationibus int n.° 24. Ø 69. Molina lib. 3. c. 4 n.° 4—

— Ø an deficientibus filiis vtriusqz sexus vltimi possesoris ad mitat regia corona si ibi supsint descendentes primi donata rii in pdrie p illos excludat valde controversum est e in vtranqz partem q. disputat Juanes lupus vbi prime a n.° 30 e tandem pbat solos filios vltimi possesoris admiti n.° v descendentes primi instituttoris q transuersales sunt respectu vltimi possesoris quam partem late defendunt Burgos de paz in proemio ll. tauri n.° 66. e in ass. 29. n.° 4. e 5. Matienco in l. 11. tt. 7. lib. 5. gl. 8 n.° 7. e 8. Gutierrez in practicis q. lib. 3. q. 92. e simu pronuntiatum fuisse testat Molina lib. 1.° c. 6. n.° 21. ipso patrocinium pstante —

Deniq; in proposito huius clausulae dubitari potest utrum si possesor bonorum a Rege Henrico donatorum fecerit maioratum in quo masculos feminis et primoribus praetulerit vel alium legalem ordinem succedendi in maioratibus Hispaniae inmutauerit an admitti debeant ab ipso possesore vocati exclusis hijs qui secundum legalem ordinem admitti deberent. Et licet dum quaestio de facto emersit magni nominis aduocati existimarent praeferendos esse vocatos a possesore ego contrarium indicio verissimum puto quia cum per clausulam regis Henrici maioratus constituatur in fauorem primogenitorum talis maioratus regularis est in quo secundum ordinarias regulas succedi debet neque eum ordinem succedendi inmutare potuit donatarius aut quilibet alius successor arg. l. cum filius ff. de leg. 1. militis ibi quia heredi tali quod sequitur miles qualem velit substituere facere per alienum autem filius minuere non potest) Olim c. 1. de success. feudi ibi (nula ordinatione defuncti in feudo manente seu valente Olim c. 1. et ex [illegible] de inuestitura de re aliena facta ibi (detrimentum ordinis eorum agnatorum ad quos pertinet successio facere non potest) Olim in bonis prohibitis alienari per fideicomissum est bonus textus in l. fin. ad SC. Trebell. quia non tamen magis hic C. omnia de legatis ibi (Id sciat hoc quod alienum est ut potestate sui patrimonij non existens non licere alieno iudici aplicare) ratio est quia cum omnes successores habeant causam a primo instituente eorum et hys per sequentes vocatos et successores inmutari non potest l. coheredi et cum filius ff. de vulgari. l. vnum ex familia [illegible] si fundus de legatis. 2. l. si arrogator ff. de adoptionibus ibi (quia non [illegible] eius ad eum peruenit) Olim esse hanc regulam uerissimam in feudis profitetur Sopinus Iunior consil. 76. n. 11 vol. 1. et cum multis auctoribus respondet omnium Menoquius consil. 1. n. 123. lib. 1. et in maioratibus hispanis obseruandam testatur Peralta in tract. de heredibus instit. n. 108. 113. et 122 et tanquam ab omnibus receptam tradit Molina lib. 1. c. 8. n. 20 Mieres 1 p. q. 26. n. 1. 3. et 10 et 2 p. q. 4. illat. 8. n. 4. Burgos de paz in consil. 9 n. 32 —

Constituat

Et confirmat magis in terminis quia si maioratus constituat a rege ut contingit cum bona a rege donantur alicui cum titulo ducis marchionis aut comitis de quibus late resolvit Molina lib. 1º c. 11 nº 10 cum seqq. debet in eo succedi ordine a lege praescripto nec illum potest inmutare successor aliquis faciendo novum maioratum ut probat Castrensis cons. 154 incipienti in causa maioris Hispalensis n. 5. lib. 2. et confirmat Mieres in d. 1ª p.e q.e 26. nº 1. et 3.

Deniq. magis in terminis extat pro hac parte auctoritas Costae in tractatu de maioratu bonorum regiae coronae 1. p. nº 32 ubi ex sententia Anearrani et aliorum quos refert probat in terminis

l. mentalis possessorem bonorum regiae coronae non posse de illis maioratum ita constituere ut praeiuditium faciat his qui ex legis dispositione ad ea debent admitti et finit hec lectura et explicatio clausulae regis Henrici el Bastardo.

appellati

Finis

Variæ lecturæ a D. Henrriquez explicatæ

Circa revocat. donationis legati vel fidei comissi agit in 1.
in 2. de questionibus circa maioratus

111

uarie lecture explicate
a Doctore Pichardo ua
le Data salmanticee anno
Domini natiuitatis
1690

D. Antonio Ca
riondelaR eal

Salamanca

Joanni

D

D. Don pedro del poco

D. Don baltasar alorrio stera

Mexia
fol.

121

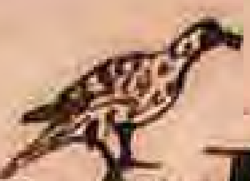

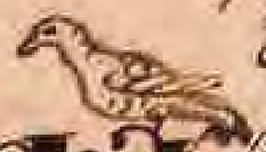

ARS VREBISLI

Belos proponendi, litem examinandi, et sententias proferendi tam cas. agentibus qz Jus dicentibus. Utilissima per. Lltum Mexia de Castilla exalte. et noue disputata.

Omne tulisse puntum q miscuit Utile dulci pstit Oratius in arte poetica. et cum p .9. anorz metam in asiduis lectionibus Juris studiosi Jus discere cupiant et eo tpe finito Jus illud ad exercitium reducere desiderent ut Utile dulci misceant alterz duorz attigit aut artem et normam illius exercitij ignorant obid qz merent talem obiurgat. quale fuit posiq Sulpitius Servius relatam in l. 2 circa finem dssi [illegible] est patricio ff. de origine Juris aut a tabelionibus interrogent aut a peccatoribus modum ponendi et examinandi litem quod contemptibiles efficiunt ad Juris [illegible] pstitum relatam in l. negotiis 9. ubi dicitur [illegible] circa aduocatos ff. de off. pcons. ne autz hoc aut illud attingat equum et utile erit ut artem et normam explicemus qua tirones et Judices sine alterius adminiculo causas in Judicio pponant et ab alijs ppositis respondeant Judices tam interlocutorium qz difinitiuum dicant ut laudabile vitz qz hoiem necessarium aduocationis offij ita exerceant ut principalis premijs remunerent ex l. laudabile ff in prin. C de aduocatis diuers. Jud. et Jus dicentes digni efficiant tempus suo patrocinio gubernandi et obid gloriam et honorem adipiscant.

adipiscant ut docet Ayminanus in proemio instit.[ma] Et sin-
gula omnia ut efficere valeant breviter deo favente explicabimus.
Hoc enim opus 3. continebit capita in quorum 1. de
Judicio civili et de Judicio criminali civiliter intentato
agam. in 2. de causa criminali tractabo, in 3. vero 2.[am] inst.[am]
in gradu apelationis explicabo.

Caput: 1.[m]

Judicio operam daturus prius nosse oportet unde Judi-
cij nomen descendat a diffinit.[e] enim cuiusque incipiendus
est. Aristoteles lib. 2 posterior. c. 1. et Cicero in topicis. ubi
Quevada c. 2 n. 3. et hoc Judicij nomen plures habeat sig-
nificat.[es] ut alij relatis adveitunt Maranta de ordine Judi-
ciorum 1. p. n. 1. Menoch. lib. 1. de arbitr. q. 3. n. 19. et Nuar. in
Re.[to] ex. de Jud. n. 19 in nostro proposito Juditium sig-
nificat actum Judicis decernentis Jus inter litigantes
ut not. D. Thom. 2a 2ae q. 60 art. 1. et constat ex c. Forus de verbor.
sig. quae Juditij significatio hoc loco sit propissima. Juditium est quod in ju-
dicium sit disceptatio quae fit ex parte actoris et rei apud
Judicem litis finiendae gratia ut recte admonet Cujacius in pa-
ratitlis lib. 3. Codicis. tit. 1.

Quod Juditium ita sumptum plures patitur divisiones
quas afferunt Navar. ubi supra n. 17 Maranta ubi supra 4. p. n. 1.
Speculator in tit. de summaria et sequitur videre debes
Ripa et alij ab eo relati in tra.[ctatu] ex. de Juditijs et Julius
lib. 5. receptarum sententiarum § finali questione prima

et constat ex l. properandum ij in prin. C. de Jud. et ex l. sebos 3.
C. ad l. Jul. de vi et ex c. cetera et c. fin. de Jud. et c. quoniam 3. de
prob. et ex cl. saepe de verb. sig. quae conveniunt l. 9. tit. 4. p.[ta] 3. et

l. 2 tt. lib. 8. recop. Junta explicat. Cobb. lib. 1. variar. c. ij
n. 2.

n. 2. Quibus sic constitutis 1. aduocati aduertere debent coram
quo Judice lis sit mouenda ita ut reus coram Judice compe
tenti conueniat quia si coram Judice incompetenti lis fuerit agitata
processus erit nullus ex defectu Jurisdictionis competentis ut constat
ex l. 1. C. si a non compet. Jud. et ex c. at si clerici de Jud. exceptio
huius nullitatis in quacumque Judicij parte oponi potest ut asserit
Cobb. in practicis qq. c. 25 n. 4. et intelligens. l. 2. tt. 17. lib.
4. recop.

Competens autem Judex dicitur quando reus conuentus est coram
suo Judice nam actor semper debet sequi forum rei. l. ijs
a quibus c. clericum c. cum sit generale de foro comp. l. Juris ordo. 2. l. in criminali
C. de jurisd. om. Jud. et in l. 23. tt. 2. p. 3. et in l. 8 et 9. tt. 3.
lib. 4. recop. forum autem pluribus modis potest reus sortiri de
quibus in c. sane et in c. cum dilecti et in c. fin. de foro compet. plu
resque alios refert gl. in l. heres absens et inde Cobb. debebit
ff de Jud. quae regula fallit in scholasticis huius uniuersitatis fallentia 1ª
quia ex proprio eorum priuilegio possunt etiam si actores sint reos
ad suum forum trahere et clerici huius ciuitatis possunt 2ª
etiam si fuerint actores laicos ad suum forum ecclesiasticum ad
ducere ex consuetudine huius ciuitatis ut docet ubi talis con
suetudo ex c. si clericus laicum de foro compet. illud tamen
quod diximus de scholasticis huius uniuersitatis intelligendum est
secundum formam traditam in l. 3. tt. 7. lib. 1. nouae recopil.

not. 2 Est etiam aduertendum an causa talis sit quae agitari debeat co
ram Judice ecclesiastico siue enim sit laicus siue clericus sit
actor aut reus coram Judice ecclesiastico debet lis moueri eo enim

istæ sunt diç quæ sunt spirituales vel eclesticæ vel bene ficiales et illæ quæ sunt spiritualibus vel eclesticis vel beneficialibus anexæ de qq in c. 2 et quasi per totu de sed. et in sult. Jud. ff. 23. de estimat. et in l. 57. tt. 6. p. 1. et in l. 5. t. 3. lib. 1. recop. alias casus de qq solus Judex eclesticus cognoscit meminerunt Cobb. in practicus qq. c. 31 cum segg Gbb. et relig in d. c. 2 Alciat. in l. Judemus C. de SS. et eleganter Paz in praxi, 2, tomo, preludio a n. 1. cum segg.

nbt. 3. Illud sn sume aduertendum est q in his causis in qq Judices eclestici agnoscunt potest ab eis apelari ad auditores cancelariæ vel audientiæ ubi sita est Jurisdictio illius Judicis eclestici et auditores cognoscunt de vi et violentia quæ apelantibus fieri solet per Judices eclesticos non deferentes appelationibus legitimis quæ auditorum cognitio vulgo dicitur por via de fuerça ex l. 36. cum 3. segg. tt. 5. lib. 2. recop. cuius praxis rationem tradit Cobb. in practicus qq. c. 35 a n. 1. Didacus perez in l. 5. tt. 1. lib. 2. ordin. et greg. lop. per te ibi in l. 13. tt. 13. p. 2 ~ ~

nbt. 4. Est etiam aduertendum q si ex aliquo priuilegio reus plures habuerit Judices poterit actor eligere quem ex illis maluerit ad eum conueniendum ut asserunt dd. per te ibi in l. ult. C. de Jurisd. om. Jud. Valdus in l. cum clericis C. de epis et clericis glo. et dd in l. ult. C. ubi in rem actio = sin autem casus tales fuerit q eorum cognitio expectet ad auditores q casus hispano sermone vocant (casos de Corte) de qq in l. 5. tt. 3. p. 3. et in l. 21. tt. 5. lib. 2. et in l. 8 tt. 3 et in l. 5 in fine tt. 13. lib. 4. recopilat. docet

in his casibus etiam in 1. inst. auditores regij adiri poss.

Ubi s. c. 6 et 7. ex quos casus singer. lis in 1. inst. agitari debet coram Iudice inferiori rei sed. ad q. s. diximus et in illis casibus Curia poterit altorem reum reuenire coram Iudice inferiori si sibi Stilus fuerit ut docet Cobb. iam relatus.

nt. 5. Debet etiam aduocatus aduertere q in libelis n alleget leges nec canones nec dd. opiniones, sed tm narret factum cum suis ronibus et breuiter libelos formet concludens in finem id q desiderat a Iudice fieri x. formam traditam a l. 4. tit. 16. lib. 2. recop. ut senia sit libelo conformis x. l. 2. ff. cmi diuid. c. Ex beli de simonia poterit tn in libelis dicere illud q petit sm iustitie et etiam poterit verbaliter in voce Iudicem de sui clientuli iur. in iur. informare et bene citare Iur. et dd. opiniones et suas alegationem proponere que appellat vulgo (informacion en derecho) et in ea rones notare et Iur. et dd. opiniones referre et scribere ex pmissione d. l. 4. recopil. — l. vt fiend.

nt. 6. Debebit tn aduocatus q seng facti scriptas narret illud q factum in scriptis recipiat manum sui clientuli subscriptum, go cum ex facto ius oriat ut in l. si ex plagijs §. in clivo capitolino ff. ad l. aql. et ind. l. 4. recop. pt. singere q postea clientulus dicat ipsum aduocatum factum errasse q dicere nequit si ipsius manu relatio facti subscripta fuerit ut constat ex l. 14. tit. 16. lib. 2. recopil. — alia circa aduocationis offm disposita sunt in toto tit. 16. lib. 2 recop.

Illa omnia que diximus de aduocatis actoris intelligenda etiam sunt de aduocatis rei illud aduertentes q aduocatus rei debet directe videre libelis ab actore propositis neg

negando vel fatendo ea qz ad suum clientulum negare vel fateri ptinent et quod poterit faciet q actor suam intentionem n pbet nam actore n pbante absolvit reus x. l. actor q asseverat C. de pbat. ~

not. 7. ~ Observet etz actor q si ex aliqua ca possit possessionem nos cijsi illius rei quam voluit petere prius petat ut sibi poss. adiudicet longe enim comodius est ipsum possidere qz alio possidente petere x. elegans consilium a Iuriconsulto traditum in l. is q destinavit 25. de rei vend. ipse n reus pot potere ut contradicat possessionem ipsi actori adiudicari p eandm ronem ~

not. 8. ~ Advertat etz actor q si voluerit litem pponere contra civitatem vel aliam comunitatem n conveniat singulares psonas illius civitatis aut comunitatis conveniri debet procuratorem aut economum aut sindicum illius civitatis aut comunitatis ut docet gl. in vbo civitate in l. sed si actor. 10 § q manumittit ff de in Ius vocando pbat Vart. et relig. p tx ibi in l. in tantz § i. universitatis ff de rer divis. et pbat in l. 13. tt. 2. p. 3. not. Platea in l. id. de Iu. reipub. lib. ij. ~

not. 9. ~ Advertat etz advocatus an sit maior 25 anis ipse adversarius quem voluerit actus pponere tunc contra ipsum libellus erit offerendus sin autz fuerit minor. 25. anorz libellus erit pponendus contra ipsum minorem et contra tutorem vel curatorem eius ut in l. i. § sufficit ff de admi. tutor. et in l. clarz q C. de autorit. pstanda et in l. contra pupillum 54 ff de re iud. et in c. sua de appel. not. Vart. in d. § sufficit Pomd. in d. l. contra pupillum et Decius in d. c. sua n. i. sin autz minor tutorem vel curatorem n habuerit ipse minor conveniendus est.

Libello de otras exceptiones dilatorias –

24. Al° Perez vz° desta ciudad, respondiendo a una demanda puesta a pedi miento de ... en que me pide le restituya cierta heredad que yo poseo cuia forma auida ay por inserta y repetida digo no estoy obligado a responder a ella por lo general y por que el dicho Al° Perez es actor y esta descomulgado de descomunion mayor y denunciado por tal descomulgado por el juez desta ciudad a pedimiento de ... que le pide cierta cantidad de dinero, lo dicho por que caso negado que esto cesara pues no cesa sobre este negocio ay pleito pendiente ante los ss. presidente y oidores de la real chancilleria de Valladolid y sobre una propria causa no puedo ser conuenido en diferentes tribunales por las quales razones y por las demas que en mi fauor hacen pido a vmd que auida sumaria informacion de lo dicho declare obstacle al suso dicho las dichas exceptiones y pido auida pronunciacion sobre ellas ante todas cosas y ser dado por libre de la dicha demanda y para ello el off° de vmd imploro y protesto las costas y juro en forma de derecho que no pongo estas exceptiones de malicia –

25. De his exceptionibus late disputauimus s. in c. precedenti n° 9. et aduertendum est in his libellis aponi debere clausulas generales quas diximus esse apponendas in libello principali rationis exceptionum veluti illud (esta demanda no es puesta por parte bastante) et illud (lo qual reduzgo dicha) denique omnia que generalia sunt que in respectu veritatis causa ne ineptitudinem inducant –

– Si vero reus voluerit oponere exceptiones aliquam peremptoriam vel reconuent... illas oponere debet in fine libelli principalis rationis exceptionum positi ... ut diximus in c. preced. n. 9. – Si tamen aduocatus reus voluerit exceptiones ... imponere oponere in libello particulari poterit hoc facere formando predictum libellum sicut formatur libellus dilatoriarum exceptionum seruatis seruandis et oblato quolibet horum libellorum tam ex parte actoris quam rei iudex debet dicere yo lo he por presentado y mando se notifique a la parte para que responda a la primera audiencia ut late diximus. in n. 6 –

forma del libello de la replicacion del actor –

26. J° Fz vz° desta ciudad en la causa con Al° Perez otro si vz° desta ciudad respondiendo a un escrito presentado por parte del dicho Al° Perez en que dice no estar obligado a restituirme ni entregarme la dicha heredad que le pido y es mia por quanto dice que el compro la dicha heredad y le pertenece por otros titulos y causas, o

por causa de la convencion q el suso dho me opone en su respuesta cuio tenor auido aq por inserto a el me refiriendo digo q sin enuargo de las exceptiones y defensas por el suso dho alegadas vmd deue hazer como pedido tengo ansi por lo por mi dho y alegado como por lo siguiente lo prim.º por q las dhas exceptiones y razones por el suso dho alegadas no consisten en hecho ni an lugar en derecho ni son verdaderas ni tales q deban ser admitidas y ansi las niego en todo y por todo como en ellas se contiene. lo otro por q caso negado q vbiese comprado las dhas heredad y tierras las compro de quien no era verdadero dueño lo otro por q caso no confesado las poseyese por largo tiempo no pudo prescribillas por q fue comprador de mala fe y al tiempo de la prescripcion y vsucapion estubo yo ocupado por causas tocantes al bien desta ciudad y con otros legitimos impedimentos lo otro por q si yo vendi las dhas tierras fue por menos de la mitad del justo precio como consta de la estimacion q las dhas tierras tienen y desta escriptura de q hago presentacion con el juram.to necess.º y solemnidad por todo lo qual y por lo demas q en mi fauor haze y hazer puede pido a vmd como pedido tengo condene al suso dho a que me entregue las dhas tierras y en lo necess.º et off.º de vmd imploro y pido just.a y costas y concluyo cesante nouacione — vide n. 8. y —

forma del libello de la duplicacion del reo en respuesta del libelo presentado por p.º del actor

27. Al.º P.z vz.º desta ciudad en el pleito y cá con q f.z. en razon de la respuesta de las razones alegadas por el suso dho en las quales dize q sin enuargo de mis exceptiones y defensiones estoy obligado a restituir las tierras y heredad sobre q se trata este pleito como mas largam.te de su demanda consta cuio tenor he aq por repetido y a el me refiriendo digo q vmd me debe de dar por libre de la demanda q el suso dho me ha puesto segun y como pedido tengo y no obstan las razones q el suso dho alega por la general q en mi fauor haze y lo otro por q yo compre las dhas tierras de pedro.º el qual era verdadero dueño y las tenia y poseya por titulo de heredad por que las heredado por sus padres y antepasados lo otro y por q el tt.º y possesion

q̃ yo tube y tengo de las d[ic]has tierras no fue ganado con mala fe sino
con voz y razon justa y bastante para me hacer ... dicho dueño y señor
lo d[ic]ho por q̃ niego auer el suso d[ic]ho estado ocupado en impedimentos legiti
mos el tiempo q̃ yo e tenido y poseido las d[ic]has tierras lo d[ic]ho por q̃ yo
compre las d[ic]has tierras y heredad por su justo valor y antes di mayor precio
por ellas de lo que valian y caso negado q̃ diese menos, el suso d[ic]ho renun
cio por escriptura pub[lic]a el mayor valor de las d[ic]has tierras y el engaño
en mas o menos del justo precio como consta desta escriptura de compra y venta
de q̃ hago presentacion con la solemnidad y juram[ent]o necess[ari]o y digo q̃ la
escriptura q̃ el suso d[ic]ho presento ante v[uestra] m[erced] no es authentica ni hace fe y ansi
la redarguyo de falso civil m[en]te y juro en forma de ca... que no
la redarguyo de malicia por lo qual a v[uestra] m[erced] pido me absuelba de lo contra mi
pedido y ponga perpetuo silencio al d[ic]ho g[onçal]o ... para q̃ agora ni en tiempo algu
no me pida cosa alg[un]a en lo tocante a las d[ic]has tierras y en lo necess[ari]o el off[ici]o
de v[uestra] m[erced] imploro y pido just[ici]a y costas y negando lo perjudicial ... en lo ...
q̃ requiere conclusion es ante notario. — De his libellis diximus s[upra] n[umer]o 5 et 6 —

Libellis his oblatis advertendum est quod si olim statim fiebant quaedam positiones
quas utraque litigator inducere tenebatur nam positionibus actoris inducebatur reus, et po
sitionibus rei inducebat actor, hodie tamen ad vitanda circuitu simul ponuntur
interrogatoria et positiones et in fine cuiuslibet interrogatorii
apponimus clausulam continentem positionum formam ... lege de
... Cardinalis ... in ... de ...
... et de his interrogatoriis late diximus s[upra] n[umer]o 7 ... advertendum
est interrogatoria formabuntur norma sequenti —

Forma del interrogatorio del actor —

28. Preguntas por p[ar]te de g[onçal]o ... v[ecin]o desta ciudad de Sal[amanc]a en el pleito q̃
trata con Al[ons]o p[ere]z v[ecin]o asi mismo desta ciudad sobre y en razon de cierta heredad
de tierras q̃ el d[ic]ho Al[ons]o perez tiene las quales son y pertenecen al d[ic]ho g[onçal]o ...

p[rimer]o — Primeram[en]te sean preguntados los testigos por el conocim[ien]to de los
litigantes si conocen a los suso d[ic]hos y si tienen noticia deste pleito —

2ª — Item si saben q̃ el d[ic]ho Al[ons]o perez tiene una heredad y tierras de pan
llebar q̃ estan en term[in]o desta ciudad linde con tierras de jul[ia]n de la una p[ar]te

y de la otra con tierras de fulº y junto al camino q va desta ciudad ala de camora digan lo q saben —

3ª — Item si saben q las dhas tierras son y fueron siempre del dho gº frz las quales tubo y poseyo por mucho tiempo asta q el dho alº pz seentro en ellas o las compro de fulº vº de tal pº que no era verdadero señor y ansi el dho alº perez es poseedor de mala fe —

4ª — Item si saben q todo el tpo q el dho alº perez a tenido las dhas tierras el dho gº frz estubo ocupado en negocios tocantes al bien desta ciudad en la corte de su mag. el tiempo d. y estubo ausente e impedido para pedir las dhas tierras —

5ª — Item si saben q las dhas tierras valen mas de 900 ducados con forme a su justa estimacion y q si oy las vendiesen se hallarian por ellas mas de los 900 ducados en q fueron vendidas las dhas tierras los quales valian al tpo y qdº las compro el dho alº pz —

6 Item si saben q el tpo q el dho alº pz a tenido y poseido las dhas tierras a gozado de las rentas dellas las quales rentas abian sido y valido mas de 30 mill mrs —

7 Item si saben q en las dhas tierras tiene el dho gº frz verdadero dnio y señorio y q las tenido de sus pasados y siempre se a entendido en esta ciudad q eran suyas asta q las vieron tener al dho alº perez —

8 — Item si saben q despues q vieron q el dho alº pz tenia las dhas tierras se dudaba por q causa las tendria y q nadie sabia decir afirmadamte qual fuese la razon —

9 — Item si saben q todo lo suso dho es la verdad publico y notorio publica voz y fama —

Los quales articulos pongo por posiciones al dho Alº pz y a vmd pido y supp. le mande q los jure absuelba y declare conforme a la ley y so la pena della e q ce — dho fulº g

29 — forma del interrogatorio del reo —

Preguntas por pº de alº perez vº desta ciudad de salª en el pleito q trata con gº frz ansimismo vº desta ciudad sobre y en razon de cierta

le satisfacieren poniendo las por las letras del A. B. C poniendo en el quaderno de la A. lo que pertenciere a acciones o otras delusiones q̃ comenzaren por la letra A. e si de religs—

Al cabo de cada estudio recapacite vn quarto de hora lo q̃ vbiere estudiado diciendo lo en latin como si fuera licion o lo enseñara y declarando lo en romance procurando hacer particular memoria de lo q̃ en aquel estudio vbiere pasado y le pareciere notable por q̃ es de importancia —

Acabando de pasar vn tt. buscarle a por los repertorios de las partidas nueba recopilacion y ordenamiento y pasarlos añadiendo a las leyes del derecho comun y a las glosas de las leyes reales que concordan con ellas y con mucho cuidado y particular. cual las q̃ corrigen o limitan —

Si alguna vez se allare cansado del estudio ordinario en otros ratos ordinarios puede pasar vn author del reyno como Antº gomez Covarr. Pinelo, Costa, Xuarez o molina y pasando le sin ver los dr̃os q̃ alegare y procurar entender sus dec̃tos o oposiciones — y quando declarare algun dr̃o o tratare la reprobacion o aprobacion de l. o de alguna glosa ponga la remision de aquel moderno sobre el tal dr̃o o glosa. y este estudio es facil y provechoso y q̃ se puede hacer estando al sol con solo vn libro y advierta que no a de empezar otro autor asta q̃ acabe el q̃ empeço —

2m — Cerca de lo q̃ se a de pasar advierta q̃ lo primero sea la instituta por dr̃o y teofilo asta entender muy bien el caso y la letra del dr̃o y la delusion q̃ prueba y si algun dr̃o no puede entenderlo con la glosa y teofilo vea a otomano o otro moderno y no se de pena no ver las dificultades porq̃ la instituta es sola para tomar principios —

Despues desto passe el tt.º de reg. iuris por dº y q̃ la glo
la qual q̃n alegare muchos dr.os concordantes para poner ex
emplo de la reg.la vea a decio o otro moderno —

— De los ff. comencara a pasar por el proemio del
ff viejo y despues todas las repetitiones de Bart.º enque es
cribiere mas de dos colunas porque en ella se trae lo mas
principal de la materia y se declaran los dr.os mas dificultosos
de aquel tt.º y asi passa asta todo el ff nuebo aduirtiendo
q̃ lo q̃ obiere oydo y pasare bien en tpõ de oyente no lo buel
va a pasar porq̃ aunq̃ le parezca q̃ esta olbidado basta
tener memoria dello aunq̃ confusa porq̃ ay mucho q̃ pasar
y es menester aprouechar el tpõ de las materias de q̃ no a
tenido noticia —

— El Codigo sera bien pasarle todo por el se ayudandose
de la gl.a en lo que fuere necess.º para entenderlo y su division
y al cabo de cada tt.º buscar el concordante en las partidas
y pasarle y añadir las leyes de partida a las del codigo
y glosas concordantes y con particular cuidado las q̃ limi
taren o corrigieren y si no tubiere tpõ para pasar el
codigo alomenos pase el 6 con la glo y Baldo — de
las decretales el 2 con la glo y Abbad. y el tt.º de
probandis iure patronatus. i sententia excomunicationis y el 4 por ser
prouechoso y que no se sabe en leyes —

Libros

2 Derecho ciuil y canonico
3 Bart.º odofredo, Paulo
2 Baldo Saliceto sup. C.
1 Angelo sup. autentica
2 minsingerio. Balduino sup. inst.
2 Teorica de Plaza o Lucas de peña sup. 3. libros. Codicis

3 Inocencio Abbad. arcediano sup. decretales
2 Dominicus sup. 6.m [illegible]
2 Partidas de greg. [illegible]
2 fuero y leyes del estilo
Ordenam.to con gl.a Diego [illegible]
Ant.º gomez [illegible]
molina manual [illegible]
Practica de Paz y de mon[illegible]

et statim actor petere debet ut minori curator ad litem assi
gnet et Judex tenebit ipsi minori curatorem assignare ex
l. qui habent §. & si pupilli ff de tutel. et in § item inuiti inst.
de curat. qq. exponat. l. 7 tt. 2. p. 3. et l. 13. tt 16. p. 6. quid
curator facere teneat docet Bart. in l. et si speciem ff rem
pupilli salb. fore. Alex cons. 122. tomo 1. et menoq. de arbitr.
centuria .2. casu 90 n. 25. Si vero actio spectit aduersus ali
quem difunctum debet aduocatus actoris a Judice petere
ut Jubeat heredes difuncti adire uel repudiare hereditatem
et si heredes adierint contra heredes adeuntes actionem proponat
si vero omnes hereditatem repudiauerint dabit curator bonis contra
quem actio proponatur ex Bart. diuina in l. 1. n. 3. ff de curatore
bonis dando si vero fuerit absens ille contra quem actio est mo
uenda Judex facere debet id quod statuit l. ab hostibus ff qq
ex causis mai. et l. 12 tt. 2. p. 3.

quibus sit constitutis de aduocatis actoris et rei alia de Ju
Inst. i. de Judice: dice animaduertenda sunt et primo sciendum est Judicem ob
seruare debere in litis exordio an actor persona sit standi in
Judicio sufficiens et omnes homines sunt legitimi ut in Judicio pos
tulare possint nisi contrarium eis prohibet vel in Jure statutum sit
arg. l. cum prator. 12. ff de Judit. qq vero sit prohibitum in Ju
dicio comparere refert in l. siue mulla 4. ff de Judit. et in l. 1.
ff de postulan. et in l. fin. C. de in Jus vocando et in l. 2 tt 2
p. 3 ubi Greg. Alex. et Angel. in l. generaliter ff de in Jus
vocan. Curtius Junior in l. 1. n. 3 C. eod. tt. Panor. in c. ex
parte de accusation. gl. in § penalis inst de action. Albo in
eum ubi Jass. n. 4. Ant. gomez et reliq. in l. 53 tauri et

matienzo

Matienzo in l. 2 tit. 3 lib. 5. recopilationis. Si vero ipsemet actor in Judicio non compareuerit sed lis fuerit mota per eius procuratorem tunc Judex obseruabit an mandatum sit sufficiens ad illius cause expeditionem et utrum in ea causa speciale mandatum exigatur adque videndi sunt Cobb. lib. 1. variarum c. 6 n. 2 et Greg. Lopez ibi in l. 19. tit. 5. p. 3. et Paz in praxi andat. 5. a n. 49 cum segg. et in p. 2 fol. 10. r

Nota. 2 Inspicere etiam debet Judex quod procurator sit maior 20 annis non infamis nec criminosi nec alij similes relati in § minor et in l. muliere in l. nec femina ff. de procur. et in l. eum et in l. qui absente et in l. militem C. eod. et in c. quod generaliter et fin. de procurator. in 6. et in c. postulationem de prebat. et in l. 5. tit. 5 p. 3. et in l. 7 tit. 25. lib. 4. recopil. et mulierem 33. q. 5. plura de procuratoribus statuta sunt in lib. 2 tit. 16 in noua recopil. et licet de iure communi controuersum sit an sufficiat mandatum procuratorium per testes probari ut aiunt DD. in l. non solum § quod alienam ff. de procurator. hodie vero receptum est mandatum hoc probari debere per instrumentum publicum Tabelionis et non sufficere ut sit per testes probatum ut docet Greg. in l. 21. tit. 5 p. 3. gl. 1. et Didacus Perez in l. 1. tit. 9. lib. 3. ordinam. col. 893. idque expresse dispositum est in l. 3. tit. 2 lib. 4. recopil. et inde Judex debet cauere quod in primis mandatum sibi ostendat in scriptis redactum nec sufficiet si Tabelio in processu fidem faciat procuratorem mandatum habere quia requiritur mandatum in Judicio produci et ideo procurator in initio debet mandatum in Judicio exhibere aliogn Judex poterit eum ex Judicio repellere ut not. gl. in c. 1. verbo absentia de elect. in 6. quam probat Baldus in l. exceptionem n. 7. C. de probation. dicit magis

enim Decius in c. cumque et i. de Judicijs n. i. Jamque hec opi
nio probata est in l. 3. tt. 2. lib. 4. et in l. 55. tt. i. lib. i. recop.
ubi scribitur forma mandatum producendi ~

¶ Sunt tamen plures personae quae aliorum nomine sine mandato possunt
in Judicio comparere quae referuntur in l. 10 tt. 5. p. 3. ubi alias adu
ut greg. et procurator tenet in animam dni sui et in aiam
sui ipsius Jurare quod causam illam non intentat ex malitia sed ad
prosequendum Justitiam quod Juramentum appellat de calumnia de quo suo
suo loco diximus ~

B. ¶ Advertat etiam Judex quod debet ipsum reum in Judicium vo
care ut ipse se defendat ex puncto l. de unoquoque 47. ff. de re jud.
et l. nam ita divus 39 de adoption. nam citatione omissa redit
processus nullus ut in cl. pastoralis & ceteris de re jud. est. post
alios Cobb. in practicis c. 23 n. 6. ~ Inde intelligitur l. 10 tt.
17 lib. 4. recop. disponens processum valere non servato Juris ordine
si in ipso processu de veritate constet quae l. intelligi debet de alio
ord. scilicet de libelli oblatione et de Juramento calumniae et de alijs Ju
dicijs solemnitatibus non autem de citatione quia nec l. nec princeps citationem
auferre potest ut in d. cl. ceterisque et in cl. sepe de verborum sig. ratio
est quia citatio de Jure divino introducta fuit ut constat Genesis
c. 3. ubi prius quam deus adam Judicaret eum in Jus vocavit
est etiam de Jure naturali nam citatio defensio est ut colligitur ex d. l.
de unoquoque defensio tamen est de Jure naturali l. ut vim de Just. et Jure
est etiam de Jure can. et civili c. inter quatuor de maio. et ob. et l. arri
nus 42 § i. ibi tribus edictis est enim citatio Juridica vocatio
ad Judicij comparitionem et est i.m caput substantiale ordinum Judicij ut
docet Fer. in d. § fin. de pena temere litig. et l. i. tt. 7. p. 3 ~

Alignd In citatio n est necessaria qa eo n spectit defensio et hinc citatio omitti pt, casus in qq citatio n est necessaria adducunt Jass. in l. neq. d. § ubi decretum ff de offitio georgius marant. Marant. de ord. Jud. 6. p. membro 1. n. 5. Ubi. Ubi. s.

Hec citatio fieri debet a Judice ad instantiam partis ut in c. § postquam de foro spect. et in l. properandum § et si quidem C. de Juditijs. alignd etiam Judex alium in Juditium vocat sine partis petitione scilicet qn. ipse de offo. procedit not. Alex. in l. 4. § Julianus ff de Judit. et Ripa in c. 1. n. 2. eodem tt. citatio in decerni debet a Judice spectanti Jurisdictionem habenti ut in cla. 2 ut lite pend. Juncta gl. ibi Ubi spectanti not. DD. in l. si quis ex aliena ff de Judit. et est opinio recepta sm Jass. in l. more n. 6. ff de Jurisd. omn. Jud. ceterum si aliquis citet a Judice incompetenti debet coram eo comparere ad allegandum se n esse subditum illius Judicis ex proprio privilegio quod demonstrare tenet arg. l. ex quacunque. 2. in princ. ff si quis voc. in Jus n ierit et in l. 2. tt. 7. p. 3. nisi notorium fuerit Judicem citantem incompetentem esse in ea enim specie n tenebit citatus comparere etiam ad allegandum suum privilegium docet gl. in c. veniens de accusat. et ibi Socinus n. 286

4 Est etiam advertendum omnes citandos esse de quorum preiuditio principaliter agit ut in l. nam ita divus § ff de adoption. et in l. 1. § denuntiari ff de ventre inspit. et percipere ille quem alterius liberus propositus est c. fin. de mai. et obed. Ubi felinus col. 2. et Alex. cons. 86 tomo 2.

5 Deniq advertendum est citatum aut realem esse aut verbalem ut in l. contrarium § Juncta gl. Ubi cogendum C quomo et qn. Jud. verbalis enim in plures dividitur species de qq videbitis apud Vantium in extravag. ad reprimendum Ubi per literas Valdum in l. cum clericis C de eppis et cler. Didacum Perez in l. 1. tt. 2. lib. 3. ordinam.

Para quien no pudiere pasar el tiempo ordinario y se
vbiere de aprovechar de sus estudios de cosas de abogacia
y Judicatura ~

Ase de pasar la instituta por el texto y theophilo y quando
no bastare para entender la letra del vea le la glosa en el
lugar del texto que no se entendiere y sino bastare a Bal
duino o Otomano o minsingerio no por que la instituta solo
sea de pasar para tomar principios en todas las materias
y no para tomar resolucion en ellas —

Para el libro de reglas Juris viendo la glosa o vno o 2
doctores adonde pone el exemplo de la regla y quando por la glosa
no le pudiere entender vea a Decio y vaya dicotando las re
glas que es facil — Pase las Rubricas de entrambos derechos por
orden de titulos por que se toma muy vniversal noticia donde
se trata y an de buscar las materias que son necesarias y por
que la variedad hace mas gustoso el exercicio haga el de
la mañana del libro de reglas Juris el de la tarde de las Rubricas y
el de la noche de la instituta — Pasarse an luego las
leyes de partida con la glosa de gregorio por que en ellas esta todo
el derecho civil y canonico y por que gregorio pone ordinaria mente los
textos de derecho civil y canonico y donde se saca cada ley y algunas
veces donde estan 4. o 5. ande de ver todas y hacer quenta
que aquellas son las que se pasan y pongase sobre cada la ley
de partida que acuerda y quando alguna vez declarare corrigiere
o limitare algun texto de derecho civil o canonico sea de notar
con muy mayor cuidado y luego se an de ir viendo las
de mas glosas de gregorio y quando pusiere algunas declaraciones
que fuere de en algun texto sea de ver y si la fundare en la

Scotia de algun dotor refiriendo lo q el dotor dice a de pasar con ello sin ver el autor ni detenerse pero qn̄ se remite alo q dice el autor sin referir su opinion sea de ver el autor si fuere Juan Ant.º Especulador Acon Ostiens. Alex.º y Baldo si los tubiere y lo mesmo sea de hacer qn.º Greg. pone alguna question y la disputa —

Acabado de pasar vn tt.º sea de ver si ay el mesmo en la recopilacion y pasarle y si vbiere algunas leyes q añadan o corrigan las a de ir añadiendo a los leyes del derecho comun y a las partidas donde no las vbiere en el derecho comun —

Al cabo de cada estudio recapacite lo q vbiere estudiado y procure hacer memoria de lo mas notable y tenga vn cartapacio grande dispuesto por las letras del A.b.c don de por sus decisiones ponga las cosas q le parecieren mas ordinarias y dignas de memoria remitiendo se al lugar donde las a visto —

— Hagase vn estudio de autores del reino en q los vaya pasando por los sumarios y recapitulaciones del princ.º de cada capitulo y en lo q le pareciere mas notable para tomar mas memoria dello vea se la letra de lo q el autor dice y qn.º tratare de entendim.to de le.º o gl.a ponga lo por remision al tal le.º o gl.a sin detenerse en ver lo q alega porq esto no es mas de para tomar noticia de variedad de materias y de quien las trata con resolucion —

— Para este estudio son muy buenos Cobb. Ant.º gomez Molina Suarez obras de Azcuidano de Abiles y de Ju.º gutierrez en lo de juram.to confirmatorio questiones practicas y canonicas

heredad y tierras q el dicho al° per. tiene y posee en term.° desta dicha ciudad —

^ Prim.° m.te sean preguntados los testigos si conocen a las partes
1. litigantes y si tienen noticia deste pleito —

2 4 Iten si saben q el dicho al.° per. posee por suyas vna heredad y tierras linde con tierras de ful.° y de ful.° en term.° desta ciudad junto al camino q va desta ciudad a la de Camora —

3 5 Iten si saben q el dicho Al.° Per. tiene y posee las dichas tierras y las cultiva y arrienda como propias suyas por tiempo y espacio de mas de 10 años a esta p.te y por tales suyas siempre an sido tenidas y comun m.te reputadas —

4 Iten si saben q el dicho Al.° Per. compro las dichas tierras de ful. Per.° de tal por precio de 300 ducados q era y es el justo valor de las dichas tierras —

5 — Iten si saben q el dicho ful.° y sus antepasados tubieron y poseyeron las dichas tierras por espacio de mas de cien años o por tiempo inmemorial sin se las aver conocido otro dueño asta q se las vendio al dicho al.° per.

6 r Iten si saben q todo lo suso dicho es verdad publico y not.° publica voz y fama —

—. los quales art.° pongo por proposicion al dicho g.° per. y a vmd pido y supp.co le mande q los [illegible] absuelba y declare conforme a la ley y so las penas della — del dicho ful.°

130 forma del libello ~~para pedir~~ term.° ultramarino —

Al.° Perez en la causa q trato con g.° per. digo q la causa esta recibida a prueba y yo tengo algunos testigos de que me pretendo aprovechar para hacer mi informacion los quales son P.° diaz y Ju.° [illegible] y ful.° los quales se hallaron presentes quando compre las tierras de que es este pleito y aora estan en las indias y en Sicilia a vmd pido q aviendo informacion de lo suso dicho me mande conceder y conceda el term.° ultramarino q el derecho concede para lo qual estoy presto para depositar luego los din.os necess.os para pagar las costas q la p.te contraria hiciere en ir y venir

adonde estan los dichos testigos avellos presentar Juxor y conocer y
para pagar la pena que me fuere puesta sino probare mi intencion
con los dichos testigos sobre que pido Justicia etcetera y Juro en forma de duda
de derecho que no pido el dicho termino maliciosamente ~ el lcdo

31 ~ forma del escrito de bien probado por parte del actor

Este en la causa con Alonso Perez digo que biendo vuestra merced el proceso desta
causa hallara bien y cumplidamente probada mi demanda con mucho
numero de testigos fidedignos y con escrituras autenticas a que se debe dedar entero
credito en juicio y fuera del y en particular probo que las tierras y he-
redad sobre que es este pleito son y fueron siempre mias y por tales las po-
sey asta que el dicho Alonso Perez se entro en ellas por aver las comprado de quien
no era berdadero dueño y señor y que quando las poseyo el suso dicho estube y estu-
be ligitimamente inpedido por el qual inpedimento no pudo intervenir ni seguir
ni ... y violenta posesion a que el suso dicho llama usucapion pruebo tan-
bien que las dichas tierras y heredad valian mas de 5000 ducados y el suso
dicho no dio por ellas de 800. - tanbien pruebo que el suso dicho a gozado
las dichas tierras y cobrado sus rentas y que vale lo que a gozado y cobrado
mas de 300 mil maravedis, pruebo tanbien aver yo tenido el verdadero
dominio y señorio de las dichas tierras asta que las ocupo el suso dicho de las quales
probanzas consta estar mi demanda bien y bastantemente probada y a esta mi in-
formacion no daña lo que la parte contraria pretendio probar que no probo porque sus testigos
deponen de oydas y vanas creencias son singulares y no dan razon de sus
dichos ni concluyen y son intimos amigos parientes y criados del suso dicho
y capitales enemigos mios y como a tales los a dicho y tacho y en particular
no me daña el dicho de fulano porque estaba descomulgado al tiempo de lo
dicho - ni el dicho de fulano porque es perjuro y se perjuro en el pleito que trataron
fulano y fulano - ni el dicho de fulano porque es singular y ansi los tacho y
a dicho y hallara vuestra merced que mis testigos son honrrados y personas de estimacion
y de calidad y tales que no se puede presumir de ellos razon por la qual ayan
de ser excluidos de decir sus dichos por lo qual a vuestra merced pido y suplico haga como
en mi demanda tengo pedido y pido Justicia y costas y en lo necesario el oficio de
vuestra merced inploro y pido ser recibido a prueba del abono de mis testigos. y

tachas de los dichos y juro en forma devida de derecho que no pon
go las dichas tachas de malicia ni por injuriar a alguno de los
dichos testigos — el dicho fulano

Forma del escrito de bien probado del reo

32 Muy poderoso señor En la causa con que fulano digo que viendo vuestra merced el proceso
desta causa hallara bien y cumplidamente probada mi demanda con
mucho numero de testigos fidedignos mayores de toda excepcion y
con escrituras autenticas a que se debe dar entera fe y credito
en juicio y fuera del. y en particular pruebo que la heredad y tierras
sobre que se trata este pleito son mias y las he cultivado y arrendado
como propias mias por tiempo y espacio de mas de 10 años a esta parte y
an sido siempre tenidos y comunmente reputados por mias sin que aya
en ello contradicion alguna — pruebo tambien que yo compre las dichas tierras de
fulano vezino desta ciudad por precio de 300 ducados que era justo precio las compre y es
agora su justo valor. tambien pruebo ser las dichas tierras del dicho N.
y de sus antepasados de tiempo inmemorial a esta parte sin que se les aya
movido otro dueño hasta que me las vendio y ansimismo pruebo como agora
ni en tiempo alguno le pidieron ni pretendieron las dichas tierras al dicho fulano de la
qual informacion consta estar mi demanda bien y bastantemente
probada a la qual no daña lo que la parte contraria pretendio probar que no probo
porque sus testigos deponen de oydas (aqui se pongan las tachas a los
testigos que se pusieron en el libelo precediente scilicet mutatis mutandis
y luego ponga lo siguiente) por lo qual a vuestra merced pido y suplico haga
como tengo pedido en mi demanda y pido justicia y costas y en lo necesario
el oficio de vuestra merced imploro y pido ser recibido a prueba del abono de mis
testigos y tachas de los contrarios y juro en forma devida de derecho que no
pongo las dichas tachas de malicia ni por injuriar a alguno de los
dichos testigos — el dicho fulano

Si fuerint probande exceptiones contra testium dicta vel ergo dignitatem vel
famam interrogatoria debent formari ad modum interrogatorii que

s. dezimus mutatis mutandis vide Saucin dicit in omnibus casibus in qq probationes fuerint faciendae —

forma de la peticion para pedir se concluya la causa a difinitiva

53. G. F. en la causa con Al. P. digo que todos los terminos probatorios dados en esta causa son pasados y esta hecha publicacion de testigos y asi a Vmd pido y supp. aya esta causa por concluysa para difinitiva sobre que pido justicia &c.

forma del requerimiento para el Juez sentencie

Scrivano que estais presente dadme por fee y testimonio en manera que haga fe en juicio y para del a mi G. F. como pido al s. Ldo. ful. teniente desta ciudad que bien sabe que el pleito que ante su md pende entre mi y Al. P. esta concluso para difinitiva y su md no lo ha sentenciado por lo qual con el devido acatamiento pido y requiero a su md. las vezes que puedo y devo sententie y determine el dicho pleito que ... dandome mi justicia y no haciendo como pedido tengo protesto contra su md. todos los daños intereses costas y menoscabos que por no lo sentenciar se me siguieren e todo lo demas que conforme a derecho y leyes destos reinos protestar me conviene y pido lo por testimonio para guarda de mi justicia y no ... cubit &c.

forma del libello para recusar al Juez —

Al. P. en la causa con G. F. digo que para la sentencia y determinacion della hablando con el devido acatamiento tengo a Vmd por sospechoso y a las demas justicias y letrados desta ciudad (excepto a los Ldos. ful. y ful. y al Ldo. ful.) y por tales sospechosos los recuso y pido y requiero una y dos vezes y las demas que de derecho devo a Vmd que no proceda en esta causa ni la sentencie sin se aconpañar conforme a las leyes destos reynos y lo contrario haciendo protesto la nulidad de lo que se hiziere y lo demas que protestar me conviene y juro en forma devida de derecho que no hago esta recusacion de malicia sino porque ansi conviene a mi justicia y pido lo por testimonio —

El Ldo. ful. —

Menoq. lib. 2. de arbitr. centuria 2. casu. 112. n.° 1.° Rebuffum de citat. art. 1.° gl. 4. n.° 14. & de Jure regio consonat l. 3 tt 10 lib. 4 l. 1 tt 3. lib. 4. & l. 7. tt 6. lib. 2 nov. & l. 1. tt 7 p. 3. & l. 2. tt 25 p. 7. & in ordinationib. lusitaniae tt. 15 § 1.°

Ut ad nostram materiam accedamus sciendum est actorem debere libellum judici offerre in quo suam propriam intentionem exprimat petens id quod a Judice voluerit sibi aplicari nam libellus sm. eius veram interpretationem et significationem est scriptura verbis aptam actoris intentionem continens ut not. speculator tt. de libellorum concept. § 1.° Jnnocent. in c. l.° sepe de elect. sig. & alciatus in practica folio 101 col.a 2. qui libellus debet esse scribendus de manu advocati ut docet l. 4. tt 16 lib. 2. nov. & scribi debet sm. stilum omnium illius loci ubi scribitur et offertur stilum autem inquirere debent advocati & Judices a peritis advocatis illius loci ut docet Vall. in l. & qq n.° 22 ff de ll. & colligit ex l. 3. § ult. ibi quod ad testes attinet ff de testibus probat. & in auth. sed. offerat c. verbo praedictus C. de litis contestat. & ex Jure omni libellus necessario offerendus erat in scriptis ut in c. 1.° de libelli oblat. & in d. auth. sed offerat & erat de substantia processus sine qua processus in quo non erat oblatus libellus in scriptis eo de ea nullus erat ut advertit gl. in d. c. 1.° & gl. verbo petitiones in c. qm. 5. de probation. Hodie sm. hoc libellus in scriptis non sit oblatus dummodo in ipso processu inveniatur actoris petitio manu tabelionis scripta ita ut possit Judex ex ea suam sniam fundare, valet processus nisi aliud visum fuerit Judici cuius arbitrio id relinquitur ut constat ex l. 10 tt. 17. ibi proposi el demandado lib. 4. nov. & in ordinationibus lusitaniae est lib. 3. tt. 19 = in regiis Jn auditoriis debet actor suam actionem offerre in scriptis simul cum scripturis in quibus suam fundet intentionem ut probat l. 1 tt 2 lib. 4. nov —

Est etz advertend. q si actor vel accusator in Juditio cpa
ruerit psonalitr in libello debet in prin. apponi nomen actoris vel
accusatoris ut ira. foris de [illegible] fig. et in l. 4. tt 2 p. 3. et colligit
ex l. libellorum 3. in prin. ff de accusation. sin autem per procuratorem
cparuerit debet aponi nomen procuratoris et nomen actoris ita ut
procurator in nomine actoris vel accusatoris cpareat et dicat se cpare
in nomine actoris vel accusatoris et dicat se cparere in meliori for
ma qua potest ut scribit Jasso in §. omnium n. 149 institut. de action.
Decius in c. cum sup. n. 12 de off. deleg. et maranta de ord. Juditior.
6. p. membro 3. n. 10

Est etz advertend. nomen rei esse exprimendum ut in d. l. libellorum
et in d. c. foris et statim aponat actio qua in Juditio vult exer
ceri et causa propter quam illa actio cpetat ita ut ex actione et eius causa
sequatur vera et certa actio ut docet glo. in l. 1. in prin. ff de edendo
Bart. in l. et an eadem § actiones n. 9. ff de re Jud. Idem in l. edita
C. de edendo Jass. ibi n. 165. Panorm. et felinus in c. dilecti de
Jud. Ursinus in l. 1. n. 18. ff de except. rei Jud. quorum opinio probat
in l. 40. tt 2. p. 3. et ut melius cstet de actione et eius causa de
bet advocatus actoris factum narrare et rem quam petit designare
ut in l. si in rem 6. et in l. ostendenda ff de rei vind. que facti narra
tio et rei petite demonstratio debet esse precisa certa et verbis
ex quibus res in libello cntenta et petita cum suis qualitatibus expri
mat et dependentia aio satis apareat ut not. Jass. in l. fin. in fine
C. de in tabulas et ex l. 4. tt 2 lib. 4. recop. nam narrationem
et petitionem generalem longam aut obscuram Judex potest et de
bet repellere et ab eo n. petat ex l. 10. tt. 17. lib. 4. recop. Juncta d.
l. 4. recop. in cuius fine excipiunt plures species in quibus generalis
petitio admittitur ex hoc enim precepto triplex resultat utilitas
alia est q actor suam fundat intentionem - altera est ut cuius

facilius deliberat an contendere vellit vel n. 3. est ut Iudex facile animum suum instruit et intelligit qd ab eo petatur [illegible]
Posita In facti narratione et expositione actionis statim dt descendere dicens et sic peto q habita hac facti relatione p vostrus condemnet et statim exprimat illud q vult petere et id q vult sibi aplicari quae clausula ideo necessaria est q a cum sententia debeat esse libello conformis ex l. * ff. cui damni. et ex c. tua de simonia. veniens est ut actor suam intentionem concludat et id q petit in sententia sibi tribuat et ex alijs tonibus adductis a gl. in c. sicut apc 3. q. 6. gl. 1. et ab inocentio in c. super litteris de rescriptis et a Iassone ubi sup. n. 139. et postea aponat expensas petitio ex tone Iur. in l. p. petendo 34 § sive autem alteutra C. de Iud. et ex c. finem litibus de dolo et in l. 7. tt. 22. p. 3. notat gl. in c. fin. de rescript. et Iasso in d. l. p petendo § sive autem et Cobb. in practicis c. 25 n. 5. si In Iudex non fuerit victum in expensis condemnare poterit victor appellare ex sententia gl. in c. significaverunt de exception. scolio 2. ubi notant Abbas Anton. n. 7. felinus. 10 postea In fiat Iuramentum de calumnia ab actore si ipse libelum obtulerit noie suo sin autem libellus fuerit propositus a procuratore in noie suo et in noie sue partis tunc Iuramentum debet fieri ab ipso procuratore in noie suo et in noie sue partis ut aparet ex l. Thesaurus § ff. ad exibendum et ex c. pastoralis de exception. Iuncto c. procurator de elect. in 6. q Iuramentum tn n sit de Iudicij substantia parte n petente ut in c. 1. § 1. de Iuramento calum. in 6. si In pars petierit ut hoc fiat Iuramentum debet actor illud facere aliter enim processus erit nulus ut in d. c. 1. § 1. de sic In regio si pars petierit hoc Iuramentum prestari et Iudex Iu serit bis ut prestetur si n fuerit prestitum processus erit nulus ex Iuramento defectu ex l. 10 tt. 17. lib. 4. recopil. in fine

c. Adiectat insuper libellum offerens q si suam intentionem. . libelum.

*l. ut fundus -18-

fundare voluerit p instrum.to tenebit illa simul cum libello coram Judice pducere dicens se in illis instrumentis fundari sin autem illa illo tpe n pduxerit postea n poterit Judex ea admittere nisi actor jurabeit de novo ea reperijsse sm formam l. 1. tit. 2 lib. 4. recopil.

Oblato igit actoris libello Judex videt se habere p oblato illum libellum et jubet illum reo intimari et notificari et dari ipsi copiam vulgo (traslado) ipsius libeli ut reus veniat instructus vel deliberet a lite recedere ut actori q petit aplicet ut colligit ex auth.ca offerat et de litis contestat. et ex. l. 90. tt. 2. p. 3. not. Angel. in l. 1. C. edere ff de edendo Panorm. et felin. in c. qualiter et. 2 n.o 13. de accusati. Cuius autem expensis debeat copia primi libeli dari Judex adum teu debet ad stilum et consuetudinem loci ubi lis agitatur ut diximus s. in hoc n. et sic instructus tenebit illum servare &

n.o 5. intimatione libeli actoris facta reo tunc reus tenetur Judici coram comparere et dicere omnibus his que p actore fuerint pposita et ad hoc intentum advocatus rei debet libellum offerre et in eo nomen rei et actoris exprimere qa cum in exceptionibus reus actor sit. l. 1. ff de exceptio. et reo licitum sit q actori liget ex reg. l. n debet. 42 ff de reg. Jur. ideo sicut in libello actoris aponitur eius nomen nomen etiam rei aponi d. (ut diximus in n. pcedenti) in eius libello, et nomen actoris exprimi debet et rei advocatus oponere debet illas quas habuerit exceptiones adversus actionem et libellum actoris — est enim exceptio actionis exclusio ut constat ex l. 2 in prin.o ff de except. et oponitur actioni arg. l. siquis 9. C de except. not. Vald. in l. in rebus n.o 12. C de Jure dotium et elegant pluribus citatis Rebuf. in tractatu de exception. n. 2. atque ita cum advocati rei officium sit actoris intentionem excludere ut in d. l. 2. ipse advocatus advertere debet q cas in Juditio oponat

sive exceptionum divisio in duo genera deduxit nam aliae exceptiones sunt perpetuae et peremptoriae et aliae sunt temporales et dilatoriae ut constat ex l. 2 § sed sunt l. 3. ff de exception. et ex § appelat in inst. de exception. Exceptiones igitur peremptoriae et perpetuae quae etiam incidentes appelantur illae sunt quae ius actoris in totum perimunt ex d. l. 3. et ex d. § appelant notant Rebuf. ubi s. n. 29. et Maranta ubi s. 6. p. membro 9. n. 11. Harum enim exceptionum tres sunt species de quibus intelligenda est l. fratris 10. C. de transactionib. iunctis his quae ibi adduxit Vatt. et l. 1. ff de re iud. et DD. in c. 1. de litis contestat. in 6. Cumany. 25. 29. n. 5 Vatt. et omnes in l. nam et postea ff de iur. iur. Ripa in l. si insulam n. 79 ff de verb. oblig. et Maranta ubi s. quod plures harum exceptionum species reserunt —

nota quotuplex sit dilatoria exceptio et peremptoria —

Exceptiones autem dilatoriae quae etiam emergentes vocant sunt illae quae negotium differunt non autem perimunt et ideo dilatoriae apelant ut in d. l. 3. et in d. § apelant et harum exceptionum aliae tres inveniuntur species de quibus videnda est gl. in c. exceptionem sectio 1. de except. Menoq. lib. 2 de arbitr. centuria 3. casu 290 et Maranta ubi s. —

Caveat tamen rei advocatus quod licet de iure omni reus posset comparere intra 20 dies ad intendendum ut in auth. offerat C. de litis contestat. Hodie tamen comparere tenetur intra 9. dies enumerandos a die intimationis libeli actoris ut in l. 1. tit. 2 lib. 4 recop. in causis tamen gavellarum comparere tenetur intra 3. dies ex l. 5 tit. 7. lib. 6. recopil. et tunc si exceptionem dilatoriam habuerit eam opponat ante litis contestationem ut in l. fin. C. de exception. et in c. intermonasterium de re iudicata et in l. 1. tit. 5. lib. 4 recopil. si autem comparuerit in iuditio quod tenetur intra praedictum terminum 9. dierum debet exceptionem dilatoriam oponere et comprobare ut in d. l. 1. recopil. quod terminus non potest a iudice mutari quia est terminus a lege concessus sine ministerio iudicis ut not. didacus Perez in l. 1. tit. 3. lib. 3. ordinam. gl. 5 q. 1. Hoc tamen limitandum est quando ratio ita postulaverit nam tunc iudex potest restringere terminum d. l. 1. recopil. ex his quae ad simile propositum notat Vatt.

in l. 2 n. 4 de re iud. ubi Alex n. 5. et Felin. alios referens in c. cum sit romana de appellation. n. 1. prolongare iudex illum terminum non poterit ut ego existimo arg. l. properandum § 1 C. de iud. et c. finem litibus de dolo et sic intelligo opinionem gl. in c. indultum de reg. iuris in 6. quam dicunt communem Iass. in l. 2 n. 2 ff de re iudic. et ibi Ripa n. 14. —

Harum enim exceptionum quas dilatorias appellamus potest reus advocatus illam eligere quae ipsi commodior fuerit nam si lis coram alio iudice fuerit agitata poterit oponere exceptionem litis pendentiae ut notat Bald. in l. peremptorias n. 40 C. sententiam rescindi non posse et Felin. in c. exceptionem de exceptionib. n. 23, vel potest actorem excipere si fuerit excomunicatus excomunicatione maiori ex c. intelleximus de iuditiis et ex c. excomunicamus § credentes de haereticis et c. cum inter de exceptionib. et ex c. 1. eodem tit. in 6. quod sonat l. 4. tt. 10. lib. 2 fori si iudex reus fuerit excomunicatus bene potest in iuditio stare ut actori endeat nec ex sua malitia modo reportet quod probatur in c. intelleximus de iud. et l. itaque fullo in in fine ff de furtis ita exponit in d. c. intelleximus et in c. si vere de sententia excomunication. et in d. c. 1. in quo iuribus plurima de hac exceptione scripserunt iuris interpretes — Potest etiam reus obicere exceptionem incompetentis iurisdictionis seu declinatoriam fori quae etiam ante litis contestationem debent oponi ut in l. fin. C. de exception. ex eleganti ratione l. si quis si suscepit. 52. in princ. ff de iudit. et l. 9. tt. 3. p. 3. et l. 1. tt. 5. lib. 4. recopil. et lib. 3. ordination. lusitaniae tt. 37. § 2 ubi Valasc. et religiose in l. quod iussebant de re iud. Rodericus Suarez in l. post rem iudicatam ff de re iud. in declarat. legis § datur in n. 47 Maranta de ord. iud. 6. p. membro 9 n. 1. Cabb. in practicis c. 29 a n. 1. Greg. in l. 19. tt. 22. p. 3. et in hac materia singularem assignavit cautelam Copola cautela, 120. quam iudex cautelam docuit gl. in c. exposuit verbo salvis de dilationib. —

Poterit etiam

Solet etiam opponere except.m recusationis de qua in l. apertissimi
14 C. de jud. et in c. cum speciali de appellat. et in l. 23 tit. 4 p.ta 3.
advertit gl.a in c. exceptionem sectio. 1. de exceptio. et pluribus rela
tis Cobb. ubi s. c. 26 n.o 1. que exceptio de jure nri opponi etiam debet ante
litis contestat.m ut in d. l. apertissimi que hodie corrigit per l. 15. tit. seqq
tit. 10 lib. 2 recop. sed hec correctio duntaxat habet locum in litibus que
agitantur in 2 inst.a coram auditoribus ut ex illis apparet juncta l. pre
cipimus § 2 in fine C. de appellat. et de pluribus exceptionibus dila
toriis videndi sunt Speculator in tit. de exception. et nunc restat
videndus et Alex. in l. ita demum C. de procurat. et Duenas in reg. 263.
Exceptiones peremptorie que opponunt ad merita cause sunt
opponende de jure nri post litem contestatam usque ad sniam diffinitivam
et in postea ut in l. peremptorias 3. C. sniam rescindi non posse ubi Bald.
et oes et dd. in c. exceptionem de exception. que praxis jam abro
gata est per l. 1. tit. 5 lib. 4 recopil. qua cautum est exceptiones perem
ptorias oponendas et probandas esse intra 20 dies postquam lis contesta
ta est quo termino elapso eas non poterit reus opponere nisi jura
verit eas de novo contigisse vel noviter ad suam notitiam pervenisse
et similiter tenetur reus obicere reconventionem vel mutuam
petitionem vel aliud quodlibet jus quod existimaverit ad se pertinere
quod facere debet intra dictos 20 dies et amplius non audiet nisi cum
predicto juramento ex d. l. 1 recopil. et in eod. libelo in quo opponunt
pred. exceptiones debet reus directe inducere ad petitionem actoris si pro parte
ceta vel minor vel quelibet alia persona cui restitutio competat ex c. 1. de
auditis et tit. toto de in integr. restit. si intra 20 dies sup.dictos non opposuerit
ut except.m ante oia petere debet restitut.m quam judex concedere debet
et restitut. impetrata post exceptionem opponere dummodo pred. restit.o
amplius quam semel non concedatur ut statutum est in l. 5 et 6 tit. 5 lib. 4 recop.

~ Advertendum est quod antequam oponant exceptiones sive dilatorias sive peremptorias rei aduocatus inspicere debet merita processus et juris actoris et si existimauerit actorem intentionem suam probare non posse non est necessarium exceptiones opponere sed tantum debet negare ea quae in actoris libelo expressa sunt si vero existimauerit actorem posse intentionem suam probare opponat exceptiones si vero fuerit in dubio vtrum actor posit vel non intentionem suam probare debet negare et exceptionem opponere vt elegant absoluerunt imperatores in l. si quis. 9. C. de exception. Tutius tamen erit meo videri quod in 1. casu quando negat intentionem actoris si dixerit id facere salvis suis exceptionibus ex qua clausula in quocunque euentu potest exceptiones opponere ~

~ Denique sciendum est quod si actor voluerit endere libelo proposito ex parte rei potest libelum replicationis offerre in quo elidere debet suas exceptiones rei vt in l. exceptio, 22. ff de exception. et in principio institut. de replication. quem libelum proponere debet intra, 6. dies enumerandos a die notificationis libeli responsorij rei vt in l. 2. tit. 5 lib. 4. recop. et similiter si reus voluerit dicto libelo replicationis endere poterit illud facere intra alios. 6. dies enumerandos a die notificationis libeli replicationis vt in d. l. 2 recop. et in hoc libelo qui duplicationis apelatur ex principio vers. versus inst. de replicationibus tenet reus endere fundamentis aduectis ab actore in libelo replicationis ~

~ Postea tamen distingere quod actor ad probandam suam intentionem in 1. et in 2 libelo et reus ad probandum id quod sua interest in 1. et in 2 libelo velint producere instrumenta tunc ea producere tenetur si fuerint ad probandam exceptionem peremptoriam intra 20 dies et amplius non debet admiti nisi cum juramento in quo dicat producens ea de nouo fuisse reperta ex l. 1. tit. 5. lib. 4 recopil. si vero ad probandum exceptionem dilatoriam intra 9. dies ea producere tenetur ex eadem l. 1. recop. si tamen instrumenta fuerint ad probandam intentionem

ppositam in libelo replicationis seu duplicationis debent produci intra 6. dies ut in l. 24. tt. 5. lib. 4. recopil. Sed frequentius accipitur quod instrumenta recipiant si fuerint producta usque ad conclusionem causae tam ex parte rei quam actoris ut in c. dilectus de fide instr. ubi plura notarunt Panorm. et felinus et Jasso. Curtius et Ripa in l. admonendi n. 45. ff de iureiur. dum tamen producens iuret illa instrumenta noviter fuisse reperta neque antea ad eius notitiam pervenisse vel antea non potuisse ea producere ut notat Maranta ubi supra actu 8. n. 27. et Cobb. ubi supra c. 20 n. 8. dicens ita semper vidisse observari. optima tamen cautela erit ut nunquam concludat in causa nisi cum clausula ut possint presentari instrumenta quae noviter fuerint inventa ex qua clausula et iuramento supra tradito etiam usque ad sententiam possunt instrumenta produci. haec omnia dicta sunt de actore et reo instrumenta producentibus — si tamen eorum procuratores instrumenta produxerint erit necessarium speciale mandatum ad hanc instrumentorum productionem nec sufficit primum generale mandatum ad litem prosequendam ad litem prosequendam datum docet Padilla eleganter in l. si causa cognita n. 19 C. de transaction. in fine. —

16. — oblatis libelis ex parte actoris et rei norma supra tradita, iudex tenet dicere quod libelum habet pro oblato et iubebit copiam adversario dari ut colligit ex auth. hoc offerat C. de litis contestat. et ex l. 4. tt. 2 p. 3. et impetrabit ipsum adversarium comparere intra terminum a iure prefixum scilicet 9. dies ut in l. 1. tt. 2 lib. 4. recop. et diximus in n. precedenti, debet etiam iubere quod intimet ipsi reo quod ipse litem prosequatur vel assignet procuratorem ad eam prosequendam aliter enim ei nocebunt acta processus sicuti si ipse presens esset ut eleganter notat Paz in praxi. 1. p. 2. t. 60. c. 5. n. 42. ubi alia utilissima iudicibus in hac materia assignat. Si vero reus comparuerit in termino ei assignato et confitetur illud quod in actoris libelo petitum fuerit erit lis finita solvendo reus quod in petit. actoris continet nam ex propria confessione pro condemnato habet nec quidquam in specie

pt Judex facere l. 1. C de exs. si vero post sequent sit negaverit et exceptiones obiecerit Judex pronunciabit ut libelus ei intimet actori et ipsi copia ipsius libeli det sicuti in libelo actoris diximus et similiter Jubibit in quolibet libelo replicationis vel duplicationis et debet termi nos a l. constitutos asignare de quibus diximus in n. precedenti et in singulis libelis Tabelio scribet presentationem libeli et ingressum Judicis cum Duobus testibus coram quibus actus ille factus fuerit et. ea que scripsit Mon terroso in praxi Tabelionum tractatu 2 fol. 6.~

Poterit reus contingere quod reus citatus nollet in Juditium venire tunc plura remedia a Jure prodita sunt actori videlicet captura persone ut contumacis — 2 remedium est litem prosequi usque ad sententiam difinitibam 3 remedium est missio in possessionem ex 1. vel 2. decreto de quibus remedijs memi nit imperator in l. consentaneum 8. C quomodo et quando Judex. ubi notarunt ordinarij Juris interpretes constat etiam ex l. 1. tt. 7 lib. 4. recop. et pt actor quod maluerit eligere ex his remedijs et l. 2 tt 7 lib. 4. recop. et uno electo si per illud non proderit pt ad aliud venire arg. l. 1 § 9 de ff de ventre inspit. not. Vazt. in d. l. consentaneum n. 7. et in pulcra specie domit Juris cons. in l. natalis 12. § nihil conef ff de adqr. poss. et hec doctrina procedit licet processus efficiat adversus minorem contumacem l. 3. tt. 7 lib. 4 recop. si vero actor 1.ᵐ elegerit remedium tenet rei contumaciam acusare in 3. audientijs secundum formam traditam a lege 2 tit. 7. qua acusata facta Judex prestat mandatum executori quem algacil apelamus ut reum in carcerem mitat donec in Juditio compareat vel pignora eius capiat ut in publica subastate vendant et ex pretio eorum actori satisfiat. libero + vero si elegerit remedium misionis in possessionem quod de stilo Castelle vocat asen tamiento in l. 5. tt. 7 lib. 4. recop. tunc Judex tenet reum peremptorie citare et si peremptorie citatus non venerit Judex in ea pronunciari debet la et l. et post edictum 75. in princ. ff de Judit. citacio autem peremptoria dicit quando facte fuerunt 3. citationes ut in l. Jus denunciationes

q. l. quom. & qn Jud. & in l. ad pemptorium 68. cum 2 seqq. ff de Jud. vel qn facta est unica citatio p tribus vt docet gl. in c. qn a falsam. de pbat. Abb. dillationes, & greg. in l. 1. tt 8 p. 3. Abb. bono quierendo vel qn in citat. aponit. terminum pemptoriu vt in d. l. ad pemptorium — cui n obstat d. l. & post edictum nam omnia solut. gl. ibi Abb. debet & Vattol. ibi n. 1. quam bene inpbat Decius in c. intleximus de Jud. eleganter satisfacit Duarenus lib. 1. disput. c. 7. Contius in l. & post edictum, apelat etz alijs modis citatio pemptoria quos modos refert didacus Perez in l. 1 tt 9. lib. 3. ordin. q. 9. cuius autz praxis misionis in poss. formam quam Judex observare debet statuit l. 1. tt ij lib. 4 recop. & de ea discunt Juris intptes in l. si finita. 6. § Julianus ff de damno infecto & in c. qn frequenter & in alijs vt lite n otestata & Paz vbi s. 2 p. t 50. 1. an. 1. cum seqq — Alia autz remedia a rerum otumacem decreuit Jus canonicum que servari debent in foro eclastico scitz excoicatio vt in c. certum est ij q. 3. & in c. 1. de Judit. & in ccil. Trid. ss. 25 de reformat. c. 3. vbi disponit ad excoicat. n esse deueniendu nisi qn aliud n fuerit remm — & etz de Jur can inuentu aliud rem. p sequestratu vt in c. 1. & 2 de sequestr. poss. & fructuum —

— si Reus p vt frequenter otingit in Juditium venerit & ipse & actor suos obtulerit libelos simi idqz diximus in n. pcedenti, tunc si cum ipsis libelis instrum.a fuerint pducta Judex dicere debet qe habet p pductis & Jubebit ipsa instrum.a in pcesu aponi dicens qd admitant in quantum de loco posunt admiti ex quo mandato & clausula remanet Jus integrum litigantibus ad oponendos quas habuerit except.s, & unusquisqz ex litigantibus potest inducere fundam.ta alterius petitis ita tn vt quilibet eorum n possit offerre nisi duos libellos nam actor pt oferre libelum petitionis principalis & libelum replicationis, reus vero libelum

responsorium et libellum duplicationis ut diximus infra in precedent.
Sin autem aliquis eorum voluerit alium libellum corrigere Judex non debet eum
admittere, ut illis quatuor libellis oblatis causa habeat conclusionem quia a par
tibus non recedat x.a l. 2. tt. 5 lib. 3. recop. et l. 9. tt. 6. eod. lib. et in ordinatio
nibus lusitanis lib. 3. tt. 15 § 12, ex quibus corrigunt l. 2 ff de exceptionib.
et prin. inst. de replicationib. concedentes triplicat. et quadruplicat.
— Conclusa itaque causa vel a partibus vel a Jud. Judex debet sententiam inter
locutoriam proferre per quam partes ad probationem recipiat quam pronun
ciare debet intra 6. dies connumerandos a die conclusionis causae et quae elapsi
fuerunt termini quia si intra illos 6. dies sententiam non protulerit et fuerit ab
una parte vel ab utraque petitum ut illam proferat solvebit damna quae re
sultaverint propterea quod sententia non fuit lata et solvet etiam poenam quinquaginta
millia marapetinorum ut constat ex l. 1. tt. 19 lib. 4. recop. — si tamen Judex non
fuerit a persona Regis, Solitam poenam non incurret ut advertit Didacus
Perez in l. ij tt. ij. lib. 3. ordinam, et constat ex d. l. 1.a recopilat, et dicta sententia
necesaria est quia ex ea testes admittuntur ad probandum id quod a partibus alligatum
fuit ut in l. 1.a tt. 6. lib. 4. recop. et esse de substantia Judicij probat glossa in l.
prolatam C. de sententijs et interlocut. om. Jud. quam sequuntur alij relati Abendaneus
cons. 1. n. 7. et similiter debet Judex pronuntiare quod partes ad faciendum
dictam probationem antea Juramentum de calumnia proferant ut disponit l. 1.a in
prin. tt. 6. lib. 4. recop. et debet citare litigantes ut coram eo compareant et cog
noscant testes et adsint presentes Juramento et presentationi partis adversae
adeo quod si hac citatio non fuerit depositio testium nullius erit momenti x.o
ex inc. 2. de testibus Juntis his quae ibi docent gl. verbo audire. Abb. Feliny. et
Ceteri Juris interpretes quod jam statutum est in l. 3. tt. 16. p. 3. quia citatio
maximam habet utilitatem quia ex ea quilibet ex litigantibus potest ex
ceptiones contra personas et dicta testium ovium partis opponere ut probat Bald.
in l. si quis C. de testibus, sunt tamen nonnulli casus in quibus valet testium
depositio licet predicta citatio omittatur prout considerunt Feliny in dic. 2

Hyppolitus singulari 24. Cobb. lib. 2 variar. c. 13. valijs citatis Menduca, cons. 31. n. 10, et in hac sancta Iudex tenet dicere qualiter quis recipit ad probationem et quod ipsi veniant coram eo intra 9. dies primos iuxta stilum senatus quando lis de iure civili vnica tamen daret dilatio ad probandum cum pecuniatiam ex tex. in l. orat. 7. et in l. fin. ff de ferijs de iure tamen canonico conceduntur 3. dilationes vt in c. in causis 13. c. vltra tertiam de testibus et eadem 3. dilationes conceduntur de iure huius regni vt in l. 19. tt. 8. lib. 2 fori vbi Montalbo gl. 1. que dilationes dant hoc modo si causa litis magna est dant 3. termini sub 1. dilat. inclusi et quilibet terminus debet habere 9. dies, si tamen causa media est quilibet terminus habebit, 6. dies, si vero fuerit minima terminus habebit 3. dies, finitis tamen 3. terminis, sub 1. dilat. concessis tunc concedit 2.ª dilatio que vulgo apelat (4.º plaço) que concedit cum iuramento petentis vt in l. 19. tt. 8. lib. 2 fori et intra hanc 2.ªm dilationem si opus fuerit peti debet 3.ª alia et vltima dilatio, ex l. 1.ª C. de dilation, hos autem terminos possunt Iudices restringere seu prorogare pro suo arbitrio attenta qualitate personarum et causae et locorum distantiae.—

Si tamen Iudex voluerit 2.am dilat. negare hoc facere debet ex causa sufficiente et legitima quia si sine iusta causa negaverit 2.am dilat. litigatores compelluntur appelare ab illa negat. ex reg. tex. in c. signaverunt de testib. et docet gl. in c. de causis eodem tt. ab omnib. ibi recepta — illud tamen quod diximus supra posse Iudicem prorogare terminos s. traditos ita intelligendum est vt prorogatio non excedat 80 dies quando probatio fuerit facienda in illo territorio vbi lis agitur que vocat dentro de los puertos, vel 120 dies si probatio fuerit facienda in illa terra que vocat fuera delos puertos tamen formam traditam a l. 11. tt. 6. lib. 4. recop. — si vero probatio fuerit facienda vltramare petit terminus vltramarinus quod Iudex concedere debet 6. mensium habitis qualitatib. numeratis in l. 1.ª tt. 13. tt. 6 lib. 4 recop. vbi docet Acebedo quod faciendum sit quando factum contingit vltramare terminus autem quem solebat regnum lusitanie statuit in lib. 3. ordinationum lusitaniae tt. 4.—

Illud etiam sciendum est quod testes producti intra termi-
num intra a Judice decisum si intra illum terminum Ju-
raverint possunt postea examinari ut constat ex l. 2 tt. 12
lib. 4 recopil. cum limitat. ibi tradita quam exornat Didacus Perez in l. 9 tt. 8 lib. 3 ordin. verbo no siendo

Debet etiam Judex admittere probationes illas tantum
admittere debet que ad propositum pertineant ut docet l. si
defensor 10 § fin. ff de interrogat. actionib. et l. ad probationem
22 C. de probation. et trinc. pluras in fine de simonia et l. 2
tt 12 p. 3 et l. 4 tt 6 lib. 4 recopilationis probat Bartolus in
l. si duo patroni § idem Julianus n. ij ff de Jurejur. atque ita Ju-
dex apponere debet in sententia clausulam sane que recipit pro-
bationes que de Jure admiti possunt ex qua clausula
si fuerint postea admisse alie probationes que de jure admitende
non essent habentur pro non admissis et ipso jure efficiuntur nulle ut docet

ut docet Jass. ind. § idem Julianus n. 31 et Maranta de ordine Jud. 6 p.
alteri n. 23 et evitabit penam statutam in l. 2 tt. 12 p. 3 et in l. 4
tt. 6 lib. 4 recop. et pred. clausula operabit alios effectus relatos a Vant.
in l. maritus ff de quest. n. 3 et ab Ant. gomez 3 tom. var. c. 12 n.
20. Prolata enim a Judice sententia interlocutoria que apellatur de
prueba ex qua litigantes ad probationem recipiunt debet Tabelio liti-
gantibus illam sententiam intimare et quilibet eorum intra terminum a Judice
prefixum suos producere testes coram ipso Judice ad probandum id quod sua interest
quod ut recte faciant advocati actoris et rei sequentia advertere tenentur
ad rectam probandi normam

n. 7. I. advertendum est quod licet plures in jure nostro inveniantur probationes
diversas tamen ad duo genera redigunt quia aut probatio est plena aut semiple-
na probatio enim plena dicitur quam et legitimam appelamus que constat duobus

testibus aut instrum^o legitimo ut not. gl. in l. cum de indebito v^bo legitimis ff de probatio, quod probat Jass. in l. fin. C. de jurisdictione n. 2. C de iure delib. Decius in l^ra n. 8. c. ex. de probat. et Felin. in c. prudentiam § sexta n. 2 de off. deleg. — semiplena probatio est illa que fit ex dicto unius testis vel ex publica fama qua nulla probatio efficit legitima ex dicto unius testis qui numius legitimo x. c. licet universis in fine c. licet ex quadam de testib. licet aliq sint casus in qb dictum unius testis fidem faciat quos enumerat Felin. in c. veniens el 1. col^a pen. de testib. Jass. in l. admonendi n. 178. ff de iureiur. Duenas in reg. 89 in fine. aliquas plures species semiplene probationis ponit speculator tit. de probationib. § videndum n. 28. probationis autem plene et legitime 6. inveniunt^r species — quarum 1. est quam efficiunt duo plures ve testes omni except. maiores — 2 est que fit per publica instrum^a aut per instrum^a pribata a parte recognita aut per privilegia concessa per illum qui Jus concedendi habet — 3. quod efficit confessio in Judicio facta — 4 quod facit Juram^m parti delatum — 5 que fit per evidentias et presumpt^es vehementes — ult^a que fit per evidentiam facti — de qb speciebus speculator ubi s. Didacus Perez in l^ra tit. ij. lib. 3. ordi, q. 1. col^a 1. et quoniam valde certat sit an sit efficatior probatio que fit per testes quam que efficit per instr^a v. sen^a est efficatiorem probationem esse quam per testes efficit ut apparet ex auth. de instr. cau tela § si vero tale colat. 6. et in c. cum Joannes ext. porro de fide instr. — Cui sen^e non obst. l. in exercendis 15. C de fide instr. et lex in d. c. cum Joannes ext. tunc qb videt Fel. ibi^m quod Decius cons. 101 n. 2 vol. 1. Alex. cons. 93 n. 12 vol. 5. Cob. lib. 2 var. c. 13 a n. 10 —

— 2 advertendum est advocatus curare debere ut testes interrogent^r de cognit^e ipsorum litigantium et utrum ad testium notitiam pervenit causa et lis quae agitur qa si testes non intelligunt in quorum favorem et contra quos producunt^r non poterunt congrue et utiliter testimonium dicere ut advertit gl. in c. dum causa ext. de causis ut gl^a v^bo interrogatoria in c. 2 eod. tit. in 6. — Debent etiam testes interrogari de fama pub^a.

illius negotij de quo agit quia fama pub.ca non faciat semiplenam probat. arg. text. in c. postea de testib. l. 3 tit. 30 p. 7. docet post inter. et eiusdem verbo confirmat ff de testib. Bart. in l. de minorib. et plurimum n.o 30 ff de quest. nam fama pub.ca iuncta cum vno teste vel cum alijs adminiculis facit plenam probat. sm dd. in c. 1. de app. docet Panor. post text. ibi in c. inter dilectos n.o 2 de fide instrum.

Item aduertendum est quod aduocati tenent capere articulos quos testes sunt examinandi sigillatim clare breuiter et distincte videlicet aduocatus actoris cum recipiet per verba afirmatiua et contra suae partis libel. et in eis comprehendat omnia et singula in suo libello contenta et ex diuerso aduocatus rei articulos formet contra libellum suarum exceptionum et comprehendat ea omnia quae in suo libello produxit ratio est quia huiusmodi art. sunt pars intentionis litigantium et ideo vnusquisque eorum probare intendit seu aliquam speciem probationum de quibus diximus vt notat Bald. in l. generalit. et sciant C. de reb. cred. n.o 3 et alijs relatis Marant. vbi s. 6. p.a actus. hoc autem recte facient aduocati si ante oculos et pre manibus habeant libelos vtriusque partis nam cum ex dicto testium Iudex suum animum informet et sniam proferre debeat sm alegata et probata contra l. illicitas. 6. et veritas ff de off. presid. et ex facto fuerit oriat. contra reg.as l. si ex plagijs 93. et in cliuo capitolino ff ad l. aql. et senia debeat esse libello conformis vt in l. vt fundus 18. ff com. diuid. ideo necesse est vt testes deponant sm narratus libeli vt per eum docente Iudex sniam proferat quod faciet si art. interrogatorij dicto testium et alij ore libelo contentis conueniant.

Item aduertendum est in interrogatorio aponendum esse quod illi art. ponent per positiones contra aduersarium suum ad hunc effectum quod si pars aduersa respondendo confiteat aliquid in ponentis fauorem ei releuet ab onere illud probandi vt constat ex cl.a sepe et qua de verb. sig. habet et aliam vtilitatem quia nemo teneat sua instr. aduersario prestare vt ex eis coadiuberetur vt in l. qui accusare 4. C de edendo et in c. 1. de probat.

de plat. cum alijs tenet Fr. Suram.[m] defecte q. p. ini eqtate faciendo esse Aspant Iudicij interesses ind. c. 2. qq. positionibus necessario rndendo est p. obum nego vel offitor neqz potuit qs rndere p. obum credo, vel n. credo ut constat ex l. 2. tit. 7. lib. 4. recop. ratio est qa cum positiones ad inueniendo veritatem inducant que inueniri n. pt p. obum credo vel p. obum n. credo qa hec ubra dubitatiba sunt neqz aliqd probant ut docet glo. in l. testium verbo facto C. de testib. et Sipolitus in l. ex libero n. iss. ff. de quest. et rnsio dz esse aperta ex reg.[a] l. de etate. 12. et qa auctz vbi Bart. ff. de interrogat. action. ideo d. l. 2. recop. statuit cum aduersus quem positiones positę sunt n. posse rndere p. obum credo vel n. credo —

) V. Aduertendo est q. ex d. l. 2 recop. corrigit l. 1.[a] eiusdem tit.[i] similiter nec pt rndere (nego narrata) p. ut narrauit sed clare et directe dz rndere positionibus ut constat ex d. l. 2. adeo q. si clare n. rnderit habet p. confesso arg.[o] tx in c. 2. de confessis et constat ex d. l. 2 recop. ubi disponitur qualis debeat esse rnsio positionum et quali pena puniat q. noluit rndere positionibus sm formam d. l. 2. et ad hoc debet in interrogat.[o] apponi q. ille aduersus quem positę sunt positiones illas iuret et declaret sm.[m] l. et eius penam sex qua clausula. si ita n. rnderit incurret penam d. l. 2. recop., que pena solum in causis ciuilibus habet locum n. tn in criminalibus ut not. Bart. in l. 1.[o] C. de pena Iudicis q. male Iud., si tn aliqs litigantium fuerit interrogatus p.sonaliter a Iudice coram Tabelione ut positionibus rndeat si eis rndere noluerit habet p. confesso ex c. 2. de confess. in 6. et ex d. l. 2. recop. secus si solus Tabelio sine Iudice interrogauerit n. habet p. confesso lz rndere noluerit ut constat ex d. Iuris. et docet glo. verbo, iussus ind. c. 2. et Didacus Perez in l. 1.[a] tit. 7 lib. 3. ord. et de his positionibus. Videndi sunt Curtius tractatu de positionib. Alex. cons. 71. vol.[e] 3. col.[a] 3. Maranta de ord.[e] Iudiciorum. 6. p. altera 4 = et circa has positiones et articulos similiter aduertere debet aduocatus ne in interrogatorio, vel in in arti[culo] pnat aliqd q. eius parti noceat et qa positionib. fuerit interrogatus statim rndere absqz ulla termini dilat.[e] ut in d. l. 2. recop. optimum erit si cum interrogato adsit suus aduocatus ne fatiat aliqd q. sibi preiudicet

sequi qa si positionis videns de perjurio fuerit victus ultra alias penas quas pati debet si fuerit actor amittet actum. Eam rone periurij si vero reus fuerit habetur pro confesso ex d. l. 2. recop. ad hoc in. ut hic pena sit locus necesse est q ex aliis personis appareat eum scient falsum dixisse de materia horum articulorum videndi sunt Bart. in l. 2. n. 2. ff de interrog. act. Ias. in l. post legatum n. 2. ff de his qq ut indig. Alex. cons. 92 n. 5. Panor. in cum venerabilis de exception. ordinarij Iudicis interpretes in c. fin. de confess. Maranta ibi 6 p. actu 4. Didacus Perez in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordin. Anton. Gomez 3. Tom. variarum c. 12 n. 14. et lib. 3. ordinationum lusitanie tit. 40 –

– § sciendum est q si aliquis litigantium fuerit minor vel aliqua persona cui concedenda sit in integrum restitutio aduocatus eius potest petere restitutionem in integrum aduersus omissam probationem vel aliquid et eamque Iudex indulgere debet et assignare alium terminum probatorium ad probandum id quod omissum fuit in probatione tex. l. minor 20 annis 31. ff de minor. et l. 3. tit. 19 p. 6. qd tamen intelligendum est si omissio probationis fuerit in cum criminalis aucsatum ut aduertit gl. pen. ibi n. ut de puciat. et Ant. Gomez 3 variarum c. 1 n. 7. terminum tamen quem ad hunc effectum Iudex concedere debet assignauit l. 3. tit. 9 lib. 4 recopilationis ff eligant limitando Ant. Gomez ibi Salm. lib. 7 selectarum c. 1 et 1. Aviles in cap. pretor c. 33. n. 4. Cob. in practicis c. 26 n. 9. quo termino minori concesso probatio ulterior ubi ad probationem iteram faciendum arg. l. pen. C de homib. in integ. rest. notat Gomez in d. c. 14. n. 5. et hunc terminum debet petere curator minoris Reg. a l. 2 C de curatore in laudando ver. & inuiti inst. de curatoribus et debet lesionem alligare quam passus fuit minor dicens eam enormem esse causatam de sui curatoris negligentia tex. ind. l. minor 25 annis et d. l. 3. p. notat gl. omnium recepta in c. 1. de in integr. restitut. et oblata illa petitione statim debet probare ipsum minorem esse vel personam talem cui restitutio sit concedenda et hec petitio debet fieri

Quamvis quoad formę Judicialis substantiam dicta essent quae necessaria sunt in c. praecedenti desiderant tamen formę libellus petitiones tam illas quae interlocutorias sunt quam diffinitivas deficiunt etiam petitionum novarum et ideo opportunum est eas diversimas. exprimere et vobis petentibus formas eas in nostra vulgari et vernacula lingua scribere visum fuerit ut facilius comprehendi et percipi possint quae vobis discipuli amantissimi qualiter sunt, pro antequam in eas diecte incipiam, explicabo quid sit libellus quid vero petitio et denique quid sententia significet —

In primis enim libellus quoad rectum institutum attinet est scriptura verbis et solemnis Judicii vel parti demonstrans et continens claram certamque intentionem agentis quod diffinitive assignat Cinus in aut. sed. offerat C. de litis contest. practica Ferrariensis in forma libelli fol. 9 n. 8. et Alciatus in practica fol. 101 col. 2 — Petitio autem est qualis qualis facti narratio verbis minus solemniter descripta quae solum in causis sumariis et modicis admittitur ut constat ex aut. sed. nisi breviores C. de sententiis ex breviculo recitandis et ex cl. saepe de verb. sign. quod queritur l. 41. tt. 29. p. 3. l. 10 tt. 17 lib. 4 recop. ubi notat d. practica Ferrariensis ubi supra fol. 19 n. 4. — Sententia est diffinitio Judicialis controversię finem imponens continensque absolutionem vel condemnationem secundum sic in l. 1. C. de sent. et interl. omn. judic. cum alia. pen. Speculatorem in tit. de sententiis lat. § 1. et Alciatum de eod. Judicio. 6. q. altra notatur dicitur quia a sentiendo quia Judex secundum quod sentit ex probationibus et meritis causae Judicat. l. sicuti § si quaeratur ff si servitus vendic. sententia autem in duas species dividitur quarum una est sententia diffinitiva alia est interlocutoria — sententia diffinitiva illa appellatur quae diffinit negotium principale in Judicium deductum et continet condemnationem vel absolutionem ut colligitur ex l. pres. 3. C. de sententiis et interl. et ex l. 1. ff de re jud. not. Speculatorem in tit. de sententiis § 2 vers. diffinitiva — Interlocutoria vero sententia dicitur quae diffinit aliquod incidens in Judicio emergens et non tangit negotium principale nec per eam imponit finis controversię principali quod discrimen inter sententiam diffinitivam et interlocutoriam notat Angel. cons. 119 —

Quibus sic constitutis libellus in scriptis offerendus est secundum id quod diximus in hoc c. praecedenti n. 4. quod mutatis mutandis formandus est modo sequenti —

Libello del actor para testar el pleito

19 G. F. R. vz desta ciudad de Salam.ca digo que Al.o Perez
Pecos vz desta ciudad me tiene y posee injustamente sin tt.o ni
ca bastante vna heredad y tierras de pan llevar cal y monte sita
en term.o desta dha ciudad junto al camino que va desta ciudad
a la ciudad de Camora linde con tierras de fulano de la vna p.te
y de la otra con tierras de fulano. la qual heredad y tierras me p.
tenecen jure dny vel quasi y el dho Al.o Perez goça y a tenido y
cobra la renta de la dha heredad de tres annos a esta p.te sin quererme
me la volver ni restituir aunque muchas veces le e rogado y requerido
me la de y entregue no lo ha querido ni quiere hacer sin conv.
encida de juicio por lo qual y por todo lo general que en mi favor hace
y hacer puede lo qual he aqui por expreso y por tal lo reproduzgo
pido a vmd que avida mi relacion por verdadera en quanto baste
para el vencimiento desta causa por su sent.a difinitiva o otra que en
tal caso lugar aya haciendo me entero cumplim.to de just.a me de
clare por señor vel quasi de la dha heredad con mas las rentas
que desde el dia que entro en la dha heredad a rentado y podido
rentar y rentare hasta que me haga la actual y real entrega
lo qual estimo en treinta mil maravedis cada vn
anno. —

y ansimismo le condene en todos los daños y menoscabos p.la dha
heredad tiene despues que el susodho se entro en ella y ansi condenado le a
premie a ello y compela por todo rigor de derecho sobre que pido just.a y costas
y su off.o de vmd imploro y juro en forma de derecho que no pongo esta demanda
de malicia sino porque asi cumple a mi derecho y just.a &c.a Advierte he-
20 — sino fuere la p.te propria quien presenta la peticion sino vn procurador en
su n.e no a de comencar por el orden dho sino comencara diciendo Ju.o
en n.e de fu.o vz desta ciudad &c.a y en todas las p.s que viniere de nombre

si se pidiere prorogacion di termino probatorio y la parte al Juez concediese el [illegible] diga mando se prorogue el termino por 20 dias q̃ dello govern anbas partes y mando se le notifique y el dicho fulano y esto sera todas las veces q̃ pusiere neuo prorogacion y se le obiere de conceder –

Forma como se ha de hacer publicacion de testigos.

Paresce el abogado del litigante q̃ pide publicacion de testigos delante del Juez y en presencia del escribano y pedira publicacion de testigos y el escribano asienta la peticion y luego el Juez dice al escribano q̃ diga en la forma siguiente y luego el dicho teniente dijo q̃ mandaba e mando hacer la dicha publicacion de testigos con termino de seis dias primeros siguientes y q̃ se le de el treslado dellos probanças a anbas las partes y luego asienta el escribano testigos fulano y fulano.

Forma de la sentencia de la probança de las tachas de los testigos

En tal pueblo en 27 dias del mes de febrero de 1606 años el teniente aviendo visto lo pedido y alegado por pedro de alonso [illegible] sobre las tachas q̃ puso contra los testigos q̃ en este pleito presento q̃ [illegible] dijo q̃ devia recibir y recibio las partes a prueba de los abonos y tachas de los testigos y para hacerla les senalaba y daba la mitad del termino probatorio q̃ en este pleito les dio en la causa principal q̃ son 12 dias [y si fueren mas diga los q̃ son] ansi lo pronuncio y mando por su sentencia testigos fulano y fulano. –

Forma de como se a de conceder el termino ultramarino –

Forma formandorum libellorum a Doctore Alexia de Castilla Salmanticæ

elapso termino probatorio in causa principali concesso vel facta testium publicatione intra quindecim dies enumerandos a die publicationis testium nam si nam si post transactos illos 15 dies fuerit petita restitutio denegabit ex l. 3 tit. 8. lib. 4 recop. si tamen eam omissionem probationis non probavit patit penam statutam in l. fin. tit. 9. lib. 4. recopil. et qualiter haec probatio fieri debeat docet Valdes in l. de etate ff de minor. Decius in c. 1. n. 6. de in integr. rest. Rebuf. 2 tomo tractatu de restitut. art. 1. gl. 3. n. 16. et Ruarez alegat. 20 n. 8. et in hoc casu advocatus minoris debet aliud interrogatorium formare ex forma quam supra observabimus in observationibus prime traditis et infra dicendis ~

8. ~ Oblatis ab utraque parte litigantium interrogatoriis. Judex ea admittere debet et precipere quod ponant in processu dicens unicuique litiganti quod suum interrogatorium admittit in eo quod de jure sit et debet admitti et quia interrogatoria dant ad hunc effectum ut per ea testes interrogent et examinent ut advertit gl. in cl. 1. de off. deleg. debet Judex ordinare ut per unumquodque interrogatorium testes examinent adducti ab ipso litigante a quo interrogatorium fuit oblatum et tamen contrarium sit parti adverse dari debeat copia interrogatorii ab alia parte oblati ut advertunt Vald. in l. 2. C. ut lite pend. et Maranta pluribus relatis de ordine Juditii, actu 4. n. 19. in aliquibus tamen tribunalibus hispanie d. copia denegat atque ita Judex debet se informare de stilo Curie ubi Judex est et secundum eum stilum debet dare vel denegare d. copiam ~

~ Advertat tamen Judex quod testes debent coram eo produci et jurare et ipse tenetur eos examinare ex his dictis ff de testib. ratio est quia probatio Judici efficit ut in l. quinquaginta §. 2. in fine ff de probation. si tamen adfuerit aliqua justa et precisa causa ut puta impedimentum plu

plurium negotiorum possit testium examinat. notario perm-
mittere idemq. efficit si testes fuerint in loco remoto a loco Ju-
dicij. Et eorum examen committere Judici illius loci idem efficit si tes-
tes impediti fuerint quominus venire possint coram Judice
arg. l. Judices 17. C. de fide instru. et c. cum causam de testibus —
in illis tamen casibus in quibus propter suum impedimentum Judex examen no-
tario permittit debent testes coram Judice Jurare et Tabellio accipiet
eorum depositiones ad quod receptio testium debet fundare expressa Judicis
permissio quod Tabellio aponere debet in processu ita ut de ea constet quod si non
constiterit de commissione examinatio esset nulla ut eligant adducit
Menoc. cons. 100, n. 43. late tradit Salicetus in auth. apud eloquen-
tissimum C. de fide instr. felinus in d. c. cum causam n. 22 et Cobb. lib. 2 var.
c. 13 n. 10 et probat. l. ad personas egregias 15 ff de jusju. c. si quis testium
de testibus. l. 22 tit. j. p. 3. testes autem suas debet utraque pars producere
et potest etiam de his qui dictum sunt instruere et precibus eos produ-
cere ut in c. cum in tua de sponsalib. et in l. 8. tit. 6. lib. 4. recop. pil.
not. Bald. in l. data n. 47. C. de his qui accusare non pos. Panorm. Decius et
Fel. in c. 1. de testibus — si vero probatio fuerit facienda per instrumentum debet
illud produci coram Judice nec sufficit coram Tabellione arg. l. adoptio
de adoption. et c. accepimus de fide instr. et postea testes Jurare debent
arg. l. Jusjurandi C. de testibus aliter enim eorum dicta non valebunt. l.
si quando C. de testibus. c. fraternitatis. c. tuis questionib. eod. tit. et l. 23. tit.
16. p. 3. not. speculator in tit. de testib. & sigt. n. 1. et Cob. lib. 1 var.
c. 9 n. 3. — quod sententia limitat in specie relata a gl. in. l. 1. ff de ventre
inspiciendo ubi not. Bart. et omnes et Judex advertat quod testis prius
juret et postea deponat aliter enim non erit valida eius depositio ut in
l. 3. et 23. tit. 16. p. 3. nisi testis statim absque intervalo post depositum Ju-
ret arg. tex. in l. heredes palam § uno contextu ff de test. et in d. § cum
paulatim cons. ita ut hoc instrumento eod. tit. et l. Juris gentium § quinimo
ff de pactis

ff de pactis n.º Vald. in l. Iuris Iurandi C. de testib. Viaguel. de attentat. § 1. gl.ª 3 n.º 8. et Cob. lib. 2.º var. c. 13 n.º 2. formam autem qua debent interrogari et examinari testes vel eos iuramentum accipi designant Te in auth. Sed Iudex C. de episc. vel cler. Iunta gl. fin. ibi et gl. in l. presbiteri eod. tt. elegant l. 24. tt. 16 p. 3. ubi optime adverbit Greg. gl. 4. et Simancas de catholicis institution. tt. 6 n.º 8. ~

~ Illud etiam advertendum est quod testis non potest iuramentum praestare per procuratorem ut in c. 1 ex quadam 47 de testibus ubi felin. col.ª 2. et testes sunt examinandi sigillatim et secrete ita ut unus non intelligat quod alter deposuit nec pars illud sciat ut in l. nullum C. de testibus et in l. venerabilis eod. tt. et Iudex inter sium examinat. describere debet gesta tradita ab speculatore in tt. de teste § nunc tractandum et a Troja in singulari 388. et a get. in c. 2 de testibus verbo audire — et Iudex tenet testes examinare intra terminum a Iure praefixum de quo diximus in n.º 6. et probat Bartol. in l. bonorum ff. rem ratam haberi — et elapsis terminis probatoriis amplius non possunt testes admitti. Sunt enim effectum operatur termini assignatio ut constat ex c. 1 causam de probation. et ex l. 34. tt. 16 p.ª 3. si igitur minor restitutionem petierit adversus omissam probationem et probaverit minorem etatem et lesionem ut in n.º praecedenti diximus Iudex debet sententiam interlocutoriam proferre in qua dedat plus temporis minori et restitutionem ad eo petitam cum pena 6 millium marapetinorum quam incurrat si non probaverit id quod in petitione proposuit iuxta formam l. 3.ª tt. 8. lib. 4 Recop—

~ Postquam vero elapsi fuerint termini probatorii Iudex interrogare debet partes an amplius vellint facere et petere circa ipsius negotii expeditionem — si vero aliquis litigantium voluerit aliquid petere Iudex debet inspicere utrum sit iuri consonum quod pars petit et illud iubebit fieri, aliter enim si sibi visum fuerit litigantem illud petere malitiose ad litem differendam id ei denegabit quod ut recte faciat videre debet Azonem in suma C. de litigantibus et Vald. in l. alligantem C. eod. tt.º quia sunt plures actus iudiciales quod effici

possunt

possint elapso termino probatorio durante testium publicatione ut eleganter adducit Maranta de ord. Judiciorum 6 p. actu 15 a n. 2 quos Judex facit si ad celerem causae expeditionem illud necessarium esse existimaverit —

C. factis igitur omnibus probationibus unus ex litigantibus petere tenet testium et probationum publicationem fieri ad hoc ut partes possint inspicere copiam examinis testium et ut cesset periculum ne etiam producendos testium non publicatis attestationibus et post aliis testes super eisdem art. vel directo contrariis in auth. q. semel C. de probat. et in c. fraternitatis de testib. quae reg. limitat in casibus a Doct. adductis in d. auth. q. semel et add. in d. c. fraternitatis et alibi in singulari 203

— et petita testium publicatione Judex tenet eam facere quasi non fuerit poterit pars apellare et redere judicium nullum ex sententia glo. in c. fin. de testib. in 6. notat Sanctius in tt. de nullitate ex defectu processus n. 40 si in appellatione fuerit interposita a denegatione publicationis non reddit processus nullus ut notant Bart. Salic. et Alex. in l. prolatam. C. de sent. et interl. et post alios Minoqu. de arbitrar. lib. 1. q. 33. — de jure autem regio omnino fieri debet testium publicatio ex l. 1. tt. 8. lib. 4 recopil. et petita publicationem pe

in causis civilibus — tente si ipsam Judex non fecerit processus erit nullus ex l. 10. tt. 17, lib. 4. recopilationis ~ et si appellatur ad denegatione Judicis quae fuerit petenti non fuerit facta pro publicatio erit processus nullus de jure antiquo in causis autem criminalibus si non fuerit facta testium publicatio processus erit nullus licet a parte non petat ut docet Jul. Clarus lib. 5 recept. sentent. § fin. q. 50 n. 1. et Abendanus ibso 1. n. 8. — elapso autem termino probatorio amplius testes non admittunt ut docet gl. in auth. at q. semel C. de probation. ubi ovenit l. 34. et 37. tt. 16, p. 3. et in ordinationibus Lusitanis lib. 3. tt. 4. 9. autem intelligendum est dummodo probatio per testes fuerit facta nam si pars voluerit instrumenta producere illud facere poterit elapsis jam terminis probatoriis et usque ad sententiam ead. debet autem jurare tempore productionis se antea non reperisse illa instrumenta vel de novo ad eius notitiam ea venisse ex c. cum dilectus de fide instrum. et ex l. 34. in fine tt. 16. p. 3. ubi nus notat. glo. fin, sine quo juramento non possunt instrumenta produci nisi ante sententiam interlocutoriam et sententia sane definitivam intelligi debent l. 2 tt. 9. lib. 4. recopil. et l. 1. et 2 tt. 9 eod. lib. 4. —

Hec publicatio efficit ut copia testium partibus detur ut ipsi litigantes possint opponere exceptiones contra personas et dicta testium et eorum depositiones et super eis disputare et allegare valeant tex. in c. 2. de testibus in 6. et in auth. si testis producetur C. de testibus et hec oppositiones et exceptiones debent fieri intra 6 dies ut probat l. 1. tit. 8. lib. 9. recop. et hanc publicationem Judex facere tenetur ad petitionem unius partis que publicatio hoc modo efficitur scilicet elapsis terminis probatoriis unus ex litigantibus coram Judice comparet et petit et dicit quod iam sunt transacti dies termini probatorii et sic quod Jubeat publicationem fieri et Judex precipit hanc petitionem parti adverse intimari et jubet quod ad primam audientiam veniat ad videndum fieri testium publicationem vel ad allegandum quare non debeat fieri quia citatio necessaria est ex l. gesta et quae ibi notant DD. C. de re jud. et ex c. consuluit de off. deleg. quod consonat l. 37. tit. 16. p. 3. sufficit tamen unica sola citatio nec tamen necessaria est ut adveniat ut leg. in d. l. 37. p. que l. 1. si autem citationi pars adversa non obtemperaverit vel non responderit pars publicationem petens debet contumaciam accusare partis citate et tunc Judex profert sententiam interlocutoriam in qua Jubet publicationem fieri pronuntiando depositiones testium esse apertas et publicatas et propterea eas pro publicatis habet et precipit copiam attestationum partibus exiberi ut disputent et alleguent super eis intra 6. dies tex. l. 1. tit. 8. lib. 4. recop. et formam huius publicationis assignant Bart. in auth. atque semel C. de probatio. et Bald. in d. l. gesta n. 17. et hanc publicationem facere debet Judex quando de ea principali cognoscit ut notat Bart. in l. cum ab initio in fine ff. quemadmodum test. aper. et Matanta de ordine Judiciorum 6. p. actus 2. n. 6. alioquin tamen non debet fieri testium publicatio ut in speciebus enumeratis a Jaso. in l. 9. post salutem ff. de iud. Jo. feling. in c. testes de testibus Menoq. de arbitr. lib. 1. q. 39. a n. 9. et Mareneo in dialogo relatorum 3. p. c. 91. n. 7. et de hac publicatione plura tradiderunt Ripa in l. 2. C. de edendo et Cobb. in practicis q. c. 18 n. 6.

Precipua causa ob quam testium publicatio efficitur consistit in eo ut quilibet litigantium inspiciat utrum sibi expediat exceptiones opponere adversus

psonas testium aut eorum dicta et ideo advocatus actoris pro sua parte et advocatus rei pro suo cliente debent diligenter attendere ad probationes a sua parte factas et ad oponendas exceptiones secundum suam intentionem quia exceptiones oponendae sunt intra 6. dies ab intimat. publicationis probationum ex d. l. 1. tit. eod. quia de iure communi essent oponendae ante testium publicationem ut in c. praesentium de testibus notat gl. in c. 1. de exception. et ibi probant Danaeum et Decius et dicit etiam Matanta de ord. judic. 3. p. actoris 13. n. 8. et essent probandae ante conclus. in causa principali ut in d. c. 1. de exception. et in c. cum dilectus de fide instrum. docent omnes in d. c. 1. quod resolvit Bobb. in practicis q. c. 13. n. 4. ubi eleganter disputat an in 2a instantia appellationis possint oponi exceptiones contra testes productos in 1a instantia in qua dictae exceptiones fuerunt omissae. idemque disputant Matanta ubi s. n. 13. et Didacus Perez in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinam. col. 995. quid autem sit observandum in exceptionibus opositis vel oponendis contra testes qui agit de causa matrimoniali disputat Bobb. in q. 2a c. 8. § 12 n. 12. et dd. in c. 1. de exceptionib. et in c. lator de testib. prout ibi de iure regio exceptiones sunt oponendae intra 6. dies et probandae intra terminum a judice asignatum quem judex asignare debet pro suo arbitrio secundum rei qualitatem dummodo non excedat dimiditatem termini probatorii qui fuit in negotio principali ut secundum formam asignatam in l. 1. tit. 4. lib. 3. eod. p. et

Est advertendum quod si minor vel alia quaelibet alia persona cui de iure restitutio competit non potuerit petere restitutionem in integrum adversus terminum elapsum ad oponendas et probandas dictas exceptiones et si ad hunc effectum restitutio fuerit petita, judex debet eam negare ut advertit Boerius decis. 243. n. 7. et Palatios in c. per vestras de donationib. int. § 26 n. 13.

Advertere etiam debent advocati quod non oponant exceptiones contra testes generaliter ut puta dicentes testes esse criminosos, ebrios, aut excomunicatos vel pati alias huiusmodi exceptiones sed debent in specie debitum crimen

primum

exprimere vel causam ex qua non potest testis testimonium dicere ut in
d. presentium Ant. Bri. de testibus in 6. et in l. 2 tit. 8 lib. 4 recopil.
ubi assignat forma exceptiones oponendi notant Bald. similiter in c. 1.
de exceptionibus ubi testatur omnium Decius n. 6. Boerius decis. 321.
et Maranta ubi s. n. 3. et Judex sciat posse ex officio testes repellere
si non sint oppositae exceptiones a partibus dummodo ex actis passis sibi
constitait de testium indignitate et quod illa indignitas sibi
pateat solum odium testis ubi quando quod testis infamis aut ebrius est
aut quod duinysmi patitur si vero indignitas testis tendit in favorem
adversae partis scilicet quia testis est parti adversae inimicus tunc Judex
non poterit eum repellere sine partis adversae opposit. et sic intelligenda est
Dunr. Baldi in l. si quis testium n. 7. C. de testibus et Jass. in l. admonendi
n. 14. ff. de jurejur. Decij. in c. bonae de elect. col. 6. et Felini in c. intima
vit de testibus. ~

10 Cum omnibus recte propositis utriusque partis advocati suos offerant li
bellos in quo quilibet advocatus dicta testium suae partis opugnet in
specialibus et causis per quas dicti testes excipi possint quas ut agnos
cas videnda est resp. posita in c. testimonium de testibus et in d. l. 1. et
p. 3. tit. 16. p. 3. et in ordinationibus lusitaniae lib. 3. tit. 4. in quibus
exprimunt exceptiones quas pariunt testes per quas a Judicio repeli
possunt. Sed autem exceptiones quae laedunt honorem testium ita aponi de
bent ut advocatus in libello protestatis faciat eum jurare quod per eas opponit
non animo eum injuriandi ut docet Baldus et Angel. in l. fin. ff. qui satis
Juris. Ponz in l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinam. Maranta ubi s. Julius Clar.
lib. 5. sniae et injuriae n. 3. ~ in 2 autem libeli p. debet etiam advocatus
dicere testes suae partis non reddere sui dicti rationem ob idque repeli debere
vel saltim eius dictum pro non dicto haberi ex c. cum causam ubi glossa notat de
testibus et in c. sicut dicere Jud. quod convenit. l. 26. tit. 16. p. 3. et dicat quod ipsi
testes deponunt de credulitate vana ob idque non faciunt fidem ut in
c. 3. loco de probationibus quod fallit in casu l. 1. § 1. ff. de ventre inspiciendo
et c. in literis de praesumptionibus. cuius fallentiae rationem tradit Decius in
cons. 469. n. 8. lib. 4. Alex. cons. 79. in fine et Vasius in tabulae cas

criminalium in c. de oporti. 2 testes n.º 42. Et dicat aduocatus q. testes aduersae partis deponunt de auditu q. cum debeant deponere de visu et de his quae in eorum praesentia fiunt eorum depositiones n. probant x.º S. testium. C. de testibus. et in c. tam literis eod. tit. et in l. 28. tit. 16. p. 3. casus in qq. testes de auditu deponentes fidem faciunt memorati Gregor. ibi in l. 29. tit. 16. p. 3. – Et denique dicat testes suae partis in suis depositionibus n. concludere x.ª formam c. in praesentia de probationib. Junctis his quae ibi notant Fel. et Decius et Aegid. n.º 13. –

In hoc eod. libelo vtriusque partis aduocati aligare debent et disputare de meritis processus sui et partium aduertentes ad omnia q. in ipso processu dicta et probata sunt tam ex vna q. ex altera p.te et vnusquisque eorum aduocatorum inspiciat vtrum pars aduersa habeat personam legitimam standi in Judicio vt in c. intelleximus de Jud. cum aliis et si lis fuerit agitata p procuratorem si adest mandatum in processu et si mandatum sufficiens est et inspiciat an si pars aduersa ostitat positiones expressas in interrogatorio sui clientuli – si in exp.º sui clientuli fuerit aliquid bene probatum illud signet linea vel aliquo signo in margine processus et si aliquis testis suae partis fuerit fidedignus et alius minus dignus et vnam depositionem dixerint debet illud notare vt dictum vnius testis ex alio suppleat sm. Bald. et Angel. in l. si quis ex argentariis ff. de edendo Curtius in tractatu de teste col. 1.ª sin autem testes suae partis disparides fuerint in depositionibus curet eos dicta concordare x. dicis! lx. in c. cum Jn.º de testibus. si inuenerit sui clientuli intentionem non bene et sufficienter probatam petat restitutionem aduersus omissam probationem x.ª ea q. diximus s. n.º 8. si talis fuerit suus clientulus vt ei competat restitutio ex aliquo Ju.e – si v.º inuenerit intentionem partis aduersae fundatam curet eam destruere ex exceptionibus aduersus testes oppositas sm. ea q. prime diximus de exceptionibus testium si v.º existimauerit n. esse aliquas exceptiones legitimas 2 testes tunc eas n. oponat sed in fine libeli dicat se concludere vt Judex sententiam difinitiuam proferat et libelus i. d. apelat vulgari nostra lingua escrito de bien probado –

Judex etiam exceptiones p(redic)t(as) admittere debet si intra .6. dies fuerint oppositæ de quo diximus in n° 9. nam si illas n(on) admiserit poterit apelare pars cui denegat(ur) earum admissio s(ecundu)m tex. in c. ex p(arte) 7. de testib(us) et ad hoc propositum videndus est tex. in c. p(rae)terea de simon. et Bart. in l. in quæstionibus. ff. ad l. Jul. magestr. - in causis tn lesæ maiestatis diuinæ aut humanæ et in causis summariis n(on) admi tunt exceptiones c(ontr)a testes - aduertere etiam Judex debet q(uod) q(uando) aliquis produxit p(ro) sua p(ar)te testem n(on) p(otes)t eum postea reprobare nec exceptionem ei oponere ex. l. si qs testibus. ff. de testibus. et in c. de testibus. de testibus nisi post hanc i. produ(ctione)m oriret(ur) noua aliqua causa tunc p(otes)t ille testis reprobari ut in d. l. si qs testibus. et in hac specie videndi sunt Mazaruta ibi s. n°. 16. Abiles in capitulis pretor. c. 25. gl. 1. et Rojas singulari 199. - Item n(on) sunt admitendæ exceptiones c(ontr)a testes ex q(ui)b(us) probant(ur) i. exceptiones oppositæ c(ontr)a testes in ca(usa) principali nam si illæ ad mitterent(ur) esset in infinitum procedere ex tex. in c. ff. 3. de testibus et in c. 2. eod. tit. in 6. et Judex n(on) debet admittere probationes c(ontr)a testes nisi intra. 19. dies post factam publicat(ione)m etiam si restitutio in integrum ce dat(ur) aduersus omissam probat(ione)m ex tex. in l. 3. tt. 8. lib. 4. recop(i)l. et Judex debet proferre s(ente)n(ti)am qua recipiat partes ad probandas exceptiones c(ontr)a testes et debet assignare terminum n(on) excedentem dimidium termini proba tionis ex d. l. 3. recopil. et hoc intelligend(um) est si exceptiones tales fuerint que de iure admitti debeant et n(on) aliter et s(ente)n(ti)a ex qua recipiat partes ad hanc probat(ione)m debet esse interlocutoria et hæc s(ente)n(ti)a debet utrique parti intimari - et quelibet pars porrigere debet suum interrogatorium super exceptionibus et indignitate testium aduersæ partis et in bonitate et fide suorum testium et testes debent ad hoc produci et jurare et examinari eodem m(od)o quo diximus debere jurare produci et examinari in ca(usa) principali mutatis mutandis n(on) tn Judex admitere debet probationem quam apelamus (de abono) in fauorem testium aduersus quos exceptiones fuerint probatæ ne in infinitum procedat(ur) nisi in casibus adductis a DD. in c. qm̃ q(ui)a de probation. et a gl. et doctoribus in c. testimonium et c. nup. de testib. -

11, Quibus omnibus integre gestis Iudex debet partes interrogare utrum vellint aliquid amplius facere ad rerum negotij expeditionem et tunc una pars vel utraque debet coram Iudice comparere et petere quod ea habeat pro conclusa ad sententiam diffinitivam et Iudex tunc profert sententiam interlocutoriam in qua dicit se habere causam pro conclusa ad diffinitivam quam sententiam conclusionis in causa pronuntiare potest invita una vel utraque parte ut advertit Iason in l. admonendi n. 46. de iureiurando et haec conclusio causae ad diffinitivam est de substantia iudicij praecipue si pars aliqua conclusionem petierit l. 1. tit. 7. lib. 4. recopil. iuncta l. 9. tit. 6. eodem lib. et formam qua fieri debet haec conclusio assignat l. 10. tit. 6. lib. 4. recop. et Speculator in tit. de renuntiatione et conclusione Maranta ubi supra n. 6. parte actu 25. Didacus Perez in l. 6. tit. 2. lib. 3. ord. et Martineo in dialogo relatoris c. 53. sunt tamen plures casus in quibus necessaria non est causae conclusio quos enumerat Felinus in c. cum dilectus n. 33. de fide instru. et Iudex Iubebit ut sententia interlocutoria ad faciendam conclusionem lata utrique parti intimetur et Iubebit quod utraque pars citetur ad hoc ut litigantes ad primam audientiam compareant ad videndam sententiam diffinitivam et deinde ad aliam quamlibet diem non feriatam et haec citatio debet esse peremptoria ut docet gl. in cle. saepe de verbo sig. verbo non peremptorie et probat l. 9. et 4. tit. 22. p. 3. cuius doctrinae plures limitationes apponit Felinus in c. consuluit de testibus n. 8. et ideo citatio haec necessaria est quod si Iudex absque citatione sententiam diffinitivam protulerit, sententia erit nulla tex. in l. 1. ... ditum cum ex dicto ... quae sententiae sine appel. rescind. notat Vald. ... ibi in l. fin. C. de ... et Martineo ubi supra 3. parte act. 44. n. 4.

Postquam tamen praedicta sententia conclusionis fuerit per tabellionem partibus intimata non possunt partes amplius probare quia per dictam sententiam censentur litigantes renuntiasse omnibus probationibus possunt tamen in iure alegare vulgo informar en derecho ex Valdi doctrina in auth. Iubemus C. de Iud. et copia huius alegationis non est danda parti adversae nam cum haec alegatio fiat ad Iudicis instructionem secundum ... in ...

in l. p[ro]uas de testibus et Alexand. in d. aut. s[ecun]d[u]m Subcimus n[on] est cur det Suius allegationis copia alteri parti — post vero tamen saltam bene potest c[on]cedi restitutio minoribus et alijs p[er]sonis, quae de iure possunt gaudere restitutionis benefi[ci]o. Ut docent Panor. et Bo[ld]. scribit in c. auditis de in integrum rest[itutio]ne quod restitutio etiam potest indulgeri de privilegio dum tamen sit petita antequam transcant. 15. dies postquam facta fuit testium publicatio x. l. 3. tit. 8. lib. 4. recopil.
Potest etiam post factam ~~publicationem~~ c[on]cl[usionem] deferri juram[ent]um in p[ro]ba[ti]onis suplementum dum tamen hoc petat antequam c[on]cl[usi]o facta sit ut docet Jas. in repetit[ione] l. admonendi n. 154. ff de jure ju[ran]do et Maranta ubi s[upra] 6 p. actu 9. n. 3 et 4. et de hac Juram[enti] dilat[ione] videnda sunt d. l. ad monendi et l. bonae fidei C. de rebus creditis ubi notant Bald. et alij et de ead[em] delat[ione] videnda est l. 2. tit. 11. p. 3. ubi late scripsit Greg. sunt tamen plures casus in quibus fieri n[on] debet Juramenti delatio quos enumerant s[upra] d. d[octore]s in locis s[upra] relatis
Illud tamen advertendum est quod si fuerit necessaria haec Juram[enti] delatio tenetur pars eam desiderans coram Judice c[om]parere et petere ut Juram[ent]um deferat quia Judex ex off[ici]o eam decernere n[on] potest p[arte] n[on] pe- tente s[ecundu]m Baldum in d. l. admonendi ubi dicit idem Jass. n. 178. at v[er]o de privilegio Judex ex off[ici]o etiam p[arte] n[on] petente Juram[ent]um deferre p[otes]t ex d. l. 2. p. 3. ubi advertit Gregor. verbo juzgador, debet tamen delatio hec fieri p[arte] citata ut notat Bald. in c. 1. de diversa investitura et lat[ius] s[upra] et n[on] p[otes]t fieri delatio Juram[enti] nisi ex causae cognit[ione] et for- mam quam pars eam petere debet et qua Judex eam debet et potest deferre assignant Baldus in l. de testibus et Maranta ubi s[upra] 6[o] actu 9. a n. 1. —
Post causae c[on]cl[usionem] p[otes]t etiam admitti c[on]fessio partis adversae s[ecundu]m Bald. et Paul. in Rub[ric]a C. de probat. Ratio est nam cum confessio n[on] sit probatio sed probationis relevatio s[ecundu]m plures relatos ab Hyppolito de marsilijs in Rub[ric]a C. de probation. bene p[otes]t admitti post causae c[on]clusionem

que dum eligit ex c. cum Iohannes de fide instrumentorum et imitatur Hypolitus prime relatione n° 23. admittit etiam post conclusionem probatio illa que per evidentiam rei et aspectum loci expeditur nam talis probatio omnem probationem excedit ut notat Bart. in l. denegantis in fine C. ad l. aquil. et Bald. in l. si quis testibus in fine C. de testib. et Iudex etiam post conclusionem causae potest ingerere et ad observationes facere quia nunquam conclusio censetur facta respectu Iudicis ex his que notat Panorm. in c. cum dilectus de fide instrum. Alex. in l. quod solaunt ff de damno infecto et Angel. cons. 343. et sententiam latam in conclusione faciendam potest Iudex revocare cum sit interlocutoria ex l. quod iussit ff de re iud. et ibi admittunt Ripa. et Jass. in l. cum procurator § si unus ff de novi op. nunciat. maxime in causis summariis et divina gl. in cl. sepe de verb. sig. verbo interrogavit - in causis vero criminalibus admittit omnis probatio ad reorum defensionem ut docet Bart. in l. divi fratres de penis et in fine posit Iudex ex officio querere sui dicti interstatis et utrum teneat taliter quod si non fuerit posset ab eo appellari disputant Panor. et Aretin. in c. cum clamor de testibus Cardin. et felin. in c. prius eod. Hipolitus in l. si quod vitio ff de question. n. 34.

12 Lata sententia interlocutoria circa causam conclusam et ea iam agitur in sententia secundum traditam formam si aliquis ex advocatis actoris aut rei existimaverit Iudicem esse consanguineum vel amicum adverse partis vel sue clienteli inimicum vel propter aliam causam Iudicem pro suspecto habuerit poterit eum recusare quod efficiet coram eodem Iudice comparens et offerat libellum in quo dicat se eumdem habere suspectum et quod eum recusat in determinatione illius cause ita ut in ea sententiam non proferat vel saltim accipiat socium alium literatum bone scientie et conscientie et in fine libelli iuret se non animo iniuriandi illam recusationem facere nec calumnie sed quia intelligit sic expedire bone litis determinationi

2 Diximus in libello faciendo esse recusatum quia in scriptis proferenda est necessario ut docet gl. in c. quoniam de probat. verbo recusationis que est quam vidimus posse ius l. 1. tit. 4. lib. 3. ordinam. et iuramentum debitum poni ex l. 1. tit. 16. lib. 4. eiusdem l. docet gl. in l. apertissimi C. de iud.

abo recusatz. ornit recepta sm Cobb. in practicis. c. 26 n. 10 et
hoc Iuramentum prestandum est etiam parte adversaria non potente ut do
cet Greg. in l. 22 tit. 4 p. 3. gl. 3. Abendan. in capitulis pretor. 2 p.
c. 23 n. 13. et videmus Peles ubi s.

Iudex autem recusatus propterea debet recusanti expensas deponere
ut dent socio qui cum eo sententiam proferat et tunc assumit socium litteratum
et ambo iurent de administranda sententia sm ius et conscientiam et tunc
utrique proferat sententiam diffinitivam si autem fuerint in ea conformes secunda vero
des sententia illa executioni mandabit ut s. diximus sin autem discordes
extiterint quilibet sententiam suam proferat et adiectat superior alius litteratus
aut Iudex et tunc illa sententia obtinebit quam maior Iudicium pars pe
tierit — si vero Iudex non fuerit recusatus solus proferat sententiam diffini
tivam eo modo quo s. explicabimus = l. advertendus recusatus generalem
et incertam non esse admittendam. Obligra) si quis diceret se recusare
Iudicem et omnes Iudices et omnes litteratos illius loci ut notant Paulus
in l. 1 et si eo. cum ult ff de edition. et Ivon. et Rebuff. in tractatu
De recusat. art 9. gl. 9. n. 46. et in hac recusat. discrimen maximum
inter Iuramentum et ciuile constat nam de Iure ciuili non est necessarium causam
recusationis exprimere sed sufficit quod in recusat. dicant se illam non opere
et calumniosse et hoc Iuret ut advertit Cobb. ubi s. et idem dicendum
est de Iure regio ex l. 1. tit. 16. lib. 4 recopil. atque ita de Iure ciuili et regio
non removetur Iudex recusatus a secunda sententia imo cum debet proferre cum
socio quod rescripto apelatur sane divinam probat auth. si vero C. de Iud. et de Iure
regio l. 22 tit. 4. p. 3. et d. l. 1. recop. et not. Cobb. ubi s. n. 1. - de Iure
ca[nonico] debet exprimi ca[usa] legitima recusat. 4o Iur. in c. 2 regij de
apelat. et l. et ibi gl. et in c. cum speciali et ibi not. gl. de appel. atque pro
inde probata illa ca[usa] legitima Iudex recusatus in totum removetur nec pt
solus nec cum socio sententiam proferre ut in d. c. 2 regius et l. et in d. c. cum
speciali et ex pluribus probat Cobb. s. ulatus in recusat. in presidis vel
auditoris regij necessaria est causae expressio ut in l. 1. cum seqq tit 10.
lib. 2 recop. et idem erit dicendum si recuset rectora universitatis vel ...
torium decretionum ut resolvunt omnes in c. 1. de Iud. ...

(margin, beside "De recusat."): Diferent. Iuramentum et ciuile

n. 119 Ripa n. 4. et Alciato n. 17 ibi —

— Deniq; advertendum est de stilo mei recusationis sane proponendam fore
recta cautela, ante litis contestationem ... l. apertissimi. C. de jud. et d.c. cum speciali et
pluribus relatis dicit nostrum Cabb. in practicis c. 28 n. 2. — de stilo ...
... in quacunq; litis ... pt. proponi recusatio etiam jam conclusa ad
Diffinitivam etiam postq; lata fuerit a Judice sententia et subscripta
et tabellioni tradita dum tamen non sit pronunciata pt. Judex recusati
ut tradit Cabb. ubi s. n. 3. et quod sit observandum in locat. ... circa
recusationes auditorum statuit lex et 4. tt. 10. lib. 2. recop. et quod in omni
materia recusationis custodiatur in regno Lusitaniae disponit lib.
1. ordinationum Lusitaniae tt. 22. et his absolvitur forma
fulminandi processus usque ad sententiam diffinitivam.

13. Cõnstet Judex ad feriendam sententiam diffinitivam — Cum omnibus requisitis in hoc tractatu relatis bene intelligi quod propositis et gestis Judex tenetur recipere tabellioni ut ad se processum deferat et debet Judex atorte videlicet omnia in ipso processu agitata et scripta tam ex parte actoris quam rei et secundum merita causae sententiam diffinitivam proferre intra 20 dies ... a die quo lata et pronunciata fuit sententia interlocutoria ad faciendam ... nam si Judex intra hoc spatium sententiam diffinitivam non protulerit solvere tenetur duplum expensarum quae fuerint factae in litis retardatione et incurrit penam ... in l. 1. tt. 17 lib 4. recop. et nostri Didacus Perez in l. 1. tt. 15. lib 3. ordin. quam penam incurret si a parte fuerit requisitus nam quilibet ex litigantibus hoc efficere valet scilicet si Judex intra d. terminum sententiam diffinitivam non protulerit pt. Judicem requirere ... per tabellionis a quo petere debet ut reddat sibi instrumentum in fidei et testimonij ex quo constet se a Judice petere ut sententiam ferat intra terminum a l. dispositum hoc quod efficere debet coram ipso Judice ... — hoc autem facto vel melius antequam hoc fiat Judex proferat sententiam diffinitivam ante omnia invocat divinam ... in c. 1. de re jud. in 6. admonentem Judices ut sententiam ferant secundum Jus et Justitiam attribuentes unicuique quod suum est ... in princ. inst. de Just. et Ju. — debet quoq; Judex oculis habere solum deum Jus et Justitiam ... ... in c. 4 et in c. quinq; ... q. 3. — advertat quoq; ad dispositum l. 13. tt. 4. p. 3. et l. 10. tt. 17. lib. 4. recop. advertere etiam debet in sententiis pronunciandis et Justitiae ... ut cum ferat prius secundum regias constitutiones quae vulgo pragmaticas

dicunt

diuntur quae edita sunt post nouam recopilat. qa cum sint ll. nouiores
efferunt. l. fin. de constitut. princ. l. si est notatum ubi Vast. ff de ll. Valdo
et Jass. in l. pacta nouissima C de pactis. n.º 3. et q in c. 1.º de cognat. spi.
notat gl. omnis recepta in c. 1.º de constit. in 6.º de constitutio, et l. 7. tit. 3. p.ª 1.ª et
l. 3. tit. 1. lib. 2 recop. not. greg. in d. l. 7. p. — si in nulla pragmatica
edita sit decidens casum de quo lis vertitur, tunc ea decidenda est per
ll. recopil. ut constat ex l. 3. tit. 1. lib. 2. recop. — et si deest etiam an aliqua
ex illis ll. correcta sit in totum vel in partem, sm notata a Cino Vast,
et omnibus in l. 2. C de ltt.ª tutela. et agl. in l. si tibi ff si certum petat.
recepta omni sm Jass. ibi. et l. incivile ff de ll. si in nec ll. recop.
casum terminent, recurrat ad ll. fori vel ad ll. stili ut disponit in d. l. 3.
recopil. dummodo ll. ille n sint usu abrogatae xª d. l. 3. vide Rodericus
Suarez in proemio fori in princ.º et idem in l. 6. tit. de las gananias lib. 3. fori.
scilicet Vetrius in fine orationis in l. de qq ff de ll. et greg. in d. l. 7. p. —
advertat etiam q ll. fori municipales derogant ll. generales fori ut notat. in
c. 1.º de constit. in 6. et ca n fuerit decisa in d. ll. recurrat ad ll. partitarum ut in d.
l. 3 recop. deficiente autem iure regio recurrendum est ad Jus can.m et n ad ciuile. hec o[mn]ia
intelligenda sunt in Juditijs secularib. in foro vero ecclesiastico deficiente iure can.
recurrend est ad Jus regium ut aduertit Palatius in l. 1.ª tauri. n.º 9. Cifuentes
in l. 3 tauri. Bernard. diaz in practica criminali. c. 60 et didacus Perez in
proemio ordinam. q. 3. si vero negotium adeo sit extraordinarium ut n sit decisum
ex p[er] aliqua Jurium qs s[upra] retulimus recurrend est ad Jus ciuile — si nec in sit
ciuili specialiter decisum qd contingere pt cum sint plura negotia qs ll. qq decidant
arg.º l. 3. ff de constitutionibus princ. tunc recurrend est ad margaritas glosae et ad repertoria dd.s ad inquirend similem casum cas[us] ille sit notatus a gl.a vel a add.s et in eius
casus similibus vel id attendat ad gl.s et dd.s opiniones et sequatur magis probabilem
et sibi veriorem — et obiter aduerto omnia haec s[upra] tradita debere etiam attendere
aduocatos ad fungend aduocationis off.º et ad alegand p suis clientulis ut
notat Speculator tit.º de aduocato et si nunc tractemus n.º 9 disponit l. fin. tit. 6. p. 3.
— tenet etiam Judex sniam claram et certam proferre et p[er] verba certa quae habeant proprium sensum ita ut facile possit intelligi qd in snia continetur x[ist]a[m] ut in d.
curare in s[upra]. de alt. et debet eam in scriptis proferre ut notat gl. pen. in d. de curate
ubi Jass. q. enumerat casus in qq opus n est sniam in scriptis proferri tenet qs
sniam proferre sm libellum ut in l. ut fundus 18. ff comuni diuid. et c. ex lib. de simon.
notat Vald. p[er] te ibi in l. fin. C de fideicom. libert. ex qua aliquos nonullos casus excipit Socinus in reg. 442, debet etiam aduertere Judex q n sistinet in secunda snia
diffinitiua et omnibus aliis processus bene gestis et sistatis civilis libris Juriumq et
dd. ...

et deinde sententiam proferat nam voluntas Judicis præcipitata est noverca Justitiæ ut in clem. pastoralis de re Jud. et videat singula, et causas diligenter ut in c. Judicantem 30 q. 5. et in c. grave 35 q. 9 not. elegant. Speculator tit. de renuntiat. et c. de definitiv. si tamen ex processu constiterit quod probationes actoris et rei sunt equales numero et dignitate testium debet in favorem rei sententiam proferre Judex ut in l. arrianus de obl. et act. et in c. int. dilectos de fide instr. c. ex lit. de probat. et in c. cum sint jura obscura de reg. jur. in 6. l. 90 in fine tit. 16 p. 3 et latius de his omnibus Jass. in l. nemo est novum n. 1 C. de edendo et Menoch. de arbitra. centuria 1. casu 98. si tamen fuerit negotium familiæ herciscundæ vel aliud quod simile videat Socinum decis. 239. n. 1. Tiraq. de ignobil. q. 17. opinione 1. n. 36 Vald. in c. cum cæta vulterrana de elect. n. 5. et Felin. in tit. de tregua et pace n. 5. ~

Et modo quomodo Judex sententiam proferre debet videndi sunt lib. 2 decretalium, l. 1. et per tot. tit. 22 p. 3. et tit. 17 lib. 4 recop. et tit. ff. et C. de re jud. et apud Lusitanos lib. 3 in ordinationibus Lusitaniæ et Maranta de ord. Jud. 3 p. 6 p. 13 ad ver. Rebuffus in repet. l. quod jussit ff. de re jud. et Greg. in l. 1. tit. 22 p. 3. qui late disputant de hac materia ~

Denique aliis omnibus integre consideratis Judex ad auxilium divinum recurrat et invocet Spiritum Sanctum qui illuminet suum intellectum et debet se purgare a peccatis ut bene justitiam administret ut elegant. plura adversus admonet Afflictis in decisionibus neapolitanis decis. 1. et Silva nuptialis lib. 6. n. 9. ~

14 Judex ex omnibus fundamentis quæ tradidimus sententiam diffinitivam ferat modo sequenti videlicet si intellexerit actorem meliorem causam habere et justitiam reum absolvat et reum condemnet dicens actorem bene integreque suam intentionem probasse reum autem non probasse suas exceptiones et defensiones et ita quod in huius rei consequentiam condemnat reum ut faciat quod adversus eum actor proposuit vel dicat quod condemnat reum et statim exprimat illud in quod videlicet reum esse condemnandum et statim Judex subscribat, ~ e contra si reus meliorem habuerit causam ita ut pro sit sententia ferenda Judex eam in rei favorem proferat dicens actorem non bene probasse intentionem suam reum vero bene suas exceptiones et defensiones in cuius rei consequentiam eum absolvit et ponit perpetuum silentium actori ut amplius a reo nihil petat et statim subscribat — potest tamen contingere quod nec actor suam intentionem probet nec reus suas defensiones tunc etiam ferenda est sententia diffinitiva quæ appellatur absolutoria ab instantia Judicii et in ea specie Judex debet dicere quod actor non probavit suam intentionem nec reus suas exceptiones et sic absolvit reum ab instantia Judicii reservans jus suum actori ut petat quod sua interest ubi cumque viderit sibi expedire illud petere ~

si ex meliùs

15 – Et si ex meritis processus Judex existimaverit condemnandum esse aliquem ex litigantibus in expensis debet illud in fine sententiae dicere et debet taxationem expensarum sibi reservare secundum Bald. et Salic. in l. restituenda C. de petit. hered. et Rebuf. in tractatu de expensis art. 5 n.º 10. et an condemnatio facta expensarum censeatur facta de expensis litis aut expensis personalibus disputant gregor. in l. 3. tt. 22. p. 3. – in taxatione tamen Judex debet exigere juramentum partis dicentis se illas fecisse et constet de ipsis expensis factis ut in l. fin. tt. 22 lib. 4. recop. de expensis et cay condemnat. et taxatione videndus est tt. 22 lib. 4 recop. et lib. 3. tt. 9 in ordinationibus lusitaniae et Cocuis decis. 35 n.º 6. Didacus Perez in l. 4. t. 8. lib. 3. ordinam. – si tamen Judex videtur facit non facere expensarum condemnationem debet dicere in fine sententiae et non facio condemnationem expensarum ex causis quae mihi videntur –

16 – lata diffinitiva sententia Judex praecipiat tabelioni eam pronunciare et tabelio de mandato Judicis eam pronunciet et statim debet eam intimare utrique parti et pars adversus quam fuit sententia lata habet remedium dicendi de nulitate adversus praedictam sententiam quae nulitas de jure omni in quocumque tempore potest oponi ex l. 1. C. quando provocare non est necesse cui consonat l. 4. tt. 26. p. 3. de jure tamen recop. oponenda est intra 60 dies numerandos a die quo sententia fuit partibus intimata ex l. 2. tt. 17. lib. 4 recop. notat Didacus Perez in l. 2. tt. 5 lib. 3. ordin. gl. 1. et Cobb. in practicis c. 25 n.º 4. et de hac nulitate agendum est coram ipso Judice qui eam protulit si tamen apparuerit sententiam fuisse nulam ipse Judex eam cognoscens tenetur eam retractare ut in l. fin. C. de sententiis quae sine certa quan. et in c. fraternitatis de frigidis. quod convenit l. 2. tt. 26. p. 3. notat Bart. et Paul. in l. 1. C. de sententiis et interlocut. et in tractatu quod tractat de actione nulitatis non currit tempus ad apelandum et ad. Bald. in l. 3 maiores C. de in off. et Aux. ubi s. et de hac nulitatis materia videndi sunt Praepositus et francus in c. dilecto de appel. ille autem qui dicat sententiam nulam debet coram Judice comparere et offerre libellum in quo dicat sententiam nulam esse et exprimat causam aut causas ob quas fuit sententia nula et tunc Judex tenetur dare copiam huius libeli parti adversae quae debet respondere dicens sententiam validam fuisse – si vero nulitas ex processu constiterit hoc sufficit sine alia probatione. si autem ex processu non apparuerit debet probari per testes et Judex debet ipsas partes ad probationem admittere et eis assignare debere terminum ad

probationem

pbat9 faciendam ipsi autz litigantes facient interrogatoria e
pbationes e Judex faciet publicat9 testium e causa 9clusa vel
qq finitis Judex sniam pferat difinitivam sup nullitatis art° e si
9stiterit fuisse certam nullitatem Judex debet sniam ut altam sin
autz apparuerit sniam n fuisse nulam pnunciare debet sniam Juri
9sonam esse e sic validam e n esse locum nullitati e de hac nullitatis
materia ptes t. relatos agunt Sebastian9 Vantius in tractatu d nul
litate e Didacus Perez ubi s. et l. 1. tt. 26 pl. 12. tt. 2 p. 3. e
potest pars dicens sniam esse nulam appelare a snia inqua
Judex pnunciabit eam n esse nulam ex d. Juribus ~

27. – Sed si n fuit opposita nullitas 9 sniam nec fuit interposita
app.° 9 sniam difinitivam principalem debet snia illa executioni
mandari qq ut fiat necessarium est qq pars in cuius favorem fuit lata
snia 9pareat coram Judice e ab eo petat qq praecipiat ut sibi detur
pd. snia signata in publica forma ut virtute eius fiat executio in
psona e bonis 9demnati e Judex Jubebit intimare hanc petitionem
altri parti e qq intra 3. dies ostendat diligentias factas in psecutio. ap
pelationis e transactis illis 3. diebus mensatur ipsi 9demnato 9tumatia
e tunc dant alij 3. dies qq etz transactis illis 9tumatia accusata
e 9cedunt alij 3 dies qq etz transactis si n ostenderit pd. diligentias
dabit petenti snia signata in publica forma ut eius virtute execut9
petat e tunc ipse litigator execut9 petet e Judex debet Jubere ut exe
cutio fiat ex l. post rem judicatam ff de re jud. e l. 1. cum seqq ~~tt~~
21 lib. 4 recop. e in lib. 3. ordinat.^m lusitaniae tt. 71. notant Maranta
ubi s. 6. p. 3. p.^te altera. S Suarez in d. l. post rem judicatam et bavili.°
e Cobb. in practicis c. 10. qui asignant formam qua fieri executio
debet – Deinde dicendum est si a snia difinitiva fuerit appelatum
e fuerit appelatio deserta qa eam n fuit psecutus apelans intra tps
a Jur difinitum de quo in c. cum sic romana de app. e in cl.^a 3. eod tt.
e in l. ult. §. illud et C. de tporib. et appelation. apel. qq 9venit l. 3. tt. 6. lib. 3.
ordin. ubi late scripsit Didacus Perez e l. 1j. tt 18. lib. 4. recop. ~ a
– Si v. app fuerit interposita e eam fuerit psecutus apelans dicemus
qd ea in specie agendum sit finitur q3. l. Caput huius tractatus.

~ ad laudem Dei ~

~ ~
~

Ad Rubricas.

Ad tit. ff de Adquirenda possessione.

Explicandum a D. D. Clipsonso.

Guyllem de la Carrera Soc. anno 1613.

Quamquam Alciatus sic existimauerit nunc ets de adquirenda vl omittenda poss. inscribenda est, eo nihil percepta et inueterata scilicet que habet de adquirenda vl amittenda poss. immutandum censeo quam defendit Bolognetus hic n 26 Cuiacius in l. xi ... ff de minoribus nam omittere est ea que delata ... adquisita sunt negligere ... in ueriar ... ff si quis cautionibus l. qd si minor 24 § scebola l. auxilium 17 ff de minoribus l. deg. 10 § generaliter ff man dati l. si mercis 28 § culpa ff locati l. si haec ... l. si solus ... ff de adquirenda here ditate l. alienationis ... ff de verbor. sig. ubi exor nat Rebufus et ante eum Ripa in ... n 127 ff de vulgari Corneus in l. fin. n 2 C de rep. her. Ioannes mercator lib 3 notatorum c 20 Ioannes Robertus lib 3 animaduersionum c 20. amittere v significat ea que adquisita sunt perdere l. fin ff de legibus l. similiter § si matre ... ff qd metus ca l. 3 ff ad l. Iulia peculatus l. habeo § si vero ff de verbor. sig. ubi notat Rebufus et Cuiacius in l. ... ff de reg. iuris quo fit ut cum in hoc tit. ... solum de poss. adquirenda ... de poss. iam quesita perdenda tractet l. 3 § in amittenda l. ... si nolet ... l. rez que nobis 27 ff 127

Sequitur

mentis de adquirenda vel amitenda poss.e ius cribat.
Unde non immerito dicebat Alciatus quadraca
ta. C. de adquir. vel retinenda poss.e qui Bulgaro
respondet aliter inserebat cui difficultati ut satisfaciat
instituit utriusque inscriptionis eandem ... nam sub
verbo amittenda in iure ... simpliciter de retinenda poss.
agitur et similiter in codice sub verbo retinenda disposi
tionis amen tractatur quoniam amittere et retinere con
traria et cognito uno ex contrariis facile cognoscitur
et aliud l. 1. ff. de his qui sunt l. adoptivus § 1. ff.
de in ius vocando l. qui accusare ff. de accusationibus unde
occasione sumpta late disputant interpretes hic quod contrario
rum eadem sit disciplina ut instat ex Iason n. 10 Repos.
3 Ormanoto Decio in l. repetit. n. 10 Crotto n. 9 Al
ciato § Bolognetto n. 38 hic et prosequntur Casius
in l. inter stipulantem § sacram a n. 1 ff. de verbor.
Decius et Cagnolus in l. secundum naturam ff. de regulis
iuris Tiraq. de retractu lignagier § 12 gl. 1 n. 16
Liberardus in topicis c. 19 Surdus consilio 2 n. 92 Laur.
de capellariis lib. 1 c. 14 n. 19.
Verum hic Alciati ratio displicet Bolognetto
hic n. 32 quoniam in hac poss.is materia cogni
to uno ex contrariis ad hunc aliud non cognoscitur ut notat
Iason hic n. 10 nam possessio corpore et animo adquiritur
nec per se corpore, nec per se animo l. 3 in prin. ff. hic
et tamen solo animo amittitur l. 3 § in amittenda
et si quis vi § differentia ff. eodem. Hic tamen obiectio sa
tis meo facile vitatur quoniam proposita differentia datur
tr intermodos adquirendae et amitendae possessionis.

differentia inter domi
nium et poss.m hic est quod do
minium nemo nisi dominus eius
manet qui dominus esse non
vult, possessio autem recedit
ut quisque constituit nolle possidere.

nihil interest qq possessio amittitur & retinetur nam quemadmodum possessio solo animo amittitur ita & solo animo seruatur l. clam possidere § qui ad nundinas ff hoc et l. lt. 4 C. eodem. unde nunc liceat Alcursij traditio ex eo quod pupillus sine tutoris auctoritate poss. adquirere, & adquisitam retinere potest l. 1. § adspicimus l. quamuis 32 § si infans ff hoc tit. cum tamen & si maxime uellit non posset detinere possidere l. pupillus 11 ff de adquirendo rerum dom. etiam si corpore rem tenere desinant l. poss. 29 ff hoc tit. & rursus furiosus quamuis non possit incipere possidere l. quod meo 18 § si furioso ff hoc tit. poss. tamen adquisitam etiam si furere cepit retineret l. nunquam 31 § si uir aut clam ff de usucapionibus quod languor animi non debet damnum in bonis afferre l. cum illo 24 § etiam qui ff eodem, & tamen furiosus non potest detinere possidere l. si quis 27 ff hoc tit. &c.

l. pupillus in hoc tit. l. pupillus quantum ad adquirendum non indiget tutoris auctoritate alienare non potest nisi presente tutore autore &c.

4 Unde facile responderi potest merito in l. inscribi Rubricam de adquirenda & retinenda poss.e non de amittenda sed potius de tuenda & seruanda poss.e tractari quod etiam ex alijs legibus apparere tum maxime ex l. fin. in qua Iustinianus antiquam altercationem resecans statuit, dominum a poss.e non excidere etiam si seruus procurator vel colonus poss. dereliquerit vel eam alij prodiderit, ne ex aliena malignitate alicuius damnum emergat. l. non debet ff de reg. iuris.

5 Vidimus de inscriptione nunc omissa definitione de qua in l. 1a agemus illud uidendum superest quam recte hic titulus non modo precedenti sed etiam sequenti cohereat & ex Acursi 128

Sententia

sria dicendum est ideo hoc loco de posse tractari quoniam cum do
minium vel iure civili, vel iure gentium nobis queratur per sin
gulorum instituta rerum divisione et instituto superiori agatur
de his modis quibus iure gentium dominium comparatur l. i. ff. de
adquirendo rerum domin. necessario agendum erat de usuca
pione per quam iure civile dominium adquiritur pro inst.
de usucap. unde cum hec sine posse non procedat l. i. § per
servum qui in fuga ff hoc tit. l. 3 et sine posse ff de usu
cap. meritohic noster Itg hoc loco suiecit quam continuatio
probant Bart. et communiter alii ut testatur Aretinus
in Jas. et Ripa et marianus n. i. Parisius et Bolog.
n. 2 hic.

Et nascitur ni levis scrupulus ex eo namque
admissa superiori ratione dicendum videbatur
rerum tit. precedere debuisse, tit. de adquirendo rerum do
minio, cum et ad adquirendum ex iure gentium do
minium possessio necessaria sit, l traditio 20 ff in
l ergo 30 § ult. l in laqueum §§ ff de adquiren
do rerum domin. l. i. ibi dominium que rerum per hoc tit.
quam difficultatem pensiset Albericus et Aretinus
hic cam adeo commovit Dg greg. i. p. sintag. lib.
c 13 n. i. ut existimaverit his titulis rerum ordi
nem a Treboniano fuisse inversum, quam obiicem
ut removeant, preceptores vestri constituunt, cum Jas.
n. 9 ideo prius de adquisit. dominii ex iure gen
tium tractari quam possessio a qua iure gentium dom
nium per ocupationem cepit ab ipso dominio non se
paratur l. i. cum aliis § i tit. i § fere, inst. de rerum
divis. at vero in usucapione possessio, non statim dominium

possessori tribuit, nisi continua et uera sit et duret per a l. pfinito l. 3 ff. de usucap. l. emptor C. de praescript. longi temp. l. in quarto l. Scett. et sequitur Donellus auctor damnatus lib. 5 commentariorum c. 14.

7 Hec tamen euasio mihi non placet nam et si per occupatum dominium earum rerum que antea nullius in bonis erant statim occupanti adquiratur aliud tamen placet in his que iam prius alijs quesita sunt quorum dominium non protinus queritur possidenti nisi domini uoluntas processerit § venditae § interdum inst. de rerum diuis. quo fit ut cum rerum dominia iure gentium distincta et ut plurimum priuatis adquisita fuerint l. ex hoc iure ff. de iust. et iure sapientissime accidere posit ut ea possessionis separetur a dominij etiam in his tractibus qui a iure gentium originem trahunt ut considerat Bolog. sic n. 12.

8 Quare reiectis uarijs solutionibus quas refert et refellit Sarsius Marianus ani Bolognetus ubi ualde probo quod Aretinus ait dominium de iure gentium sine poss. adquiri posse ut uidemus in incremento quod per aluuionem accedit l. adeo § per fluuium ff. de adquirendo rerum dom. § praeterea inst. de rerum diuis. et in edificio in alieno loco posito quod statim eius efficitur cuius et solum l. adeo § ex diuerso l. si supra 28 ff. eodem l. 2 C. de rei uindicat. et in literis que licet aureae sint cartis membraneis ue cedunt in rem 23 § de eiud ff. de rei uindicat. l. 3 § interdum ff. ad exhibendum l. quarat § literae ff. de

adquirendo rerum dom. et in alijs pluribus exemplis
gestis a Bo bog. n. 16 qui recte adducit quod quamvis in sibi
speciebus adquisitio fiat accessione etc. adhuc verum
est dicere dominium sine poss. adquiri quod etiam in ad
quisitis quae in directo fit ea consideratur probari nam si ho
mini libero qui bona fide servit aliquid ex causa donatio
nis tradatur effectum eius rei dominium ei queritur l adqui
ritur 10 § idem ff de adq. rerum dom. possessio tamen eidem ad
quiri non potest cum is qui ab alio possideatur possi
dere nequeat l homo liber § 4 § fin ff eodem notat
Don. lib 4 coment. c 29 et quod magis mirum est
rei ab alio possessae dominium adquiri potest l si
fundum ff de fundo dotali qua de re copiosius dis
putabimus in l 1 Sect.

Verum adhuc difficultatem movet quod si superio
rem rationem probamus dicendum quoque videtur minimum esse
post tractatum de usucapionibus proponi debuisse cum usu
capio sine poss. interdum procedere posse videatur nam publi
ciana actio duntaxat pro his rebus competit quae usucapi
possunt l 1 § 1 D et si res § marcellus l sicuti autem
§ hec actio ff de publiciana et in partum ancillae
furtivae numquam possessio datur publiciana l neque
§ partus ff eodem ergo ad usucapionem possessio necessa
ria non est cui difficultati et Accursii sententia respondens
Albericus n 3 Fulgosius et Ang. 4 ind. § partus
ancillae furtivae partum a matre separatum numquam
fuisse possessum bonae fidei emptorem eum simul
cum matre possedisse quod partus dum in utero est portio
viscerum matris esse censentur l 1 § ex hoc responso

ff. de ventre inspiciendo et per ea interpretatur potuerunt expendere text. in l. vlt. 44 § et si possessionis ff. de vsucapionibus.

10 Hec tamen interpretatio sumitur ex eo nam si partus simul cum matre interijt dum in utero eius est possideri publiciana pro partu locum habere non posset, nam partus cum in utero est consideratur velut pars viscerum matris d. § ex ex hoc rescripto, unde cum mater sit furtiua si partus inciperet eo tempore simul cum matre possideri, possideretur velut pars rei furtiue et consequenter publiciana pro eo non competeret d. l. siue autem § hoc actio ff. de publiciana.

11 Neque obstat text. in d. l. vlt. 44 § et si possessionis dicitur enim multum interesse an ancilla aliena sit, an non sit furtiua nam si aliena sit eius temporis possessio quo partus in utero est spectatur quia cum mater nullo vitio reali affecta sit intelligitur partus simul cum matre possideri d. l. vlt. § et si possessionis vbi Cuiacius notat. ceterum si furtiua sit tempus illud spectari non oportet ne aliqui partus tanquam pars rei furtiue incipiat possideri atque ita impediatur vsucapio, qua de lege et si bona fides in vsucapionibus duntaxat initio possessionis exigatur. l. 3 ff. pro suo l. 2 ff. pro emptore, in partu tamen ancille furtiue tempore editionis necessaria est l. 4 § 18 et si l. non solum 31 ff. de vsucap. de quorum interpretatione videndi sunt Obsomanus lib. 6 obseruat. c. 24 Robertus lib. 1 animaduersionum c. 22 Ludouicus Vitalis lib. 1 variarum lect. c. 23 Cuiacius lib. 15 obseruationum c. 20 Conanus lib. 3 comment. c. 15 nec non Donellus lib. 5 comment. c. 25.

a 93

~ Adquirenda poss.

Delicta ergo alia interpretat. Albericin. 3 alia Baldi inprio. in d. l. si ego § partus onsitituo, qd et si verum sit publicianam pro his rebus opetere quae usucapi possunt l. 9 et si § marcellus ff de publiciana et in his rebus denegari quae propter ipsarum vitium usucapi nequeunt l. sive autem § sed actio l. cum sponsus § si res ff de publiciana, non tamen inde colligere licet non aliter publicianam dari quam si usucapio sequi posset. Videmus enim publicianam pro vectigalibus opetere l. si finitum 15 § si de vectigalibus ff de damno infecto d. l. cum sponsus § in vectigalibus. quae omnia eleganter explicat Cuiacius in l. 4 § fin. ff de usucap. Forcatulus dialogo 19 n. 2 Faber lib. 20 coniecturarum. Deinde observo publicianam pro rebus quam possessoris opetere posse, si modo res in ea causa sint, ut si in alterius potestatem non pervenerint actori usucapio contingeret qd suadetur ex textu in d. l. cum sponsus § is cui ubi fideicommissarius cui hereditas ex Trebelliano restituta est, licet possessionem adeptus non fuerit publiciana uti non prohibetur. Deinde facit textus in d. l. si ego § idem ait, ubi diruto edificio empto publiciana opetit emptori pro his rebus, quae edificio accesserant licet si emptor nunquam eas possederit l. cum qui aedes ff de usucap. Rursus urget textus in l. sive autem § si servum hereditarium iuncta l. fin. § fin. ff de usucap. et tandem facit textus in l. si servum 15 ff eodem ingressum, in quibus ob illam rationem publiciana opetere quod actori usucapio contingere potuisset, si alius possessionem ingressus non fuisset, unde cum in specie textus in d. l. si ego § partus ff de publiciana partus in ea causa esset ut potuisset ab emptore penes quem fuerat conceptus usucapi nihil mirum si publiciana actio admodum detur. ~

13 Neq(ue) obstabit si obiicias q(uo)d ex ea quae alteri tradidimus
ut ideo praecedat noster t(itu)lus tractatus de usucapionib(us) quo
niam sine poss(essio)e usucapio n(on) p(ro)cedit dicendum videtur per
peram in Codice post t(itu)los (?) agitur de usucapioni subii
ci t(itu)l(u)s de adquirenda poss(essio)e nam respondetur rectissimum
e(ss)e ordinem, qui in Codice observatur quoniam cum in mul
tis t(itul)is actum fuisset de manumiss(ion)e servor(um) et de liber
tate propositus fuit t(itu)lus de p(rae)script(ion)e longi temporis quae p(ro) li
bertate et eius occas(ion)e tractatum fuit de aliquo modo dicit q(uo)q(ue)
servus vel libertas usucapitur et subiecti sunt septem t(itu)li de
usucapionib(us) et cum mox agendum e(ss)et de praescriptionib(us) p(ro)
positus fuit t(itu)lus de adquirenda poss(essio)e quoniam media influ
unt in extrema l. 35 filius ff. de lib. et posth. et
possessio e(st) quae ad usucapionem et praescript(ione)s desideratur
ut notat Bolognet(us) hic n. 12 et 22 Cuiacius in recita
tionib(us) ad t(itu)l(um) C. de adquir. poss(essio)e et ita finitur n(ost)ra R(epetiti)o.

Ad t(itu)l(um) in l. 1 ff. Hoc t(itul)o de Ad quirenda possessione hoc anno Domini. 1613.

Et si nihil commune habeat proprietas cum poss(essio)e l. naturaliter
12 § nihil commune ff. hoc t(itul)o quia de co(mmun)i permisceri (?) posse
ssionis et proprietatis n(on) oporteat l. permisceri 52 ff. eodem t(itul)o
cum rerum dominium a naturali poss(essio)e coeperit ut docet Iulius Paulus
hic interdum possessionis verbum pro proprietate et de dominio u
surpatur l. si de cui 37 ff. de iudiciis l. imperatores 15 ff.
de servitutib(us) rusticor(um) l. 2 C. de (?) l. cum res 4
C. de distrahendo empt(ion)e c. cum tu de usuris quomodo accipit

Singe Ciceronis locum tene menti!!

apud Ciceronem in parradoxis dum ait dives est cuius tanta possessio est ut liberaliter possit vivere, quo loco possessionis appellat ea omnia apprehendit que in bonis onumerantur, ex parte sermonis assuetudo non eo ducit ut possessione tantum rei soli appellemus quemadmodum in l lucius ii ff de evictionibus in l magis puto § rationem ff de rebus eorum in l filii § fin ff ad municipalem in l interdum § ff de verborum sig. quomodo apud gallos nomen illud usurpari testatur Coriasius lib 3 coment. c 8 n 1 et exornant Valla lib 6 c 41 Corasius in [illegible] § nihil commune includi n 1 P. fab. in l n ut ex pluribus ff de reg. iuris P. Greg. sintag lib i c i 3 n i Rebufus in d l interdum ubi etc adverterit in obligatione et legato possessionum patris vel sed dumtaxat res immobiles contineri ut docet Bart. in l uxorem § legaverat ff de leg. 3. Baldus in l i ff de statu hominum Ripa n 2 3 sic Bolog n 106.

Ceterum in hoc tractatu possessio non pro dominio sed pro usu et detentione rei accipitur ut omnes agnoscunt cum quo pedibus dicitur ut ex Labeonis sententia testatur Julius Paulus hic in vulgari lectione quam post Bart defendit communis teste Ripa n i Bolog n 10 hic eam que ex recentioribus probante P. Greg. d. lib i c 13 ex n 7 Corang lib 2 comentariorum c 8 n i Carondas lib i verosimilium c 6 Forcatulus dialogo 28 Gomecius in l 45 tauri n 2 Cobb. de tit in Pr. i § n 3 que lectio suadetur ex verbis sequentibus nam ibi quod naturaliter tenetur ab eo, qui ei insistit id est quod secundum naturam corporaliter et vere tenetur ab eo qui ei incumbit ut explicat Dom. [illegible] lib 5 coment c 6 versi si possidere Cuiacius hic in quo nam quod vere fit naturaliter fieri dicitur l 38 si quis tabulas ff de [illegible]

Seniorem

adsillaniarum l in c. § 1 de Pomponius ff de minoribus et interpretatus Fabri lib 8 declarat. c 5. Unde cum insistentia sit pedibus ut ait Ubalterus lib 2 miscellanearum c 19 signi ficare videtur consultus possess. a pedibus dictam est quod etiam confirmatur ex textu in l quod meo § si venditorem ff eodem Scott in illis verbis nemini possidere cepi quam si pedes finibus intulissem facit textus in l 3 in principio ff eodem ibi non utique ita accipiendum est ut qui fundum possidere velit omnes glebas eius circumambulet sed sufficit quamlibet partem eius fundi introire l 2 ibi possession tanto quiere dezir como ponimiento de pies tt 30 part 3 et confert Ciceronis locus philipica 3 dum ait Hodierno die primum patres conscripti longo intervalo in possess. libertatis pedes ponimus.

Verum alia lectio quae in pandectis florentinis retinetur ut possessio dicatur a sedibus quasi sit sedium positio magis placet Bolognetto n 12 Alciato Duareno et Cujacio sic eidem Alciato lib 1 disputat. c 1 Vaconio lib 2 declara. t 32 n 4 Corrasio in d l naturaliter § nihil commune n 5 ff eodem Brisonio lib 4 de verbor. sign. folio 519 Velono lib 4 suputat. c 15 n 3 Donellus lib 5 comment. c 6 Ubesenbequio in paratitlis ad hunc titulum n 2 quae ubi notatio sono vocis congruentior dicitur a Bi glio in principio n 3 inst. de tt nam possidere nihil aliud est quam posse sedere ut notat Donellus d c 6 et ideo veteres in apprehendenda possessione sedium positione utebantur ut animadvertit Othomanus lib 10 observat. c 7 quo respexit Vergilius lib 1 eneydos dum ait. Hic ille urbem patavi, sedesque locavit. Tecrorum. et Cicero lib 2 offic. ibi ut possessores sedibus pellantur et huc pertinet textus in l 3 § ex contrario

Carrera

de Acquirenda poss.e

l. 1.a Hoc tit. D. cum parum referat an possessio a pedibus an a sedibus
dicatur ut ait Cuiacius in hac l. 1a utraque lectio defendi poterit
ut testatur Fridericus Mindanus de materia possessionis c. 1 n. 3
Hosvaldus Hilgerus in notis ad Donellum lib. 5 comment. c. 6 lite-
ra A.

D. sive hanc sive illam lectionem ceteris excellere videri 4
in rebus mobilibus non dari veram et propriam possessionem cum in
eis non dicatur pedum nec sedium possessio quod ita tenet Accursius hic
verbo a pedibus huius sententiae suadetur ex eo quod argumentum ab ethymolo-
gia vocabuli negative sumptum efficax est l. 2a § appellata
ff. de rebus creditis docet Bart. in l. omnes populi n. 9 ff.
de iust. et iure Bolog. in d. § appellata n. 12 Corrasius lib. 1
miscelanearum c. 22 n. 3 Pechardus in disputat. de morte n. 5
Deinde facit textus in l. uxorem 41 § legaverat ff. de leg. 3.
Hec tamen sententia merito impugnatur a Bart. Alberico 5
Castrensi hic n. 3 Alex. 19 Jass. 37 Ripa 24 Gro-
to 14 Alciato 32 Bolog. n. 103 Conano lib. 3 comment. c. 8 n. 3
Menoch. de retinenda remedio 2 n. 9 nam et res mobiles possi-
deri instat ex nostro textu et in § adipiscimur et ex l. 3 in prin.
l. rem que nobis 15 l. peregre 44 l. si rem 47 l. quarundam 51
ff. hoc tit. l. 1 tit. 30 p. 3 qua dicta et si usucapio sine poss.
non procedat l. sine poss. ff. de usucapionibus in rebus mobilibus
locum habet l. 4 qui fructus l. si aliena 10 § secundo ff. de
usucap. l. si rem 5 ff. pro emptore l. unica C. de usucap. trans-
formanda pro ... inst. de usucap. et hinc etiam fit prosequen-
da rerum mobilium poss.e interdictum utrubi competere l. 1 ff. utru-
bi § retinende inst. de interdictis. quod tamen non competeret nisi
si in rebus mobilibus daretur vera et propria possessio l. fin. ff.
de servitutibus l. 1 in fin. ff. de superficiebus.

6 Neq. obstant ea quae in superiorem errorem Acursium induxerunt. nam ad 1m respondetur quod in nostro textu non
tenet ethimologia bocabuli et alusio vocis nam possessio dici-
tur a pedibus vel sedibus non quia pedibus vel sedibus possessio duntaxat
adquiratur nam etiam per aspectum oculorum et clavium traditione
queritur l. quod meo § si venditorem Socin. l. clavibus ff. de contra-
henda empt. l. quarat. § item si quis ff. de adquirendo rerum
dom. l. 1a C. de donat. vendo § ex his inst. per quas personas
[illegible] Donellus lib. 5 comment. c. 9 et potius quoniam haec
frequentiora instrumenta sunt adquirendae possessionis ut tes-
tantur Avilius Socin. n. 3 et 4 Cbb. in reg. possessor 2 p. in principio
n. 1. Unde cum nomen possessionis non tradatur ex natura
essentiali, et potius ex eo quod frequentius accidit, argumentum
no vocis alusum erit inane ut testatur Corrasius lib. 3
miscellanearum c. 22 n. 3 accedit eo quod et si fateremur in nostro textu
possessionis ethimologiam obtineri ad hunc argumentum ab ea sumptum in-
efficax est nam quod dicitur valere argumentum ab ethimologia bocabu-
li locum verum est quotiens definitio vel lex aliqua non repugnat
Socin Bart. in l. 2 § appellatio ff. de rebus creditis Bolognitus hic
in q. 3; cuius rei rationem tradit Jas. hic n. 24 quo fit ut cum
multis locis caveatur res mobiles possideri adversus earum dispo-
sitionem ab ethimologia bocabuli argumentari non liceat.

7 Minus moveri debuit in d. l. uxorem § legaverat
quia Scevolae responsum non curat nititur quod in rebus mobi-
libus non habetur vera et propria possessio et potius quia fidei commissum relictum
fuit cum velatur ad certum locum ut indicant illa verba quidquid
in patria Gadibus possideo et non dicuntur est in loco quae ibi extant
non ut perpetuo maneant et ut in alium locum transferantur l. 193
ex facto 35 § rexo autem Italicarum ff. de hered. instituendis

l si fundus 44 l quentus 78 § pdia ff de leg 3 notat Eab
lib 1 rectituras c 6 plane in d § legauerat res n° ij in lo
co mansuras apparet ex eo q pecunia ibi deposita erat, de
positum autem fit ut per pendio vitat genus depositorum
de ut ad tpe custodiatur l 1 in prin de insti sic l publia de
uia 26 ff depositi de calendarium dicta liber rationum in quo
feneratoris nomina debitorum describebant, quoniam in singulas
Calendas hoc est in singulos primos dies mensium mutuum
dabant l lecta uncta l eius qui in provincia ff de rebus
crediti l fin ff de peculio l tutores 39 § negligentia ff de
administrat tutorum l nepoti 6 ff de fundo instructo l fin
§ Calendarij ff de muneribus et honoribus l 1 C de compen
sationibus obseruant dtss in prin Alciatus n° 4 de Calend
tractatu 7 ad Africanum in d l eius qui in provincia Budeus
in l talis § socer ff de iure dotium P Greg 3 p sintag lib
22 c 3 n 29 Conanus lib 7 coment c 1 n 12 Duarenus in pa
ra frasi ad tit ff si certum petatur c 3 vsi et quid. Vnde cum legato
Calendario debitorum nomina legata videantur l qui quinquagin
ta 99 ff de leg 3 nominae vel debitorum n sint certi loci
l Gaius 76 in prin ff de leg 2 l si fidei commissum 50 § man
datum de Iud. in legato bonorum restricto ad locum n contine
bitur calendarium neque pecunia a debitoribus exacta vnde
de Vtilitate colligitur qd et si in obligat generali omnium
bonorum n apposita certi loci restrict eum venalia ostinent
ante siue hypoteca sit expsa, siue tacita ut ang byg
in l cum taberna ff de pignoribus docent post Bart
tes in l si constante 2 lect n 203 ff soluto m. Fang
de pignoribus 2 p membro 2 n 14, tn si obligatio fuit
locum restricta ad certum locum n continentur venalia l de

uitor

l. debitor ff. de pignoribus facit tex. in l. generali 32 § uxori ff. de usufructu legato in l. pediculis § item cum quaeretur ff. de auro et argento leg. prosequitur Cbb. lib. 2 variar. c. 5 n. 2 Pinellus in rubr. C. de bonis maternis i p.te n. 38.

Definitur autem possessio varijs modis ut constat ex tractatu a Bart. hic n. 24 Vincentio n. 31 Ripa n. 25 Bolognetto n. 152 Romuleo in l. 45 Tauri n. 17 Perez in partidis lib. i c. 13 n. 6 Alciato in l. quinque pedum n. 26 Cofinus vigund. Duarenus lib. i disputat. anniversariarum c. 18 Conanus lib. 3 comment. c. 2 n. i C. Tasio l. naturaliter § nihil commune in praeludiis probat Cuiacio in l. quaestio ff. de verbor. sig. Vaconius lib. 2 declarat. 34 Ut Gomezius lib. 9 observat. c. i eoo ui commentum amplector diffinit. traditam a Donello lib. 5 comment. 16 ut possessio sit detentio rei corporalis quae in commercio sit a alijs possessoribus vacua cum affectu domini sive dominantis iuncta. quae definitio in persona possidentis duo, in re possessa tria exigit, quae ad substantiam possessionis desiderantur. | quomodo definiatur possessio et quid sit elegantius tradita a Donello

Primum igitur desideratur in persona possidentis ut rei incumbat qua is dicitur possidere qui naturaliter rei incumbit ut Paulus hic docet unde possessio incubatio appellatur in l. ab Sothibus 15 § fin. ff. ex qq. causis maiores et in l. si in l. rei dominice, ea quae dicta est si quis in fundo suo thesaurum esse sciat et velit eum suum esse non incipiet possidere ante quam thesaurum attigerit et loco moverit l. 3 § Neratius l. peregre 44 § Socii, et si pecus aberraverit aut vas ita exciderit ut inveniri nequeat plerumque possessio amittitur, qua amittitur detentio d. l. 3 § Verba ll. sed q. 25

D Al. de la carrera

Adt. in l. 1a ff. de

a
l. Socth, et sic pertinet qd dicitr posr sine corporis mini
terio adquiri non posse l. 3 in prio l. quemadmodum 1a Soc th
l. nemo C eodem et quamuis placeat eam solo animo retine
ri d. l. 3 § saltg l. peregre 44 in fin l. quamuis 46 1a Socth
l. 1t C eodem § possidere inst.a de interdictis, non tn ideo minus
possessor dicitr rei incumbere nam quamuis e qui e fundo exce
sg e corpore rem non otingat, atq ita natura eam non teneat
iuris tn interptatd eam tenere intelligitr l. clam possidere
6 § qui ad nundinas. Unde hec possidendi rio dicitr
in iure ssistere d l nemo C eodem, qd utilitate dictante recep
tum e d. l. si id qd; qa is qui animo posr retinet potest eam re
petere d. l. 3 § nerba, et ne alioquin cogeremur perpetuo
et otinenter rebg possessionis inherere ut osiderat Papinian
in d l. peregre. Ceterum si is qui possidebat recognouerit rem
ab alio occupatam, et timore oterritg noluerit accedere
amisisse uidebitr posr l. 3 § si quis d l. clam possidere § qui ad
nundinas uncta. hecq ho Soc th qo cum non possit possessionem re
petere cessat rio ppter quam animo possessio retinetr.

Est igr possessio detentio hoc e res in facto et detinen
do posita ut animaduertit Donellg lib 5 omment
Unde colligitr resolutio ad uexatam illam questionem an possessio
facti vel iuris sit cuig disquisitionis effectg ppont Bologne
tg hic n. 126 in qua quest. Bart hic n 6 quem aly uulgo se
quntr ut onstat ex Cumano n 7 Aretino n 13 Iason n 32
hic Paulo in § adipiscimur n 3, 1a hac lege Ripa in Rria
de ca pos. Gomeccio in l 45 tauri n 18 Ubb in rep po
sterior in initio 2e partis n 3 existimat posm iuris et mouetr
authoritate tex. in l. cum heredes 23 in l. peruare 44 in l.
possessio quoq 49 ff Soc th in l si ea res 32 § fin ff de adthomie.

qua de ca l. 3 si quis e fun
do egrediatr intelligatr
possidere

Hic incipit illa cele
bris questio an possessio
in iure vl facto osistat

empti in l nemo C Soc tt in l ii ideo minus C de liberali ca.
Consideratur namque possidere ut supra diximus nihil aliud e quam
pro se stare, at is potest sedere, qui ius sedendi habet igitur
possessio ad ius potius quam ad factum referenda videtur, accedit
hoc et illa ratio quod ea quae facti sunt personae cohaerent l si
statu liberos C si fin ff de statu liberis et ideo ad dominum non
transeunt l qui heredi 44 ff de adictionibus et dem. notat Fab.
libro 20 coniecturarum c 20 quae possunt in persona servi consistere
§ et cum factum inst de stipulat. servorum l stipulatio ista 37
§ si quis ff de verborum at qui possessio per servum quesita in
eius persona non consistit sed domino queritur b quod servus 24
l possessio quoque § i supra Soc tt l numquam nuda § i ff de
usucap. igitur consequens fit possessio non facti sed potius iuris ee
et pro hac oppinione plerasque alia fundamenta expendit
Bolognetus hic a n 136.

11 Contrariam tamen sententiam ult possessionem facti ee defendit idem Bar
tolus in l si is qui pro emptore n 12 ff de usucap Romanus
n 9 Alciatus 26 Ferretus n 8 Bolognetus n 183 hic idem Alex
in tractatu de quinque pedum prescript. Boerparius in l naturaliter §
nihil commune c n 3 supra Soc tt et Greg. [illegible] sintag lib i c 13
n 5 Baconius lib 2 declarat. 33 n 3 Conanus lib 3 comment c 2 n i Do
nellus lib 5 comment c 6 et pro ea sententia facit textus in hac l in § si vir
uxori et in § adipiscimur in l cum heredes 23 supra Soc tt unctal her
ditas ff de reg. iuris in l denique ff ex quibus causis maiores et cuius in
terpretat. videndi sunt Cuiacius lib 2 quest. Papiniani ibi et in hac
l ia Baconius d c 33 n 4 Petrus Fab. lib 2 semestrium c 15 Rodul
phus Fornerius lib 2 rerum quotidianarum c 29 in l in bello § factum ff
de captivis in l i § scevola ff si is qui test. liber ee iussus fuerit et
maxime usus aligari solet textus in l bone fidei 48 § in contrarium ff de

nota quod ea quae facti
sunt personae cohae
rent et exempli
gratia hic semon statu
et ideo ad dominum non tran
sit,

et adquirendo rerum domi in illis sibis hoc enim odius id est cum
non illud ad factum pertinere, perperam tamen cum ibi I.C. non de possess. et potius de bona vel mala fide loquatur ut ostendunt sequentia illius verba et animadvertit Donellus lib. 4 comment. c. 24. Hot. Valdus illiger in notis ad eundem lib. 4 c. 6.

Sic arguitur contra 1am opinionem quatenus probat quod possessio non in facto sed tantum iuris consistere.

Deinde facit nam si possessio in iure consisteret nemo eam nobis sine facto nostro posset intervertere l. soluendo ff de neg. gest. l. id quod nostrum ff de reg. iuris l. cum mandati C. mandati l. ne filius C. de rebus creditis l. debitorem C. de pignoribus et tamen sine facto nostro interdum amittimus poss. velut si colonus vel creditor pignoratitius aut depositarius rem alii tradiderit l. non solum 33 § qui pignori ff de usucap. l. 3 § non et si alii contra recepta lectio quam tuetur Donellus lib. 5 comment. c. 12 § sic modis l. peregre 44 § fin ff eodem idem quoque placet si eam sibi retinere non valere instituerit l. si rem 47 ff eodem si modo eam contrectaverit l. 3 § si rem ff eodem eaque de causa vel rem furto subtractam aut vi ereptam desinimus possidere l. rem quae nobis 15 § 1a eodem. Ulterius urget nam si possessio in iure consisteret uxor rem a marito donatam non possideret cum lex donationem inter virum et uxorem sublatas habeat l. 1a cum aliis ff de donat. inter, et tamen nemo est qui nesciat uxori rem a marito donatam poss. adquiri d. § si vir uxori l. quod uxor ff eodem. et si possessio iuris esset is duntaxat diceretur possidere qui ius possidendi haberet, et tamen is qui dominum vi a possess. deiecit et si ius possidendi non habeat incipit possidere d. l. rem quae l. colonus l. cum fundum ff de vi et vi armata, et dominus poss. amittit l. 3 ff de usucap. l. clam possidere § fin unde l. seq. ff eodem, et sic huic interdicta possessoria ad recuperandam poss. spectant l. 1a ff de vi armata quam possessionem amisisse poss. non videtur cum interdicto unde vi recuperandae possessionis facultatem habeat l. si quis vi 17 ff eodem.

Neque probari potest concordia existimantium multum interesse

an possideremus poss. in ipso adquisitionis actu et dum ad essentiam perducitur nam tunc facti est cum corporis et animi ministerio adquiratur l. 3 § 1 Socin quomodo intelligi debent in praesentiam posteriori sententia adducta, an vero eam possideremus post quam adquisita est nam tunc in ius consistit et tum in d. l. nemo C. Socin cum similibus in primam opinionem adducta quam concordiam probarunt plures quorum meminit Gom in l. 45 tauri n. 12 Faq lib 2 controversiarum c. 8 n. in quam probari potest nam convincitur ex omnibus iuribus quae in prima oppinione allatis ingenuo ni de possess. adquirenda et etiam quaestio tracta tur ut recte animaduertit Donellus lib 5 comment c. 6. et rursus quod possessio adquisita animo retinetur l. 3 C. Socin animus vero facti est ut defendit Bolog. Sic n. 175 ergo et quaesita possessio. Ulterius quia absurdum esset in naturam rei substantiam perfecte confundi et in aliam transire ut considerant Cumanus n. 6 Menochius 26 Sic Baconis lib 2 declarat. c. 33 n. ..

Unde praeceptores nostri Aretini amplectuntur sententiam existimantes poss. mixtam esse et in facto et iure consistere quam oppinio suadent ex textu in l. possessio quoque 49 in principio et in § 1 Socin in l. denique ff ex quibus causis maiores l. 2 § fin ff de precario l. nemo C. Socin ingenuo iuribus dum dicitur possessionem plurimum acti mutuari et plurimum facti habere et non solum corporis et et iuris esse aperte significatur mixtam esse, cui sententiae subscribit Corrasius in Rta Suig d. n. 3 verum hec traditio dispelluit communiter interpretibus ut testatur Bolog Sic n. 177 et convincitur ex his que s.a n. 12 consideravimus, nam in possess. quam uxor in re sibi a marito donata consequitur nulla datur mixtura iuris cum donationes inter coniuges iure auctoritate d. l. 1 ff de donationibus inter et rursus in iusto possessor qui vel surripuit aut per vim invasit, et si incipiat possidere non in

196

iure possidet cum eius possessioni ius obsistat quo fit ut cum detur possessio in qua nulla interveniat mixtura iuris fateri debeamus propriam substantiam possessionis in facto non in iure consistere.

Quare omissa alia opinione Alciati in tractatu de quinque pedum perscript. nu. 13 Cuiacii in paratitlis ad Digest. lib. 5 quaest. Papiniani in l. denique ff. ex qq. causis maiores Fachin. lib. 8 controvers. c. 5 Vaconii lib. 2 declarat. 33 Pet. Greg. Tholos. syntag. lib. 1 c. 13 nu. 15 Iulii Pacii legum conciliatarum centuria 6 conciliat. 96 ego verissimam ausim dicere sententiam existimantium possessionem quoad substantiam ipsius attinet facti non iuris esse licet interdum plurimum iuris habeat docet Bolog. hic nu. 123 Donell. lib. 5 comment. c. 6 quae sententia evidenter probatur ex his quae supra nu. 12 pro 2a opinione attulimus, et apertius extat in d. l. possessio quoque ff. Soc. ubi Papinianus ait possessionem plurimum a iure mutuari aperte ostendens propriam ipsius substantiam in facto non in iure versari, et sane nam si possessio in sui substantia aliquid iuris haberet non posset dari sine aliqua mixtura iuris, et tamen interdum contingit dari possessionem ab omni iuris inmixtione securam ut ostendimus nu. praecedenti igitur fit consequens possessionem facti non iuris esse ut scribit Paulus in Socii l. 1 § adipiscimur ideo non facti est quaestio non iuris quae substantia consistit in detentione et animi operatione quae omnia facto adscribuntur ut recte notat Bolog. hic nu. 111 cum seqq. ubi latius explicat quomodo concursus iuris et facti in possessione quod nos hic latius explicabimus.

Neque hanc sententiam retentam quicquam movere debent ea, quae pro contraria expendunt interpretes nu. 1 hic in l. cum heredes ff. Socii quae facile adversus eos retorquentur, nam cum I.C. ibi doceat omnia iura in heredes transire et subiiciat aliud in possessione probandum esse propterea ostendit possessionem

facti non iuris

162

facti non iuris est nam si possessio iuris esset aliorum iuris natura se queretur et in heredem transiret l. hereditas ff de adquirendo rerum dom. et ideo ut possessio ante naturalem pbensionem in heredem non transit quod adita hereditate id transferre in heredem quod hereditatis fuit possessio au tem quod facti et animi est nunquam hereditatis fuit d l. 1. § secundo ff si is qui test lib. esse iussus fuerit explicat Bolog. hic n. 166.

Deinde non obstat textus in l. pervenire 44 § Scaevola in l. si ea res 31 § fin ff de actionibus empti in l. non ideo minus C de libe rali causa in quibus de iure possessionis tractatur, nam respondetur aliud est possessio, aliud possessionis ius quoniam possessio est ipsa insi stentia rei cum animi operatione iuncta, ius vero non consistit in rei detentione sed in facultate legali detinendi rei, plane quamvis haec di versa sint interdum occurrunt nam si quis iuste possideat ius po ssessionis habet possidet enim qui rei incumbit, et ius possidendi habet quod ullus possessor est. Ceterum et si mala fide rem a fecto dominii teneret etiam si ius possidendi non haberet, possideret tamen, quo efficitur possessionem non esse. — Sic explicatur textus in l. pervenire 44 Scaevola cum l. si ea res § fin de actionibus empti

48 Nec negotium faciet si dixeris in d l. pervenire de ipsa possessione tractare cum ibi quaeratur an is qui the saurum condidit si locum ubi condidisset memoria non repeteret a misisset possessionem quare cum respondeat Papinianus ius possessionis ei qui condidisset non videri peremptum, significat ius posse ssionis pro ipsa possessione usurpare. nam respondetur hoc ideo con tingere quod in iusto possessore cohaererent possessio, et possessio nis ius, quam propter possessio pro iure possessionis, et ius possessio nis, pro ipsa possessione usurparit, ut notat Donellus lib. 5 commen tariorum c. 6. in quo sensu in d l. si ea res § fin ius possessionis a pprehendere significat possessionem adipisci, et in l. non ideo minus C de libera li causa ius possessionis inconcussum retinere, nihil aliud est quam possessionem firmam et inconcussam servare. — 197 quomodo intelligantur illa verba d § fin. ius possessiones apprehendere Sic etiam explicatur l. non ideo minus C de lib. causa

Carrera

Sic explicant Secc. verba l. nemo C. Socii de adq. poss.

Ad tex. in l. Socii

Ex qq colligitur interpretatio ad tex. in l. nemo C. Socii ubi 19

Instantius ait interpellatione et controversia ppressa non posse intelligi possessorem eum qui lite corpore rem detinet super iure possessionis vacilat ac dubitat quoniam Socii verba non possunt sic exaudire quasi is cum quo de proprietate rei iudicio agitur e per litis contestationem incipiat dubitare an possideat quia ab initio scit se possidere cum rei incumbat et affectum dominantis habeat dum se liti opponit, sed potius significant eum dubitare an iuste possideat, quoniam interpellatio possessorem in mala fide constituit l. item veniunt 20 § petitam l. sed et si 25 § sciente litem ff. de petit. hered. notat Greg. 3ª sintag. lib. 46 c. 7 n. 22 efficit qz, ut quamvis is cui lis mota e non vero possideat et ideo usucapio ei perseveret l. 2 § fin. ff. pro emptore l. si post acceptum ff. de rei vendicat. advertit Conanus lib. 3 comment. c. 14 n. 7 in qd adversus effectum attinet pro non possessore habeatur d. l. si post acceptum l. mora 26 C. de rei vendicat. l. nec bona 10 C. de prescript. longi temp. quomodo explicanda sunt verba textus in d. l. nemo ibi non pose intelligi possessorem attento scilicet iuris effectu ut recte animadvertit Donellus lib. 5 comment. c. 21. 20

Ulterius non obstat textus in d. l. possessio quaque § 1 ibi quia possessio non tantum corporis, sed et iuris e quoniam his verbis non significat Papinianus possessionem iuris esse alioqui enim cum eodem loco dicat corporis ee significaret possessionem corpus ee, qd nemo sanus affirmavit, eo igitur e Papiniani mens filius fam. et servus qq peculii administratio secuta e corporalem rei insistentiam patri aut domino non quaerere d. l. stipulatio ista § hec quoque ff. de verbor. oblig. modo per eos quaesitam ad patrem vel dominum transire cuius differentiae rationem subiungit quia detentio et rei incubatio tota corporis, possessio v corporis et iuris, quia et si propria possessionis substantia in

facto consistat

Carrera

163

in facto consistat possessio aut plurimum animi mutatur ut dicitur in prin. eiusdem legis.

21. Rursus non obstat possidere nihil aliud esse quam posse sedere quoniam hoc referendum non ad facultatem sedendi iure constitutam ut possidere sit ius sedendi habere et potius ad potestatem naturalem insistendi rei ut is dicatur possidere qui ita rem tenet ut posit quandocunque corporalem eius rei possessionem repetere c. l. 1. § verba hoc et. Denique non obstat quod si possessio in facto consisteret per filium vel servum patri aut domino adquiri non posset, nam facile respondetur quod et si propria possessionis substantia in facto non in iure consistat, nihilominus maximum iuris habet et possessio quoque in priis a dominium vel dominium transire potest l. nunquam § 1 ff de usucap. et hoc est quod dicitur in d. l. quoque § 1 ut notavimus in praecedenti

22 2m quod exigit definitio in persona possidentis est ut domini vel dominantis affectum habeat quoniam sufficit rem corpore detinere et operam affectum tenendi destinare quod de ea furiosus et si corpore rei incumbat quia affectum tenendi non habet incipere possidere non potest § adijcimus hac lege nec satis est tenendi affectum habere sed oportet ut possessor animum domini vel dominantis habeat ut notat Theophilus in § item placet inst. per quas personas Cuiacius lib. 18 ad edictum Paulli in l. si servus 22 § is qui pignori per eundem ubi ff de noxalibus, et huc pertinet quod dicitur eum qui ab alio possidetur possidere non posse l. cum heredes 23 § 1 l. qui universas 30 § item quod mari ff hoc tit. in l. homo liber 54 § fin. ff de aquirendo rerum dom. in l. denique ff ex qq. causis maiores, quia servus et qui se servum esse putat nihil potest tenere ut suum, cum si vere servus esset sciret nihil proprium se habere posse ut explicat Donellus lib. 5 comment. c. 12 et hinc est fuit ratio quare et colonus voluntate domini rei insistat non tamen possideat quia sit rem conductam velut alienam tenet et domino intelligitur possidere l. qui universas 30 § quod per colonum l. peregre 44 § 99 ex

198

plicatis

explicatis p.a Socc. l. n. sola 33 § qd vulgo ff de vlacap l. 2 C. de prescript. 30 vl 40 annor qua de ca ei interdictu vn de vi respecit l. 1 § deiicitur ff de vi et vi armata observant Menoq. de recuperanda rem. d. n. 62 Valasq. de iu. emph. Silvest. co qe 20 n. 20 Neq. oblat his int communi dividundo, et neq. colonus ff communi dividundo nam etsi abusive dicitur colonus possidere appellat ducta ex eo qd primo aspectu videtur, n. ex eo qd e vt recte explicat Theophilus in d. § et placet nimirum qui arrideat illum ad corporalem rei detentionem referendum ee vt sentit Greg. lib. c. 13 n. 22.

23

illud tn. sic meminisse iuvabit ad poss. bonam fidem seu domini oppinionem necessariam n. ee, nam etsi quo ad alios iuris effectus bona fides attendatur l. bonae fidei emptor ff de adqui. rer. dom. l. Julianus 37 l. sumptus 41 ff de rei vendicat. l. nec vllam 13 § qd si quis uncta l. item veniunt 20 § certum ff de petit. hered. l. si aliena 10 ff de vsucapionibus in poss. tn. bonam fidem n. attendimus, sed dumtaxat domini vl dominantis affectum, hoc e vt possessor velit rem possessam suam ee nam etsi quis mala fide possideat vere tn. possidet l. si fur § si quis l. quam rem ff de vsucap. l. 1 § deiicitur ff de vi et via armata uncta l. si cum de donat. inter. et huc referendum e qd dicitur in l. 3 § ex contrario p.a Socc. in summa possessionis n. multum interesse iuste quis, an iniuste possideat, hoc e in genere ipso possidendi nihil referre iuste, an iniuste quis possideat qa vterq. vere possidet et si dissimili iuris effectu vt explicat Cuiacius in d. l. 3 § ex contrario Donellus lib. 5 comment. c. 7 in princ.

Explicavimus duo requisita quae ad possessionem facienda in possessoris persona desiderantur nunc superest vt explicemus ea quae in re possessa necessaria sunt, quae tria ee diximus quor. 1mum e vt res possessa corporalis sit quoniam cum possessio in detentione consistat vt dicitur hic a Paulo et corpore l. adquiratur l. quemadmodum p.a Socc. in re incorporali

cadere n. potest q.a ius incorporale neq. manu capi neq. pe
di[?] phendi neq. oculis in eo adiici potest ut notant P.
Greo lib. 1 c. 13 n. 12 Duarenus et Cuiacius in l. possideri
3 ff. hoc tit. ubi q.d J.C. ait possideri posse ea quae corpora
lia sunt n. eo pertinet ut significet omnes res corpora
les possideri posse, nam et si maxime hoc e. p maiori q. poss.
et usucapionem recipiant l. usucapionem 9 ff. de usucap. cum
cta l. sine poss.e ff. de usucap. plereque tn. res sunt quae po
sess.s nram effugiunt de qb. hoc loco potius ut excludat
res incorporales in qq. n. cadit possessio l. 4 § si via ff.
de usucap. l. si qd.es 32 § libertas ff. de servitutibus urb.
cui adde Conanus lib. 4 coment. c. 12 n. 14 qua ppter usu
capi nequeunt l. servitutes 14 ff. de servitutibus et l. servius
§ incorporales ff. de adquirendo rer. domi. et quamvis usus
loco possessionis habeat l. fin. ff. de servitutibus vera incorporalia di
cuntur quasi possideri l. siquis diuturno ff. si servitus vindicetur
l. 3 § fin. ff. unde vi, interdum tn. J.C. crasius loquentes etiam
in rebus incorporalibus possessioni appellat ut supra l. 2a ff. de
munia[?] phib. de cuius interptatione videndus e. Cuiacius lib. 3
observat.s c. 28 l. 8 fin. vendita l. seq. ff. de pcario l. fin. ff.
uti possidetis notat et Hotomanus lib. 9 observat. c. 1 Rebar[?]
cons. ad leg. scriboniam n. 2.

2m q.d exigit deffinitio in re possessa e.
ut in commercio sit, nam res sanctas, sa
cras, aut religiosas possidere nemo potest, et si religionem
determinat l. qui universas 30 § 1 ff. hoc tit. quemadmodum etiam
liberum hominem possidere nemo potest etiam si eum vinciat
l. cum heredes 23 § etiam quaero ff. eodem qua de ca. hae res
neq. usucapionem recipiunt l. usucapionem 9 ff. de usucap. nec
dominio nro subiici possunt l. inter stipulantem § sacram ff.
de verbor., et q.d interdum scriptum reperitur, liberum hominem
bona fide possideri, l. adquiritur 10 l. qui bona 23 l. homo
liber § 3 ff. de adquirendo rer. domi. l. usu 44 ff. de usucap.

199

§ idem placet inst. per quas personas liberum hominem bona fide possideri intelligendum est quamdiu possessor ignorat eum liberum hominem esse ut advertit Cuiacius in d. l. cum heredes § item quero nam si eum liberum esse sciat cum domini vel dominantis affectum habere nequeat possidere non poterit ut considerat Donellus lib. 5 comment. c. 6. et quod dicitur in l. quesitum 40 ff. de adquirendo rerum domi. heredem scientem liberum hominem possidere cepisse ad naturalem insistentiam referri debet quam qui habent, interdum dicuntur possidere ut notavimus supra n. 22.

Sic explicatur l. quesitum 40 de adquirendo rerum dominio.

26.

3m requisitum est, ut res possessa sit alys possessoribus vacuas nam cum duo insolidum eandem rem possidere non possint l. 3 § ex contrario ff. hoc tit. l. si ut certo § duobus vel hiculum ff. commodati, quia dum res ab uno possidetur aliquis cuius possessionem apisci non potterit unde cum is, qui corpore e fundo egressus est animo retineat possessionem l. 3 § hoc tit. si aliquis clandestinum fundum occupaverit non incipiet possidere, licet naturaliter rei incumbat et tamen sic intelligendum in l. clam possidere § qui adnundinas ff. hoc tit. pervige explicatur animadvertendum est multum interesse an absens resciverit fundum ab alio occupatum et noluerit accedere quod vim maiorem vereatur, aut quod suspicetur se repelli posse, nam tunc occupator incipit clam possidere l. 3 § si quis nunciet l. et si nolit ff. hoc tit. quia dominus animo deponit possessionem l. si id quod 25 § fin. eodem: an vero dominum revertentem occupator non admiserit, nam tunc, is incipit vi possidere l. 1 § interdictum autem hoc tit. vi vel autem ff. de vi et vi armata d. § qui adnundinas. ex quo colligenda est differentia inter possessionem rerum mobilium et immobilium nam res soli possidentur, etiam si ab alio occupentur, non solum quamdiu quis eas occupatas esse ignorat, sed etiam si sciat quamdiu redeundi animum habet l. quam vis 46 et l. si id quod § fin. hoc tit., quod secus est in rebus mobilibus nam si aliquis eas occupaverit etiam si id antiquus possessor ignoret confestim possessionem amittit l. rem que nobis l. si rem mobilem ff. hoc tit. ubi Papinianus eam rationem reddidit, quoniam rei mobilis neglecta et omissa custodia quam

Sic explicatur l. clam possidere § qui adnundinas hoc tit.

que differentia sit inter possessionem rerum mobilium et immobilium

; Alexm in l 1°

vi eaz nemo aliq inuaserit veteris possessioni damnum afferre ... oscuit, atq ita multo magis amitti debet possessio si res mobilis ab alio fuerit occupata ut eleganter explicat Donelus lib 5 comment c 12 vers sine recepta quoniam rei mobilis tandiu retinetur possessio quandiu possessor si uelit naturalem poss. repetere potest l 3 § nerua ... Soc tit et ex superioribus etiam descendit rio quare si res possessa flumine aut mari occupetur ... amittat possessio l 3 § labeo l qui vniuersas § item qd mari ... Soc tit de quarum interpretatione ... Donelus ubi ... inmobilium.

27. Superiori proxima est disputatio quotuplex possessio sit, quas nulla est in hoc tractatu difficilior ... varias, et distinctiones inter ... opiniones ut constat ex traditis a Mariano Socino hic a n 296. sunt enim qui existimant possess. duplicem esse, alteram ciuilem, naturalem alteram, quam sententiam post Suarez probarunt ... in reg. siue possess de reg. iuris ... Jass ... appellans n 70 Ferretus n 4 hic Gomecius in l 45 Tauri n 9 Cob in reg possessor in initio 2 p n 4 Cuiacius lib 7 obseruat c 7 et lib 9 c 23 Vasconius lib 2 declarat c 31 et 34 et Gomarius lib 9 obseruat c 1 Faquinaeus lib 8 controuersiarum c 5 ... qua sententia ex ... ... in l 3 § fin ff ad exhibendum in l pupillus 11 ff de adqu. rer. dom. in l 3 § nerua ... Soc tit in l nemo ... eodem tit l 1 § deiicitur ff de vi et vi armata l 2 § qd vulgo ff pro herede et facit ... in l quemadmodum ibi nulla ... hoc tit in ... possidere ... qui adnundinas in l si id qd 25 § fin ... eodem in l 1 § interdictum autem hoc ff de vi et vi armata ubi absens retinet poss. et occupator dicitur ... possidere et tamen non possunt duo eandem poss. in solidum obtinere l 3 § ex contrario ... Soc tit urget etiam ratio nam vsufructuarius dicitur naturaliter possidere l naturaliter 12 ... Soc tit et tamen ciuilis possessio apud dominum manet l cuius cum 67 § si fundus ff de vsufructu, et vsumfructuarium non possidere scribit Vlpianus in l adquiritur 10 § fin ff de adquirendo rerum dominio

celebris quaestio utrum ... duae possessiones sit ciuilis et naturalis ... an ciuilis tantum.

200

Sic explicat ... in l naturaliter 12 hoc tit cum l adquiritur 10 § de adq. rer. dominio.

Carrera.

Ad txm in l. 1.ª

que txm n alitr ad concordiam redigi posse cum d l naturaliter vul
go existimatur nisi dicamus duplicem ee possessionem ciuilem quam domi
nus retinet, naturalem que apud usufructuarium residet, qui
ideo dicitur n possidere, quoniam n habet ciuilem possessionem que parit
iuris effectus ut notat Carondas lib. i verosimilium c 6. in his
tn specieb explicandis mire disentiunt interpretes, nam antiquio
res existimant possessionem naturalem appellari quam corpore adqui
ritur et retinetur, ciuilem ee eam que retinetur solo animo Cu
iacius d lib 27 obseruationum c 7 ostendit, possessionem ciuilem ee eam quam
solum corpore adquiritur, et etiam animo existimanti se dominum
ee et ex iusta ca possidere, naturalem v possessionem nihil aliud ee quam
corporis incubationem, cui tn ius aliquid inst. alitr explicat Va
conius d c 31 alitr Othomanus lib 9 obseruationum c 1. 22

Verum quamvis superior [illegible] probari videatur ex txu
in l 2 [illegible] 30 [illegible] 3 in l 45 tauri mihi tn magis
placet unicam ee possessionem que corpore et animo adquiritur et solo ani
mo retinetur cui conuenit diffinitio de qua s ita docent Placen
tinus et Aco relati a Gl.ª hic in vbo ait et in l lt vbi n posse
eodem sequuntur Cumanus hic n 10 Ripa 28 et alii relati a
Gomecio in d l 45 tauri n 29 et ultra eos Menochius de suc
cessionis creatae § 2 n 108 Corrasius in l naturaliter § nihil commu
ne in praeludiis n 6. Casius in l 2 n 9 ff de orig iuris P. Greg
i part Sintag. lib i c 13 n 15 Conanus lib 3 comment. c 10 n 9
Ocius lib 1 disputationum c 9 Donellus lib 5 comment c 7 Madera
libris animaduersionum c 8 et alii quorum meminit Hospital
et Vigerus in notis ad Donellum d c 7. pro qua snia i facit txus
in l 3 § ex contrario ff hoc tt ubi in summa possessionis n multum
interesse ait Iulius, iuste quis, an iniuste possideat. hoc e. quoad ge
nere ipso possidendi nihil referre an quis iuste vl iniuste possi
deat quia ambo ex equo possident. 2 facit txus in d l 3 § ge
nera ibi et in summa magis unum e genus possidendi, species
infinite, vbi species n usurpantur significat dialectice ut no
tat Vigerus vbi s. et potius pro titulis et causis possessionis ut

ostenturus

ostendunt subiecta exempla atq ita significat Iuris consultus unum esse possessionis genus Et esse possessionis sint plura. Hec accedit nam possessio quae corpore et animo adquiritur et ea quae solo animo retinetur non sunt diversae possessiones sed una eademque possessio neque enim is qui naturaliter rei incumbit et vere possidet si eam corpore et tempore desinat, novam possessionem adquirit, sed eam ipsam quam prius habebat animo sibi conservat l. Et cum alys C. Socta alioqui enim si novam possessionem adquireret et antiquam omitteret usucapio interrumperetur cum haec situ obtinuat possessionis non procedat l. servitutis 14 ff de servitutibus l. 3 ff de usucap. et mutaret sibi possessionis causam quod ius nostrum non patitur l. non solum 33 § quod vulgo ff de usucap. l. 2 § 1 ff pro herede.

29 Plane et unum sit possessionis genus duplicem tamen possessionis speciem esse ostendo, ut quaedam sit iusta, quaedam iniusta ut colligitur ex textu in d l 3 § ex contrario notat Donellus d lib. 5 comment c. 7. quae divisio non ad substantiam possessionis pertinet sed ad possidendi modos ut testatur P. Greg. d lib. 1 eisdem et ad eam deducitur alia quae traditur a Paulo in d l 3 § genera ut possideatur aut bona aut non bona fide, et in idem recidit alia divisio, ut quaedam sit possessio civilis, quaedam naturalis l. 1 § dicitur ff de vi et vi armata nam possessio civilis dicitur ea quae iusta est l 3 § fin ff ad ex hibendum et civiliter in potestate non habere, significat, non iuste tenere iure illo refragante l cum heredes § fin qu Socii, et non possidere civiliter nihil aliud est quam corpore et iniuste possidere l agri 7. § sed si rotam ff ad ex hibendum at vero possessio naturalis appellatur in d l 1 § dicitur ea quae iniusta est, ut constat ex exemplo proposito a I.C. in d l 1 § dicitur nam cum uxor rem a marito donatam iniuste possidet cum lex donationes inter coniuges abhorreat.

Sed ut id perfectius intelligatur et iura contraria praeadducta explicentur animadvertendum est naturalis possessionis appellationem in usu iuris tripliciter accipi 1 enim naturalis

201

possessio dicitur vera & iusta rei apprehensio in quo sensu scribit Paulus in sac l. 1ª dominium rerum ex naturali possessione cepisse & sine naturaliter apprehendere possessionem significat vere & corporaliter in nancisci l. cum heredes 23 ff. hoc tit. 2 naturalis possessio accipitur pro iniusta possessione que civili & iuste opponitur 2ª tum in d. l. 1ª § deicitur & hec interdum dicitur in glosa l. 3 ff. hoc tit., interdum corporalis l. qd servus 24 ff. hoc tit., & is qui eam habet dicitur mala fide possidere l. 3 § ult. ff. hoc tit. & in hoc sensu accipiendum est qd legimus pupillum neq. naturalem possessionem sine tutoris auctoritate amittere posse l. pupillus 11 ff. de adq. rer. dominio qa insistentiam corporalem procul dubio amittit l. possessio 29 ff. hoc tit.

3 denique accipitur pro incubatione & insistentia corporali ut in d. l. 3 § fin ff. ad exhibendum in l. 2 § qd vulgo ff. pro herede ut subiecta ibi exempla demonstrant & eodem modo interpretandus est textus in d. l. 3 § verba ff. hoc tit., ut qd Paulus scribit tam diu nos possidere quandiu naturalem possessionem retinere possimus de corporali rei insistentia intelligatur, que possessionis nomen non meretur ut constat ex nostra definitione & ideo qui eam habent licet corpore rem detineant non dicuntur possidere ut videmus in usufructuario qui licet naturaliter rei incumbat, & ideo naturaliter quoque possidere dicatur d. l. naturaliter 12 ff. hoc tit. non tamen possidet l. adquiritur 10 § fin ff. de adq. rer. domi., & in colono qui licet corpore rei insistat eaque de causa dicatur naturalem possessionem habere d. l. 2 § qd vulgo ff. pro herede, vere tamen possessionem non habet l. non solum § qd vulgo de usucapionibus. plane licet hi qui corpore rei inherent non dicantur possidere, dicuntur tamen in possessione esse l. 3 § generaliter l. si quis ante 10 ff. hoc tit. que longe diversa sunt, ut observat Othomanus libro observationum c. 1, sicuti etiam differunt possessores &c. & possessionem habere in specie l. secundum 17 heredit. ff. qui satisdare cogantur. interdum etiam dicuntur corpore possidere & habet § etiam qui ff. depositi, interdum nullam possessionem habere l. si cum venditor 66 ff. de evictionibus. interdum denique absolute dicuntur possidere l. in rebus § me minisse ff. depositi l. quesitum ff. de adq. rer. domi., id tamen improprie et

sic explicatur hic in l. 3 § verba hoc tit. ibi tandiu nos possidere, quandiu naturalem possessionem retinere possimus.

quomodo intelligatur qd dicitur aliquis possessor. & quid quando possessionem dicitur habere.

& per abusionem

De Adquirenda possessione

O per abusionem sit ut notat Greg. Tolos. Sintag lib i c 13 n 24 exemplo naturalis obligationis, quae cum ita appellatur ad factum magis quam ad ius eius significatio refertur l nec serv. ff de peculio. Unde interpretando e tex in l clam possidere § qui ad nundinas ibi aliquis occupaverit poss. intelligitur enim de corporali rei incubatione ut constat ex tex in l si id quod 25 § fin ff soc et non de vera possessione ut existimavit Vaconius lib 2 declarat. 34 n 4.

Sic explicatur l. clam possidere § qui ad nundinas. Nova quae interpretatio colligitur l si id quod 25 § fin ff Socii.

32 Cum quod possessionis appellatio ambigua sit ut tollatur ambiguitas possessoris persona intuenda est, nam si possessor sit verus et iustus naturalis possessionis nomine vera et iusta possessio significabitur. si vero iniustus et mala fide rem possideat accipietur pro iniusta et improba possessione. tandem si de his tractetur qui licet sint in possessione et corpore rem contingant, non tamen possident valebit tercia significatio et naturalis possessio dicetur nuda insistentia et corporalis incubatio ut recte notat Donell. lib 5 comment c 7

33 Neque haec nostra retenta quidquam movere debent ea quae in contrarium aduximus quod facile ex superioribus occurritur superest tamen explicandus tex in d l nemo C. Socii ubi dicitur possessionis duplicem esse rationem aliam quae iure, aliam quae corpore constat. Cui respondendum est ibi rationem accipi pro modo quemadmodum in l clam possidere et apud Ciceronem dum ait omnis honesta est ratio expediendae salutis, significat quod lex illa duplicem esse modum possidendi, alium qui in iure consistit, cum alt quis corpore e fundo egressus animo retinet possessionem, alium qui consistit corpore ut cum possessor vere et regulariter rei incumbit ut animadvertit Donellus ubi s. Denique non obstat tex in l quemadmodum ff Socii nam quod iuris consultus ait nullam possessionem nisi corpore et animo adquiri non eo pertinet ut significet duplicem esse possessionem in sua substantia et potius ad species possessionis iustae, vel iniustae, referendum est, ut sit sensus neque iustam, neque iniustam possessionem nisi corpore et animo simul adquiri, vel amitti posse.

34 In nostro Xu ubi Dominium.
Verum. 82o.

282

Ut initio Deus duos homines creasset & longo post intervallo eorum numerus exiguus fuisset tanta erat in hoc orbe rerum copia & affluentia ut singuli homines de communi tantum percipere possent quantum vellent sine alterius iniuria & offensione atque ideo omnia omnibus communia erant ut ex Cicerone lib i offic notat Duarenus in paraphrasi ad tit ff de adquirendo rerum dom. c 2. quae communio usque ad Falec filium Heber permansit, quo tempore terra divisa fuit ut testatur Divus Augustinus lib 6 de civitate Dei c 3 & advertit Vacconius lib i declarat... n 2 ... usu experientia confirmata docuit absque divisione & dominiorum distinctione neque genus humanum stare, neque tranquillitatem retineri neque naturalem societatem conservari posse quod communione permanente alteruter futurum erat, ut vel terra propter quorundam pigritiam vel socordiam inculta iaceret cum commune sit vitium negligi quod communiter possidetur l 2 § i C quando & quibus quarta pars debeatur lib 10 vel ut si alii incolendis agris sedulam navarent operam, alii qui nihil laboris impendissent fructuum parte fruerentur contra textum in l quod si minor § scaevola ff de minoribus, unde & rixarum nasceretur occasio & alia mala orirentur quae recte perpendit Donellus lib i comment c 7. quare propter ut his incommodis mederetur placuit ut quod quisque prius occupasset id proprium eius efficeretur & hoc est quod Paulus ait dominium rerum a naturali possessione hoc est corporali apprehensione coepisse. Dicitur autem dominium a domo quamvis fuerat olim amplius latius quam dominium quia quod domus habitationis quae rerum limitibus continetur ut scribit Conanus lib 3 comment c 3 n i nisi magis placeat alia ethimologia tradita a Petro Greg lib i sintag c 12 n 2 ubi definitionem tradit quam & ante eum exposuit Bart in l si quis vi § differentia n 4 ff de acquir poss ... hoc 35

Ex his autem tibi non tres colliguntur intellectus dominium sine vacuae possessionis traditione adquiri non posse quae sententia confirmatur ex textu in l 2 § vacuae l 7 § si emptor ff de actionibus empti, ubi Pomponius ait in illa stipulatione fundum va

...vi

dari vacuę possessionis tradit.e obtineri alq ita significari videtur dominium nisi media vacuę possessionis traditione interueniente transferri n posse eoq pertinet qd dicitur in l si pater d C de actionib emptj venditore qui in uacuam rei venditę poss.e emptorem n induxit ius omne penes se retinet et quapropter Cesares in l cum res C de probationib Chronicę asserentes in re a patre empta dominium ius habere onus probandi inuoluerunt patrem in uacuam poss.e fuisse inductum q qui fundum emit si in uacuam poss.e n inducatur ius dominium n adquirit l qui pridem 13 C de distract.e pignorum qq et alijs fundamentis hanc sententiam defendit Jass. in Rubrica huius tit n 8 Othomanus lib singulari quest.e illustrium c 11 Concius lib i disputationum c 8.

38 Nihilominus tamen contraria oppinio semper verior visa est quę placuit Accursio in d l cum res verbo in uacuam Bart in l stipulatus n 2 ff de usuris et in l celsus n 12 ff de usucap et omni ut testatur Actiuus in R.a huius tit n i Alciatus in l traditionib n fin C de pactis Donellus lib 4 comment c 19 eaq traditio probatur est ex eo q ad dominium translat.e per tradit.e et domini uoluntatem nihil amplius exigitur l traditionib C de pactis § per tradit.e inst.o de rerum diuis.e atqui res ab alio possessa tradi potest ut videmus in re deposita et comodata q et eius dominium in accipientem transferri poterit. Deinde facit nam si homini liuero bonę fide possessor aliquid donationis ca tradiderit confestim eius rei donatę dominium efficitur l adquiritur § idem ff de adqui rendo rerum domenio et tamen possessio ei adquiri nequit cum placeat eum qui ab alio possidetur possidere n posse l homo liber 54 in pr ff eodem l cum heredes 23 § i s.a hoc tit. praeterea urget text.s in l si fundum ff de fundo dotali cum alijs i a Doctis in R.a n 8. Rursus facit nam dominium interdum adquiritur sine tradit.e et possessionis apprehens.e ut uidemus in hereditate l cum heredes 23 ff hoc tit. in bonorum poss. l i ff eodem. in legato l cum pater 79 § surdo l legatum 80 203

nota ex hac lege q legatum transit recta via in legatarium a morte testatoris.

ff de leg. 2. in fidei comisso universali l. facta 63 ff ad
l. Falcid. Trib. C. in pacto legis commissoriae l. 4 C. de pactis
inter emptorem l. 7 et 10 p. 3 l. 32 et 5 p. 5 l. 25 et 5 p.
6. explicat Pomicius 2 tb variar. c. 2 n. 3.

Neq. hac sententia retenta quicquam movere debent in contrarium adducta nam ad primum quod ex verbis nostri tex. desumitur facile respondetur ex eis non probari dominium sine possessionis apprehensione adquiri non posse, sed solum a naturali possessione dominium originem habuisse nam cum olim omnia bona communia essent primo occupanti adquirebantur cuius rei vestigium adhuc superest in his rebus quae caelo terra mari capiuntur scribit Paulus quoniam earum dominium confestim ei adquiritur qui primus possessionem apprehenderit. 37

Deinde non obstat tex. in l. 2 § vacuam ff de actionibus empti in l. si pater et l. eadem in l. cum res C. de probationibus ingressus dicitur neque venditorem dominium transferre neque emptorem illud acquirere nisi vacua possessio tradatur quoniam in illis iuribus non ideo vacuae possessionis mentio fit quia ad dominii translationem necessaria sit vacuae possessionis traditio, sed potius quia venditor tenetur emptori praestare ut habere liceat l. ex empto et ex empto l. servus 31 § fin. ff de actionibus empti et dicitur dat ei habere licere qui vacuam possessionem ab omnibus interpellatoribus liberam consequitur, atque ita tenetur vacuam possessionem emptori tradere ut docet communiter ex Alex. in l. fundi non penult. Jas. in § actionum n. 131 Inst. de actionibus Covarruv. lib. 3 verosimilium c. 12. cum quia vacuae possessionis traditio a venditore fieri debeat ut significarent imperatores venditorem nisi traditione sequuta nihil iuris in emptorem transferre vacuae possessionis meminere. 38

Sic explicat l. 2 de actionibus in § 1. secundum lectionem vulgatam.

Neq. obstat tex. in d. l. 2 § 1 ff de actionibus empti observatum quod et si attenta lectione quae in pandectis florentinis videtur docet Pomponius eum qui stipulatus est fundum dari vacuam possessionem tradi de stipulatum intelligi, verior atque emaculatior est vulgata codicum lectio quae ita habet quod et qui fundum tradi stipulatur vacuam quoque possessionem tradi oportere, stipulari intelligitur, ut optimis argumentis convincit Do- 39

nelli

Panells in l conventionalibus § fin n 5 ff de verbor oblig a qua lectio probat illis verbis stipulatus rem tradi eandem esse cum illa vacuam possessionem tradi quam sequitur etiam Cuiacius in l si rem tradi ff de verbor.

40 Si quis tamen adhuc pertinaciter pandectarum Florentinorum lectionem tueri mallit respondere poterit facile, si animadvertat in specie d l 3 § 1 tractari de stipulatione rem dari ab emptore interposita, quo casu stipulatio non exigit dominii translationem, quamquam vi regularitis, dari cuiquam ita intelligatur quod ita datur ut eius fiat l Julianus § 1 ff mandati l ubi autem non apparet § fin ff de verbor § sic itaque discretis inst de actionibus tamen cum venditor ex natura emptionis non teneatur dominium facere accipientem l si ita distrahatur 25 § qui vendidit ff de contrahenda emptione sed duntaxat rem tradere, de evictione cavere, et purgari dolo malo l ex empto 11 ff de actionibus empti l 1 ff de rerum permutatione si promittat rem dare non compellitur dominium in accipientem transferre quod vero simile non est plus ea stipulatione promittere volui sse, quam iudicio empti praestare compellitur l 4 ff de usuris atque ita verbis do ad venditorem relatum non urget dominii translationem, sed ad naturam emptionis accomodatur et pro trado usurpatur ut notant Bartolus et Castrensis 4 in l fin ff de condict causa data Faquineus lib 2 controversiarum c 57 quo fit ut textus ille ad propositam quaestionem accomodari nequeat ad textum in d l qui proditum C de distract pignorum respondendum est cum Donello lib 4 comment c 19.

Sic explicatur l 3 § 1 de actionibus empti secundum lecturam pandectarum Florentinorum.

nota utrum venditor teneatur rem emptoris facere.

. In nostro textu ibi cuiusque rei vestigium.

41. Cum id quod ante nullius est naturali ratione primo occupanti adquiratur l 3 ff de adquirendo rerum dom merito receptum est ea quae caelo terra mari que capiuntur confestim occupantium fieri ut docet Paulus hic cuius sententia confirmatur in l 1 § fin ff de adqui rerum dom in § ferae inst de rerum divisione in l 7 n 29 p 3 ex Bornant Covarruvias lib 3 comment c 3 n 2 lib in reg peccatum 2 p § 8 Alciatus in l traditionibus C de pactis Cuiacius lib 4 observationum c 2 et alii relati a Faquineo lib 1 controversiarum et uno intelligere textum in l usum fructuarium venari 62 ff de usufructu ubi dicitur usum fructuarium venari posse in saltibus et montibus possessionis et aprum aut cervum quem ceperit vel ut eiusdem vel gentium suum efficere

efficere nam vel questus fundi ex maxima parte consistat vel aucupio venatione constet tunc venationis vel aucupii reditus cum in fructu sit l. venatus ff. de usuris l. fundo legato ff. de fundo instructo, ut civili ratione usufru ctuario ad usumfructuarium pertinebit l. itaque si fundi 9. § aucupiorum ff. de usufructu cuncta interpretatur Corrasius lib. 5 miscellaneorum c. 2. ut praecipuum fundi emolumentum in venatione consistit et eo casu usufru ctuarius aprum vel cervum captum iure gentium suum facit per occupationem ut recte agnoscit Accursius ibi quem alii sequuntur. 42

Cum ergo naturali ratione ea quae caelo terra mari capiuntur occupanti fiant et ius naturale immutabile sit non defuerunt qui existimarent venatus a principe prohiberi non posse contraria tamen sententia verior est secundo iustam causam subsit ut docent plerique quos refert et sequitur Cabb. in reg. piscatum 2 parte § 8 Medices in tractatu de venatione 2 parte q. 5 Faquineus lib. 1 controversiarum c. 1. Unde ut clericis propter status decus venandi usus interdicitur c. 1 et 2 de clerico venatore l. 5 7 tit. 1 et in concilio Tridentino sess. 24 de reformatione c. 12 et propter publicam quoque utilitatem quibusdam mensibus venatio et piscatio prohibetur ... 4 tit. fin. lib. 8 ordinamenti l. 1 cum seqq. tit. 8 lib. 7 recopilat. ex ... Menoch. de arbitr. casu 413 Abendanio de exequendis man datis 2 parte § 3 n. 11. 42

De eis qui pluribus annis in aliquo fluminis publici

nota quod sic explicantur duo J. C. responsa quae apertissime pugnare videntur in l. fin. in fin. ff. de usucapionibus cum l. si quisquam ff. de diversis et temp. praescriptionibus

recessu solus piscatus est alterum prohibere possit dubitari solet propter pugnantia consultorum responsa, nam Papinianus in l. fin. ff. de usucapionibus negat. Marcianus vero affirmat in l. si quisquam ff. de diversis et temp. praescriptionibus cuius conciliandi componendi causa multum mo liuntur interpretes ut constat ex traditis a Basio in libello antyno miarum 2a parte in primis Forcatulo dialogo 85 num. Curtio lib. 1 coniectu ralium ad patrem c. 54 Valdano et aliis in § flumina inst. de rerum divisione Conano lib. 3 comment. c. 15 n. 1 Carondas lib. 1 verosimi lium c. 21 Cuiacius lib. 10 responsorum Papiniani in d. l. fin. Roberto lib. 1 receptarum lectionum c. 17 Donello lib. 5 commentariorum c. 22 Iulio Pacio legum conciliatarum centuria 7 conciliatione 1a ex quibus mihi plane vi detur eadem dicendum ut dicamus Papinianum loqui de eo qui per aliquot annos piscatus

& posttea piscari desijt & alium prohibere volebat quod diceret eius loci dominium longi temporis praescriptione sibi adquisiuisse quia solus pluribus annis in eo publici fluminis diuerticulo piscatus fuerat nam eo praetextu alium prohibere non poterit quoniam praescriptio longi temporis ad obtinenda loca iuris gentium publica prodesse non solet & cum is piscandi quasi possessionem amiserit ei sparatur a Papiniano qui edificium in litore positum dereliquit, aut cuius edificium funditus corruit, at vero Marcianus in dicta l. si quisquam loquitur de eo, qui pluribus annis piscatus erat & adhuc in quasi possessione piscandi permanebat is enim alterum prohibere poterit quoniam cum diu in illo fluminis recessu piscatus fuerit & piscari non desierit, intelligitur locum illum occupatum habere, & in ea specie intelligendum est textum in dicta l. si quisquam colligitur ex l. instantum ff. de adquirendo rerum dominio quae ex eodem Marciani loco desumpta est ut aduertit Donellus 4 lib. 5 c. 22. deris. diuis.

44 Aduersus nostrum textum dum probat ea quae mari capiuntur protinus fieri occupantis obstare videtur textus in l. quaratiobus fin. ff. de adquirendo rerum dominio ubi quod leuandae nauis causa in mare proiicitur occupantis non fit sed in dominio proiicientis manent l. 2 § fin. l. qui leuandae ff. ad leg. Rodiam de iactu l. interdum 21 § penult. ff. hoc tit. & alia in [illegible] deris. diuis. cum quae aperto marte pugnare textum in l. falsus 43 § penult. ff. de furtis existimant Ommisliq. Terrius & Olbomanus in § fin. inst. de rerum diuis. de iure utriusque repudiato Pauli responso sic intelligendum est de his rebus quae mari capiuntur & antea nullius in bonis fuerant. Sic namque protinus occupanti adquiruntur.

45 Neque obstat dictus in dicta l. quaratiobus § fin. cum similibus quoniam is qui merces in mare proiicit leuandae nauis causa non ea cogitatione fuit ut domini animum abiiceret in perpetuum sed ad tempus duntaxat nec liuens eas proiicit sed tempestate coactus atque ita minime earum dominium amittit quo fit ut occupanti meritum dominium adquiri nequeat. neque aduersatur textus in dicta l. falsus § penult. nam Ulpianus ibi non ait simpliciter id quod in mare iactatur videri pro derelicto habitum

Addtm in l. 1°

Et addicta illa limitat cu sciat periturum in quatsibus cum temporis l. n. eo, ut dt tunc psumatr derelinqueri tacitum quando sciat periturum ut interpretantr Equinarius in d. § alia inst de rerum divis Conanus lib 3 oment c 3 n 3 Julius Pacius legum conciliatum centuria 7 conciliat 52

in nro de rebus bello capta.

ea que ab hostibus bello capiuntur iure gentium eorum fieri qui primi possessionem apprehenderint docet Julius Paulus sic qd et alijs locis probat l naturalem 5 § fin l transfugas 51 ff de adquir rerum domin l hostes 24 l si quid bello 28 ff de captivis sic cum inst de rerum divis l 20 tit 28 p 3 cum alijs congestis a Bolognetto sic n 28 et Gomez post antiquiores in l ex hoc iure ff de iust et iur Conanus lib 3 oment c 3 n 4 Cob in reg peccatum 2 p § 9 Duarenus sic Vasconius lib 1 declarat 20 c 16 declarat 35 Donellus lib 4 oment c 21 Menochius lib 1 de success creat § 1 n 43 Pater molina de iust et iure tractatu 2 disputat 99 cum pluribus seqq. 42

Ob obstare videtur text in l si captivus 20 § 1 de captivis ubi agitur qui ab hostibus capitur publicari dicitur et bona eius non fieri occupantium et insuper videtur probare videtur text in l Dius 31 ff de iure fisci et facit text in c dicat 23 q 5 ubi Habraham dicit se nihil de preda capturum et totam eam Principi servaturum et in c ius militare 1° dist° ubi dicitur divisio prede militaris et qualitatibus personarum et laboribus iusta post Principi servata fieri debere cuius dificultati occasione solet ab interpretibus disceptari quo modo accipiendum sit qd vulgo iactatur capta ab hostibus occupantium fieri in qua varie sunt et dissentientes opiniones ut constat ex Bolognetto sic n 27 inter quas probabilior videtur ea que post alios placuit Duareno sic ut dt in hac questione distinguantur res soli a rebus movilibus, nam res soli publicantur et in fiscum redigunter d. l si captivus ff de captivis nisi eas Princeps pro emeritis et in labor premium militibus concesserit 2° text in l item si liberatum 15 § 2 ff de rei vindicat in l lucius 12 ff de evictionibus nam mori erat Imperatoribus et ducibus Romanis ex terrenis militibus qui pro republica fortiter dimicaverant dona prestare ut observat Alex

ab Alex

ab Alexandro lib 4 dierum genialium c 28. Ambrosius de morales
lib 8 c 54 ubi animaduertit ideo ciuitatem in Lusitania quae
olim Victoria dicebatur nunc emerita appellari quod Augustus Caesar
finita iam fere omnibus Hispaniis eam militibus qui emeriti fuerunt
donauit, at res mouiles occupantium fiunt de iure nostro, idem
& ubi similia, & ideo in praeda ei dicuntur l si quis bello 28
ff de captiuis. Verum quamuis haec ita sint militaris disciplina
exigit ut bona hostium a militibus capta conferantur & inter milites
pro cuiusque labore, merito, & qualitate diuidantur, de cuius militari
laude eandem quaestionem probat Cuiacius lib 19 obseruationum c 7.

43 Verum eam inter praestatos respondit Donellus lib 4 commentariorum c 21 post
Bartolum in l penultima ff ad l Iuliam peculatus ubi is qui praedam
ab hostibus captam surripuit lege Iulia peculatus tenetur atque ita
apparet eas res mouiles hostiles publicari, cum is duntaxat teneatur
lege Iulia qui pecuniam sacram religiosam vel publicam sustulit
l 1 ff eodem, & rei inmouilis furtum fieri nequeat § 9 autem institutionum
de usucap.

44 Unde omissis variis opinionibus traditis a Bolognetto n 37
Vacconio lib 2 declarationum 35 Gregorio 37 syntagmatis lib 20 c 4
Hotomano in § item ea institutionum de rerum diuisione Fabro lib 2 semestrium
c 3 & 4 Ofanio in l 5 § fin ff de adquirendo rerum dominio Lipsio de mi
litia Romana lib 5 dialogo 15 dicendum est bello capta statim ut
gentium occupantium fieri ut dictum in nostro textu & in l 5 § fin de
adquirendo rerum dominio cum similibus. quare si priuati bona hostium occu
pauerint ea priuata fient l transfugam § 1 ff de adqui rerum domi.
Si vero imperator penes quem belli summa est vel exercitus fient publica
quoniam hi non sibi militant sed Reipublicae cuius stipendia merent operam na
uant ut argumentum textus in l 5 § cum igitur ff de re militari & ui armata notat Bo
lognettus Sic n 39. interest autem multum an finito iam vel deuicto
hostium exercitu, an vero perseuerante bello res hostiles capiantur nam
in eo casu praeda hostium publicatur quoniam hostium spolia profligato vel
deleto eorum exercitu veniunt in victoris potestatem, atque ideo
cum Imperator & eius milites reipublicae operam inpendant

§ cum procurantur

206.

in publicum cogenda sunt & si priuati ex eis quidquam retinuerint ni fiet capientium q[ui]a n[on] intelligunt illud capere ex hostibus quorum iam id desierant, & potius ex republica cuius iam fuerat effectum, & ideo lege Julia peculatus tenentur l. generaliter ff. ad l. Juliam peculatus obseruat Donelus lib. 4 comment. c. 21. q. & ex Dionisio lib. 7 colligere est apud quem Decius contra Marcium eximium ducem coram populo agens sic ait, scitis omnes quod spolia & predas ex hostibus quascunque n[ost]ra uirtute adquirimus eas lex iubet publicas omnes esse, nec solum gregarius miles, aut priuatus aliquis in hanc ni habet imo nec ipse imperator, & questor eas accipiens diuendit & pecuniam in erarium publicum refert aduertit Gregorius Tholosanus sintag. lib. 20 c. 4 n. 7. interdum tamen ut milites spe premii ad egregia facinora patrando alicerentur solebant imperatores predam hostium uel aliquam eius partem inter milites distribuere ut constat ex Titu. in c. ius militare 1. dist., atque ita partem in publicum duces referebant partem militibus distribuebant ut testatur Sigonius de antiquo iure populi Romani c. 15 & ea pars que premii loco unicuique assignabatur, priuata efficiebatur l. si captiuus § 1 ff. de captiuis. Vel solebant duces bona & castra hostium militibus diripienda praebere ut tradit Petrus Faber lib. 2 semestrium c. 4. quam obrem exercitus Romanus Posthumium imperatorem n[on] prestantem quas promiserat predas, lapidibus obruit ut scribit Florus lib. 1 epytomes libri c. 20.. 2. & casu quando perseuerante bello aliquid ab hostibus capiebatur aut exercitus uel legio illud illud occupabat & tunc publicum quoque efficiebatur quoniam milites rei publicae operam impendebant ut tamen milites in aliqua ardua excitarentur ad tribunos deferebatur qui equaliter inter omnes diuidebant & his qui castra seruauerant itemque egris & sauciis & ad munus aliud occupatis partes prestabant ut ex Polidio probat Lipsius d. lib. 5 de militia Romana dialogo 15. aut a priuatis militibus extra exercitum occupabatur & tunc eorum fiebat ut aduertit Salycetus relatus a Bolognetto ubi dicit quod tunc n[on] reipublicae nomine & sibi adquisituri occupauerant, quomodo autem apud nos diuisio fiat traditur in 4 26 p[a]r[t]a 2.

D. Alonso

172

Nec obstat lex in d. l. si captivus § 1 ff. de captivis quo
50 [illegible] loquitur in agro hostili quem solus imperator non privato
quisquam occupare potest nam privi quam confiscati sunt hostes nemo eum
aliquem capere potest cum arcti hic ab hostibus retineantur postquam autem hos
tes devicti sunt confestim victoris efficiuntur rei publicae adquiruntur propter
rationem aliquam non succedenti, ut mirum non sit hostiles agrum publicari
ut aduertit Donelus d. lib. 4 comment. c. 21. minus obstat lex in d.
§ divus ff. de re mili. nam quod ibi dicitur obsidum sicut captivorum
in publicum cogenda esse intelligendum est de captivis non omnibus sed his
qui sunt eiusdem conditionis cuius sunt obsides ea est publicis vel ita
accipi debet ut comparatio non ad aliud referatur sed ad ipsos obsi
des ut sensus sit bona obsidum in fiscum cogenda esse perinde
ac si obsides captivi essent.

51 Hec autem adquisitio rerum hostium quae bello fiunt potius per
[illegible] iure naturali § fin. de adquirendo rerum dominio. Un
de receptum est eum qui ab hostibus captus est et ibi decedat intelligi pre
ambula hora captivitatis decessisse ut cum comuni resoluit Ias. n. 2
Bolog. 7. in l. si is qui pro emptore ff. de usucap. Cuiac. in l. dies
functo n. 3 ff. de off. assessor. quoniam alioqui cum ipso momento
captivitatis efficiatur servus testamentum non posset lege Cornelia
confirmari arg. text. in l. lege Cornelia 12 ff. de test. in l. lex Cor
nelia 28 ff. de vulg. Unde existimat Costa 2 p. c. Iobo testa
tore mortuo n. 15 [illegible] suspensione [illegible] Papinianum in l. patre
instituto 10 ff. de captivis dum scribit apud hostes defunctum
intelligi ex quo captus est decessisse.

Sed acriori censura dignus est Manuel Costa dum
Papinianum respondit, quia verius legem Corneliam
fingere eum qui ab hostibus captus ibi decessit, intelligi ex quo
captus est decessisse l. cum sic statu 32 § si ambo ff. de donatio
nibus inter virum l. in omnibus 18 ff. de captivis l. 1 C. de postlimi
nio reversis docet Bart. in d. l. si is qui pro emptore n. 7 Va
lid. quorum meminit Ias. ibi n. 24 Faber lib. 3 declarat. c. 9 nec
quod obstat ratio quam perpendit Costa nam captus antequam ad

207

presidia hostium perducatur non efficitur servus sed civis manet l. 58 antequam ff. de captivis l. 26 et 26 penultima atque ideo lex Cornelia que fingit captum ab hostibus decessisse ipso momento captivitatis, non fingit eum decessisse servum, sed potius liberum et civem Romanum.

Neque superioribus adversatur nostri textus dum ait plenius occupanti fieri bona ab hostibus capta et in l. 5 § fin. ff. de adquirendo rerum dominio, namque respondendum est nostrum textum intelligendum esse cum temperamento de quo in d. l. 5 § antequam ff. de captivis, ut itadicimus bona ab hostibus quesita capientium efficiuntur si ad presidia hostium perducta fuerint vel apud hostes pernoctaverint d. l. 26 et 26 penultima nisi mavis placeat regulam nostri textus generaliter intelligendam esse, in homine vero ab hostibus capto limitari quia facilius ab hostibus eripi et ad suos redire potest iure Regio Sed differentia admissa non est ut constat ex d. l. 26

Verum ut adquisitio de qua in nostro textu sequatur iustum bellum esse oportet ut docet Mursius hic verbo bello et omnis quam resolvit Cab. in reg. peccatum 2 p. § 9 n. 1 et 2 Bolog. hic n. 54 quorum sententia probatur ex textu in c. sicut 29 de iureiurando et contrariam subiicitur quoniam nemo ex malitia sua debet commodum consequi l. Servius 4 ff. quod vi aut clam ad iustitiam autem belli duo requiruntur l. auctoritas Principis non recognoscentis superiorem l. hostes 24 ff. de captivis c. quid culpatur 23 q. 1 notat Alciatus hic n. 11 P. Greco 2 p. Sintag. lib. 19 c. 2 n. 2 Soto de Iust. et Iure lib. 5 q. 3. art. 5 ad 2m Cab. in reg. peccatum 2 p. § 9 n. 1 et 2 et aly plures quos refert Molina tractatu 2 de Iust. et Iure disputat. 100 nam privato inscio Principe bellum inferre non licet l. unica C. ut armorum usus lib. 11 ubi omnes advertunt et exornat P. Crodig lib. 5 rer. Iudicatarum tit. 16 c. 2. 2m ut iusta belli inferendi causa subsit ut docet D. Th. 2 2e q. 40 art. 1 iusta autem belli causa est si ad iniuriam propulsandam, sarciendam aut vindicandam bellum inferatur c. dominus 23 q. 2 notat et eleganter explicat Molina ubi supra disputat. 102, ubi disputat. sequenti quaerit quomodo belli causa explorata esse debeat, et an cum res dubia est liceat ad ar-

colligo ex l. servus quod non habent meliorem conditionem quam perit ... Text in c. cum qui de ... lib. 6.

arma gerewnere. Illud sane certum est subditos non teneri iustitiam belli scrutari, et tuto pugnare posse omittentes se Principis desinitioni, et eorum qui Principi adsunt. Ut testatur Soto de iust. et iur. lib. 5 q. 3 art. 3 ad 1m, Gabriel in 4 dist. 15 q. 4 conl. 4 nisi forte aperta essent indicia iniusti belli nam tunc subditi bellantes a peccato non essent immunes ut tradit Molina ubi supra disputat. 113 in dubio. tamen licite pugnare possunt, e quid culpa 23 q. 1 ad vertit Driedo lib. 2 de libertate christiana.

55 Ceterum ut bellum sit iustum oportet etiam ut denunciatum vel indictum sit ut ex Cicerone probat P. Greg. 2a p. Syntag lib. 19 c. 2 n. 3. et apud Romanos per feciales pro cato fiebat et sceptri tubis inmisso tello sanguinolento(?) bellum indicebatur ut tradit Agelius lib. 16 noctium atticarum c. 4 quo pertinet textus in c. ius militare 1 dist. in illis tubis belli inferendi solemnitas pri eorum q. Fecialium munere hodie heraldos apud gallos fungi advertit Vincencius Lupanus de magistratibus Francorum prius in quam bellum Romani indicerent Feciales legatos mittebant ut res ab hostibus occupatas repeterent ut animadvertit Turnebus in indo[?] rione de lingua latina folio 222 quae repetitio quod clara voce fie bat clarigatio dicta est Ut testatur Brissonius lib. 4 de formulis.

56. Superiora in his quae ab hostibus capiuntur locum habent du bitari tamen solet quid dici oporteat in his rebus quas hostes occuparunt et rursus milites nostri ab eis eripuerunt in quo inter pretes non satis conveniunt ut constat ex traditis a Cbb de iusticia belli part. 2 § 11 n. 7 qui magis probat Angeli sententiam existimantis res nostras ab hos tibus occupatas et rursus ab eis virtute militum ereptas antiquis dominis restituendas esse sive confestim sive ex intervallo fuerint abla tae l. si captivus § 1 l. si quid bello ff de captivis quoniam eas res receptas, non captas iudicare debemus, cum milites nostri earum de fensores, non domini esse debeant l. ab hostibus 12 C. de post limi nio reversis notat Covarruvias hic Donellus lib. 4 comment. c. 21 Mo lina de iust. et iur. tractatu 2 disputat. 113. cum tempe ramento tamen ut id locum habeat in his rebus in quibus post limi 202

D. D. Al. guillz de la Carrera

Ad tex.m in l. 1.a

nuz receptuz, i de qq. in l. 2 cu seqq. ff. de captiuis. quae sententia probatur ex textu in l. post liminium 19 § transfuge ff eodem ubi post liminium servum ab hostibus captum et rursus ab eis recuperatum in priori domini potestatem redire Paulus scribit. Unde intelligendus est textus in l. transfugam 51 ff de adquirendo rerum dominio ubi dicitur transfugam iure belli recipiendum esse nam omissa interpretatione Cuiacii lib. 4 observationum c. 9. P. Fabri lib. 2 semestrium c. 3 existimantium eam esse Celsi mentem ut doceat transfugientem ab hostibus ad nos non violato iure belli recipi a nobis posse et alia Donelli lib. 4 comment. c. 21 qui stendit ideo transfugam iure belli recipi quia post liminio non adiuvatur sed servus occupantis efficitur d. l. post liminium § transfuge ff. de captivis. Dicendum est Celsum nihil aliud voluisse quam servum nostrum ad hostes transfugientem si ab eis eripiatur iure belli recipi et ad priorem dominum redire ut interpretatur Decianus tractatu criminalium lib. 7 c. 14 n. 14 quae recipimus quae antea nostra fuerunt et ab hostibus. quid autem in Regno observandum sit apparet ex l. 26 tit. 26 p. 2 et ex his quae ibi notat Greg. et Cobb. Seculi 3 c. 2 p. 6 § 2 n. 5 in Molina dicta disputat. 128.

in nro tex.u ibi et insula in mari
nata usque ad finem.

Insulam mari enatam item gemmas lapillos et Margaritas in litoribus maris inventas ad eos qui primi possessionem apprehenderint pertinere testatur Paulus hic idem quod probatur in l. 3 l. adeo § insula ff de adquirendo rerum dominio in § item lapilli § insula instit. de rerum divisione ubi ordinarii explicant l. l. 28 et 29 p. 3 et ornant Conanus lib. 3 comment. c. 3. Donellus lib. 4 c. 29.

Ad tex.m in § adipiscimur hujus legis

§ 1.

Pertinet hic locus ad personas per quas nobis possessio acquiritur. Cum iungendus est hic textus cum § item adquirimus, hac

lege

De Adquirenda poss.

lege ut sic onstet snia Pauli qui docet poss. nobis queri, vl per nos metipsos vl per alios & prius membrum distinctionis hoc loco explicat, alterum in § item adquirimus vt recte notat Duarenus hic vnde apparet priora nri textus verba non eo pertinere ut significent, per alium nobis poss. adquiri non posse. cum possessio etiam per liberam personam nobis queratur l. 1 C. hoc tit. sed potius ut ostendant nos met ipsos solos sine alterius ministerio poss. nancisci posse, qua de causa ab hac regula furiosus & pupillus excipiuntur qui alieno indigent auxilio, quo fit ut quamuis alias pronomen ipse, soleat personalitatem denotare l. papinianus in prin. ff de inoff. test. tamen ex subiecta materia in nro textu significat personalitatem discretiuam non exclusiuam

in nro textu ibi furiosus &

Cum ad adquirendam poss. corporis & animi ministerium desideretur l. 3 in prin. l. quemadmodum § ff hoc tit. l. et Cod. de l. 6. tit. 30. § 3 & furiosi nullus sit animus, nulla voluntas l. Diuus § si d. ff de off. presidis l. furiosum ff de adquirenda hered. l. in negotiis § l. furiosi 41 ff de reg. iuris § item furiosi inst. quod non est permissum facere etc. merito Paulus docet furiosum poss. adquirere non posse superiorem rationem exprimens illis verbis quia affectum tenendi non habent. verum quamuis furiosus poss. adquirere nequeat l. primo § si furioso ff hoc tit. adquisitam tamen poste superuenientem furorem non amittit l. nunquam 31 § si vi aut clam ff de usucap. cuius ratio duplex ratio emendatur, altera quia languor animi non debet damnum in bonis afferre l. ult. § seu qui ff de usucap. alteram quia possessio eisdem modis amittitur quibus queritur l. 3 § in amittenda ff hoc tit. & cum ad adquirendam poss. animus necessarius sit d. l. 3 in prin. furiosus qui animo caret non potuit amittere poss. l. si is qui ff hoc tit. nam & si ad retinendam poss. voluntas possidentis necessaria sit d. l. et C. hoc tit. in furioso tamen superiori voluntatis reliquiae manere intelliguntur l. patre furioso ff de his qui sunt sui, & quoniam vere in furioso voluntas non manet ideo necesse fuit ad utilitatem

209

D. D. Alº de la Carrera =

de Adquirenda poss.e

ꝯfugere d. l. ult. § cu. qui 44 ff de usucapioni[bus] 6 [illegible]

Hic disputatur utrum furiosus ꝯ pupillus possint adquirere poss.

Illud in hoc disceptatum video an furiosus curatoris authoritate accedente poss.e adquirere possit, ꝯ Accursius hic absq[ue] tutoris affirmativam quod amplectitur cui adheret Cinus in l. donatarium C. hoc tt. contraria tamen sententia ut verior ita ꝯ receptior ut constat ex Bart. Alex. ꝯ aliis quos refert ꝯ sequitur Jas. hic nihil enim nisi i. Curacius in l. in negotiis ff de reg. iuris per qua[m] expendi potest hunc in l. quod furiosus de usucap. dum probat furiosum ꝯ eum usucapere posse quod ante furorem incepit possidere atque ita significat eum postquam furere cepit etiam curatoris authoritate interveniente neque usucapere neque possidere posse. Deinde facit hunc in l. in negotiis ff de reg. iuris. Ulterius expendit noster hunc dum Paulus a regula negativa quam in principio proponit, ut furiosum ꝯ pupillum possidere non posse exceptionem separatim subiicit in pupillo ubi tutoris authoritas accessit, ꝯ ratio est quia furiosus omnino est inops animi ꝯ voluntatis d. l. furiosi ff de reg. iuris atque ita nihil est quod possit authoritate curatoris suppleri sed ipse curator solus debet poss.e adquirere his in bonorum poss.e furioso, qua de causa in l. marcellus ff de fideiussoribus cum agatur de furioso prodigo ꝯ pupillo de hoc tantum dicitur sine tutoris authoritate fuisse obligatum quia in furioso ꝯ prodigo curatoris authoritas non expectatur ut advertit Faber lib. 2 coniecturarum c. 6. [illegible]

quomodo intelligatur l. marcellus 26. in principio ff de fideiussoribus

Docet Paulus hic ubi pupillus sine tutoris authoritate non potest incipere possidere, pupillum sine tutoris authoritate poss.e adquirere non posse in quo dissensio fuit inter veteres nam quidam existimabant tutoris authoritatem omnino esse necessariam Ofilius vero ꝯ Nerva Filius etiam sine tutoris authoritate pupillum posse nancisci poss.em putabant quoniam adquisitio possessionis res est in facto non in iure consistens ut late in principio huius l. docuimus quam sententiam admittendam esse existimat Paulus si eius etatis sit pupillus ut intellectum capiat, nam eum pupillus is dicatur qui sui iuris minor est 14. annis si masculus est, vel si femina 12. principio ubi notari solet instituta 99 modis tutela finitur intra eius etatis limites

potest

potest habere possidendi affectum vel eo careat n
5 Ex qq Pauli verbis .i. colligitur pupillum qui intelli
git quod agit sine tutoris authoritate possidere po
sse l. quamvis § pupillus ff. de a.a Socti et ideo sine eiusdem autho
ritate usucapere potest l. 4 § pupillus ff de usucap. dicitur au
tem pupillus intellectum habere si infantiam excesserit ut testa
tur Donellus lib. 5 comment. c. 11 et cum intellectum habeat et corpore rei
incumbat statim incipiet possidere cum adquisitio possessionis his duo
bus rebus obtineatur l. 3 ff. Socti
Non obstat pupillum sine tutoris authoritate hereditatem ad
quirere non posse l. cum in vna 17 § fin. de a.q.p. atque ita eadem
quoque ratione in adquisitione possessionis recipiendum videbatur verum
huic obiectioni respondet paulus ex officio et verbis enim
adquisitionem possessionis multum differre ab adquisitione hereditatis quoni
am adicio hereditatis animi potius et iuris est quam facti sicuti
pro herede gestio l. pro herede 20 ff. de adquir. hered. ea autem que a
nimi iudicio exiguntur tutoris authoritate egent l. pupillus 189
ff de reg. iuris. at vero adquisitio possessionis res est in facto et de
tinendo posita ut probavimus in principio huius l. atque ideo tutoris
authoritas necessaria non est quoniam res facti infirmari iure civi
li non potest ut dicitur in § si vir uxori ff. Sacl. Vrbani in
l. in bello § facti ff de captivis.
7 Hec in ratio Pauli ad hue in dificili est quod licet pupillus in his que
iuris sunt non posit sine tutoris authoritate deteriorem
suam conditionem efficere l. pupillus ff de adqui. rer. domi. ut tamen suam con
ditionem meliorem efficiat tutoris authoritate non indiget principio inst.
de authoritate tutorum atque ita dicendum videbatur nihil interesse, an
adquisitio possessionis in facto vel in iure consistat cui difficultati respon
deri solet multum referre an res in facto, vel in iure consistat, nam pupillus
in his que iuris sunt meliorem suam conditionem facere potest, deteriorem
non vnquam d. principio de authoritate tutorum. at vero ea que facti sunt in dis
tinctio facere potest, etiam si aliquod ei periculum immineat unde cum
adquisitio possessionis in facto consistat pupillus tutoris authoritate

n indiget etiam si per multam rei occupatae eius restitutioni maneat obnoxius ut considerat Donelus lib 5 coment c 11

Verum haec evasio mihi non probatur quoniam non video aliquem modum quod possit pupillo ex adquisitione possessionis obvenire cum retinendi possessionis commodum multiplex sit l is qui destinavit ff de rei vindicat. § retinendae vero commodum inst. de interdictis. Et inde non puto quod dicitur pupillum ea quae facti sunt indistincte facere posse namque ostendetur in facto consistunt l consilio 7 § fin ff de curatore furioso ubi etiam solutio dicitur in facto consistere, Ostendit pupillus ex contractu non obligatur l sulumus § si a pupillo ff de actionibus empti neque idque debet solvere potest l quod si forte § fin ff de solutionibus 9

Unde dicendum arbitror ideo pupillum sine tutoris authoritate possessionem adquirere posse si intelligat quod agit quoniam adquisitio possessionis nunquam pupillo nocere potest

Ubi qua de causa pupillus sine tutoris authoritate possessionem adquirere potest.

Et § retinendae vero commodum inst. de interdictis. Ubi in facto non in iure consistit l denique ff ex quibus causis maiores, quod secus est in his quae animi iudicio expediuntur in quibus tutoris authoritas omnino necessaria est etiam ad perficienda ea quae pupillo utilia esse possunt l pupillus ff de reg. iuris. Ubi ideo pupillus sine tutoris authoritate etiam opulentam haereditatem adire non potest § neque tamen inst. de authoritate tutorum per quam sententiam considero quod lex amissio possessionis eiusdem modi quo adquisitio perficiatur l 3 § in amittenda l quemadmodum ff. Hac lex Ubi pupillus posset incipere possidere si intellectum habeat Ubi l quamvis hinc infans, non tamen potest amittere possessionem l pupillus 11 ff de adqui rer. dom lex e fundo coreus, desinat re corpore contingere l 1 hic explicandum in de possessione, ut ostenditur. cuius discrimins ratio in eo consistit quoniam in adquisitione possessionis versatur utilitas ipsius pupilli Ubi cum in ea factum proponderet tutoris authoritas non erat necessaria. Ceterum cum amissio possessionis pupillo detrimentosa sit lex efficit ne pupillus sine tutoris authoritate possit amittere possessionem namque eius animum desiderantis possessionem abiicere lex removet Ubi quod non animo habet, quamvis animus sicuti corporalis possessio rei in facto consistat ut ducuimus § in prolo hu

qua de causa pupillus possessionem adquirere potest, amittere vero nequit.

D. M. de Lacarrera

176

de Adquirenda possess.

Suij legis

10 Neq. obstabit si obiicias Paulus hic ei loqui de his rebus que animi iudicio expediuntur, et de his que iuris sunt significare pupillus sine tutoris auctoritate exequi non posse in que iuris consistunt, et hic pupillo sine tutoris auctoritate usucapionem permissam est l. 4 § pupillus ff de usucap cum usucapio iuris sit l. bone fidei emptor § in stramum ff de adquirendo rerum dom. nam respondetur non esse Pauli mentem cum ait possessio facti, iuris est ut significet pupillum ea omnia que iuris sunt sine tutoris auctoritate facere non posse nam obligationes que iuris est prio inst de obligationibus sine tutoris auctoritate adquirit prio de auct. tutor. sed potius ut ostendat non hil posse adquisitionem possessionis impedire quoniam et si in his que iuris sunt interdum tutoris auctoritas exigatur ut puta si animi iudicio expediantur interdum non sit necessaria ut videmus in usucapione et adquisitione obligationis tum in que facti sunt pupillus facere non prohibetur simodo ei utilia sint, qualis est possessionis adquisitio

11 Tandem colligitur ex nro dicto pupillum infantem sine tutoris auctoritate possidere non posse in quo infans furioso comparatur, cum tutoris tamen auctoritate possessionem adquirere posset in quo a furioso distat l. quamuis § fin. j. hoc tit. utrumque proprijs rationibus nam quod infans sine tutoris auctoritate non possit incipere possidere ea ratione contingit quia ut plinius ait lib. 7 c. 5 infantie anni sensu carent et huius etatis pueri omnia ignorant l. fin. in fin. ff de pupilli salua fore, et sine tutore nihil scire aut intelligere videntur l. fin. ff de iuris et facti ignorantia l. qui iurasse 13 § penult. ff ad macedonianum et in multum a furiosi distant § pupillus inst. et quod diximus inst. de inutilibus atque ita cum non habeant certum tenendi affectum, non poterunt incipere possidere et si corpori rei incumbant ut considerat Paulus hic. ideo vero tutoris auctoritate interueniente infans potest incipere possidere quia quamuis ei nullus sit certus tenendi affectus, mente tamen interora est, et quod ei deest

211

suplett authoritate tutoris d. l. quanuis § infans, in quo fauorabili
or e pupillus quam furiosus, qa pupillo solae aetatis imbecillitas eo nat
turali obest, o certum e naturam simul cum aetate iudicium o (con)silium
ee allaturam, . qd secus e in furioso in quo nulla sanioris iudicii
certa spes subest l ambiguitatem 12 ff. sin autem talis C. de curio fu
sio notat Faber in iurisprudentia Papinianea tit 12 de tutelis
prin i illat 5 ubi etiam aliam huius rei rationem tradit. 12
illud tm hic animaduertendum e qd dicitur in d l quanuis
§ infans ff hoc tit iudicium infantis suplere authoritatem
tutoris n sic accipiendum ee quasi velit d iuris nullum omnino
infantis iudicium ee cum potius quale quale iudicium in infante re
periri, inbecille tm o ad adquirendam possessionem infirmum, o ideo
equitate dictante receptum fuisse ut qd ei deest tutoris authorita
te supleatur cum alioqui nullus sit sensus infantis adquirendi
possessionem hoc e, cum si authoritas tutoris desit infans nullum
habeat talem tenendi affectum, qualem adquisitio possessionis deside
derat ut explicat Iason hic n 17 quanuis aliter accipiat C
melius Ferretus n 2 13
Nec obstare videtur tex in l donatarum 3 C hoc tit ubi ad
adquirendam per infantem possessionem (dicitur) tutoris autho
ritatem n exigi. verum omissis his que tradunt Conanus lib 3
comment c 8 n 4 Caldas in l si curatorem ubi cum n absimilis
n 51 C de in integr restit dicendum e e verissimam ee sentiam Io
annis Cuiacii existimantis in d l donatarum tutoris authoritatem interue
nisse qd probarunt plures quorum meminit Fara de essentia infan
tis c 4 n 4 Alciatus hic Donellus lib 5 comment c 11 Faq lib 2 obs
seruationum c 19. Nec obstat in d l donatarum id expressum n ee nam qd
in eo loco omittitur ex alijs locis minime dubijs suplendum e
que frequentissima e interpretandi ratio ut constat ex l Iulianus
ff de rei vindicatione unde interpretatione Donelli lib 20 comment c 7 o
tutoris authoritatem in eo textu interuenisse perspicue colligitur ipso
de rescripto dum ait possessionem corpore infantis fuisse quesitam, qd sibi
significat infantis animum ad adquirendam possessionem sufficere

cu igr possessio corpore et animo adquiratr 13 j Socii et re
moto infanti animo solu remaneat animo tutoris necessario
ad suu authoritatem recurrendum e, ut qd infanti deest tutoris
animo et authoritate repleatr. Deinde ex nsi ult enquo
Decius argumentatr ab absurdo qa si per infantem possessio ad
quiri n posset nec quidem per tutorem posset que ratiocinatio inep
ta prsus eet si in specie d l donatam tutoris authoritas n in
tervenisset quoniam infans ppter defectum animi possessio adquire
re nequit, que vero in tutore cessat at recta erit collectio si
dicamus tutoris authoritatem intercessisse et ita sparatis officiis
mg. si per infantem tutoris authoritate interveniente possessio
adquiri n posset nequidem tutor solus posset eam adquirere cum
utrobique tutoris animus interveniat sequens e falsum g et ante
cedens adverit Fa q d c 19 Donelg ubi s

Ad legem in l. 1. § si vir uxori de adquirenda possessione explicandum A D. D. Alphonso Guillen de la carrera.

1 Cum in § pcedenti docuisset Paulus possid facti n iuris
ee et ideo pupillum sine tutoris authoritate eam adquire
re posse nunc ex eadem rat collegit qd si vir uxori donationis ca po
ssessione cedat uxorq eam apprehendat ptinus incipiet possidere l
si donate 26 ff de donat inter l 1 § deiicitur ff de vi et vi armata
ta exornant ultra ordinarios Bart in l sibi qui p emptore n 7
ff Herrucio Marianus Socinus in l 1 n 196 s codem Tiraq de re
tractu lignagier § 26 g 1 n 13 et in tractatu de ui onstituti 3
p limitat 30 Menchacae de successionis creat § 15 n 65 Conanus
lib 3 coment c 10 n Vaconius lib 2 declarat 33 n 3 Donelus
lib 5 coment c 4 v 6 Curacius et Duarenus sic 212

2 Verum quo dilucidius Pauli sntia explicetr sciendum e do
natio inter virum et uxorem onstante matrimonio phibitam
ee l 1 ff de donat inter et fin extra eodem l 4 et 11 p 4 quorum

D. Alonso

uniuz decisio illustrari potest ex traditis a Socino reg.º 341 Gomecio in l. 50 Tauri n.º 64 et 2 tomo variar. c. 4 n.º 23 Duenas reg.º 221 Duareno in paraphrasi ad l. 3 ff de donat inter Sanchez lib 6 de donat inter disputat 1 Hec autem prohibitio Iuri civili adscribitur hic et in l. 5 § ac ne illa ff de pactis dotalibus in l. perfectione 5 § si quis certam ff de iure dotium in l. si sponsus 5 § fin ff de donat inter in l. 4 C eodem moribus tribuitur in l. si liberis 27 ff de pactis dotalibus in l. 1 ff de donat inter nimirum quae mores iuris civilis partem constituunt ut constat ex conscripto inst. de iure naturali notat Cuiacius hic.

Huius autem prohibitionis multiplex ratio traditur ut constat ex Connano lib 8 comment c. 11 n.º 1 ubi ex Plutarco eam rationem affert, quod donatio inter coniuges blanditiis atque ita dolo ac fraude extorta plerumque, cum blanditiis dolus ac fraus insit. Unde cum donatio dolo facta rescindatur l. 1.ª § penult. ff de dolo merito propter hanc fraudis suspicionem inter coniuges donatio impeditur, vel ideo ne fiat venalis concordia maritalis, ne vel melior in paupertatem incidat, et deterior locupletior fiat l. 3 ff de donat inter l. si liberis ff de pactis dotalibus ubi advertit Cuiacius lib 1 definitionum Papiniani Marcus Bertanius de iure liberorum c. 4 ad medium. vel denique ne mutuo amore coniuges spolientur profusis erga se donis atque liberalitatibus abutentes l. 1 ff de donat inter quae ratio adeo finalis est ut valeat donatio, qua accipiens locupletior efficitur si donans non efficiatur pauperior l. si sponsus § siquis ff eodem ubi exemplum proponit Ulpianus in eo qui gravatus erat percepta certa quantitate hereditatem uxori restituere is namque si illibatam hereditatem restituerit non tam donasse quam plenius fidei commissum tandem officio functus intelligatur, quod planius procedere ait in eo qui rogatus erat restituere quoniam Senatus consulto commodo omisso integram hereditatem restituerit magis fidum obsequium defuncti voluntati exhibere quoniam donationem in uxorem conferre creditur arg. § tamen inl. quintam ff ad trebellianum quod et si in quarta pegasiana duntaxat locum habere, non vero ad quartam falcidiam producendum arbitratur Antonius Faber lib 6 coniecturarum c. 3 mihi tamen contraria sententia verior

videtur

 D. Alonso

videt cu Donelo in l i n 3 per text. ibi C ad l falcidiae quoniam maritus qui legis falcidiae benef. non vtitur, duntaxat occasionem adquirendi amittit, quod qui facit nihil diminuit de suis facultatibus l qui autem 6 6 § inde ffque in fraudem creditor.

Vnde deducitur merito Pomponi

4 ius in l 8 si vir 31 § quod legatum ff de donationibus inter doceri quod si testator qui mihi hereditatem vel legatum relinquere volebat rogatu meo vxori meae reliquerit non intelligitur ea donatio quoniam de bonis meis nihil diminuitur, cui contrarium videtur quod ex Iuliano scribit Vlpianus in l 3 § fin vers. huic sententiae ff eodem quod si donaturus mihi, iussero vxori meae dare nihil vxori quaeritur nam fieri brebis manus interuedente intelligitur mihi res tradita, et inde ad vxorem perfecta et quod magis vrget Iulianus in l seq docet idem seruandum esse in mortis causa donationibus quas instat capi ad instar legatorum l 2a ff de publiciana l 16 l ff si quid in fraudem patroni l marcellus 19. l et si debitor 17 l illud 37 ff de donat cum mortis l fin C eodem de quorum interpretatione videndi sunt Cuiacius lib 10 obseruat c 27 Gomecius 2 tomo variarum c.4 n 16. Balduinus ad l Iuliam et Papiam pag 99 Antonius Faber de erroribus pragmaticorum 27 decade 43 errore 5 eaque difficultas non leuiter exigit incrementum ex ratione tradita a Iuliano quae probat paruipendere eum haberi qui in bonis habere desinit quod habiturus erat, nam si hoc verum esset maritus non posset senatus consultum vltimo diu omitere neque hereditatem vel legatum repudiare vt ad vxorem perueneret cuius contrarium Vlpianus docet in d l si sponsus § si quis et § si maritus

5 Ad dictis aliis interpretationibus respondendum est in specie textus in d l 3 § fin et in d l 4 maritum donatum sibi paratum non repudiasse, sed potius acceptasse et iussisse eam vxori fieri vt ostendunt illa verba si donaturus mihi, iussero vxori meae dare. nam verbum iubeo importat necessitatem teste Rebuffo in l nomen filiarum § portionis ff de verborum sig., atque ita insinuat aliquod ius ex causa donationis, marito fuisse quaesitum, cuius virtute

Sic explicatur textus in l 3 § fin Vl. 4 ff de donationibus inter virum l 8 si vir § quod legatum quae non aperte marte pugnant

203

virtute donatorum

donatorem ad rem uxori tradendam compellere potuisset ut considerrat post alios Thomas Sanchez lib. 6. de donat. inter disputat. 4 n. 2 quo fit ut cum marito donatio fuerit amplexus merito dicatur in dictis locis rem videri marito traditam et ab eo ad uxorem perfectam atque ita d. Sanchez explicat verbum donaturus quo utitur Ulpianus in d. l. 3 sive sine componi debet idest traditurus neque hoc mirum nam interdum verbum dari pro tradere usurpatur in l. si stipulatus 4 ff. de usuris eamque interpretatio evidenter confirmatur ex d. l. 4 ubi Julianus tradendi verbo utitur et ait maritum condicti teneri si donator convaluerit et si deciderit pauperiorem effici quia rem quam habiturus erat desinit propter donationem habere

Quae aliter se habent in specie textus in d. § quod legaturus nam 6.

Sic explicat l. 3 § si vir § quod legaturus 3 de donationibus inter

et si is qui legatum marito relinquere volebat mariti precibus illud uxori reliquerit, maritus tamen legatum non acceptavit quia neque eo tempore, quo testamentum conficiebatur acceptare potuit, atque ideo neque legatum ab eo, ad uxorem pervenisse intelligitur, quae in (?) eorum Iurium concordia, ad quam reducenda sunt quae post Alciatum et Fulgosium ibi tradunt Gomecius 2 tomo variarum c. 4 n. 24 Cobb. de sponsalibus 2 parte c. 5 § 1 n. 12 Caldas Pereira in l. si curatorem verbo lesus n. 117 Matienzo in l. 9 glossa 1 n. 4 ttulo lib. 5 recopillat. Curacius in recitationibus ad Julianum lib. 17 fere in l. 4 Conanus lib. 8 comment. c. 11 n. 8 ubi eleganter explicat rationem Juliani animadvertens tres esse species donationis causa mortis, unam cum quis sola cogitatione mortalitatis donat, aliam cum imminente periculo territus ita donat ut rem statim faciat accipientis. 3.

nota quod tres sunt donationes causa mortis ut hic notatur

um cum sic donat ut tunc demum velit rem donatam in dominium accipientis transire, cum mors fuerit insecuta l. 2 ff. de mortis causa donationibus ait quod Julianus in d. l. 4 ff. de donat. inter accipiendum esse de 2 donationis genere nam cum res donata marito perfecta efficiatur, si postea iubeat eam uxori dari tantum de facultatibus suis diminuit nam fictione brevis manus intercedente intelligitur marito tradita et ab eo ad uxorem perfecta quod eo argumento ostendit Julianus, quia si donator convaluerit maritus ei condicti tenetur sive

mortuus fuerit desinit haberi in bonis, qd habiturus est perpetuo, qui quasi a perçis diceret J.C. adeo in specie proposita cum do natur rebus i humanis exempto marito factus intelligitur pauperior quam res illam eam in patrimonium suum redactam dedit uxori, quam si non dedisset liceret ei perpetuo in bonis suis habere cum donatio morte fuisset confirmata quomodo intelligam legi cum leg. in fi. qd midi 56 ff de donat inter. v. Denique non ob stat donationes cā mortis capi ad instar legatorum id enim variis modis explicatur ut constat ex his quae mimitimus s. n. 4 v. verum in hac donationis specie cum sit donator vult rem donatam tunc demum accipientis fieri cum mors fuerit insecuta ut notat Faber de errori bus pragmaticorum 2 p. decade 43 errore 5

7 Ceterum quamvis donatio inter coniuges, constante matrimonio facta, non valeat, si tamen donator, in eadem voluntate permane at, donatio eius morte quasi recenti iudicio confirmatur, l. cum hic status 33 ff de donat inter. Unde confluit vero propter quam lex Falcidia in his do nationibus locum habet l. in donationibus 12 C. ad l. falcidiam, cum tamen aliae donationes inter vivos falcidiam non patiantur l. seia 42 § fin ff de donat cā mortis v. ad eam legis Falcidiae detractionem respexisse videntur Imperatores in l. 2 ibi quatenus liberalitas interposita mu nita l. C. de dote cauta non numerata in l. ex his ubi 14 ibi quatenus firmare potuit donatio C. de donat inter v. inde etiam colligitur vero quod vel si maritus fuerit servus poenae effectus donatio confirmetur l. res uxo ris 24 C. de donat inter quoniam sit servitus mortalitati comparatur l. servitutem 209 ff de reg. iuris quam explicant Cuiacius lib 18 ob servat c 13. P. Faber lib 2 semestrium c 5 atque ita equum fuit ut quem admodum morte ita etiam servitute confirmetur quod in premium pudicitiae mulieribus concessum esse dicitur ind. l. res uxoris quae ubi duo sig nificantur, alterum summo iure donatum a marito in uxorem colla tum ante contractum capitale crimen revocari posse quoniam dona tio inter virum v. uxorem ante mortem donantis imperfecta est nec dominium in accipientem transfert l. si donatae 36 ff de do nat inter iuncta l. in rem ff de rei vind. donationes v. imperfectae

Alonso

Ad l xm ciuil § si vir

ut si factae sint ante contractum capitale crimen reuocantur l si a liquis 7 ff de donat. cã mortis notat Conanus lib 5 comment. c. 11 n 4 Faber lib 7 coniecturar. c. 10 in fin ubi ostendit per hunc ind l vero uxoris correctam manere decisionem huius ind. § cum Sic status § si maritus et l 2 quae in re subsistit. Altrum vero donatio inter mari ti uxor alterius coniugum experiatur quod rectissime obseruauit Cu iacius lib 13 responsorum Papiniani in l donationes § fin ff de do nationibus.

Quod autem quod diximus donationem morte donantis confirmari, ge neraliter verum sit, siue stipulatione, siue traditione interueniente, donatio facta esse proponatur, merito dubitari potest propter contraria quae extant eiusdem Ulpiani responsa nam in l Papinianus 23 ff de dona tionibus inter refert et probat sententiam Papiniani existimantis ora tionem Diui Seueri ad rerum donationem pertinere denique si stipu lanti uxori maritus spoponderit donationem morte non confirma ri quae sententia suadere videtur ex verbis orationis quae dicitur du rum et auarum esse heredem eripere ea quae a defuncto donata sunt l cum hic status § ait oratio ff de donat inter virum et uxorem argumento ea sententiam defendunt antiquiores ind. l papinianus llb ibi Rª de stellis 3 p n 3 Gomecius 2 tomo variar. c 4 n 23 Clarus in § donatio q 9 n 6. Gentilis lib 3 de donationibus inter Conanus lib 8 comment c. 11 n 7. Iulius Pacius legum conciliatarum centuria 5 conciliatione 9 et alij relati a Thoma Sanchez lib 6 de donat inter disputatione 19.

At vero idem Ulpianus in l si stipulatio 33 ff de donat in ter ideo annuam stipulationem morte mariti promissoris con firmari scribit quia in annua quoque donatione vertitur l quidam 27 ff de pactis dotalibus l ex annuo 15 ff de donat inter atque etiam significat etiam si nulla traditio subsequuta sit donationem morte confirma ri. nam quae vires ante orationem Diui Seueri adeo donatio inter coniuges impediretur ut ipso iure nullius momenti esset ac proinde nec traditio nec acceptilatio neque stipulanti facta promissio valeret ut lib 32 ad Sabinum Ulpianus scribit l 3 § sciendum ff eodem tit. post orationem

nota quod ante orationem Diui Seueri, etiam si id quod dona batur traditum fuisset nullius momenti erat traditio

In senatus Sabitur universe donationes, quas antea impediri Ulpianus dixerat sustinentur l cum hic status § sive autem ff eo
bodem que ex eodem Ulpiano lib 33 ad Sabinum desumpta est et ideo obligatio civilis ei competit, qui donatus meruit d l cum hic status
§ oratio autem et si maritus constante matrimonio de suis bonis aliquid in dotem adscripsit et durante matrimonio mortem obijt ab heredi
bus mariti id quod donatum est exigi potest l 2 C de dote cautam non numerata et hec sententia confirmatur ex textu expresso in auth. de
sacra forma transmissa c. 1 collat. 9. eamque sequuntur Duarenus in l ff solutio matrimonii tt de donat inter Corrasius lib 5 miscellanea
rum c. 1 Boerius de donat c 3 n 13 Antonius Faber lib 2 coniecturarum c 8 et lib 19 c 3 Schifordeguerus lib 1 tractatu 11 q 20.

10 Ego et si agnoscant receptiorem esse priorem sententiam posteriorem tamen veriorem esse censeo quam non obstat textus in d l papinianus 23. — Sic explicatur l Papinianus 23 ff de donat inter

nam recelta inter praestat Corratius lib 5 miscellanearum c 1 quidam nate a Schifordeguero ubi s q 2 et alia Duareni d tt de donationibus inter quam interpretabant Abendanus in l 40 tauri gl 9 n 9 Antonius Faber lib 2 coniecturarum c 8 et Delgracius eiusdem Fabri emendator, nam probabiliter dici potest Ulpianum duas papiniani sententias referre quarum prior pertinet ad eorum donationes, quas ex constitutione Divi Severi confirmari putabat Papinianus, cuius sententiam Ulpianus amplectitur ut constat ex illis verbis Papinianus recte putabat, posterior ad alteras donationes spectat quas morte donantis minime confirmari existimabat, et Papiniani sententiam refert, non tamen probat Ulpianus in suis deniq. alloqui enim si voluisset hac in parte Papinianum probare, utramque sententiam coniunxisset, quam se paravit dictio deniq. vel etiam posteriori sententia verbum recte addidisset, vel deniq in priori sententia ita loqueretur. Papinianus recte putabat orationem Divi Severi ad eorum dumtaxat donatus pertinere neque enim novum est Iuris conditorem aliorum sententias referre non tamen probare ut constat exemplis demonstrare Cuiacius lib 1 observat c 16 et lib 15 c 20 Donellus ad tt de praescriptis verbis c 19 n 7 Antonius Faber lib 2 coniecturarum

215

Ad txm in l. 1 § si vir uxori

c[um] Constat ex txu in l. si is qui in potestate § [illegible] l. si duo ff
de leg. plandis in l. 3 § qd si ita [illegible] l. si pecuniam § fin. ff de
cond. ca. data notat Donelg lib. 14 comment. c. 21. Cum denique non obstet
subiugi [illegible] quo utitur oratio nam Ulpian. et ceteri I.C. non ad subiecta
et ad orationis mentem respicientes non solum rem et [illegible] donationes
morte donatoris confirmari scripserunt quod in obscuro positum
sibet esse iudex ad confirmandam donationem licet Sic Status de pe-
nitentiam ff de donat. inter. 11

Ex qq. relinquitur donationem inter virum et uxorem ipso iure
nullam esse nec dominium accipienti adquiri quare et
quoque et ei possessionis adquisitionem dicendum videbatur verum huic
obiectioni occurrit Paulus in d. l. quoniam significans aliud esse causam
dominij aliam possessionis dominium quippe in iure magis quam in
facto consistit ut constat ex eius definit. tradita a Bart. in l. si quis
vi § differentia ff. de acq. poss. et notant Conanus lib. 3 commentar. c. 3
et Donelus lib. 2 comment. c. 8 atque ideo ius civile dominij ad-
quisitionem impedire potest at vero possessio facti est l. denique ff ex quibus
causis maiores, nam rem apprehendere facti est, velle rem habere fa-
cti est atque ita uxor simul atque voluit possidere et ingressa l.
poss. obtinet id quod huius facti est nempe possidet, cum autem primo
illa fecit uxor nullo iure fieri potest quin fecerit, cum factum
infectum fieri nequeat l. in bello § facti ff de captivis. qua-
propter nullo quoque iure fieri potest quin possideat quomodo lex
[illegible] Pauli [illegible] 12

Nec obstat txt in l. inter virum 46 ff de donationibus inter vir.
ubi Ulp. scribit inter virum et uxorem nec possessionis ullam
esse donationem recepta tamen interpretat. glo. ibi dicendum est quod ibi Ul-
pianus ait intelligendum esse de donat. ipsa non de possessionis translat. nam
qd dicitur donationem inter virum et uxorem non consistere non solum verum cum alter
alteri proprietatem, sed etiam cum poss. donat. ceterum si res uxori tradita
et ab ea apprehensa fuerit ex vi traditionis et naturalis apprehensionis
possessio ei queritur si possidendi animum habeat et non aliud txm quem
sic accipiunt Bart. in l. si is qui pro emptore n. 27 ff de usucapionibus

quomodo intelligat noster Ag. in princ. ibi plerique putant possideri [illegible]

Alex

Alex et Jas. hic et notauerunt.

13 Neq. his aduersatur tx. in l. 13 § sciendum ff. de donationibus inter virum et uxorem qui ibi asserit I.C. traditionem nihil valere referendum est ad effectum dominii transferendum cum dua rerum hic quam viri enim alioquin tradit dominium acquiratur. l. traditio nihil. l. de pactis in uno hoc casu cum traditio fiat ex ca. a iure ciuili improbata effectum suum non operatur. l. nihil dubium. C. de legibus atq. ita illa uerba nec traditionem quidquam valere exponi debent id est neq. traditio iuris effectum operatur, non vero ita ut significent neq. traditam non intelligi, id enim cum in facto consistat iure ciuili impediri nequit

14 Verum ad hunc difficultatem mouet tx. in l. si cum 25 ff. de donat. inter cui varie assignant interpretationes de illa verissima est quam tradit Aluerius ibi tibi et ciuili non aly dicunt ut quamuis verum sit uxorem quae rem a marito donatam possidere et non tx. id non intelligatur de poss. naturali et iniusta. l. 1 § de ti. git ff. de vi et vi armata. Similiter hic quam tradit Donellus lib. 5 coment. ab et hunc pertinet quod dicitur in l. si vxor 16 ff. hoc tit. quod vxor viro aut viri vxori donauit pro possessore possideri ut notat Cuiacius ibi, aliud non dicere impossibile ciuili quoniam cum vxor possideat ex donationibus legibus improbata iure ciuili non possidere debet. et. l. tx. in d. l. si cum quam sic interpretantur Alex hic n. 13 Vaconius lib. 2 declarat. 33 n. 3 Conanus lib. 3 comment. c. 10 n. 2 Cuiacius lib. 9 observat. c. 33 Duarenus lib. 1 disputat. c. 20 et Romanus lib. 9 observat. c. 1 Donellus lib. 5 coment. c. 6. l. ex qq. dedu cit per aliq. fictionem et a lege inductam possessionem rei vxori donatae et ad quiri non posse nam cum donatio inter coniuges iure ciuili inhibeat, fictio a lege inducta in ea donatione locum habere non poterit, ut res Duarenus hic quam dicens late disputat Gomecius in l. 45 Tauri n. 30

216

15 De Aluerius hanc interpretatio illud difficultatem mouet quod ad usucapionem non sufficit naturalis et iniusta possessio, et ciuili et iusta desideratur l. emptor g. l. de pub. tempore longi temporis l. improba. et C. hoc tit. notat Donellus lib. 5 coment. c. 14 ut

Sic explicatur l. 13 § sciendum ibi traditionem nihil valere ff. de donationibus inter uirum

quomodo intelligatur tx. in l. si uxor 16 ff. hoc tit.

Ad textum in l. 188 si vir uxori

Sic explicatur l. 3 ff. pro donato { Prosequitur Gomezius in l. 45 tauri n. 105. Utrum uxor rem sibi a marito donatam usucapere potest l. 3 ff. pro donato. respondendumque tamen illum textum loqui de re aliena a marito uxori donata quo casu ex Neracy sententia probat consultus usucapionem non impediri si pauperior is qui donavit non fiat, et merito quia tunc non impeditur donatio, nam ius institutum ad eas donationes pertinet ex quibus et locupletior accipiens et pauperior is qui donat in suis rebus efficitur l. si sponsus § si quis l. de et si instante ff. de donat. inter. Unde rerum donatio ut civili non prohibeatur uxor non solum naturaliter sed et civiliter possidere potest. quod secus est in rei propriae donatione tunc enim propter iuris civilis prohibitionem mulier duntaxat naturaliter possidebit ut post antiquiores notat Duarenus hic. 16

Urgens tamen nascitur difficultas circa interpretationem textus in l. 3 ff. pro donato dum probat uxorem rem alienam a marito donatam usucapere posse quia aut cognovit rem alienam et tunc mala fides usucapioni obstat l. 2 ff. pro emptore cum l. ultima de praescriptionibus, aut existimavit rem mariti et donationem inter coniuges factam valere et tunc iuris error ad usucapionem prodesse non debet ex regula textus in l. 4 ff. de iuris et facti ignorantia in l. nunquam ff. de usucapionibus reiecta oppinione glossae in d. l. 3 ff. pro donato cui subscribunt Doctores et reliqui ibi Baldus in l. 2 n. 4 C. pro emptore dicendum mulierem existimasse rem donatam mariti esse ideo tamen usucapere posse quoniam cum donatio rei alienae si donans non efficiatur pauperior valeat l. de et si non ff. de donat. inter cui adde Albomanum lib. 12 observat. cum nullus fuit iuris error in muliere quae existimavit contractum bene valere quamvis error fuerit in genere quia mulier ignorabat vitiosas esse donationes inter coniuges, constante matrimonio factas quam interpretationem observavit Calvenius in d. l. 3 C. de praescriptionibus 2 p. § 7 n. 10 Faber lib. 7 coniecturarum c. 13 15

Ex quibus decernitur secundo quare et si maritus rem sibi ab uxore donatam mutuo et mala fide possideat fructus tamen qui eius industria et cultura proveniunt ex ea re adquirat l. fructus 45 ff. de usuris quamvis regulariter malae fidei possessor ad fructus restituendos teneatur l. cum

De Acquirenda poss.

liceri[?] l. de rei vind. c. grauis de rest. spol. quoniam ilt uxor
nihil diminuit de sui facultatibus cum hi fructus non ultro opere
se sua nascantur, sed ex opera et industria donatarij proveniant
quo fit, ut in his fructibus donatio non videatur prohibita d. l.
si uxor l. si vir § quod legatarius ff. de donat. inter. et sequitur
quod ad hos fructus attinet non intelligatur malae fidei possessor ma
ritus cum ex voluntate uxoris eos percipiat ut post alios per
pendit Ant. Richardus in d. l. si quis annuum in 1[a]. de ter. diui
sus Ant. Faber lib. 4 coniecturarum c. 17.

18 Unde colligitur donat. inter coniuges facta non omnino
sine effectu est, cum accipiens fructus industriales lu
cretur d. fructus et donatio morte donantis confirmetur d. l. cum
hic status ff. de donat. inter. et accipiens naturalem poss. adqui
rat ut ondatur[?] ex non. l. ... et interdictum unde vi ei opo
nitur decreto accomodetur l. 2 § deijcitur ff. de vi et vi armata, quo
interdicto adversus tertium, non adversus donatarium uti
poterit ut bene aduertit Duarenus hic. Cuiacius lib. 17 ob
servat. c. 24: et denique is qui accipit non cogatur rem donatam
restituere, si tutius p[er] ... operat l. si donatarius 36. ff. de dona
tionibus inter. notat Cuiacius hic.

19 Explicauimus priorem rationem qua utitur Paulus de quo magis
... ... alteram adducit et quid, inquit, ah
... dicere mulierem non possidere cum ubi maritus noluerit possidere
protinus amiserit poss. quae non ita explicanda est quod omni ius concilio tra
ditio uxori factam inducta sit infringere posit l. 3 § secundum ff. de do
nationibus inter, cum quoque in his quae facti sunt fictio locum habeat
ut videmus in postliminio et lege Cornelia, fictio non numquam in
ducitur nisi utilitate et necessitate exigente l. secundum ... cum seqq.
ff. ex quibus causis maiores l. in dubio 7 ff. de captivis docet Bart. in
... qui pro emptore n. 2 ff. de usucapionibus. et in nostra specie
nulla subest utilitas aut necessitas inducendae fictionis nam
cum possessio solo animo amittatur l. 3 § in amittenda ... hoc est ita
... ac voluit maritus poss. abiicere eamque in uxorem transferre

desinit possidere atq ita etiam si lex fingeret poss. uxori quaesitam non est ex hac fictione non resultaret finis et effectus legis donat. inter coniuges impedientis ne sit is qui donat pauperior efficiatur, quo fit ut cessante utilitate et necessitate fictio quoq cessare debeat ut post antiquiores recte notat Bart. Socinus n. 15 Duarenus & Gomezius in l. 45 Tauri n. 13 20

Neq huic adversatur textus in l. Iubemus la 2o § sane et 2 C. de ss. eccl. dum in fine probat poss. ecclesiasticam ab oeconomo alienatam non ad dictas formas de qua ibi tanquam nullo iure transcriptam apud ecclesiam permanere nam respondetur ibi possessionis totius non recipi per naturalem incubationem potius per ipso fundo vere alienato, interdum enim possessionis totius per fundo usurpatur l. imperatores ff. de servitutibus rusticorum notat Madera lib. singulari animadversionum cap. 26 n. 4 21

Et si ulterius pergas quaerere quare causa lex non disponeret, maritus non amittere poss. cum id efficere possit l. poss. 29 ff. Soluto respondet Socinus hic n. 17 hoc ideo cautum non esse quod post maritus quandocumque voluerit poss. amittere l. si quis vi § differentia ff. eodem atq ita expediens non erat disponere, maritus non amittere poss. vel subtilius dici posse arbitror non aliter impediri textum qui donationi causa inter coniuges geritur quam si alter pauperior, alter locupletior efficiatur l. 3 § si cum ff. de donat. inter quo fit ut eius ex eo solo quod maritus amittat poss. uxor locupletior non efficiatur si maritus velit uxorem possidere plenius poss. amittat ut dicitur in nostro textu. at cum maritus possidere desinit vacua manet possessio quam si occupaverit mulier et se pro domina gesserit, cum propterea maritus non efficiatur pauperior, continuo incipiat possidere l. 1a § fin. ff. pro donato et quoniam possidendi etiam donationes pertinent l. si donatae 36 ff. de donat. inter quae ut civili reprobatur l. 1a ff. eodem, non civiliter sed duntaxat naturaliter possidebit l. 1a § deiicitur ff. de vi et vi armata 22

Verum ad haec indifficili est quod Paulus hic probat sit quod si uxori possessio quaeri non posset maritus tn. statim atq noluit possidere plenius amitteret poss. nam et si regulariter

possessio solo animo amittatur l. 3 § in amittenda l. si quis vi § differentia l. qui universas § item quod mobile l. peregrinus §§ 44 ff. hoc tit. cum tamen cogitationis animum de possessione transferenda non aliter possessio a nobis recedit quam si ea accipiens adquiratur, nam sub hac ratione a possessione recedere videmur l. sive in vacuam 34 ff. hoc tit. qua ratione motus Papinianus in l. cum fundum 18 ubi neque enim ff. de vi et vi armata probat venditorem interdicto unde vi agere posse adversus colonum qui emptorem in vacuam possessionem missum intrare prohibuit quoniam non antea possessio amissa intelligitur quam tradita fuerit huius quam rei ratio tradit Papinianus his verbis quod nemo eo animo esset ut possessionem amitteret propter emptorem quam emptor adeptus non fuisset quae summe difficilis redditur ex textu in l. quod meo § 1 ff. hoc tit. ubi quaerit Celsus an is qui rem tradit in furiosum quem compotem mentis esse putabat desinat possidere et probat statim eum amittere possessionem quamvis furiosus eam non adquirat subiungit haec verba illud enim ridiculum est dicere, quod non vult quis aliter dimittere quam si transferat imo vult dimittere quia existimat se transferre quae verba aperte repudiari videntur ratio tradita a Papiniano in dicta l. cum fundum.

13 Quod si quis rem hanc attentius intueri velit facile haec verba componere poterit si animadvertat verissimum esse quod Paulus hic insinuare vult quod etsi possessio uxori accipienti non quaereretur maritus tamen desineret possidere quia possessio solo animo deponitur quamvis ea accipienti non quaeratur ut patet in exemplo furiosi de quo Celsus disputat in d. l. quod meo § 1 neque his contrarium est quod Papinianus docet nam omissis his quae tradunt Alciatus Bart. et Castrensis in d. l. quod meo in d. § 1 Cuiacius in d. l. sive in vacuam. Donellus lib. 5 commentarii cap. 13 sive re affirmandum est Papinianum loqui eo casu quo venditor iussit emptorem in possessionem rei absentis ire, tunc enim ea mente venditoris fuisse intelligitur ne antea possessionem amittat, quam eam emptor nanciscatur, ne alioqui in statim desinat possidere

vacua maneat possessio, et cuilibet occupanti adquiratur, et sic ē
qd Papinian. hic ait neminem eo animo eē ut possess. amittat, potius em
turũ quã emptor adeptus ñ fuisset.

Neq. superioribus obstat tex. in l. si me in vacuã, quĩ intel
ligendus ē in eadẽ specie in qua Papinianus loquitur, cũ sit
me in possess. fundi Corneliani absentẽ misisti, et ego putavi in
possess. fundi Semproniani missũ, hoc enĩ si incorpore dissen
tiamus, mihi possessio adquiri ñ potest, et sequenter neq. ait recedit
possessio qua sub ea conditione vi decisi recessisse si mihi adquiratur
qd si potens in vacuã possess. me induceres, et stetĩ eã perderes
nisi mei erroris inscius ees. tunc enĩ ad huc post tradit. possess.
retineres, ut arg. tex. in d. § si furioso defendit Conanus lib. 3
comentarior. c. 8 n. 4.

Ad l. ex m. in § item adquirim.

Huius legis ē

Cum Paulus in § adipiscimur docuisset possess. nobis adquiri aut
per nos met ipsos aut per eos quos in potestate habemus, trac
tans de primo huius distinctionis membro, dis putasset ex hoc § in
cepit tractare de possess. per alios quos in potestate habemus adquirenda
probatq. possess. per filius aut servus ex cã peculiari etiã ignorantibus pa
tri aut domino adquiri qd etiã colligitur ex tex. in l. 3 § 1 [illegible]
in l. quidquid 4 in l. per corporis 44 § 1 ff. hoc tit. l. [illegible] § [illegible]
44 § fin. ff. de usucap. exornant ultra ordinarios Conanus lib.
3 coment. c. 8 n. 9 Cuiacius lib. 23 qq. Papiniani in d. l. per corpore
§ quesitum Vaconius lib. 2 declarat. c. 34 n. 3 Donellus lib. 5
comentarior. c. 8 tom. addeo id ut in singulari receptum fuit
nã qua vis alias possessio sine animo nrõ adquiri nobis
nõ possit l. 2 ff. hoc tit. quomodocumque vice an alius ut velimus, et
in nobis ipsis ut advertit Donellus lib. 5 coment. c. 10, tamen ex
cã peculiari et corpore et animo alieno intelligimur possidere
l. 3 § 1 ff. hoc tit. 2

Cuius singularitatis ea ratio traditur a Papiniano in d. § quesitum

ne sit domini cogerentur per momenta species et causas pecu
lior inquirere, quae inquisitio perquam molesta et negotiosa est
et ideo utilitas exigit ne domini inquisitio illa gravetur ma
xime ut Paulus in nostro textu ait filius vel servus quod dammodo vo
luntate patris aut domini intelligentur possidere cum eis pecu
lium habere permiserint quam rationem ad elegantes quaestiones expen
dunt Bartholomeus Socinus hic num. 3 nota Jas. a n. 22 cum pluri
bus seqq. et ita eam explicat Duarenus, quod cum peculium dicatur
pusilla pecunia quam filius vel servus vel domini voluntate habet separatam a ra
tionibus dominicis vel paternis l. depositi § fin. ff. de peculio aduer
tit Corrasius lib. 1 miscellanear. c. 17 ad interpretationem textus in l. si co
... § 1 ff. de leg. 3 cui adde Rebardum lib. 5 variorum c. 17 Forcatu 17
lum dialogo 56 Pinelum in l. 1 C. de bonis maternis Pater
aut dominus permittendo filio aut servo peculium habere, videntur
quoque eis permittere ut possessionem nanciscantur et ideo ex iuris interpretatione
possessio patris aut domini voluntate intelligitur absentis per filium
vel servum quamvis eius voluntas non interveniat.

3 Ex qua Pauli ratione sic explicata perspicue apparet per filium
aut servum patri aut domino ignoranti duntaxat ex ea peculio
ri possessionem acquiri posse, extra eam vero peculiarem ex scientiam esse ne
cessariam quod evidentius probatur ex l. peregre 44 § quaesitum ff. hoc tit.
non solum ea parte qua Papinianus probat iure singulari utilitatis causa
receptum esse ut ignorantibus nobis per filios aut servos ex ea pe
culiari possessio acquiratur, sed et inferius hic tolle nam si non ex ea
peculiari quaeratur aliquid scientiam quidem domini esse necessariam.
quod item tradit in l. 3 § saltu ff. hoc tit. in l. iusto 44 § fin. ff.
de usucapionibus quorum iurium argumento ita docent Aretinus hic et in
§ hec quae de serbis ff. hac lege Socinus Duarenus et Jas. hic n.
39 Conanus lib. 3 comment. c. 8 n. 9 Donelus lib. 5 comment. c. 7 ... a. 19
adeo.

4 Non obstat textus in l. quod servus 24 ff. hoc tit. ubi Fabolenus docet
per servum domino ignoranti iustam possessionem acquiri neque exi
git adquisitionem ex peculio causa fieri qui textus fortius urget si advertas

Ad tex. in § item adquirimus. Sive

adcomparatio quam facit consultus in his sicut ait enim quod quemadmodum dominus id quod ex peculio ad servum pervenit ignorans possidet ita etiam possessionem ex iusta causa adquisitam servo nanciscimur, atque ita probare videtur ad adquirendam possessionem ex iusta causa scientiam domini non esse necessariam. quod etiam suadetur ex textu in l. adquirit eo § non solum ff. de adquirendo rerum domi. in § item nobis inst. per quas personas quorum iurium difficultas tantum valuit apud Accursium hoc tempore peculiaris ut eum cogerit affirmare etiam extra causam peculiarem ignoranti domino aut patri possessionem adquiri quamvis ex eius sententia multum interest an possessio ex causa peculiari, an vero extra causam peculiarem adquiratur, nam possessio ex rebus peculiaribus adquisita patri aut domino ignoranti ad usucapionem proficit l. ab eo § l. iusto 44 § ult. ff. de usucapionibus l. 2 ff. pro soluto. at vero possessio extra causam peculiarem adquisita domino ignoranti ad usucapionem non proficit contra textum in ... similia, quod non est quod usucapio sine bona fide procedit l. 2 ff. pro emptore c. fin. de praescriptionibus, ignorans autem bonam fidem habere non potest, quod ideo patris aut domini scientia ad usucapionem desideratur quod ita docet communis quam resolvit Alex. ... in l. qui a servo n. 4 ff. de actionibus et oblig. Zomecius in l. 45 tauri n. 10

Quod pro hac sententia ultra textus a Iuris ab Accursio expendi potest textus in § per servum qui in fuga inst. hoc tit. ubi per servum fugitivum domino ignoranti adquiritur possessio, nec apparet servum de quo ibi habuisse peculium cuius administrationem et si habuisset propter fugam perdidisset l. rogasti in § si fugitivus ff. de rebus cre. dicti et tandem pro communi tradit facit textus difficilis in l. sive in vacuam 34 § fin. inst. hoc tit. ubi expresse probari ad adquirendam domino per servum possessionem eius scientiam non esse necessariam.

Quare Iacobus Cuiacius in recitationibus posthumis adnotavit ut pugnantia hoc textu ad concordiam redigat instituit cum quaerimus an per filium vel servum patri aut domino ignoranti pos-

sessio

verò queratur inspiciendum est an filius vel servus possessionem peculiari nomine apprehenderint tunc enim necesse non est patrem vel dominum eius rei certiorem fieri. an vero extra causam peculiarem possessionem nacti fuerint, nam eo casu distinctio adhibenda est aut enim proprio nomine vel simpliciter, aut nomine patris vel domini possessionem occuparunt, et si quidem nomine proprio vel simpliciter possessionem ingressi fuerunt patris aut domini scientia erit necessaria ... l. peregre 44 § que situm. Ceterum si nomine patris aut domini filius vel servus possessionem nacti fuerint necesse non est patrem vel dominum eius rei notitiam habere quemadmodum interpretatur ... in l. si me in vacuam § fin. ... Scott. neque mirum est ait eo casu scientiam patris vel domini necessariam non esse nam etiam per procuratorem ignoranti domino queritur possessio ... per procuratorem ... Sac l. ... Codex ...

1 Hec tamen traditio mihi non placet quum habet per filium vel servum non habentes peculium patri aut domino etiam ignorantibus adquiri possessionem eorum nomine apprehensam convincitur nam quod ex textu in d. l. peregre ... quesitum ... Scott. ubi Papinianus ait ... singulari utilitatis ... receptum est ut ex causa peculiari per servum ignorantibus nobis adquirari possessio ne cogamur peculia servorum per singula momenta excutere. que ratio cessat in servo peculium non habente quamvis nostro nomine possessionem apprehendat. Et sursum evertitur ea interpretatio ex l. 3 § 3 ... Scott. et ex nostro textu in illis verbis quia nostra voluntate intelliguntur possidere qui eis peculium habere permiserimus que ratio tantum filio aut servo peculiati adaptari potest aliis quamvis nostro nomine possessionem occupantibus non potest. et denique facit textus in l. 2 § ceterum ... ff. de pemptore.

2 Neque movere debet per procuratorem etiam ignorantibus nobis possessionem adquiri l. possessio 49 § ult. ... Scott. quoniam procurator is dicitur qui mandatu domini eius negotia administrat l. 1 ff. de procuratoribus atque ita si dominus procuratori negotia administranda commiserit ea voluntate fuisse intelligitur ut per procuratorem possidere adquirat quamvis eam adquisitam esse ignoret quo fit ut procuratorio commodari possit non Pauli hic ut quodam modo voluntate 220

D. Al.o de la Carrera

Ad tex. in § etiam adquirimus Sigl.

Domini intelligatur possidere quia ei negotia sua curanda commiserat, et quod in eo parodites (?) [illegible] procuratoris filii vel servi peculium habenti quod quemadmodum per filium aut servum peculiari nomine ignorantibus nobis possessio adquiritur ita etiam per procuratorem in illo [illegible] dispar est eorum conditio quod hec possessio quesita per procuratorem domino ignoranti ad usucapionem non proficit [illegible] decisio 49 § fin. [illegible] l. 1 C. eodem quesita vero per filium vel servum ex causa peculiari ad usucapionem proficit l. [illegible] l. [illegible] 44 § fin. ff. [illegible] l. 2 § [illegible] ff. pro emptore. Cet[erum] ex causa peculiari nobis ignorantibus possessio adquiri non potest [illegible] veriorem sententiam quam [illegible] duximus [illegible] n. 34.

Neque negotium exhibent ea quae domini adduximus fundamenta et non obstat textus in l. quod servus 27 [illegible] tamen vecte (?) aliorum tractationibus dicendum est textus illum loqui de servo cui concessa est peculii administratio quod evidenter ex tota illius legis serie colligitur, nam cum in principio documentum habeamus per servum ignoranti domino iustam duntaxat non vero iniustam possessionem adquiri eandem rationem reddit quia quod iusta causa corporaliter a servo tenetur id in peculio servi est et peculium quod servus possidere non potest [illegible] naturaliter nec dominus creditur possidere quod vero ex maleficiis apprehendit ideo ad domini possessionem id non pertinet quia nec peculii causa apprehendit quod verbis duo significanti alterum servum peculium habuisse alterum duntaxat ex causa peculiari domino ignoranti possessionem acquiri. Nec tunc obstat [illegible] sicut si ad ver- tam[en] Iuris C. in principio loqui de his quae servus occasione peculii sibi concessi aliunde quam a domino acquisierit, at vero in versu sicut tractare de his quae nominatim dominus servo in peculium concessit atque ita separatio quam ibi facit consultus ita intelligenda est ut perinde dominus ignorans possideat id quod peculiari nomine servus ex iusta causa acquisivit sicut possidet id quod peculii causa servo concessit quam interpretationem recte observavit Cuiacius ibidem Vann[ius] [illegible]

186

Rursus non magis urget tex. in l. acquiritur 10 § i ff. tit. in § item nobis inst.a per quas personas nam quod ibi dicitur nobis etiam invitis et ignorantibus adquiri eas res quas servi comparaverunt, de earum dominio non de possessione intelligendum est, non per servos quos in potestate habemus etiam invitis et ignorantibus nobis queritur dominium, possessio vero extra eam peculiaris non nisi scientibus, unde Iustinianus cum in principio discusset dominium per servum quesitum domini ignorantibus et invitis adquiri. postea agens de possessione in fine non solum reticet illa verba ignorantibus et invitis ut sic ostendat aliam esse causam dominij, aliam possessionis ut notavit Iass. ibi n. 42 Socinus n. 19 et ratio differentie est quia facilius adquiritur dominium quam possessio l. homo liber 54 § quod quid ff. de adquirenda rerum dominio, et ideo ignorantibus nobis non queritur possessio cum ad eam adquirendam animus necessarius sit l. 3 l. quemadmodum ff. a hoc tit.o dominium vero interdum ignorantibus nobis adquiritur l. cum pater 77 § surdo ff. de leg. 2, cuius rationem et aliam admoveo quoniam dominium in iure magis quam in facto consistit ut diximus supra in § si vir uxori n. 10 atque ita dominium per servos qui iuris nostri sunt quesitum statim in nos etiam invitos et ignorantibus transit at possessio facti est l. denique

at possessio facti est l. denique ff. ex quibus causis maiores ea vero quae facti personae cohaerent § et cum factum de stipulatione servorum, unde quod servus fecit non potest intelligi dominus fecisse nisi domini voluntas intervenerit et consequenter possessio per servum absente domino adquiri non poterit nisi eius consensu accedente, quod si voluntas domini accesserit ab eo tempore incipiet dominus possidere nam sicut is qui vatulo percutit dicitur ipse percutere, ita et qui rem servo traditam accipit videtur ipse accipere quo exemplo utitur Conanus lib. 3 commentariorum c. 8 n. 9

11 Ulterius non obstat tex. in § per servum qui in fuga ff. a hac l. quoniam

Iuris .C. ibi n simpliciter ait per seruum fugitiuum nobis adquiri posse, sed addit sicut per eos quos in provincia habemus unde cum per seruos quos habemus in provincia ignorantibus nobis possessio extra causam peculiarem non acquiratur ut supra late probauimus hoc ille aduersus omnem retorqueri potest nec obstat seruum per fugam peculij administrationem amittere l. rogasti 11 § fin ff de rebus creditis nam respondetur hoc verum est in his que domino damnosa sunt non vero in his que domini utilitatem respiciunt qualis est possessionis acquisitio ut post Castrensem aduertit Iason in d. § per seruum n 211 12

Tandem mouere non debet textus in d. l. si me in uacuam § fin nam intelligendus est de seruo peculium habente ut notat Iason ubi supra et enim I.C. id non aperiat ex alijs tamen locis sumendum est, imo si aduertimus ad § precedentem in quo de possessione per procuratorem adquirenda agitur nisi leuis sumitur coniectura in d. § fin de seruo peculiato agi quoniam ut supra non de monuimus procuratoris et serui peculiati quod attinet ad possessionem adquirendam par conditio est et quod subiungit Vlpianus seruum alienum siue a me siue ab alio ut a nemine possessum mihi possessionem adquirere si nomine meo eam adipiscatur intelligendum est ut adquirat mihi ignoranti sed potius scienti et ratum habenti ut constat ex textu in l. ea que ciuiliter 53 ff de adquirendo rerum dominio l. communis 42 § procurator, et hoc ita notant Castrensis et Curacius in l. nunquam 31 § seruus ff de usucapionibus et alij. Sane inter grauis argumentum quo utitur Vlpianus contendens ut probet per seruum peculiatum ignoranti domino possessionem adquiri et ita effici debet, si seruus alienus a me ul a nemine possessus meo nomine possessionem adipiscatur mihi si ratam adquisitionem habuero adquiritur possessio quanto multo magis possessio peculiari nomine apprehensa per seruum meum mihi ignoranti adquiri poterit, nam ideo propter quam queritur possessio per seruum alienum a me

187

vel animo nec possumus, et quae volentibus nobis per quamcumque per sonam ab alio non possessam adquiritur possessio d. l. ea quam ciuiliter at servus ex causa peculiari voluntate nostra intelligitur possidere ut quia ut supra diximus dominus cum peculii administrationem servo concedit ea voluntate est creditur ut possessionem per eum sibi adquisitam esse velit quo fit ut cum servus peculiatus quodammodo voluntatem nostram possideat contra utilitatem Juris non sit per eum ignorantibus nobis facilius possessio adquiratur.

Ex quibus relinquitur non singulari receptum fuisse ut ex causa peculiari nobis ignorantibus per filium vel servum possessio quaeratur l. per eorum § quam servus ex hoc autem non singulari ultra quoque singularia emanarunt nam quamvis infans sine tutoris authoritate non possit incipere possidere ut in § furiosus supra hac l. quoniam tenendi affectum non habet et si maxime corpore rem contingat tamen ex causa peculiari per servum possessio adquiritur ut notat ex nostro textu in fine igitur nam si infanti pater peculii administrationem servo dedit vel decedens non ademit peculium apud servum manet l. quamvis liberorum ff. de peculio et cum ex causa peculiari alieno corpore et animo liceat possidere l. 3 § s[illegible] hoc et infans quamvis animum possidendi non habeat ex causa peculiari possidere poterit l. quamvis § infans supra hoc tit.

Aliud singulare contrarium ex peculii causa ut quamvis furiosus cui mens abest non possit apisci possessionem d. § furiosus supra hac l. 1 quod meo l. 18 § non furioso ff. hoc tit. tamen si servus cui ipse ante furorem vel eius pater peculium dedit possessionem adquisierit consequentem furiosus incipiet possidere ut dicitur in nostro textu et ratio est nam ex causa peculiari ignorantibus nobis quaeritur possessio l. 2 § celsus ff. pro emptore l. iusto § fin. de usucapionibus et ex quibus causis nobis quaeritur eisdem et furiosis adquiri solet l. si is a furioso 12 ff. si certum petatur l. si a furioso ff. de actionibus et oblig. § sui instit. de hered. qual. ab intestato, unde interpretandus est textus in l. 4 § furiosus ff. de usucapionibus 222

in illis verbis si ex ea causa possideat ex qua usucapio sequitur ut intelligatur de ca peculiari ex qua furioso usucapio procedit. quo etiam modo explicandus est textus in l si seruo 28 ff de usucapionibus ut intelligatur de seruo peculiato quo etiam modo explicandus est textus in l labeo 8 in principio ff de usucap ut procedat in seruo cui concessa est peculii administratio quoniam per eum dominus usucapere potest, licet suo nomine non possit ut eleganti exemplo probat Cuiacius ad Paulum lib 54 ad edictum in dicta l labeo ubi animaduertit textum in verbis de eum intelligendum esse de seruo non habente peculium cuius eum corpore non animo dominus possideat non aliter per eum poterit usucapere quam si suo nomine possit.

3 Demum illud in singulari receptum fuit ut quamuis hereditas adipisci non possit cum animum possidendi habere nequeat nihilominus tamen per seruum peculiatum possidere et usucapere potest ut colligitur ex nostro textu et ex l quod seruus 16 ff de oblig et actionibus, quando autem procedat usucapio vel ab adita hereditate usucapionis tempora numerentur dubitari potest propter contrarias quae extant Iuris consultorum responsa et ab adita hereditate usucapionis initium sumendum esse docet Papinianus in l fin § ult ff de usucapionibus quod et probauit Accursius hic verbo et hereditas contrarium vero Vlpianus, quod usucapionem inchoare probant ut expressa in l iusto 44 § nondum de usucap l penultima de captiui in qua difficultate quaestiono usucapionem a tempore adquisitae possessionis inchoari nam cum possessio ex causa peculiari absente hereditate sed seruum hereditarium d l quod seruus ff de actionibus et oblig sequitur ut fateamur a tempore adquisitae possessionis primordium usucapionis sumendum esse nam possessio ex causa peculiari adquisita semper usucapionem parit l labeo 8 l iusto 44 § fin de usucapionibus l 2 § celsus ff pro emptore

Neque hac sententia retenta obstat textus in d l fin § ult ff de usucapionibus nam respondet Cuiacius lib 8 responsorum Pap ibidem textum illum intelligendum esse retento communi iure aliud tamen iure singulari placuisse d l iusto § nondum atque ita opinatur contra illum dicens inuitum esse et verisimile esse ait Papinianum adinuisse aliud singulari iure receptum fuisse, si quaestionem magis

nis probet hanc interpretatio dicere poterit cum dicuntur illa verba peculii nomine dupliciter accipi posse, ut significent ex ea peculiari quod servus peculium habebat adquirendam esse possessionem quemadmodo usurpantur in l. penult. ff. de captivis. 2.° ut significent servum peculium non habuisse sed peculii nomine id est colore et praetextu peculii possidere occupasse in quo sensu accipi debent in d. l. fin. § ult. ff. de usucapionibus eo enim casu quamvis servus peculium sibi falso instituat non antea poterit incipere usucapio quam heres adeat hereditatem ut recte advertit Bart. Castrensis et alii ibidem.

Ad textum in § sed et per eum
huius l. 1.ae

§ Cum in § praecedenti Paulus Paulus de possessione per filium aut servum rerum adquirenda disputaverit merito in hoc nostro textu agreditur tractare de possessione quaerenda per servum alienum vel hominem liberum a nobis bona vel mala fide possessum et in primis doceat servum alienum vel hominem liberum quem bona fide possidemus nobis posse acquirere quod et in dominio docuit textus in l. qui bona fide ff. de adquirendo rerum dominio l. Si Servi vindicatio § item placet instit. per quas personas ex quo locis existimat Accursius hic textu adquirimus rerum instit. de clarandum est ut quod in eo indistincte et indifinite probatur per servum alienum aut hominem liberum bona fide possessum nobis adquiri posse verum sit in possessione ex re nostra aut ex operis eius adquisita nam extra eas causas possessio possessio nobis adquiri non poterit per textum quem sic accipit glossa ibi in l. homo liberus § fin. ff. de adq. rerum dominio et sequuntur Bart. Duarenus et alii hic quorum sententiam ego veram esse arbitror quando servus simpliciter vel sibi possessionem occupaverit. ceterum si nostro nomine possessionem possessio apprehensa fuisset existimarent extra eas causas volentibus nobis per hominem liberum vel servum alienum a nobis possessum adquiri posse per textum in l. si me in vacuam § fin. ff. hoc et in l. nunquam 21 § servus ff. de usucapionibus.

Obstat tamen in l. per eum 50 ff. de acq. poss. ubi per filium putativum nobis etiam ex re nostra non quaeri possessio quare de quoque in servo putativo videbatur dicendum. Huic tamen difficultati occurrit Pap. in d. l. 44 et ubi differentiae rationem ponit alterum propter assiduum servorum paratum publicae utilitatis exigentia institutum fuisse ut per liberum hominem qui bona fide nobis servitur ex re nostra

ex operis suis nobis possessio adquiratur nasceretur

nam cum nullius rei olim frequentius esset omnium quoniam nec etiam ulli rei uberior erat quem facile stringere poterat ut liber homo pro servo nobis obtulerent, quod secus est in filio cum non tam facilis et frequens filiorum adoptio vel adrogatio sit quam rationem probat omnium, ut testatur Jas. hic n. 37 etiam quae eleganter exornat Cuiacius lib. 23 quaestiones Papiniani in d. l. illo.

Verum quamvis haec ratio elegans sit, alia tamen non insubtilis assignari potest si advertamus per filium nobis adquiri non ratione possessionis, nam filius non possidens per eum sed ratione patriae potestatis qui filius iuris nostri est. Unde cum filius putativus non sit in potestate patris putativi nec eius iuri subiectus non poterit ei possessio adquirere et per eum at per servum adquiringatur possessionis ut constat ex l. fin. huius et nec quod attinet adquirendam possessionem ullo dominij consideratio habetur ut apparet ex d. l. fin. tamen quo fit ut servus alienus vel homo liber a nobis possessus nobis possessionem adquirere possit ut considerat Jas. hic n. 37 Conanus lib. 3 comment. c. 2 n. 11 4

Illud tamen difficultatem movet quod si verum esset per filium patri adquiri ratione patriae potestatis consequens fieret per filium ab alio tamquam servum possessum patri possessionem adquiri etiam extra causam peculiarem cuius contrarium docuit Ulpianus in l. quid 4 ff. hoc tit. respondendum tamen est ideo extra causam peculiarem filium qui aliquam servitutem servit patri possessionem non adquirere quia credibile est voluntatem fuisse ut vellet potius domino putativo adquirere non quam patri, quem forsan patrem suum esse ignorabat, atque ita cum filius non quam patri adquirat possessionem nisi id agat ut eam patri quaerat

hic... et servitii ff. hoc l. merito dicitur in d. l. 4 per filium ab alio tamquam servum possessum non alias patri possessionem quaeri quam si non ex causa peculiari fuerit a se gesta. Ceterum si filius ex causa peculiari possessionem nanciscatur cum vellit peculium augere dum in patria potestate maneat ei ignoranti adquiret possessionem ut constat ex d. l. 4 in fin. amplius in quo animadverti potest insignis differentia

189

inter filiu. Servum nam servus peculiatus qui ab alio possidet ignoranti domino ni querit poss. ut notat Accursius ibi, et ibo pro iudicatu cui subscribit Cuiacius et ego in ea re citare so leo tamen ex positis in l. liber homo § 4 fin ff. de adquirendo rer. dominio cuius differentie ratio ex superioribus pendet quoniam sit per filium adquirimus ratione patrie potestatis que durat etsi filius ab alio possideatur per servum vero ratione possessionis ergo debet autem durare nostra possessio si servus alius possideat ideo nobis possessio ni adquirit.

Ex 2a parte nostri textus colligitur per servum alienum aut homi nem liberum mala fide possessum nobis possessionem ni adquiri nam mancipium alienum mala fide possidenti nihil potest adquirere l. si in fin. C. de rei vindicat. alioqui enim male fidei possessor ex malicia sua commodum reportaret contra regulas textus in l. sed et si aut Pamphilus § 1 ff. de solutionibus notat Duarenus hic et obstat hominem liberum possideri ni posse nam si eum vinxeris ad hunc eum ni possidebis l. eum heredes § item quero, sed hoc textus respondum tamen est ratum tamen in telligendum esse de eo qui hominem liberum mala fide possidebat non quia existimabat eum liberum esse, sed potius quia credebat eum esse servum alienum ut recte advertit Bart. in § item adquirimus nostri iure hac lege. etc.

O. Verum ad hunc de fidelis e noster textus dum probat propter malam fidem adquisitionem possessionis impediri nam uxor que contra legum interdicta rem a marito donatam accipit malam fidem habere presumitur l. quemadmodum in fin. C. de agricolis et censi tis lib. 11, et tamen propter malam fidem ni impeditur possessionis adqui sitio § si vir uxori 1a hac l. et preterea is qui fundum alienum occupat si dominum venientem intrare prohibeat statim incipit pos sidere l. 3 clam possidere & § qui ad nundinas l. si id quod infinali 1a hoc textus huius difficultatis dissolvende, cum duo casus separandi sunt priore quo adquirimus possessionem per nos met ipsos, posteriori quando nobis per alium queritur possessio, et siquidem per nos met ipsos adquirimus possessionem mala fides ad quisitionem possessionis ni remoratur quia adquisitio possessio nis que fit per nos met ipsos in facto potius quam iuri consistit 3 §

224

ssi vir uxori, at o cum per alium possi adquirimus veluti per servum si mala fide eum possideamus possessio nobis adquiri non potest ut notum textum, nam ea possessionis adquisitio plurimum animi mutuatur et possessio quoque 49 ff. hoc titulo, cum legis ministerio corpus servi per inde habeatur ac si fuisset domini l 3 § saltus ff eodem porro fictio numquam inducitur nisi equitate suggerente l denique uncta l seg ff ex qq causis maiores, omnis autem equitas cessat ubi adest mala fides, et ideo per servum mala fide possessum nobis non quaeritur possessio superiora procedunt quando mala fides consistit in servo qui a nobis possidetur per quem volumus possessio alterius rei adquirere. Ceterum si servum bona fide possideamus existimemusque autem rem ab eo occupatam alienam esse hic mala fides quae versatur in re de cuius possessione agitur impedimento non est quominus nobis adquiratur possessio quamvis interdum usucapioni obstet l 2 § si servus eum seq ff pro emptore

Et colligitur ex nostro textu servum meum ab alio possessum mihi non adquirere posse. item liberum hominem qui ab alio possidetur sibi non quaerere posse cuius rei ratio traditur in nostro textu et in l liber homo § fin ff de adq rerum domi, ex qq locis colligitur insignis differentia inter possessionem et dominium, nam servus meus qui ab alio possidetur dominium eius rei quam nec ex operis suis neque ex re possessoris nactus fuit iure dominii mihi adquirit, possessionem non utique. Unde apparet facilius quam non dominium quam possessionem ut notatur. Quaeremus hic, et praeterea dominium sine possessione adquiri posse l si fundum 26 ff de fundo dotali. Nec superioribus obstat textus in l sicut § lr ff de liberali causa ubi etiam post ordinarium liberale iudicium is de cuius statu controversia est domino quamvis interim ab eo non possideatur adquirit possessionem, nam ut respondendum est cum Alciato utrobique quod ibi dicitur intelligendum esse de possessione quam corpore non quam animo retinetur nam dominus licet corpore desinat possidere animo tamen retinet possessionem § 155 si servus ff hoc titulo

Ad textum in § per servum qui in fuga sui 1 cum 2

Tractat. hoc loco questio superioribus valde coherens de poss.e et usucapione servi fugitivi et an per eum nobis possessio adquiri possit, qua de re summis contentionibus inter antiquos certatu. Paulus refert nam Nerva filius qui ex Proculeianis fuit l. 1 § fin. ff. de origine iuris existimavit per servum fugitivum nihil dominum possidere posse nam et sane potuit ea ratione moveri quod servus non aliter domino adquirat quam si affectum et voluntatem habuerit ei adquirendi ut hec quoque de servis l. hac l. Servum autem fugitivum vix est ut intelligamus habuisse animum domino adquirendi cui se per fugam subtrahere voluit et sequenter per eum possessio domino adquiri non poterit in qua Nervae sententia etiam fuisse videtur Pomponius in l. si servus 15 ff. de publiciana.

2 Nec movetur Nerva eo quod receptum est servum fugitivum quandiu ab alio non possidetur a domino possideri nec per fugam usucapionem inchoatam interrumpi l. arboribus § de illo ff. de usufructu l. si a bona fidei 21 ff. de rei vindicat. l. servi et filii 15 § fin. ff. de furtis ait enim id utilitatis causa admissum fuisse ut interim dum aliquis non ceperit eum possidere impleri possit cepta usucapio atque ad alios casus producendum non esse arg. text. in l. quod 3 et 4 ff. de legibus. Utilitas autem seu singularitas inde cernitur ex Cumani et Socini sententia hec quod licet aliarum rerum mobilium neglecta et amissa custodia quamvis nemo alius eas invaserit veteris possessionis damnum afferre solet vivit l. si rem mobilem 47 hoc tit. alia tamen causa est servi fugitivi l. Pomponius 13 hoc tit. ubi huius singularitatis cavatio redditur quia scilicet iniquum esset ut servus nos posse privare posset et ideo sicut aliarum rerum poss. domino intervertere non potest ita nec suam quidem potest l. rem quam nobis 15 eodem cum ergo servus fugitivus interim possideatur, interim quoque usucapi poterit d. l. arboribus § de illo ff. de usufructu l. si a bona fidei 21 ff. de rei vindicat. cum possessio usucapionis causa sit l. sine possessione ff. de usucap. et Nervae sententia dum habet servum fugitivum duntaxat quoad usucapionem intelligi possideri probari videtur ex textu in l. servi et filii 17 § fin. ff. de furtis.

Verum Paulo repugnata Verbis sententia Cassii et Juliani sententia amplectitur existimantium non solum servum fugitivum possideri et usucapi sicut et ceterum sicut per alios quos in provincia habemus nobis acquiri posse, quod et probatur ex l. per eum 50 § per servum ff. hoc tit. in l. si is cui § et ff. de liberali causa, utitur autem Paulus exemplo servorum quos in provincia habemus nam servus fugitivus per omnia similis est ei quem habemus in provincia et utrumque possideamus, utrumque usucapiamus, utrumque denique extra conspectum nostrum habeamus, cum quod per servum provincialem nobis quaeratur possessio et per fugitivum quaeri potuit. 3

Neque obstant ea quae pro Verbis sunt adduximus 4

Prima observandum est quod dicitur in nostro textu servum fugitivum a domino possideri quamdiu aliquis eius possessionem nactus non fuerit intelligendum esse nisi servus pro libero se gerat et iudicium liberale subire paratus sit l. si is qui pro emptore § si servus ff. de usucap. nam hoc casu dominus desinit eum possidere si modo diu in libertate moratus fuerit l. 3 § servus ff. hoc tit. et ex quo supplendum est quod in d. l. si is qui pro emptore § si servus desideratur ut advertit Donellus lib. 5 comment. c. 12 ... et servorum, et ceteraque explicandus est textus in l. liber homo § fin. ff. de adq. rer. dom. sicuti neque per fugitivum quidem quis non possidere eum Alciato ibi ... l. servi § fin. ff. de furtis 5

Praeterea sciendum est quod Paulus hic docet per servum fugitivum domino adquiri posse ita demum verum esse si fugitivus se pro servo habeat, nam si se liberum esse credat domino posse non quaerit l. per eum § i ff. hoc tit. quod et locum habet si servus se pro libero gerat et iudicium liberale paratus subire sit quia alias non potest habere animum domino adquirendi is qui se liberum esse putat vel se adversarium domino praeparat Unde facile diluitur ratio quam pro Verbis supra adduximus nam cum per servum fugitivum non aliter domino adquiratur possessio quam si fugitivus se pro servo habeat intelligimus habuisse animum domino adquirendi cum scire debuerit se adquisitioni in ea pacis

n eo magis quia cum servus non generat se pro libero existimari potest non ideo fugisse ut se domino subtraheret sed ut eius iram effugeret et expectaret donec is leniretur ut ait Donellus ubi supra et propterea possedisse occupasse quia cum haberet animum ad dominum revertendi voluit possessionem alicuius rei adquirere ut in graciam domini rediret ut notat Duarenus hic

6 Rursus verba non faveat textus in l si servus 15 ff de publiciana nam respondet Cuiacius hic textum illum potius flecti in contrarium posse etenim cum J.C. ibi publicianam domino concedat perspicue ostendit ei sultam possessionem fuisse quesitam competit nam publiciana ei qui usucapere potest l i in l de his 3 § Marcellus ff de publiciana is autem qui non possidet usucapere non potest l l adquiritur 10 § fin ff de adquirendo rerum dominio et sequentibus nec publicianam habebit nec obstare dicit illa verba *et possessionem rei tradite per eum nactus non sim* putat enim referenda esse ad corporalem instantiam ut sit sensus quod licet dominus servi fugitivi non ceperit rei per venditorem tradite corpore incumbere ad hoc habebit publicianam. Verum hec interpretatio facile convincitur ex his que diximus in Re 1a hoc titulo quare dicendum est cum Duareno hic Ponponii verba non ita accipienda esse ut probent per servum qui in fuga est domino possessionem adquiri non posse, sed ita potius ut Ponponius dicat publicianam actionem domino competere si servus fugitivus aliquid a non domino comparaverit, etiam si possessio domino adquisita non fuerit nam ad hoc ut competat publiciana vera possessio non desideratur l si ego § partus ff de publiciana. Dominus autem per servum fugitivum non adquirit possessionem si ipse se liberum esse crediderit vel adversa[n]tem domino preparaverit ut diximus in precedenti

7 Nec obstat ius singulare receptum fuisse ut servus fugitivus a domino possideretur hoc enim admisso consequens erat ut reciperetur per eum sicut per alios quos habemus in provincia adquiri possessionem, cum per servos nostros quos possidemus possessionem nobis adquiratur et tandem verba insula non adiuvant ex textu in l servus et filius § fin ff de furti nam omissa interpretatione Ferreti hic

226

42

Sic n fin dicendu e sub a illa qd eniz videor possidere ad usu capione tantu mihi pficere Julianu ait, ita intelligenda ee ut post subu usucapione, coma aponatr ut sit sensus qd recep tu e ut intelligatr servus fugitivus ad usucapione possidere in favore domini vl possessoris ex Juliani snia admissum fuisse atq ideo n debere in eis per nissem rector querit.

Colu. 2. Si ex eis qui simpliciter eius duo
bus seqq. huius l. i.

N1 Cum pertineant hec ad eund. et unicum articulum merito et eorum interpretat. simul tractaminus. probat igr Ulpian. in hoc § siquis simpliciter eius quipure stipulanti sub condit. promisit inutilem actum stipulationis effectus demum observari et si quis ita stipulanti promitis dare intra calendas quintas hoc est quintidies ut explicat Contarius lib. 6 commentarior. ci. n. 3 vel ut ego cum heredibus sencio intra calendas sive primis dies quinti ab hinc mensis responderit se debitum datur eum nec hic non obligatur quoniam in stipulationibus consideratur congrua interrogationi subsequens responsio ut late diximus in l. et ius tate et § precedenti et promissor non respondit eodem modo quo interrogatus est quamvis rat. expressit Ulpian. inutilis quis non enim sic respondit ut interrogatus unde colligitur ad eius dicendum esse cum sane stipulanti sub condit. promissor pure responderit nam hoc casu is qui promittit et trahit stipulatio non condit. et cum aliquid adiicitur vel detrahitur stipulationi instat eam in utilem fieri § pena. inst. de inutilib.

N2 Obstat nam duo rei promittendi et stipulandi constituuntur l. i. eius atque § ff. de duobus reis et tamen ex duobus reis alter in dies vel sub condit. obligari potest l. ex duobus ff. eod. et quo efficitur tempore vel diei adiectis stipulationes non corrumperetur cum sit una eademque obligatio et stipulatio est l. 3 § fin. eiusdem l. sequens. et ff. eodem. et expressa interpretat. multis quam recendit Iason hic n. 3 et alia in l. si in 36 verb. displicet interpretatio Contrar. hic n. 6 existimantis in duobus reis non una verborum concept. et singulis separatim et diversimode fuisse interrogatis alterum pure sub condit. alterum quod fieri posse instat ex d. l. 3 et parum refert ad quod dico cum diversimode fuerint interrogati nihilominus si alter pure et alter in diem vel sub condit. obligatur. ~

N3 Verum quaeritur inutilis sit stipulatio si interroganti pure sub condit. vel contra respondeatur. ~ si die diversitas responsionis stipulatori placuerit stipulatio valet quoniam tunc alia stipulatio contracta esse videtur quod sumi dispositum est quod aut in ea complacentia procedit nova interrogatio et subsequitur nova responsio et tunc in virtute complacentiae et nova stipulationis promissor efficaciter manebit obligatus vel si ex intervallo promississet aut dumtaxat intervenerit acceptatio ex parte stipulantis et tunce videtur impossibile ut stipulatio contrahatur quoniam hic

ni aliter perficitur quam si precedat interrogatio et subsequatur interrogationi sub verbis responsio l. obligamur § verbis ff. de actionibus et obligationibus l. 1 § stipulatio ff. de verborum obligationibus et si interrogatio sunt conditionalis et responsio pura ... vicium in stipulatione manet etiam si approbatio sequatur et sequente valere ni debet cum difficultati ut occurrat Donellus ... ni considerat approbatus stipulatoris efficere ut ea sequuta ni plus neque minus continerat interrogatio quam in responsione continetur nam si qualitas aliqua ut puta dies vel conditio interrogationi adiecta in responsione detrahatur quod accidit cum sub conditione vel in diem stipulanti promissor pure respondeat si stipulator id ilico probet perinde habetur ac si dies vel conditiones ni accessisset namque in conventionibus ... dentur l. iuris gentium § quinto ff. de pactis l. certa ff. ... creditis l. modestinus ff. de solutionibus et verba nihil operantur ... proferentis voluntate ... l. 3 § ... ff. de actionibus et obligationibus ... si ... vice simpliciter stipulanti sub conditione vel in dies responsum etiam interrogationi dies vel conditio inesse intelligitur quoniam pura stipulatio omnia tempora dandi complectitur et quae dies vel conditiones stipulationi adiectam antecedunt et quae sequuntur ex quibus si ipse stipulator tempus in responsione expressum admittat ceteris interrogationis sue tempora removisse videtur et ... quod in responsione continetur propter rationes ... nuper relequisse.

Hec tamen arguta Donelli explicatio mihi nunquam placere potuit tum quia cum quis stipulatur sibi intra quintas calendas dare ni complectitur stipulatio omnia tempora sed duas taxat dierum calendarum et tamen si promissor responderit se ... daturum efficaciter manet obligatus si diversitas responsionis stipulatori ilico placuerit ut apparet ex textu ... tum etiam quia ... Donelli interpretatione stipulatio ni alia contracta esse videretur contra quam ulpianus ait textu.

Unde dicendum est cum aliquid additur vel detrahitur stipulationi sumo ... casum in ... si diversitas responsionis stipulatori ilico placuerit nihilominus tamen promissores efficaciter manere obligatum quia hic adsunt omnia ... propter que diximus in ... n° 7 ff. ... in stipulatione promissores iuris necessitate ... quia precedit interrogatio ... apparet stipulatorem habuisse animum adquirendi et promissorem obligandi

D. alonso quiles

193

obligandi est subsequi, respondendo quod ostendit promissor velle accipi[?] stringere eius qualitate interrogantis adiectam quod si statim stipulatori placuerit nihil est ab obligationis ortum quod impediat atque ideo merito Ulpianus ait non vitiari obligationem. Si diversitas responsionis stipulatori illico placuerit quod eo casu complacentia efficit ut omnia quae inde extiterint ac si alia stipulatio contracta intelligeretur ut considerat Marianus Socinus hic n. 4.

Adhuc tamen difficultates movere videtur quod tertia pars est stipulationis sicuti summa lib. § dictum ff de verb. oblig. credendo et tamen si quis in summa adiiciat vel detrahat stipulatio non vitiari probare videtur Ulp. in § si stipulanti huius legis quo fit ut consideranda videatur cum pure interroganti subdit promittit vel contra nam ut considerat Corasius lib. 6 commentariorum cap. n. 5 qui stipulanti subdit si navis ex Asia venerit pure promittit in utrumque casum hoc est sive navis venerit sive non venerit promittit quare in eo in quo datur concurrentium voluntatum concursus hoc est si navis ex Asia venerit valere debet stipulatio sicuti cum decem stipulanti tu 20 promittis in decem saltem stipulatio valet quamvis in excedenti quantitate vicietur. In qua difficultate glossa hic cui consentiunt plures ex antiquioribus et ex recentioribus Cuiacius Molinaeus et Equinarius existimant ibi in d. § si stipulanti coniungendum esse cum § praecedenti et quod ibi dicitur stipulationem valere si stipulanti decem tu quinque promittas intelligendum esse si diversitas responsionis stipulatori illico placuerit a quibus ego non inutilis discedo. Nam quod Ulp. ut probet cum stipulanti decem quinque aut contra promittitur in concurrenti quantitate stipulationem valere non movetur propter argumentum stipulationis rei deposcens quod licet oporteat concurrere summam at tamen manifestum est in maiori summa minorem inesse quae ratio etiam locum habet quamvis diversitas responsionis stipulatori non placuerit

D. Al. quilles, de la

et inde qa sequta conplacentia stipulatoris de quo loquitur noster tex in vis cum adiicitur dicendum est in i casu dicti § si stipulanti inquo decem stipulanti tu viginti promisisti contrahitur stipulatio in viginti qa ad hoc ut contraheretur in decem non erat necessaria nova conplacentia cum eas summas aprio fuisset stipulatus et tamen uerius consultus ait non esse contractam stipulationem nisi in decem denique facit tex in l inter stipulantes § si stipulante. quod hoc tamen ubi conplacentia nulla mentione facta docet iuris consultus in concurrenti quantitate valere stipulationes ~

Unde respondendum est cum aliquid adiicitur vel detrahitur stipulationi viciatam esse obligationem neque obstare tex in hoc § si stipulanti qa ibi neque additur neque detrahitur stipulationi de summe quae in stipulatione continetur quae diversae sunt nam cum stipulanti pure sub conditione vel conditionem respondetur non datur congruentium voluntatum concursus et utraque inqualitate obligationis et ideo obligatio corrumpitur nisi diversitas responsionis stipulatori illico placuerit at vero cum stipulanti decem quinque aut contra promittuntur in concurrenti quantitate interrogationi convenit responsio et stipulatio sustinetur l 26 titulo tex. qa in maiori summa inest minor l diem proferri 27 § si plures ff de receptis arbitris. l inter pares 34 § i ff de re iud. l si quis cum totum 7. ff de excep. rei iudicate l quocies 9 § de si maiores ff de heredibus instituendis l in toto 110 ff de reg. iur. et hornant et ubi les questiones expendunt Cob. Lib i variarum c 2 n 5 & c fin. n 7 Ant. Gomecius 2 tomo Variarum c 9 n 4 Verongarius in l pacta conventa c 2 n 27 ff de contrahenda empt. Meno. de arbitrariis lib 2 centuria i casu 47 n 6 ~

Nec obstat tex difficilis in § praeterea institutionum de inutilibus Ubi Iustinianus pro regula tradit inutilem esse stipulationem si quis ad ea quae interrogatus est non respondeat et constituit exemplum in eo qui decem stipulanti quinque promittit et in eo qui stipulanti pure sub conditione promittit atque ita ostendit harum stipulationum pariter inutilitatem

cum

eis. Unde cum eo casu quo stipulanti pure sub condicione respondetur prorsus inutilis sit stipulatio nisi diversitas responsionis stipulatori illico placuerit idque dicendum videtur cum decem stipulanti quinque promittuntur cum una determinatio non respiciens plura determinabilia pariformiter determinare debet l. las hoc in ff. de vulgari. Verius deleta interpretatione Duareni in paraphrasi ad hunc textum et ibi quoque Conani lib. 6 commentariorum c. 1 n. 9 et alia Donelli ibi n. 9 et lib. 13 commentariorum c. 36 et alii quas ibi refert et approbat ipse Baldus obligeruis dicendus est verissimus et quod dicitur in nostro textu valere stipulationem usque ad concurrentem quantitatem si stipulanti decem tu viginti aut quinque promittas neque obstare textum in d. § praeterea quoniam quod ibi dicitur inutiles esse stipulationes intelligendum est in excessu non in concurrenti quantitate ut ex communi docet Jason in d. § si stipulanti n. 6 Gomezius 2 tomo variarum c. 10 n. 5 quod sic ostenditur nam cum Justinianus prius tractat cum qui ad interrogata non respondet inutilem ac eius stipulationem esse facere casibus duos taxat intelligendum est quatenus ad interrogata non respondetur at cum qui stipulanti decem quinque promittit in concurrenti quantitate congrue ad interrogata respondet quoniam in maiori summa inest minor et consequenter stipulatio in ea quantitate valere debet ceterum in quantitate excedenti non respondet congruenter ad interrogata quo fit ut in ea vicietur stipulatio neque obstat aliud exemplum quo Justinianus utitur quoniam ideo prorsus stipulatio vicietur cum stipulanti pure sub condicione respondetur aut e contra quoniam in totum discordat responsio ab interrogatione conveniunt tamen haec exempla in eo quod in utroque ad interrogata responsum non est et in utroque corrumpitur stipulatio quatenus interrogationi non convenit responsio neque adhoc ut conveniant exempla requiritur ut in utroque prorsus inutilis sit stipulatio neque est perpetuum est ut una determinatio respiciens plura determinabilia pariformiter determinet l. 2 ff. de 1 ff. 10 quod multi explicat eleganter Baconius lib. 9 declarationum c. 1 n. 4 § 5[1]

Adhuc obstat difficilis Caii locus lib. 2 institutionum et ff.

obligatio ubi in eodem Justiniani exemplo respondet cum stipulanti
decem quinque promittenti prorsus inutilem esse stipulationem respondendum tamen
est non ideo tantum stipulationem ex ea lucrativa interpositam intelligendum
esse at non locum Caii de stipulatione honerosa quae alterius conventionis
firmandae ea intercessit accipi oportere quae etiam si in quantitate dissen-
sum sit ut puta quia stipulanti decem quinque promittente prorsus viciatur
quae tamen sic intelligendum et ad concordiam textus nostro reducendum in l. si
decem § 2 ff. locati cum communi quam restituunt Alciatus n° 10 Jason
n° 9 Donellus n° fin. hic Gomecius 2° tomo variarum c. 10 n° 4 quae in-
terpretatio optime convenit verbis Caii ait enim ille ut si creditor de-
cem solidos debitorem interroget et debitor quinque promittat hoc ordine
integrum debitum vacillare dignoscitur. Coniunctis si alia conventio non precessisset
inepte stipulator creditor appellaretur et inepte etiam promissor diceretur debitor
accedit eo quod in verbis statim sequenti Caius de obligatione loquitur quae ad eo
vastum fieri posset qui vere debitor est l. obligare 11 ff. de acceptilationibus
neque negotium eximunt illa verba integrum debitum vacillare dignoscitur
respondetur enim ideo Caius scripsisse integrum debitum vacillare quia cum
partes hoc egissent ut vellent precedentes contractum interposita stipu-
latione communire argumentum text in l. 7 § conventionales ff. hoc titulo in l. cum res ges-
tas § quod fere ff. de pactis et stipulatio fuisset nulla non potuit aliquatenus
post eam subsistere at quia ita quatenus debitum subiecta stipulatione non firmatur
ut vacillare dicitur. etc. N...

Si quis tamen minus admittat hanc interpretationem existimans la-
tius debitoris et creditoris nomen ad presentem actum stipula-
ut terit cum — tionis referre non inepte dici potuerit non probare prorsus inutilem esse stipu-
lationem. Ostendit integrum debitum vacillare quia diversa sunt nam inte-
grum debitum vacillat etiam si in aliqua parte constat si modo non in totum
valeat et nos non inficiamur in totum stipulationem non valere sed con-
tendimus saltem in concurrenti quantitate defendi quam interpretationem confir-
mare apposite simile exemplum petitum ex l. Graece 9 § illud ff. de fideiussoribus

Utique

vbi q. Vlpianus scribit eos fideiussores qui indueriores eas interea
... omnino non teneri ... ita accipiendum est ut prius fideiussorum
... sit ... exstimauit Accursius ibi quem sequuntur plures
... constat ex Iasone num. § si stipulanti num. 5 Corasio 2o lectio
... n. 11 Gomecio 2 tomi Variarum c. 17 n. 7 Cbb ... quamuis
... 2 § 6 n. 4 nam verius est fideiussores saltem in ea quan
titate quam reus principalis debet obligatos manere ut per text. in
l. ... 11 § fin. ff. de constituta pecunia l. rogatus 33 ff. man
dati l. si vltra 22 C. de fideiussoribus defendit ibi Baldus ...
... lib. 5 parergon c. 17 Menchaca controuersiarum illustrium c.
40 n. 6 Conanus lib. 6 commentariorum c. 6 n. 8 Duarenus in
parafrasi ad tit. de fideiussoribus c. 3 Fornerius lib. 3 ex electio
num c. 11 Sequinus lib. 8 controuersiarum c. 1 Tellus in l.
17 Tauri n. 105 Gutierez de iuram.to confirmatorio 1 p. c. 23 Sal
... lib. 2 rerum quotidianarum c. 3 n. 53 et plures adducti ab
Hilbaldo ... in notis ad Donellum lib. 5 commentariorum
c. 48 litera i. quorum opinio confirmatur ex l. 7 tit. 12 p. 5a
Neque superioribus adversatur text. in l. si ita stipulatus 120 ff. hoc
tit. nam respondendum est cum Duareno et Donello ibidem Cona
no lib. 6 commentariorum c. 4 n. 5 Cella lib. 1 ex electarum c. 2 Papini
anum ibi nequaquam disputasse utrum stipulatio ita concepta an summam
centum aureorum daresponderis consistat si ea summa centum aureorum non
sint ... ... voluisse idem stipulatum nullo casu conditionalem
... ... ut ostendat et ... ex se ... et ... ita ratiocinatur
... ... maxime ex ... ... et ex mente contrahentium
subintelligatur ille sermo si modo ea summa centum aureorum
sit ... illa conditio ... induceret non potest cum statim p
... natura aut vera sit aut falsa neque ullo casu stipulatum
suspendat nam si vera est ... stipulatio consistit si
falsa evanescit ad quam ... sermo non ... futurum ... absens. 52

Valenz

tpis referatur responderit interr stationis habere l3 si strahen
tes rei veritates ignorent l dito 100 hoc est qd si pergas quæ
rere an in illa stipulat. hic resumas centum aureorum dare spon
des et audiatur ille sermo si modo centum aureorum sit qd Pro
ponianus inexplicatum reliquit dicendus e distinguendum esse
an stipulatio ex causa lucrativa interponatur tunc enim non pau
dit l si verbus 107 § qui quinq ff de legatis i an ex causa one
rosa et tunc ex verosimile strahentium mente sub intelligitur
ut stat Cotta d silve ex decetarum c 20

Si adhuc movet difficultatem qd si cum stipulanti decem vi
ginti promittuntur stipulatio in concurrenti quantitate subsistit
l3 si diversitas responsionis stipulatori illico ii placeat qm inea datur
strahentium uniformis consensus propter eas ratione dicendus videtur
batur stipulatur in recepta promitti dare intra calendas quintas
valere l3 si promissor se idibus daturus polliceatur cum in hac specie aequa
litas obligationis si cuius dies dus taxat immutetur et in tpe. tpis a
illud qd brevius sit comprehendat l miles ita 41 iuncta gl.a ibi in l.
ff de militari lit.o et ad interpretatione tex in l 4 § 1 ff de statu liberi
observat faber lib 6 coniecturarum c 12 et tm Ulpianus in hoc § signi
simpliciter probat hanc stipulatione inutiles esse nisi consentiente con
placentia sequta sit verus cum querimus an stipulatio valeat si
diversitas responsionis in tpe constat inspiciendus est certio an
in longiores diem promissor dationes distulerit veluti si stipulan
ti intra calendas sibi dari promissor si idibus daturum pollicea
tur tunc enim stipulatio inutilis e nisi diversitas responsionis
stipulatori illico placeat qa ii datur uniformis consensus ad stipula
tione necessarius cum neq stipulator vellit date differri ultra di
em stipulat. comprehensam neq et promissor vellit ante eum diem
teneri in quem dare promisit et in ea spe accipiendus e 41 nostri
an v interrogatio longius tpis complectatur quam in responsione sineret

Oo

et eo casu forma stipulationis diligenter attendenda est nam si ita interrogatio concepta sit promittis mihi dare idibus et promissor se calendis daturus spoponderit stipulatio inutilis est ut contra Alex. et Donell. hic n. 7 ceterum si stipulator maiorem numerum dierum stipulat. complexus est veluti si ita dicat promittis mihi dare intra decem dies et promissor se intra quinque daturum responderit stipulatio valet ut eius Romanus defendit Iason hic n. 3 Valentin. lib. 9 declarat. 7 in 7 quamvis contrarius opinetur Alex. hic n. 1 Mantica lib. 19 de tacitis conventionibus tit. 10 n. 17 et discriminis ratio in eo consistit quoniam tempus in stipulat. expressum non est alterius sponsionibus at vero in postmemori responsione tempus interrogat. complexum est alterius temporis complexiuus nam in decem quinque continentur et ideo ex reg. nostri § si stipulanti valere debet stipulatio ut consideravit Iason ubi supra etc.

Quod vero est in summis ideo et inter personis observatur nam si stipulanti Pamphilus tu Pamphilus et Stichum promittas in Pamphilo in quo datur uni formis consensus stipulatio valet in Sticho de quo promissor interrogatus non est vitiatur ut constat ex nostro § 2 si mihi ubi Ulp. casu ratio exprimitur quod enim tot sunt stipulationes quot res in stipulatione deducuntur l. stipulationes debemus 29 l. ubi autem 75 § qui sortes l. quod dicitur 86 l. inter 137 § fin. l. pluribus 140 hoc tit. quemadmodum etiam tot sunt legata quot res in legato exprimuntur l. 2 l. 9 ff. de legatis 2o cumque quodammodo consistant duae stipulationes alia Pamphili utilis alia Stichi inutilis et utile per inutile non vitiatur in his quae separationem recipiunt l. proprius § ff. communia praediorum l. actinus 11 § ult. ff. de constituta pecunia l. rogatus 33 ff. mandati l. usuras 20 l. placuit 29 ff. de usuris l. sive generali 61 ff. de iis querendum ff. de eo loco l. sancimus 53

39 v. Si qui autem C. de donationibus

Quod autem dicimus tot esse stipulationes quot res in stipulatione deducuntur. Verum est non illius attento verbi intellectu ut perperam existimarunt plures quorum meminit Aquilinus hic n. 2 mori expellit [illegible] verba dicunt quodammodo sunt stipulationes iuxta doctrinam glossae in l. 1 verbo quodammodo ff. de verborum obligationibus. Sed ex proprietate sermonis ut constat ex d. l. scire debemus ubi tot esse stipulationes iuxta glossam in l. mercis apellatio ff. de verborum significatione. Et defendunt Iason n. 1 Socinus 2 in d. § Sed si mihi cuius verba negotium non exhibent quoniam ideo Ulpianus ait duas quodammodo esse stipulationes quia cum de Sticho nulla interrogatio processerit nullaque celebrari propria stipulatio potuit quo ad effectum tamen ut donatio si egrediatur legitimam summam insinuatione indigeat una censebitur etiam si plures res complectatur d. l. sancimus § si quis autem C. de donationibus. Sequuntur plures relati ab Aquilino hic n. 8 Gomecius 2 tomo variarum c. 8 n. 7 ~

Sed ad illius superiora destare videtur textus in l. inter stipulantes 83 § si stipulante ff. de verborum obligationibus ubi si stipulanti Stichus aut Pamphilus tu Pamphilum promiseris, respondent iuris [illegible] in utilem esse stipulationem respondendum tamen est inter has stipulationes multum interesse. nam cum stipulanti Stichum et Pamphilum Stichum promittit duae quodammodo sunt stipulationes alia utilis alia inutilis ut dicitur in d. § Sed si mihi at vero cum stipulasti Stichum aut Pamphilum Pamphilum duntaxat promittit una tantum est stipulatio quia enumeratio specierum disiunctivo modo facta non facit plures stipulationes sicuti neque plura legata l. cum illud 2 § ff. quando dies legati cedat ubi eleganter prosequitur Cuiacius quo fit ut cum de illa sit responsio pura ad interrogationem alternativa stipulatio valere non possit ~

Verum

Verum superest adhuc scrupulus noxeus in alternatiui promissoris sic electio regulariter in alternatiuis pertinet ad debitorem ut det quem ipse velit. l. plerumque 10 § fin. ff. de iure dotium. Dicendum videbatur valere promissiones factas de Sticho quasi ab initio eum promissor elegerit maxime quia stipulator eo animo est ut Stichum aut Pamphilum quem promissor voluerit consequatur quare si promissor Stichum spoponderit valere debet stipulatio cum in mente et verbis formis concursus et stipulator habeat quod voluit, huic tamen difficultati occurrendum est cum Conano lib. commentariorum ci n. ubi eleganter ostenderat longe differre in superiori specie interrogationes ares promissione nam cum quis stipulatur Stichum aut Pamphilum licet si unus tantum sit in solutione utrumque tamen ad obligationem venit l. si duo res ff hoc tit. et ideo et si alter ante moram debitoris decedat alter tamen in obligatione manet l. si in emptione 34 § si emptio ff de contrahenda emptione l. Stichum 95 § i ff de solutionibus quod secus esset si Stichus tantus promissus fuisset isque ante moram decessisset nam tunc promissor liberaretur l. si Stichus 33 ff eodem. Rursus quia si alter stipulatoris ex alia causa lucrativa efficiatur alter debetur l. si Stichus 16 ff hoc tit. quasi vis obligationis evanesceret si acquisitus dumtaxat in stipulatione fuisset deductus l. si rem 31 § ... ff hoc tit. l. qui decem 72 § Stichus ff de solutionibus in summis tamen aliud placuit nam si stipulatori decem aut viginti decem promittantur stipulatio valet l. § si stipulante ... quoniam in maiori summa inest minor ut constat ex ... § si stipulanti at vero in una specie alia non continetur ut omnes admonent ... § si stipulans ... et Conanus ubi supra.

Explicaturus horum iurium de ... attento iure communi nunc reliquum est ut discutiamus quid in eorum speciebus attento iure Regio dici oporteat et quidem si stipulante

puxe promittere sub diverso aut contra si non agatur p[ro]ut esse debe-
henda stipulatio existimo promissores efficaciter manere obligatum
post leges 2da tt^o 16 lib^o 9 recopillationis nam ut diximus in
§ cum interroganti pure promissor sub diversum respondet aut contra
intelligere se habuisse animum obligandi cum qualitate in res-
ponsione dicta ut cum aliis docet Marianus Socinus in
nostra § si quis simpliciter n° 2 et per legem Regiam simul
ad § apparet promissores se obligare voluisse manet obligatus
nam exigitur congruus sensus et ex parte stipulatoris ut notat Par-
ladorius lib 2° rerum quotidianarum c 3 n° 26 ceterum si obe-
hentes vellent stipulationem inire verissimam conserent stramo
sententiam Gregorii in l 2 6 tt^o 11 p^ta 9 Gomezii 2° tomo variarum c
9 n° 7 ubi recte advertit quod si decem interroganti viginti pro-
mittentur promissor in viginti manet obligatus quemadmodum si
stipulanti Stichum promissor se Stichum et Pamphilum daturum
responderit nam hodie utrumque debuit. addo Diego Ita valebit
tre stipulatio cum Stichum aut Pamphilum stipulanti Pamphi-
lus promittitur ut docet Acebedo in d l 2^a gl^a 1^a n° 9 ∾

Tractatus de divi[si]duis et indiviuiduis stipulatio-

nibus hoc est de liberis obligationibus anno domini 1612

Nulla est in toto Iuris civilis volumine difficilior spino-
sior ve tractatio quam ea cuius explicandae aggredimur tum
propter incurrentes Iuris Auctorum sententias quae prima fronte pugnare
videntur tum propter arduam et confragosam ipsius rei tractatum tum
denique propter perplexas et salebrosas quaestiones quae passim subori-
untur quibus cum in animo habeant breviter et enucleate de his nobis

nobis

[...]bus discutere singulas quequi non possumus. Dum rerum duntaxat capita attingamus. qui autem fusiores disputationes desideret adeat Cabalinum in tractatu de dividuis et individuis Petrum gregorium in suo sinta[g]mat[e] lib. 5 c. 3 Gomecium 2° tomo Variarum c. 10 Conanum lib. Commentariorum c. 2 Equinarium in suo erudito tractatu de dividuis et individuis obligationibus Duarenum lib. 1 disputationum anni[versariarum?] Variarum c. penult. Vaconius lib. 5 declarat. 72 Donellum lib. [...] commentariorum c. 6 Otomanus lib. singulari questionum illustrium c. 13 cum seqq. Goveanus in l. 1 § si usus fructus ff ad leg. falc. Carondas lib. 1 verisimilium c. 21 fabrum lib. 3 coniecturarum c. 7 Par[...]adorius Lib. 1 rerum quotidianarum c. 6 Castellus lib. 1 de usufructu c. 31 Caballot practicarum questionum c. 76 qui uberrime de dividuis et individuis obligationibus disputant. nos autem ea que magis e re vestra futura speramus seqq. capitibus complectemur.

caput Im. quid sit dividuum et individuum. et quatenus aut quomodo res dividantur ad interpretationem l. xs-

in l. 2° in princ. et in § et harum in l. stipulationes non dividuntur 72 et in l. in executione eodem hoc titulo et declarantur lex in stipulationibus [...] cum l. cum stichus 29 ff de solutionibus que pugnantia dicere videntur. hoc titulo de verborum obligationibus anni 1612 anni

54 ff. 55

ff de Verb. obligationib. l. 2 cum aliis

Stipulationum quedam in dando quedam in faciendo consistunt l. 2 ff hoc tt. § fin. inst. eo tt. quedam praeterea mixtam causam habere videntur l. quasitis 32 § cum servus 32 ubi Bar. et not. ff de conditionibus et demonstrationibus l. si statu libera 6 § fin. ff de statu liberis quod non obscure insinuat consultus in l. 3 ff de actionibus et oblig. eam tamen Paulus in d. l. 2 expresse non meminit quod sub simplicibus continentur ut ... ibi in l. si ita scriptus 13 de liberis et posthumis in l. Clemens 21 ff de heredibus instituendis facit ... in § i inst. de actionibus et conducunt quae late prosequuntur fortunius in l. gallus § et quid si tantum n. 99 ff de liberis et posthumis Tiraquellus in tractatu le mort de clausula § 5 2e partis an. 7 Ob. de sponsalibus 2a pte c. 8 § 3 n. 9 Claudius prateius lib. 6 Sinias generalium tt. 6 c. 62. Nº

Harum autem stipulationum summa divisio quae ad insti-
tutum attinet in duo genera deducitur ut quaedam dividuae quaedam individuae sint d. l. 2 § et harum dividuae dicuntur cum id quod in obligationem deducitur dividuum est individuae cum quod individuum in obligatione versatur nam dividuitas vel individuitas stipulationum pro conditione earum rerum quae in obligatione continentur estimatur l. stipulationes 72 ff hoc tt. docet communis quam restituit Jason ibi n. 3 sequuntur Carondas in d. § et harum Donellus lib. 15 commentariorum c. 6 Guinarius lib. i de dividuis et individuis obligationibus c. i Gomecius 2o tomo variarum c. 10 n. i nec enim mirum nam et alias videmus actiones et obligationes inter mobilia aut immobilia secundum naturam earum rerum quae accommodantur computari l. si adversus vendas 7 C. de p. dijs minorum notat Panormitanus in c. nullus n. 3 de rebus ecclesiae Alciatus in d. § et harum n. i Tiraq. de retractu lignagier § i glo. 7 n. 8 Pinellus in R.a i p.te n. 33 C. de bonis maternis. Nº3

Plane dividuum dicitur id quod divisionem admittit l. in executione 85 ff hoc tt. divisio vero aut non aut per partes fit l. in stipulationibus 54 ff de V. O. numerus in unitatum collectio ut notat Vasconius et Aristoteles au

pretate confirmat lib. 9 declarat. c. 1. n. 1 porro partes aliæ p diuiso aliæ p indiuiso intelliguntur l. si quis fundum 43 ff de adquirenda po. l. Meuius § duobus ff de legatis 2° p diuiso dicuntur discretæ et separatæ quæ inspici tangique possunt quæ et cum interdum certæ accer. hendo dicuntur quo eius seorsum positæ sint oculis cernuntur l. placet 26 ff quibus modis usus fructus amittatur l. ad certam 6 ff de seruitutibus ubi notat Cuiacius in recitationibus ad Paulum et his partibus utimur in Iudicijs diuisorijs familiæ erciscundæ et comuni diuidundo inque cum de comunione vitanda tractitur l. 1 ff familiæ erciscundæ l. 1 ff comuni diuidundo partes realiter et vere separantur et aliæ ab alijs naturaliter diuiduntur l. non possumus 7 ff si pars hereditatis petatur § penult. instit. de offi. Iudicis. partes vero p indiuiso quarum Iuris consultus meminit in l. 4 ff de emptione dicuntur quæ indiscretæ et confusæ sunt neque subiiciuntur oculis sed mente et cogitatione percipiuntur l. si ser bus 9 ff de stipulat. seruorum quales sunt quas habent socij in re comuni interim dum societas durat vel heredes antequam ad Iudici um familiæ erciscundæ accedant nam diuisio quæ inducitur interea est per leges duodecim tabularum de quo in l. 1 C si certum petatur in l. 1 et 2 C de hereditarijs actionibus non fit in partes discretas sed potius in partes intellectuales et l. non possumus neque earum usus sine esse [illegible] nam ut recte ad[?] vit Donellus lib. 15 comentariorum c. 6 harum partium vtilitas animaduertitur in emolumentis et fructibus rei comunis quæ p portione harum partium quasi intellectu percipimus corporibus inter so cios diuiduntur l. in stipulationibus 99 § 1 hoc et ubi Iuris consultus ait multum interesse an species hoc est corpora certa et determinata ut puta Stichus et Pamphilus an corpora incerta et indeterminata ut puta duo homines in stipulatus deducantur nam si species in obligatione veniunt per partes non quidem discretas sed intellectuales inter plures condominos aut heredes corporum diuisio fit et nos quoque [illegible] partes in eis sequimur quamquam in seruo stipulatore 56

aut hereditate habet at v° si genera in obligat.e deducantur
n. dividuntur per partes singula corpora sed per numerum divi
sa in solidum dominis aut heredibus queruntur l. si centum 117
ff. hoc tit. N. 9

Cuius differentie ratio in eo consistit quia cum species deberentur
n. potest fieri ut citra alterius iniurias et captiones nu
mero fiat divisio nam si ubi gratia Stichus et Pamphilus in sti
pulationem deducantur et unus altero melior et peior inve
niatur veluti quia Pantomimus sit qui habeat paratissima sig
na ad omnes significatus verborum et affectuum l. Titius 45 ff. de
actionibus empti iniquum esset hunc servum peiorem alteri ex
dominis vel heredibus praestari et alteri vilem forte et exigui pretii
servum persolvi quare ea suma cum ratione institutum est singulis
dominis vel heredibus cum species deducte sunt in stipulatione de
bere partes deberi diversa ratio est quando genera promittuntur quia cum electio
debitori potestatem habeat et facultatem solvendi quos homines voluerit
l. qui ex pluribus 106 ff. hoc tit. homines in genere promissi eius esse
estimationis esse iudicantur ut notat Cuinarius in d. l. in stipula
tionibus quapropter facilius esse putaverunt veteres in obligatione generica
numero potius quam per partes divisionem fieri ita exigente et promissoris
et creditorum utilitatem ~~utilitas autem~~ d. l. cum Stichus 27 ff.
de solutionibus utilitas autem inde cernitur quia per hanc divisionem
que numero fit n. coguntur in communiones incidere que solet
rixas et contentiones excitare l. cum pater § dulcissimus ff. de le
gatis 2° neque iudicio divisorio opus habent argumento textus in l. 1 ea que
C. familie erciscunde neque in hac divisione ulla iniquitas aut in
equalitas animadverti potest nam si ~~servum~~ forte promissor ser
vum peiorem uni ex creditoribus solverit n. ideo alteri iniu
ria fit cum debitoris arbitrio permittatur homines quos volu
erit prestare et si meliorem uni prestiterit hunc prestat quia vult

n. 9

 Carrera

200

ni q̄ obligat. cogebatr ut sciderat Donellus hic n. 25
ff obstat & l. desierit in l. cuj Stichus 27 ff de solutionib.
in Vlp. idemq. ē ubi Ulpianus docet decem hominib. genera-
liter promissis divisiones per partes fieri oportere neq. admitti potest
interpretatio Accursij ibi qui verbo homines existimauit hos illum
intelligendum eē de decem hominibus specialiter designatis nam qu
ajus eam interpretatus admittat & sibi ad scribat. Robertus lib.
1 receptarum lectionis c 36 eam tamen optime argumentis convincunt Cujacius
lib 19 observationum c 24 Donellus in d l in stipulationib. n 23 qq.
Et si conetur satisfacere idem Robertus lib 2o animadversionum c
21 frustra tamen ut addit Cujacius sub nomine Mercatoris lib.
2 notarum c 21 neq. præterea audiendus ē Cujacius qui d lib 19
observationum c 24 et in d l in stipulationib. asserit mendosam
eē literam dictae legis cuj Stichus et desiderari negationem in Vlp. &
idemq. ē quod ociose abundat in Vlp. precedenti in pandectis Floren-
tinis ita legitur ni alteri Stichus alteri Panphilus sol
ui n potest atq. ita opponatur hanc 2am negationem tollendam et in Vlp.
sequentem transferendam eē de eius audaciam merito reprehendit & a Iuris
principijs alienam eē ostendit Robertus lib 1 receptarum lectionis c 36
et lib 2 animadversionum c 21 Donellus in d l in stipulationib. n 23
neq. rursus ferendus ē Carondas in notis ad d legem cuj Stichus.
qui existimat versiculum aut communi servo legendum eē negative in
hunc modum. nisi communi servo Decem homines dari promisit quam
lectionem in vetusto C. manuscripto se invenisse profitetur ~

n 6 Unde interim dum alia meliora occurrunt dicendum ē cum Do-
nello in d l in stipulationib. n 23 facile intelligi posse d legem
cuj Stichus si versiculus idem ni assertive de interrogative legatur ut
sit sensus quod cum Vlp. docuisset quod si communi servo Stichus & Panphi-
lus promissi sunt per partes indistinctas inter dominos divisio fit 57
quaerat nunc id idem dici oporteat siquis aut duos Stichos aut decem

— De Verb. obligatoribus —

D. Alonso R. Pamphilos aut homines decem communi duorum servos dare promisit et in l. nas ambigua rat. subiungat ni cur putet idem esse

decem. quod cur in disceptat. vocari possit quia sit ambigua vox est decem homines quem admodum denarii et utrius q. rei dimidium duobus modis intelligi posset divisum vel non vel in partes. huic questioni respondet in l. quod in numis duntaxat in nummis oleo ac frumento et in alijs que communi spe continentur et in genere suo functiones recipiunt et genera sunt non fieri oportere quia hoc stipulatoribus et promissori ulsus e unde colligitur differre obligat. generis ab obligat. speciei et genera non species per partes dividi et sequente in stipulat. duorum Stichorum aut Pamphilorum per partes in stipulat. decem hominum divisiones non inniri debere quam collectionem Ulpianus vel ut notissimas pretermisit quod et alias moris fuisse Iulii observat Cuiacius pertr. ibi in l. qui usumfructum ff. hoc tit. d.

7. Individuum seu indivisibile dicit quod ingenio decerni non potest stipulationes non dividuntur § 2 ff. hoc tit. Verum ut aliquid individuum dicatur non sufficit in partes divisum non esse sed et per terra exigitur ne recipi sit in eo que differunt hee voces individuum et indivisum nam individuum potentiam removet et ad divisionem expres. e significat l. 2 § et ham ff. hoc tit. indivisum vero appellatur quod licet possit dividi adhuc tamen divisum non est ut ad Ulp. Eginarius lib. i de dividuis e i. licet interdum etiam indivisum pro individuo accipiatur l. via itineris ff. de servitutibus l. si amplius 26 § fin. ff. de legatis i. sicuti per contrarium dividuum aptitudinem et potentiam denotat et dicitur quod divisiones admittit quam vis non dum eas receperit divisum vero appellatur cum potentia et aptitudine ad actum deducta res in partes divisa e l. si filia 20 § si pater ff. familie erciscunde cui adde Gomecium in l. 17 tauri n. 21 Antonius Faber de homoribus practicorum 2 p. decad. 42 errore d.

D. Ferrus

Carrera

201

Diximus quae obligationes dicantur divisae quae indivisae nunc observandum est in execut. obligationis hoc est in petit. et solut. in quibus eius executio diversi[illegible] quatuor casus inveniri in executione quorum primus hoc est nam quoddam est divisum solut. et petit. quod et per partem peti et per partem a pluribus heredibus promissoris solvi potest veluti si quantitas pecuniae debeatur nam et petitio et solutio pro portionibus hereditariis dividitur dicta lege in exe cut. § si species l. si ita 49 § quod si duo ibi habuerit quidem decem quae ipso iure non debuit ... ff de fide iussoribus l. lex 23 C familiae ercis cundae l. 1a et 2a C de hereditariis actionibus l. 1a C si certum petatur quoddam est indivisum petit. et solu t. quod natura sua partis petitionis et praestationis non admittit veluti si servitus debeatur l. 2 § et harum l. stipulationes non dividun tur ff hoc est ut si testator aliquod opus fieri iussit nam ope ris effectus in partes scindi non potest dicta l. ... § in execut. § 2o ... explicat Vaconius lib. 3 declarat. 72 n. 8. aliud est di visum petit. indivisum solut. cuius petitio dividitur solvi tamen nisi solidum non potest quod contingit cum quis hominem incertum sti pulatus est nam quamvis homo iuris intellectu divisus sit et natu ra sua hoc est aptitudine et capacitate partis praestationis recipiat dicta l. 2a § et harum solvi tamen nisi solidus non potest dicta l. in execut. § pro parte l. si stipulatus § quid decem ff de solutionibus. aliud denique indivisum est petit. solut. vero divisum quod solidum petendum est licet in solut. admittat sectiones veluti si emptor de evict. conveniat nam omnes venditoris heredes laudare tenentur ut defensioni ad sistant omnesque debent subsistere et quolibet eorum deficiente ceteris subsistere nihil prodest dicta l. in execut. § in solidum nam venditio cuius indivisa natura est in solidum defendi debet l. cum ex ca. 139 ff hoc est quod etiam accidit cum obligat. dandi certum

57

pecunias aut sine pena id recta e nam quamvis unus ex heredi
bus solverit nihilominus si coheres in solut. cessaverit pena committetur l. stipulationis 9 § fin. ff hoc tit. l. heredes 25 § ad iis
curis ff familiae erciscundae

Illud denique pro huius capitis pro coronide observandum est in-
dividuitatem vel a natura rei induci vel a lege vel ex
partium convent. a natura rei quando seclusa legis prohibit. ipsa rei
natura divisionem non admittit l. 2 § et harum hoc tit. a lege quando
quae in obligat. veniat partis prestation. natura sua recipit propter legis
tamen censuram nisi tota detur stipulationi satis non fit d. l. si sti-
pulatus 9 § 1 ff de solutionibus. ex voluntate partium quando uno
ex heredibus contra faciente omnes obligatos manere partes
voluerunt l. 9 § fin. ff hoc tit. nam alie individuitatis species
quas confingit Bart. in d. l. stipulationes non dividuntur n. 18 et
seqq. ad institutum nostrum minime pertinent ut ostendit Equi
narius lib. 1 de individuis c. 2 ex quo generaliter asserendum est
omnes res sive corporales sive incorporales quae in stipulation.
deducuntur divisionem recipere nisi natura rei lex aut conven
tio partium obstat nam et si omnia incorporea quomodo
motus et plura ex corporeis in partes discretas dividi ne
queant dividuntur tamen in partes intellectuales ut notat Al
ciatus in d. l. stipulationes ex n. 4 ff hoc tit.

CAPUT SECUNDUM D

e obligatione praestandi certam quantitatem quae petitione et solutione divi-
dua est ad instar tamen ex in l. 2. § et harum in princ., in l. viii. secun.
85. versi. 1. et per ff Doctr.

Collige ex his Iuribus stipulation. praestandi certam quantita
tem in petit. et solut. sectionem admittere quod etiam colligitur

ex l. nam & ss fur 13 § si seruus ff de reb. creditis in l. si stipulatus 9 § i in l. Stichus 29 vers. et in nummis in l. si iscui nummos 94 § sin autem ff de solutionib. in l. fin C. deposit. et facit tex in l. Seio 11 ff de annuis legatis ibi cum tam labor quam pecunia diuisiones reciperent quae verba exornat Menochius de Arbitrarijs lib. 2 centuria 3 casu 223 vnde colligit fulgosius in l. quidam existimauerunt ff si certum petatur creditorem etiam in vitum compelli posse partem debiti recipere dum modo ea pars non sit nimis minuta secundum Decius et Alciatus ibi n. 12 idem Alciatus n. 14 Corrasius n. i in d § et hanc Cumanus in l. stipulationum 5 § fin. n. 10 ff hoc tit. pro qua sententia vltra tex in d l. in executione vers. in species expendi solet tex in l. permittendum d. ff si pars hereditatis petatur in l. quidam existimauerunt 21 ff de reb. creditis deinde facit d l. 2 § et hanc vers. quaedam partis d l. in executione § pp. tex in l. si stipulatus 9 § i ff de solutionib. quibus locis iuris consulti instituunt inter differre obligatus quantitatis ab obligato generis quod cum quantitas debetur qui partem debiti soluit pro ea parte liberationem acquirit at vero debitor generis etiam si pro parte soluat nihilominus in solidum tenetur quae differentia vt procedere possit necessario dicendum videtur debitorem pecuniae per partes soluere posse etiam inuito creditore debitorem vero generis non posse alioquin enim si superiora iura de creditore consentiente intelligerentur nulla esset differentia inter debitorem generis et pecuniae cum consentiente creditore in vtroque casu partes solui potuissent argumento tex in l. 2 § i ff si certum petatur. rursus facit nam ex l. duodecim tabularum aes alienum diuiditur inter heredes pro portionibus hereditarijs et vnusquisque pro ea parte pro qua heres est soluendo liberatur l. i C si certum petatur l. si tutor 49 § quod si duo ff de fideiussoribus at iniqua fuisset legis duodecim tabularum diuisio cum

Carrera

creditoris Ius lederet si particularis solutio que in per
sonis heredum admitti in persona defuncti non habuisset locum
quoniam conditio obligationis ex persona heredum inmutaretur
contra reg. textus in l. 2ª § ex his ff hoc titulo quo fit ut fateri opor
teat etiam defunctum pro parte soluere potuisse. ultimo ius expres
dispositum textus in l. si et servum q. § i ff si quis cautionibus, ubi in
terposita stipulatione de pluribus servis iudicio sistendis quatenus Iuris
consultus stipulationis causa est omnis si unus ex servis status non fue
rit quoniam verum est omnes status non esse. verum si grata offeratur pe
na exceptione doli submouendum qui ex hac stipulatione experi
tur. unde apparet creditorem compelli partem debiti recipere preter
ea urget textus in l. in commodato 17 § duabus ff commodati ubi pro
bari videtur creditorem a debitore inuito partem debiti exigi
re posse quo fit ut idem ex contrario recipiendum sit ut possit
debitor inuitum creditorem compellere partem debiti recipere cum
quod actori sit multo magis reo licere debeat l. non debet ff de
reg. Iuris de reg. facit textus in l. in his § § si duos ff de so
lutionibus ubi probatur eum qui duos fideiussores adhibuit ita
soluere posse ut unus liberetur qui textus dupliciter solet
ab interpretibus accipi primo modo ut loquatur quando inter debitorem
et creditorem hoc actum est ut unus ex fideiussoribus
liberetur alter vero in obligatione permaneat 2º modo ut
intelligatur quando repugnante creditore debitor ita soluit ut unus ex fide
iussoribus cui gratificari voluit liberetur ex qua expositione quatenus con
stitutus particularem solutionem inuito creditori fieri posse.

Contraria tamen sententia nimirum creditorem compelli non posse partem 2
solutionis admittere placuit Bartulo et communi quam restituit
Gomecius 2º tomo variarum c. 10 n. 3 Nebus auctoritate de pignoribus 2ª parte
membro 3 § principalis an. 17 tiraq. de retractu conventionali § 1

q. f Socinus reg. 106 Cbb. lib. 2 variar. c. 18 n. 4 ... et in n. 4 Duenas reg. 158 Duarenus et Cuiacius in hoc § et har. et ibi Donellus n. 11 et late in d. l. quidam existimauerunt ff. de reb. credit. Garm. lib. 6 selectar. c. 16 Conan. lib. 6 comm. variar. c. 12 n. 12 Morla in Emporio tit. 8 q. 8 Faquineus libro controuersiar. c. 59 pro qua sententia facit text. in l. obsignat. C. de solutionib. in l. fistulas 76 § qui fundus ff. de contrahenda emp. et l. Julianus § offerri ff. de actionib. empti in l. qui pignoris ff. de pignorib. 2 facit text. in l. tutor 41 § Lucius ff. de usuris ubi Modestinus respondet propter obsignationem minoris pecuniae quam debebatur non impediri usurarum cursum si non hoc actum est ut liceret debitori particulatim soluere. 3 urget text. per arg. ab speciali in l. 4 § penult. ff. de statuliberis neque satisfacies si dixeris fauorem libertatis in eo consistere ut quamuis conditio indiuidua sit l. cui fundus § ... ff. de conditionib. et demonstra. nihilominus heres cogatur per partes fauore libertatis recipere quoniam Juris consultus non probat conditionis fauore libertatis scindi quod neque docere potuit quia et si conditio diuideretur libertas tamen quae indiuidua est non possit pro parte adquiri l. duobus 30 ff. de liberali ca. et illud magis heredem compelli pro parte fauore libertatis recipere et indiuiduitati conditionis non ... in particulari recept. et in eius implemento ut sit conditio non intelligatur impleta nisi tota pecunia detur. 4 facit concurrens ratio nam qui soluit partem debiti alterius partis solutionem differt at creditor non cogitur differre solutionem alicuius partis quae ei pure debeatur l. 1 cum similib. ff. de conditionib. et demonstra. nam minus consequeretur si exactionem differret § plus inst. de actionib. accedit eo quod particularis solutio plura incommoda affert l. 3 ff. familiae erciscundae ~

Neque haec sententia retenta quo quam obstant in contrarium adducta nam ad 1 ex l. in execut. § 1 species ff. hoc tit. respondetur quod dicitur

Carrera

obligat. quantitatis petit. et solut. est dividuas ita accipi oporte
re ut possit stipulator agi minuere in invito vel ab uno ex here
dib. p parte petere et extra promissor creditori decedenti vel
uni ex eius heredib. p parte solvere valeat et p parte solu
ta liberatio contingat n. vero ita ut significet promissorem invitu
compelli posse p parte solvere aut invito creditori particularem
solutionem fieri posse ex. rursus n. obstat tex. in l. permittendum
ff. si pars hereditatis petatur in l. quidam existimaverunt ff. de rebus cre
ditis nam respondendum e. casu precare indecitore qui confitetur se par
tem debere nam cum is p iudicato habeatur quo ad eam partem
l. i. ff. de confessis l. post rem iudicatam ff. de re iudicata cogitur cre
ditor eam partem recipere q. ad offic. pretoris pertinet litem minu
ere d. l. quidam existimaverunt maxime q. cum in iudicijs or
dinarijs pretores n. cognoscerent sed iudices litigantib. darent l. i. ff.
de iurisdict. omnium iud. l. placet C. de sedaneis iudicib. uniti
que late observavi in l. a divo Pio ff. de re iudicata absurdum
eet p ea pte iudicem dare cum in confessum nullae sint partes
iudicis l. q inde 25 § fin. ff. ad legem aquiliam neque negotium
facit si cum Alciato obiicias ex superiora meliorem ee condit.
negantis quam confitentis nam respondet Duarenus in d. § et harum
id quoque locum habere in eo qui totum se debere agnoscit aut totum
se debere negat nam is qui totum confitetur statim solvere compellitur
n. is qui in ficiatur 4

Preterea minus obstat tex. in l. 2 § et harum omnisque
Dam partis d. l. in execut. § p parte hoc et l. si stipu
latus 9 § ff. de solutionib. nam respondetur adhuc ex omnium quam
memur differentiam versari inter obligat. quantitatis et gene
ris nam si creditori recipienti debitor quantitatis partem sol
uat p parte soluta liberatur at si debitor hominis in genere
stipulati partem prestet eamque debitor recipiat p nulla parte absolv

qui existimet quoniam creditor qui stichi partem recepit non intelli-
gitur ea mente fuisse ut vellet per eam partem debitori liberationem
contingere ne alioqui in diversis speciebus cum eius incommodo solutio fi-
eret d. l. si stipulatus § quidecem de ut fieret per partem quae in totum fieri de-
bebat d. l. tutor § lucius ff. de usuris — etc.

Neque magis urget ex personis heredum qualitatem obligationis non
alterari d. l. 2.a § ex his et in l. ex l. duodecim tabularum ea ali-
enum inter heredes pro portionibus hereditariis dividi d. l. l.a C. si certum
petatur nam reg.a dequa in d. l. 2.a § ex his ad obligationes individuas
pertinet quarum conditio ex heredum personis non immutatur at vero obliga-
tio prestandae quantitatis omni consideratione dividua est atque ita in perso-
nis heredum sectiones admittit et unusquisque eorum pro ea parte pro
qua defuncti personam refert obligatus manet et si pro ea parte solvat
non partem sed totum quod debet solvit quamvis creditor non recipiat
totum quod defunctus ei debuit atque ita nihil mirum si heredi solven-
ti liberatio contingat neque in eo qualitas obligationis alteratur cum etiam
si defunctus solidum quod debebat solvisset liberaretur etc.

Ulterius non facit contra communem textus in l. si servus § i ff. si quis cau-
tionibus respondetur enim verissimum esse si unus servus statutus non sit pe-
nam in solidum committi promissorum tamen si eam pro rata offerat doli mali
exceptione se tueri posse neque eo casu partem sed totum quod tenetur solvit cum
pena pro rata eius qui statutus non est in solidum prestetur

De inde non obstat textus in l. in commodato 17 § duabus ff. commodati ex
quo probari videtur creditorem posse id quod sibi debetur pro parte exigere nam
observandum est quod et si creditor possit pro parte agere quia tunc obligatio penitus divi-
dua est si tamen debitor vellet pro parte convenire exceptione uti poterit ut
docet Bart. in d. l. in commodato § duabus et alii quorum meminit Alex.
in l. cum quidam § fin. ff. de iurisdict. omnium iud. Decius in l. quidam
existimaverunt in fine ff. si certum petatur quod reus non debet super uno
debito ad diversa iudicia vocari l. 2 ff. de exercitoria act. ~~Est~~ neque contra

61

veus plut tex in d. § duab. nam cum due res comodante que separari possunt ideo permittitur domino vnam petere quemadmodum cum plures res in stipulatus deducuntur tot sunt stipulationes quot res l. scire debemus ... ff hoc tit. ita quoque pluribus rebus diversis comodatis plures contractus comodati resultant sicuti cum si plures res vendantur et pro singulis separatim pretium constituatur plures contractus perfi ciuntur l. si duos 44 ff de contrahenda empt. l. cum eius des 34 cum seqq. ff de edilitio edicto quo fit ut cum plures contractus celebrentur nihil mirum si possit vnam duntaxat rem petere et aliam omittere ceterum si res comodata pluribus partibus constaret is qui eam comodauit non posset pro sin gulis partibus agere quoniam tunc peteret partem rei comodate quod iure non non patitur ~

Verum hic difficultatem moveri videtur tex in l. 3 § i ff de duob. reis ibi et partes autem a singulis peti posse nequaquam dubium est vbi docemur creditorem a singulis reis debendi partem debiti exi gere posse. respondendum tamen est tex illum intelligendum esse quando cre ditor omnes reos debendi pro parte convenit quo casu intelligitur inter eos obligationem dividere et tacitum pactum de solido ab vno non petendo facere atque ideo si vnus ex debitoribus efficiatur non solven do ad versus alios nullus ei regressus superest et ita hunc tex interpretan dum in l. creditorem 16 C de fideiussoribus quo fit ut cum eo cassu reus ad diversa iudicia vocari nequeat pro parte conveniri va leat quamvis secus sit si creditor ad versus unum ex insolidum obligatis pro parte actionem intendat nam tunc non censetur obligationem dividere et veram interpretationem tex in l. reos C de fideiussoribus cui adde Cuia cium lib 23 observationum c 25 facit lex si ex toto 2 § i ff de legatis i observat Bart in l. ex duobus n 12 ff de duobus reis Ripa in d. l. si ex toto § i n 15 Aretino consilio 33 ad finem Boccius ... 310 columna pe nult. et ratio est nam quando creditor omnes reos debendi pro parte convenit satis demonstrat se velle inter eos obligationem dividere et cuique vnum

quem

quernq in solidu exigendi renunciare atq ita n potterit a singulis in solidum devenire nam remittenti actionem suam negre sussandus n e at vero quando unus ex correis p parte devenit n poterit significauit se eumdem reum deventum presiduo devenire nolle eiq ad usus aliq p reliqua quantitate n egerit et sequ inter n censetr obligatus dividere ut recte sideraverat in mola ind l ex duobus n 3

Superiora ee censent vera Paulus in d l 3 § fin n 7 ff de duob reis Alexander in d l si ex toto § i n 6 ff de legatis i. et aly plures relati a Gelguerio in l si creditores n 11 C de pactis quorum sententiam preceptores nri admittunt q devitores implorare n possunt divisionem beneficii sequor in auth hoc ita C de duob reis nam si illud habuerint et si creditor p parte omnes deveniat n censetr obligationem inter eos dividere arg[o] tex in l rem legatam ff de adimendis legatis. mihi tn contraria sententia verior videtr nimirum etiam eo casu quo debitores divissionis habeant beneficium si creditor ad usus singulos pro parte experiatr censeri inter eos actionem divisam quam probant Cumanus et Angelus in l inter eos ff de fide iussorib dpetit divissionis beneficii ex divi Adriani epistola l inter fide iussores 26 ff de fide iussorib et etiam si omnes p rata deveniantr intelligitr inter eos debitum divisum l liberum 16 C de fide iussorib. ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ ~~~~~~ Otro libro

62

Neque superioribus adversatr tex in l si creditores C de pactis quoniam respondendum i imperatores ibi loqui q[do] devitor in illud declaravit se solvere p sua p[te] veri li

nam tunc censetur inducta divisio quoniam solutio pro dimidio facta omnino repugnat obligationi in solidum et ideo si creditor eam recipiat censetur iure suo renunciare quam vis a sua sit si unus ex correis pro parte debiti solvat vel pro parte conveniatur nam tunc non intelligitur petitio aut exactio per creditorem divisa quam distinctionem probant Vald. et Salicetus n. 4 Castrensis Jason Alex. et Donellus n. 3 ind. l. si creditores Valsonus d. libro 44 n. 6

Tandem non obstat tex. ind. l. cum his § si tutor ff. de solutionibus quo respondetur multum referre an debitor principalis pro se et sua obligatione solvat an vero pro uno ex fideiussoribus nam in priori casu non potest creditor compelli partem debiti recipere tex. reg. tex. ind. l. tutor § lucius ff. de usuris in posteriori vero si debitor velit pro parte unius ex fideiussoribus solvere audiendus est sive fideiussores pro parte intervenerint sive in universam summam intercesserint dummodo quilibet eorum solutioni idoneus existat et discriminis ratio in eo consistit nam quando debitor vult solvere partem pro se et sua obligatione non solvit totum quod debet ac propterea non cogitur creditor solutionem admitere at vero quando solvit pro uno ex fideiussoribus obligatis non solvit partem sed totum quod debet ille cuius nomine solutio facta est et ideo creditor solutionem recussare non potest quod autem debitor principalis in his speciebus solvat totum quod unus ex fideiussoribus debet sic ostenditur nam aut fideiussores pro dimidio tantum intercesserunt et tunc non tenetur unusquisque in solidum sed pro sua duntaxat parte aut pro universa summa fideiusserunt et omnes solvendo sunt et tunc cum intercedat obligatio ex capite ... D. Adriani dividatur inter fideiussores ... de fideiussoribus ... eodem effectu quo sint pro sua parte tenentur quod attinet ad partem ... debitoris non censetur obligatus ...

206

in l. si duo rei 23 ff. hoc tit. et quamvis satis dubitatum ipse inspi
ci debeat an c. fidei iussores solvendo sint § si plures inst. de
fideiussoribus. tamen cum reus paratus solvere non cogatur litigare
l. si reus 73 ff. de procuratoribus. si eo tempore quo pars offertur
vero ex fidei iussoribus solvendo exstat non poterit creditor ob
latas partes recusare. —

Illud tamen admonendi sumus in specie d. § si duos fide
12 iussores pro quo solutio facta est ipso iure debitorem vel princi
pales ne duorum possessionis solvatur duntaxat ope exceptio
nis liberabit. ut recte advertit Castrensis ibi quamvis si
fuerit pro eo nomine volenti creditori solvisset tam sibi
quam c. fidei iussori ipso iure liberatio adquirere cum solutione
rei debitor omnis obligatio perhimatur l. solutione 23 ff.
de solutionibus. et sublata obligatione principali c. fidei iu
ssoria perit l. cum principalis ff. de reg. iuris. Unde
colligitur interpretatio ad textum per obscurum in l. quocius
37 ff. de solutionibus. ubi unus ex fideiussoribus tamquam
negotium reo gerens suam partem solvit et respondetur absol
vi per inde habendum ac si reus principalis unius fidei
iussoris partem solvisset. unde que infert fidei iussorem solum
cuius nomine solutio facta est liberari, reum vero in soli
dum obligatum manere, hoc enim significant illa verba
nihilum ex sorte decedere ut explicat Cuiacius lib. 26
observationum c. 4 et ratio ex superioribus dependet nam
quando reus unius ~~ex~~ fidei iussoris nomine solvit fideiusso
rem liberat d. l. 3 § si duos. se autem non liberat ut di
ximus. —

13 Ex superioribus deducitur etiam in omni redemptionem census
pro parte fieri non posse ut adnotatis in l. tutor § lucius ff. de usuris
defendit Sarmiento lib. 1 selectarum c. 1 n. 7 quamvis contrarium defen
dat Ioannes Gutierrez lib. 2 practicarum quaestionum q. 174 per totam in extra

Alonso de la carrera

Adiuz in l. 2 cuz alijs similib. hoc tit. de Usuris Sobarrubias

vari 1o et 2 de empt.e et vendit.e inter annuos ubi pbat ita contractum annuos redditus ab usure labe excusari ne in eo intervenerint conditiones dequibus ubi quarum una e ut venditor possit censum invitum ipso p.p.te redimere indeq. colligit multis contrahentibus inseri condite ne liceat venditori p.p.te redimere invitu eo et servari n.n ops dere nisi emptor pretium solito maius erogaverit q.a tunc conventio illa licita censebitur et servanda erit ut docent Nabarus in manuali c. 17 n. 239 Soto lib. 3 de iust.a et iur. q. 5 art. 3 Matienço et Acebedo in l. 1a tit. 15 lib. 5 recop. Felicianus de censib. lib. 1 c. 2 n. 16 quor. opinio et si praxi servetur et redemptio pparte nimium nore dimidia admittatur ut predia obligationi hipothece ad naturalez redeant libertatez nisi maius pretium in vendit.e intercesserit in puncto tm iuris mihi semper verior visa e contraria sententia que ex superioribus fulcitur et placuit pluribus quos refert et sequitur Gaspar Rodriguez de annuis redditibus lib. 1 q. 13 n. 35. Neque obstat text. in d.a extravaganti 1a et 2a quoniam et ibi dicatur licitos contractus si cuz illis conditionibus ineantur n. tm inde colligitur omnes illas conditiones ad iust.a contractus precisse necessarias ee et hanc conditionem omitti posse ex eo aparet q.a Pius 5 in noba forma quam annuis redditibus creandis prescripsit eius n. meminit ut notat Gaspar Rodriguez d. n. 35

Verum ad usus ea que s.a tradidimus obligatio liquidationi petit.e et solut.e ee dividuam obstare videtur text. in l. si heres omnium 11 § si in opere ff de legatis 3 ubi cuz ad opus faciendum testator aliquid reliquisset pbat consultus unum quemque heredum in solidum teneri atque ita significat obligat.e quantitatis ee individuam alioqui enim unusquisque heredum pro portione duntaxat hereditaria teneretur l. legatorum 33 l. morteo 49 § fin. ff de legatis 2o neq. satis facies si dixeris cuz Angelo et Imola in d. l. in ea ex eo ideo heredes in solidum teneri q.a et obligatio quantitatis natura sua divisibilis recipiat si tm redimetur ad factum individuum

207

dum instruende capellę vt quod simile efficit indiuidua quo niam contrarium verius est vt docuit Bart. in d. § si in opere cui substituerunt Castrensis in d. l. in execut. in prin. Iason in d. l. stipulationes non diuiduntur n. 2 ff. hoc tit.

15 Quare dicendum est Iuris consultum in d. § si in opere non loqui de obligat. quantitatis quę omnino dispersat diui sua est. sed de obligat. operis faciendi quam indiuiduam esse constat ex d. l. stipulationes non diuiduntur quod non obscure colligitur ex eodem § cum ibi inquit, quod mittat ad opus faciendum, & in fereis ibi poculum vo luerunt facere & apertius ex separat. statuum seruitutis & cete rarum rerum indiuiduarum atque ita mirum non est si respondeat sin gulos heredes in solidum teneri nec negotium efficient illa verba aliquid relictum sit quia significat quantitatem a testatore fuisse prestitutam quę in operis instructione erogaretur vt post Bartolum ibi alij tradiderunt.

16 Sed adhuc obstat text. in l. cum ab vno ff de legatis 2° vbi Iuris consultus proponit testatorem ab vno herede ali quam pecunię quantitatem vxori animo compensandi cum dote lega sse, eam quod potius dotem exigere quam legatum ferre voluisse & res pondet in eum solum vnde testator legauit a vsque ad concurrentem legati quantitatem de dote actionem dandam esse atque ita probare videtur heris alieni obligationes diuiduas esse alioquin nec vxor inuita cogeretur ad ipsius vnum experiri heredem argumento text. in l. post successores & pactis nec ad ipsius vnum solum actionem haberet l. seruo legato § 1 & § si testator ff de legatis 1. l. cum quis § 1 ff hoc tit. cum volun tas testatoris Iuris dispositionem interuertere nequeat l. nemo ff de legatis 1. cui difficultati respondet Sarmiento ibidem quod licet testator non possit ni si per viam legati vnum ex heredibus grauare vt es alienum agnoscat & quamuis hoc iubeat nihilominus per legem duodecim tabularum obligatio inter heredes pro portionibus hereditarijs diuidatur tamen in spe cie d. l. cum ab vno si vxor velit ad ipsius eum solum experiri

ibi nemo potest in testamento suo cauere ne leges in suo testamento locum habeant

D. Alonso de la

quem testator legati prestat. grauauit et is se duntaxat pro here ditaria parte obligatum esse ostendat et legis dimissionem opponat replicabitur ab uxore de voluntate testatoris qui ab herede animo compensandi cum dote legatum reliquit que voluntas licet non sit potens ad actionem parandam proderit tamen ad replicationem producendam quia tunc non de iure actionis sed de viribus querimus exceptionis ut Papinianus alibi scribit in l qui liberis § ult. ff de bonor. possess. secundum tabulas voluntatis autem dictura ex eo elicitur quia cum testator potuerit ab omnibus heredibus animo compensandi cum dote legare et unum duntaxat onerauerit verosimile est voluisse ad eum solum onus soluendae dotis pertinere et licet legatum per repudiationem perinde habeatur acsi relictum non fuisset l si tibi homo § cum servus ff de legatis i. dictura tamen voluntatis non deletur cum etiam ex tacito vrito voluntas testatoris colligatur l fin ff de rebus eorum

Verum hec interpretatio caret. conuincitur quia licet procedere posse videatur eo casu quo here in solidum conuentus dimissionis remedium opposuerit et uxor de voluntate testatoris replicauerit quoniam tunc aptatur verbis in d. l qui liberis § ult. facto ceterum si uxor ~~de voluntate testatoris replicauerit~~ in solidum egerit contra heredem grauatum et is nihil obiecerit iudici autem ex inspectione testamenti apparuerit eum pro parte heredem esse suo iure vio acomodari nequit et cum eo casu uxor sine actione experiatur iudex ex officio etiam parte non desiderante eam repellere debet iuxta doctrinam glossae magnae in l ubi pactum C de transactionibus cui suffragatur communis doctrina te Menerio ibi

Quare explosa alia interpretatione Cabalini 2a parte labirinthi n. 227 respondendum est quod dicitur in d. l cum ab uno arbitror eum solum actionem de dote uxori dandam esse a quo legatum testator reliquit non ita accipiendum esse ut significet uxorem precisse compellendam esse aduersus eum solum actionem mouere contra reg. l fin de pacto successor. C de pactis, nec enim testator potuit ius uxoris quesitum ledere aut in mutare sed potius de Barbla ad ~~~~ heredum

heredem

referenda sunt ut sit sensus quod si uxor voluerit cum aqua
testator animo compensandi cum dote legauit convenire, preter voluntatem testatoris secutus ad ipsus cuius usque ad concurrentem legati quantitatem actionem dare debeat nam sit secundo in legato repudiato domini soluendi obligatio inter omnes heredes pro rata diuidatur quum fam est cum quem maritus aliquid pro dote prestare grauauit usque ad quantitatem legati est onus huius eris alieni sustinere reliquam partem dotis ab heredibus ei prestari

Caput 3m de obligatione prestandi certam speciem

que omni ossideratur diuidua est. Ad interpretationem textus in l. in stipulationibus 54 cum alijs hoc titulo De Nborum obligationibus hoc anno Dni. 1612

Obligatio prestandi speciem veluti stichum aut fundum semanus omni ossideratur diuidua est l. in stipulationibus 54 ff hoc titulo l. cum stichus 29 ff de solutionibus et de speciis quam servus omunis stipulatus est vnicuique domino pro dominica portione adquiritur l. servus omunis ff de stipulatione servorum et speciei parte soluta pro ea soluenti contingit liberatio l. si stipulatus 9 § quidecim ff de solutionibus quod secus esset si obligatio fuisset indiuidua l. 2a § et harum l. in executione § secunda ad opus ff hoc titulo observant Gomecius 2 tomo Variarum c. 10 n. 7 Duarenus ad titulum ff de stipulatione servorum c. 7 Mos 2 reg. Conanus lib 6 commentariorum c 2. quod autem dicimus obligationes stichi diuiduam esse ni ita accipi debet ut in partes discretas et realiter separatas stichus diuidatur cum hoc citra subiecti corruptionem fieri nequeat § penultima institutionum de off. Iudicis c aferte de prescriptionibus sed in partes confusas et commixtas que intellectum magis quam corpore consistunt l. Mebius § duorum ff de legatis 2 et l. servus omunis ff stipulatione servorum diximus latius supra c i 65

Obstat i nam usus fructus in multis iuris articulis do

miny

Alonso de Lacarrera — Ad interpretat. l. si in stipulationib. §. 1 ff. de verb. oblig. — Hoc

Dominii pars censetur l. 4 ff. de usu fructu et ideo in legato fundi in quo usum nuda proprietas dilectis usus fructus obtinet l. si alii §. 1 ff. de usu fructu legato l. si proprietas 9 ff. de usu fructu accrescendo quod et in stipulat. contingit l. qui usum fructum § 8 ff. hoc tit. et si reus principalis fundi debitor sit fideiussor ~~fundo~~ usum fructum promittens obligatur l. si a reo 70 § si a reo ff. de fideiussoribus et tum si is qui fundum promisit usum fructum solvat in nulla parte obligationis exoneratur l. si ita stipulatus 126 § 1 in fin. ff. hoc tit. quod obligatio speciei individua est nec aliqui pro parte soluta dicitur liberari etc.

Species difficultatis explicat. observandum est aliquae difficultates

De fructu et a proprietate divisum — usum fructum merum cuius definitio traditur in l. 1 ff. de usu fructu quem interpretes non inepto vocabulo formalem appellant quia a proprietate seiungitur et per se formatur ut ad idem Corasius lib. miscellanear. c. 6 defendit Pinellus in l. 1. 2 parte n. 9 C. de bonis maternis alium vero mixtum et cum proprietate coniunctum l. si cum argentum 21 § penult. ff. de except. rei iudicatae observat Othomanus lib. 3 observationum c. 22 Rodul. Fornerius lib. 2 rerum quotidianarum c. 13 quam distinctionem tradit consultus in d. l. si ita stipulatus § 1 ff. hoc tit. in illis verbis et minus est in eo usu fructu quem per se quis constituit quam in eo qui proprietatem comitatur. Et ideo dictum opinor a Iuris consulto quod usus fructus a proprietate seiunctus certis modis finiatur et ad proprietatem recurrit l. 1 l. 3 § fin. l. repeti § 3 rei mutat. cum aliis ff. quibus modis usus fructus amittatur § finitur inst. de usu fructu. at vero usus fructus cum proprietate coniunctus perpetuus est nec eisdem modis finitur.

2° observandum est usum fructum cum proprietate coniunctum eius dem partem censeri ut defendit et pluribus argumentis probat Othomanus d. c. 22 at vero usum fructum merum non esse dominii partem

aliud — sed potius ius rei inhaerens l. quid tamen ff. de verbor. sig. l. qui fundum 12 ff. quemadmodum servitutes amittantur quam ob rem recte dicimus eius fundum totum nostrum esse cuius usus fructus alienus l. recte dicimus ff. de verbor. sig. cum qua et si pugnare videatur d. l. 3 ...

209

1 ff. de usufructu delectis tamen varijs interpretationibus traditis a Rebuffo in d. l. recte dicimus Pinello in d. l. 13. 3a p.te ex numero 1 Coebonis maternis Tiraq. lib. 1 de retractu § 1 glo. 7 n. 55 Roberto lib. 3 Sentent. c. 18 Connanus lib. 4 commentariorum c. 3 n. 7 Garcia de Spensis c. 10 ex numero 1 Cuiacio tractatu 5 ad Africanum in l. qui usum fructum § 1 ff. de usu fructu facile tamen hec cum componuntur si cum Accursio advertamus proprie et partite loquendo usum fructum dominij partem non esse ut dicitur in d. l. recte dicimus quapropter et si is cui fundus debetur usum fructum accepto ferat nihil agit l. et per iusiurandum 13 § illud ff. de acceptilationibus et usufructuarius in nulla parte dominus censetur l. Pelsius 43 § fin. in fin. ff. de furtis et in multis tamen iuris partibus usum fructum rei partes censeri d. l. 4 ff. de usu fructu quia usus fructus omne rei emolumentum continet l. Mebuis § fundo ff. de legatis 2. et ideo qui usum fructum stipulatur deinde fundum similis est ei qui partem stipulatur deinde totum d. l. qui usum fructum § 8 ff. hoc titulo et fideiussor pro eo qui fundum promisit obligatur etiam si usum fructum se daturum spondeat d. l. si a reo 70 § si a reo ff. de fideiussoribus et propter evictum usum fructum duple stipulatio committitur l. stipulatio ista 37 § si quis forte ff. hoc titulo et si convenerit ne fundum peteret et usum fructum petant pacti conventi exceptio aptanda erit l. si unus 27 § item si pactus ff. de pactis et in legato fundi usus fructus continetur d. l. si alij ff. de usu fructu legato et in venditione bonorum usus fructus includitur l. in venditione 8 ff. de rebus auctoritate iudicis possidendis observant et exemplis illustrant Tiraq. et Pinell. ubi supra Donell. lib. 9 commentariorum c. 9 pagina 429 Iulius Pacius legum conciliatarum centuria 7 quaestione 12. que interpretatio mire quadrat verbis textus in d. l. 4 in qua non dicitur simpliciter et absolute usum fructum dominij partem esse sed in multis casibus inde Iurisconsultus infert usum fructum ex die dari posse l. et puto 16 § usus fructus ff. familie erciscunde quamvis aliud in ceteris servitutibus observetur l. 4 ff. de servitutibus.

66

(De dividuis & individuis obligationib.

Ex qq. iam facilis oritur interpretatio ad tex. in d. l. si ita stipulatus 126 § i hoc est dum ait eum qui cum fundum deberet usum fructum solvit in nulla parte obligationis liberari hoc enim illa ratione perdit quod usus fructus a proprietate secuntus de quo loquitur tum fructus ibi fundi partem non instituet ut supra observatum est etiam si ad instar partis sit d. l. mebius § fundo ff de legatis 2. ad quam ita mirum non est si debitor in nulla parte obligationis liberetur cum nullam partem rei debitae solverit

Verum ante quam hinc discedamus videndum superest an quemadmodum is qui usumfructum solvit in nulla parte obligationis liberatur si fundum promisit ita & e contra si nudam proprietatem solvit in solidum manet obligatus neque ullam partem liberationis acquirit & plerique existimant fundi promissorem nudam proprietatem solventem neque pro parte liberari pro qua sententia expendunt textum in l. eum qui 56 § si ante ff hoc titulo ibi quod neque solvendo fundum detracto usu fructu liberaveris & inde facit textus in d. l. si ita stipulatus § i ff eodem ibi hic nulla parte obligationis liberetur nisi plenum fundum effecerit stipulatoris quorum sumum argumentum eam sententiam defendunt Bart & Jas in d. l. eum qui § qui proprietatem non

Contraria tamen sententia placuit Cuiacio & Donello ibidem, moventur quia ut supra adnotavimus fundus constat proprietate & usufructu & qui nudam proprietatem solvit rei verae partem rei promissae praestat atque ita pro parte debet extingui obligatio l. si stipulatus § qui decem ff de solutionibus notatis s. n. i. Neque ferendi sunt interpretes instituentes aliam esse partis quotae aliam vero integralis quoniam ea distinctio neque aliqua lege probatur neque aliqui solida ratione communitur. Neque obstat textus in d. l. eum qui § si ante quoniam verba illa quod nec solvendo fundum detracto usufructu liberaveris ad omnimodam liberationem referenda sunt ut significent eum qui fundum plenum cum promisit & nudam proprietatem solvit non liberari omnino quod ad huc usus fructus ab eo peti potest non tamen negant pro parte soluta obligationem extingui alioquin enim non solum usus fructus

2. Arg. in l. in stipulationibus §. 4 hoc titulo

D. cum proprietas peteretur contrarium dicitur in d. §. si a te. Neque similiter negotium facit decisio tex. in d. l. si ita stipulatus §. 1 nam ubi illa hic nulla parte obligationis liberatur intelligenda sunt ut solvendo usum fructum non haberet si a tradit. eius incipiat ex dictis a n. 1 non habet sequitur consultus ibi de solut. nudae proprietatis quoniam ea soluta inquam promissore per ea quae attingeret liberatio d. l. si stipulatus §. quidem ita tradidere Cumanus et Donell. in d. §. si a te n. 6 per plurima.

Secundo adversus dictam reg. generalem non minus graviter obstat sequens consideratio nam si obligatio dandi certam speciem omni respectu dividua est debitores non in solidum sed pro parte tenentur d. l. 2 §. ex his ff. hoc tit. l. in execut. §. 1 species ff. eodem. ceterum non pro parte sed in solidum conveniuntur ergo obligatio dandi certam speciem individua erit minor aperte probatur quia apertum est in iure nostro principium quo decernitur si plures rem furto subtraxerint pro parte non teneri sed in solidum conveniendos esse tex. in l. in condit. ff. de condit. furtiva l. si duo ubi glossa si lancem ff. depositi l. item mela §. sed si plures l. ita vulneratus §. fin. ff. ad legem aquiliam l. vulgaris §. si duo ff. de furtis l. tres tutores §. 0 ubi in alys ff. de administrat. tutor. l. 1 C. de condit. furtiva quia propter plures commodatarii vel conductores eius dem rei si eam non reddant in solidum conveniuntur l. si ut certo §. si duobus ubi vos esse verius ff. commodati.

Neque satis faciet qui dixerit ideo in dictis iuribus singulos in solidum teneri quia loquuntur non de obligat. certae speciei sed de obligat. rei restituendae quae circa veriorem opinionem est individua cum obligatio implicitam habeat rei tradendae quod effici pro parte non potest l. stipulationes non dividuntur hoc tit. quam plurimis iuribus et rationibus tradit Bart. ibidem n. 10 Donell. 24 sequitur contrarium 10 c. 13 n. 73. et expenditur tex. in d. l. si duo ubi glossa si lancem ibi et nisi pro solido res non potest restitui. quod ut cetera argumenta omittant obligatio rei restituendae tunc individua apellatur quod in ea solummodo

modo factum consistat, secus autem quando consistit hec obligatio in domi
nio et potestate restituendi, per ut loquuntur peccata cum quando tunc obli
gatio hec obligationi dandi certam speciem assimilatur ita Covarru
vias de lib. 2° c ult. dicit si v. et facit text. in d. l. in contrario ibi
per ea per quam heres est tenetur text. in l. si plures g. ff. de vi et vi ar
mata ibi unusquisque non in amplius quam ad eum pervenerit
quare Baly in ea fuerunt sententia et opinione ut existi
marint ista ratione sua dicta cum affirmare casibus in ci
tatis debitores in solidum et nihilominus tenentur quando non sunt debitores
certe speciei ex contractu sed potius ex delicto seu damno in rebus alienis
per dolum illato et tunc cum plures in dolo fuissent pluresque fur
tum patrassent ideo in solidum tenentur quia verum est non singulos
proprie furtum fecisse sed tocius rei in solidum universos et hinc mi
randum si in solidum conveniantur cum singulorum unum tantum
furtum existimetur l. si familia ff. de Iurisdict. omnium Iud.
a qua interpretatione nec mens consultorum neque verba absunt quinimo
conveniunt mire, hinc enim ait text. in d. l. si duo vers. quod si aperte non
certe verum est in solidum unumquemque dolo fecisse hinc consultus aliquis
ta l. vulgaris § si duo neque enim dici potest proprie furtum fecisse singulos
sed tocius rei universos et ut cetera omittam facit expressus text. in l.
l. ita vulneratus § fin. ff. ad leg. aquiliam notant que DD per text. ibi
in § penales inst. de actionibus Jasson ibi Tiraq. de penis temperan
di causa 61 et 63 Placa in epitome delictorum c 12. et sic non tam
dicere possumus hanc obligationem esse individuam quam ideo in solidum con
veniri quia in solidum unusquisque delictum fecit ut in alys Iuris ar
ticulis pasim contingit l. 3a § ubi duo l. eandem g. ff. de duobus reis in
qq. l. et obligatio dividua sit nihilominus quis in solidum convenitur quod
hoc est duorum reorum ut in solidum conveniantur

Sed quaeret merito quis quam an istud contrarium locum ha
beat non solum quando quaeuis species a pluribus surrepta est verum
quando pecunias seu res aliquas que pondere numero vel mensura consistunt

an tunc etiam in solidum singuli deberiantur quod federe distinctionis ...
... unusquisque non in solidum
ff ... tenetur d l tres tutores ... plane si pecunia ff de administrat tu
... d l sed si in principio ... si pecuniae ff depositi tradit fulgosius
in d l sed si ... discriminis inter deuitores pecuniae et speciei in
sinuare videtur ... in d l sed si ... nam si ...

Neque ad ... qui plures damnum fecerunt ... fur tum
commiserunt potest solummodo agi reipersequutoria imo etiam et
poenali actione scripserunt Cesares in l 1 C de condit furtiua habita inter
utramque actionem elegantis discriminis ratione quam preter alios
tradidere ... variar ... Cuiacius lib 7 observationum
c 37 Ant faber lib 4 ... et quod refert ...
... illa videlicet nam si rei persecutoriam intentes ad ... al
terum ex his quidamnum dederunt tunc solutio ab altero facta alios
liberat d l tres tutores ... nam in alijs de administrat tutor d
l item mella § d si plures ff ad legem aquiliam ibi nam quod alius pres
... alios non releuat cum sit poena l si quis ... cum l sequenti ff
de juris ... omnium quod neutiquam procedere in actione penali decunt
... etiam in d l 1 C de condict furtiua l 20 ... quod si
iterum queras inter has duas actiones rationem differentiae in pron
tu est nam rei persecutoria rem ipsam nobis restitui petimus et hanc
bis exigi bona fides non patitur l quis idem hoc tit l bona fides 50 ff de
reg. juris unde qui furandi eam rem auferunt si plures sint quo ad
reipersecutoriam duo rei debendi existimantur quare succedit reg ...
... ut solutio facta ab uno ex coreis alter liberetur l 3 § fin instit
ff de duobus reis ceterum in actione penali penam propter delictum persequi
mur quod cum singuli admiserint etiam si unus soluerit alterum
non liberet l item mella § d si plures alioqui enim si pena ab
uno exacta alijs liberatus praestaret in eorum personas impunitum mane
ret delictum cum magno reipublicae malo cuius expedit ne scele
ra maneant impunita l ita vulneratus § fin ff eodem l si areo

Alonso

Ad dividuis et individuis

Lacu

78 § Ult° ff de fideiussoribus quorum Juris decissio illustrari potest ex his quae tradit D Augustinus lib 19 de civitate dei c 26 Agellius lib 6° noctium atticarum c 14 Alexander ab Alexandro lib 3 dierum genalium c 5 Tiraq. ad leges conubiales l 9 gl 1° n° 224

Quod tamen limitandum est ut procedat in actoribus penalibus ex delicto descendentibus nam si ex quasi delicto descendant si unus solverit ceteri habent penae deprecat l 1° § fin cum duabus legibus seqq. ff de his qui deiecerunt prosequitur Jason in § penales inst° de actionibus et rursus superiora intelligenda sunt in actionibus ex utroque latere penalibus veluti fuerit legis Aquiliae et similibus nam si detur actio rei persecutoria ex parte actoris et penalis sit ex parte rei conventi si unus solverit reliqui liberantur l 1° § si plures ff de eo per quem factum erit ubi post accursium notat Castrensis nam superioribus ad ut iam hic in l item si cum except° § fin ff quod metus ca ubi Juris consultus agit de actione unde penali et tamen probat solut° unius reliquos liberari nam respondendum est illum loqui de act° quod metus ca quae origine sua est rei persecutoria et ex post facto propter rei cervicatiam efficitur penalis nam aplica insimplum operit et ita demum in quadruplum exercetur si reus usque ad sententiam contumax fuerit et Judicis preceptori paruerit d l in item si cum except § 1 exornat Donell. lib 15 commentariorum c 38 quo fit ut cum in specie hic in d § fin plures metum intulerint quanvis unus tamen fuerit conventus si is contumax steterit et quia Judicis arbitrio non obtemperavit quadruplum restituerit et cum sit alius qui conventi non fuerunt et rei persecutoria act° tenebantur lucrari cum eorum nulla fuerit contumatia propter quam quadrupli penam puniri debeant et equitas aborreat alium propter alterius culpam progravari l si quis in suo gl fin C de inofficioso c si habes 24 q 3°

Verum adhuc difficultatem movet hic elegans in l sed si in fin ff depositi ubi docemur singulos heredes eius apud quem res deposita est qui eam dolo intervertierunt in solidum et pro hereditariis portionibus

ec condemnandos quamvis singuli in solidum dolum comiserit cuius
difficultati disolvende ea multa molientes interpretes ut constat
ex Bart et Castrensi ibidem Pinello in l. 1a 3 p. ante n. 10 C. de
bonis maternis Roberto lib. 3 sent. cap. ... ego tamen vehementer probo
Accursij et fulgosij interpretationem in d. l. si duo existimantium Marce
llum ibi duas species tractare quarum prior est cum duo heredes pe
cuniam apud defunctum depositam inter se dolo diviserunt nam tunc
cum pecunia omni consideratione sit dividua dolus non in solidum sed
pro parte a singulis censetur comissus et unusquisque eorum pro parte conveni
ri debet si modo uterque solvendo sit quia nihil amplius ad eorum inte
rest posterior cuius tractatus exordit in vers. quod si lancem et cum
heredes ex pecunia quam defunctus ex ea depositi accepit lancem aut
pluriet aliud vas confelarunt aut conflari ab alio passi fuerunt et tunc
non pro parte sed in solidum conveniendi sunt perinde ac si ipsi pecuniam ser
vandam suscepissent quoniam hoc casu verum est dicere unumquem
que heredum non pro parte sed in solidum in dolo versatum fuisse et res deposi
ta non nisi pro solido restitui potest unde colligit in vers. plane cum
qui in iudicio conventus est nisi integre rei restitutae non liberari non
tamen in solidum esse condemnandum si res non restituatur sed pro ea par
te pro qua heres est utrumque propriis rationibus nam quod cum eum quo alium enim non
[integre] rei restitutae liberetur, caratur [?] quia obligatio rei depositae restitue
unde cum nudum factum contineat singulos heredes maxime eorum do
lo accidente in solidum constringit atque ita attenta primitiva obli
gatione rei restituende que est individua et considerato dolo a singulis
in solidum comisso non aliter reus conventus poterit liberari quam si in
tegram rem depositam restituerit quod autem hec obligatio in condemnatione
sectionem accipiat ideo receptum est quia si res deposita non restituatur
necessario ad eius quod interest estimationem deveniendum est et cum altro

69

depositi de qua ibi hereditaria sit et ex contractu defuncti descen
dat et per herum personas deriuetur necessario inter eos ex lege
duodecim tabularum diuidi debet l. 1a C. si certum petatur neque obstat
l. heredetarys C. de hereditarys actionibus nam si heredes propter dolum
conueniantur non tamen actione doli sed primitiua actione depositi conueniuntur quae in
exitu et fine iudicij inter heredes cum id id quod interest spectat di
uidi debuit l. 4 § Cato ff hoc titulo si modo omnes soluendo fuerint
ut constat ex d. l. si duo in principio

• Neque obstat tex. in d. l. si ut certo § si duobus vehiculum ff
commodati ubi plures eiusdem rei commodatarij in solidum
conueniuntur et ad estimationem condemnantur atque ita dicendum videbatur
in specie d. l. si duo condemnationem non pro parte sed in solidum fieri debuisse nam
respondendum est separandam esse obligationem pluriuum ex unius persona
descendentem ab obligatione pluriuum qui ex sua persona et qui primeua
liter obligati sunt nam priori casu quamuis obligatio rei restituendae natu
ra sua indiuidua sit et heredes propter dolum non pro parte omissum in solidum
teneantur inspecta tamen primitiua causa ipsius obligationis quae ex uni
us depositary persona in plures heredes deriuatur diuisio saltim
pro condemnatione fit secundum naturam obligationis hereditariae at uero
in posteriori casu cum obligatio in omnium persona et ex proprio sin
gulorum contractu originem sumpserit cessat ratio diuidendae condem
nationis quae militat in casu precedenti ut recte perpendit Fal
gosius in d. § si duobus vehiculum n. 13

Neque tandem obstat tex. in l. 4 § cato ff hoc titulo ubi si dolo
commissio actionem non admittat si tamen pena committatur omnes
heredes pro portionibus hereditarys non solum condemnantur sed et conue
niuntur nam respondendum est textum illum intelligendum esse quando here
des non ex dolo proprio propter quem in solidum tenentur sed ex tractu de

sunt conveniendi tunc enim et individuam factam obligat.e inclu
datur qu.o tamen ad penam agitur talis obligatio inter heredes pro portio
nibus hereditariis scindi debet at v. ind. § si duo et heredes actio
ne depositi pulsentur convenientur tamen propter dolum qui singulos in solidum
distringit

capitulum 4 de obligat.e gene ris et alternatiua seu

disiunctiua dividua petit.e solut.e individua et inter
in l. 2 § et haec in l. in executione 85 § pen. hoc tit. in l. si in sortem § si decem ff de condictione indebiti l. si stipu latus § quidam ff de solutio nibus
cum hoc capite de natura obligationis generice et disiunctive ineus
da sit nobis disputatio in eo modo cum Bart in d. § et haec n. 10
primo loco queremus quid in obligat.e generis contineatur qua in re
varie et discrepantes sunt interpretum opiniones Accursius in l. me
bus § duorum ff de hominis ff de legatis 2 opinatur nullam esse rem in
obligat.e quam vis omnes species que sub communi generis notione
continentur sint in solut.e [illegible] merito irridetur a Bart ubi i q.o singu
laris in obligat.e contineretur solutio vel acceptilatio vniius n. pareret debi
tori liberat.e contra textum in l. cum incertum 13 ff de legatis 1 l. et per
ius iurandum 13 § si is qui hominem ff de acceptilationibus at vero
Jachobus de arena contendit quam libet speciem obligationi inclu di
non simpliciter sed sub condit.e si soluatur arg.o textus in l. 3 ff qui et a quibus
notat ferretus d. § et haec n.o 11 sed hoc traditio est ex eo confunditur q.a si
in obligat.e generis nihil contineretur simpliciter sed sub condit.e si solua
tur nunquam ex ea obligat.e agi posse quia ante eventum conditionis
nulla nasceretur actio l. cedere diem ff de verborum sig. post imple
tam autem condit.e et debitum solutum obligatio interiret l. solut.e

De

2.o

D. Alonso de la carrera

22

ff. de obligationibus verb. 1 ex eo quia si obligatio generis esset conditionalis legatarius non posset legatum generale ad heredes suos transmittere l. si ita 22 ff. quando dies leg. cedat l. unica § sin autem aliquid C. de caducis tollendis et tamen constat legatario ante factam electionem decedente legatum ad heredes eius transire l. heredes 26 § si incerto ff. familiae erciscundae l. nec semel § si cui homo ff. quando dies leg. cedat =

2 Unde de hac sententia Aretini ind. § et hanc cui adstipulatur Casius lib. 1 responsorum c. 1 n. 35 existimanti ipsum genus esse in obligatione quia cum genus neque cerni neque tangi possit sed sola notione percipiatur ut notat Othomanus de verbis iuris verbo genus Donell. in l. in stipulationibus n. 14 ff. hoc tamen impossibile est ut sit in obligatione cum praestari aut solui nequeat ut recte advertit Bart. ubi s. dicendum est in obligatione generis contineri aliquod individuum sed speciem eiusdem generis corpore incertam et indeterminatam per solutionem tamen ad certitudinem redigendam ut docet Bart. d. n. 10 et omnis ex Tassona ind. § et hanc n. 39 Sarmiento in l. mebius § duos ff. de legatis 2. quorum sententia probatur ex d. l. cum incertus ff. de legatis 1. quorum sententia probatur ex d. l. cum incertus ff. de legatis 1. ibi perinde est habendum atque si specialiter legatum esset et l. si Pamphilo 10 ff. de opt. legata ibi onus tamen rei legatum interea vertitur ideo verum est si species determinata in obligatione deduci genus permitti praestari aut debere dicimus quia res in obligatione deducta non sub particulari aliqua demonstratione sed sub omni generis nomine promissa est quo spectant Ulpiani verba in l. 2 ff. de rebus creditis cum mutuum damus recipiemus non eandem speciem quam dedimus sed idem genus non enim significat Ulpianus eum qui mutuum accipit teneri vni. ipsum genus seu omnes res generis appellatione inclusas restituere sed tantum ...

individuum

Ad tit. ff de preuilegijs creditorum.

Facta missione in possess. bonorum debitoris, bonis
1 q. eius venditis vt creditoribus satisfactio fiat, quaeri tunc
optime potest quomodo satisfaciendum eis sit de pretio rerum ven
ditarum, in qua re attendenda sunt priuilegia ipsorum creditorum,
omissa priuilegiorum differentia de qua per Hermanum Mei
rerium de priuilegijs creditorum est dicendum e creditores qui
bus preter debitum res etiam obligatae et pignori datae sunt potiores
esse his qui tantum personales habent actiones l. eos C qui po
tiores, fortiora namque sunt ut inquit Vbesenbequius s. n. 5. duo
vincula quam vnum, plus quam cautionis in re est quam in perso
na l. plus cautionis 25 ff de reg. iuris. Inter ipsos
autem creditores hypothecarios si distractio fiat illi sunt pre
ferendi qui tempore fuerunt priores ex reg. vulgari quae
habet qui prior est tempore potior est iure. quod si causa
vertatur inter creditores habentes tantum actionem persona
lem tunc non habet locum reg. illa, vt qui prior est tempore po
tior sit, sed ille ceteris preferendus est qui causam priuilegia
tam habuerit l. priuilegia 16 ff de reb. auct. Habent itaque priui
legium oblationis, mulier ex causa dotis, fiscus, pupillus et mi
nores de quibus per Vbesenbequium s. n. 4. et per Meiterium
ubi s. n. 11. quod si isti priuilegiati inter se concurrant omnes
equale ius habere et equaliter bona diuidere testatur Vbesenbequius
ibi et nisi quis specialiter lege debeat ceteris preferri ex Vbesenbe
quio ubi s. et post Cinum Bart. et Dinum resoluit Meiterius s. n. 13.

Sed antequam hinc abeamus,
2 examinare libuit qui
creditores preuilegiati potiorem causam habeant ut ceteris priui
legiatis creditoribus si concurrant preferantur et in primis dicendum
est omnibus esse preferendam causam impense funeris ita ut om
nibus habentibus tacitam hypothecam et etiam doti preferatur l. si filia
familias ff soluto matrimonio et ex Bart. et alijs in l. vlt.

Consuetudo dotium

C de iure dotium Nebusanctius de pignoribus 5 parte principali membro 2, n 28 resoluit Meireruis ubi supra c 2 n 1 quod adeo verum est ut ibi Ius prelationis seruari debeat in expensis causa infirmitatis factis ut tenet post Baldum Alex et Iaso Nebusanctius ubi supra.

An autem funeris impensa preferri debeat ceteris creditoribus habentibus expressam hypothecam maioris dubium est, et licet Nebusancius cum alijs quos ipse citat ubi supra existimet preferendam non esse, tamen pietatis ratione contrarium recipiendum existimarent ego ex l impensa 45 ff de religiosis et sumptibus funerum l ult. § in computatione ubi glosa C de iure deliberandi facit l 9 in l at si quis 14 § si colonus ff eodem, cuius opinionis ratio est quia impensa funeralia respicit publicam utilitatem ne corpora humana iaceant insepulta l si quis 12 § pretor ait ff eodem ita ex Archidiacono in § fin instituta de lege falcidia Balduino de pignoribus ubi docet Meireruis ubi supra n 3 cum sequentibus et communem et verissimam esse defendit Faquineus l 12 controuersiarum c 49 et id iure partitarum obseruari docet Gregorius in l 12 tit 13 partita 1 et similiter obseruandum precipiat nouiori iure Matienus in l 13 tit 6 lib 5 recopillationis glosa 3 n 3 quem vide, que funeris impensa ex bono et equo secundum dignitatem et facultates eius qui funeratus est erit estimanda d l et si quis § hec actio ff de religiosis et sumptibus, unde omne id quod necessario sepelliendi causa erogatum est ad funerariam impensam debet referri, quod si non necessario fuerit impensum ad funerariam non pertinet ex l funeris 37 ff eodem quod si secundum dignitatem sepulti et ex consuetudine patrie impensa facta fuit, deducenda est ubi gratia si ex more patrie imagines maiorum in funere portare soleant ut apud antiquos Romanos fieri testatur Oratius Sis [?] sibus

Esto Beata funus atque imagines
ducant triumphales tuum.

2º loco videndum est de muliere repetente dotem soluto matri

215

monio, et dicendum erit mulierem habere privilegium tacite hypotecae contra omnes creditores tex. est in l. assiduis C. qui potiores in pign. hab. et in l. in rebus C. de iure dotium auth. si quid C. qui potiores l. si homines § quotiens ff. de positi l. si ventri ff. de privileg. creditorum de iure Regio tex. in l. 33 tit. 13 p. 5 et licet impensa funeraria doti sit preferenda ex dictis supra tamen dos ceteris preferri debet teste Cobb. lib. 1 variar. c. 7 n. 2 et etiam fisco, nam et si mulier et fiscus pari passu ambulent et ceteris creditoribus personalibus tacitam hypotecam habentibus preferantur l. ea ubi Bal. et Salicet. C. qui potiores l. 1 et ubi Bart. C. de privilegio dotis et l. 33 p. 5, tamen mulier in dote potentius habet privilegium fisco l. dotis C. de iure dotium l. ad actionem C. de commissione dotis unde si in concursu de prerrogativa temporis, tunc in dubio pro dote respondendum est et adversus fiscum ex Bart. et Jas. in l. 1 ff. soluto matrimonio Gayl. lib. 2 observat. c. 86. quod si fiscus et mulier sint diversi tituli tunc admittenda erit regula qui prior est tempore potior sit iure l. 2 C. de privileg. fisci sentit Cobb. lib. 1 variar. c. 16 n. 6 et 7. quod dotis privilegium competit etiam liberis mulieris l. assiduis vers. exceptis ubi Bart. Bal. et Salicet. C. qui potiores.

5 An autem hoc privilegium competat mulieri in donat. propter nuptias et in bonis paraphernalibus videndus est Cobb. d. c. 7 n. 1.

6 Et maior dubitatio est an mulier preferri debeat ceteris creditoribus expressam hypotecam habentibus in qua re licet Hotomanus in d. l. assiduis Cuiacius in paratitlis C. de privilegio dotis Baudus lib. 1 q. 21 existimaverint mulierem preferendam esse verius tamen est hoc ius prelationis adversus expressam hypotecam mulierem non habere tenet Bart. in d. l. assiduis Jas. in § fuerat inst. de actionibus n. 72 ubi Gomecius n. 27 Schenck de ubin n. 58 Scurfes consilio 22 centuria 1 et de iure Regio probatur ex l. 33 tit. 13 p. 5 ubi

Gregorius

Ubi Gregorius glª 4 resoluit Cbb de 7 n 1 poli 3 3Lo
& de iure communi ita interpidae iudicandum testatur Gaylius
lib 2 obseruat c 25 ut tradit Meiverius ubi s c 5 n 2. 11
qd adeo verum est ut ex ipsa hypotheca pro dote n preferatur ex
presse anteriori habet namque hic locum reglª qui prior est tempore
re potior sit ut resoluit ex alii Cbb de 7 poli 5 3Lo
resoluit etiam Meiverius de 3ri et Matiencus in l 7 tit 16
glª 5 n 4 lib 5 recopilationis qd si hypotheca expressa po
sterior sit tunc mulier ex tacita tantum hypotheca
preferenda erit creditoribus habentibus expressam tempo
re posteriorem ex eodem Cbb ubi s poli 4 3Lo & ex Ma
tienco n 4. Sunt namque maxima dotis priuilegia
cum rei publicae intersit dotes conseruare ut hi homines
facile ad nubendum inuitent quandoquidem precipuus
nuptiarum causa dos esse soleat iuxta illud Oratii

Et genus & formam regina pecunia donat.

facit & illud Plauti dum ait

Tace stulta (inquit) n tu nunc homi
num mores vides
quoiusmodi mala fama facile nubit
Dum dos est, nullum vitium vitio vertitur

3 loco post dotem inter priuilegiatos creditores suc
cedit fiscus in opposito pro Principis procuratore qui vel
realis creditor esse potest si habeat expressam hypothecam vel
personalis qui ex sui priuilegio tantum habet tacitam
hypothecam in bonis debitoris in qq ceteris creditoribus
priuilegiatis preferri debet l 1 priuilegia ubi glª
ff hoc tit l interdum cum seq & ibi glª ff qui potiores
n e 3 2 C in qq causis pignus tacite contrahitur l 2 C de
iure fisci & ita post Bart in l qd quis hoc tit resol
uit Meiverius sª tit de priuilegiis fisci numero 9
cum sequentibus insinuat Cbb lib 1 variarum c 16
n 5 & sequentibus

De Privilegiis creditorum

Neque obstat textus in l. 4 C. in quibus causis pignus tacite c-
8 trahatur ubi fiscus preferri mulieri dotem repetenti
adeo ut bona dotalia in favorem fisci obligata censeantur
quia non solum ceteris sed etiam doti debet preferri fiscus quia responden
dum est procedere in causa primipili cuius rationem tradit Cuiacius ubi supra
et ideo nec mirum. Nec huic solutioni obstat textus in l. 2 C. de pri
vilegio fisci ubi in eadem causa primipilari bona extra
hunt dotalia ita ut nec fisco obligata intelligantur
quia respondendum est cum textum intelligendum esse de bonis para
phernalibus ita Brosius in additionibus ad textum in d. l. 4 Pe
regrinus de iure fisci lib. 6 tit. 6 n. 42 et post Baldum
et post Baldum et Salycetum ita sentit Alonsus de
Leo in d. l. 2 C. de privilegio fisci n. 2 ubi explicat
quis sit primipilus

quod si alii creditores habeant expressam
hypothecam tempore priorem non debet fiscus
9 preferri l. si fundum C. qui potiores l. si ignorante C. de
remissione pignoris docent glossa et Bart. quos refert et se
quitur Meiverius supra n. 4 colligitur quod ex traditis per
Matienzo in d. l. 7 tit. 16 glossa 5 n. 3 cum seqq.

Dubium vero dicendum
10 sit si creditores habeant
expressam generalem hypothecam anteriorem non vero specialem
dubium sane est an fiscus preferatur et dicendum videtur in bo
nis quaesitis ante obligationem fisci creditorem habentem
generalem hypothecam priorem preferendum esse fisco ex l. si
pignus ff. qui potiores per illum textum ita notat glossa in l. si
quis mihi 28 ff. de iure fisci ubi Baldus respondisse ubi Bar
tolus resolvit Meiverius ubi supra n. 12 notat Greg. Lopez in d.
l. 33 tit. 13 partita 5 glossa 3 0 4 quod si bona quesita sint post contra
ctum celebratum cum fisco tunc in eis fiscus preferendus erit
priori obligationi generali ex d. l. si quis mihi 28 ff. de
iure fisci Peregrinus ita expresse docet Pacius centuria 5
solutione 29 sentit Greg. ubi supra d. glossa 3.

Dubitat L in l fin ff qui po 11
tiores in pignore habeantur ibi itaque
in his rebus quas post priorem obligationem adquisivit &c quae ver
ba aperte denotant fiscum non esse preferendum creditori ha
benti generalem hypotecam etiam in his bonis quae post con
tractum fisci fuerint adquisita ut intellexit Antonius
Faber lib 2 coniecturarum c 10.

Cui difficultati omissis traditis 12
a Balde in d l fin & a Pacio de
solutionibus c 3 & ab Ant. Fabro ubi supra respondendum est
verba illa etiam in his rebus &c esse intelligenda in bonis quae
adquisita sunt ante contractum fisci in quibus certum est preferri
primum creditorem quamvis interpretatis non dicant verba ibi non
hil proponi &c casum quem post Accursium defendit Cuiacius
in d l si qui mihi de iure fisci.

Hoc loco adverte eadem privilegia habere ecclesiam 13
ac habet fiscus ex Bart in l fundi C de fundis pa
trimonialibus lib 11 & Verardo in loco de fisco ad ecclesiam
quinimo minorem & ecclesiam pari passu ambulare ex ie
auditis & in integrum restitut. Verardus de minoribus
ad ecclesiam tradit Meiverius supra tit 3 n 32

Habent praeterea huiusmodi privilegia pupilli & milites
de quibus late & per casus disputat Meiverius supra tit
7 ex n 1 & quomodo ad mittendus sit creditor
ratione depositi idem Meyverius tit 8 & ut
melius & perfectius materiam hanc intel
ligas & absoluas vide Matienzum
in d l 7 tit 16 gl. 5 per totam
lib 5 recopilationis cui
respectu aliorum creditorum
adde Meiverium
tit 9 11 & 12
finis huius
otii

De separat

D. Sepulveda 247

Ad tit. de separationibus

Separatio est bonorum hereditariorum ab his quae heredis sunt authoritate praetoris facta discretio docet Duarenus ad hunc tit. c. 1.
1 Et si attente iuris rationem idem ius creditores heredis habere debuissent in ea bona quae defuncti fuerunt ac hereditarii creditores cum per aditionem hereditatis bona defuncti esse desissent et fierent proprium patrimonium heredis et cum heredis iam adquisita tradunt Duarenus s. c. 2 Antonius Faber Ad tit. qq ex causis mas numitere lt pro 5 illat § 3 equissimum tamen praetori visum fuit audire creditores defuncti separationem bonorum eius petentes postulantes ita ut qua si duorum hominum bona vendantur et defuncti heredis q creditoribus separatim tantum praestetur quantum recipi possit ex cuiusque patrimonij venditione l. 1 § 1 ff hoc tit. ...
2 In quo maxima utilitas creditorum defuncti reperitur cum contingere possit ut bona defuncti soluendo sint quae si separata non fuissent per praetorem creditoribus hereditarij non sufficerent quod si impetrata separatione bona hereditaria non sufficiant non poterunt creditores defuncti residuum sequi de patrimonio heredis, et si aliquid superesset de patrimonio defuncti illud optime capere possent creditores heredis cuius ratio est quia heredis creditores non impetrarunt separationem quae eis regulariter dedi non solet atque ita nihil est quod eis imputari possit. at creditoribus hereditarijs est quod imputari valeat cum separationem postulando bona non idonea praetulerint idoneis l. 1 § penult. l. 5 ff hoc tit. Duarenus conf. Antonius Faber ubi supra
3 Impetrari potest separatio a creditore etiam si debitor fideiussori heres extiterit l. 3 ff hoc tit. ex ornat Cuiacius lib. 27 quaest. Pap.

ibidem. 2° datur separatio heredi qui coactus adiit hereditatem, verum cui postea restituatur hereditas d. l. 1° § quaesitum fuit ff. si ff. de separationibus. 3° datur separatio his creditoribus qui cum eo contraxere qui postea miles fuit ita ut bona pagani ea a bonis castrensibus separentur d. l. 1° § si filius, verum si eius decursum Triboniano tribuat Antonius Faber in illationibus tractatu. 4° conceditur separatio creditoribus conditionalibus d. l. 4 ff. de separationibus cui adde l. 2am et 13 princ. § verum l. 7 et 6 princ. et § etiam datur separatio legatariis ut in l. quotiens 6 ff. de separationibus. 4

E contrario denegatur separatio creditoribus qui secuti sunt fidem heredis d. l. 1° § illud sciendum, verum si quis ff. de separationibus quod sequitur si heredem ... ex l. ff. de separationibus. hoc namque non voluntarie sed necessario fuit. 2° denegatur si bona defuncti et heredis ita confusa sint ut secerni nequeant d. l. 1° § praeterea. 3° denegatur si quinquennium transierit post aditam hereditatem d. l. 1° § quod dicitur. 4° denegatur si hereditas sine dolo et fraude ab herede vendita sit l. 2 ff. de separationibus. 5° denegatur creditoribus heredis d. l. 1° § ex contrario. 6 denegatur ipsis heredibus nisi sint heredes necessarii l. 6 § 1 ff. de separationibus titulo exornant late dictas Ubsenbegius Pacius Aptsumus ... Cuiacius et Duarenus in paraphrasi ad hunc titulum et post antiquos ... videndi sunt Ariius de executoribus § 7 ... de decoctoribus part. 7 n. 18 Costa de ratione ratae et quotae q. 109 ... Antonius Faber ad ... ex causis manutenere ... in illationibus ... sequentes Gregorius Lopes in d. l. 2a et 13 part. 5 gl. 8 et in d. l. 7 et 6 part. 6 ... gl. 12 ...

Ad textum in l. debitor 3 § quid ergo possessionem cum l. si creditores § ff. de separationibus.

Et si creditores defuncti impetrata separatione bonorum non debeant habere recursum ad bona heredis, casu quo bona defuncti non sufficiant ex Ulpiano in d. l. 1° § penult. ff. de separationibus. tamen hoc ita intelligendum est

casu

casu quo creditores heredis dimissi non sunt ut interpretatur Accursius in d. § peruli. verbo nihil quo fit ut si creditoribus heredis satisfactum fuerit et dimissi sint tunc enim quod superest possint admitti creditores defuncti quantumvis impetraverint separationem et Papinianus in d. l. 3 § quid ergo si in fin ff eod. quem sic post Accursium intellexerunt Curacius lib 27 quaest. Papiniani in d. l. 3 vers. in fin et lib 13 quaest. Pauli in d. l. si creditores Nebius in d. l. 3 vers. in fin ff de separationibus.

Non obstat Paulus in d. l. si creditores ibi quod si propri ad solidum pervenerunt id quod superverit tribuendum hereditariis qui damnum putant nihil aliud id non videtur et ff eodem tit.

Cui difficultate omissa 1.º solutio glossae et in d. l. 5 verbo non videtur existi existimantis textum in d. l. 5 corrigere textum in d. l. debitor vers. in fin quem admittenda non est cum legum correctio vitanda sit alia Irnerii quem omnino divinat alia eiusdem glossae quem eodem morbo laborat, alia Curacii lib 13 quaest. Pauli in d. l. 5 valorum existimantium Papinianum et Paulum sine pace pugnare alia Cumani in d. l. 5 in fin existimantis Papinianum in d. l. debitor vers. in fin non id necessario velle quem solutio sine dubio relinqueret textum in illum contra verba eiusdem textus et omissis distinctionibus Bart et Alberici in d. l. si creditores quem si recte percipiantur evertipo, sunt per predicta iura, respondendum est Iuris consultum in d. l. si creditores loqui de stricto iuris rigore ut insinuat ratio quamvis tr in vers. cum enim, Papinianum autem in d. l. debitor accipiendum esse de equitate quod non obscure insinuant verba eiusdem textus in vers. in fin ibi probari commodius est quam interpretationem tenuit Accursius in d. l. debitor verbo commodius et ita posse ad hec difficillima iura responderi docuit Curacius d. lib 27 quaest. Papiniani in d. l. debitor § si in quolibet ff Soc et cetera.

finis

Ad tit. ff. quae in fraudem creditorum
Ad Rubricam.

Cum debitores missis in possessionem bonorum vel distractis eorum metuen- 1
tes solerent res suas alienare vel intervertere, ne creditores
quod illis debebatur consequerentur, merito praetor ut huic fraudi obviam
faceret, edictum proposuit, quo actionem pollicetur creditoribus ad revocandas
res in fraudem eorum alienatas l. 1a in prin. ff. eod. tit. cui adstipulatur
textus in l. 7 tit. 15 p. 5 cui etiam adde Oldendorpium p. 6 classe
1a. quae actio Pauliana dicitur a Paulo praetore, aliquando Cal-
bisiana a Calbisio, qui de hac re edictum proposuit in l. 2a ff. si
quid in fraudem patroni ut docet Vbesenbequius hic n. 1, aliquando
etiam dicitur actio in factum ex l. ait praetor 10 ff. eod. tit. cui adde Cu-
iacium lib. 5 observationum c. 17 Petrum Paulum Pariseum litera d. singula-
ri 4a Petrum Fabrum lib. 1 semestrium c. 12. 2

Multa sunt remedia contra fraudem constituta ut ex
aliis Nebus in d. l. 1a in prin. vel quo ad hunc tit. attinet tria
sunt remedia contra fraudes debitorum proposita. 1mum actio Pauliana,
personalis l. videamus 38 § in Pauliana ff. de usuris, vel actio in
factum de qua in d. l. ait praetor 10 vers. interdum vel in l. hac in factum
14 ff. eod. tit., qua actione revocantur ea, quae debitor in fraudem
creditorum alienavit d. l. 1a § 1 ff. eod. tit. l. 1a C. eodem d. § in fa-
uiana, praedatur que haec actio 1o contra eum qui fraudem non ignoravit sive
rem acceperit titulo lucrativo, sive titulo oneroso d. l. 1 ff. eod. tit.
l. 6. § hoc edictum ff. eod. tit. l. penultima C. eodem d. l. 7 tit. 15 p. 5 2o datur
tertia haec actio adversus eum qui fraudem ignoravit si forte rem acce-
perit titulo lucrativo cum iniquum sit cum iactura creditorum eum locuple-
tari d. l. 6. § simili modo vel § item si necessarius ff. eod. tit. l. penult. C. eo-
dem quod adde Gregorium in d. l. 7 gl. 7 ad medium vel quod in donat.
fraus praesumatur tradit Mascardus de probationibus concl. 825 n. 50. tan-
dem datur haec actio adversus fraudatorem si aliqua ita dispendat
ut recuperare nequeat d. l. 1 in prin. l. ult. § ult. ff. eod. tit.
2m remedium est actio rescissoria in rem per quam creditores resci-
sa fraudulenta alienatione utiliter vindicare res ipsas videntur

Ad l(ege) 3 quae in fraudem creditorum

de qua utili vindicat(ione) loquitur in(stitu)t(ionibus) in § item si quis in fraudem exist(imat) Pacius [illegible] de quo vide Donellum in d(ict)o § item si quis inst(itutionum) de actionibus. Tercium remedium est interdictum quo petere quis a fraudatore fraudis particeps accepit restituere creditori subest cum inter dictis locum est intra annum utile ex d(ict)a l(ege) ait praetor in prin(cipio) Donelli

Cessant tamen haec remedia 1° si creditores non sint fraudati re et opposito simul, nam si re tantum fraudentur cessat haec actio d(ict)a l(ege) ait praetor § 1 Donelli sequenti. 2° cessat contra eum qui ignorata fraude aliquid accepit contra quem agi nequit nisi quatenus locupletior est factus d(ict)a l(ege) qui autem § penult(imo) ff(de) eod(em) tit(ulo). 3° cessat haec actio contra tercium bonae fidei possessorem l(ex) qui a debitore quae eod(em) tit(ulo) qq(uibus) duobus casibus recurrendum erit ad debitorem ut in quantum facere possit teneatur l(ex) fin(alis) C(odice) eod(em) tit(ulo)

4 Tandem adverte hanc actionem intra annum tam adversus eos qui fraudis participes fuerunt quam adversus eos qui non fuerunt fraudis participes d(ict)a l(ege) 6 § fin(ali) ff(de) eod(em) tit(ulo). post annum autem datur tantum in fraudulentos in id quod ad eos pervenit aut pervenire potuit d(ict)a l(ege) ait praetor § haec actio eod(em) tit(ulo) Iason ind(e) § item si quis in fraudem columna 22 n(umer)o 6. permittat et tornant [illegible] dicta post Bart(olum) Ang(elum) Fulg(osium) Curacium Aptum Pacium Dolceiffen Baptista Costa de rat(ione) Rotae [illegible] 990 Cabalcanus 2 parte decisione 29 Banderanus de privilegiis creditorum cu(m) Nicolaus Vala de rebus dubiis tractatu 12 Iason Donellus Desinci de urbin ind(e) § item si quis in fraudem idem Donellus comment(ariis) c(apitulo) 4 Ant(onius) Faber ad [illegible] ex cau(sa) sui manumittere l(ex) prio(r) 6 [illegible]

Ad l(egem) X in l(ege) si debitorem et cum l(ege) qui a debitore ff quae in fraudem creditorum.

Si res sit penes tercium possessorem qui rem bona fide emit ab eo, qui cum fraudis particeps fuisset emit a debitore diximus supra hanc actionem Paulianam cessare contra tercium possessorem, non enim nocere debet ei dolus sui venditoris, cum causam habeat onerosam d(ict)a l(ege) qui a debitore quae iuncta l(ege) 6 § similiter modo ff(de) eod(em) tit(ulo) Et licet Pauliana adversus tercium possessorem dari tamen debet adversus eumdem venditorem ut solidum pretium

Iustinianus 219

restituat creditoribus, adeo ut si rem viliori pretio vendiderit, non solum quod ex venditione accepit, sed etiam quod res ipsa secundum eius iustum pretium valuerit restituere debeat, et merito cum numquam succurrendum sit ei, cuius proprius dolus potest imputari, praecipue cum si venditio illa facta non fuisset, rem ipsam in illo pretio restituto fuerent creditores revocaturi d. l. si debitorem ff. ...
ita tenet Cumanus in d. l. qui a debitore in fin. et ornat Antonius Faber de erroribus pragmaticorum decas 2 ... c. 24.

Nec obstat textus in d. l. qui a debitore ... in fin. ibi in solidum pretium quod accepit tenebitur ff. quae in fraudem creditorum.

Cui difficultati Antonius Faber ubi supra respondet delenda esse verba illa quod accepit, et corruptio magis quam solutio. Alio loco respondet retinenda esse verba illa et legendum fore negative, in solidum pretium rei quod non accepit tenebitur quae interpretatio magis ipsi placuit et in omnium codicum fidem.

quare in hac difficultate in qua sicco pede pertranseunt interpretes in dictis iuribus respondendum existimo textum in d. l. qui a debitore in fin. procedere quando iustum rei pretium solutum fuit, quo casu recte dicitur in pretium rei quod accepit tenebitur, quae interpretatio colligitur ex verbo in solidum quod iustum pretium significat ut docuit idem Antonius Faber ubi supra 2 colligitur quod si iustum pretium solutum non fuisset nulla fuisset dubitandi ratio illius textus, cum nemini dubium esse posset quod id quod accepisset venditor restituere teneretur. quam interpretationem ... Fabri ubi supra fabricandam constitui, quidquid ipse textum illum corrumpere tentet. quod si dicas videtur etiam dubitandi carere textum in d. l. qui a debitore si iustum pretium fuisset exsolutum, respondendum me alter dubium non fuisset in eo quod ex posse dicet iuris consultus, erat tamen ratio dubitandi in eo quod supponit, vel quod si non iustum pretium recepisset, iustum restituere teneretur, etiam si illud ei solutum non fuisset.

Ad textum in l. ait praetor 10 § per hanc et § praeterea, cum l. fin. § non solum ff. quae in fraudem creditorum.

Cum per hanc actionem Paulianam ita res se habeat et alienatio revocetur, ac si facta non fuisset d. l. ait praetor § praeterea et titulus possessori re

soluatur ab initio ac si nunquam interuenisset vt in § item si quis in fraudem instit. de actionibus, merito si reuocatio fiat non solum res, sed etiam fructus restituendi sunt, non tantum qui percepti fuere, sed qui percipi a fraudatore fuerunt vt docet Iurisconsultus in d. l. ait praetor § per hanc. Imo etiam consequens fuit vt si quid emolumenti possessor medio tempore adquisiuerit, etiam id emolumentum cum re ipsa restituere debeat, ex d. l. ait praetor § praeterea ibi propter quod etiam medij temporis commodum quod quis consequeretur praestandum erit ff. quae in fraudem creditorum exornant late Dd. in dictis iuribus praecipue Cumanus in d. § per hanc et Thomanus Schneidewin in d. § item si quis in fraudem vbi Corrasius num. 9 Iuanus Faber num. 27 inst. de actionibus.

Non obstat text. in d. l. § fin. non solum ibi medio autem tempore perceptos in restitutionem non venire ff. eod. tit. cuius decisionis ratio si quae assignari valet ea est quia est possessor eo tempore rem ipsam in dominio et cum titulo habuit vt docet Obesenbequius in Paratit. huius tituli num. 11 et sentit Iurisconsultus in d. § non solum ibi quia in bonis fraudatoris fuerunt, et ita in proposito determinat l. 11 tit. 15 part. 5 ibi mas los frutos que saliesen della vencidos deben fincar al que con pro la cosa.

Cui difficultati quinque solutiones constituit glossa in d. § non solum. Nam praemissa communi interpretatione quas per Bart. in dictis iuribus Iuanus Faber in d. § item si quis num. 27 post Corrasium num. 9 quae confunditur per text. in d. § praeterea versic. propter quod alia existimantium, Dos Iurisconsultus contra Seressi exhibere alias Rainerij Angeli et Alberici quam reprobat Cumanus in d. § per hanc aliam Obesenbequij vbi supra quae non satisfacit decisioni text. in d. § praeterea alia existimantium text. in d. § praeterea loqui in eo qui titulo oneroso rem mala fide accepit text. vero in d. § non solum in eo qui titulo lucratiuo rem habuit quae confundi videtur ex d. § praeterea vbi generalem regulam proponit Iurisconsultus constat quod ex verbis propter quod loquuntur fuisse consultum ibi in titulo lucratiuo alias Alciati in l. filius § fin. num. 30 ff. de verborum oblig. intelligentis textum in d. § non solum in eo qui non fuit particeps fraudis, quae si vera esset non reuocaretur alienatio contra textum in d. l. ait praetor in princ. ibi sciente te ff. Boetius quod contrarium docet Iurisconsultus in d. § non solum et omissis tandem alijs solutionibus glossae ibidem quae merae diuinationes sunt respondendum est textum in d. § praeterea procedere

q[uod] reuocatio facta fuit ex eo q[uod] vterq[ue] particeps fraudis fuit vt colligi potest per discursum iuris consulti ex proh. d. l. ait pretor in prin. ibi scienteve te... siue alienatio facta fuerit titulo oneroso siue titulo lucratiuo vt insinuat ... generaliter d. § praeterea quo in casu recte reuocata alienatione fructus eius medio tempore percepti restituendi sunt. ... in d. l. fin. § ... procedere in casu quo sine fraude accipientis ... titulo lucratiuo res alienata fuit quia in specie, ... teneatur restituere rem cum fructibus tempore alienationis ... consentibus ... litis ... perceptis propter malam fidem in qua constitutus fuit per litis ... non tamen tenebitur restituere quos medio tempore tanquam dominus ... bonae fidei possessor cum titulo percepit. q[uod] ... in d. § ... sit intelligendus in alienatione facta sine fraude accipientis ... titulo lucratiuo constat mihi ex eo q[uod] contrarium non constat ex illo ... decisio eius in his tantum terminis ... principia ... elementa iuris procedere potuit. quam interpretationem ... de mente ... in d. § per hanc existimo cui nec dissentire videtur Fulgosius in d. l. ... § in fabiana ff de usuris. Fateor tamen attenta lege Regia non esse restituendos fructus medio tempore perceptos ab emptore quantumvis particeps fraudis fuerit vt expresse constituit d. l. 22 tit. 15 p. 5 ... fin. quia cum de reuocanda alienatione agat necessario fraudem emptoris praesupponit ex l. ... tit. 15 p. 5

Ad tit. de tabulis exibendis

Interdicta sunt formulae quaedam q[ua]s pretor iubet vel vetat aliquid fieri quae dantur illi adque ea res pertinet aduersus eum cum quo alius ... contendit explicant late post Bart. Salicetum Castrensem ... Duarenus lib. 1 disputationum c. 19 ... lib. 1 disputationum c. 20 Spano... peri... opinionum ... q. 6. n. 6. P. Gregorius lib. 21 sintagmatis c. 9 ...

Inter interdicta est ... illud q[uod] exhibitorium dicitur de quo in hoc tit. de tabulis exhibendis quo interdicto Pretor iubet tabulas ... ad ... pertinentes ... cui aliquid in eis ... aliquid ... relictum est exhiberi ab eo penes quem sunt vel dolo malo factum est quominus ... l. 1. in prin. l. 38 sane ... consonat ... Regia l. 17 tit. ... 3 explicant post Curacium ... Bart. ad l. naturalis ... ff ... ad ... Cassoni P. Gregorius lib. 29 sintagmatis c. 7 n. 7 ... lib. 15 ... c. ... Curacius lib. 17 obseruationum c. 28 ... lib. 15 c. 9 ...

Ad tex. in l. 1. a § siue autem cum l. fin. ff ...

Ad titulum ff de vi et vi armata

Adeo late extenditur hoc interdictum de exhibendis tabulis ut etiam si falsum dicatur testamentum spectat ei qui agit ut exhibendatur ex Ulpiano in d. l. 2 § siue autem ibi quod etiam si falsum dicatur &c. fortiter non obstat text. in l. fin. hoc tit. ubi Iuriconsultus aperti(ssi)me [o]stendit tabulis interdictum illud minime locum habere si testamentum ad publicam quaestionem pertineat id est si falsum dicatur et ut interpretantur scribentes communiter ibi propter quam difficultatem Accursius duplicem lecturam proposuit ad literam illius text. in d. l. fin. et admissa interpretatione quam admittit Bart. ibi n. 2 et reiecta alia cuius Accursii que merito reprobatur a Bart. et ab omnibus reliquis omissis etiam aliis solutionibus de quibus per gl. in d. § siue autem et in d. l. fin. respondendum est tantum in d. § siue autem principaliter habere locum quotiescumque principaliter agitur ut tabule exhibeantur ex hoc interdicto et opponitur falsitatis exceptio, hac enim exceptione ut pote inutili reiecta tradit vulgus exhibendum esse testamentum. at vero text. in d. l. fin. accipiendus est quotiens principaliter per modum accusationis agitur de falsitate prout sit exemplum si quis sibi subscripserit aliquid in testamento vel aliud falsum conscripserit vel confecerit et de tali falsitate sit accusatus tunc enim quo temporis triplici ratione exhiberi non debet. 1o nam ille accusatus supprimeret et non tolleret vitium falsitatis ad euadendam accusationem. 2o quia principaliter accusatio et non exhibitio deducitur. 3 nam in illo casu certum est non interesse agentis quatenus ad aliquam utilitatem ex viribus testamenti quod necessario desiderat Iuris. C. in l. 3 § solent ff. illo tit. quam singularem interpretationem Theodorus Streimanus lib. 5 in antynomiis Iuris ciuilis antynomia 41 et est clementis Accursii et Bart. existimo ex ratione quam constituit Bart. in d. l. fin. improbans in quibusdam casibus Accursium et cum his finitur hic titulus

Ad tit. ff de vi et vi armata explicandum per D. Sepulveda hoc anno 1614.

Ad tit. ff de vi et vi armata

Licet Gothofredus et Gilbertus Regius in Enantiophanon c. 25 existimaverint inscriptionem huius tituli ita legendam esse Unde vi et de vi armata recte tamen recipitur ut in vulgatis ita de vi et vi armata cum interdictum illud unde vi simpliciter de vi appelletur ita Donellus et Cliocrus in commentario c. 31.

Duo autem sunt interdicta de quibus in hoc titulo quidem tr. de singulis rebus privatis immobilibus id est de solo et edificio. Primum interdictum appellatur Unde vi l. 1 § ex interdicto l. 3 § unde vi ff hoc titulo datur namque propter vim atrocem qua quis de possessione sua vi deiectus est l. 1 § hoc interdictum cum § et seqq. ff hoc titulo. alterum interdictum dicitur de vi armata quibus autem dupliciter distinguit et triplicem constituat Hotomannus lib. 7 observat. c. 6, alia namque quae dicitur vis privata seu quotidiana quae fit sine armis, altera vis dicitur armata seu publica quae fit hominibus coactis et armatis, tam gladijs et scutis quam fustibus et lapidibus l. 3 § armis ff hoc titulo.

Videndum erit cui competant hec interdicta et contra quem competant et quae veniant in hoc interdicto et est primum advertendum competere interdictum hoc deiecto l. 1 § 1 tunc cum deiiceretur possidebat d. l. 1 § hoc interdictum ff hoc titulo cui adde Erasmum quiliade 4 centuria 2 proverbio 64 neque interest an civiliter an naturaliter possideat d. l. 1 § deiicitur et § denique cui adde Iasonem in l. 1 § si vir de acquirenda possessione et sive corpore sive animo possideat d. § sive autem Antonius Gabriel lib. 5 communium tit. de restitut. spoliatorum conclusione 1 ubi in § recuperande n. 20 inst. de interdictis. Datur praeterea ei cuius servus procurator colonus vel inquilinus per quod possidebat deiecti sunt d. l. 1 § quod servus. 3 competit heredi eius, qui possessionem vi amisit d. l. 1 § hoc interdictum et heredi. 4 competit fructuario d. l. 3 § unde vi. et usuario d. l. 3 § item si ff hoc titulo.

competit

spectat hoc interdictum contra eum qui vi deiecit d l 1a in princ. Item contra eum qui mandavit vel iussit d l 1a § deiecisse cum ad hoc Menoch de recup. rem. 1 n 47 et l 17 et 20 parte 3 ubi Gregorius gl.a 3. Contra eum qui dolo malo fecit ut quis deiceretur d l 3 § hoc interdictum. l 3 spectat contra eum cuius familia deiecit d l 1a 4 contra heredes illius qui vim fecit d l 1 § ult. item qui vi possessionem retinuit, aut ipsi detinenti possessionem vi recuperavit adversus eum qui vim fecit hoc interdicto retenere quia vim vi repellere licet d l 1a § vim vi l 1a C eod. et tradit Menoch. 1 n 384 Bart in l 3 § cum igitur ff hoc tit.

Ultimo adverte hoc interdicto deiecti restituendum cum rebus mobilibus quae ibi erant d l 1 in princ. et fructibus ... a quo quis deiectus fuit a die deiectionis d l 1a ... cum certis utilitatibus d l 1a § non solum adeoque ut ex hoc interdicto condemnari reus tanti debeat quanti interfuit deiectum possidere l 6 ff hoc tit. ex hornant. supra dicta et generaliter ... Bart Castrensis Rip Cuiacius Apternus Decius et Selvissimus Menoch. 1o Cuiacius lib 6 observat. c 4 ... Greg lib 36 sintag. c 2 n 22 Duarenus Gilbertus Reg. et Romanus ubi ... Donellus et Ilig... lib 15 comment. c 31."

Ad tex. in l 1a § deiicitur vis Denique

Cum l Colonus 12 et l cum fundum 18 de vi et de vi armata.

Ut interdictum unde vi spectat necessarium est deiectum possidere l 1a § hoc interdictum ff hoc tit. unde cum colonus quandiu colonus est non possideat l non solum 33 § 1 et seq. ff de usucap. si vi ab aliquo e fundo deiiciatur non dabitur colono hoc interdictum ut ex ... constituit Ulpianus in d l 1 vis denique ff hoc tit. ex hornant. solet Bart et antiquiores ibi. Cuiacius lib 2 c 26 quaest. ... in d l cum fundum Donellus 15 comment. c 31."

Obstat textus in d l colonus 12 ibi igitur interdictum unde vi colono competiturum ... et l cum fundum 18 ibi et ipsum interdicto colono tenebit ff eod."

ff de vi et vi armata

Dubitat[ur] in d. l. colonus 12 ubi q[uo]d interdictum unde vi colono competiturum [...] et [...] in l. cum fundum 18 ibi competens interdicto colono tenebit ff eodem.

Cui difficultati ambagibus omissis respondendum est [...] d. tex. demum procedere quando colonus tanquam colonus tantum erat in fundo quo casu cum non possideat si deiiciatur non competit interdictum ei [...] in d. l. colonus et in d. l. cum fundum procedere q[uan]do colonus prohibuerat emptorem fundi ingredi possessionem eiusdem fundi vi armata habitas quo facto videtur dominus huius fundi e possessione deiecisse cum eius voluntate emptor ingredi in fundum [...] quo fit ut colonus qui ante non possidebat nunc per talem factum possidere ceperit deiecto domino a possessione fundi unde [...] per vim deiciatur ab emptore recte colono competet hoc interdictum contra emptorem cum hunc possessor existat colonus ita post Accur. in dictis iuribus tenet Bart. in d. l. 12 § deiicitur explicat et exornat Curacius ubi s[upr]a sequuntur Pacius centuria 3 Donellus comment. 15 c. 32 qq. adde Menoch. de recuperanda possessione remedio ex n. 62 //

Ad tex. in l. 3 § siquis autem ff [...] in verbis [...] inde et l. metum g. [...] pro ff co q[uo]d metus causa cum l. non solum 33 § si dominus ff de usucapionibus //

Si cum essem in possessione fundi audiero homines armatos venire et eo timore e fundo discessero actio q[uo]d metus causa denegatur mihi ex d. l. metum g. de eo q[uo]d metus causa domino vito cum a nemine illatus sit metus consequentur nec dabitur mihi unde vi q[uia] non videor videiectus nisi homines armati venerint simulque possessionem apprehenderint ex d. l. 3 § si quis autem [...] ff [...] cuius ratio est q[uia] nihil delinquere videntur qui possessionem non intrarunt exornant post antiquos tres in dictis iuribus Curacius in d. l. metum ubi Ant. Fab. in rationali idem Curacius in d. § si do[minus] metus Donellus lib. 15 comment. c. 32 ubi [...] litera l. //

Dubitat[ur] in d. l. non solum § si dominus ibi quamvis nemo eum fundum ingressus fuerit vi deiectus videtur ff de usucapionibus //

L. ff quod vi aut clam.

Cui difficultati omissa emendat Cuiacius in d l metum ff in d § si dominus et Antonius Faber ubi in eo existimaverit hic in d § si dominus loco eius ubi existimaverit reponen dum esse exstimaverit alia pars et Fosci Abucemas quos refert et resolutio ilegeris responsendum esse hoc iura esse intelli genda sim habitatum materiam ex sim rem de qua loquitur ergo ita tis in d l metum et in d l 3 § si quis autem dum docent hi direcre sapientem ni videri intelligendi sunt quo ad interdictum undevi quomodo neque hoc interdictum dabitur contra eos qui possessionem non intrarunt nec in eo aliquid deliquerunt. et sic in l § si dominus dum docet vi deiectum videri sapientem quamvis nemo fundum ingressus fuerit intelligendus est quo ad hoc ut possit interdictum undevi et quo ad hoc ut sapiens amittat possessionem quam in optimo admittere debuit cum corpore e fundo egressus sit et animum possidendi habere desierit ut posset ita post Alursium in d § si dominus tenet Bart in d l 3 § si quis autem et tamquam veriorem amplectitur ilegeris de 31 littera L.

Ad tit ff quod vi aut clam.

Si opus vi aut clam factum est hoc interdictum quod vi aut clam quod restitutorium dicitur ex eo quod praetor opus vi aut clam factum restitui iubet l 1 in princ et in § 1 ff hoc tit. Opus facere dicitur non tantum si novum edificium quis faciat sed etiam si aliquid destruat l 7 § bellissime cum §§ seqq ff hoc tit et hoc sive factum sit in privato loco sive in publico sive in sacro sive in religioso l 20 § ult ff hoc tit.

Vi edificium facere intelligitur qui prohibitus fecit, et etiam qui cominus prohiberetur fecit sibi quam periculo denunciando adversario vel iactu clausa d l 1 § quid si ff hoc tit.

Clam facere intelligitur qui celavit adversarium cum existimaret aut existimari deberet eum esse prohibiturum l 3.4.5 ff hoc tit. Competit autem hoc interdictum ei cuius interest opus factum non esse sive dominus sit sive non l si qui ei § si fundus et § ult l 12 et l demum 13 ff hoc tit tradit et Linderpius classe 3 actum 8 nec Antonius Gomecius in l 46 tauri num 24

Competit ꝯterea hoc interdictum contra eum qui opus vi aut clam fecit sive ius faciendi habuerit sive non d. l. 1 § 0 parui ff hoc titulo. 2° competit contra eum cuius familia fecit l. 5 ff hoc titulo in § 3 contrarium cuius iussu opus factum fuit vel eundem qui ubi sub titulo fit et qui iussu alterius fecit hoc interdicto non teneatur l. 5 § hec verba § qui et § ult. iuncta l. 6 ff hoc titulo. 4 tenetur heres vel successor d. l. 5 § labeo quia tenetur et hoc interdicto qui opus possidet licet eo inscio vel invito opus factum fuerit qui tantum patientiam ꝯstare tenebitur ut edificium destruatur d. l. 5 in principio hoc titulo. ultimo tenetur procurator, curator sindicus d. l. 5 § item ait ff hoc titulo.

Distinctio autem hoc interdicto est ut ille qui opus fecit si possideat prestet patientiam et impensam operis destruendi, quod si non possideat impensam tollendi prestabit l. competit § ult. ff hoc titulo. Preterea debet actori restituere quod ob hanc causam amisit sibi quia servitutes l. si opus 21 § ult. et omnino ea ꝯstare tenetur quod actoris interest opus factum non esse l. semper § hoc interdicto et § ult. ff hoc titulo.

Quibus autem casibus cesset hoc interdictum late tractat Bacius .. n. 8 Duarenus ad hunc titulum in fin. quam preter Bart. Rofredum, Pipam et antiquiores adde Aphitum, Cuiacium et Sclcisium .. explicant et ornant Alciatus lib. 1 parergon c. 34 Verengarius in l. naturaliter § nihil omnino n. 112 ff de acq. poss. Ploti de in litem iurando n. 75 Mediceus tractatu de casibus fortuitis 1 parte q. 8 Cuiacius lib. 2 observationum c. 25 et lib. 16 c. 29 Robertus lib. 1 receptarum lectionis c. 35 Donellus lib. 15 comment. c. 34 ubi late illigatus et de in Regio sumptu titulo signat. .. 32 parte 3 et in quo differat ab isto a titulo de novi operis nuntiatione explicat Duarenus et tradit Gomecius in l. 46 Tauri n. 22.

Ad textum in l. Deniq. 13 § 1 ubi idem ait. cum l. interdictum 19 ff hoc titulo et cum l. filius ff de obligationibus et actionibus.

Quasi omnes actiones actiones quas filius fam. adquirit patri quaeruntur excepta ea castrensis peculij vel quasi in aliqua sacris ..ues .. incipiunt quas et filius proprio nomine exercere potest de qua agit textus in d. l. filius quamquam ibi explicat Cuiacius ubi ratio ...

nam

224

nō inter quas inter dictum qd vi aut clam connumeravit ita ut a filio fam. opus fieri prohibeat. Vltimo spectare posset hoc interdictum qd vi aut clam ita constituente Paulo in d. l. filius cuius ratio funditus nunquam intelleximus testatur Bart. ibi et Vlpiano in d. l. inter dictum ut qd vi aut clam quae iura post antiquiores in dictis iuribus exornarunt Cuiacius et Ripparius in d. l. filius Anto. Faber ad tit. de patria potestate prin. b illat. 7.

Nec obstat tex. in d. l. denique § i. vers. idem ait ubi idem Vlpianus [illegible] docet inter dictum hoc non dari filio si clam opus factum fuit carat. qr. contra filium [illegible] non videtur quis clam fecisse in re peculiari cum sciat eum filium fam. esse et consequenter nullam actionem adversus aliquem habere posse quam rationem post Vlpianum in d. § i. explicat Anto. Faber ubi s.

Propter quam difficultatem Glosa et Gothofredus duplicem lecturam constituunt ad text. in d. § i. et omissa eisdem qd. prima solutio quae omnino divinat alias a eisdem qd. quae videtur contra text. in d. l. denique § i. respondendum est inter dictum hoc duas partes habere primo est respectu operis quod vi factum est et respectu istius spectat filio hoc interdictum qd vi aut clam qr. factum filij intercessit per qd potuit filius sibi hoc interdictum adquirere, altera vero parte interdicti est respectu operis quod clam factum fuit quod in casu cum factum filij non intercesserit non debet intelligi aliquid clam factum adversus filium ex ratione de qua per Vlpianum in d. l. denique vers. idem ait. Nec obstat tex. in d. l. filius et tex. in d. l. inter dictum qr. hec iura intelligenda sunt quo ad tempus interdicti id est respectu operis qd filio prohibente factum fuit quam interpretationem sentit Vlpianus qui ideo simpliciter dixerat lib. 57 ad edictum in d. l. interdictum et declaravit postea lib. 71 in d. l. denique § i. tradunt Alcursius in d. l. inter dictum Bart. in d. l. filius expresse instituit et explicat Anto. Faber ubi s. et ad Donellum lib. 27 comment. c. 4 [illegible]

Ad tit. ff. de except. rei iudicatae

Ad tit. ff de except. rei iudicatae

In titulo de exceptionibus actum fuit de exceptionibus in genere, et autem exceptio exclusio actionis l. 2 ff de exceptionibus vel conditio quaedam quae modo reum eximit a damnatione modo damnationem minuit l. exceptio 22 ff de exceptionibus de quo vide Vulpeium in § 1 inst. de exceptionibus, Cancerium tractatu de exceptionibus c. 3 n. 1 et segg. P. Gregorius lib. 49 sintag. c. 1 n. 3, Cornelius lib. 22 commentariorum c. 1.

Inter exceptiones exceptio rei iudicatae, de qua in hoc tit. praecipua est quae ex ea datur ratione sufficienti quod obtinuerit semper ne bis de eadem re agatur etiam si per iniuriam fuerit iudicatum, et ut quaeratur tantum an iudicatum alioquin modus litium multiplicatus summam atque inextricabilem faceret difficultatem ex l. 6 ff hoc tit. unde vellet Cicero pro Cruentio ingruit [illegible] extremae impudentiae iudicata labefactare conari ibid. de lege agraria vere est iudicatarum informationes civitatum afflictarum et perditis iam rebus extremorum exitiorum solere esse exitus.

Ut autem haec exceptio habeat locum necessario debere vari ut eadem sit res, eaedem personae, eadem causa l. 12 l. 13 l. 14 l. 21 § 1 l. 27 ff hoc tit. quod late explicat Pacius et adde Cancerium d. 3 p. c. 15, Oldendorpium de exceptionibus c. 3, P. Greg. lib. 50 sintag. c. 1 n. 34.

Ad textum in l. si quis 7 § pro inde si quis et l. item si quis fundum et § si ancillam cum § de fructibus ff hoc tit. de except. rei iudicatae

1. Si quis fundum petierit et succumbat si postea velit petere partem eiusdem fundi ex eadem causa repellendus est exceptione rei iudicatae, omne in eo in toto et pars continuatur ut docet Ulpianus in d. l. si quis 7 et d. § item si quis ornant post Calvensem et antiquiores ibi et Verardo in loco de toto ad § 3 Otomanus illustrium quaestionum q. 28, Cancilius de exceptionibus lib. 3 c. 15 n. 2, Ant. Faber in C. Fabriano lib. 7 tit. 19 definit. 9. Unde si quis fundum petat et succumbat si postea velit fructus eiusdem fundi pendentes petere cum pars eiusdem fundi sint l. fructus 44 ff de rei vindicat. obstabit ei exceptio rei iudicatae, arg. textus in d. § pro inde si quis

prideq dicendum existimo si fructus ex eodem fundo perceptos postea petio
... ex inde si quis in fundo eadem rem quam vatis e unius valte
vig cum ex eadem ca in qua quis succubuit postea pars que e ul fuit
ex ea in qua denegata proinde petatur quod tandem in partu ancile
constituit J.C. dolens quod si ancilla pregnans petita sit et postea
partus eius petatur nocebit exceptio rei iudicate petenti ex d l
17 § si ancilla vendita posi in ... igitur ...

Obstat grauiter idem textus in d § de fructibus ubi
idem J.C. itam in fructibus quam in partu non nocere exceptio
rei iudicate expresse constituit.

Cui difficultati Aluersus ibi sobono ceat existimauit de
lendam esse negatiuam in d § de fructibus et legendum ita exceptio
noceat, et in omnibus fere Codicibus negatiue legitur ut testatur idem
Aluersus ubi supra et omissa alia solutione de qua per Albericum in d §
si ancilla que nec ipsi Alberico placuit respondendum est tamen in
d § si ancilla procedere quando reus fuit absolutus quo casu si
cut petenti postea matrem obstat exceptio rei iudicate ita et
respectu partus obstabit exceptio si ex eadem ca petitio fiat, hoc
in d § de fructibus procedere quando reus fuit condemnatus in fun
do vel in matre quo casu si postea victor fructus ex fundo, par
tum ex ancila petat, non obstabit ei exceptio et merito cum
ex ea res sit que petita est atque ita magis est ut ista exceptio non
noceat et evidenter in l. C. ff Soc. et quam interpretationem adiuuat de
berat idem textus in versic. plane statim sequenti ibi plane si in reliquis
fructus vel etiam partus etc. ex quo apparet in d § de fructibus reum condem
natum fuisse victoriam non nocere exceptionem rei iudicate si reus ex
cipere velit et dicat obstat tibi quod in fundo tantum et in matre
tantum condemnatus fui quam solutionem tradit Aluersus sentit Aluersus
et Vercorum ubi constituit Cumanus in d l si quis cum 7 n 3.

Dicto obstat textus in l fin C de liberali ca ubi
partus editi ante litem contestatam suo nomine in iudicium
venire debent et tamen si partus sunt ex eadem re que petita
est quod corruit solutio Respondere potest tamen in d § si ancila
et in d § de fructibus procedere quando actum fuit de dominio ancile

Ad l. 3 ff de diversis & temp. praescriptionibus

inter duos quo casu nullus e considerandus favor respectu partium at textum ind. l. sin procedere in ca. liberali ut patet in qua favor cc. ide ... ut constituit Alciatus in dictis Iuribus tenet Cumanus ubi s. n. 4

Ad tit. ff de diversis & temporalibus praescriptionibus

In isto titulo proponuntur aliquae praescriptiones seu exceptiones temporales. i. proponitur praescriptio seu exceptio respectu actionis temporalis in persona, quae praescriptio illo tempore conpetit quo actio ipsa terminatur. verbi gratia si quis agat redibitoria post sex menses aut quanto minoris post annum l. sciendum ... ff de edilitio edicto aut de dolo post biennium l. ult. C. de dolo. 2. proponitur praescriptio in actione personali perpetua quae ex constitutionibus praescribitur longissimo tempore id e 30 vel 40 annorum l. ... C de praescript. 30 vel 40 annorum, princ. inst. de perpetuis & temp. actionibus. 3 actione in rem opponitur praescriptio longi temporis id e 10 annorum inter praesentes & 20 inter absentes toto titulo C. de praescript. longi temp. Et si res mobilis sit & cum iusto titulo possideat triennio actio illa reali praescribi potest l. unica C. de usucap. transformanda princ. inst. de usucap. ... Dies utiles in quibus praescriptio currit sunt dies in quibus experiundi iuris e potestas id e quo praetor pro tribunali sedet explicat Cuiacius lib. 2 observat. c. ... de accesionibus temporum & possessionum, cum varia sit & multiplex quaestio teste Cuiacio ... agendum n. erit ... intelligentia ... Rc. post Bart. Castr. & Balbum in l. ... C. de praescript. long. temp. & post Cuiacium, Aptunum, Sceleppium, Pacium, Ubetenbequium & Duarenum ... videndi sunt P. Greg. lib. 40 Syntag. c. 6 Marcus Anton. Bardus de tempore utili & annuo Cuiacius lib. ... observat. c. ult. ... de praescriptionibus 2 p. ... c. 6 n. 180

Ad textum in l. 1. § pro inde cum § plane ff hoc titulo de diversis & temporalibus praescriptionibus

De diversis temporalibus praescriptionibus

Ut praescriptio alicuius actionis locum habeat necessario requiritur quod actor non sit impeditus agere, nam si impeditus esset praescriptio non curreret ex d. l. i in principio Bart. et Castrensis § Eustacius lib 2 observat c 18 Oldendorpius de exceptionibus c 35 Unde sequitur captivus vel in vinculis sit aut tempestate aliqua detineatur ita ut nec experiri nec mandare possit actio quae ei competebat praescribi non poterit cum experiundi potestatem non habeat d. l. i° § pinde ff. Socii

Contra obstat his dictis sequens consideratio nam si hoc vera essent sequeretur recte quod ille qui valetudine impeditur ut mandare possit non haberet potestatem experiundi adversus eius actionem non curreret praescriptio, Sed is qui valetudine impeditur ut mandare possit habet experiundi potestatem ex d l i° § plane ibi in ea causa est ut experiundi habeat potestatem ergo etc.

Quam difficultatem praeter Ant. Fabrum ex his quos viderim praesensit nemo in qua idem Antonius Faber lib 5 coniecturarum c 18 sucumbit dicens in d. § plane addendam esse negationem legendum ita ut experiundi non habeat potestatem quam emendationem pluribus rationibus et dictum confirmat, Sed receptas lectiones semper retinendas esse magis existimaui

Quam propter respondendum existimo textum in d § plane intelligendum esse quando ille qui valetudine impeditus erat ea valetudine impediebatur ut mandare posset quo in casu licet per se agere non valeat per alium tamen agere et sic interrumpere praescriptionem potuit quo fit ut recte I.C. dixerit in ea causa esse ut experiundi habeat potestatem quae solutio confirmatur ex eo quod I.C. in d § pinde casum proposuerat in quo quis impeditus erat ita ut nec agere nec mandare possit quod scripsi ad habita negat. Unde cum in d § plane diversum casum contineat a priore merito intelligere debemus I.C. agere de eo qui ita erat impeditus ut recte possit mandare et procuratorem constituere ita ut sermo sui § plane Hispano sermone sit a quel que estubiere empe

dido tal que pueda constituir procurador in ea ca e ut experiundi habeat potestatem Et merito cum id quod quis per alium facere potest et per se ipsum facere dicatur ut notat Cumanus S. n. 3.

Ad text. in l. 4 ff. Soc. tt. cum l. si servus hereditarius ff. de stipulat. servor.

Ut contra actorem actio prescribatur necessarium est diximus ut actor agendi facultatem haberet ex l. 1 ff. Soc. tt. Unde si in aliquo tempore actio intentari non potuit prescriptio actionis contra non currit, et currere incipit ex eo tempore ex quo agi potuit. Cuius rei exemplum praestat Venuleius in d. l. si servus hereditarius ff. de stipulat. servor. ubi constituit quod si servus hereditarius vel servus eius qui in alterius potestate fuit stipulatus fuerit et fideiussores acceperit ex eo tempore computandum est tempus ad prescriptionem actionis ex quo agi cum eis potuit, id est ex quo hereditas adeatur aut post terminationem dominii incertitudo exornant post Bart. Bald. et antiquiores ibi Cuiacius lib. 16 observat. c. 32 Balbus de prescriptionibus 1 p. 6 et ult. tempore 3 princip. n. 47 Pinelus in l. 1 de bonis maternis n. 42 Olomanus lib. 3 observat. c. 19 Lobeanus lib. 3 lect. c. 32 Ant. Faber lib. 4 coniecturarum c. 3.

Non obstat his summe difficilis in d. l. 4 ff. Soc. tt. ubi Iabolenus in eadem specie contrarium constituit dicens continuo dies satisdationis cedere id est a tempore interpositae stipulationis fideiussionis tempus currere motus ea ratione quia inequissimum erit ex conditione actoris obligationem reorum extendi per quos non sit factum fuit quominus cum eis agi potuerit.

Huic difficultati omissa solutione Accursii in d. l. 4 quam ibi incipit et Bart. in d. l. si servus quam reprobat Cumanus et recte refellit Ant. Faber in alia coniect. Cumani quae sine effectu remanet et omnibus aliis duabus solutionibus glossae in d. l. si servus quam non admisit Bart. ibi et alia Lobeani d. l. 3 c. 32 existimantis delendum esse dictionem finalem in d. l. si servus de stipulat. servor. quam reprobat Ant. F. ubi in alia coniect. Ant. F. existimantis Iulii dictio

sed sine pace pugnare nullaq vera deciat Iabolenus et Venule
ius opponi posse quod minus admittendae, respondendum erit tamen
in d. l. 1. servus. ff. de stip. servor. procedere respectu temporis quod a lege e
nstitutum est ad intentandam actionem et eam proscribendam respectu
cuius temporis impedito agere non currit praescriptio nisi a tempore
quo fiet ei facultas agendi d. l. 1. ff. Socii tamen in d. l. 4. ff. de di
versis et temporalibus praescriptionibus procedere respectu temporis quod
ex conventione partium appositum fuit per fideiussorem ubi ergo si
fideiussor se obligavit per annum vel biennium quo in casu tempus
statim currit a die interpositae stipulationis, ita ut anno vel bi
ennio elapso liberetur cum ultra illud tempus obligare se noluerit
ut pattet ita respondet Cuiacius lib. 26 observat. sequit Pacius centurio
5 solut. 23.

Neq obstat si dicas id non constare ex d. l. 4. quia respondendum
Celeberrimo non male colligi posse ex ratione de qua I.C. ibi intue
ri enim debemus an experiundi potestas fuerit adversus eum qui obligatus
est. non an is agere poterit qui reum in obligationem deduxit, quae ratio tantum
eo casu procedit quo tempus ex conventione partium appositum fuit in quo fi
deiussor obligari voluit et non amplius cum si tale tempus oppositum non fui
sit per fideiussorem, solum consideratur an is qui reum in obligationem deduxit
agere potuerit ut non ex d. l. 1. ibi nec sufficit reo experiundi secum
facere potestatem, nisi actor quoq nullas ulla causa impediatur ff. Socii
quam considerationem si eam omiserint Cuiacius et Pacius sed veriorem et proba
bilem magis sed dictam interpretationem iudico, quidquid reclamet Antonius Faber sed

Ad l. 3 in l. 1° ff de Jurisdict. omn. Jud.

Ad l. i.ª ff de Jurisdict.º omn. Judicum

Jus dicentis offi. cum nobis pponat Ulpianus quid eo vbo significet ut intelligamus scire oportet inter hec vba jus dicere, et Judicare multum interesse ut constat ex R.º C. nequis in sua ca. Judicet vel jus sibi dicat l. voluit § fin. ff de interrog. actionibus cuius literam emendat Othomanus lib. i observat. 4 c. fin. receptam in de fendunt Ju. Robertus lib. i receptae lectionis c. 13 Rebardus de tribunali c. 7. de diferencia late agunt Corrasius lib. 3 miscelanearum c. 18 Duarenus in l. Juris gentium § et adeo columna ult.ª ff de pactis et lib. i dis putat. c. 3 et ad tit. de Judicijs c. de Judicibus datis Baudinis lib. i quest. 3 c. 10 Rebardus de tribu. cit. Costanus lib. sing. quest. 3 c. 9 Quintana Duenas lib. i de Jurisdict. tit. 6. Polet. in historia fori Romani lib. 3 c. 5, dicebantur autem ius dicere magistratus qui Jurisdict. tantum habebant Judicare vero qui simpliciter duntaxat notionem arg. l. ult. in pr.º C. ubi et apud quem cognitio in integrum restitutionis l. penult.ª ff de Judicijs l. 5 ff de re Judicata.

Ex hac observat.e et diferentia oponi potest l. qui Jurisdictioni pr.º hoc tit. cum l. in privatis ff de Judicijs ut illa in magistratu pcedat Jus dicente qui ne aliquid gratie vel afect. tribuat merito in sua vel in suorum ca. Jus dicere phibetur, at vero l. in privatis in Judice dato qui cum nihil ex suo arbitrio disponeret sed ad formulam sibi a ptore datam pcedere a qua neq. latum unguem discedere poterat l. ediles § item sciendum ubi ea autem ubi nisi fuerint

Ad l. 3 in l. ff de Iurisdict. om. Iudicum.

ei nominatum in cuncta ff de edilitio edicto et p[e]r[t]ina ex partium voluntate et consensu reciperent recte potuit etiam si pater esset in ca[usa] filij vel si filius in ca[usa] patris Iudex dari quemadmodum et arbiter in l. quin etiam ff de receptis arbitris quam solutionem post Duarenum lib. 1 disputat. c. 31 sequuntur Gobeanus et Equinarius Gotofredus Rosardus et Modius in d. l. qui Iurisdictioni Iulius pacius centuriae antinomiae 57 Collegij quest. Iuris c. 9 Georgius obrectus de Iurisdict. et imperio c. 12 n. 11 quam solutio et si aliquibus displiceat quod careat dubitandi ratio videatur non displicuit Donelo lib. 17 comment. c. 25 ratio enim dubitandi esse potuit quod cum pater et filius una et eadem persona intelligantur l. ult. C. de impuberum § ei v. inst. de inutilibus et natura exigat ut alius sit qui iudicat alius qui litigat merito dubitabatur an pater Iudex esset in ca[usa] filij quod si filius sit Iudex et contra patrem aliquid statuendum sit pro adversario necessitate muneris adducetur ut iubeat aut vetet aliquid patri quod pati non videtur natura ratio, cum patris sit imperare filio, filij autem parere patri, etc.

Quod si adhuc talis dubitandi ratio non videatur sufficere non insubtiliter cum Eduardo Calderono lib. 2 variarum c. 9 tentari poterit ex eo Africanum in d. l. in privatis tractare an filius Magistratus patrem vel pater filium Iudicem pedaneum habere possit nam patri obstabat quod cum filium daret se ipsum dare Iudicem videbatur, filio vero quod inhonestum et contra obsequium et reverentiam patri debitam esset, ipso pro tribunali sedente patrem in humili subsellio ad eius pedes iacere, quae tamen dubitatio non obstat quippe Iudicare munus est publicum quippe ff de Iudicijs et in his quae ad ius publicum spectant patriae potestatis Ius non attenditur l. ille a quo § tempestivum in d. l. 36 ad SC Treb.

229

ff ad trebellianum publica g. instituta privata pietate potio
ra ee recte ex fabio retulit Valerius Maximus lib 2 tt 2
et pulcre Agellius lib 1 noctium atticarum c 2

§ Neq. in contrarium superioribus e qd in l mag
gistratum ff de adoptionibus et in l apud filium
ff de manumissis vindicta apud patrem qui Iurisdictioni pre
est filius manumittere potest vl etiam apud patrem filius ad
doptari vl emancipari potest qua loquuntur casu de Iuris
dict. voluntaria et his in casibus in qq aliquis tertij damnum
non vertitur nam si filius emancipatur vl datur in adoptionem vl si
quis a patre vl filio manumittitur, id omne non aliorum sed tam
tum patris et filij interest ut non iniquum sit tales volun
tarij Iurisdictionis actus coram patre et filio exerceri

pertubum igr Ius dicentis ptor significatur
nam et alij magistratus Ius dicant veluti pfectus
urbis in l 1a ff de off pfecti urbi pses provintie in l cum hic
§ si nec mandare ff de transactionibus et l edilis curulis qui
etiam de certis causis Ius dicebat l 1a ff de edilitio edicto usita
tum tn magis e ut Ius dicentis verbo ptor demonstretur ve
luti in Iure dicundo l pceteris q. creatus l 2 § cumq. consules ff de orig.
Iuris sic appellatur in l 1a in prin ff de in Ius vocando et in l jam si
lius qui patrem ff de vulgari

Accipitur autem Officij verbum generaliter ut significet officium
g. munus quo fungitur qui in dicundo pposit e ad controuer
sias privatorum dirimendas coteraq. exercendas Iudicio l offi
l qui restituere ff de rei vindicatione cuiq tn verbi ratione post
Bart ti interpretes late agunt de offi Iudicis diuisione, et re
ceptior fuit que in nobile dittenzit et mercenarium dicit co
munis abb in c fin de off Iudicis Orosco ti n 23 pquitur

late et eleganter Casius ibidem reiecta sententia qui fin in § pretereà inst. de actionibus et in l. 4 C. depositi et Bart. ibi qui itaque aduersarium adiecit nouili et mercenario, nouile officium appellant quod nulli actioni adiungitur sed per se subsistit ut in edicto de minoribus unde nulla propria actio vel cautio proficiscitur sed totum pendet a cognitione pretoris l. quod si minor § ult. ff. de minoribus c. fin et ibi glossa de off. ordinarij, mercenarium vero quod propositum actioni deseruit l. qui per collusionem 49 § fin ff. de actionibus empti l. 4 C. depositi quod ut mercenarius qui seruire paratus est se habeat et nisi controuersia subsit nullum nullius que potestatis sit, deseruit que in omnibus quae in iudicium deducuntur ut eleganter docuit I.C. in l. ediles § itemque sciendum ff. de edilitio edicto explicat late Alciatus lib. 1 parad. (?) c. 10, et licet ab hac doctrina discedant Corrasius lib. 1 (?) et Costanus quaest. Iuris c. 10 quod hec nomina a I.C. non fuerint usurpata et eorum sententia Iuris ciuilis rigori magis accedat non tamen erit respuenda cum fere in idem recidat ut videri apud Casium ubi supra et hec ab interpretibus doctrine gratia inuenta nomina, que non sunt absque utilitate neque Iuri contraria non sunt prorsus fugienda"

Quanto autem tempore duret Iudicium officium resoluit Antonius Gom. lib. 3 variar. c. 1 n. 6 et seq. Bernardus Diaz in reg. 19 Boerius decis. 29 Afflictis decis. 45.

Et autem post Bart. hic interpretes ordinarij et Dobeanus et Bacouius lib. 6 declarat. c. 7 de variis explicant verbum latissimum de quo in nostra lege vera explicatio est ad extendi pretoris officium ut non solum priuatorum causas audire et Iudicare posit verum etiam Ius dicere ut in exemplis subiectis que tamen vigore non restringant lege damni infecti ff. de damno infecto de qua tamen

Ad tit. in l. 1 ff de iure delib.

§ fin. ff mandati et dd examinant in l. gallus in princ. ff de lib. et posth. ut e converso verbum debet sumi solet pro potest 270
in iuribus a glossa adductis in l. observare verbo debere ff de off. proconsulis et ex his quae adducit omnino in l. et post edictum
§ 10 ff de iudiciis nam cum verbum potest sit positum pariformiter determinet omnia exempla sibi subiecta si pro verbo
debet usurparetur sequeretur necessario praetorem debere dare } Explicatur lex in l. et post edictum § 10 ff de iudiciis
iudices nec posse per se ipsum iudicare, quod tamen non ita est ut videbimus in l. imperium § quoque lex vero ind. l. et post edictum debet
referri ad eam citationem quae die cognitionis fieri solebat per
praeconem ut intelligeretur an praesens esset reus vel absens l.
divus 3 ff de in integ. restit. l. inter accusatorem 10 ff de
publicis iudiciis, non vero ad eam citationem qua quis in ius
vocatur hic enim necessario non est post edictum peremptorium
et ita verbum debet stat proprie ut constat ex his quae ad eius lex
explicatum tradunt Russardus Costalius et Coninarius in l. 1 ff
de in ius vocando Duarenus lib. i disputat. c. 3 Gobeanus lib. i
variarum c. 47 Rebardus pro tribunali c. 2 et in l. 123 de verb. signif.
et ante eos Rebufus 1 tomo ad leges Gallicas tractatu de citat.
in praefat. n. 18 ...

Hic positis ad declarationem nostrae legis supererat singula
exempla percurrere in ea subiecta quae tamen omitto quoniam
de danda bon. poss. et iudicibus datis agendum est in l. imperium
§ iussis ei de missio in poss. in l. iubere cavere § de tutoribus pupillis
dandis satis cepimus in l. 1o n. 23 ff de off. eius in re petenda
sunt quae ad hunc locum spectant, illud tantummodo ad-
vertere adeo ad ius dicentis officium pertinere tutores pupi-
llis non habentibus constituere ut nemine petente illud impar-
tiri teneatur per text. in l. illud cum seq. ff de tutoribus et curatoribus

Datis ab his l[ex] necquidquam § advocatos ff de off[icio] proconsulis declarat Bart in l hec autem & in l fulcinius § si ado ff ex quibus causis in poss[essionem] Ripa in l 4 § hoc autem Iudex n. 30 ff de damno infecto vid[elicet] quae ex doctrina eorum reg[...] in d § hoc autem non procedit in personis misserabilibus inter quas pupillus onumeratur ... R. J. C. quando imperator inter pupillum & viduam & alios in c significantibus de off[icio] delegati declarat Cbb in practicis c. 6 n 1 Anto[nius] thesaurus decis[ione] 177. quae sententia admitti debet etiam in prodigo & furioso ut eis non petentibus Iudex possit curatores instituere notat ... in d l hec autem & Ripa in l is cui bonis n 32 ff de verb[orum] oblig[ationibus] quod tamen non procedit in adulto minore annis hic enim invitus curatorem non accipit praeterquam in litem § item inviti inst[itutionum] de curatoribus l 13 tit 16 p. 6 semel autem curatore accepto a cura se eximere ante legitimam aetatem non poterit ut notat Greg[orio] in d l 13 glo. 2. tradit autem Orosco ... ex Purpurato ibidem columna 2 & Dominico in c grandi de suplenda neg[ligentia] praelatorum lib 6 Regem & Principem adultum invitum curatorem accipere quia ad eius publicum spectat ut ab eo qui mature gubernare possit res publica regatur de quo videndus e[st] Bacco de decima tutori c 10 n 27 ...

Ro primero

Al tercero ... ... debilidad ... ...

Delegatus principis an possit delegare [illegible] regulam ponit de delegatis

1° si Delegatus principis subdelegare non potest quando [illegible] industria electus est ut in ipsa [illegible]

2° si Delegando principis ex communicatione et absolutione aliud non potest delegare ut in ipsa [illegible]

3° Advocati delegati [illegible] requiritur consensus partium ut in ipsa [illegible]

4° de Cardinales judices inferiores ut in ipsa [illegible] sed delegati istorum possunt delegare ut in ipsa [illegible] totius [illegible]

5° de Moriendis(?) introductum quod ut delegatio ab [illegible] admitti [illegible] delegatio majorum admittatur minorum

R° est Quia delegatur [illegible] ipsius communi [illegible] delegabit [illegible] potest delegare [illegible] ut in [illegible] pro consulibus [illegible]

nisi quia R°

quod qui delegatur ad aliquam causam [illegible] delegatione [illegible] principis [illegible]

ñz̃ uenit Rⁿ p̃ quadoque legitur nullus m-
ustrarius commitit aliquam n̄ potest alius
committere cu nulla Jurisdictione ex-
erceat in de. itos p̃ t[illegible]

n. 13 Cum R

quod necessitur commissus [illegible]
ut aliquis alter deterioratus ex consensu
partium potest committere in ca[illegible]
erint p̃ [illegible] n. 94 qua
Respondeo quod statuit quicumque comm-
ates causam committitur delegatus in-
ferior potest delegare ut in n̄ [illegible]
ac pro consultis

n. 94 qua R

p̃ [illegible]

ucx

920
34

600 82
117 82 2 mrs

717

201400 30980

17680
320
18000

240320

230...
130...
42030...

617 2 mrs
520

1237

34

5048
3691

41958

1320
34
5280
3960
44880

gucen

1320
34
5280
1960.

216.

248

guemba...

~ quadel.

277

Ad tit. C. de edendo explicandum per
licentiandum quadrelem.

Ad rubricam huius tituli.

Rubricae huius ad praecedentes connexio quam Glo.
hic et reliqui interpretes probant, exigit ut
de praeparatoriis Iudicii nunc inchoandi quales sunt
vocatio in ius actionis impetratio et editio, quorum in pan
dectis et C. integri extant tit. usus quae ex antiqui
et novi iuris caut. multiplex et varius.

Quod ut peritius dignoscatur, scire oportet
in duodecim tab. cum de lite inchoanda
ageretur hunc olim ordinem servari, ut rectius ullum
pretoris usum liceret omnino ei qui aliquid vel da
ri sibi, vel fieri oportere intenderet, vel suam rem
ab alio possideri adversarium in ius vocare, hoc
est ad praetorem ipsum qui ius dicturus esset, ut ait Iusti
nianus in c. ult. de pena temere litigantium,
l. 2 ff. si quis in ius vocatus non ierit et bene expli
cavit Cuiacius observat. 3. 20 c. 10 Gobeanus
in variar. c. fin. Alius Don. auctor damnatus. 23
commentariorum c. 2, sive ad sellam et tribunal
praetoris vel ad locum in quo ius redderet, quem recte
etiam iuris appellatione demonstrari testis est Paulus
in l. ius pluribus 11 ad fin. de Iust. et iure Ul
pianus in l. 4 § qd ait praetor de interrogatoriis
actionibus idem Cuiacius in l. 1 ff. de Iust. et iure.

127

pagina in magnis 97 Duarenus disputat 3 l c i Equinarius in l i ff et in ius uocando Quintana Duenas et Iurisdict. lib i tit 4 n 7 et quidem uini expressurae caa ut recte est definit Paulus in d l i ff et in ius uocando et specteni explicat Donelus d c 2, et recuantes pedem q extruentes ppria autoritate habitas eas et re prius testat. trahere inuitum et uelut obtorto collo rapere in ius ut indicant legis illius antique uba quas Rosinus adfert antiquitatum romanarum lib 8 c 6 sub tercia pte legum duodecim n 26 si in ius uocet at q eat si ius uocationi fiat antestas minor ni it auem capito antestati si caluitur pedem ve struit manum endo iacit eundo tacito quam q late et erudite interpretant et exornant uaria eis que apud Ciceronem Horacium Gelium et alios bonos autores uestigia Huiusmodi extant plene colligentes et personas quae p tpe vel in perpetuum nec duci aut trapi inuitae possent nec sine iussu et uenia pretoris uocari in ius specialiter notantes ut Hotomanus Brisonius Pratheius Stardius et alij et ubis Iuris pubo antestati et pubo uocare in ius Duarenus d c i et c 7 Cuiacius Observat. 3 7 c 16 et lib 10 c 20 et in l eta stipulatus 115 de ubis bor. lib 2 quest. Papiniani Petrus Fab. in l nemo et Como 103 ff de reg Iuris Antonius Aug. ad leges Duodecim tab. pagina in paruis 187 ubi Fulbius ursinus in notis pagina 285 Rebardus ad easdem ll c 5 et i uariorum c 6 et 2 c 15 idem p tribunali c 8 et Gogobeanus d c fin Petrus greg. lib 48 sintag. c 2 n 2 Donellus d c 2 Quintana duenas i ex d n 7. Rosinus

loco p(rae)lato et lib. 9 c. 12

Unde facile ut alia p(er)mittam edictum interdictor(um) quis eum qui in ius vocatus est vi eximat q(uo)d ex tat lib. 2 ff. tit. 7 et apud Iustinianum inst. p(er)nale inst. de actionibus nam eum nulla interposita mora vocantem sequi in ius vocatus lege iuberetur, quem putabit p(rae)tor opus esse eum p(er)nali act(ion)e in factum qui vocatum quominus duce rem e manibus ducentis eriperet per vim seu eximeret quem etiam si securum esset ut ad hoc fecisset l. Iulia de vi privata teneri palam est l. 4 ad l. Iuliam de vi privata id q(uo)d quamvis ignoraret Cuius antiquitatis ad eum referant Accursius Bart. sequutus et ceteri omnes qui viatoribus sive apparitoribus magistratuum [illegible] vim sane inferret credentes eorum duntaxat opera reorum vocat(ione)s in ius fieri et citat(ione)s qua hodie utimur in iudicijs sume necessariam passim eum vocat hoc prima in ius, et qua in edicto de in ius vocando et imperite confundentes quos merito eo nomine carpit Duarenus c. 7 s(ecun)da verum est ad eum pertinere qui reum vocatum secundum antiquam iuris formam ab actore cui sane ducendi trahendique invitum et reluctantem ut p(rae)diximus ius erat per raptum e manibus eriperet eximeret vel quoquo modo auferret cui p(rae)tor ideo suo edicto p(ro)posita act(ion)e solum p(ro)spexit reddens in eximentem iudicium quo r(e)i id obtineret q(uo)d vere interesset actoris, et quanti estimaretur ea res et qua controversia addensque actorem etiam si ca lumniator esset p(er)nam sane persequi l. si per alium §. i(n) fi(ne) illo tit. quem sic accipiunt et explicant ibi verum sequitur Othomanus et Quinarius in suis scholijs Dua

renus

Duarenus de i. Robertus de fin. Antus Fab. ad pandectas in l 4 et parerg. eodem Petrus greg. de c 2 n 2 Quintana Ducnas d tt 4 n 2 Cuiacius Othom. Equinarius Donellus et alij in ds penales Antus Olivarius ad eundem ex n 15 part. 1 lib 2 de actionibus idem Donellus ad tit. C. de in ius vocando n 28 etc.

Si reus in iudicium vocatus legitime caveret iudicio sisti ad certum aliquem diem duetoris ignominiam vitabat et discedendi ei aut vadendi illic facultas praestabatur quod praetor eum specialiter edixit in titulo tt in ius vocati ut eant aut satis vel cautum dent unde fide iussor iudicio sisti quas appellabatur ut constat ex Horacio 1 sermonum satira 9a ille datis vadibus qui rure extractus in urbem qui sit reus qui eum dederat vadendi sequeretur potestatem teste Veuardo ad ll. duodecim de Duareno de i. Ilssino lib. 9 c 12 ad finem Othomano Brisonio et Cc leguis de sobis vns sobo vas et cautio see sine satisdatio iudicio sisti vadimonium ut ex Barrone et alijs notat Budeus in l 2o ssi vindicias ff de origine Iuris Cuiacius de c 10 P. greg. d lib 4 de c 3 n 4 Olibanus Actionibus part. 1a lib 1o c 9 n 19 et sponsorem leve vadari dicit quod denunciatio iudicio sistendi reo facta, vadatio ad quam qui adest vadimonium obire, qui vero non sistit vadimonium deserere pp. dicebatur ut testantur Othom. Briso. P. greg. et Rosinus pro mi citati etc.

quo pertinet responsum Vlpiani in l ... et si quis ... sistum ibi in g mis deserto ff si quis caut. sic enim malo legere quam disertum cum Alciato 2 parerg. c 27, quem merito reprehendit Rebardus omnium, licet ... in l quem ... 162 ff de reg. iuris Curanus 1 miscellaneorum c 19. et Bano

uadimonij desertionem ab eremodicio differre ut defendit Cobeanus variarum lect. 3 l. 1 c. 39 quod sane incohata litis desercio est ut ex l. quod ait praetor alias Et si sine § ult. ff. de minoribus l. eum quem temere 13 iudicatum solui l. properandum 11 § 1 et 2 C. de iudicijs. uerius interpretantur Otthomanus et Brissonius verbo eremodicium Cobeanus de 39 Rebar in l. si defenderi 52 ff. de regulis Iuris ad l. unde de quaestione quam tamen latissime renunt generales casuum fortuitorum an et qualenus facta ualeat frequenter extollunt scribentes et multa eius arg. resoluunt post Accur. et antiquiores Rolandus wilioaka ang Tiraq post. ll. connubias lex glo. 7 n. 10 et Pinelus in l. 2 l. 1 p. c. 3 an 26 de rescindenda uendit. Tuminalis in § i n. 135 qq. Lenare et Castillo controuersiarum 3 c. 3 an. 20.

5 Cumque dies iudicij ab actore et reo simul dicere tur et utrisque constitueretur consensu l. de die A qui satis dare cogantur condici dicebatur et condictus ut aduertunt de ducentes quoque inde quare actiones in personam condictiones appellentur post Iustinianum in § appellamus inst. de actionibus Otthomanus ibi 2a enunciat. Equinarius Donellus et alij idem Otthomanus Brissonius Escardius et id genus scriptores de verbis uerit verbo condicere idem Donellus d. lib. 23 c. 2 ad fin. Olibanus d. c. 9 n. 16 et additis ind. § appellamus § 1 lib. 2 n. 2. quod si per aliquem dolo fie rit quominus is qui cauerat iudicio sisti ad diem condictum sua sponte ueniret atque ita uadimonium desereret edi cto de eo per quem factum erit quominus tunc erat, pro quanto

debet ab illa requiri eum qui in ius uocatus est verisimat eius te memini intelligi sine perspique potest et ex his et ex his que preter Accursium et reliquos sue classis interpretes et Suarez et Blanasco de actionibus ad tum inde penales c 4 Socii observant l qui. Vbersenbequius et Homanus et Antus fab. ad pandectas ubi Quintana Duenas vno solo d tt 4 n 28 late et crudite more suo luza. d c 10.

uocatus in ius actionis editio sequebatur vix Plauti solibus plant Rebardus p tribunalic 4 accedunt Rosing de 12 ad fines Vbersenbequius in paratitla ff Socii n 1 l qui in eiusdem Rubrice scholys et greg. d c 2 n 3 Quintana Duenas s tt n 1 Blanascus de actionibus c 3 quando editio fieri debeat Hugo Donellus d lib 23 c 3 et in R. C. de in ius uocando et n suadet quod titulus ordo in pandectis servatus ubi prior est titulus et tractatio de in ius uocando posterior de edendo et Iustinianus in l d ult ff pena temere litig. dum ait omnium actionum instituendarum principium ab ea parte perfici que est de in ius uocando in primis quod adversarium in ius uocandum esse, nec potuit, hoc apertius Modestinus indicare in l in ius 3-3 ff de Iud. tradens p reg. minime videri in iudicium uenire qui edi sibi genus actionis apud eumdem iudicem desideret de quo ne frustra quererit necesse est affirmare uocatum in ius precessisse et secutam esse editionem.

quare cavendum moneo a Cuiacio d lib 20 observat c 20 et Homano ad pandectas tt de pactis n 1 et Anti fab. in rationalibus ad l. 1a ff Socii qui post Suarez relatum a Bla

nasco

naco d. c. 3. i. actionis editae primus olim falso putant
quod quidem non fuit cur precipites agerent in qq. cavent factam
quandoque a creditore debitori ante litis exordium appellatas quan
dam vel denuntiatas extraiudiciales de urbanitate potius quam de
necessitate utque inter privatos pariter et amicorum interventu si
qua ulla esset controversia finem acciperet ut in l. transact. 35
ff. de transactionibus l. debitores 20 ff. mandati alegat. Cod. de sig
noribus l. 3 in princ. sed tamen si de usuris l. quidam Hiller 12
ubi qua de re volo cum libero loquaris de servitutibus urbanorum
uncto Blanarco dicto c. 3 Duareno 2 disputat. c. 2 3 Cuia.
observat. c. 32 Sarmiento i selectarum c. 2 n. 9 fori item ex
libelli quam aliquando nos loquimur de edict. actionis necessario
ad quam non ante cogi solebat actor quam in ius ventum esset ut be
ne explicat utrumque et alterum Rebardus d. c. 4 etc.
Nec item ordo in Codice Iustinianeo in quo videmus hunc
de edendo titulum positum prius esse et secutum de in ius
vocando cuius quidem rei omissa erat qualiacumque tradita ab eo
ta. in paratitlis Cuiacii et alii Bart. in rubr. n. 2 ff. de
in ius vocando quam Iason hic sequitur n. 9 una et altera re
di potest prior est quam assignat Donellus d. lib. 23 c. 3 et
hic l. rubr. de in ius vocando n. 6 distinguens cogitandi et
se praeparandi ordinem ab agendi ordine vel exequendi nam
illo inspecto prius est libellum scribere et posterius in ius vo
care adversarium quem Iulianus secutus est in edicto compo
nendo et Tribonianus in ordinatione nostri Cod. Ius
tinianei C. at hoc inspecto agendi vel exequendi ordine qui
magis in pandectis placuit, prius est vocare in ius, quam
actionis edito subservire aliquando in rubr. ff. de in ius vo
cando n. 3, posterior ratio est quam ego quamvis arbitror

quae ex temporum dict. & probat. diversi usu colligitur, eius temporibus veri Jurisconsultorum qui ad edictum scripserunt, & quorum in pandectis responsa extant, vocatio in ius editionem praecederet conveniens sane ordo fuit in pandectis servatus quo prius de in ius vocando agitur & sequitur de edendo contra vero recepto iam esset seculo Justiniani libellum offerri prius iudici, quam citaretur reus & actio edi quae speciem libelli futuri demonstraret l. edita ff. antiquo penitus in ius vocationis more sublato ut inferius explicabimus respiciens eo Tribonianus in collocat. Rubricarum C. ordinem convenientiorem putavit inde edendo posuit quam de in ius vocando.

Nec denique quae ea mente fieret editio ut sciret cognita actione qua pulsaretur reus utrum cederet, an contendere ultra deberet & si contendendum putaret instructus veniret ad agendum l. 1 ff. solet nunc fieri necessario editio vocat. in ius tempore priorem nam & post evocatum reum & interpositi vadimonii quod inter partes institutum esset, ut reus a praetore postularet ut refert Rebuffus in tribunali c. 9 post legitimum eum postea esse coepisset ex decem dierum spatio deliberandi a Justiniano duplicatum in auth. de exhibendis reis § sancimus igitur collat. 5 ut tradit Cuiac. in novella 53 Aluo Don. 2 c 2 & 3 adfingit spatium reo superesset deliberandi & ad agendum se instrueret iudicium non ideo etiam deterior fuit editio quod vocatum ante actionem cognitam duci in ius nisi caveret posset ut potest qui temerariae vocationis sumptibus contra adversarium fuerit adstrictus l. eum quem temere § ff. de Iud. & greg. lib. 48 c. 3 n. 1.

Editio porro actionis quemadmodum fieret ex Ulpiano

instat

. C. edendo?

instat in l. 1° § edere ff hoc est in cuiusque specie Labeonis
sententiam aientis edere eum quoque qui producat aduersarium
ad album et demonstret quid dictaturus est Alciatus n.
velle interpretatur parergon 8 c 7 exponens aduersarium pro
tabulis rationum tumultuarie et ad memoriae subsidium
confectis cum verius sit sumi debere in propria et communi sig
nificatione pro nempe eum quo lis est, quem si actor ad album produceret,
hoc est ad parietem dealbatum ut cum Alciato et Plauto ait Re
bardus pro tribunali c 4 vel ad tabulam albam seu albis literis no
tatam ut cum Theophilo et alijs tradunt Hotomanus et Brissonius
verbo album Vbesenbequius in paratitlis de albo scribendo Cuia 21
obseruat. c 24 in quo actionum formulae publice erant propositae
ut ostenderet vel diceret qua vellet experiri is quoque ex mente
Labeonis edere actionem recte dicebatur in d § edere quem ita et uere
aduersus Alc. explicant Duarenus in disputationum c 13 Cuia ob
seruat. 2 c 15 Rebardus d c 4 Donellus in l edita n 4 Au
tor Fab. ad pandectas in d § edere Carradorus lib 2 rerum
quotidianarum c fin et post § i n. 8 et 9.

Post actionem vero editam si reus contendendum putaret et
ad uadimonium constituto die occurreret exposita
litigatoris utriusque intentione praetor cuius munus in causis ordinarijs non erat
iudicare sed ius dicere nec nisi de certis praefinitis causis extra or
dinem cognoscere poterat ut per text in l 2° C de pedaneis iudi
cibus l seper cum seq ff de officio praesidis l in causae 14 § in terdum de
minoribus l 1 § per hanc in de rei vendicatione l minor 39
ff de evictionibus cuncto integro tit° de varijs et extraordinarijs cog. docent
Robeanus in l eum qui ff de iurisdictione omnium iud. Duarenus in l in
virginum 1 § et ideo tunc actionem a praetore dandam ff de
pactis Rebardus de iudicijs c 6 et pro tribunali c 6 et 7 et 11

Corrasius 3 miscelaneorum c 18 n 2 Quintana Dueñas et iuris
dict libri 4 anni Antiq tab. 4 oricheram c 7 Iudicem 3
ponebat x formam traditam a Theophilo in princ. inst. de interd
dicti Ribardo ubi proxime Rosino lib 9 antiquitatum Roma
narum c 13 et 14 iudices litigantibus dabat, recuperatores aut
centumviros l 1 de iuris dict omn iud. l iudicium solutum
ff de iudiciis sive arbitros l a Divo pio 15 in princ ff
de re iud quiquidem omnes ob eam cam dati appellabantur
l a Divo pio l iudex datus qui et iud. l 7 o iudices Cod
dem, nec nisi de partium consensu eligebantur l si in iudicis
co de iudiciis l ex consensu 23 ff de app. teste Cicerone pro Clu
encio illis verbis neminem voluerunt maiores nostri non modo de
existimatione cuiusquam sed ne pecuniaria quidem de re minima esse
iudicem, nisi qui inter adversarios convenisset Ribardo d c 11
Rosino d c 14 Quintana Dueñas d l 4 n 28 Othomanus
verbis iuris verbo iudex in principalis et sequenti. 12

Actiones praeterea ab eodem pretore dabantur certis et solemni
bus inclusae formulis l 2 § deinde ex his ff de orig. iuris
pserti postquam a Pontificibus peti desiisent quorum ex collegio
a Numa instituto ad omnia que ad divinum cultum et religio
nem spectarent decernenda ut referunt Cuia et Corrasius
ind § deinde ex his Alex ab Alex dierum genialium c 8
Dionisius Alicarnaseus antiquitatum Romanarum lib 2 Plu
tarcus in Numa Livius 1 decadi lib 1 unus ante olim sin
gulis annis creabatur qui negocijs controversijs et causis pri
vatorum preesset ut aperte ait iurisconsultus ind § deinde ex his
vis omnium maxime et optime declarant Cassius Cagnolus
Cuia et Corrasius ubi idem Cuia. in l 1 § huius studii
de iust et iur Conang comment. no. 1 c 12 Ribardus

ad

ad ll duodecim tab. c 7 & g tribunali c 4 Alciatus 4 di
punct c ult. Rosinus d lib 9 c 13 post plurimos late Iu
nius Bolog. in R de rubor. a n 127 Oldvanus de actioni
bus f 4 lib 1 c 4 a n 2 adeoque actionis ingeniatae formulas in
servandas fuit rubis ut ea etiam caderent a sillaba cadens ut testa
tur Quintilianus lib 7 c x Ant° recribens periculosum esse si
cum uno forte sit rubo erratum ca derent Cicero passim pro
Cecina & pro Roscio & ultra praeallegatos docuerunt Cass.
n 27 Gomecius 26 Plateanus 4 Synotomus 6 in prio
instit de actionibus Alciatus in l pecuniae 1 a 88 § actioni
n 7 & 8 de rubor. 179 facit lex in § siquidem instit de actio
nibus l servum 27 ibi quae forte ca ceciderat de promotionibus
l habebat 13 ibi lit. o sumpta c actio ff de institoria
de qua Berengarius in l naturalis § nihil commune n 40 de
adquirenda poss. Tiraq. de retractu linagier § 32 Gl. v
nica n 93 Pinellus in l 2 3 p c 3 n 28 C de rescindenda
Menoq de arbitrariis lib 1 q 31 Barbosa in l sicut dotem
23 in prio n 44 soluto matrim.

13 Dato iudice & inpetrata actione ordinatoque iudicio
vel curiae, vel sub exceptionis edicto sententia responsis
rei utraque pars sibi denunciabat ut ad diem perendinum
hoc est ad diem tertium ad iudicem datum veniret, cumque disce
dens ad eos qui tribunal adsisterent quos testes sue denun
ciationis faciebat, solemnia hec rubra proferret testes estote
litem contestari dicebat ut ex Festo post Ant. Rebardus pro tribunali
c 11 Rosinus d lib 9 c 19 Othomanus & Brisonius de rubis
iuris rubo contestari Duarenus ad lit. de iudiciis c 1 D. greg.
lib 49 c 6 n 2 Quintana Duenas d lit. 5 n 29 Donellus
24 comment. c 1 post vero utroque igitur Tiraq. de retractu linagier

§ 15 n^a veraz litis ostestationis denominat^o que coraz p^na
fieret deducentes inde quodquid de eas que coraz iudice dato
testes poscente postquaz per narrat^o negocy caz audire ceperunt
ad interptat^o l 1^a C de litis ostestat^e d^d^z et similiz scripse
rit Lusta observat^us g c 21 et varias alior^z hac de re opinio
nes recenseat P Gilq in scholijs a d l 1^a Lyrnii Bugal
§^m Comunicat Parladorius 1 rer^z quotidianar^z c 14
Sed hec omnia magna ex p^e inmutata sunt qd 14
g aduocat^o inuis detinet cu^z parez Sumanuz inde
vetit rez tantaz priuat cuiquaz libidini aduersus priuatuz
ciuez permitere quin imo fediz inter uera publica priua
tis odijs licentiaz dare teste apud Cassiodoruz Rege
Theodorico 4 variar^z epistola 10 nec satis tutuz singu
lis ocedere qd per magistratuz publice fieri poterat propter
ocass^o maioris tumultg vt inquit Paulg in l n^a si sin
gulis 176 ff de reg iuris mos ille antiquus vl formula
euocandor^z reor^z in vsu e^e desijt nec alia quaz pcedin
te mandato iudicis qui debuit de ca cognoscere permit
cepit reos in iudiciuz tradi l fin C de exhibendis reis
l cuz clericis 25 ibi executoribg per quos ceperit iueni
ri iuncta g^lo verbo sinaz C de epis et clericis l curn
proponas g C de bonis authoritate iud poss l difamari
§ C de ingenuis manumissis auth^a de litigiosis § om
nez colla^o 2 § tripli § sed fieri vlis sed illa instituta de
actionibg qq osonat d^e in canonico tig in f penult de
foro ospetenti ibi legitime citatg [redacted] c 2 ubi reo ad
iudiciuz legitime euocato de dilationibg e cuz secundg
16 ibi recitato legitime de p^bendis cu^z alijs et de iure
Regio tig in l 1^a et 7 p^ta 3 l 1^a tit 2 lib 3 ordinament l 3

tt 3 lib 4 recop. notant et obseruant Bart in extrauag. ad reprimendum n 6 et in tractatu de vitu Iudiciorum inss citatis Petro Duenas reg 96 et seq. Rebufus de citationibus in pre fat n 20 et n 94 Vbesenbequius in paratitla de in ius vocando an 12 P. greg lib 48 sintag c 2 n 27 Don. lib 23 comment c 2 vers n e satis Gilq in l i n 3 C de in ius uocando et alios referens Greg verbo o por sus homes in d l p Pal in praxi i tt. p t 3 tpe ex n 41 Didacus Perez et Acebedo in d l ordinamenti et recopill.

Id quod olim interdum etiam factum ab eo qui alterum erat qui ut occasionem rixarum et tumultus effugeret pretorem adiuat ut eius authoritate et iusso precedente per uiatorem vel aparitorem similesque personas quarum ministerio in sui man dati exequendis pretores utebantur ut adexplicat textus in l qui restituere ff de rei uendicat l quamuis § o de adquirendo rerum dom et aliarum post Rosinum antiquitatum J C fin ad uerbi Cuia ad tit. C. de off militariis Iud. P fab ind l ri i singuli Duardus Caldeira 4 variarum lect c i n 8 uocatio in ius fieret arg o e textus in l 2 si quis in ius uocatus n ierit l si quis ex aliena § de Iud Dn ideo inoleuisse iam sine ritum uo cationis Vlpiani et Pauli temporibus ut solum per aparitores authoritate magistratus uocatio tunc transigeretur a firmandum i quidquid Donellus strapulet d c 2 vers n e satis et Rebu fus d an 83

Rursus actionis editio per libellum postea frequentius fie ri solitam qui apertius intentio includeret indicat textus in l edita ff. Sol it et aperte probat auth offerat C de litis contestat ubi tamen quanuis n aperiatur cui sit ab initio exibendus constat offerendum prius Iudici c

a 33

c i extra de libelli oblat° de inde parti ut post gl. et DD. inibi cum Bart Alberico Speculatore et alijs relatis Gil querio ind. auth. operati n 2 Juanes de vico mercato in repetit. l edita n 6 Blanarcus de actionibus c 3 cui debeat fieri editio et recte hanc fuisse cam ut socio hug tti de edendo qui et in pandectis extat inscribentis inde critalebus tit de libelli oblat° notat Don ind l edita n 4 cui respondet l i C cum seqq tt 2 pta 3 et in topertis 2 lib 4 nouae recopill.

libellus aut qui parvus liber e et significatio soleat comprehendere quae bene notant Brisonius lib 10 de verbor. sig. et suis libellorum Budeus in anotationibus prioribus ad pandectas ad l. nequidquam § ubi decretum ff de off. proclu Rebardus pro tribunali c 8 Vico mercato in d l edita n 21 et 24. in nra autem materia scripturam brebem significat in iudicio propositam, quae agentis intentio contineat et speciem futurae litis demonstret, quo recidit tandem varia et multiplex libelli diffinitio de qua gl. in verbo libellum in c i de libelli oblat et in auth. de exiuendis reis hanc compellatione Maranta de ordine Iud. 6 pte menbro 3 de libelli oblat. t° Asinius in praxi § 3 c 4 Paz i to pte 4 tpe in prin Alebedo in Rubrica n i tt 2 de las manlas lib 4 recop. id est his observatis sit, quae ad eius recepto requirunt et observant l i C et l 40 tt 2 pta 3. cui ultra praelegatos addendi existent Greg. lib 48 c 5 Gilg. ind l edita ex n 3 ad 95 et besenbequius in paratitla ff hoc tt a n 3 Donellus 23 comment c 4 Menoq. de Arbitrarijs q 48 Didacus Perez in l i tibo puesta la demanda tt 4 lib 3 ord. Abendaño responso i° Matienco in dialogo relatoris 3 pte c 4 2 et quae latius

latius ad l. editarum oportunius emulabimus ubi nimirum
controversias scabimus que mentes interpretum vexat ult
an sit actionis nomen in libello exprimendum supri
mus sic illud admonuerimus actionum formulas 10
limmos qq ante in iudiciis disceptabant et earum inspectas
hones constantini postmodum Theodosii et Valentinia
ni legibus penitus sublatas ut apparet ex l. 1 et 2 C
de formulis et late docent lexicographi voce formu
la Jason n. 24 Vernicasius n. 27 Cruceus n. 3 et
vrsing 4 et Cuia in prio de actionibus lib. in verbo posse
sor 2 § 86 n. 4 in fin Rebardus de autoritate pruden
tum c. 2 Vaconius declarat 36 c. 87 n. 4 Quintana Due
nas lib. 1 de iurisdict. tit. 4 n. 1 et tit. 5 nil Donellus
21 commentariorum c. 2 et 23 c. 4 et in d. l. edita n. 10 et
11 et ad lib. de prescripti. verbis c. 2 n. 5 Anto. Fab. conjectu
rarum 4 c. 7 Gilq. in d. l. edita n. 101.

12 · qq pro coronide addendum est quod et si ad preparato
ria iudicii de qq ante rectum litis ordinem praemitten
dum necessario fuit arg. tit. in l. 1 de orig. iuris l. argentarius
10 § edi. Scott l. ad rem mobilem 36 l. ad legatum 62 de procurat.
actionis editio que semper ante litem contestatam et iudicium ac
ceptum facta fuit proprie et specialiter pertineat non ideo minus
de reliquis editionum generibus ut puta rationum actorum et in
strumentorum que magis ad instructionem pertinent sufficit ibi
qq si posset instruere ostendit Scott l. 1 ff. de fide inst
rumentorum et plerumque post litis exordium exiveri
ideo iubent l. post quam § 8 si dies ut legatorum nomine
et communis Ddorum sabcit sermo sub Scott d. l. inspande
ibi instituti debuit, tum ex eo quod inquit sic Jason n. 3 nempe 23A.

omnes edit. præparatorias esse posse quo nonunquam ratione
& instrumentorum ante litis contestatione edi etiam debent ut cum
sit in libello eorum mentio & ea quæ refert Cuiacius obser
uat. lib. 10 c. 14 & Jas. a Decij impugnationibus vindicant
Ripa n. 5 & Alciatus n. 12, tum & quia visum conueniens fuit
in consequentiam editionis actionis ad quam principaliter edi
cti huius pars pertinet de instrumentis quoque tractare &
de rationibus edendis de quibus in posteriori parte edicti l.
prætor 44 ff. hoc tit. ne materiam editionis diuiderit ut post
Decius Alciatus & alios putat Donellus n. 1 nam & quæ natu
ra sui coniuncta sunt separari non debent l. 2 de statu hominum
l. eum qui ædes 23 de vsucapionibus & pleraque vidimus alium
etiam casu recedit quæ ex se non permitterentur l. communem eo quemad
modum seruitutes amittantur l. Aristo 3 in fine ff. quæ res pigno
ri & soluti Rubrica hoc anno
Domini 613

Ad textum in l. 1. 4. § & fin. C. de eden do explicandum per licenciatum gudiel Hoc anno Domini .1613.

Ol.

Rationum & instrumentorum editionis materiam quam
scribentes ordinarij in his locis pluresque alibi late
prosequuntur utque difficilem & praxi utilem merito commendant
alijs longe præferendam arbitror quæ frequentiores in scholis
sunt & vulgo maiori in pretio habitæ. in cuius expli
catione hunc debemus ordinem seruandum, ut constitutiones sepa

ratas

separati reg. quae tam in rei quam in actoris persona locum singulis actis suae exceptiones subiiciuntur. Unde plerique traditiones communes explicant et lux dicti Iuribus sunt difficilius.

Sitque in reo 1a reg. aut d. minime compelli ... tionis suae vel instrumenta actori edere. quam probat ... l. a. ... qui accusare ... nimis grave ... de testibus ... de quaestionibus ... de probationibus ... testes ... qui intendit ... Et ... reg. ... in l. in speciali ... rei vendicat. ... Et post interpretes ubique frequentiori calculo instituunt Socinus reg. 112 ... P. Ouenas reg. 230 Menoch. de arbitr. lib. 2 casu 499 pluresque relati a Cenedo in collectaneis 267 addi ... Donellus in Sui iuribus ... Donellus ... Balassus de ... inquisitione ... Garcia de nobilitate gl. 2 ... n. 20 Rodriguez de annuis reditibus lib. 1 q. 16 n. 19 et alij inferius laudandi. cuius ea quidem ratio est quod aequitas, qua editio cuiquis nititur l. 1 ibi ... qui ... videtur ... ait ... ibi ... edicti ratio aequissima ... Boet. ... in l. ... ibi quod utique ipsa rei aequitas suadet cesset omnino in hac specie, quinimo iniquum et nimis grave sit alienorum instrumentorum inspiciendorum potestatem fieri debere actori ... l. qui accusare et originem petitionis suae ex instrumentis eius qui conveniet fundaret ... urgerique reum ad exhibitionem eorum per quos sibi negotium fiat ... nimis grave quippe qui ... naturae et iuris praeceptum ne ... sibi nocere non debet vel se ipsum ledere ... nec alterum ... solvendo ... gl. ... nec gestis ... naturae 206 ... reg. iuris ... iuris praecepta ... porro quantum sibi per hanc editionem noceret

alioquin reus liquido apparet tum ex eo quod intentio actoris fun
daret quo non probante absolui deberet d. l. qui accusare ad fin. l.
bis [?] sententiam veteris poete, interimitur bis qui suis armis perireret quidem
neque merito posset ac illud Obidij exclamare, Seu pator tellis vul
nera facta meis.

Nec obstat equitati rei quae ex adverso opponitur, ut non 2
oporteret viam probationibus precludi et facultatem pro[ban]
di angustari l. quoniam 11 in fin. C. de Sereticis l. nequid § [?]
de Sui de incendio ruina et naufragio, editisque rei rationibus [in]s
trumentis veri fidem melius constare posse ut in Sac. l. in i [?]
quam bonus iudex omnimodo inquirere ac tueri debet e iudicantis do
g[?] sollicitus 6 [?] veritas de off. [?] perdis uncto l. bb. 1 variar. c. [?]
[?] inclu in l. 2. 3[?]te c 3 n. 33 C. de rescindenda. Menoq. de
arbitr. lib. 1 q. 24 l. iudices 9 C. de iudicijs, licetque quantum
facultas debet minuere l. quidam 21 in fin. si certum petatur. Siquidem
fieri tunc debet quoties nec iuris, nec nature ratio ulla urgenhor
resistit ut quam pro reo perpendimus et ceteris explicat Dom.
Ug. in Sac. l. 1 n. 9 et in d. e. 5.

Et magis urget quod non est cautum compelli reum interro 3
gationibus et positionibus actoris contra se facti respond[e]
re ad cognitionem veritatis et relevandum actorem ab onere
difficili probandi l. 1. 2 et 3 et per totum de interrogatorijs
actionibus c. 1 de confessi in 6 clem. saepe de verbor. sig. qq. [?]
l. 1 t. 10 p. 3 l. 1 t. 12 t. 7 lib. 4 recopilationis. cum si quis in mente
retenta propalare et in iudicium proponere publice libeat, multo
magis rationes exhibere et instrumenta unde veritas con
tra actore postulante. cui difficultati quae summe torsit scribentium
animos responderi communiter solet discrimen nec leve in inter[?]

inter instrum^tis^ et rationes et ofer^d^ rei que per interro
gationes et positiones extorquent, nam in illis ostenta a
liunde querere et pbare aliunde potest qd si n faciat sibi
imputet nulla exacta ab adversario intentioni sue pba
t, at u que ex offer^e^ rei pendent pbat^d^ aliam n admittunt,
que in potestate actoris sit quam cum aliunde haberi n possit
quam ex rei ipsius ore nihil e qd actori imputet cuius
inde positionibus respondere reus merito opellitr ita tra
dunt Iuanes And et Dominicus n 6 ind c i de ofessis in
6 Antg n 10 Abb 16 Felinus 9 Beroig 63 et omuni
ter DD sm Decius n 49 in d c i de pbationibus Cagnolus n
25 Riminaldus 32 et alii in Sac l i.

Verum rio hec omunis utroque pede claudicat et ex eqq
ovincit i qa n semper positiones reo oblate necessario
ex eius ofess^e^ pendent, quinimo frequenter fiunt et admitunt
ad faciliorem et clariorem pbat^d^ et clem § et qn positiones et
actor eas s pbaturum ofitetur et nihilominus cogitur reus semper
his positionibus respondere. Versus e contrario plerumque ostingit
plerque extare in privatis cuique rationibus vl instrumentis
que aliunde pbari n possint nec sit quid actori imputetur
et tn n ideo magis edi vl exhiberi debent qq et alii a
omuni discedunt Decius et Cag ubi s

Quare Sac et alii insuper additi quas ijdem inter
pres variando ostant Beroig Ferretus et alij
a Reynaldus Corsus indagat^u^ iuris lib i c 16 et alios quam
hic tradit Alciatus n 7 et Gilg n 21 que nec vera e nec di
ficultatem tollit pcxatta huius rei cognit^o^ nonnullos casus dei
linqui oportet in qq opellitr reus interrogationibus et positio
nibus actoris respondere et diversa rio equitatis perpendit

Actus in li[bro] cu[m] alijs

Consistat quo ad interrogationes attinet duplici ex ea interrogari olim reos vel ad litem praeparandam et instituendam vel ad fundandam act[ionem] et intent[ionem] actoris ad litem praeparandam veluti an esset heres, vel bonorum possessor et quota ex p[ar]te ff. 2 et 5 de interrog. actionibus vel fundum possideret et pro qua parte l. si alienum 11 eod. et an servus esset quadrupes qui pauperiem fecit, vel servus qui damnum dedit l. 7 et 8 eod. et alia ejusmodi. Et hec interrogationis species frequens fuit in consultorum temporibus nec est cur non hodie in usu esse possit quippe quae duntaxat pertineat ad praeparandum et certum reddendum iudicium utque actor periculum plus petitionis vitet ut inquit d. l. 1 nec praeiudicium reo afferat et aequum sit fieri quod prodest actori, nec reo nocet l. 2 § item Barg de aqua pluviae arcendae. rursus ad fundandam actoris intent[ionem] interrogationes quae fiebant quando reus de iure suo aliquid compellebatur respondere et quia iniquum visum hoc fuit et adversum iuris et equitatis rationem quarum est constitutam fundare dicuntur etate tamen iurisconsultorum frequentari minus coeperunt et actiones interrogatoriae avere in desuetudinem ut ait Calistratus in praeallegata l. 1 cui addiderunt Vbesenbequius in paratitla illius tit. ex n. 2 Quaerong disputat 3 1 c 4 Cuiacius in l 3 et in l. si filius 12 de interrog. actionibus lib. 7 a[c] d[ic]it Pauli Roberty 4 rerum c 18 Robertus p tribunali c 5 Brisonius 4 selectarum c. 10 Menoch. de arbitr. lib. 2 casu 61. 6

Constitutio merito compelli reum in litis exordio et post contestat[ionem] de calumnia iurare; quo iuramento obstringitur pariter se bona instantia uti et iuris sui fiducia litem suscipere et actoris intent[ionem] negare, quod invicem actor praestat iurans litem non calumniandi animo aut gratia rei vexandi movere et bona fide

C de qdendo =

Et quamvis minime fuerit veteribus iuris[e] consultis incognitum ut apparet ex l. de pupillo 5 § qui opus ff de operis novi nuntiat. l. quibona 13 § qui damni ff de damno infecto l. iusiurandum 34 § qui ius iurandum ff de iureiurando l. in ter. C de hered. 44 § qui familie ff fam. erciscundae, Iusti niani in novellis institutum est auctum et in meliorem for mam redactum l. 1 et 2 C de iureiurando propter calumniam auth. de his qui ingrediuntur ad app. § fin coll. 5 auth. ut litigantes iurent coll. 9 qq. venit in decretalibus et 6 de iuram. calumniae l. 25 et 24 tit. 11 p. 3 l. 1 tit. 6 l. 2 et 3 tit. 7 lib. 4 recop. late explicant et sequuntur Cuiacius in nove lla 49 iuris tercium caput et in novella 124 Hermonius in pa ratitla de iuramento calumniae Gilq ad tit. C. de iureiuran do n. 2 Ereg. lib. 48 Syntag. c. 7 an. 8 Brisonius lib. 5 de formulis pag. in parvis 462 Donellus lib. 24 comment. c. 3 et de iureiurando c. 2 Menoq. de arbitr. lib. 1 q. 20 Maran ta in speculo p. 6 c. de iuramento n. 10 pag. in parvis 534 Abendaño de exequendis mandatis 2 p. c. 27 n. 16 iuris 3 vol. Matienco in dialogo relatoris 3 p. c. 44 n. 8 Paz in praxi t. 51 p. 1. 4 tp. n. 49 qui omnes uno ore probant iuramenti iuramenti huius exactio summa aequitate niti et publi cae utilitati obtinere ut proinde quamvis veras rationes suas ulter rum edere minime teneatur iurare tamen de calumnia priusque debe at adeo ut si detrectat hoc iuramentum pro confesso habeatur et ipsa vice actor causam amittat auth. principales in fin. l. 2 § quod si actor C de iureiurando propter calumniam tradunt Ubesenbequis in parati tla illis tit. n. 2 latius Abendaño d. iuris 3 vol. Acebedo in 3 l. 2 recop. n. 2.

7 Primum quum videtur agnoscere portere verum ius

iurandum

iurandum delatum ab actore quod litis decisorium appellatur, vel id ac
tori referre si nollit ipse sua confessione litem decidere et ea que
per textum in l manifeste 32 ff de iureiurando l delata et l xxii
creditis observant Forcatulus dialogo 54 Rimenaldus in §
ni 09 quod alienare licet Menchaca controversiarum illustrium
c 31 Fachineus l controversiarum c 29 et seqq nam reo nulla tunc fit
iniuria qui iudex et testis in sua causa constituitur, et cuius re
ligio et fidei eligitur nullis testibus nullisque alijs adminiculis pro
bationibus requisitis l sin C de fideicommissis maxime cum ipse
reus possit actori iuramentum ut ratiocinatur Ulpianus in l iusiu
randum 34 ff de iureiurando ibi nec de iniuria queri adver
sarius potest cum possit iusiurandum referre.

40 Ult interrogari solet reus super positio
nibus ab actore factis ut testium etiam examini deser
viant intra terminum probationibus praefixum et hic maxime dubitandi
labor est, quare qui non exiuet contra se ipsum instrumenta, ipse
reus palam et istis positionibus actoris respondere compellatur et cuius
rei malam differentiae rationem. Cogitur reus positionibus respon
dere quoniam postquam cognita actione contendere maluit quam cedere l 1
ff Sol et credens iustam causam fouere litem suscipere iurauit
contrarium sibi fore futurum non praesumitur neque ita responsurum ut
priori assertioni adversarij et nocere sibi ipsi videatur; contra
edere instrumenta non cogitur, quia saepe continet contineri in eis quod funda
actoris intentionem adversus reum qui vere nihil debeat et iniquum
sit condemnari, quod si calumnie causa se defendat adhuc etiam longe
iniquius est cogi respondere positionibus et sua confessione controversiam di
rimere, nam bono reipublice quod consistit in litibus finiendis ple
nius fit in hac specie satis dignum l vnica C de confessis; quibus ins
trumenta et rationes exhibere quamquam varia ad hoc ex parte

qua de causa reus non cogitur
edere instrumenta acto
ri, et eius positionibus
tenetur respondere.

6 Luis Lude.

244

ex[ceptiones] qui possunt opponi nec tam ad litem decidendam quam ad fundandam actoris intentionem pertinet ad quod merito reus urgeri non debet ex rationibus nuper traditis

9 que licet regula ut et quecunque alie iuris non nullas exceptiones patitur quibus ex ca[usa] ut antoninus ait in calce huius legis prime et equitate sugerente receptum est rationes et instrumenta reum actori edere causam vero triplicem esse aio vel quam vel qua persona rei spectat vel actoris vel instrumenti qualitas, ex persona rei fit editio rat[ione] offi[cii] et publici muneris ut ab argentarijs tali Ulp. in l praetor ait 4 Cassio in l argentarijs 10 ff de edendo et quorum principalis fuit opera in republica Romana pecunias foenori accipere depositas vel ut pecunijs permutare et aliorum sui rationes dirigentes conficere et alio nomine appellantur argenti distractores nummularij, mensularij, trapezitae, et collectae. ut explicat uniuscuiusque officium et ministerium optime expendentes hottomanus et Brissonius de verbis iuris verbo argentarij Menochius de arbitr lib 2 casu 94 Budaeus de veterum collat[ione] numismatum c 7 n 4 Gre[gorius] lib 22 Syntag c 9 n 11 Alciatus 4 dispunct[ionum] c 22 Cuiacius in l si ung[uentarius] 27 de pactis et lib 10 observat c 14 Pancirolus in thesauro lib 1 c 31 Baconius declarat[ionum] 1 c 14 Antonius Fab ad pandectas in l quedam 9 § nummularijs ff de edendo, merito quorum negociatorum et omnium officium publicum dicitur habere cum de argentarijs ut et publicam fidem l si ventri 8 § in bonis de priui legijs creditorum non tamen ex eo quod publice eligerentur ut autumat Curtius Iunior recurrens in d l argentarijs Bart et alij ibidem Alciatus d c 22 Matienço in l 1 gl 10 n 1 tit 1 lib 5 recop. quamquam apud nos regie constitutiones admodum habent que ijs dumtaxat cambsorum et argentariorum ministerium publice permittunt exercere qui a Principe in curia et in alijs ciuitatibus a curionum collegio nominati sunt et electi l 1 et 8 lib 5 ord l 1 tit 12 lib 5 recop pro illationis

383

Cod. l. e. 3 n. 4 Molina lib. 2 de iust. disputat. 399. tametsi
de praxi [illegible] legum quo ad hoc atinet non nihil dubitet et meritò
Matienzo d. gl. 3 n. fin. q. usus communis omnes admittat quam q.
publicè ad eos et frequenter irent ut ait Pancirolus de 2 mensis
q. publicas et officinas Romae in foro haberent prope Castoris edem
a L. Lucio Tarquinio prisco romanorum Rege constructas ut testantur
Cuiacius Cod. d. greg. et alij et meminere consulti in l. pretor ait
4 ibi argentarie mense exercitores ff. hoc tit. d. § in bonis ibi qui
pecunias apud mensam l. 1 cum 19 § si dominus et § taberne
Henrici [illegible] l. qui tabernam 32 de contrahenda empt. l. cum
pater 79 § mense de leg. 2. cum ut prediximus huiusmodi ar
gentarij rationes singulorum conscriberent et quam sint cuiusque ad instru
mentum confectum suum proinde quodammodo esset sibi edi d. l. pretor ait
in principio quem sane quidquid Accursius Bart. Alciatus et alij admo
dato tradiderint arg. textus in l. si quis ex argentarijs 6 § ex
hoc edicto ff. hoc tit. precipua huius exceptionis ratio est ut post Pa
ulum Ripam et plures advertit Donellus in d. l. si cum. 10

In cuius specie cum femina remota sit ab off
argentarij l. femine 12 ff. hoc tit. licet interpretes
iuris non satis percipiunt rem quae ex causa compelli poterit suas
actori rationes edere quam propter varias fingunt et Accursius
ubi idem ex causa ibi existimat mulierem pro deposito conventam ut
argentarij heredem ad editionem rationum adstringi d. l. si quis
6 § 1 l. quedam 9 § nihil ff. hoc tit. Bart. n. 4 de usurario
Antoninum loqui ait cuius odium exhibetur sane extorquet
clementiae ceterum de usuris Iasi tamen n. 6 cuius interpretationem
excepto Decio sectari omnes deponit Ripa n. 4. Verius ar
bitrantur feminam ibi servum habuisse argentarie mense prepo
situm cuius nomine edere rationes tenetur d. l. pretor ait § 3
si servus nam cum in his que in facto consistunt servi potius per
sonam quam domini inspiciamus l. qui heredi 44 de conditionibus
et dem. § de cum factum de stipulat. servorum nihil impedit
feminam per virilem servi operam munus argentarij exercere

245

[illegible] quam [illegible] diuinent omnes n[illegible] latius Cagnolus an[illegible] 45 et Gilg. [illegible] Nec denique audiendi sunt qui contra sibi usum et communem [illegible] rationes apud Antoninum instrumentas inter [illegible] ne [illegible] rationes, que proprie ita appellant in per[illegible] sona mulieris ex causa edendas cum acceperimus falsi aliquid et a persona mulieris alienum dicatur. quod merito reprehendit Donellus n 7. merito quod magis arrident Ultramontani quorum sententiam improbat Bart d n 4 et communiter admittitur Papa [illegible] et sequitur Gilguerius n 23 instrumentis in [illegible] d l 1 [illegible] tam de publicis, quam de priuatis rationibus [illegible] tractari quas mulierem exhiberi [illegible] ad fundandam actoris intentionem, pro regula tradit Imperator subiiciens id ex causa solum ad iudicis officium pertinere quo fit ut aperte respuciant et Antoninus refragentur qui affirmarunt mulierem ibi ex causa compulsam depositi rationes edere et tam anxie laborant in inquirenda ea que sane alio quin multiplex est ut ex [illegible] dicendis apparebit.

11 Utrum in mercatoribus [illegible] temporis idem dicendum sit quod in argentarijs valde controuersum est et opinionem affirmantem tenet Bart in d l quidam in principio n 2 et in d l 1 n 5 ubi Albericus n [illegible] Ang n 2 Salycetus et Alex n 4 et plures quos refert Pacianus de probationibus lib 1 c 63 n 9 Venbenutus de mercatura 2 p [illegible] n 69 et Gilguerius in d l 1 n 5 qui mouentur [illegible] quod mercatores similes sunt argentarijs et eorum speciem referant eodem modo quo rationes suas exhibere compellentur arg [illegible] tx in d l argentarius ibi nec alios ullos absimiles eis. 2° quod rationes eorum ex consuetudine conficiant que singulorum, quorum interest et cum quibus contraxerunt mandato facte presumantur argumento l vel uniuersorum 12 de pignoratitia actione l fin ff quod cum eo l quod si nollit 31 § quia assiduas ff de edilitio edicto l. semper 60 de

239

ve q iuris l. fin. C. de fide instrumentorum et cum m. g. ... pu
absolvit de institutionibus ut q. inde nimirum ... dicunt
C. § ex hoc edicto.

Contraria tamen oppinio verior longe et
sequentibus probatur 1 quia cum argentarii milita
ta mercatores nullibi excepiantur sub ea ipsi ... debent
et ad ... rationum suarum editionem minime urgeri arg.
l. in fraudem 16 § ult. in fine ibi quoque generalis est statu
ter terminato de militari test. 2 facit contrarius ab spe
ciali in clem. unica § ceterum de usuris ubi frustra ... otio
feneratores specialiter statuerent suarum codices rationum
usurarum odio exhibituros si generaliter de omnibus ne
gociatores esset cautum quinimo exceptio ibi subiecta regulam fir
mat in contrarium l. nam quod liquide 4 § nam q. sequitur de pe
nu legata. 3 quia pretor in hoc edicto solos argentarios ar
gentarie mense exercitores ad editionem cogit d. l. prior
l. argentarius et tamen nemo dixerit hec Rome merca
tores corpore quo erant argentarii. 4 et ult. nam quoniam
in argentariis militat et in nummulariis quos similiter
ad editionem cogendos esse scripsit Papinianus in d. l. quesitum
§ nummularios, cessat in mercatoribus quorum officium
publicum non est nec fides publica et libri eorum frequenter
privatam magis quam publicam scripturam instar obtinent
qui instar ... inde fidem non adhiberi l. instrumentorum cum
duabus seqq. C. de probationibus iuncto Menoch. de arbi
trariis lib. 2 casu 91 Mascarda de probationibus concl. 975
Alciat. Genuensi 24 qui alias oppinionem hanc merito
probarunt Bald. num. Paulus et Fulgosius num. 5 Iason
num. 15 Decius 14 Alciatus 12 et 15 Bolognetus 63 Dino
Alb. 4 in d. l. 1 et cum Ancarrano et Imolas et Decius
ex num. 128 de probationibus ubi Aretinus num. 4 Mantua 20 et
alii Anton. Fab. ad pandectas in d. l. argentarius litera F.
Nec obstabunt admissa hac oppinione que pro Barr...

Sequaces

et sequaces perpendunt n. 1 m ex d. l. argentarius ibi neq. alios
illis absimiles eis neq. quamvis postrema haec verba absimiles eis
hai potius sint quam alicuius interpretis quod tamen contra fert Anton. Fab.
meis scholijs illud dumtaxat argumento a contrario probant nempe
cogi similiter rationes edere qui similes sint argentarijs et
quorum officium atque ministerium publicum etiam habeat causam. quod tamen nemo
dixerit de mercatoribus qui negotiationes privatas exercent ac proinde
argumentum merito retorquebitur. 2o etiam haud difficulter sit satis si dixeri
tunc obtinere cum quaeritur mercatores ex officio rationes singulorum
diligenter conficere teneri, atque quod eas ea artis soleant conficere in
considerationem non est quandoquidem id in sui gratiam et utilitatem faciant non
aliorum cum quibus contraxerunt, qua propter mandati praesumptio, quae iurium
praedictorum argumento introducitur minime locum habet.

14 Ut tamen casum quo Bart. et aliorum opinio servanda erit
in praxi ubi consuetudine receptum proponatur vel statuto
cautum mercatorum libris fidem adhibendam illis in quam quia ad eam
negotiationis pertineant et ab integro opinionis veris consulerent
2 ea quae observat Fierez in d. c. n. 49 et cum pluribus refert Gil
guerius in hac l. 1a n. 6 Pacian. de Menoq. d. casu 9 et n. 16 Mas
cardus d. cl. 976 n. 16 et seqq. tunc enim pariter hac argentarij
edere compellendi erunt. Versus si rationes scripserit ex manda
to eius a quo editio petitur d. ex hoc edicto quamvis tacito quod ex
scientia plerumque et patientia colligitur l. qui patitur ff. mandati,
et l. in cambijs quorum supra n. 9 meminimus idem dicendum est
qui sane apud nos in locum veterum argentariorum successerunt et in
quos optime est eamdem rationem militare.

15 Eodem etiam numero sunt notarij et tabelliones Regij
qui publicis instrumentis conficiendis operam navare
solent constat enim ad eorum editionem teneri omnibus quorum interest
argumento legis in d. l. argentarius l. 2. 1a hoc tit. e quoniam contra l. et de probationibus

240

Leg. 4 tit. 12 p. 3 docet Bart. in d. l. argentarius n. 2 et relati a Quirino d. lib. 1 c. 4 nec non tabelliones heredes arg. text. in d. l. si quis ex argentariis § 1 l. quedam § nihil ff. Eod. et aut successores in officio ad quos ea instrumenta mortuorum tabellionum pertinent et qq. habere protocola coram viris honestis assignato a iudice tradunt recepto iuramento quod caute integre ac bona fide quisque officio suo utetur in traducendis publicis instrumentis ab eisdem protocolis et formis ex parte traditis l. 55 tit. 12 p. 3 l. 24 tit. 25 lib. 4 recop. et ea que in sibi observant Greg. et Acebedo Orozco in d. l. si quis ex argentariis § 1 Cbb. practicorum c. 21 n. 3.

Tutores pterea et curatores et omnes denique qui aliena negotia gesserint qq. reddendi administrationis sue rationes precisum onus incumbit ut ex l. 1 § off. de tutelis et rationibus l. tutor ff. de administrat. tutor. l. 1 l. rationes 14 C. eodem l. quippe proprio 46 § procurator de procuratoribus l. 2 de negotiis gestis tradunt Martinus Socinus consilio 2 et consilio 46 volumine 1 Bartolomeus consilio 92 n. 4 Rolandus consilio 49 volumine 1 Ripa de peste § de remediis ad conservandam ubertatem n. 6 plures referens Menoq. lib. 2 de arbitr. casu 209 Bacca de dicima tutori c. 2 ex n. 152 Garcia de spensis c. 20 n. 22 Molina de primogeniis lib. 1 c. 28 an. 7 Gutierez de iuramento confirmatorio i p. c. 40 n. 12 idem de tutelis 3 p. c. 1 n. 54. 56. et 60 Escobar de ratiociniis c. 3 rationes suas ediderunt d. l. quedam neque enim reddi possunt nisi prius exhibeant l. cum servus ff. 3 nisi nam n. uniq. et possit fin. de conditionibus et dem. l. fin. § inter cetera de liberat. legata d. § off. l. si statu libera § ult. de statu liberis l. si ita fuerit 13 § quotiens hec nisi in reliquis de manumissis test. et cum aliis in specie plures Menoq. d. c. casu 209 n. 14 et 19 Garcia d. n. 22 nisi hic aliis Gutierez d. n. 54 nec immerito exhiberi iubentium et eorum

quodam modo

quodammodo rationes sint quoque ea conficiant c l. plor.
ait in princ. ubi quamvis propria in factum act. edere argentari
ij per ipsos cogantur diversus in tutore, e curatore, procuratore, ne
gotiorum gestori, socio. et similibus, nam quisque sua act. cogi
...
ad fin.

17 Adhuc tamen quorumcumque dictarum personarum ad edit. spectan
te facit non ei exigi eam quae eius actoris nihil intersit nisi
duntaxat vexandi gratia postuletur d. l. si quis ex argentarijs §
exigitur id quod in rationibus cernitur quas nihil contra scribentem
probare inuit satis l. nuda n. 26 ff. de donat. l. peculium § A
in fin principij l. non solum 49 § ult. ff. de peculio et confirma
te ex iuris tradit. quae habet confes. extra iudicialem nec obligatio
nem inducere, nec probationem l. publia 26 § ult. depositi l. qui testam
27 ff. de probat. praesertim quae absente parte facta est arg. text. in l.
certum C. § si quis absente de confessis l. fin. de interrog. actionibus
docet Bart. in l. admonendi n. 32 ff. de iure iurando Decis.
...

18 Procul dubio difficultati resolut. examinare operae pretium est quo
libris rationum adhiberi fidem oporteat, quae inre sepa
randi sunt negociatores publici ab hominibus privatis qui
...
omnino credendum, at vero in sui commodum ita demum fidem fa
cere si rationes connexae adeo sint ut pars earum acceptari

241

gudiel

Adit in l. i cum alijs

& repudiari pars non possit ita docet Bart in d l quedam § num mullarios n 2 exemplo notariorum ductus quorum instrumentis publica est fides & cum propter se facta nec probant nec valent l decem 10 § diuus 19 ad l Corneliam de falsis toto tit C de his qui sibi adscribunt subscribit alex in sa c l i n 10 cum aliis quos refert Crabetta de antiquitate temporis i p. particula 6 n 6 & sequenti.

19

Alij tamen non dubie verius arbitrantur in distincte fidem adhibendam esse dominicum libris siue per se siue contra se faciant siue per extraneo cum quo sit controuersia quorum numero sunt Accursius recte acceptus in d § nummularios ubi secuti sunt & plures qui secuti sunt Menoq. d lib 2 de arbitrarijs casu 91 n 11 & 12 Mascardus de probationibus concl 976 n 36 Cab in practicis c 22 n 2 l Scobar de ratiocinijs c 11 n 13 qui aperte suffragatur textus in d § nummularios ibi quarum prelatis scriptura codicibus qui eorum maxime continet & frequentissime ad fidem eorum decurritur & in d l argentarius ibi nec interest cum ipso argentario controuersia sit an cum alio l si uentri 9 § in bonis de priuilegijs creditorum. Neque obest quidquam notariorum exemplum nam ut sapienter sed animaduertunt plurimum interest inter tabelliones & argentarios illorum siquidem offitium & ministerium in conficiendis alienis instrumentis maxime versatur atque in his tantum fides eorum publice probata est quare merito per se factis non creditur, at vero argentariorum munus in eo est principaliter ut alij sui rationes dispendij conficiant & l argentarius ingeniose accepisse & datum pariter continet d l si quis ex argentarijs § ratio l emptor 4 & § lucius de pactis l apparitores C de exactoribus tributorum lib 10 iuncto Menoch d casu 209 Gutierez de iuram. n i p. c 4 n 10 in tractatu de tutelis 2 p. c i & 3 p. c i n 62 l Scaccar § i q 10 Matheneo in l 10 tit 18 lib 5 recop. quapropter in omnibus generaliter fides eis adhiberi siue sui commodum siue aliorum respiciant idque in mercatorum libris obseruatur quia ex consuetudine vel statuto credi plene solet ex eo quod tradunt

laudati i n 14 et in personis publice electis ad colligenda regalia tributa quarum meminit Iason in l 2 C de discussoribus libro aut 6 de mandatis principum § coger collat 3 Bart in d § nummularios n 3 et Iason n 8 Cravetta n 6 et Mascardus d col 976 n 39 Matienço in l 1 g 7 n 1 tit 13 lib 5 quo fit ut in his que in libris predictarum personarum continentur a ministerio et munere suo aliena et extra negotiationis earum minime illis credatur ut singulariter declarat Iason in d l admonendi n 123 ubi Ripa n 127 et cum Decio Alciato Stracca et aliis Menoch de casu 91 n 22 et 23 Mascardus d col
976 99 n 41 Pacianus d lib 1 c 63 a n 29 Escobar de ... n 26.

20 quod vero ad librum privati cuiusque attinet constat etiam contra scribentem plene probare ex Gail l 1 ... n 1 novum ubi ut fides veri constare possit l fin C arbitrium tutelae l illam 4 C de fide instrum. l generaliter 13 C de non numerata pecunia l non putavi ... si quis sua manu de bon. poss. contra tab. nam fides cuiusque ... adversus se habetur l de etate 12 § 1 de interrog. actionibus et generaliter ex fine editionis que vel ad instruendum reum vel ... fit l 1 ff ... quoque merito hanc regulam constituunt Bart in d § nummularios n 2 et in d l admonendi n 26 et in d l nudario n 7 et reliqui interpretes communiter quoque accedunt Mascardus d col 977 n 1 Menoch casu 93 Escobar c 13 n 2 et 3 Hugo Donellus in d l 1 n 6 et in d l n 1 novum n 1.

21 Neque ministrarius Iason in d l nudario in cuius specie ut et Accursius scholio fin verte ... nuda ratio vocatur quam nulla causa debendi processerit quod sic explicat idem Pomponius in d l n solum § ult de peculio l si peculium 6 § penult ad fin de peculio legato, et verior sensus est nuda ratio que causam debendi aliam extrinsecam non habet ut contractus vel quasi contractus dotis vel donationis nomine debitorem facere ... nec probare, quod diversum quidem est, nam ut contra scribentem probet necesse est causam debendi aliquam

pcedere, assenciunt Bart. Cumanus et post plures ex antiquis Gifanus ibi n. 2 et 3 Donellus ubi proxime Brisonius de verbor. sig. verbo nudario Mascardus de probat. concl. 9 II n. 16. qq. et illud quoque faciet qd de confess. extra iudiciali frequenter admittitur nempe facta sine causa voce vel scriptura nec obligatus nec probatus preseferre quamvis si expressa causa facta fuerit plene probet contra confitentem, nisi contrarium probationibus evidenter ostenderit l. cum de indebito 25 ff. de probat. et l. generaliter C. de l. cautio 14 de fide instrumentorum et utrobique DD. et in d. l. nudario Greg. per tex. ibi in l. penult. 3 C. 3 Duenas reg. 118 Mascardus plures alios adducens concl. 345 n. 1 et n. 6 Gutierez d. c. 54 n. 2 aeque immerito discedit plura magis quam vere argute comminiscens Ferdinandus Mendoca lib. 1 de pactis c. 4 q. 1 an 45. 22

Tertia recte addit Consultus in d. l. nudas rio nullam donatus intelligi quamvis qd donare velimus Communi libero referamus et in rationes nostras debere non nam cum liberalitas invito non queratur l. Soc. in 19 § ult. potest ff. de donationibus utriusque consensu tam donatarii quam donatoris concurrere oportet ut per fecte donatio contrahatur, quam ubi stipulatae vel traditae rei donatae vel denique nudo ex pacto ex nova lex decisio in l. si quis argentum § fin. ff. de donationibus perfici constat, non nudis eius qui rationibus, ut Cumanus bene explicat in d. l. nuda n. 2 cuius decisio per tex. in d. § fin. correcta minime crediderint, non tamen ex eo qd nulla contra dicit solet Iustinianus ibi in pacto donationis expresso quibus quatenus obligatus inefficacem oriri ait, secus vero in tacito et presumpto teste Cumano loco pcitato et omni qua resolvit Iass. in l. si quis argentum § quinimo n. 21 de pactis Iulius Clarus § 4 sniarum § donatio q. 14 n. qd quam male audit penes Furtenium in d. § quinimo n. 7 quam qd et expedicta conc. sine Causa rationibus privatis contenta nullum neque expressa nec tacita vel presumpta donatio insurgat, ad quam respicere illic posset Imperator presertim cum in dubio quam

fiunt

C de cedendo

licet ꝯiunctio donationi ꝯtrariae vl ꝯiectura sumendae potius sit vt ex d l eum de indebito. vbi qui eum voluit l, eleganter 24 § qui rep̃bos de pignoratitia act.° cum ꝯmuni docet Menoq. ꝯlib 2 casu 83 n 2 et seqq Barbosa in l 1.ª 6 p. 6.ª n 30 soluto m.º quid quid ꝯtra velit Mendoca l n 49 quia vt l.° id est apud nos eum erit afirmandum ex stantibus nouioribus ꝯstitutionibus Regni qq cauetur ex omni ꝯuent.º qua ꝯstet aliquem voluisse se obligari adstrictum efficaciter manere l 3 tt 8 lib 3 ordinamenti l a tt 16 lib 5 nouae ꝯpill. nam ad hue sm.º ꝯmuniores et veriores sentiae certius e ꝯfess.º extraiudicialem in fauorem absentis latam p̃missionem vl donat.º nisi eam aliquis absentis nomine accep taverit inefficatem et nullius momenti eē vt tenent Gutierez d c 54 n 12 et in e quam vii partem in p̃ra n 53 Greco ubo no lo puede in l 4 tt 4 p 5 Cob i variar. c 14 n 13 Molina d.e i genyi 4 c2 an 61 Vrosciq Abendanus Mieres et alii quos refert et sequitur Pater t S. Sanchez d matrimonio lib i disputat.° 6 n 19.

23 Rursus quominus rationes cuius sue noceant et plene p̃bent vt p̃diximus ꝯtra scribentes nihil mouet Scebolae respon sum in d l qui tt 3 27 ff d p̃bationibus nam qd Titius ibi summas exigere n̄ posset quas testator ei fassus e ex diuersis causis debere et ꝯfessio illa in tt.° facta nullam ꝯtra scribentes p̃ba tionem induceret eo fit sane qd lata fuerit inter personas p̃hibitas et in fauorem eius, qui ex lege Iulia et Papia solidum ex tt.° capere n̄ poterat quam ob rem simulatam p̃sumi et in fraudem legis factam nec Titium aliter obtinere quam si p̃bet aliunde supra scriptas omnia ad testatorem peruenisse veriusque debitas sibi eē recte inquit Scebola et in l eum qui decedens 3 ff § ticia d leg 3. quem sic explicant et ad questiones vtilissimas expendunt post Bart et antiquiores Cuiacius in d l qui tt Faquineus d ꝯtrouersiarum c 20 Crabetus de antiquitate temporis i p. e 3 n 64 Cob variarum l c 7 n 5 Rodericus Suarez in l i tt de las ganancias an 25 lib 3 fori et Iacobus Valdesius in suis additionibus Gomecius in l.

Don luys Gudiel.

Ad text. in l. 1 C 45 § fin

g tauri Pinelo in l. 1 3 p n 23 C de bonis maternis Barbosa in l. 2 6 p n 31 soluto matrim. Matienzo in l. 15 glo 12 an 6 tit 10 lib 5 recopill. Gutierez de iuramento confirmatorio 1 p c 3 n 9 § 10 & c 5 n 21.

24

Vnde sequentia pullulant 1m q d si aliâs confessio in test. facta vt & alia extraiudicialis facta in fauorem absentis semiplenam saltem inducat probat. vt ex l capite quinto 25 de adulterijs c fin vbi glo & DD de successionibus ab intestato, specialiter notant citati s n 17 & plenam accedente iuramento ... quis decedens in codicillis ... Gutierez d 1 p c 4 n 4 Ant Fab. in ... c 4 ... in specie ... in d l quiritis ... tercia illud merito fraudis presumptio operatur vt nullam in fauorem incapacis nec semiplenam inducat probat. 2m q d si legatum indebite quantitatis, quam testator vt debitam relinquit vel fidei commissum valeat & confessio debiti in vltima voluntate facta saltem ui legati vel fideicommissi sublistineatur l lucius 9 o § qui quid ... 3 l qui vxori 19 de auro & argento legato l legatum 2 bad fin l aurelius 29 § vlt de liberat. legata l 2 & 3 C de falsa ca adiecta l 19 tit 9 p 6 tradit Costa in l si ex causa ... decimo fallit C de n numerata pecunia & cum pluribus ... c ... lib 6 de matrimonio disputat 9 n 5 ... in casibus ... Sceuola relictum incapaci vltra modum legitimum nec debetur quasi legatum vt explicat Cuiacius in d l qui test. ... errore ... manifesto Acursium ibi ... modum ... d n 5 & quod ... timent ... illum in confessione facta inter uiuos ... n Gabriel ... vig e generaliter confessio ... commodi inter personas prohibitas ... Siue in vlt voluntate siue in contractu inter uiuos ... presumi & confitenti in fauorem incapacis minime credendum vt ex l 1 C de naturalibus liberis afirmat Bart in d l quiritis n 2 Crabeta d n 64 Rodericus Suarez n 29 & 30 Pinelo n 23 Com ... n 37 Barbosa n 31 Gutierez d c 3 n 10 Matienzo d n 6

25

vbi s a Rodriguez de annuis redditibus lib 3 q 5 n 40.

Nec obstat text. in d l publia 26 § vlt depositi ubi cum

Ticy

Procedendo

Ticij epistola missa ad Sempronium cauisset habere se ab eis auri libras plus minus decem discos duos et saccum obsignatum et addidisset ex eis peccunijs siue rebus depositi Sempronium debere sibi decem, quae apud alium Ticium deposuerat et quos Trophimate decem, item extra patris cui heredes extiterunt allia decem et quod excurreret quesitum est utrum ex ea epistola obligatio aliqua nata esset vel saltem rerum depositarum probatio impleri posset et an eum quoque qui deberi sibi eadem epistola cauit probare oporteat quod scripsit quo ordine respondit Paulus. 1 ex epistola de qua quaeritur nullam obligationem natam videri. 2o recte valere ad probationem rerum depositarum. 3o estimatione iudicis et in eius arbitrio positum an Ticius probare possit quod deberi sibi ex contrario cauisset et quoque propijs rationibus. 1 quia cum depositum non scriptura sed re contrahatur l. 1 § is quoque de actionibus et oblig. § praeterea quo modis re contrahitur oblig. non ideo quod Ticius per epistolam cauisset res quasdam vel pecunias depositas penes se esse, si alioquin vere contractum depositum non fuisset nasci potuit depositi obligatio l. fin. in principio de actionibus et oblig. melior textus in l. quidam 26 de constituta pecunia. 2o ea nimirum ratione probatio depositarum rerum per epistolam impleri potest quod constet confessionem per epistolam factam post quam ad manus aduersarij peruenerit probare plene contra scribentem ut et quae fit praesenti et acceptanti Vargas textus en epistola inter claras ibi scripturae loquuntur C de summa trinitate docent pluribus citatis Mascardus cl. 347 n. 104 Gutierez de 54 n. g quare potius textus ille nobis suffragatur. 3 et ult. quia quamvis epistolae scripturae privatae vel libro rationum fidem dum regulariter non sit in quo facit pro scribente ut ex l. instrumenta 5 cum duabus seqq. C de probationibus l. fin. C de conveniendis fisci debitoribus lib 10 notant et explicant Bart. et omnium DD in d. § nummularios et in d. l. rudario et in d. l. admonendi late Mascardus cl. 976 ex n. 1 Menochius 2 casu 93 Cbb in practicis c. 22 n. 8 Escobar de ratiocinijs c. 13 n. 2. et cum constet plures esse casus in quo plena aut semiplena concurren

tibus 250 241

Judici

vrentibus alijs adminiculis vel saltem presumptis que dicunt tangere epistola vel priuata scripturas quam ex libro rationum in scribentis quoque fauorem resultet quod regula certa diffiniri non posse videte Paulum in d. § vlt. estimaturum hoc iudicem ait & eius argumento quanta sit fides istis instrumentis adhibenda boni & prudentis iudicis arbitrio commissum cribro receptum est si creditimus proxime laudati, qq ne vos lateat quid apud Paulum ibi Tropsimate & ss excurrit significet gaudendi erunt Budeus in anotationibus suis ad pandectas Antonius Augustinus lib. 4 emendationum c. 16 Alciatus in dispunctionibus c. 18 Curacius obseruationum in fin & adeundem lib. 4 responsorum Pauli. 26

Illud tamen prius quam hinc abeamus de depositi probatione examinandum est quod Iustinianus scriptum reliquit in auth. si quis vult C. qui potiores in pignore vniuersitatem ex quo desumpta est in auth. de instrumentis cautela & fide § si quis igitur collatio priuatem vlt depositi scripture minime credendum nisi testes etiam adfuerint idonei & fide digni non paucioribus tribus, que si seruanda necessario forma est depositi probandi cessare videtur quod de epistola tradit Paulus in d. § vlt. & derationibus Antoninus hic legum varia illius contrarius probat Alciatus scholio quemadmodum cui frequenter DD subscribunt Tiraquellus de retractu conventionali § 4 glosa 6 nis Mascardus el. 510. 27

Cuius nodum vt soluas reiecta vna solutione Alciati in d. auth. si quis verbo tribus & in d. § si quis igitur verbo non minus volentis apud Iustinianum vbique in scriptura priuata depositi de leuius fide sit controuersia tres testes minime requiri, ex in ea vnde sumantur ad probationem illius litterarum comparatio 2a species tamen in l. comparationes 19 C. de fide instrumentorum, nam contrarium verius est vt suadent priora verba d. auth. verba ibi si quis vult cautie deponere non soli credat accipientis scripture sed aduolet etiam testes idoneos & alia Jass. in d. l. 1a n. 2 tradentis consilium ibi proberi deponentibus, non in necessitatem vllam imponi, quem etiam falsi

Arguunt

 251

arguunt sequentia in fin illig tex subrectarbi secat scripturam non sufficere ad probatum, distinguere oportet maxime inter scripturam privatam cognitam, vel negatam, nam prior et si nec testibus nec alijs adminiculis adiuvetur contra scribentem plene probat vt apparet liquido ex textu Sic C publica § vlt et l cum de indebito ad finem l scripturas et C qui potiores l 129 tit 18 p.ta 3 et paratam a pud nos exequendi ius habet instrumenti instar publici vt ex d l p.ta maxime ex l 5 tit 21 lib 4 recop. probatur Gregorius ibi verbo fuesse fecha Cob i variarum c 11 n 4 cum alijs Acebedus et l 9 recop. n 3 nec est hoc quidquam in supradictis locis immutavit Iustinianus at qui posterior hoc est quam debitor ase scriptam vel mandato suo neget fidem non aliter facit quam si creditor probet contrarium quod eum esse olim fieret per testes et per comparationem literarum. et hoc genus probationis posterius suspectum videretur multis fraudibus et falsitatibus obnoxium imperatori Iustiniano illud in d § si quis ipse et in d auth. si quis vult addendum omnino existimavit vt scriptura privatae cui tres idonei et fide digni testes non subscripsissent nequaquam per comparationem literarum probaretur sed trium aliorum vel duorum testimonio ita vt de defectu scripturae deponentes necessario tres esse debeant, duo vero super contractu iurantes sufficiant d auth. de instrumentorum cautela § si los quisquam ibi dum praesentia testium coram quibus contractus factus est iuncta l vbi numerus 12 de testibus et Alursio ibi verbo non minus vt praeter Valdum, Salycetum et antiquiores explicat Donellus in d auth. si quis Cuiacius in novella 49 late et de comparatione literarum plura adducentes Minoq. de arbitr. 2 casu 114 Mascardus de probat. concl. 330 Greg in l 114 verbo fue fecha cum seqq tit 18 p.ta 3 Cob in practicis c 22 n 2.

28 Rursus cum de scriptura privata vel apocas per solam comparationem literarum non comprobanda specialiter edixerit in iuribus praefatis imperator sit ne idem in epistola et libro rationum observandum merito dubitari solet et sane Bart 245

Ad textum in l. 4. § fin

Bart. in d. l. nudaris n. 9 et 10 certius existimat aliter secus in his habere nam potest neligentia vel culpa in apocha creditori imputari, cum inquam non fecerit testes eidem subscribere appertum est in epistola aut libro rationum cessare. Deinde timor falsitatis quo sublata est ad privatam scripturam probatis literarum comparatio, non idem evincit in libro rationum in quo quam in apocha difficilius est comitti fraudem. qq rationibus Bartolum sequuntur et communiter receptum aiunt Decius in c. 2 n. 33 de fide instrumentorum Purpuratus in d. l. admonendi ex n. 212 et alio referens Mascardus d. cl. 330 n. 12 et 14 qq quamvis quoad librum attinet rationum calculum addiderint Menoch. d. casus 114 n. 23 lib. 6 c. 22 n. 2. quo ad epistolam in contrarium verius longe oppinantur cum Abb. Curtio Alex. Jason et alijs quos citant nam ratio quae principaliter Justiniano probuit cum diminuendae fidei comparationis literarum cum apitis ex parte apochae cautae vel scriptura privatae ulterius fraudis et falsitatis ut ex ipsomet textu est aut ex instrum. cautelas in proprio dubium est nemini locum sibi in epistola non minus vendicare, ac proinde etiam non satis probari per solam comparationem literarum.

29 Ex persona actoris nonnunquam fit editio ut putas si delator sit qui quid fisco nunciet ex casibus in l. 1 ff de iure fisci ipse enim cum privilegio speciali fisci iubetur edere non rationes suas tantum sed etiam instrumenta ad eum fiscum pertinentia exhiberet l. senatus 3 ff hoc tit. l. 2 § divus Adrianus et § item divi ff de iure fisci agnoscunt Jason Papo n. 11 Alciatus 22 Giurquenus n. 2 et Donellus n. 3 in lectura huius l. 2 idem Alciatus in l. iusta § 1 n. 2 Decius in l. 2 n. 4 et Latius in d. c. 1 de pat. an. 52 Perius de iure fisci lib. 7 tit. 3 n. 11 Gailius 1 practicarum observat. 106 n. 11 Julius Clarus sententiarum § fin. q. 27 n. 2 Balarcus de iure emphyteutico q. 2 n. 1 Garcia de nobilitate § 1 glo. 2 n. 25 Cuiacius in d. § divus Adrianus et in d. § item divi Donellus lib. 23 comment. c. 7 Anton. Fab. ad pandectas in d. l. senatus. Quod hoc ita accipiendum

si verum aliter non inveniatur, hoc est fisci intentio aliunde fun
dari nequeat vt ex d § Divus Adrianus declarant optime
Ripa in d l 1a n 14 et Alciatus n 23 Balarcus et Garcia
ubi proxime Peregr. n 25 et Cuiacius in d § Divus. et si de re
vel causa pecuniaria fisci nomine agatur, non autem si agatur de causa
capitali vt ex d § cum Divi ijdem interpretes specialiter notant,
quia nulla idonea ratio est, quae verum capitis postulatum compellere
possit ad instrumenta exhibenda quae habet quibus convinci posit.
porro capitalem causam proprie eam esse frequenter definitum est ex
qua mors naturalis vl servitus obvenit vl amittitur civitas
l 2a l capitalium 28 de poenis l 1 capitalis 103 ff de
verborum signif. docet glossa in verbo capitalis in l transigere cum vbi scri
bentes omnes et maxime noster Menesius n 31 C de tran
sactionibus Cobarruvias in 4 de sponsalibus c 7 § 7 n 16 Farinatius
de delictis et poenis q 19 in principio P. Faber 2o semestrium
c 12.

30 Verum quid sit in causis criminalibus statuendum
non est equidem obvium sunt enim ex diametro contrariae
opiniones interpretum nam, Ripa in d l 1a n 11 Alciatus n 23 et
alij omnium quos refert Iason n 7 Decius in d l 2a n 40 et seq.
et inde in § 9 Peregrinus n 23 et sequitur Clarus q 27 n 12 An
tonius Faber in d l senatus pro certo putant non magis fisco in his quam in
capitalibus edendum unde inferunt quod nec in causis ex quibus poena
pecuniaria fisco aplicanda est edictio locum habeat, nam constat
criminalibus haberi ex glossa doctrina omnium receptae in
l centum aureorum in l praetor ait 3 de sepulcro violato a
liorum vt Iason Decius et Peregr. in locis praelegatis contradixerunt du
cti argumento l in d § item Divi vbi cum capitales causae duntaxat exci
piantur reliquae non capitales et si maxime criminales sint contra
videntur privilegio gaudere argumento l cum praetor 22 ff de iudicijs.

31 Ego vero in hac controversia non absurde iudico mediam
posse viam eligi qua nec omnino inhibeatur editio
nec in totum admittatur in causis criminalibus, sed ad hunc

Clui judicat

Alterum in l. i. 4. 5 fin

delat. sequenti nam aut instituitur criminalis actio ad poenam pecuniariam fisco applicandam vel ad corporalem reo infligendam. In primo casu affirmare oportet fisci delatori edi oportere ut Jassoni Decio et Zenono magis placuit per quae recte expendit Calestratus in d. § item dicit ubi cum generaliter respondeat ex rescripto divorum fratrum edenda esse fisco instrumenta quoties de re numaria quaeratur non e cur ad causas pecuniarias civiles magis quam ad criminales restringatur arg. l. de pretio ff. de publiciana quem imo aperte Socinus in d. tibi per facti rescripti ostendit quae specialiter induletur edi tio quoties de iure capiendi fisci nomine agitur et in si causas pertendas ex quae numeratio ad fiscum fieri solet et capiendi iuri competit quam idem Jurisconsultus exprimit in d. l. i. ff. de iure fisci sanctum dubie colliges plures esse in quae de re numaria ob crimen fiunt quaestio interponatur at 2° casu Sumarius existimo Ripa et Vivati Clarus et magis communiter interpretes probarunt nam illi capitales causas exceptas voluerint nominatim divi fratres non simile in idem sensisse de criminalibus ex quae poenam aliam corporales quam mortis servitutis et deportationis irrogari solent et capitales late pro quibusque corporalibus sumpsisse, nam praeterquam quod non solum apud latine loquentes capitalis nomine cum omni existimationis intelligatur d. l. lt capitales ff. et alias quandoque apud Jureconsultos ut suadent textus in l. ff. et si quis ff. si quis cautionibus l. Sor accusare 12 § omnibus ff. de accusationibus l. l. § qui operas ff. ad tertillianum defendunt relati a Cobdrino Co nanus lib. 2 commentariorum c. 5 pagina 87 et praeter Alterum Olo dillam in d. l. transigere late et diffuse Paulus Fab. de 12 ex pag. 207 fori et quoniam illud etiam in d. § item divi quominus dicta capitali proprie et stricte sumpta agatur facit quo pecuniarie opponatur nam alioquin manca et mutila remanerent causarum divisio omnium specie criminalium quae nec pecuniariae sunt nec capitales proprie dicuntur et corporales, non capitales, in poenarum divisione a Claro instituta d. lib. 5 § fin. q. 67 Farinatio d. q. 9. 32

Quod si cuiminus placeat nostra hac interpretatio quam neque

ineptam arbitramur nec improbabilem ad textum in d. § item divus saltem necesse erit fateri casum huiusmodi causarum criminalium omissum ab imperatoribus et insuper habitum, ac proinde dispositioni iuris communis relictum ar. g.to item in l. commodissime 10 ff. de liberis et posth. qua inspecta perspicuum est agenti fisco instrumenta reddenda quippe qui in causis criminalibus non apparet speciale privilegium habere, pari iure ut privatus censetur et communi cuique utitur l. quod placuit 37 ff. de iure fisci l. unica C. de seductoribus et procuratoribus procur. fisci lib. 11 Alcursius 1060 in publicam in l. item veniunt 22 § ait senatus de petit. hered. adeo ut quoties arbitrium habeat necesse in aliquas controversias privilegium potentius vel ius quam privatus ex sententia Modestini minime delinquat qui contra fiscum fecit, facile responderit in l. non puto 10 ff. de iure fisci quem textum late examinant et interpretantur bonisque illustrant quaestionibus Farin. de pignoribus 2 parte principali 3 membro a n. 108 et a n. 117. Venincasius in prin. de actionibus a n. 132 Rodericus Suarez in proemio legum fori n. 28 Loreq. de iure fisci lib. 6 tit. 6 n. 23 et lib. 7 tit. 3 n. 43 et seqq. Cobb. 1 variarum c. 16 Menoch. de praesumptionibus lib. 2 praesumpt. 72 Garcias de nobilitate gl. 25 n. 9.

33 Et si fiscus contra fiscum experiatur vel alium pariter privilegiatum, cesare eum edictum dicendum est ut affirmant Alipa in Cael. 1a n. 14 Decius in d. c. 1 n. 61 Perez d. tit. 3 n. 24 ex iuris regula quae dictat privilegium in eos qui sunt eque privilegiati non exercere l. 3 et militem 20 ibi quia aequalitas enim honoris militiae, for nor videtur privilegio de excusationibus l. verum 12 § ult. de minoribus l. assiduis 12 versi et ideo C. qui potiores e sin. de ordine cog. quamquam bene explicant Iasis in l. si constante n. 216. soluto matrimonio Hermi nalius a n. 43 in prin. inst. per quas personas Cobb. in rep. possessorum 2 p. § 2 n. 4 et practicarum c. 7 n. 4 Mauritius de in integrum restitut. c. 217 Menoch. de praesumptionibus lib. 4 praesumpt. 39 n. 120 et seq. quam vald. magis in eadem opinione est Pacianus de probationibus

Alex. in l. 2a 4. 5. C. fin.

lib. 6 63 n. 62.

Nec quominus alijs in casibus fisco editio fiat obstat q[uod] com- 34
plures legimus in l. extat alias C. decretis 25 ff. de iu[re] fisci
nempe possessorem qui delatus sit in fiscum quasi possidentem bona ad
fiscum pertinentia non compelli edere titulum possessionis sue, et de-
latorem probare debere quod intendit, quod sane cum inter privatos quoque
militet l. cogi 11 C. de petit. hered. innuere videtur fiscum hac in re
nullum habere privilegium a privato, et omnino iure uti, nec magis in ea
cadem agenti ius est cogendi reum ad instrumentorum editionem, quam
plurimum interest inter eam, que ad fundandam actoris intentionem, quam
que ad stabiliendam possessionem non sit, frustraque una et altera confunditur
Edit namque reus fisci delatori instrumenta ut intentionem suam
probet si verum aliter non inveniatur, que sane subtracta ab eo
creduntur qui cum posset ea exhibere non exhibet speciali fisci
privilegio d. § Divus Adrianus. at nihilominus titulum possessio-
nis sue non ostendit quoniam iuris presumptio, que regulariter possi-
denti favet contra fiscum etiam vel Principem, ut sentit Mathe-
us de Afflictis in c. imperialem § illud n. 30 et seq. de
prohibita feudi alienatione per Federicum et cum Abb. Socino et
alijs probat Pereg. d. tit. 3 n. 14. contrarium probandi onus in adver-
sarium transfert facitque ut etiam si eius non sit possessio suo in
loco remaneat, et possessor absolvi debeat actore vel delato-
re quod intendit non probante § retinendi iuri comodum instit. de
interdictis tradit Ripa in c. sepe n. 2 de restitut. spol. Covar.
sic in l. naturaliter § nihil omnino n. 16 de adquirenda poss.
Pinelus in l. 2. 3 p. ... n. 27 C. de rescindenda id quod repe-
re intendit duntaxat consulto in d. l. extat sive C. decre-
tis prout bene eam explicat Curacius ibi et Pereg. d. tit. 3 n. 15 ad
finem 35

Dubium fisci privilegium quo reum ad instrumentorum editio-
nem adstringit competat illis qui in locum eius successerint, ut sunt
emptores et conductores gabellarum, difficilis sane est in qua questione
Ripa in sac. l. 1 n. 12 post Jas. Alex. et Decium negantes opinionem

libenter

libenter amplectitur quia multi etiam frequenter probarunt quos referunt Pereg. d. 43 n 33 Gutierez de gabellis lib 7 q 126 n 17 et sequentibus Tiraq. de retractu lignagier § 1 g 13 n 12 Pereg. de 63 n 54 quia est fauet vulgaris reg. qua docet priuilegia cum persona extingui et nec transmitti ad heredes l 3 ff de ceusibus l priuilegia 157 ff de reg. iuris cum alijs late congestis a Barbosa in l 9a tal. l 24 per tot. ibi ff soluto matrim. Vlpianus elegans in l locatio alias licitatio 9 § vlt. ff de publicanis qui ex privilegio immunitatis decesam fisco vectigalis publici soluendi vsurpare non posse sibi mercatores fundorum fiscalium quam obrem plerique etiam putarunt priuilegium quod decesum est fisco capiendi detinendique in vinculis debitores gabellarum donec ei plene fiat satis quidquid fideiussorum offerant idoneos quos vulgo de saneamiento dicimus l 24 tit 7 l 10 tit 16 lib 9 recop. et vtrobique Acebedus la Surte et alij citati a Gutierez d lib 7 q 166 per totam, vt et generale est in quocunque debitore fiscali l cum eo 10 ibi corpus detinendo ad l Juliam peculatus l nemo carcerem vincula plumbo custodia C de exactoribus tributorum lib 10 Pereg. de iure fisci lib. 6. tit 7 n 50 7 conductoribus gabellarum similibus minime competere quorum numero sunt Rebufus Sayson et Guido Pape quos refert Gutierez d q. 166 n 4.

36 Alijs tamen non obstantibus opinionis contrarijs quam et praxis obseruat autoritate Valdes in l 1 § editione nisi ff Soc. tit et veriorem opinantur Pereg. d lib 7 tit 3 n 34 la Surte de decima venditionis c 10 n 13 Firmianus de gabellis 4 p. n 9 Acebedus in l 10 n 203 tit 17 lib 9 recop. Gutierez d lib 7 q 126 n 17 et seqq et q. 143 n 15 quod fiscus per cessionem iura sua possit et priuilegia transferri in extraneum l 3 et fin C de priuilegio fisci vt cum Bart in sibi et alijs probat Pereg. d n 34 Tiraq. de retractu lignagier § 26 glo 3 n 27 Gironda de gabellis 4 p. imprimis ex n 17 deinde stylo communi transferat in Suis eius modi conductores gabellarum et aliorum reditum regalium vt cum eodem Gironda et Rebufo testatur Gutierez

Cq 166 n 6 nihil mirum, q si ad fundandam conductorum intentionem conductores gabellarum instrumenta venditionum et quorumcumque aliorum exhibere compellantur, idque aperte etiam apud nos probat l. 23 cum seq. tit. 19 lib. 9 recop. quare quod in d. lib. cautum ut tabelliones scripturos omnino conductoribus his copiam instrumentorum venditionum et permutationum ut certe sciant exinde quid quantumve eis gabellarum nomine debeatur, viaque omnibus praecludatur fraudibus, simul et ad extrahentes ipsos extenditur, qui casibus penes eos fuerint instrumenta ad quorum editionem pariter etiam compelluntur, ut ex Velasco d. n. 13 dedicit Acebedus ibi n. 2. Pur eq privilegium fisci cuius sunt memini capiendi conductores gabellarum, nec sub praetextu cessionibus relaxandi, de quo bene etiam cum Baeça et alijs Flores de Mena 2 variarum q. 21 an. 144 verius est ad praefatos conductores similesque etiam a fisco habentes pertinere, tum quod iura fisci omnia et privilegia, ut praediximus, quo ad gabellarum et tributorum exactionem annexa communiter in eos transferantur, tum et quod fisci plurimum intersit expeditionem eis persecutionis publicorum redituum parare, qui magis ad contrahendum cum fisco alliciantur, et ita post Bart. in l. in provinciali 3 § si quo n. 4 de operis novi nuntiat. et firmandam ubi suprà defendit Gutierres d. q. 166 n. 5 et 6. 37

Neque adversantur oppiniones hac veterata quae per contrarium procedantur n. 1 in meum et si regulariter certius sit privilegium personale concessum transferri in alium per cessionem non posse ut ex iuribus laudatis ibi cum interpretibus communiter probant Tiraq. de retractu lignagier § 26 gl. 1 n. 56 et seqq. Barbosa in l. 1 quod talis n. 23 et ad finem Matienço in l. 7 gl. 2 n. 25 tit. 11 lib. 5 recop. ibique in privilegio praelationis mulieri pro dote concesso eque etiam locum habere, ut ex l. unica C. de privilegio dotis § fuerat antea ad finem ubi cuius solius providentia hoc induximus inst. de actionibus autem ut exacte instante doctis in primo ibi n. eius alijs collat. et notant Valdes n. 6 Salycetus 3 in d. l. unica Iasi et alij quos subscribit Oliva in d. § fuerat n. 21 et 26 Nobely de dote p. 12 an. 15 Intar cig Rogerius in eodem tractatu c. 9 an. 16 Gomecy in l. 50 tauri n. 45

in aut. Sa resque n. 107 Communia delegati Barbosa in l post dote n 63 solutio matri instat speciale est in fisco et hoc ei etiam privilegium donatum quo magis ad solvendum eidem reliqui impellantur ut nedum fiscalis procurator sed et iudex ipse cuius authoritate solutum fisco sit, ex officio posit debitori fisco solventi et quasi suplens defectum partis iura et privilegia fisci cedere ut ex d l fin deducunt Baldus et Salycetus ibi Perez d n 34 Barbosa in d l post dotem n 62 ad finem.

Nec malum huius rei argumentum est quod apud Modestinum scriptum legimus in l Herennius 43 ff de usuris in cuius specie primo quod fiscus illud etiam privilegium habeat ut ex suis contractibus quasi ex tacita stipulatione debeantur ei usuræ licet si instipulatum deductum non sint l etiam quidam 17 § fiscus ff de usuris questio est utrum emptor nominis vel actionis fiscalis vel cessionarius qui mandati a fisco actionibus experitur eodem privilegio gaudeat et possit usuras petere instipulatas non deductas eius inquam temporis quod cessit post quam fiscus debitum percepit, cui non dubie Herennius Modestinus respondit posse in cuius explicatione multi torquentur quod persone habeant privilegium cedi non posse l ex pluribus 43, de administrat tutorum, nec in fisci successorem nominis vel rei transire idque cum Accursius Sebolio (?) fin Salycetus Florianus et alii in d l Herennius ingenium fatentur ausi sunt affirmare Modestinum ibi de usuris preteriti quæ iam cessionis tempore fisco debebantur, non de futuris accipiendum, constat enim eas dici posse preteritas ut et in simili tradit Decius consilio 571 anis (?) ne fi... partibus eius de... ibi eius temporis quod cessit post quam fiscus debitum percepit quæ violenta nimis Accursii explicatio parum adaptatur nec mathia (?) audiendus est Cuiacius in recitationibus ad eundem lib 18 12 responsorum Modestini qui in eodem errore persistens cum Cirillo et aliis grecis interpretibus contra pandectarum omnium fidem negationem in extremo illius responsi addit, nam verior longe est affirmans lectio et superioribus mirè convenit quæ docemur privilegium persone fisci coherens per cess...

transferri in extraneum ut cum Fulgosio in d. l. Hieronymus explicat Barbosa in d. l. post dotem n. 62 ad finem.

Nonderius obstat arg. posterius deductum ex d. l. locatio vectigalis licitatio § ult. cuius sane diversa alia & separata ratio est ut per peram ad decisionem propositae questionis a nobis adducatur nam ut in emptorem praediorum fiscalium immunitas vectigallis publici solvendi non transferatur quae fisco & rebus fiscalibus competit plura faciunt illud maxime quod cum immunitas haec contra ius sit et fiscum laedat & publicam utilitatem ut ex l. vacuati C. de decurionibus lib. 10 cum Accursio & Imola notat Barbosa in l. 1. § 1. n. 29 solutio matrimonio credi non debet per fiscum in emptorem translata arg. quod doctrinae tradit vulgo in l. emptorem C. de Servitutibus & ult. ad vendita quam doctores omnes laudant & proposito Perio de iure fisci lib. 6 § 5 n. 24. 33

Sunt praeterea plures qui sic ei argumento privilegium idem instrumentorum edendorum ecclesiae tribuendum existiment matrimonio, doti, libertati, alimentis, studio, & alijs demum piis causis personisque miserabilibus quasi una eademque ratio & favor sit ex tex. in d. § fin. C. de ss. l. 2 C. de privilegio fisci l. sicut datum 26 C. de liberali ca. aut § Sabitur C. ne filius pro patre & l. de re iudicata. & hoc ipsa equitas postulet arg. tex. in l. ob id quod 22 de interrog. actionibus veluti Abb. n. 19 Filius n. 10 Decius n. 67 & seq. & alij communiter in d. c. i. Jass. n. 7 Alciat. n. 23 Gilquenius n. 8 in hac l. 1 pluresque qui subscribunt Tiraquellus de privilegiis piae causae privilegio 155 Rebuffus de privilegijs scholarium privilegio 116 Clarius & c. 63 ex n. 47 Valasq. de iure emphyteutico q. 8 n. 7 Garcia de nobilitate glo. 2 § 1 n. 27 Deverardus loco a fisco ad ecclesiam n. 8 quorum oppinionem numquam placere potui tum quia fisci privilegium exorbitans sit & contra regulam constitutum haec iuribus proinde ad alias personas vel causas extendi non oportet l. 1 de constitutionibus principum l. quod vero 10 de legibus cum sane 9 de privilegijs reg. quae a iure 28 de reg. iuris in 6. tum etiam quod aequiparatio fisci ecclesiae vel dotis & reliquarum 41

seruitutis personam, quae ratione supra relatis tantum expresse a
iure locum habeat, ut sradent tradita a Barbosa d. [illegible] l. 2 n. 16 et
seq. filij maiores quae adhuc in [illegible] c. proueniunt gaudent
dicto instrumento, etiamsi fuerit eius patris soli privilegio, ad delictis tributum
speciali [illegible] quod ab alijs gaudet vt [illegible] defendunt Ripa
n. 13 Bolog. n. 29 in Sacl. [illegible] n. 44 in Sac. l. fin.

41 Nec contrarium in ea libertatis euincit lex in d. l. sicut datam, quod Alcia-
tus Veroij et alij contra putent, nam quod ibi traditur cogi patronum liber-
tati instrumentum manumissionis praestare, tunc accipiendum est cum et fatetur
patronum praestitam libertatem et liber eo desideret, quo magis munitus sit libe-
rtas facilius quaerere et probare, non quod potuit manumissioni ins-
trumentum deneganti est vt vere cum Neuio ibi explicant Salycetus et Bal-
dus Menochius in l. instrumentum n. 3. et fidei omnium Barbosa in l. 2 in princ. ff.
n. 20 solutio matrimonio. At si idem ad libertatem proclamet velitque ad fundan-
dam suam intentionem instrumentum a domino exhibere qui eum contra seruum
esse ostendat, minime erit audiendus ex regula superius instituta, cum nihil
sit libertati fauore derogatum ex ipsa et nec rursus speciale est in liberta-
te cogi patronum instrumentum eius facere et praestare manumissionis, immo
generale in quocumque debitore a quo mutuo celebrati contractus debiti
instrumentum implorato iudicis officio per creditorem extorqueri potest
ad clariorem et expeditiorem probationem vt ex l. sicut datam l. si cuiquam
§ Et Ulpianus in fin. ff. de comm. cum l. 2 C. de decurionibus lib. 10 tradit
glossa ibi susceptum in l. 2 solutio matrimonio et communiter DD. quos Tiraquellus ad nouas
l. 13 in l. quirographis § 8 de administrat. tutorum et plures citat
Tiraquellus de retractu lignagier § 29 gl. 5 n. 1 Gomecius in l. 45 tauri
n. 57 Rodericus Suarez allegat. 4 n. 2 Gutierrez lib. 4 practicarum
[illegible] q. 94 n. 4 Barbosa in d. l. 2 n. 20.

42 Denique instrumenti qualitas in ea est ut actori non spectat
edere vt puto si eius usu commune actori sit petatque sibi a reo ex-
hiberi constat enim instrumentum seu monumentum esse communem l. 4 ff. de edendo l. si quis
ex furem circa curiam et a fisco siue apud eum sit l. procurator § 1 ff. de edendo tam
quam apud dominorum l. fin. ff. de fide instrum. l. eum patrem § [illegible] ff. de pactis plurib. DD.
[illegible] Tiraquellus de nullitate c. 20 n. 174 quippe quod requiat apud sin-
gulos dominos in solidum est l. si vt certo § vlt. ff. commodati et explicat

260

Domis

in d l procuratoris. porro comune instrumentum veluti est cum res a duobus in comune emitur et instrumentum emptionis in comune est effectum est l 2 ff communi dividundo vel mortuo instrumenti domino pluribus relictis heredibus d l si quae qui in dominium et iura defuncti hereditarii portionibus succedunt l heres in omne ius ff de acquirenda hered l heredes 2 C sancta stipulatio fam ercisc cum l 1 C de hered actionibus sive legatariis quae etiam instrumentum relictum sit d l 2 neque vero in obscuro est quinimo facilis et ovia ratio cum eadem equitas quae vetat fieri potestatem actori alienorum instrumentorum inspiciendorum d l qui accusare suaderet ut sua eadem exhibeantur prout pluribus notat Pacianus c 63 n 142 communia autem quinam et utro citroque sint non ambigitur l pupillus 229 de verborum sig.

Et in instrumentis quae cum vere et proprie non sint communia cum actore censeantur utilitatis ratione duntaxat contractus super quibus confecta appareant. difficilius est utrum actori sint edenda et opinionem affirmantem cum Angelo Innocencio et aliis recitat Albarez Balascus d q 3 n 9 Garcias de nobilitate glo 2 § 1 n 14 et sequentibus Roanorum de instrumenti censualis inspectione a n ... de ... usure ... lib ... de Annuis reditibus q. 16. n 17 et 19 quod existiment instrumentum super contractu ultro citroque obligatorio factum velaliasad utilitatem alterius pertinens suum quoque videri argumento textus in l pretor 4 in princ ff Socii in eo quod etiam in illi... gi etiam oportere iura quae de instrumentis communibus tractant ut textus in d l si quae § familie erciscunde, et ... per eius ... 12 de fide instrumentorum quae addi potest ... Ut accidit legatario testatoris instrumenta heres reus edat ut responsum est in hoc legato quanta pecunia ex hereditate Titii ad me pervenerit tantam pecuniam heres meus dato l quidam ... 29 § cum ita 2 de leg 3. et in illo Titio Seiana ... nata sunt de leg 2 l predis ... § ... ff ... et in ... tabulas vel instrumenta ... quae utrobique agitur non ... ad legatarium pertinere &c.

D ut ... contraria

44 Sed ut contraria sententia veriorem arbitremur plura faciunt. l. testimonium Pontificis in d. c. ex ratiocinijs ubi instrumenta que petebat actor sibi edi utilitatis ratione communia erant, ut indicant subscriptiones que duum inter Iustinianum Principes et successores suos fuerant emisse. et tamen secure ait Rex imperatorem non esse compellendum ea edere. l. hoc idem satis aperte suadetur ex ratione sumpta ex supra posito que colligitur ex d. c. i. l. qui accusare et l. nimis graue C. de testibus, cum enim nec Iuris nec equitatis ratio permittat cogi reum propria instrumenta extra se ipsum edere et proprijs armis perire consequens est nec ad eorum exhibitionem adstringi posse que utilitatis et negotij ratione tantum communia videantur cum actore, vere in rei dominio sint et actori aliena. et et ulterius quia requireret aliud oppositum in his iuribus edoceri non oportetur quod in persona rei constitutum sit est preterea namque vix hec nec vix quibus instrumenta edi petantur que utilitatem actoris non respiciant que negotij respectu communia cum eo esse non credantur ut apparet in emptionibus, locationibus, permutationibus, censibus, similibusque contractibus et mutuis conventionibus in quibus frequenter dominium commertium et usus promiscuus consistit raro aut numquam contingeret subterfugere editionem. Sane posse reum satis quod est regis constitui in eo contrariam argumento l. nam ad eam ff. de legibus ad quam absurdum sit nemini sentit quam propter instrumentis exemplaribus pecunia rei propria artario redempti, quem penes originalia communia manere solent, sic et verius statuunt Speculator Butrius Baldus et alij quod adferunt Pacianus d. lib. c. 64 n. 94 Gaylius lib. 1 observatione 106 n. 7.

45 Nec ad rem pertinet Ulpianus qui pro alia sententia expenditur in d. l. pretor ait nam loquitur de rationibus ab argentario confectis ex principali eius opera l. argentarius 10 ff. hoc tit. nec tamen probat communes esse ex proprias argentarij et literas instrumenta de rei domini et si quodammodo utilitatis et negotij ratione sue videantur etiam ei cuius causa confecte sint et ad eum pertinere, ita quod ut censuit Actor in eadem l. pretor subo meum in eam non esse ut actori ederentur nisi ab argen

similiter publica persona fierent, quo fit ut huius generis rationum tam ex earum qualitate, quam ex persona rei hoc est argentarij de quarum exceptione abundat satis lib. [illegible] exhiberi iubeantur. Rursus ne obstat quod scriptum est in d. l. cum ita et ind. § tres namque instrumenta quae in his iuribus educuntur voluntatem testatoris facta sunt ad eam rem, cum legatarius omnia saltem quo ad eorum usum [illegible] legatum cum quod legatum est illa necessario intelliguntur sine quibus ad legatum pervenire non potest l. 1. § 1. si usus fructus petatur ut omisso Paciano d. c. 64 n. 96 et aliis in hac l. n. 15 vere considerat Donellus in d. l. qui accusare n. 2.

Ab hac tamen doctrina toties recedi solet quoties originale instrumentum sive protocolum utilitatem rei et actoris communem apud notarium non inveniatur a quo ut ex dictis ni[illegible] constat [illegible] recte postulet et penes reum ipsum vel amisso originali exemplar authenticum nam in casibus eorum usum est reum actori editurum ut probarunt Speculator de instrumentorum edit. § videndum sub n. 17 pluresque quos refert et sequitur Pacianus d. lib. 1 c. 64 n. 107 et intelligi oportet omnium praxim Rotae romanae quam laudat Paulus Emilia decis. 294 n. 1 § Cancellariae Vallisoletanae et aliorum supremorum Hispaniae tribunalium de qua Iuanes Garcia d. § 1 n. 30 Burgos de Paz quaest. civilium in [illegible] Acebedo in l. 3 n. 10 tit. 9 lib. 4 recop. Gutierrez de gauell. lib. [illegible] q. 126 n. 20. 46

Praeterea ex qualitate instrumenti editionis onus reus subijt quoties actor illud sibi edi postulet quo reus ipse in iudicio usus sit vel usurum se declaraverit Decius [illegible] manus in l. 1 § edendo ubi glo. et DD. ff. hoc tit. cum [illegible] l. ad fin. de fide instrum. cum sub persona ? [illegible] nos asserentes privilegiis lib. 6 l. 12 [illegible] 18 tit. 3 d. l. 3 recop. Felinus [illegible] fallit [illegible] n. 155 et alii communiter in d. c. 1 Acebedo n. 24 aliis n. 20 et reliqui interpretes passim in hac l. 1 Pacianus d. lib. 1 c. 63 n. 130 Gibilarius in practicis c. 20 n. 7 Greg. in l. 12 [illegible] Acebedo in d. l. 3 recop. Antonius Fab. ad pandectas in d. § edenda [illegible] 47

instrumentum qd antea proprium erat producentis postquam semel editum et productum in Iudicio e[st] ~~commune ee incipit~~ in actisque redactum publicum ee incipit et comune utrique parti ac proinde eius exhibitio quanto iam petenti adversario denegari non potest l 2 § hoc ut eum si reus post productionem penituerit peccieritque instrumentum tolli ex actis iudicialibus sibique restitui et tradi asserens nolle se iam eo uti nam hoc in actibus pronuntiatum nullius erit momenti cui nihilominus licebit petere sibi eius exemplum exhiberi ut contra Aconem relatum ab Acursio ibi qui usurg in d § edenda recte probat cum alijs et tamquam proxi utile observat Cbb d n 7 dd secundo.

48 Nec dubium ulli e[st] alia omnia iudicialia que et publica appellantur l cum ostendimus 4 § ult. de fideicommissoribus l. defensores 7 C de defensoribus civitatum d l 2 § quasi explicat Acursius ibi acta publica Paulus n 3 Alex n 23 Cursius n 2 et 4 Purpuratus n 6 Jas 4 Decius et Capnolus n 9 Donelus et Silus n 2 Duenas reg 4 Pacianus d lib 1 c 65 n 1 qd fiant instrumentum autoritate Iudicis l fin C de magistratibus municip. l acta 45 ubi tui gl. de re Iud. quae persona publica e[st] l nec singulis 137 ff de reg iuris docet Acursius ibi in publico in l 2 ff ab exhibendum et coram tabellione cuius persone publica est et gesta publica d constat e quoniam contra de probationibus c illud de praesumptionibus l operationes C de fide instrum. l instrumenta arg. a contrario C de probationibus omnibus quorum interest generaliter edendis e[st] ad investigandam veritatis fidem ut ex d l 2 et varie ei lecturis constitui et interpretationes reddi soleant communiter deducunt Decius n 38 Capnolus n 25 Alciatus n 5 Donelus n 4 et alij ibi Duenas d et Pacianus n 26 et segg.

Denique ubicumque equitas postulet editio hec facienda e[st] l ubicumque 21 de interrogationibus veluti si rationes semel edite casu maiore amisse probentur l si quis ex argentarijs 6 § ult. cum l seq ff hoc et deceius rei probat ultra ordinarios ibi n male agunt Guido Pape q 244 et Marcardus d l c 910. aut si instrumento deque editione agitur ad iam fundatam actoris intent[ionem]

252

ebo adiuvanda vl declaranda pertineant n ad fundanda de novo vt arg tex in l si donatae 36 § sponsus de donationibus inter v. et v. § si quis edificium de novi operis nuntiat. unicte l fin in fin. tradit communis quam resoluit Decius ind c 1 n 150 Gilg in d l fin n 15 et plures relati a Paciano d c 63 n 99 Balarcus d q 2 n 20 Garcia d § 1 n 22 Ant Fab in suo Codice ad Sunctis definit.

Vl si actor reum editurum sibi asserat ad replicationem muniendam 51

Ex communi sententia quam post glossam vbi vt quam a Dino et ibi glossa multi Bart et antiquiores fere omnes in d c l fin probarunt Alciatus n 13 et Gilg n 12 Decius in d c 1 n 80 pluresque referens Pacianus d c 63 n 152 Balarcus d q 2 n 18 Aceb in d l 3 recop n 9 cui sequuntur adstipulari videntur in que replicationes nihil aliud sunt quam exceptiones ex jure actoris venientes l 2 ff de exceptionibus prius inst de replicationibus ad exceptionem fundanda compellitur actor reo edere d l fin que reus actori ad replicationem d q plurimum ... quod actori imputetur qui instructus nvenerit in replicationibus ad eludendas exceptiones presertim que ex facto alieno nascantur quam probabilis ignorantia e l fin ff pro suo l quin alteri 42 ff de reg iuris d 1a solum vetat equitas originem petitionis ex instrumentis eius qui conveniet fundari d l fin in fin d ex l penult et vlt ad l falcidiam quam ostendunt ibi secutas replicantibus legatarijs contra heredem obiicientem falcidiam edenda esse omnia defuncti instrumenta. 52

Et quamvis hec opinio communis in iudicando et consulendo mordicus sit tenenda contraria tamen que docet reum iure obtinere in replicatione quod in actione quam post Salycetum n 9 et Fulgosium n 3 latius tuetur Donell n 9 in d l fin vivi magis consona e quod nemo ignorans ... tum in replicatione vere actorem ee vt ... inde ex actoris in ea est vt ... debeat cui ex generali reg. ... iuris edendum n e vt probet intentionem suam ex rei instrumentis, qui et si nisi sibi ipse prestet obstruere debet actori n probante d l qui accusare, accedit replicatio ... tendere ut exceptionem remotam fundet stabiliat et contineat ... petitionis que alioquin ruitura erat d l 2 § prius de replicationibus ut eadem equitasque vetat originem petitioni actoris ex instrumentis

vt fundari equu vetare intelligatur edict. ad replicat. muniend.
Nec obstat replicat. except. ei d. l. 2 nam ita exceptio e vt veniat
ab actori speciatur adreum impugnandum atque obligandum nihil mirum q.
si longe dissimilis ab except. sit que reo spectat quaq. ad eum defen
dendum liberandumq. pertinet arg. l. arrianus de actionibus et oblig.
nec denique mirari debet proscriptum e in d. l. alia nam vt domicls in
ele ani traduxit constat in cogi reum sibi exhibere seculariis agen
tibus rationes et instrumentas de functi hoc e suas ad fundandam repli
cat. eorum qui nulla replicat. utebantur et ad expediendam. p. exceptio
nem que ab eorum herede obiiciebat, quidquid aliter hic arg. late contra
glossa. ratio facere contra Decius in d. l. i n. xiii. et bilg. in d. l. fin. n. 23.

51 Et illud observandum semper e, ni alias reum ad rationum et ins
trumentorum suorum edict. adstringi ob quam licet ex ea commemora
tis causis quam si eam actor probaverit, cui probatio huius rei incumbit, nam
qui reg. iuris prohibebit to palam e commodo fieri vt onus probandi ex
cepti. transferat in adversarium l. ab ea p. et ff de probationibus l. quinque
q. 4 et puto in fin. ff. de herede instituendis et in l. omnes de fructibus
ff. de reg. iuris Bart. in l. ad fin. et Jas. n. 33 in hoc singulis vivus vo
cat. n. erit lib. 2 variar. c. 2 n. 9 Pacianus de probationibus lib. i c.
A n. 12 Gonçales ad reg. 8 cancellariae gl. 8 n. 70 Surdus decis.
255 n. 2 et in speciei quaestionem eum Locino Purpurato Felino
et Decio tradit Pacianus d. lib. i c. 62 p. 1.

52 Superest m. vt de actore loquamur in qua contraria re
gula instituta e, cogi vlt rationes suas reo edere vt
53 fides veri constare possit d. l. 1 i e novum d. l. fin. nam cum actus ad
iudicium invitus trahat l. inter stipulantem 33 § 1 de verbor.
nec satis instructus de suis defensoribus quippe qui intra certum
tempus respondere cogitur et suis exceptionibus fidem imponere + fidem
re aut subemus C. de iud. l. i C. de dilationibus, edict. q. ad
oppugnandum actorem et ad se tuendum munienda q. desiderat aequitas
suadet facienda ei et de favorabiliorem e quam actorem l. favorabiliores
ff. de reg. iuris d. l. arrianus nam vt Quintilianus lib. 4 c. 1 ait na
turalis e laborantibus favor, accedit ad hoc fieri ne plus deinceps actor

petat

petat ut in Codice Gregoriano et aduertit Cuiacius obseruat. lib. 6
c. 4 et ne summoueri doli exceptione ab intent. petitioni sue poterit ut
prat. perpendere videtur Alex. in d. l. fin. quam recte ibi explicat
Donell. n. 4 et in d. l. n. 1 nouum n. 3. et lib. 23 comment. c. 7 pp. fin.
Unde paulatim fluit itaque iuris est in instrumentis quoniam 53
nam eiusdem rei sunt ex rationibus proxime signati ad suam
exceptionem fundandam, eam quod ex hac lege fin. constare etiam videtur ubi A-
lexander rescripto suo et Antonini in d. l. 1 d. l. qui accusare 7 l. n.
e nouum specie tantum inter se pugnantia ad Florent. resultas apparere
et explicans discrimen inter actionem et rem instituit et quamvis in
pris. et rationibus tantum loquatur, in fine tamen ex his agit de instrum.
quoque appellatione, instat etiam rationes obtineri quas iudicium instruunt l.
ff. de fide instrum. l. nota 99 l. instrumentorum de verb. sign. Rursus
ex eadem sententia facit lex in l. fin. C. ad exhibendum l. absolut. C. de
edict. ex lege l. qui tabulas 27 ff. de furtis quam iuribus docemur de-
bitorem obligationis nexu solutum recte postulare a creditore
debiti instrumentum quod apud eum erat ut inutile iam cassata obli-
gatione, quo multo magis licebit ei agere ut exhibeat in eo dicto qui
possit ostendere creditorem satisfactum, quod argumentum in Sanchetis
sententiam inclinarunt Accursius scholio 2 in l. explicat quam se-
quuntur Bart. n. 1 Bald. 9. Paul. 5. Alex. et Jas. n. 3 Ro-
man. 4 Alciat. 6. Bolog. 28 Gil. 4 et 6 ad finem in d. l. fin. ff.
de bonis nulli in d. c. 1 ubi Abb. n. 14 Imola 7. Areting 46. Felin. 25.
Decius c. 66. Veroi 57 pluresque quos accedit Pacian. d. c. 63 n. 13
Garcia 8 1 n. 22. Menoch. lib. 2 de praesumptionibus praesumpt. 90 n. 22. 54
Non tamen defuere plures qui se diversae subscripserint ut Salyc.
n. 1. 06. Areting n. 1 Socin. n. 19 Purpurat. n. 15 Curtius
Iunior n. 10 Donell. n. 6. et alii quos refert Gil. in d. l. fin. n. 4 post
glossa fin. in c. 9. perpetuum de fide instrum. ducti argumentis partim ur-
gentibus, l. ex d. c. 1 de probationibus ibi nulle dicendum est [illegible] in
d. l. qui accusare ibi ut alienorum instrumentorum et in d. l. nimis graue
ne ibi vrgeri partem aduersam et ibi ab aduersariis [illegible] ff. de
probari contendunt neminem teneri aliorum quam rem suam compelli oportere instrum.

suis

suo aduersario edere et facilis solutio ē si instituamus rats in
d. iuribz subiectaz questioni posite adaptari, que quidz de reo sunt
a quo editio postulabat in eoqz iura predicta specialiter intelligenda re
sz aduertit gd d.l. nulli recepta communit in d. c. 2 mouent
quod reus in exceptionibz actor sit l. i ff de exceptionibz n. sati ea
priantes quo sensu et adque effectuz actoris partibz fungi intellegas
ut id gd liquido apparet ex l. in exceptionibz 19 ff de pbationibz l. 2
C eodz qq docemur in illo reuz p actore reputari qd ut actor inten
tionz suaz hoc ē exceptis implere debeat. 3 ex l. l. § edenda
ff hoc lt ubi Ulp generalit ait edenda ēē omnia instrumenta
qq quis apud iudicez usurus ē nec compelli ea edere qq n sit usurus
sz nec ut pbari exceptio rei posit compelli debet actor in mediuz
proferre instrumta qq ea nollit, et n tamen argt huius vires facile, di
luunt si textū illuz de actione intelligas quā ante litz contestatam
edebat, ut certior redderet reus, cederet, an contendere deberet, n
de ea que pbationis ca postulatur ut bene explicant Alciatus in
hac l. fin n. 6. Cuiacius d. lib 10 c 14 post principiuz et Antz
Faber in d. § edenda. 4 et ult. qa in iudicijs n acceptio perso
naz habenda ē in iudicijs 12 et reg iuris in 6. quinimo sta | quo modo intelligatur regula in iudicijs 12 de reg iuris lib. 6.
tut in pbationibz alijsq actibz iudicij ē qua fauendz actori qua
reo l. petendz 6. C de temp in integro restitutionis l. fin C de fruct
bz et litiuz expensis l. sicuz hic 26 § penult ff de recepti
arbitrijs quia in iure hocz n obtinent quoties nominatz aliud
in reo quaz in actore instituz sit et quo nec equitas suadeat illi
potius quaz huic succurrendz ut in hac specie singuri recte notat Ja
son in d. l n ē nouuz n ē nihil miruz pro reo ēē fauorabili
or sit ut et alias frequentius et l fauorabiliores cuz late adu
cti ab Alciato reg 3 presumpt. 4 presumpt. 44 Menoq d. lib 3 pre
sumpt. 90.

55 Nec tantuz aduersus priuatuz actorez sz et aduersus
fiscuz rationuz editio recte postulatur ut rescribit Impe
rator in l. ultz 6. ff hoc tit l. Mate 4 C de fide instrumen
toz et ubiqz notant ordinarij Pacianus d. c 63 n 12 Peregri

264

nus de iure fisci lib. 7 tit. 3 n. 27 Donell. 23 comment. c. 6. constat enim iure communi, nisi fiscus ubi nihil in eius favorem specialiter cautum sit, l. quod placuit 37 de iure fisci, communiter notatur l. 1 n. 32. Pour sus quominus eum ab editione hac excusatum habeamus considera fisci privilegium, si quod ullum hac in re esset, in maximam privatorum iniuriam redundare summamque inaequalitatem continere, nam si quo ut reus, cui agenti speciale ius esset cogendi reum instrumenta sibi edere ad originem petitionis suae fundandam, de qua late supra diximus ex n. 29, cogi non posset e contrario reo edere ut fundare suae exceptionis intentionem, atque ita una et altera simul perverterentur iuris regula.

Cui resolutioni nihil nocet Paulus in l. in fraudem 45 56
neque instrumenta ff. de iure fisci, quatenus ait instrumenta adversus fiscum edi non oportere, nam recte interpretatur Donell. d. c. 23 c. 6 discrimen variis constituentis inter rationes et instrumenta, et alia Bartoli et Decii quae accedere videntur, hisque nus in d. l. ... iustum in fin. verius est Paulum in d. § neque instrumenta de specie longe diversa tractare, ut de editione quae ab extraneo contra fiscum desideratur, nam et si ea genus editionis adversus privatum locum habeat, ut ex constitutionibus graecis quas referre probat Cuiacius observat 10 c. 8 ad fin., tamen contra fiscum non recte postulatur cui privilegium seu hoc est ... instrumentum quae post quas ibi tenere sicut communis sententia Doctorum interpretatur, ut refert Albericus in d. l. iustum n. 10, consentiunt Donell. ibi n. 2 et hic n. 3, Cuiacius in d. l. in fraudem, adiunge Pereg. d. tit. 3 n. 32 57

Sunt et plures regulae huius exceptiones, ut in compensationibus per reum actori obiectas, ad cuius probationem actorem non cogendum instrumentum suarum edere secure putant Bald. n. 10, Salicet. 6, Alex. 9, Iason 2, hic n. 20 et alii frequenter in hac lege, fin. Decius resolvens communem in d. c. n. 122 et quid adducit sectatur Pacianus d. c. 63 n. 24, Pereg. d. tit. 3 n. 27, ducti fortasse eo argumento quod exceptio compensationis defensio non sit, nam non continet quinimo compensationem quandam et compensatorem obiiciens simpliciter se non defendat, quin potius agere videatur, l. amplius 15 ff. rem

ratis Sabori

ratz haberi

D quaz vis recedendum n sit ppt authoritatem eoz quise illi subscribunt ab hac ɔmuni sententia in praxi melioribq fundamentis ɔnstat ɔtraria quaz lati tuetr Alciatq in d l n est nouum an 13 i qd vis aliequim inferatr aperta ɔnstitutionis illius tobis, si qui dez ɔnstat in rationibq earqz nominibq quez reo generalitr ab actore cai iubentr ɔpensationes plerumq ee cuz ab altera parte data scribi soleant & ab altera accepta. 2° qa si is cui sola exceptio ɔpetit actorez ad editionem hanc adstringit, multo fortiq qui exceptionem efficacem adeo habet, vt ez petitioni si velit sufficiat d l amplig l qd in diez § 1 ff de ɔpensationibq 3° Deniq qa n minq ɔpensatio opponitr ei qui summouerit doli exceptione posit vt qui petat qd statiz restituturq e l dolo. ff de doli except° qd ratione animaduerse ab Alexandro in hac l fin et quez ɔvenit, veriq q e cuz qui ɔpensat simplicitr se defendere eoq maxime respicere ɔpensationez vt tallat debitz vl ipso iure vl ope exceptionis vt ad interpretatione lz in l 4 O fin C de ɔpensationibq & in § in bone fidei instit de actionibq vltra ordinarios vtrobiq pulchre & erudite explicant Cuiacig d observationibz c 16. Vbesen bequig in paratitla de ɔpensationibq n d Donellq in d l 4 n 6. Olibang in d § in bone fidei an 4 Barbosa in l Diuortio d § ob donationes an 30 soluto matrimonio quare in eo tantuz qd ɔpensatio obiecta petitionis sumaz excesserit vere accipi poterit sm Alciatuz Bald & sequatuz oppinio & in resolvent° de qua idez interpretes expsse aiunt quez mutua petitio e c 1 de mutuis petitionibq. Ita erit in exceptio quez petitionis equitatez n excludit vt ex comunicationis & vanis similibq g dilatoriis quaz pbatio ex actoris instrumentis minime petenda e vt cuz ɔmuni resolvit Pacianq

255

c. 63 n. 121 quodquidem Alciatus in d. l. 1 in nouis n. 18 O Silgin d. l. fin. n. 3 contra putant. Denique cum quando qui ex legis criminum quasi exceris actori obiiciatur arg. l. x in l. 2 § uit. diu. ff. de ui compulsionem n. debet ad dedecus suum detegendum cogi l. alicui ff. de iureiurando teste Decio in d. c. 1 de probationibus n. 234 O seqq. Silg. loco praedicto n. 9 Paciano n. 122 O seq. O sic claudimus ad eos horum rescriptorum interpretatio ad laudem omnipotentis Dei necnon intemeratae Virginis Mariae

Petri et Pauli nec non Antonij quos

ab initio Patronos ac me-

cenates elegi &c.

anno Domini

1614.

Adtem in l. edita 3 C. Soc.

Severi Soc. et Antonini rescriptum quod merito varijs nominibus interpretes commendant singulare cum alio ni edictis ad quem prior et principalis edicti huius pars pertinet ut ex l. 1 in prin. ff. Soc. et notant Cuiacius observat. 10 c. 14 Donellus in Rub. n. 1 post Alciatum n. 11 idem Donellus lib. 23 comment. c. 6. conceptus libelli emendatus et mutatus quo nihil difficilius nihil frequentius et in foro versantibus utilius cum olim actio varijs reo modis ederetur quod refert Ulpianus in l. 1 ff. de edere Cuiacius observat. 8 c. 15 Duarenus disputat. l. c. 13 Alciatus 8 parergon c. 7 Ribardus pro tribunali c. 4 Donellus hic n. 4 Vbersenbecius in paratitla huius tit. n. 2 Vinn. pandectis n. 9 Ant. Fab. ad pandectas in d. § edere Parladorius

libr. var. quotidianar. c. sin. q. 81 n. 209 Eduardus Cal
deira variar. l. c. 7 ut sciret quinde reus demonstratas future
libri speciei utrum cederet vel contendere deberet et si contendendum pu
taret veniret instructus ad agendum constat enim finem editionis
hunc esse ut ex d. l. 1. [illegible] hic inter praetores omnes fatentur.
valde laborant et explicat prior. tob. suis rescripti de qua
ult. specie editionis Severus et Antoninus intelligi oporteat et
sane Bart. Jass. Ripa Alciatus et alii ex antiquis communiter
edita actio hic per libello interpretantur per quem similiter et emptorem
et frequentiorem usum actionis editionem constat fieri aut etiam oferati
[illegible] introductus. Adducentes inde necessarium non esse hodie actio
nem nominatim edi ut eius nomen in libello exprimendi si factum
ex quo facile quae actio spectat percipi et intelligi posset et ex quo
semper ius oritur l. si ex plagis 52 § in clivo ff. ad l. Aquiliam
clare et aperte proponatur arg. eius text. in l. 1 et ex c. a formalis eius
q. quod ut Pontificio cautum c. in c. dilecti de Judaeis ubi Socino
[illegible] frequenter illius iuris professores Bart. in d. et Florescius
n. 32 in d. l. 1 ff. hoc et plurium quae laudat Albarus Balascus
de iur. emphyteutico p. 1 q. 6 et nig. Blancas de actionibus c.
utriusque nomen actionis Anto. de Cusilis in proemio ad eundem
tit. n. 24 et 42 Bolognetus in l. 1 n. 19 ff. de l. ff. auctor Gi
lermus benedictus in c. Raynutius tob. si absque liberis 2
n. 5 et tit. et Stephanus Ranquin in suplementis a 3. 4. 5
eiusdem tob. suscitatam a n. 34.

2 De utraque ddx. traditio scrupulo non caret nam
quamvis in se verum sit actionem editam ut fit
hodie per libelli oblati speciem hoc est formam et imagi
nem future litis demonstrare referri tamen ad id genus editio
nis, nescio cur posit praescriptum quod Severus et Antoni
nus aut Sorle habet quippe qui multis seculis ante Ius
tinianum qui prior libelli offerendi formam praescripsit in
et aut etiam ostratur imperium obtinuere, et quo tempore parbitrio
suo actiones a nemine instituerentur l. 2 § deinde ex his

Ss. de origine Juris cum ad hec earum formule et inscri
ptiones que ex veteri ritu fiebant in usu esse non dum sublate
per Constantinum Valentinianum et Theodosium in d. l. 1. C. de
formulis qui longo intervallo post imperatorem nostrum flo
ruere ut agnoscit Sichardus n. 7. Constat ex Vberto Goltzio
in cronologia Imperatorum Romanorum Petro Mexia Hispano
et alijs meorum vitis. Verum et si omnium interpretatio adapta
verit terminis huius rescripti perperam inferri posset inde
exprimendum non esse nomen actionis in libello namque imo ex
primi debere quo magis edita actio intelligatur ex qua convin
catur certius convocat reus probare potius intentum videtur ex in d. l.
a. §. hoc et si petitur ibi actionem exprimere C. de interdictis l. 1.
C. si mensor falsum l. 1. de estimatoria act. l. qui servandarum
§. 4. apud Labeonem 20. § 2 de prescriptis verbis per que non oppi
nionem sane veriorem longe esse inspecto iure civili Romanorum
post constitutionem Imperatorum etiam in d. l. 1. et 2. C. de formu
lis quod intendit Donellus n. 20 et sequitur Sichardus lib. 23 comm.
c. 24 quamvis contrariam que communi interpretum sententia receptum
est ex textu in d. rubricis in utroque foro tanquam equiorem
tuendam non existimat quod nihil ad rem facit quo nomi
mine actio appelletur dummodo constet de iure petitionis
§. si quis in nomine inst. de legatis cum quibus concordat rebus pe
titis est in rubris l. 2. in fin. C. communia de legatis quam autem
dubie apud nos probavit lib. 3. tit. 2. ubi inter libelli requisi
ta actionis nomen minime recenset ex textu in l. 1. tit.
4. lib. 3. ordinamenti l. 10. tit. 17. lib. 4. recop. quam sine
dando responso ex n. 7. Pas in praxi initio 3 Dominicus
Zicheres lib. 1 practicarum civilium q. 8. et seqq. 3

quare quo ad principalem questionem attinet recepta nostri
status communi vero dicendum esse editam hic actionem intelligi
quomodocumque representaverit exhiberit quam sententiam rei sive
actoris scripto eam ipse ostenderit et libellum dando vel ei
dictaverit aut scripti describendi potestatem fecerit vel denique

nostri

Albo ptoris ubi erant publice propositæ ut tradunt Curacius Duarenus Alex. Rebuf. et alij citati n. 1 ostenderet qua esset usurus actione ut in ea reus et cedere deberet modo altero ex dictis modis descripta et edita species futuræ litis demonstraret et quale res litis et iudicium futurum esset ut bene explicat Sic. Donelly n. 4 et sequitur Baconius lib. 6 declarat. 88 n. 9 et 10 aggiungens desijsse Reb. ardus constituere tantum actiones olim postulantium diebus recognitionum eas debuisse tradentes quales sequitur dies esset et quas Uer. Sic appellarentur pro tribus c. 9 pag. 903 prius tra cum de demonstranda futuræ litis specie in præsentis per Sane edit. Sage. esset evenit fuit fieri semper ante iudicium acceptum ut litis ostitatam quod pro eodem usurpans l. cum fundus 31 in prin. si certum petatur l. 2 ff. de eo sis l. illud 40 et per ind. Serca statim post vocatum in ius reum ut testantur Rebardus pro tribunali c. 4 Rosinus antiquitatum Romanarum 9. c. 12 ad finem Uesenbequis n. 1 in paratitla ff. de edendo Equinarius in eius Rl. scolijs P. Greg. lib. 48 Syntag. c. n. 3 Quintana Duendi et Juris dict. l. 4 c. n. 1 Blanas eius de actionibus c. 3 quo edito fieri debeat Donelly d. lib. 23 c. 3 et in Rl. C. de in ius vocando et n. 5, quod quid edictis huiusmodi in ius vocat. tempore priorum ostenderit Ioanes relatus a Blanasco d. c. 3. Cu Jacius lib. 10 observat. c. 10 Hotomanus ad pandectas et de pactis n. 1 et Antonius Faber in l. 1 ff. de ed. et dict. ut intra tempus vadimonij, id est cautionis iudicio sisti, quam ex Varrone et alijs sic appellant Budeus in l. 2 ubi vindicias ff. Horig. Iuris Cuiacius d. c. 10 P. Greg. d. lib. 48 c. 3 n. 4 Olibanus de actionibus p. 1 lib. 1 c. 9 n. 19 et nos acurate explicuimus in Rl. n. 3, quod inter partes constitutum esset ut reus a ptore postularet ut refert Rebardus pro tribunali c. 9 quod postea legitimum factum decem quidem dierum spatio deinde a Iustiniano duplicatum est in auth. de exhibendis reis § sancimus igitur collat. 5 ut tradit Curacius in novella 53 Donelly d. lib. 23 c. 2 et 3 ad finem spatium reo supererat deliberandi utrum cedere deberet vel ostendere, seque si ostendendum putaret instruendi ad agendum

258

Unde liquido apparet audendo errore lapsos qui aterq in suis scholis docuerint autoritate Vaconi decepti ubi s. et declarat 37 n 369 actiones apud Severum et Antoninum sic ꝑ formula agendi a pretore impetrata sumendam nec debuisse prius edi, quam impetraretur cum sit certis agendi formulam longo intervallo post editas actionis impetrari eo tpe, quo litigatoribus occurrentibus die ... die ad vadimonium et intent. utriusque exposita ꝑtor iudicium proponebat iudicibus et actoribus datis vel pute vel sub exceptione ... responsio rei, qui act. iam ante cognitas qua ... esset expedire ... potius ostendere, quam edere putabant, ita quod litis contestatio ... sequebatur ꝑ formam observatam a Rebardo Rosino Guterreo ... pelo et alys citatis in d. n 13. nec de actionibus iam impetratis edere quam post litem contestatam apud iudicem datum iterum necesse erat fieri intelligi potest sic hoc qui de edit. quod fit ad demonstrandam futuri presentis litis speciem plane loquitur dig. ea que vere ad editum de edendo pertinet ad quod posteriorem sane actionis iam impetrate editum nequaquam pertinere recte animadvertit ... ber in d. l. 1 ff. Scott.

Atqui etiam postea sublatis actionum formulis solemnibus et earum impetrationibus d. l. 1 et 2 C. de formulis et agendi sunt ... vel quod d. in d. n 17 laudamusque fieri frequenter actionis edit. per libellum cepisset ut indicat hoc in aut. s. offeratur C. de litis contestat. c. 1 de libelli oblat. l. 40 et 42 tit. 23 l. 12 tit. 4 ... tit. 2 l. 10 et 17 lib. 4 recop. offerendum prius iudice ... ut ex hoc in d. c. 1 post gl. et DD. ibi notant Bart. Albericus Speculator et aly quos refert et sequitur Gilg in d. aut. s. offeratur ... Joanes de Vico Mercato in repetit. suis legis n. 67 Blancarius de ... demum sceptrum esse oportet, ut qua fieri potest verborum parsimonia intentionem actoris clare et certe contineat, speciemque aut formam litis futuri demonstret ut per Xm. sic et in d. l. 1 ff. edere d. aut. s. offeratur ... tribusque similibus clamant verbo scribentes quique maxime de ... libelli specialiter agunt ꝑ ... libellum in d. c. 1 et in aut. s. ... rei ꝑ sancimus collat. ꝑ Maranta de ordine iudiciorum 6 ꝑ ...

Quomodo ... ordinanda lis sic cum sequentibus numeris

Cod. x.

· Ad t. xiii in l. edita C. de edendo.

membro 3 de libelli oblat. Azeuis in praxi c. 4 83 Pas. c. p. 2 · 15 · 4 t. p. in ple. Mascardus de probationibus · concl. 979 Peres in l. 1 · 1 · lib. 3 que la demanda · et 2 · ... · lib. 3 quales la demanda · nu. 2 · ... · et 4 lib. 3 ordinamenti Matienco in dialogo relatoris c. 40 n. 2 · ... · Acebedo in R. n. 1 et 2 de las demandas lib. 4 recopill.

Hinc ut merito ad recte libelli ciuilis de quo nunc agimus concept. sequentia requiruntur · 1° personarum expressio inter quas agitur ut cuius sine personis nulla obligatio · actio est, nec quisquam nisi certus certo potest teneri § 1 inst. de actionibus, ita necesse est ut actor dicat quis agat, · a quo petat nomen quoque utriusque in libello · ... · l. libellorum 3. ff. de accusationibus · ... · ... · d. l. 40 p. ... sive suo quis nomine sive procuratoris experiatur ut explicat Pas. ... 4 ... n. 20 nec non iudicis coram quo instituatur actio · l. libellorum · l. 40 p. quamvis iam hoc praxis tabellionis muneri omittat ut declarat Acebedo in d. R. n. 5.

Rursus res quae petitur demonstrari oportet · cuius occas. si iudicium suscipitur, quatenus natura cuiusque actionis patitur, nam quaedam universales sunt ut de universitate ut hereditatis petitio l. ... videndum 20 § ult. cum l. seq. de petit. heredit. quaedam generales ut ... negotiorum gestorum, tutelae, in quibus de administrationis ratione agitur l. 2 ff. de negotiis gestis. quaedam de rebus singulis quae specialiter nominantur l. 1 p. de rei vin. dicat. ut rei vindicatio · exactionibus in personam commodati, depositi, ex empto, vendito, · similes, nec una hae omnium conditio · natura est, nam in petit. hereditatis quae de re universali inducitur quaestio, necesse non est exprimi in libello res singulas · satis hereditatem peti universam ut libellus ... habeatur sequatur postea condemnatio quae ia ... probanda fuerit ad hereditatem defuncti pertinere l. si hereditatem 4 de petit. hereditatis ut asserunt quoque ibi DD. communiter cum quoque ... vt ... in d. l. 1 ff. hoc et Bart. Castrensis Alex. Jass. ... ... ex antiquis quos cumulat Gilq. Sic n. 64 Donell. n. 7

265

259

Ɔ lib 19 oment c 14 ossi bac de Gi verb Curacij ad tit in
C. l. 4 lib i ad edictum Pauli Cbb practicar 12 n i + Ɔ 6. Gome
cij in l 45 Tauri n 166. late Barbosa de universali dotis so
dicto agens in Rᵒ Jpᵗᵉ an 43 Ɔ maxime n 50 55 Ɔ 58 ss
luto matrimonio

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ad Rubricam. C. de pactis.

Per licenciatum Eudiel explicanda.

O si de Rubricarum ordinatione quaerere supervacuum existiment Corasius in Rubrica n. 3 si certum petatur Gomez n. 2 in Rubrica instit. de actionibus Baconius lib. 4 declarat. c. 1 n. 1 et 9 Suis ad praecedentes connexione agens Ferdinandus Mendoza Lib. 1 disputationum Juris de pactis c. 1 quasi collocationes titulorum iure arbitrario fuerint primo et ex libera Iustiniani voluntate Theophili et Triboniani praescicerentur, pluresque ideo ex antiquis ordinationem Rubricarum necessariam non asserunt quos refert Riciardus n. 34 in Rubrica instit. de usufructu alij inquo opinio communis est cum Iason et alijs testantur Baconius et Riciardus n. 24 ubi proxime Barbosa in Rubrica. ... n. 12 solutio in verius est quando titulos semper connexos praecedentibus applicari oportere argumentum textus in l. 2 ff. de statu hominum l. cum de lanionis § asinam ff. de fundo instructo l. 2 § quartum C. de veteri iure enucleando et saltem utilitates nonnullas continere cum Everardo et alijs agnoscit idem Riciardus loco praedicto n. 42.

2 quare ut quae fuerit ratio collocationis tituli huius de pactis post titulum de in ius vocando et edendo vere explicent animadvertendum est in ius vocatum olim in aliis dimitti quam si cavisset iudicio sisti, ul de re transegisset, l neque impuberes 22 ff. de in ius vocando quinimmo et qui cavisset iudicio sisti, non aliter obligatus liberari quam si ad diem dictum veniret vel ante transactionem faceret l. 2 ff. si quis cautionibus ut explicant Rosinus lib. 9 antiquitatum Romanarum c. 12 ad finem Riciardus ad ll. duodecim tab. c. 5 Cuiacius observat. 10 c. 30 Duarenus disputationum 1 c. 1 P. Faber lib. 1 semestrium c. 14 opere ... quod fuit de pactis transactionibus agere statim agere vel commixtim uno titulo ut in C. Gregoriano et Ermogeniano vel separatim ut in pandectis et Iustiniano Codice de pactis primo. est enim pactio sive pactum genus, transactio autem species nec aliud quam pactio quae fit inter duos pluresque

negotij aut litis decidendae ca l i° C. 2 ff transactionibus unde et pactio pro transactione l. 8 in principio ff eodem titulo et qui transegit pacisci dicitur l qui cum tutoribus. g. § qui per fallaciam ff eodem. agendo porro ad speciem commodius perveniri varia demonstrant iuris testimonia et quae tradit Aristoteles lib i physicorum D. Thomas i. p. q 85 art 3. et hoc convenienter nostrae Rubricae collocatur singulariter notat Cuiacius c 30 Othomanus in pandectas lib 2 tit 14 n i Donellus Sleni J. et Gilgani l. agg parum in effectu discrepant Accursius Bartholus Baricius Fulg. et alij quod sequitur locum de pactis in principio nec minus credit Mendoca d. c. i.

quo praemisso ut eam ire viam pergamus quam posuit Ulpianus in l i ff hoc titulo ordine explicabimus unde nomen pacti descendat quid sit pactum vel pactio et quam diversis modis recipiat. quo ad primum attinet Ulpianus pacti ethymon tradens a pactione dici videlicet ut alij malunt ait quam tamen ut Accursius ibi verbo pactum Paulus Fulgosius Ferretus Equinarius et alij cum Isidoro proponant qui ex stravio pacti apostolo deducit constituunt non tamen agere consultum de pacti nominis ethimologia, quam de suis origine est ca constat enim differre inter se pactio et pactum quam tamen ca et effectus, nam pactio ca i et proprie conventionis actum significat, at pactum effectus ex pactione resultans post quam inde deducta est, quod et admittunt Conanus commentariorum i n 3 Mendoca d lib i c 7 q 4 n 3 Morla emporij p i t 3 n 2

§ Si adhuc de pacti ethymo credendum sit suo more, sic Ulpianus tamen lomagis testimonium Isidori nam ille ad huius nominis derivationem philosophorum regulam inservit hoc est Stoicorum qui ceteris nominum origines studiosius exquisiverunt et agg ut testatur Cuiacius in l i de iust. et iur. inbuti cum Ulpiano sunt reliqui omnes J. C. hic autem grammaticorum inter quos dis crimen non leve est, nam Stoici quod naturam persequi a priori deviant ut homines ab humanitate, sapientia a sapientia et sic Ulpianus in d l i, a pactione pactum. grammatici vero ratiam rerum ordinem sectantur quam vocabulorum, quorum longiora credientur de iuventutis ca solent a brevioribus deducere, at quod humanitatem

iuventutis*

prius

potius ab homine, vetustate a venere, venire aiunt et alii
melius ut bene explicat cum Concio Mendoza d. q. 4 n. 3.

5 Rursus quod pactum ex pace dictum velit idem Isidorus 5 ethy
mologiarum c. 24 in l. pactum 11 de sobor. seq. Ulpiano pro
num aut nihil adversari contendunt Baldus in tractatu de pactis num.
Cacialupus 2 q. n. 1 Mendoza d. q. 4 n. 6 qui potius paci nomen
a pacto deduci ait, nam Isidorus de pace intentionis sive
concordiae sentit per quam ad paciscendum invitamur, Ulpianus autem
de pace loquitur effecta iam per pactum et institutam, et vereor
ne fuerit alius Ulpiani mens in pacis etymologia quam
praefati DD existimant maluerit quod pacis nomen a pacto quam
a pacto derivare quod mihi certe indicant eius verba ibi unde
etiam pacis nomen appellatum est ex pensa natura dictionis
illius (etiam) quae implicativa est denotat quod nedum pacti nomen
de quo prius actum est et pacis a pactione dici ea quod verius
ita interpretantur Iulo in l. et Ferretus n. 12 ... et ea
ratione suadetur quod ratio formalis pacti quae a pacto ducitur in pa
ce etiam viget tanquam in specie. constat enim pacem et pactum
differre inter se ut genus et species nam pax species pacti est
super inimicitias aut discordias facti ut praeceteris notat
Cacialupus d. q. 1 n. 1 concludunt Cuiacius et Duarenus in
d. l. 1 originem tamen horum trium nominum pactionis pacti et pacis a
paco esse ut pago verbis antiquis et obsoletis, quorum prius convenire, pos
terius firmare significat vel a pango quod figere bonus Festi Cice
ronis Isidori et aliorum testimoniis observant Conanus d. c. 1 n.
2 Robertus 2 miscell. c. 19. Mendoza d. q. 4 n. 2 Antonius Faber in
d. l. 1 verbis pactum Morla d. tit. 3 n. 2.

6 Circa 2^m definitionem pactionis verbis sequentibus instituit
Ulpianus, est autem pactio, duorum pluriumve in idem
placitum et consensus, quae tamen an pacto conveniat, ut nihil dubita
tionis habet, verum rejecta sententia Duareni ibi et lib. 2 disputa
tionum c. 2 volentis pactioni duntaxat quae generalior pacto est
et contractum comprehendit proprie convenire, tum quod pactum a pacto deri

pinde[?] necessariu[m] sit diversu[m] esse [et] angustioribus limitibus terminari, tum etiam q[uia] sequeretur alias pactu[m] stractu[m] esse unita[m] [?] sabeo 19 § strictu[m] et sobo[?] [?] Pretoru[m] hoc edicto de strictibus etiam edicere: [et] tam constat pactu[m] q[uo]d ad excipiendu[m] tantu[m] p[ro]dest [?] iuris gentiu[m] et § [?] cu[m] nulla sobr[?] igr ff hoc et a [?] unde actio nascitur [?] iuris gentiu[m] in p[ri]n[cipi]o differre [et] Pretoru[m] de pactis duntaxat que[m] servaturu[m] se pollicetur sub hoc edicto agere, n[on] tam de venditione locatione [et] reliquis conventionibus suis modi que cu[m] eo ipso valeant, [et] actiones producant, tuitione p[re]toria opus n[on] habent [?] n[on] aut[em] [?] de perpetui [et] temp[oris] actionibus. Verior longe est [et] recepta communiter que docet pacto etiam adaptari p[ro]pria [?] facit id[em] Ulpianus in l. 3. ff de pollicitationibus ubi pacto ea[n]de[m] ex p[ro]p[ri]a definitio[n]e adscribit. [?] q[uo]d minus recte haberi se alias Ulpianus si cu[m] interpretaretur edictu[m] de pactis omissa p[ro]pria pacti [et] conventi definitione hoc est sobo[?] que expressa erant in edicto pactis [et] conventis definiret quoru[m] nulla mentio si hec a pacto [et] convento differrent. quare merito huic s[ente]n[ti]e subscribunt post Bart [et] antiquiores Cuiacius Covarruvias Ferretus [et] Ant[onius] Faber in d l [?] id[em] Cuiacius [?] observat [?] Covarrus [?] n[ume]ro [et] Donellus [?] n[ume]ro 3 [et] Gil n [?] Mendoza [?] lib 1 c 8 [?] n. 6. [?] recte [?] ubi [?] n[ume]ro 4. Parladorius lib 2 rer[um] quotidianaru[m] c 3 n[ume]ro 3, [?] bonu[m] [?] addo ult[imo] q[uia] cu[m] pactu[m] [et] pactio ut concretu[m] [et] abstractu[m] se habeant certu[m] q[uia] sit [et] philosophi uno ore admiru[m] [?] per Aristotelem in 4 metaphysice [?] alud ad [?] concreta ab abstractis n[on] differre essentialiter, quippe que id[em] principiu[m] formale [et] essentiale habent consequens est ea[n]de[m] definitio[n]e utriq[ue] forme [et] substantie adaptari nec minus pactu[m] qua[m] pactio appellari duoru[m] pluriu[m] ve in id[em] placitu[m] [et] consensus.

Nec refragantur huic opinioni considerationes Duareni n[on] p[ro]pri[?] [?] na[m] verius est pacto generaliore n[on] esse pacto, neq[ue] plus aut minus continere, cu[m] eade[m] sit sibi utriq[ue] analogia [et] ratio sic [?] formu[m] [et] essentia[m] intuearis ut p[?] notavimus sive [?] loquendi veteru[m] ut ipsius Ulp[iani] mente[m] [et] s[ente]n[ti]a[m] cu[m] alibi

tum

tis in Suis edicti interpretat. si credimus Cuiacio Donelo Oveli qui proxime laudatis in posterior, pro cuius explicat. aduertendum est, pactum in genere et in specie sumi ut adoptionis cognationis et actionis nomina l. 1. ff de adoptionibus l. iuris consultus § 1. ff de gradibus l. pecuniae § actionis de verborum sig. in genere sumptum certum est omnes conventiones nominatas et innominatas complecti d. l. 1. § conventionis de l. iuris gentium in primo ff eodem. in specie vero placiti fini terminari et pro nudo pacto intelligi quod per se actionem non parit ita nudo, quare si quaeratur an contractus sit pactum distinguere oportet, an pactum in specie sumatur, vel in genere ut primo casu diversa sint, contra autem posteriori nam cum genus semper de suis speciebus praedicetur et singulis formaliter insit l. si quis eas 45 § interemptum ff de leg. 3. nisi si per sibi appellatur generis qualibet species demonstrari ac per inde pacti nomine quemcumque contractum ut in l. traditionibus 20 C de pac. l. 3. ff de usufructu § ult. inst. de servitutibus l. duo societatem ff pro socio et alijs, quae distinctio quam ab scribentibus recepta constat ex Tacialupo in tractatu de pactis 3 q. n. 2 Sicardo Donelo Gilq. et alijs in Sac. Cuiacio in d. l. 1. et lib. 2 observat. 4 c. 17 Mendoça d. q. 5 n. 2 Morla d. tit. 3 n. 31

Quo supposito non recte infert Duarenus quod fateamur definitionem pactionis ab Ulpiano tradita pacto convenire, pactum est contractum et plures sub hoc edicto de contractibus etiam edicere siquidem constat principaliter de nudis pactis agere ut praefati DD Donelo excepto vere probant pactum ibi in specie sumptum definiri quo sensu a contractu secernitur. Neque obstat quod in d. l. labeo § contractum nam et si simuliter creditum sit Ulpianum ex Labeone contractum definire ut sit ultro citroque obligatio, contrarium verius longe est eam quod solius mentem fuisse consulti in specie illius tituli ut significatum horum verborum agere, contrahere, et gerere, explicaret, tradens agi dici illud quod generali verbo est quod sive verbis, sive re fiat, ut in stipulatione et mutuo, et contrahi obligationem ultro citroque procedentem ut ex vendi locatione et similibus conventionibus quae solo consensu obligationem pariunt, geri denique quod re tantum non verbis celebretur ut omissis pluribus interpre-

tationibus

tionibus quas cumulant ad illum textum Baldus Nobellus n. 20 Gallicaulus n. 64 et alij in Rubrica ff de verbor. Velong lib. 2 supputat. c. 2 Carondas lib. 7 verosimilium c. 7 Alffang collectanea q. 51 Riminaldus n. 88 in Rubrica inst. de donationibus docte explicant et interpretantur Alciatus ibi Tobias Nonius in § fin. n. 7 inst. de obligationibus Baconius declarat. 36. n. 65 Mendoça de lib. 1 c. 4 n. 33 et lib. 3 c. 2 n. 2 quibus accedunt Lasarte de decima venditionis c. 1 n. 1 Morla in p. emporij tit. 9 n. 7 Antonius Pichardus n. 9 in proemio inst. de empt. et vendit. 10

Quid cum ideo significare videatur utrumque illud nomen placitum et consensus in definitione pactionis addictum duplex nascitur Nisi Ulpianus obiectio superfluitatis una, qua quidem carere debet bona omnis definitio ... ea quae notantur in l. 1 § dolum ff de dolo et ab Aristotele 6 topicorum c. 1, altera mendacij quod ostenderit interventum et alterum nihil referre dicti copulativa et, uterque quae frequenter inter diversa ponitur teste Bart. a quo nemo dissentit in Rubrica ff de iuris et facti ignorancia, quam tamen ut omnino tollant elaborant scribentes et reiecta sententia et emendatione Accursij Bartoli et aliorum antiquiorum qui ex duobus illis substantivis placitum et consensus figurato quodam loquendi genere, alterum adiectivum faciunt atque ita legunt placitum consensus quod merito reprehendit Forcatulus dialogo 66 Mendoça 3 q. 5 n. 4 Morla d. tit. 3 n. 5 necnon emendationem alia Aloandri quam sequitur Perezius lib. 2 sintag. c. 2 n. 7 et bonis argumentis convincit idem Mendoça loco allegato magis adhaereo existimantibus nec utrumque illorum nominum superfluo additum et suam quemque significatum habere sive placiti nomen secundum lectionem vulgarem in nominandi casu retineas, sive ... eam quae in florentinis pandectis habetur ita ut in idem placitum consensus ponere malis in accusandi, nam placitum voluntas cuiusque id est decretum significat vel dogma quo sensu apud bonos autores placita medicorum et philosophorum appellantur. at consensus duorum pluriumve voluntatum utriusque aggregatum ut bene explicat Fabrius in d. l. 1 n. 15 quidquid contra putans Mendoça convenit consensus de

ponat

resonat argumentis parum vrgentibus ducto d q.e 5 n 3 in fin et segg.

11 Adduntur praeterea in definitione verba haec duorum pluriumve ad discrimen supremae voluntatis, quae habent quidem sententiam et placitum, sed vnius testatoris, non duorum vnde fiede dictum in l verba 20 de verborum sig.o verba contraxerunt, gesserunt ad testandi ius non pertinent quippe quae verba sunt contra hentium cui praeter Donellum hic n 2 adde Tiraquellum post leges connubiales g 5 n 93 Bacca de non meliorandis filiabus c 20 an 7 Gomez n 12 vt ascias quantum intersit inter pactum et pollicitatio quae solius est offerentis promissum l 3 ff de pollicitationibus de qua plura tradunt Gomecius Menoq Didacus pores et alii quos refert Morla d tt 3 an 7 Mendoca d q.e 5 an 10

12 in ibi Rursus conventio esse debet vt pactum constituat vt pro duorum non in eadem re vt de eadem vt post Accursium in summa huius tit. l explicat Donellus d n 2 in ibi a cuius implementum interest pacisscentium et conventum fidei humanae servari constat enim in hoc edicto cuius aequitas naturalis de his pactis tantum praetorem agere d l 1.a in princ., ac de his pacti qq vt aliquid et vel fiat aut contra nedum vt ne fiat inter quos cunque agar negotij contrahendi vl transigendi ca d l 1.o 5 conventionis l 3 in princ. de actionibus et oblig. P Greg lib 21 c 7 n 1. quo fit vt qui aliter ex diversis animi motibus in vnum conveniant, aut in vnam sententiam decurrant vl inter se de quavis re alia conveniant recte minus pacisci dicantur vt considerat Ferretus in d l 1.o n 14 a quo non longe abest Accursius in d l 1.o verbo in ibi Bart et alii ex antiquis quos contradicendi studio potius quam rat.e aliqua iuris exaltus suo more damnat Mendoca d q.e 5 n 19 ad finem et seq.

13 Denique pactorum multiplex divisio est nam quaedam expressa sunt, quaedam tacita l 2 et 4 ff hoc tt quaedam publica, quaedam privata l conventionum ff eodem, quaedam nuda, quaedam non nuda, vl vt placet interpretibus vestita et l iuris gentium

Ad tx m in l. i.

§ & cu nulla quedam in re sunt quedam in personam ibi ... rii gentiu, § pactorum digg. & alijs Tate agunt post antiquiores utrobiq. Donelg in spendio in titulos ff & C. de pactis ... Curacig 2 obseruat ... Vesenbecquig in paratitla Suig ... Otsomanq in disputat. de pactis c. 1 & 2 Greg. lib. 21 c. 6 per totum Mendoça lib. 2 c. 9 & lib. 3 c. 1 in princip.

finis Rubricę

Ad tx m in l. i. C. de pactis explicandum a Doctissimo Iudicle Hoc anno D. 1614

Inter leges quas perperam ... in suis titulis collocatas Tribonianum in curia ... aut ineptius ostendit Curacig in notis ad titulum de gradibus cognat. ... & lib. 3 obseruat. c. 37 ... immerito collocari Hec posse videri qua potiq. si recte perpendas de transactionis quam de pacti specie sermo e ... de remittenda ... fidei omissi & incertitudine conditionis ... aliquo accepta ... mutua renuntiane in l. cu ... de fidei omissis & de transactionibg, si vere e pactu in specie sumptu eo maxime a transactio differe ... interponat donationi ... certa & indubitata liberalitate remittat, cu ... transactio ... lite incerta ... mota & imminente ... omni ... dubio & incerto ... transactionibg l. 2 C. eodem ut ... Duarenu in l. i. § conventionis ff ... aduertunt vere ... Curacig Louinarig Otsomanq & alij in d. l. i. Aleiatg n. 2 Donelg n. 5. 6. 10 & segq. Silg n. 2 Padilla n. ... C. de transactionibg Vbesenbecqig in paratitla ff eodem n. ... Otsomanq in disputat. de transactionibg n. 3 Morla ... ni ... quid quid varie aliter scrupulum ... removere ... sig ... filio ... Sexto opponitur Bart. Purpuratg Baldg ... licetg quos refert Sic ... n. 8. 9 & 10 Mantuan ... lg n. ...

Vide que differentia sit inter hec nomina pactu & transactio, si pactu in specie sumatur

2 D Facti autẽ species rescripti huiꝰ singularis & difficilis quem vis Juris interpretes valdẽ hĩc & vbiq. commendant ita fingi potest. pater quidã duob. filijs heredibꝰ relictis P. Silino & Licinio Frontone decedens testamento aut codicillis a P. Silino petierat vt si sine liberis decederet portẽ suã Licinio fratri suo restitueret P. Siling a quo fideicõmissũ relictũ erat cũ nullos adhuc liberos temporẽ diuisionis haberet, veritus ne si susciperet, cupiensq. portẽ suã ad suos heredes transmitere coit cũ Licinio fratre fideicõmissario vt pro sextante portionis tuæ hoc ĩ duab. vntijs fideicõmissi spem remitteret liberãq. sibi de toto portionis residuo disponendi facultatẽ faceret, cũ q. pactio hæc Licinio placuisset & q̃ hanc cõuentẽ hereditatis diuisio facta sit inter fratres P. Siling postea filiũ suscepit P. Silinũ et nomine illũ ipsũ qui hoc rescripto cõsultor pponitr eo q. superstite vita functꝰ ẽ. filiꝰ v. respiciens postea fideicõmissi cõditẽ defecisse atq. ita nullũ fuisse fideicõmissũ qd Liciniꝰ remiseret cõqueri cepit de pacto inter patrẽ & patruũ inito deq. repetendo agri sextante portionis patri sui quasi sine cã & iniquẽ Licinio dato imperatores nri Seuerꝰ & Antoninꝰ negant eũ audiendũ, qd pactionis incertũ inter fratres ñ iniquis rationibꝰ cõuent finirẽ ẽẽt quas quidẽ tres ẽẽ aiunt Cingꝰ Sicardꝰ Salycetꝰ, Oeciꝰ Aletatꝰ Eilꝰ & reliqui fere omnes. 1ª qª sublatũ ẽ hoc pacto votũ captandæ mortis grauati d. l. de fideicõmisso, qd quã sit detestabile & odiosũ clare indicat Justinianꝰ in l. fin. j. hoc tit. & vltra scribentes ibi Cbb in e quamvis pactũ 2ª q̃ sp̃s initio n. 2, & R. 2 j. n. 15 de ttº Conanꝰ Comment. l. c. 9 pag. 37 Antꝰ Faber de erroribꝰ de cap. 13 errore 10 & dec. de 14 errore 2 pluresq. quos cõgerit nouissime Castillo 3 quotidianarũ cap. n. Hieronimꝰ Torniel lib. singulari ad l. gallꝰ ff de liberis & posthumis. 2ª q. fratris ita ad equalitatẽ quo ad possibile ẽ redacti intelligunt que inter eos maxime seruanda ẽ l. cũ pater 77 § dulcissimꝰ de leg. 2 l. vt liberis 17 l. illud 20 C. de collationibꝰ auth. de nuptijs

§ ult colat 4. 3 q^{as} permissum e cuilibet Juri & fauori suo renunciare l penult § pa l si quis in conscribendo 4o C de episcopis & clericis c ad apostolicam de regularibus qq adde Socinus reg 419 Duenas reg 190 limitat 4 Veruin casu n 137 insta t adltz inst de actionibus reinimaldum in § 1 an 153 inst qq alienare lt Tiraq de retractu linagier § 2 b gl a n 4 Suarez allegat 3 n 1 Faguineus 2 controuersiarum c 59 & segg Antho brum de erroribus de eade j errore d 3

Neq vero eq cesantis que pro filio Philini ex aduer so obiici potuit ad inducendam repetitis sextantis imperatoris mouere debuit quod lt minime lateret datum ob cam repeti posse ca non sequuta l 1 & per totum de cdict ca data l 2 C de cdict ob cam constat tn non ignorasse secutam fuisse cam nempe remissio incertitudinis & spei fidei commissi conditionalis ob quam sextans Licinio datus e potius quam ob defectum liberorum vt non magis obici possit inde posset qd postea Philinus liberos suscepit argto in l fin ff vnde liberi vt explicant qta sic solo te filio Bart n 6 Sicardus n 3 Paulus n 4 Alciatus 2 Capriolus 25 & seq Cucardus n 40 quinimo & si Philinus hoc animo fuisset vt liberis susceptis sextantem repeteret quod nemo diceret cum factum Philini aperte ei aduersetur nihil ad hoc Philino hoc prodesset sinominatum cdictis hanc non adiiceret vt ex l si repetendi C de cdict ob cam aduertit Donelus ubi 4

quod adeo certum e vt Philino etiam minori & non allegant ex conuent hac se lesum in dulcendo non esset in integrum restitutio arg in l 1 de fidei commisso quam ad hoc unicam appellat Baldus in l cum arte Aldorum n 3 C vt in possessionem nec enim eventus damni facto postea accidentis restitutionem dedit, si inconsulta facilitas l verum 2a § sciendum ff de minoribus cum adductis a Maurino de restitut c 174 n 1 Perciuos in lib cum adultis ... minor n 1 C de in integro rest quam tn si curatorem habens ... nulla hic ee intelligitur propter incertum conditionis immobini ac prudentis patris familias sobrie rem suam administrantis certi aliquid

potius

Cluysgudiel

potius retinere aut accipere quod sit perpetuo habiturus et transmissurus ad suos heredes quam pendere ex dubio eventu ubi fieri possit ut plane nihil auferat remoto quoque mortis captandae voto et periculo concordiam cum fratre retinere ex rationibus adductis in quas ad huius ampliationis confirmationem et quae ponderat communis sententia DDrum.

5 quae sane in casu etiam sunt ut nec praetextu laesionis ultra dimidiam iusti pretii rescindi possit transactio inter Philinum et Licinium facta beneficio legis 2 C de rescindenda vendit. ut cum Bal. de Alex. et aliis secure docet Padilla ibi n. 24 consentit Pinelus in eodem loco 1 p.te c. 4 n. 18 id quod sine scrupulo etiam probarent quot quot tenent generaliter transactionis cuius natura et ratio est ut de re dubia ac incerta fiat ut supra diximus non posse propter laesionem, quam certam esse oportet et quidem contractus tempore pensse inspecto ut nova restitutioni locus esse possit d. l. 2 l. si voluntate C. de rescindenda vendit. ubi Cello et l. 96. et 5 per 5 circa adversarii dolum rescindi non debere, quo in numero sunt qui [illegible] restituerunt in c. cum causa 6. de empt. et vendit. et in l. lucius 78 § ult. de Soluto ff. ad Trebellianum, Cinus Salicetus Bal. plures alii ex antiquis sumuntur quos laudant et tenent Mauritius in c. 216 Gregorius quanto quiter in l. 34 et 14 p. 5 admonens eius legis decisionem esse hanc opinionem contra controversiam apud nos iam esse Padilla addens non semel pro ea in Pinciano auditorio iudicatum in d. l. 2 n. 23 et in l. quamvis n. 4 C de transactionibus et ipse quoque in Gallia et Sabaudiae institutoribus firmatam et ponens Anthonius Faber de erroribus pragmaticorum decade 2 errore 10 qui quidem non modo eam veram esse censent, quo casu alter ex transigentibus enormiter laesus appareat, considerato duntaxat valore rei, de qua transactio facta sit, in hoc enim nulla discordia est inter iuristas ut asserit Pinelus d. c. 4 n. 12, sed et cum agitur de inmodica laesione, quae excedat dimidiam iusti pretii, inspecto etiam dubio litis eventu quod adeo estimatio eius incerta sit ut minime certa esse queat, quae ex ea laesio inducatur nec probatur ulla concludenti

ostendi ut argute ratiocinatur Faber de errore 20 quoque non oportere transactiones legitime factas quamquam non minor auctoritate quamque requisita dicatur l non minorem 20 C de transactionibus rescissum iri ob quamcumque lesionem citra dolum contingentem implorato iudicis officio ut nec re- suscitari imperiali rescripto l cum 26 C de transactionibus vel praetextu novorum instrumentorum postea repertorum l sub praetextu C de transactionibus a l lucius § ult ibi si non transactum esset vel aliorum argumento quae ad octo usque congerit Padilla dicta l 23 Faquinus contro- versiarum 2 c 20. Vel si ipse Varianus cuius ante Signanus et Bart a plerisque aliis non minus receptam ut veriorem late defendat post Pinellus de c 4 an 14 6

Quod nihil favet Ceuola in l 3 § cum tran- sactio ff de transactionibus quem variantes pugnare secum plerique putant in a l lucius § ult nam ind § cum transactio verius est non rescindi transactionem propter codicillos postea repertos, vel fidei commissi petendi ex codicillis per inde relatum super eo ac si transactum non fuisset quia de codicillis qui transactionis tem- pore ignorabantur nec cogitatum nec proinde transactum videri poterat l non est ferendus 12 ff de transactionibus aliaque species est in ind § ult ubi cogitatum vel transactum fuit de omni ultima voluntate vel consequenter de omnibus ad eam voluntatem pertinentibus nihil mirum quod si ex instrumentis postea repertis, quae eo tantum pertinebant ut appareret hereditatem de qua erat transactum ampliorem esse conveniri non posit fidei commissi nomine heres eius qui post mortem suam rogatus erat universam he- reditatem restituere ut post a Cuiacio verbo debere solutum reditatem restituere ut post a Curtius verbo debere solutum Fulgosius vel alios in d § cum transactio explicant Cuiacius vel An- tonius Faber ibi 7

Nec magis adstipulatur huius in l si superstites C de do- lo vel in l si quis cum aliter 36 ff de verborum obligationibus si utrique hocque capitis gerit interpretes plerosque ut dolo ex proposito dolum in re ipsa equipararent duplicisque doli, veri vel presumpti quandam plane contentionem distinctionem inducerent ut ob lesionem enormissimam

ex qua dolum in re ipsa vel presumptum induci aiunt tran
sactio rescindi debeat ac propter dolum ex proposito admissum d. l.
sub praetextu l. qui cum tutoribus g. § qui per fallaciam C. de tran
sactionibus l. in summa § ff. de condict. indebiti et ubi DD.
qui subscribunt Pinelus d. 4 p. n. 19 Gregorius per textum ibi
in l. 34 verbo facerle perder las cartas tit. 14 p. 5 Matienço
in l. 1 glo. 2 n. 57 tit. 11 lib. 5 recop. Gutierres in practicarum q.
141 n. 5. nam imo in d. l. si superstite propter in modicam lesionem
verum intervenisse dolum patris, qui filie per emancipationem
sui iuris effecte tutelam gesserat. cum qua de reddendis rationibus
agereti transegerat cum ea suadent posteriora eius verba ibi
sane si lesa e in modico non de dolo propter paternam verecun
diam de in factum actio tibi tribuenda e qui ostendit in specie
de qua ibi actorum de dolo inter alias personas sine dubio danda
quia absque vero dolo fieri non posset maxime quoniam actum sit malam
fidem ex vilitate precij neque induci neque probari l. ad rescindendam
dolum § 1 dolus l. 10 de rescindenda vendit. ut aiunt re
torquentes contra Bartolum et sequaces textum illum quos re
fert Jasson in d. l. si quis n. 13 et Pinelus § n. 22. Vel ex
eo enim dici potest ex in modica lessione specialiter ibi
doli presumptionem non insurgere quod pater qui rationes
pupille administraverat et aes ipso reddendas penes se ha
bebat ex quibus constitutum erat cum filie plurima de
bere liberalitatis abeaque extorserat quod sane dolo malo po
tius quam ignorantia presumitur factum arg. § tex.
arg. tex. in l. fin. ff. pro suo vel cum Iorio Hispalensi axiomate quod ratte
probat Pinelus d. c. 4 n. 28 et Anto. Faber de erroribus decade in erro
re 7.

Rursus in d. l. si quis cum aliter agerentur nimis fallunt Alex. Cu
manus et alij quorum sententiam veram esse ii ait Alciatus ibi n.
11 Faq. d. c. 26 vbi monet et qui quod Vlpianus describit aliquando
re ipsam dolum inse habere nec minus eo casu doli mali exceptionem
stipulanti nocere quam si eius dolus vere intervenisset ad hunc

Ad XXm in l. 2a

De quo agimus vare referunt enormis vel enormissime lesionis in pretio intercedentis cum sit longe verius referendum ad plerosque alios innumeros qui ob id re ipsa dolum in se habere videatur quod stipulatio facta sit sine causa ut in l. 2 § circa ff. de doli exceptione nullo nec stipulatoris dolo ab initio intercedente contra quem tamen non minus doli exceptio promissori competit si non ex pretérito saltem ex presenti dolo saltem, nam et si quo tempore stipulabatur nihil dolo admiserit tamen dolo facit perseverando petere ex ea stipulatione quam sine causa esse intelligat quam initio subesse putabat d. l. 2 § circa et sic itaque queritur, quod et si non latuerit A. Cursium verbo dolum habet in notis n. 6. et Alciatum n. 15 in d. l. si quis cum aliter rectius explicant bonis exemplis Cuiacius Duarenus Donelus n. 4 et Gifanius ibi Antonius Faber de errore 7 pag. 20

9. Et quamvis ut praeallegatus minus recte ut ostendimus per Bartolum pendante tamen quod velut fulcrum sue opinionis ab adversariis principaliter adducit et in quo nimis insistit ex novioribus Antonius Faber decad. de errore 10 ubi sibi incertum estimationis non recipere unde lesio certe perspici et probari valeat vereor ne aperte falsi arguatur nam multis docemur dubium eventum preter spem estimari l. 8 ff. 24 in fin. ibi nisi tantum estimatum sit dubius eventus ff. familie erciscunde l. nam hoc modo 11 ibi et quasi spes hereditatis et ipsum enim incertum rei veneat ut in rubrica de hereditate vel actione vendita l. si iactum 13 ibi incertum huius rei estimandum est l. fin. ff. de actionibus empti l. in quantitate 73 § magna ibi quanti ea spes obligationis venire possit ff. ff. ad l. falcidiam quod perspicuum est non solum adi de estimatione dubii eventus que per estimantis cuiusque arbitrio constituta sit ut perperam vult Antonius Faber et ceteri que per expertos et prudentes fiat vel fieri debeat perpensis circumstantiis et qualitatibus negotii quatenus plerumque merito recepta sunt que alias scrupulo minime carerent ut redditus ad vitam constitutio que licite emi posse et ex humane vite incertitudine iustificari post Cinum et Baldum in l. si pater puelle C. de inoff. test. Abb. et alios in c. in civitate de usuris latius probant

Cbb 3 variar c 7 n 3 Surdg de alimentis tt 9 q 11 n 2 Rodriges de annuis reditibg lib 1 q 5 n 3 et alij seng nauticu ppter susceptum in se creditore periculu l nihil 4 ibi in altera v discusso periculo l periculi pretiu § ff de nautico fenore l 1 3 et fin Ceod qd adhuc ē in viridi obseruantia n obstante decisione tx in c nauiganti de vsuris cu Butrioario Palacios et Cbb declarat Rodriguez lib 3 q 5 n 63 et generalit pactu asecurationis pecunie traiectitie cu tercias per sona initu cuig incertu estimari adeo posse vt deceptio vltra iusti ptij dimidia habita incertitudinis et periculi rat. remedio d l 2 subueniat secure docuit P. Santerna in tractatu de ase curationibg et sponsionibg mercator. § p.te ari 4 cui liventr accedunt Padilla in d l 2 n 2 Matienco in l 1 gl. 8 tt 11 n 62 lib 5 Gutierrez 2 practicar q 142 n 2.

Nec puenit alio qd de venditore spei cuig q dicitr cui lesio etia enormis cōdg succurit remedio vt cu Cremensi n 82 ampliat 31 et Cagnolo n 174 testatr Pinelg vbi s n 16. Matienco d gl 8 n 9 et q minore in transactione capto cui sane n in dubio vtr aduersg transactg restitutio in l 1 C 2 C si aduersg transactg si nulla dubig eventg estimatg reciperet vnde pbatio lesionis resultaret qua in terminis nri tx perpendit etia Filino aut du bio posse si minor ēēt 25 annis et daretr ea spei vicinitas, vt n ēēt verosimile prudente aliu et magno natu viru ita contrahe re vix rete Alciatg hīc n 2 cu Comensi animaduertit ideoq ēē in d l de fidei comisso si inter fratres qui sibi inuice fidei comissi odictg remiserunt inmodica ēēt inequalitas qd alter senex nimis et ad ples suscipienda ineptg, iuuenis alter et in flore ipso etatis constitutg merito notarunt Aretng Cumarg Decig Rimi naldg et alij quos sequntr Cucardg hīc n 5 Tiraq in l si vn qua sobo donat largitg n 116 C de reuocandis donat Padi lla in ea ds lege de fidei comisso n 4 ex qg omnibg liquido appa ret oppinione qua tuemur que docet agi n posse aduersg transactione beneffo d l 2 ex cā lesionis inmodice inspecto etia dubio litis eventu n eo niti fundamento qd estimatg n recipiat et qd transactionis

authoritas & utilitas que in lib. firmandis consistit ut & rei Iu
dicate hoc neutiquam pacianti sentit alii que late ponderant DD. lau
dati & n. 5 contra Bart. & reliquos qui contrarium adstruunt quam in
nonnullis casibus in praxi seruandam ni male admonent Mathienzo glo
8 n 56 & Gutierrez d lib 2 q 141 an 4 consil. in Solorzano tr.

Ex alio tamen rescindi potest ut sic transactio de qua hic & nunc cavi 11

sextantis licinio katum urgentius suadebat quod non potuerit
Filius liberis suis eum adimere quod ex Iudicio defuncti & quidem
ut fidei commissi taciti portio patris restitui debuit, nec facere quominus
quod quid de ea portione alienatum fuisset in liberorum fraudem demum
reuocari ab eis posset arg. text. in l fin § penult & auth. sequen
ti C communia de leg. porro voluisse testatorem liberis extantibus patris
portionem restitui in de colligitur quod in fidei commissi conditione eos posuerit nam
positos in conditione censeri tacite ex testamento vocatos arg. in l seculum in
C lucius de con. nam prudens de Sorea inst. quem late expendit
ornatque Menoq. lib 4 de presumptionibus presumpt. 56 an 3 & in hujus
sententiae favorem principaliter aducunt veriorem & humaniorem
longe esse aientes Albericus in l 1 n 3 C de conditionibus in sertis
Baldus Salicetus Fulg. pluresque alii ex antiquis & nouioribus
quos refert idem Menoq. ubi proxime n 2 & consilio 52 n 13 lib
2 & consilio 393 columna 1 & 2 lib 4 Cov. in c reinunciq. §
3 n 12 de test. costa in c si pater tobi si absque liberis n 54 cum
et in C Padilla in l cum acutissimi n 4 C de fidei commissis
Mantica lib 11 de coniecturis ultimarum titulo 2 n 1 consil. de diuersa sen
tentia & sequuntur Corrasius lib 2 miscellanearum c 9 Otho
manus quaestionum illustrium c 12 11

Cuius argumenti o casu valde fluctuant interpre

tes variasque adferunt ad nos. Decidenti rat

ione, de qua Decio n 14 ad finem Pipe n 5 hic probabilior vi
ssa est ideo negat filium in conditione positum quantumuis ex fidei
commisso tacite vocatos crederetur impugnari potuisse alienationem
sextantis a patre factam quod fuisset ... patris quidem fidei co
misso partem fecerat ac perinde factum igitur praestare omnino

tenerentur

teneretur l. cum a matre 14 C. de rei vendicat. et l. venditrici 3 C. de rebus alienis non alienandis l. sive possessio 14 C. de evictionibus l. vendicantem 17 l. Seia 73 ff. eodem cum late adductis a Pinelo in l. 1. 3 p. an. 79 C. de bonis maternis Cb. in variis c. 8 n. 6. Covarru. sio in l. papinianus n. 1 et sequentibus ff. de servitutibus Duenas reg. 2 limitat. 1 Gomecio in l. 45 tauri n. 155 Gramatico de cons. neapolitana 93 an. 8 Suarez in l. quoniam in prioribus ampliat. 7 n. 6. C. de inoff. Barbosa in l. 1. p. 3 n. 20 soluto matr. Verum haec sublineri non potest 1. quia non apparet Filium filium esse heredem extitisse patri ve rigg. c. hoc minime pruni pbandum ab eo qui intendat filium esse heredem ut per l. fin. l. 1. C. si minor ab hereditate se abstineat l. 1. C. de iure deliberandi censuit Acursius ubi hoc reccenterit in l. si cum dotem 22 § transgrediamur solut. matr. Do munis Ddrs. quam pbat Menoq. d. presumpt. 76 n. 17 ll. 2 quoniam aloqui non illa vat. tantum non pellendum cum imperatores rescripsissent quod patris pactum utiquam non fuisset nam filio ex ppria persona venienti parum ea ratio potuisset nocere, 2 illa potissimum quod extitisset heres patri sibi quod facti paterni in pbandi facultatem omnem praeiunisset d. l. cum a matre quippe qui ut doli exceptione repelli posset ul iure hereditario de evictione conveniri ut bene consideravit Antonius Faber de erroribus pragmaticorum de ca de 26 errore 6.

Quare haec et alia vitelis quas refert sigillatim et refutat Menoq. d. presumpt. 76. an. 19 usque ad 20 sublatis hic non fuit facile tantum dicti argumentis moles viderentur sublata quod nitebatur fundamento ad menoq. vid. quod recti frequentiori calculo Iuris interpretes pbavunt liberos in condicione positos esse fideicommisso vocatos non esse, nullo inter descendentes et extraneos ad sibi discrimine ut cum Acursio scholiis liberos in d. l. lucius et alibi saepe pluribus quam quarcitant dixerunt Ripa in l. centurio n. 159 et 164 ff. de vulgari Cb. d. n. 2 Padilla d. n. 46 Costa d. n. 54 ubi ... Anto. Gabriel 4 communium ... de fideicommissis concl. 4 Boerius decis. 155 ex n. 17 Menoq. ubi proxime

ani

a n 14 C̄ ƥsurit 29 n fin Mantica d tt 2 n 1 Molina de Hispanorum primogenijs lib 1 c 6 n 1 Petrus Silua ad Sunetum n 55 Donellus n 9 Antonius Faber lib 17 coniecturarum c 19 C̄ in alcouata de cetera 26 ex 1 errore ad firmum qq varia iuris testimonia aperte suffragantur maxime textus in l si quis sub conditione ibi neque enim legatarius ff si quis omissa causa testamenti l ex facto l si quis ita 32 ff de heredibus instituendis l Gallus 29 in principio iuncto § in omnibus ff de liberis et posthumis l si quis cum 26 § ult ff de vulgari l filius fam 117 § cum qui deleg 2 l ex facto 17 § ex facto l heredes mei 57 § cum ita l quis filius 74 ff ad Trebellianum l iubemus 6 C eodem nec minus opinionem Sancti subat absurdum est conditio que nihil aliud est quam priuatio ut ita dicam puritatis hoc est suspensio actus qui alioquin purus esset ac proinde nihil quam priuatio ipsa que licet habilis dispositionis inducere aut producere effectum aliquem ponentis qua contra iura habere videmus grauatum in cuius solius commodum et fauorem adscripta fuit contra textum in l in ratione 30 § tamet si in fin ff ad l falcidiam l legata inutiliter 14 ff de adimendis legatis ut eleganter ratiocinatur Liberus Decianus consilio 59 n 3 volumine 2 quem tacite aduersus Mantica d tt 2 n 10 ipsi si ni fallor, nec minus subtiliter tuetur Antonius Faber d errore 1 pag 3

Nec urget pro contraria Scaeuolae in d l lucius ipsi nam probationis nam quod ibi scriptum Liberos in conditione positos pro ferri substitutionis intelligi oportet ab intestato quasi proximiores non ex testamento quasi nominatim vocatos ut vere explicant Accursius et DD communiter et euidenti argumento probatur nam si vocati essent ex testamento liberi conditione positi etiam intelligi deberent in dispositione vel directo succederent vel per fideicommissum sed neutro modo succedere possunt quod nullo maior consequentia potest, minor probatur quod institutio vel substitutio directa sine nobis tacita voluntate non inducitur l heredes palam 21 ff de testamentis l iurisconsultus 29 C eodem l 1 de heredibus instituendis notant omnes in l ubi de ciuitatibus ff de vulga C 6 in c cum tibi n 4 de testamentis Couarruuias in § quod si tantum 2 n 21 Vacconius lib 4 declarationum c 55 Couarruuias in d l 1 C de testamentis pag in magnis 6 24 Donellus comment lib 6 c 21

 Gon luy

fidei comissum, autem et si verum sit quod vulgo creditur nuda volun
tate sine verbis induci posse l cum proponebatur ff de leg 2 l penult.
ff de leg. 1. l cum virum 86. C de fidei comissis quod egregie fert tamen Antonius Faber
lib 14 coniecturarum c 2 et in d errorem. credens opus fuisse ad hoc
semper constitutionibus imperatorum vel auctoritate senatus pruden
tum interpretationem non satis sufficiente ex d l filius fam § ut qui he
redes tuncto titulo in d l ex facto in principio l unum ex familia
bus § ult de leg 2. in aperto est intercidere instituto ante aditam
hereditatem decedente l ille a quo 13 § si defunctus in fin ff ad tre
bellianum ut et quidquid in testamento scriptum sit l si nemo 9. de testamento
tutela l proxime 3 de his quae in testamento delentur et ut nemo un
quam dixerit vel ex his etiam qui contra nos sentiunt liberos in condi
tione sola positos in specie d l Lucius qui nec voce nuncupati heredes
sint neque scripti tamen substitutioni directe preferri ita similiter non erit
cur magis affirmare audeat admitti debere taciteque ex testamento vo
catos intelligi tamen substitutioni fideicommissariae quia sane non minus ex
prudenti consilio testantis prolati censerentur substitutis ubi eorum pa
pater idemque frater testatoris prius quam hereditatem adiret de
cederet ut ex ipse inquit Scaevola ac proinde quo casu locum
habere minime posset fideicommissaria substitutio d § si de
testamento nec aliter admitti ad patrui bona quam ab intestato ut perinde
da interpretatio Accursii et aliorum ad quae cum Socino considerat
Rolla 2 n 54 et seqq.

15 Rursus quo magis pronunciari irrita deberet ab Imperatoribus hic
donatio testatoris Licinio facta, frequenter inducunt interpretes con
stantini rescriptum in l si unquam 8 C de revocandis donationibus quae quia
liberorum supervenientium favore inductum est revocari donationem perfectam
ab eo qui liberos tunc temporis non habuit quasi defectu conditionis subsequentis ta
citae fieret manereque in arbitrio ac ditione donatoris, et plurimum inter
se recte aiunt inter unum rescriptum et alterum, nec unicum discri
men est, et multiplex. 1 quod Constantinus de donatione propria loquitur hoc est
mera simplici gratuita et liberali, at Severus et Antoninus hic de
mutua et ob causam quae permutationis instar habet argumento l in l Aquilius

Donluys

Ad Ixm in l 1.a

Aquilig Regulg ff de donationibg l si O si lege 25 § statuit in fin ibi velut geng quodaz hoc est permutationis, et petit Sorcdinis, O quaz vis curaciq otra velit observat 20 c5 post Nicolauz Vaz de rebg dubijs i 2 O Faquineg 3. controversiaz Iuris c 29 Verig longe e O omniter receptuz ppter liberos postea susceptos irritaz n fieri et cuz Valdo Socino O alijs quos laudant pbant Tiraq in d l si unquaz sobo donat largitg n 11 et segq O ex n 126 Padilla in l cuz acutissimi n 11 C de fidei omissis Costa d sobo si absq n 16 Cob in practicis c 38 n 12 Menoq lib 4 pount 89 n 152 Bacça de non meliorandis filiabg c 9 n 63 Tellg in l 27 Tauri n 8 Matienço in l 11 gl a 4 n 7 et 6 lib 5 recop Antq Faber lib 7 conieturaz c 14 O c 5 ydez indistincte constituentes in omnibg contractibg ultro citroq obligatorijs inggri tantuz inspici debet mentem tis, et luz accipientis. 2a gl tpg in d l si unquaz de donationis Iuris quaesiti tractat ut inuit sobuz revertatr qd plane significat dominiuz rez donataz apud donantez fuisse et sobg 94 de soboz sig b l quisquis 6 C de omni agro deserto lib 11 et nostertz de remiss b Iuris n dum quaesiti qui n tam in vidiosa e l quaz autz 6 ff quae in fraudez creditorz 3 O principaliter ga rio O coniectura pietatis quae multis decernit Constantini ad revocandas ipso iure donationes liberis postea dei naturi susceptis, qd credibile n sit ita donaturuz si de liberis postea suscipiendis cogitasset ut nec sine ca sobolez alienaz ppriae ante ponere, ut ad simile Papiniani coniectura, in l cuz auus 10 de conditionibg O demonstrat notat eleganter Iustinianus in l cuz acutissimi 30 C de fidei omissis, cessat utiq inspectio huig rescripti in quae n ante conditionis liberoz ... minime posuit inter fratres donationi ... quaz postquaz de liberis cogitatuz est suscipiendis postea nec ne ... fribg sic ... latr q animaduertunt Iass ex n 6 Decig ... ni 8 Ripa ani 5 Alciatg a n 17 Vbertg Lucardg ani 42 Lagmg ani 34 Silq n 48 O seqq

qq illa quoq discentruuni rio a multis adiiciqui ... Myns...

...

pl donat rei modice vt pula sextarii aperte avant eius lra Ins
tantini Insignia a bouis bonary vl talis parti dimidia donatis
referatur vt suadere videtr eig lrba ibi bona omnia vl p
aliquas facultates maxime quartis partis appellatio demonstrant
significat l. nome filiar. c. 64 § parhtionis ff de verb. sig. l. de
lerati 12 § si interrogatg ff. inter rogatoriys a ctioribg l. Plane 34
§ ult. juncta gl. ff. de leg. 2. ij. pd aliae otiosa viderentur verba d
ni reuocari potest quod licet para gl. ferendum ti i quin potius sem
per lgis ita intellegi d ut ct eiusq eius verbis aliquid operetur
nec frustra adiecta videatur l. si ri nec frustra adiectis ff. de
vl. durando l. si q. 112 ubi aliquid frustra ei legatur sit ff. de
leg. 1. accedit etiam proprietas verbi largitus quo his cadem vnitate
tio vsa e. gl. effusa, quandam et abundantem donatis significat
cat auth. vide. l. si parens ibi donatis immensam fecerit iun
ct. ibi qui largitatem meruit C. de inoff. tst. Sicut illud Tulij
probitg 2 offi. largitionem fundum ri habere, sec l. tulto et
in modica liberalitate quantaslibet facultates effluere et lar
gitorem apud Ausonium pro prodigo usurpari et parco veluti opponi dum
ait l. Vita parcus ageas auidi lacerauerit fama
vel largitorem grauis censura notauit.
vt et largitatem parsimonie apud Terentium
Vehemens in vtramque partem Menedeme nimis
aut largitate nimia aut parsimonia.
Quid. huic parti magis ad Seruit Baldg Areting et alij c
antiquis diligenter a Tiraq. regesti in l. si vnquam verbo omnia
vl partem aliquam n. 7. 11. 13 ....
fig. 2 variar. c. 4 n. 11 et Nabireo in l. 7 gl. 5 n. 1 tit. 10
lib. 5 ... pertinen in l. 3 ibi o granparti della lotta p §
... hi Vasq. long. carbiter ...
... vt Carbonelli Consiliorum ... parte
... cum ... sat. ... donaciones parte
... ad ... singulas donationes quas minime ...
... donatur et donator ... Hi liberi ... sancti ...

vt Bart. in l. tertia seq. 29 § imperator n. 9 de legatis 2.
Decius n. 10 Ripa c. Vbertus 46 ad fin. et Cagnolus 395 ibi Ripa
in d. l. si vnquam n. 16 vbi Tiraq. d. Iobe omnia n. 13 et 24 Dendus
cum quibus ibi tacite senciunt omittentes iudicis arbitrio quae res modi
ca sit inspectis facultatibus donantis et utriusque personae qualitate
tam donantis quam donatarii et quatenus res ultra. Sane pietati
admittat quorum n. sunt quot recensit idem Tiraq. n. 28 et
Ripa 16 et cum Menoch. de arbitrariis casu 133 Tiraq. 3 et 4
Iusiarum c. B. R. Ereg. Iobe o. g. rara particula sollo in d. T. R. Sugg.
Inia in primis probatur arg. tex. in l. generaliter § cum autem infra
ibi quae omnia et in legatis et fideicommissi specialibus locum ha
bere sancimus C. de institutoribus et substitutoribus. Deinde eius
dem in d. l. si vnquam vbi n. simpliciter Imperator partis facul
tatum donatoris meminit Et addicta dicto illa aliqua quae vi sua
certe ac natura res quarum singularem significat § 2° et terza in tex.
in l. 1a de fidei omiss. hereditatibus l. Sane leo. 22 ff. de strahenda emp.
l. si seruum 71 § ait praetor de adquirenda hered. l. Sic stipulatio ij ve
leg. seu fideicommissa seruandorum ea caueatur vt pote quae extinc
tarit et hec quae bona constant l. si quis cum totum ff. in prio et ij § vlt. ff.
de except. rei iud. vt facultates quae ibi valent l. nam § vlt. vnde
l. cogi 16 in prio ff. ad Trebellianum. Vnde recte inter legatum partis
bonorum et legatum rerum singularum nihil aliud interesse dicitur quam
quod in legato partis bonorum electio heredi datur vtrum det res sin
gulares an rerum aestimationem l. ni amplius 26 § vlt. ff. de leg. 1. Nec
obstat nos permittas sibi largitus quo semel et iterum visus est
[illegible] ... semper [illegible] in fine
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
naturam [illegible]
C. de donat. inter vir. et vxorem [illegible]
[illegible] ... positio [illegible]
necat in legatariis [illegible]

in d. [illegible]

si unquam, quod certius sit et absque esitatione ulla asirmandum spe cialiter agere et intelligendum oportere de donationibus quas Patro nus in libertum contulerit minime que ad alios donatarios extra Sendiis arg. text. in l. si unquam 64 ff. de viro ff. soluto matrimonio l. quod institutum 21 ff. de test. militis et quia supervacue aliud et inepte de patrono tantum loquutus esset imperator presertim cum non specialiter ad patronum aliquem et super incidente facti specie rescriberet sed generali lex ad Prefectum pretorio et quia semel perfecta donatio conditionem ullam non recipiat l. perfecta C. de dona tionibus que sub modo nec revocari possit sive penitentia l. velles nec ne 6 C. de revocandis donationi bus sive ulla ex causa alia l. 1 ff. de donationibus l. ubi ita do natur 27 de donationibus causa mortis preter quam ex his quas nominatim Justinianus comprehendit in l. fin. C. de re vocandis donationibus inter quas superveniencia liberorum non enumerat et quia ratio revocande donationis ex tacita coniectura voluntatis pietatis que paterne urgentius mi litet contra libertum qui propter beneficium manu missionis non tantum patrono sed et eius liberis omnem debet honorem, reverentiam, obsequia operas alimenta et alia id genus plurima quim [illegible] bona moriens ex testamento vel ab intestato certis conditionibus l. si quis a liberis [illegible]
[illegible]

n. 34. post nimis longam [illegible] computatis [illegible] et Ro-
manorum et receptiorum asseratis iudicanda et [illegible] seruan-
dis Donelli ibi n. 3 et latius an. 18 Anton. Faber lib. 7 [illegible]
14 et 15.

Verum et [illegible] mur. quod reliqui [illegible] omnes inter[illegible] aut
dubie [illegible] ad querelam [illegible] donatorem pertinere [illegible]
[illegible] in d. [illegible] Si unquam n. 10 magis Sic. reuocari [illegible]
sextantis donatio si qua illa fuit Licinio facta [illegible] libro
[illegible] postea [illegible] per Seuerum et Antoninum quippe qui cogita-
re minimi potuerant [illegible] post tot secula in [illegible]
in [illegible] 29 [illegible] quid enim antiquitas [illegible] in
[illegible] certe neque Vlpianum [illegible] Catoniana [illegible] Seue-
rum et Marcum Aurelium Antoninum filium eius [illegible]
[illegible] imperij fecit ut post Lampridium [illegible] tradunt [illegible]
[illegible] Petrus Megia Hispanus Aleander [illegible]
[illegible] Hugol. [illegible] in Simphonia iuris pag. 343 Cor[illegible]
[illegible] n. 6. [illegible] Liberdy 3 [illegible] c. 10 [illegible]
nec ut [illegible] que [illegible] iuris inter[illegible] late recensentis [illegible]
interuallo ante [illegible] et Constantium [illegible] simul [illegible]
ministrasse ut et idem Lampridius Vbertus [illegible] Petrus Megia et Aleander
testantur id quod eo maxime locum habet quod [illegible]
sit quo [illegible] nempe [illegible] nihil noui [illegible]
[illegible] temporibus Papiniani obtinuerat [illegible]
[illegible] colliguntur
[illegible] habebat [illegible]
[illegible] Papiniani
[illegible]
[illegible]
ut post [illegible] in matrimonio [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ex[illegible]
[illegible] oporteret [illegible] reuocari quando [illegible]
[illegible] exprimit quod [illegible] ideoque [illegible]

ut heredibus consuleretur & fratri duntaxat tamquam heredi opponere
t q liberos postea susceptos heredes ttt a patre relictos ut erudi
te notat Curacius ibi latius explicat Antonius Faber in rationalibus &
lib. 7 necturarum c. 15.

20 Et ut reliqua que opponuntur huic rescripto ab Alursio &
alijs breviter percurrant illud etiam obstare non leviter aiunt
quoniam fidei commissi incertum finiri posset in eius specie inter fra
tres quod iure cautum est renunciationi iuris futuri & conditionalis nu
llius momenti esse l. is qui heres 13 in principio de adquirenda heredi
tate l. si ita scriptum 46 § si sub conditione de leg. 2° l. 1 § decretas
ius ff de successorio edicto quem scrupulum ut removeant discri
men inter renunciationem quae per repudiationem fiat & per pactum vere
& communiter constituunt repudiare neminem posse hereditatem
legatum vel fidei commissum sub conditione vel ex die, antequam conditio
existat vel dies veniat d. l. is qui heres cum similibus, at licite
remittere per pactum ut ex plurimis habe l. de fidei commisso et C. de transacti
nibus & alijs ita glossa & scribentes omnes hic & in d. l. is qui heres & in c. ex mul
tis dicimus quod subscribunt Mathaeus de Afflictis decisione 37 n. 9 Cephalus con
lio 14 n. 20 Tiraquellus de retractu lignagier § 1 glossa 9 n. 122 Benedictus
in c. Raynuntius verbo si absque liberis 2 n. 106 & seq. de ttt. Ducnas
reg. 337 & seq.

21 In tradenda tamen discriminis ratione magis torquentur quam frus
tra in d. c. collegit Alursius quod repudiatio ex voluntate unius
pendeat pactum vero ex duorum l. 1 § pactum ff. de ttt. potentiorum. pro inde
esse debeat renunciatio per pactum ut & spem future perceptionis com
plectatur ut inquit Lucas in l. pactum 47 ff. eo de quam quae fiat per
repudiationem, nam & si Bart. & alij ex antiquis acriter & Bene
dictus loco allegato n. 102 & communem esse asserat hic Decius n. 19 Iason
in d. l. is qui heres n. 25 Abb. in d. c. ex multiplici n. 9 laborat
tamen mendacij morbo ex eo quod manifeste convincitur quod rarum operetur
voluntas unius in actibus pendentibus ex unius voluntate, quam vo
luntas duorum vel plurium in his quae desiderant plurium consensum
l. qui in aliena 6 § ult. ff. de adquirenda hereditate, quo

fit

Ad txum in l. 1.a §

fit ut quamvis legati sub conditionali ad heredes regulariter non transferatur l. is cui § 1 de actionibus et oblig. l. unica § sint autem aliquid subditur C. de caducis tollendis ut transmittitur quae nascitur ex conditionali stipulatione § ex conditionali inst. de verbor. quod ad meritum legatarii tantum respexisse in legando credatur testator arg. § lex in l. neque addiecit g. ff. pro socio eius quod solius ratio habuisse et heredum qui nihil potuerant tanquam incerti de testatore benemereri ex omni ratione de quo Gomezius 1 variar. c. 11 n. 36 ... ex expressa vel tacita voluntate morientis nemo est qui neget conditionale legatum ad heredes pariter transmitti ut in specie notant Baldus in l. unica per textum ibi C. ut actiones ab heredibus Socinus in l. heredem mi § cum ita n. 10 de conditionibus et demonstrat. quod subscribit hic Lucarus n. 107 //

Ergo hac ve recta vera differentiae ratio est repudiatio vere et proprie decere abdicatio et privatio eius quod iure quaeprae supponit habitum l. decem 16 ff. de verbor. et rem quae remittitur debitam iam nunc et in presens tempus ad nos pertinere quare conditionali seu vel legatum pendente conditione vel die repudiari non potest quia ut inquit consultus in d. § si sub conditione non pertinet ad nos antequam dies veniat vel conditio existat ut quod ante adquiri non potest ita et repudiari l. nolle 4 ff. de adquirenda hered. et eius nolle 3 ff. de reg. iuris unde Cuiacius observat c. 39 quod non ita in pacto locum habet quia paciscens non tantum agit de remittendo id quod habet de et de non petendo in futurum quod postea deberi ceperit quare merito ad ius conditionale et non dum delatum etiam quae pertinet l. iuris gentium § si paciscar ibi nam et futuro pacisci lex permittit d. pactum ff. hoc titulo verbo ne cum interpretibus aliis diminuitur varias hinc et utiles declarationes colligentes viderant hic Lucarus n. 18 Curardus n. 110 Pepa n. 12 Caonolus n. 57 Alciatus a n. 26 Silus n. 30 033 et Donellus n. 3 Benedictus 1 d. n. 108 Curacius in l. 6 heredi § filius familias ff. hoc Duarenus ad tit. de adquirenda hered. c. quae necessaria sunt ad repudiatio hereditati pag. 1081 // 23

Neque porrea adversatur hic textus in l. 1.a § qui ait porro quoque lex quae documentum voluntatem accomodatam legatario per hered. ante aditam hereditatem ...

pandi pp̃ria authoritate legatum heredi non nocere quominus eam hereditate ac
dicto interdicto illo ad se revocet nam omnia duplice. Alursij solut. et alij de qq
hic sic Cucarus quam in l. Cagnolus ex n. 64 respondet in versum ab herede p̃hibitum
illo ei posthac non obesse quominus veritatem eius quod nec re tunc nec spe ei spectebat, non requ.
interdictum illud post adita hereditatem non ante dati ex inpro̊ ff eodem, non eius spe
ac cum ex delicto legatarij p̃ficiscatur occupantis pp̃ria authoritate legatum facit
contra quod per magistratum publice fieri oportet l. non est singulis 176 ff de
regul. iuris quod non promittit l. merito 51 ff pro socio sperare non debuit certe
heredis sibi spectaturum nec remittendum iam parum probabilis spei cogitatur suam
credi legatario possidendi legatum voluntatem accomodare ita Bart. hic n. 14
et eo pluribus quos sequuntur et ab aliorum impugnationibus vindicant Cucar.
de n. 113 et Cagnolus n. 65. 2º respondeo in d. § ait prior solam heredis per
missionem contra nudam voluntatis terminos animadverti sine pacto quamquam
legatum repetere dicit heres facto amittere quam pinde nulla colligitur ut eius qui
nolle non potuit quare merito non nocet ei quominus post hereditatem agnitam legati
possessio illo interdicto adipiscatur ut recte explicant Paulus n. 7 Jas. n. 16
Decius n. 20 Alciatus n. 28 Cagnolus n. 65 et Donellus n. 7 et Rip. in l.
i. n. ff quorum legatorum.

24 Rursus illud minus obesse creditur ult. de bonis viventis nec pacisci
licere nec transigere l. fin. ff de pact. l. nec nos 4 C de captivis
nam ut recte Acursius et reliqui notant de mortui potius hereditate
transactum sic fuit hoc est de bonis ex fideicommisso deferendis ex quibus
testatoris succeditur non heredi a quo fideicommissum relictum est et coheredi
et cum filius ff de vulgari nec est subiungit de defuncti voluntate
quam eius servanda ut lex sit auth. de nuptijs § non ponat collat. 4
l. expere videtur pactum contra initum nihil momenti habere ut est fiat
contra legem l. pacta 6 C constat enim nihil contra testatoris volun
tatem conventum inter fratres quam semper regulanda est ex eorum placi
tum qq. prospectum iure voluit l. ticio centum 70 in prio ff de condit.
et demonstrationibus et qq. licitum est cuique quod est uni et favo
ri suo renunciare l. quoties 11 C de fideicommissis l. non
sit 123 § i de legat. i. ut pluries Alursium advertunt hic Bart. n. 5
Sicardus 9. Cucardus 163 Ripa 29 Gilquenij 47.

Ceterum observa conditionis conditionum incertam in specie hu[ius] cuius rescripti non ipso iure, sed ope exceptionis finitam, ut fere natura conditionis facti l. si unquam 21 § pactis ff. codem. quamvis plerique reluctentur. Verius tuentur hic Decius n. 5 Ripa n. 3. Curcius Junior n. 6 ad fin. Alciatus ex n. 10 Tass in d. l. si quis hoc res n. 25. Utrum autem Licinio ius esset cogendi Velium ad sextantis praestationem late post glossam scribentes discutiunt a quorum merito frequenter receptum resultante ex verbis conventionis in specie aliquos nominatim contractus sequitur ex facto Licinii implementum possit hoc fidei commissi remissionem posse recte ad praescriptis verbis adversus Velium experiri. Nisi sibi [illegible] praescriptis verbis l. ex placito 3 C. de rerum permutatione discrimen quod nec leve perpendi an quis promittat remissurum se fidei commissum vel amplius id non petiturum vel implere contractum ex parte sua possit maxime cum Muciana cautio in contractibus locum non habeat id quod etiam secure docent Covarruvias 2 variarum c. 11 n. 37 Molina de primogeniis c. 12 n. 26 Spino in speculo glossa 14 n. 36 Costa 2 selectarum c. 5 n. 4 Cuiacius 14 observationum c. 32 et ad lib. 2 quaestionum Papiniani in l. ita stipulatus § [illegible] ff. de verborum [obligationibus] et ad lib. 18 in l. cum tale § de conditionibus et demonstrationibus Antonius Pichardus in § si quis ita de verborum [obligationibus] a n. 10 Antonius Faber 2 coniecturarum c. 10 Donellus lib. 8 commentariorum c. 33 pag. 353 [illegible] soluitur textus noster

Ad textum in l. 2a C. de hereditate explicandum per licenciatum Gudiel hoc anno domini 1614

Summa huius rescripti quod elegans non minus est continet emptorem hereditatis actiones hereditarias nomine venditoris sui persequi debere, cum tacite exemptio liberare quod exacte ut intelligas primo venditam hereditatem inter contrahentes illud actum intellige ut nec amplius nec minus iuris emptor habeat, quam apud heredem futurum esset utque commoda pro inde omnia consequatur sentiat quae hereditatis appellatione complectitur l. hereditatis

ing l peccunie 178 l hereditas de verbor signifi
cat l si a 05 ff de bonor pos qd ne dum empti & venditi
Iudicio alterum alteri prestare oportet l 2 in prin § sicut
& § cum quis & alijs l venditor 21 post aut cum hereditas
ff de hereditate vl act vendita l 2 l qui tibi 6 C de hereditate
vl actione vendita l si ei 9 ff communia predio
rum ut notant Cuiacius 2 observat c 30 in fine Antonius Fa
ber ad pandectas in l siue emptore 16 scholio vlt ff hoc
tit & lib 20 diectura c 2 Vbesenbegius in paratitla de heredita
te vl act vendita n 4 Duarenus in parafrasi ad eum tit c 2 & Do
nellus 2 variar c 2 n 5 Pater Molina lib 2 de Iust disputat
340 & & act ex stipulatu interpositis indemnitatis stipulationibus
que inter venditorem & emptorem hereditatis utrinque olim frequen
ter interponebantur quarum meminit Iustinianus in § eius siqui
dem in fin inst de fidei commissarijs hereditatibus quarumque formu
las l in illa 50 ff de verbor l si ex pluribus 12 de hered
vl act vendita l si creditor 37 ff de peculio l liber homo 28
§ vlt de stipulat servor l cum stipularemur 97 de verbor si
l quisquis 95 ff de leg 3 pulcre & erudite recipiunt Cuiacius
lib 9 c 30 Hotomanus in d § ques siquidem enunciat 4 & Dua
renus d c 2 Brisonius lib 6 de formulis pag in parvis 417
& seqq

2 At qui cum semel heres factus nunquam suo facto heres de
sinere ei quat l & sine d § ideo qd Papinianus in fin
ff de minoribus l ei qui soluendo ff de hered inst l cum qua
si 30 § & si seruus de fidei commissarijs lib § restituta inst
de fidei comm hered. de ex potentia Iuris idq in casibus quos
videre est in l in substitutione 31 l ex facto 43 § Iulius lon
gius ff de vulgari § interdum post per diuarium de hered que ab
intestato aut hoc amplius C de fidei commissis diligenter
cumulat Alciatus in d l in substitutione scholio forte cuius do
ctrinam communiter receptam testantur ibidem Alex n 20
Iason n 7 Imola in c si heredes n 7 de test Tiraq in l si un

Ad xm in l 2

pbo veritate n 327 C de revocandis Padilla in d auth
Hoc amplius n 2 Anty Fab ind § dgg Papiniany ad
fin nec rursus obligationes qq cepit adeundo hered l mere
ad ff de adquirenda hered l pacto 26 Hoc tt l 1 de he
reditariis actionibus mutare aut tollere facto suo possint aut
quouis modo deteriorem ditionem creditorum suorum facere l credi
torum 25 Hoc tt l debitorem 15 C de pignoribus l soluendo qq
de neg gestis l si mandato tui at si noluit creditor mon
dati tenetur Rippa in l 1o n 21 ff ad Trebellianum Pinelg in l
2. 2p c 1 n 21 C de rescind vendit Faber de erroribus pragm
de l errore 6 nec legatariorum qq specialiter quasi contractu
aditionis obstricti De in de manet l ex maleficiis 4 § hered de
actionibus et obligationibus l 3 § ult qq ex causis in posses eat ut
cum Bart Alex et alii explicat Emanuel in c si pater 2p Trebe
llianicae n 10 de testam in 6 Tirag post ll ordinatae n 119 me
rito etiam post hereditatis venditionem omnibus tamen heres cogitur l 2
C de hered vel act vend n emptor quin et emptor heres fit cum
hereditas tt aut ut ab intestato n priuato pacto defferatur l
lt 19 l hereditas 5 C de pactis conuentis l lege 130 de verbor sig
p 2 l 33 lt 12 p 5 neque idem cum creditoribus hereditariis quid
quam contraxit aut ad eum tui ~~satisfaciendo~~ eos deliquit tamen
si nominatim conuenerit ut emptor eis dem satis faceret qd
n temere in d l 2 Antonius ad extremum addidit, nam pacta
interposita inter certas personas ad alias n pertinet nec
prodest aliis nec nocet l si unus § pacta tui ante omnia ff
Hoc tt toto tt C res inter alios actas praeterquam si actiones
a creditoribus institutas sponte susceperit ut indicant
aperte rescripti huius verba ibi eosque eas spontanea
voluntate suscepisse vel si a fisco hereditatem caducam
aut vacantem comparauerit, nam creditores hereditarii cum
fisco qui eam vendidit non agit sed cum emptore vel actor
utilius speciali fisci l 1 C de hereditate vel actione vendita
l eum qui bona 41 ff de iure fisci ut recte hic aduertunt

Explicant

et explicant Jasi et Decius n. 2 Alciatus numero 19 et se
quentibus et post ante quos res omnium Cuiacius et Donellus in d. l. 1. et
Cuiacius in d. l. cum qui Duarenus ubi supra c. 3.

3 Sed huic sententiae illud obijcitur vendita hereditate actiones
commoda hereditariarum in emptorem transire ita ut recte
ex periatur utilibus actionibus adversus hereditarios debitores l. em
ptor et C de hereditate vel act. vendita l. si cum emptore 16 ff hoc
tit. l. si in ff de transactionibus, pariter videtur transire in eundem
actionum incommoda ut sit emptor idem creditoribus hereditarijs
adstrictus maneat l. secundum naturam 10 ff de reg. juris l. 2 § sicut
de hereditate vel act. vendita l. is qui in potestate 15 § si extra
neo de legatis praestandis l. unica § et secundo C de caducis tollen
dis testatur apud Cassiodorum Theodoricus Rex 4 variarum e
pistola 19 ... sicut sibi sua quemque damna respiciant et is sol
uat tributum qui possessionis noscitur habere compendium, quorum
dissimilitudinem ut ostendat Accursius verbo tum respondeat in d.
l. 2 C de hereditate vel act. vendita hoc interesse ait inter commoda
actionum et incommoda quod venditor hereditatis transferre actionem
suam potest in emptorem quia de suo statuit, actionem autem qua
tenetur hereditarijs creditoribus non posse transferre quia statuit
de alieno quod nulli facere conceditur l. si the sumus § ult. ff de
... alieno quod nulli facere ... novatio ... subscribit Castrensis ibi n. 2 alijque ex antiquis
communiter.

4 Sed non caret scrupulo haec ratio quinimmo si rectius ins
piciatur verius est non magis de alieno statuere ven
ditorem transferre volentem in emptorem actionem qua tenetur, quam
cum actionem suam transfert, vult enim obligationem transferre quam
ipse creditoribus adstrictus est quamque eius esse dubio procul est nec
minus in hac specie de patrimonio suo statuit emptor sus
cipere obligationem eam volens, vult enim patrimonium alienus
diminuere igitur explosa hac dissimilitudine et alia quam
parum explicat Hommelius ubi supra quam consideravit Donellus ult.

actiones in emptorem transferri q[ua]e ei qui transferat vel qui adquirat venditur in quam, et emptor interrogare non debet pet. agitur l. in omnibus rebus 54 de actionibus et obligationibus agitur de obligationibus hereditarijs in emptorem transferendis, et eo emptor ex hac conventione creditoribus non obligatur quia nemo est cui adversus emptorem actio adquiratur ad quem nam q[ue] creditoribus debet porro res inter emptorem et creditores non agitur sed inter emptorem et venditorem hereditatis quorum pactio alijs ut creditoribus prodesse non potest d. § pacta, scil. ante omnia ut eius per emptorem hoc est liberam personam obligatio aliqua quaeratur l. si stipulatio ... § per liberam de novationibus ad l. stipulatio ista 38 § alteri ff. de verb. obl.

Deinde opponitur eidem sententiae elegans responsum Papiniani in l. hereditatem 28 ff. de donationibus ubi cum pater hereditatem donasset emancipato filio scribit eum filium satisfacere debere creditoribus hereditarijs cogendum quamquam per actionem praescriptis verbis patrem defendere si a creditoribus conveniatur, patrem autem defendere non potest nisi susceptis creditorum actionibus manet igitur filiam cui hereditas donata est actiones hereditarias suscipere debere, quod etiam ad emptorem hereditatis pertinere intelligendum est tum quod obligatio empti et donati comparentur § alia autem quae perficiuntur inst. de donationibus, tum etiam quia qui hereditatem ex donatione accepit ob hanc causam satisfacere debet creditoribus quod acceperit hereditatem cuius nomine iura omnia actionesque continentur et quas heres habet in alios et quibus ipse alijs obstrictus est sine alia conventione arg. textus in l. cum res 22 C. de donationibus idque in emptore ut supra ostensum est non minus locum obtinet.

Cui difficultati aut difficulter illis ovia, si dixeris Papiniani mentem in d. l. hereditatem hanc fuisse potius ut ostenderet nihil interesse donaverit quis an vendiderit nisi quod ad speciem actionis attinet sive modum vel ratio compellendi emptoris hereditatis vel donatarij ad subeunda onera hereditaria nam ut compellitur

Ad l. fin. in l. 2 C. cogendis

emptor venditorem hereditati indemnem seruare soluendo ei quidquid ipse venditor hereditarijs creditoribus prestiterit ita que actione ex vendito d. l. 2 ita etiam donatarius satisfacere debet creditoribus vel donanti qui coactus sit illis soluere ad praescripti verbis vel hereditatis in cuius specie quod additur cogendam filiam actiones suscipere ita intelligere oportet ut non precise et absolute actiones suscipere cogatur et respondere creditoribus de necessitate consequentiae hoc est nisi velit actione praescriptis verbis quod interest donatori prestare ut post Accursium ibi se Solio cogendam Bart Paulus Cumanus et alios doct. explicant Cuiacius lib. 3 responsorum Papiniani ad l. fin. in d. l. hereditatem Donellus in d. l. 2 n. 17 et segg.

7 Neque absimili interpretationi donari solet Paulus in l. si quis servum 8 § si inter duos ff. de leg. 2 quominus pugnare cum Ulpiano credatur in l. si fuerit 10 ff. de rebus dubijs ubi in legato quod incertum sit cui debeatur quod duo vel plures eiusdem nominis amici testatoris existant vel servi pro regula constituit dandum nemini esse legatum quod vel libertatem impediri quae multis etiam apertis comprobatur l. siquis de pluribus 27 ff. illa[?] tit. de rebus dubijs l. cum ex pluribus 31 de manumissis testo l. 3 § si duobus ff. de adimendis legatis l. duo sunt Titij 30 ff. de test. tutela quae conciliandae sunt quae late et utiliter disputant Alciatus et pater

6 Gon. c. 10 Cuiacius in d. l. si fuerit et in d. l. duo sunt Titij lib. 6 quaestionum Pauli Robertus 3 animaduersionum c. 16 Quarengus in l. cum incertus 13 ff. de leg. l. P. Greg. 3o sintag. lib. 42 c. 33 n. 7 Abb. in c. cum te [?] n. 14 de test. Costa in c. si pater 1 p.o sub 6 pa[?] in pris ex n. 1 de test. in 6. Sarmiento 2 selectarum c. 3 n. 4 Gu[?] heres de iuram. confirmat 1 p. 2 c. 64 Menoch. de praesumptionibus lib. 4

Sic explicatur Bartolus in l. si quis servum de legatis 2 cum l. si fuerit 10 ff. de rebus dubijs

283

D. luys Ludiel

Adxminta C de Pactis

psumpt[o]ne 29 et psumpt[e] 207 Spino in speculo gl[ossa] 20 per
totam nam verba illa Pauli in d § si inter duos eligere de
bet heres cui soluat ut ab eo defendatur innuere pbant vti
q vl alterutri deberi legatum vl heredem vtriq aut alterutri
legatum soluere necessario cpelli ut tibi pprietas indicare vide
batur et ea que notantur in l obseruare 4 § post hec ingressu
ff de off[ici]o pconsulis, obtantum ex necessitate sequuntur vt si he
res vltro paratus sit alterutri soluere q[uo]d sane alterutri te
tator dari voluit et vicissim paratus sit quisq eorum aduersus al
terum heredem defendere et cauere ei de indemnitate eligere tunc
heres debeat cui soluat ut ab eo defendatur et ei eo nomine caueatur
ut recte explicat Curacius in d l duo sunt Ticii ad fin[em] et con
viso subtilis fortunius in l 1 n 18 ff de Iust[itia] et iu[re] 18

Cum igitur ex predictis sit obligationes hereditarias
transire in emptorem obscurum videtur quam ob causam stetis
se potuerit Iudicium hic inter creditores et emptores hereditatis
quod obtra nulla actio illis fuit, cum sit certum neminem sine act[io]ne
in Iudicio experiri posse l si pupilli 6 § videamus ff de neg[otiis] ges
tis l si quid possessor 31 § sicut de petit[ion]e hered[itatis] l quotiens
ius si temporali ibi aduersus ff de administrat[io]ne tutorum quinimmo
licere Iudici reo etiam nihil opponente agentem sine act[io]ne ex off[ici]o repe
llere ut vere tradunt Bart n 21 Iass n 95 Horozcus n 55 et alii
in l si vnq 27 § pactum ne peteret ff de pactis idem Bart et omnes
nite DD in l vbi pactum 40 post gl[ossa]m in verbo pena sui tractat de
transactionibus Ripa in l 1 § sublata n 12 ff ad Trebellianum
et plures quos laudant et sequuntur Tiraq in l si vnquam verbo reuertatur
n 345 C de reuocandis donat Padilla in d l vbi pactum n 20
Menoch lib 1 de arbitrariis q 16 n 203.

Ad tex.m in l. 2 C. de Pactis

D. Luys Sudiel

284

Quem scrupulum ut tollat hic Bal. a n. 2 constituit ideo
9 in specie nostri tex. sustineri sine act.e Judicium qd empto
res hereditatis actiones sponte susceperint velleq alias fingi ac
tum si reus Judicium suscipiat spontanea voluntate quamvis
nulla fuerit agenti actio l. Julianus §. quanti autem ibi pinde
ff. ad exhibendum l. 3 ult.o ff. de alienat. Judicij l. et eleganter §.
si dolo malo ff. de dolo subscribunt Baldo omnes DD. teste Jaso
ne in l. si tecum g n. 3 ibi ca tertiam fallentiam ff. de rebus Ob. Me
nocius d. q. 16 n. fin.

10 Vereor tamen ne senda hic Baldi parum tuta videatur nam
si longe verum sit reo nihil opponente vel ultro Judicium
suscipiente Judicem necessario n adstringi agentem sine act.e repe
llere ita ut teneatur in sindicatu ad id quod interest partis ut stra
Bart. et plures defendunt Paulus Alex. Curtius et omnes quos
secuti addunt calculum Padilla in d. l. ubi pactum n. 14 Menoc. d.
q. 16 n. 4 eamque variis exemplis ornans Hypolitus Criminal.
§. in § fin. a n. 15 cnlt. qq. alienare ll. arg. tex. in l. si quid
quid 40 ff. de Judicijs l. 4 § hoc autem ff. de damno infecto l. 1 C. quo
modo et qd Judex tamen et hoc casu nemo ambigit offo Judi
cis incumbere quominus litium materia precidatur qd publice
expedit ob fing. litibus de dolo et contumacia supervandum l. si impro
C. de Judicijs actorem sine act.e n. tam male agentem quam
nihil l. unica § 1 in fin. q. dies ususfructus leg. cedat repellere
a Judicio libellumque eius in partes lacerare neque enim licet constet
Judicium vel procedere nisi de facto possit quoties liquido apparet
nullam agenti actionem competere et se pacatum reum convenire ut defendit
Bart. in l. 2 n. 5 ff. de dote prelegata Curtius Junior n. 11 hic Donelus
in d. l. si tecum n. 3.

Rursus parum vel nihil Baldo favent si recte expendantur

l. adulta in tex. in d. § quantum autem quod pro inde in eius speciem quae exhibenda erat post litem contestatam et inter moras judicii usu capta actor nihilominus actionem habet ad id quod interest rem in eadem causa praestitam in qua fuit cum acciperet judicium et § quantum autem § si ad exhibendum inst. de off. judicis nam ut recte ait Ulpianus absolvi non oportet reum qui rem usucaptam exhibeat cum per tot intentio sua perierit nisi repetita die hoc est retrorsum petita ut Budaeus ibi interpretatur paratus sit intentionis actoris tempore habita fructuum ratione qui secundum legem aestimantur hoc est legem 12 tabularum secundum quam dupli fructus debentur ex die accepti judicii in rem vel ad exhibendum ut notat Cuiacius q. observat cum quo casu rei voluntas non efficit ut sine actione pendat judicium dum in locum actionis ad exhibendum et pro actione semel extincta nihil... per quam suscitari amplius non potest l. inter stipulantem de Ste... erat ff. de v. o. l. qui res gd. § aream ff. de solutionibus utilis actionis a pretore accommodetur ut in d l 3 et § ult. ff. de alienat. judic. cum unita Hotomano lib 4 epitome tor. in pandectas subiect... lit. n 4 Vesenbequio in paratitla n 6 ad fin. l. si post accept... 17 unita gl. ibi tradere ff. de rei vendicat. et Sall. in d l. si tuis n 3.

Non denique favet Ulpianus in d § si dolo malo nam et si multa sint quae cum eius sententia pugnare videantur quae q. late post Accursium et antiquiores examinant Cuiacius et P. Antonius Faber ad pandectas ibi perperam adducit quantum ad quaestionem oppositam attinet ut probet judicium sine actione ... ut quod reus ultro suscipiat et paratus sit in se transferre cum veris sit in eius specie absoluto reo per collusionem procuratoris actoris, ...

nam

soluendo non sit vnam & alteram act. dominus e pristina videlicet que quanuis per exceptionem rei Iudicate elidi posset. tamen sublata ipso iure non est & itaque in Iudicio inst. de off. Iudicis & act. de dolo que necessaria fuit creditori illa per except. inutili, verum tamen cum inequum sit rem Iudicatam ei nocere quo fuit Iudicatum l. euidenter ff. de except. rei Iud. eo quod que vti re pro Iudicata, si Iudicatum maluit negligere l. si Iudex circumuenit ff. de minoribus vbi inquit Vlpianus reum qui dolo procuratoris absolutum metu actionis famose de dolo paratum sit transferre in se Iudicium sub illa oblig. si coluxerit act. de dolo que necessaria tunc non est minime teneri.

13 Ex pluraque Baldi rat. aliisque pluribus quas sic DD. satis prosequuntur & in d. l. si heres ff. de creditoribus. Verior tamen que est qua docemur ideo in specie non Iudicium consistere inter creditores hereditarios & emptores hereditatis quod & si emptores nullo iuris vinculo creditoribus adstricti esent tamen dum se obtulerint sibi actionemque oltro & sponte susceperint quasi defensores venditoris constituti vicem eadem quam venditor subierint l. de & hec persone, 3 § defendere l. minor 25 ibi quoniam autem ff. de procuratoribus ita vt que actiones aduersus venditorem dirigi debuerunt recte institute vi dirigi contra emptores, nec secus hec sententia aduersus defensorem ipsum qui condemnatus est executioni mandari debet l. si procurator 28 in fin ff. de procuratoribus l. si ad defendendum 20 ff. Iudicatum solui e[illegible] qui oportet contra emptores defensores venditoris suscipientes que quidem eo minus grauati in hoc intelligunt quatenus ex conuent. tenentur venditorem indemnem seruari d. l. 2 § sicuti de hered. vel act. vend. l. 2 C. eodem titulo que ratio satis insinuat Bart. in l. solutum 23 n. 7 ff. de solutionibus &

et apertius non tamen ita exacte explicat Mercatus Sic n 14

Deinde certo cautum nunc sit suscipientes pro nobis Judicium invitos nos et ignorantibus liberare ut d l solutum l qui servum 20 ff de interrogationibus l si pp et si qui simili ff de in rem verso l si fundum 16 § si pluris ff de pignoribus ut qui pro bis creditori nostro solverit l solvendo 39 ff de neg gestis d l solutum l creditori § 1 Sect § porro inst quibus modis tollitur oblig Valde cruciantur interpretes ut explicent quae sit ratio ob quam venditor hereditatis per quod Judicium emptores susceperint liberatio ipso iure non contingat de except tantum taciti pacti fieri se posse constituant Imperatores nostri. Pro cuius difficultate explicata observandum est inductio duplicem contrahi novationem aliam necessariam aliam voluntariam necessaria inducitur per litis contestationem quod creditor conveniendo in judicium accipiendo nova inter litigatores Judicati obligatio contrahitur l 3 § est scribit ff de peculio notat Jass in l 1 n 6 si qui in ius vocatus non ierit atque ideo necessaria appellatur quia necessitate Judicii quod invitus tenet et imminutum videtur l inter stipulantem 83 § 1 ff de verborum a debitore convento interponitur ut explicat Cuiacius in l eo ipso § etiam ff de peculio lib 9 quaest Pap. et Donellus lib 16 comment c 20 quia atque Sic de qua novatione necessaria intelligi oportet text in l aliquis ff de damnat ubi Bart de ea tractans addit priorem obligationem sublatam condemnatione non extinguitur, de novam ex Judicati actione adiici quem sequuti sunt Jass in l si donum § de cerill n 19 ff de leg i Nebulan cius de pignoribus 6 pars membro 2 n 2 et alii communiter in l fin C de usuris rei Judicatae, de bonis argumentis respondent Donellus ubi proxime et Antonius Faber lib 26 coniecturarum c 14. novatio vero voluntaria in Judicio contrahitur quando qui pro

pro absente liti se offert sponte que suscepit Iudicium nam cum oblata satisdatione Iudicatum solui cuique permittatur reum defendere nullo man dato intercedente reum defendere, nullo mandato 286
intercedente l qui pro 46 § qui alium l minor 51 § ult cum ll sequ ff de procuratoribus § fin inst de satisdationibus l 10 in fin lib 5 p 3, fit sane ut qui satisdatis offert et secum patitur litem contestari vicem rei subire intelligatur d l minor sui quoniam et inducatur nouatio obligationis debitoris in nouam obligationem eius qui iudicium suscipit transfusa l delegare 11 ff de nouationibus quas ve placet antiquum debitorem ipso iure liberari d l solutum 23 ff de solutionibus et aduersus defensorem condemnatum dari actionem Iudicati l 4 in principio ff de re iud l plaucius 61 ff de procuratoribus cui addendi sunt Anton Faber ibi et Cuiacius lib 14 observationum c 30

Unde plane deducitur quantum intersit inter speciem nostram et in d l solutum Hic namque Iudicium institutum fuit aduersus emptores hereditatis defensos venditoris absque ro suscipientes ut apparet ex illis verbis si creditores contra emptores actiones suas mouisse probare potueris et considerat Bart in d l solutum n 7 in fin quem laudat Iass in presenti n 4 at ubi institutum est et libellum directo oblatum contra debitorem principalem pro quo alius Iudicium suscipit et liti se offert quo casu recte in ducitur nouatio obrationibus proxime asignatam et debitor ipso iure liberatur. Rursus ut accipiendo Iudicium alius nos liberet ipso iure necesse est ut Iudicium pro nobis accipiat ut expressum est in d l solutum constat quod eum pro tibi Iudicium suscipere intelligi qui nostra tantum gratia nulla sua Iudicium suscipiat, Sed in proposito emptores hereditatis quamvis id agant actiones suscipiendo ut venditorem liberent magis tamen negotium suum gerunt arg text in l quod stipendia C de procuratoribus id studentes ne si defensus illius insuper habeant ipsi Iudicio empti teneantur nihil mirum quod sensisse Imperatores neque nouationem in hac specie induci, neque venditorem ipso iure liberari

de pacti tantum taciti exceptione se defendere ut explicant hic Bal
dus n. 30 et Corsettus n. 48.

Quod quidem inter creditores hereditarios et vendito
res hereditatis celebratum fuisse certe putat Accur
sius verbo taciti pacti et eum sequutus Decius n. 20 quod alioquin prodes
se venditori non posset l. si unus 27 § pactus ante omnia
ff. de pact. aut si prodesse equitas posceret non tamen per pactum quam
per doli exceptionem quae in pacti subsidium plerumque admodum
tr futurum hoc est ar. gl. in l. rescriptum 22 § ult. ff. de pact.
Sed immo potius celebratum fuisse inter creditores et emptores cer
tius est ut affirmant Bart. Baldus Salicetus Alex. Angelus
Jason Curtius Alciatus et reliqui interpretes omnium maxi
me quod pactum duorum plurium ve requirat consensum l. 1 § conventio autem
ff. de pact. et l. 3 ff. de pollicitationibus inter heredes et ven
ditorem hereditatis cum creditoribus nihil conventum nihil locutum
fuisse inde que inspecie nostri textus pactum tacitum induci in favorem
venditoris quod creditores cum emptoribus egerint emptorum que
actiones susceperint et judicium quod declinare poterant spon
tanea voluntate subierint hoc enim facto satis clamitant
esse credunt ut nihil amplius a venditore eo nomine petant
id quod sequenti consideratione aut obscure ostenditur empto
res namque actiones sponte suscipientes eo animo fuisse creden
dum est ut aliquem eo facto liberarent, atqui non potuerunt
eo animo esse ut se ipsos ab obligatione eximerent quippe
qui nulla creditoribus hereditariis adstricti erant nisi ob
hereditate vendita, reliquum quod est id eo esse ut liberarent
hereditatis venditorem aut certe ne ab eo peteretur proptereaque
quod re vera principue sibi consulunt ut si ad hoc tenuiremur volunt
quasi se liberatos a venditore quod sane ita fit si ab eo non petatur
. Rursus creditores cum emptoribus agentes quasi sciunt
sibi obligatos non esse debere tum ex conventione venditorem inde
nem servare intelligunt venditis hereditatis affore et con
ventis cum emptoribus interpositum ut hereditaria onera agno

cerent sequi, actionesq quas aduersus Venditorem habebant remittere, quo ex mutuo consensu creditorum et emptorum amplius nihil petendi a venditore velle dicitur tacitum ve solitare pactum, ut ceteris explicat Donellus in lectura huius L. n. 5.

Nec in aliquid incomodum incidimus admittentes pacto cum emptoribus interposita, venditori prodesse et per liberam personam alij exceptionem adquiri contra id quod scriptum est in l. quo tutela 76 § ult. ff. de reg. iuris l. 1 C. per quas personas ex his que inst. eod. et aperte deducitur ex his in d. § pacta que autem omnia ... bi 17 § si pactum ... ff. socii ... cessare hanc iuris regulam et pactum in alterius fauorem conceptum valere quoties interest paciscentis ... cum pacti conuentionem atque ita obligatum ... l. heredi 21 § ult. ff. fideiussoris 23 l. quod dictum 32 ff. socii ut et stipulatio alteri facta sicut valere ... stipulatoris interest l. stipulatio 38 § si stipuler ff. ... § ... et si quis inst. de inutilibus idq. non quoquomodo, tantum pecuniariter ut asserit Accursius ... bo reg. eius ind. l. ... uxoris cuius sententiam sequitur et omnes appellat ... lib. n. 2 Cuiacius et Antonius Faber in suis scholijs post Bart. in d. l. stipulatio ista § alteri in tercia opposit. Rebuffus in l. unica n. 295 C. de sent. que pro eo quod interest Sormecius 2 variarum c. 11 n. 18 at qui nemo ambigit emptorum hereditatis interesse ne quid petatur a Venditore, ut qui statim repetiturus sit habens quid quid prestiterit donatio hereditarijs creditoribus d. l. 2 C. de hereditate vendita merito quod in specie nostri ... adquiri potuit Venditori per emptores exceptio taciti pacti nec oportuit ad exceptionem doli recurrere, que quandoque in subsidium illius ... commodari ut notant DD. in d. l. rescriptum § fin. ...

18 Opportune hic iam disputatur utrum sententia huius rescripti locum habeat et Venditor hereditatis exceptione ... sit si emptores soluendo non fuerint atque ita creditores suum

admittere cogantur in qua q.e Gotofred. Albericus Salicetus Bald. quos referunt et sequuntur Alex. Gui. in d. Iasi n. 4 et Alciatus n. 209 distinguendum existimant utrum scierint vel ignoraverint tempore litis contestate creditores emptores solvendo non esse ut priore casu nullum adversus venditorem regressum habeant, at contra posteriore tum quod ignorans non censeatur ... si per errorem ... iuris ... nec quamvis error iuris sit nocere ulli soleat in damnis amittendae rei suae l error ... in fin ff de iuris et facti ignorantia, tum etiam quia nihil interest utrum creditor delegatum debitorem admittat vel eum qui ultro iudicium suscipiat pro vero debitore, nam utroque modo fit delegatio l delegare 11 ff de novationibus ... creditor debitorem sibi oblatum admittit valde referre an sciat eum lapsum esse facultatibus tunc enim nullum regressum habet adversus debitorem delegantem, et expensum facilitati suae ferre debet quod talem debitorem acceptaverit, an vero ignoret solvendo eum non esse nam eo casu recte agere poterit cum debitore delegante ... in marito cui mulieris debitor dotem promisit distinguere videtur Paulus in l promittendo 41 § si a debitore his verbis periculum viri esse quod sciens tale nomen secutus videatur quale initio obligationis fuerit ff de iure dotium Bart. et communiter DD in l rebus 49 ff soluto matrimonio in dubio tamen credendum est creditorem ... non ignorasse debitoris delegati facultates atque ita contra eum sumenda interpretatio ut qui debuerit conditionem debitoris delegati diligentius inquirere l qui cum alio 19 ff de regulis iuris secus ... affirmat Decius n. 10 Purpuratus n. 23 ... Gilg ... veriorem opinionem hanc dicens n. 125 Alex in l sicut dotem § si mulier n. 4 ff soluto matrimonio.

... trarium tamen ... que docet emptorem magis periculum in dubio ad creditores spectare ... meruisse videtur maior Paulus n. 2 Fulg. n. 2 Decio n. 10 Donellum Oalys ... nam aperte suadetur ... ex ... nostri ... ex quo apparet nihil referre utrum emptores solvendo sint necne cum ... nihil amplius ...

vt possit venditor except. defendi quam pbari creditores aduersus emptores mouisse actiones suas et emptores suscepisse et inde ex tu in l inter causas 26 § ab eiss mandati vbi in similitie. debitoris delegati nulla adhibita dist. scientie vel ignorantie creditoris delegati admittentis debitoris inopiam periculo credito ris esse diserte exprimit Paulus sic vbi, si is soluendo non fue rit quia bonum nomen facit creditor qui admittit debitorem delega tum. Neq obstant contrarie sententie argta non primum quia certum e nullum in teruenisse errorem in contractu inter creditores et emptores heredi tis interposita cui nulla conditio adiecta e preter quam in proposito si forte creditores ea mente fuerint vt velint duntaxat ven ditorem liberare si emptores soluendo non essent quod non expressum nihil operatur l si repetendi et C de condict. ob cam l in conferendus 12 ff de transactionibus. non alterum ex d § si a debitore non omi sitte qui in d l mebias Bart et alij distinguunt vera illius loci interptatio Paulum non agere de creditore vero sciente debitoris ino piam quasi aliud vt vulgo credit constituere deberet sui inme mor in ignorante, sed de eo qui generaliter debitorem admittens de legatum parum inquirens in eius facultates sciens prudensque se Quum videatur nomem debitoris quale fuerit ab initio obli gationis vt imputari ei semper possit tamet si reuera debitorem inopem esse ignorauerit, vt recte explicant Donelus Sic non et Ant. Faber lib 12 coniecturarum c. 8 et soluitur x.

Ad Lem. 2. Cod. de cessione Republicae

Attinet decisio nostra nobile Antonini imperatoris rescriptum qui quaerentibus Phoredio et alijs essent ne creditoribus reliquis in persona adversus debitorem agentibus praeferendi praetextu taciti pignoris quod sibi credebant competere quia rei publicae debito satis fecerant et in Ius eius consequenter successerat respondit quod et si maxime reipublicae ipsi successerint persoluta pecunia quae ei debebatur creditoribus tamen ceteris personalem actionem habentibus potiores esse non debent quia nec respublica praeferretur quae hypothecae Ius in debitoris bonis nullum habet in se aut de eo constituendo nominatim pepegerit aut principali beneficio aliqua de propriis municipij [illegible] lege adiuvetur

et quod idem traianus consulente Plinio de Bethinicorum et Ponticorum civitatum ut respondit apud eum libro epistolarum epistola cuius cuius verba colibuit adscribere quod et decissioni nostrae mire conveniant et nemo quae sciam eum locum in hanc emendaverit rem quo iure (inquit) uti debeant Betheni aut Panthicae civitatis in pecunijs quae exquacumque ex causa reipublicae debebantur exhibi cuius animadvertendum est namque sive habeant privilegium quo ceteris creditoribus anteponantur custodiendum est sive non habent in iniuriam privatorum id dare me non oportebit.

Verum haec Antonini sententia duplici ex capite videtur difficilis i ex eo quod tacite hypotecae Ius civitatibus concessum agnoscimus anthentica quiensum l. ult. in fine Cod. de bon. autho. Iud. possid. l. 2 de debitoribus civitatum ad ins. 2. Iur fisc. ei cui passim ad tributum cernimus l. aufertur § fiscus de iur.

Actus in l. 2 C. de rei [illegible] [illegible]

fisci l. 2 C. de privileg. fisci l. siquis posthac C. de bon. proscript. l. 2 C. in quib. causis pig. [illegible] ... ullo aliquo videtur occurrerit quo respub. hac in [illegible] a fisco separet 2° q. [illegible] me [illegible] et [illegible] alij reipub. creditricis [illegible] satis fecissent et ipsa hypotica tacite ius habere nihilo [illegible] magis in illud succedent qd male videtur Antonius [illegible] fateri cum ita [illegible] institutum sit ut in hypotecarij creditoris locum [illegible] succedat quis qd aut debitoris nomine [illegible] uerit aut debitori pecuniam crediderit quo ad creditorem [illegible] ueniat l. [illegible] quo res pig. l. 1 C. de his qui in priorum creditorum

Utriq. dificultati ordine ocurrendum e. ubi [illegible] [illegible] monuerimus non [illegible] explicationi satis factum arbitrabimur et qd ad 1 [illegible] attinet observo ius pignoris in [illegible] bonis nemini [illegible] nisi aut [illegible] constituendo nominatim [illegible] nerit aut a lege tacite inducatur inducitur [illegible] plerumq. casibus quandoq. ex tacita [illegible] contrahentium [illegible] ut in illatis et inuectis in urbanum prdium [illegible] tacite [illegible] videtur actum [illegible] pensionis et deterioratonis nomine pignoris sit et in fructibus prdij rustici [illegible] [illegible] [illegible] l. certum C. de locato l. in prdijs [illegible] in quib. causis pig. vl hypoteca [illegible] [illegible] quo res [illegible] [illegible] sub equi [illegible] et Cuz. [illegible] [illegible] faber de errorib. [illegible] errore [illegible] Mendoca [illegible] 2 [illegible] Morla in emporio [illegible] [illegible] Carondas [illegible] [illegible] folio mihi 162 Coninus [illegible] [illegible] [illegible] nelus de pignorib. c. 4 Balduinus [illegible] tractatu c. [illegible] greg. Lib. 23 [illegible] c. [illegible] [illegible] in [illegible] dialogo 17. nonnunquam [illegible] [illegible] aqua agitur [illegible] [illegible] dote [illegible] ad cuius solutus in omnibus mariti bonis

taciti pignoris iure uxor heredesque eius gaudent et anterio
ribus reliquis creditoribus modo expresse non habeant hypo
thecam preferuntur posterioribus ut ... l unica § et ut
plenius C de rei uxoriae l assiduis et l qui potiores §§
413 ... Vide vero late disputantes Didacum i variarum
gomez in l 50 tauri gutierez de iuramento i parte c 46 et in
quinque controversiarum c 49 et lib 10 c 32 et seqq. Bar
bosa in l i 6 parte soluto matrimonio Molina de Iust disputat 543
Baconius 6 declarat c 92 Balduinus in Iustinianum pag 220
et 379 Baudus lib i diversarum quest c 39 Matienzo in l
3 tit 16 glosa 9 lib 5 recop. Interdum privilegio personae
quae vatur tacite hypothecae ius pupillo datur in tutoris bonis a
tempore suscepte tutelae l pro officio C de administrat tutorum gutierez
de tutelis 2 parte c 18 Valderana de privileg. creditorum 6
et nonnullis alijs personis quas recensent casus om
nes concernentes quo hypotheca semota conventa a lege inducitur
Covarruv. Peres greg Donelius Balduinus in Nebis Francus de
pignoribus 2 parte membro 4 per totum //

Inter quos illeadrem de qua agimus conducit

Magis qui ad fiscum pertinet habet enim non
vatur tantum tributi sed et cuiusque contractus cum eo celebrati
(non cum privato alio cui ipse successerit l rescriptum de
pactis sic intelligendam cum Ant fab ibi post alios) ius
taciti pignoris ut § si fiscus cum l similibus praetextu cuius pos
terioribus omnibus creditoribus hypothecarijs preferatur et anterio
ribus hypothecam quamvis expressam habeant in eis bonis quae post
fiscalem contractum quaesiuit debitor l si quis 28 de iure fisci
cum qua ... hanc dist. conponenda l ult ff qui potiores
in pig ut post Alciatum ibi docuerunt Duarenus in tit de

D. Ant. Chumacero

Ad 33 in 2 C. de iure reipub. libro

de iure fisci c. ult. Cuiac. lib. 10 observ. c. 22 faquineus d. lib. 10 c. 32 et si resistant Donelus [illegible] c. 12 ... Nerius 2 select. c. 24 et alii interpretandi modo ... deteriore inducat Ant. fab. lib. 2 recturarum c. 10 vide te cod. (neg enim nobis amplius hac in re licet immorari) et tacita fisci hypotheca et plur. eius fisci ... serventes pter Nebusanum et alios ... velatio ... de privileg. fisci lib. 6 tit. 6 Valenzuela in ... de iure fisci et in l. Unica ... penis fiscalibus ... vel proferri Aviles in c. 2 ... Camara ... in sindicatu c. 19 Aberdanus in capitulo ... n. 14 et 2a p. c. ... n. 18 faquineus d. c. 32 et 33 ... bovi. d. 6 p. maxime n. 9 et ... in eadem ... Molina de Iust. disputat. 536 Donelus lib. 23 Com. ... Matienco ... Gutierrez practicar. lib. 3 c. 99

Ex his descendit quod cum ius pignoris neminem creditoris bonis habeat nisi aut qui se contrahendo venerit, aut cui lex id nominatim tribuerit, ... lege reipub. decem apparuat ut ... civitatis bonis hypotecas inducatur ... Antonius ... eo statuit reipub. ius pignoris semota ... neque enim sola fisci ... potuit efficere ... erat ... ad reipub. extenderetur nisi ... speciali legis dispositione in eam rem ... neque fiscus et respub. veniant aliquando ... Gerardus ... topicis c. de fisco ad rem pub. differunt tamen plerumque ... ... l. sciendum ... de edilicio ... de tendendo ... frumento ... et in alio fiscalis ... ut ... civitatis Cuiac. 2 observat. c. 24 et ut ...

in pte distinguant illud movet qd publice utilitatis
illo quo favore fisci tacitam induxit hypotecam in republi
ca pariter non obtinet qd quidem publicis ille necessitatibus de
servit ut vere velut ocij pacis rerum quocumque tpe gerendarum
nervus appellet et sit nam et si Principi omnis potestas in
fiscum data fuerit et eaque in l. dximus usus tamen eius
provincijs omnibus Romano imperio subditis omunicabatur
quum indefendentiis eis et omnibus alijs utilitatibus insume
batur etiam tamen reipub bona ul priuata ipsius eent ul si
quo publicis inserviebant usibus eorum tantum qui intra rei
pub. fines otinebantur psequitur Banderang. c 10: Une
qua hic superee potest dubitatio et deceptus forte aliquis rei
publice et fisci similitudine utrique pariter tacite hypotece ius
indultum crederet Marcianus in l. simile ad municipalem
republice et fisci causam palam separavit, id privilegium in
debitoris bonis negans rei publice qd fisco spectabat nisi no
minatim ei aprincipe datum fuerit qd et Antoninus hac loco
videtur sequtus ibi si enim nec benefficio sibi cesso id ius nactus
est que etiam verba referri nec male poterunt ad particula
re privilegium qd sibi quaque civitas instituerit potest enim
Municipali lege sua respub. asequi ut tacito hypote
ce iure Municipij qui cum ea otraxerint bona obliga
ta censeantur ptextu cuius creditoribus eiusdem municipij ci
uibus pferatur et si priores sint tpe ul posteriores expsam
hypotecam habeant quam quam illud efficere non possint [struck] ut in bonis debitoris extra
ne anteponatur creditoribus neque enim municipale
statutum extra municipij limites vires extendit suas Ci
nanus lib 4 oment c 16 n 2 et 3
Unde infero interptat dad. tz in d. l. Antiochensium

M. Ant. e Sumaccero R

Ad l. Xm in L. 2.

de bonis authoritate Iudicis ubi ob eam eam bene Papinianus statuit observandum privilegium quod municipali lege sibi instituit Antiochena civitas (cuius situm, nobilitatem, amplitudinem ex variis auctoribus prosequitur et commendat Pancirolus in thesauro variarum lib. 2 c. 153) ut in defuncti debitoris bonis taciti pignoris ius haberet, nec enim rescripto Principis [illegible] Antiochiis [illegible] ponitur ut male cum Accursio interpretatur voluit Bartolus; ubi dicit lege sua, ut constat ex illis verbis quod lege sua privilegium etc. et Accursius tandem voluit quem sequitur Casus n. 3 ubi Cuiacius sub Papiniano libro responsorum in posthumis qui quod Papinianus ait privilegium hoc durare bene sic interpretatur ut duraverit post dictum Severi cum enim ille omnia Antiochenis privilegia vero a Principibus concessa revocasset abstulisset propterea quod Nigrum in civili bello iuvissent Antiocheni ut auctor est Spartianus in Severo et in Antonino Caracalla propterea non immerito fuit an et iuri taciti pignoris derogatum esset et negatione Papinianus respondit asserens durare adhuc privilegium illud cum Severus eis tantum derogaverit quae a Principibus civitati concessa fuerant non quae illa municipali lege sua asecuta quae cum non satis perspexissent Alciatus lib. 1 disputationum c. 21 et Conanus et Sebastianus Vandevatius in prolegomenis de privileg. creditorum eius recepta cum [illegible] immutarunt aliasque interpretationes sunt commenti ab eius litteras et Papiniani mente alienissimas

Cesure Reypublic D. B. Luys gudel

Ey capitet fe dany Ben les tormenti seiby te he
tutio herede... l ff dma ede bey, inyt hedeyen 292
ugu ro berae, trm baly himat l. quod
germany 10 ff cesare

Cesure Reypublic

Dominus D. Antonius Pichardo Vinuesa Portugues

Doctor Pichardo

294

Ad Rubricam ff de legatis i explicandam a D. Ant.o Pichardo Binuesa Anno Domini 1614

in Sac Salmanticensi academia dignissimo cathedre primarie legum moderator

1 Hanc iuris partem que de legatis et fideicommissis tractat ex hoc trigessimo pandectarum libro ad librum usque trigessimum septimum inter se pertinere, exanimat dispositum ait Justinianus in principio. l. hoc tit. ubi et in eius codice eadem reperitur verborum ... quoniam cum ex lib. 28 ea sit a Triboniano proposita, que ad eas iuris figuras quae per universitatem rei nobis adquiruntur pertinet, post testamentarias et civiles successiones de legitimis et de honorariis id est de bonorum possessione ... reditatibus agendum fuit: deque alijs modis qui in universum iuris successoribus ... quoniam in supremis voluntatibus de bonis cuius ... supremam voluntatem exequi, si ceteras omittas, cuius ... tati optima pars sit in legatis et fideicommissis, que ... dem voluntate relinquuntur et adquiruntur ... cogit arguendo, post hereditates suprema testatione velatas, quod reliquum est voluntatis suis de ... legatis et fideicommissis ... explere ... de legatis ... per universitatem tractare atque ita omissa rerum per universitatem ... adquisitarum singularum que ex eadem causa ... defficere ... quomodo citato ... Justinianus ... vero ... scrupulum ... lib 8 et ... exequa

63

D. Antonio Pittardo

Ad Rubricam de leg. 1.

1 Legator c i n et quamuis Cumanus Vultejus in princ. n.
2 Vinct. Socin. Sunt tamen materia vagari & recto
ri methodo de donationibus subiici debuisse ostendat.

Sane quamuis valde apud nos, praecipue 2
antiquiores controvertatur de huius tractationis in tres libros di
visione ut constat ex Accursio in R. huius tamen & dictus 3 ma
gis probanda est prior eius sententia, propter rerum tractandarum quaestio
num perplexitatem vitandam, divisionem factam fuisse quem admodum
& 4 Ciceronis libros ad Herennium vt ipse ad finem prius
quis testatur: & rerum aliarum divisiones fieri insinuat l. Caius de
ig. De quo facilius de leg. 2 l. iubemus 14. in principio
ibi dividere iuxta Gothofredeana nota C. de s.s. quam
diuersis rationibus admittunt Socinus Iumor n. 22 & n. 4 Iterum
tum n. 5 Ludovicus Texeira n. 110 Duarenus in princ. Sic. viuere
Ita ab eodem Accursio tradita de personis, rebus & tribus Legatorum
tribus his libris agit, quorum in R. de leg. 3 Bart. sequitur &
omnes testatur Niger his n. 2 et Iunius in praemissa
rerum tractatio, itaque quia sic ea est admittenda prius de per
sonis, mox de rebus, de ubi de inde est agendum arg.
l. sublimi 44 ff de aedilitio edicto l. in pecudum 28 § 1 ff
de usuris & in l. pecudum inst. de rerum divisione unde sunt
sequentibus in l. quoniam 4 ff de test. l. quidam precesserunt 4
supra etiam § de iis Conciliorum.

Verum (ut n. 1 dixit) non solum hereditates
seu universitas & successio testamento & codicillis acquiri possunt
& etiam res singulae, quae testamento legantur aut fideicommittuntur, ordine et
legata aut fideicommissa dicuntur vel sciamus quid sint, an
differant, & quid in ipsis relinquere liceat, legat, &
quatenus valeat, seu quem effectum habeant, pertinent
his quaestiones pertinent sunt.

Et in primis de Sex. Abor. dicendum
6. dictum a legem
legare, auctore Marco Barrone l. 4 dictum a legem
seu de lectu ut sit cum delectu amandare ambos leg
ablegare, quod apud alios vice nostra fungatur et ut vuls legum

apud bonos autores docet, et eadem Barro lib. 5 refert et ad personas et ad res referti. nam et persone dicuntur legari, et res legari P. Greg. lib. 42 sintag. tit. 32 nihilque vir disentiat. Turamini de exequat. legator. civiz. cum ad personas refertur legare est di[mittere] a nobis pro imperio aliquem qui sua causa alios vice nostra utatur lib. fi de bello civili, neque se ignorare quod licet ... legati, qui fiducia viam operam posti[ne]neret. Vita ... qui eius partibus mandata ab eo iuris dict. fungebatur l. observare 4. § fin. l. solent 6 ff. de off. proconsulis l. 1 ff. de ... non post ex tit. militi ... l. 2 ... qui et aggressus alii in eam rem agesti a Brisonio lib. 10 de verbor. sig. et in eodem sensu in libris nostris legati appellan[tur] folio 338 quo eodem sensu in libris nostris legati appellan[tur] qui a municipio civitate republica, patriis seu cum mandatis ad Principem mittuntur l. 2 legati l. siquis in legatione l. in aliam 24 § legati ff. de Iud. et passim et tex. tot. tit. ff. de legationibus. Cum ad res refertur legare est aliquid ... relinquere que significatio ... quae ... aliquid ... relinquere qua significatio ... instituit de re sua ... re dittat. nam quidquid testator instituit de re sua id suo ablato eo eius modi est ut defuncti vicem obtineat apud eum apud quem instituitur et quemadmodum persone legate vice nostra discuntur cum imperio amandantur et sic ut vice nostra fungantur: sic et res cum imperio post mortem nostram alium conferuntur nam et Ulpianus legatum inde dictum, quod legis modo et imperative relinquatur putat ut Paulus post ad definit. audiernus.

Legandi autem appellatio et generalis et specialis est generaliter legare est aliquid tit. de re sua instituere. eo que modo accipitur in illa 12 tab. lege uti quisque legassit rebus sue ita ius esto de qua Pomponius in l. verbis 120 ff. de verbor. sig. Iustinianus in proemio de leg. falcidia ubi in proemio Inst.ᵃ quia ... permisimus multi non per eius ex ... nat. consequimus. leg. verbis quatuor hec affirmari certum est servandi institutiones, legator et libertatum dationes item et tutorum institutiones. Unde cavendum est a Bart-

D.s Ant.s Picbard.s

Ad Rubricam de Leg. 1

in l 1 n 4 Suig hi ominit recepto ex Cumano ibi n 10 Iuane Crispo in Sac Rta n 99 Obb in e Reynuncij § 10 n fin existimante omnia in tto. 12 tab legati nomine otinevi: quanvis novoq. Iure latissima illa significatio per interptat. restricta sola particula ita legata ea voce opp Sendam admittuit secure And Alciatg Rebufus et Cedeus in d l ubi quos sine scrupulo sequitr Nebig ibidem in seltemat Iuanes Robertg lib 2 Sniay c 23 Ilegeq Author damnatg a D Donelus lib 8 c 1 litera D. Verg enim c iet post 12 tabulas legandi ubum ingenere sumptg amplam illa significat. retinere, et aliar relictoq species opp Sendere l Lequis 39 ff de vsuris l vxorem 39 § legauerat de Leg. 3. l fil. liez 9 § si legatas uncta et in finl principij ff de leg prestandis et sane pprie quem admoduz ge sing opp Sendit suas species et si quid eay 45 § 1 de Leg 3 Bart in l Iuris gentiuz § si fraudandi ff de pacti Baldg in l fin cod. in dicta vidui tate Cuiacig lib 12 obseruat. c 8 et de Suetonig in Tiberio c 30 ubi legator p testatore vsurpat atq ita otra Bart defendunt aly quos refert Polsg in tractatu substitutionuz in p fusdyin 40 Alc. lib 1 parergon c 1 Donelg lib 8 c 1 c 2 in pris. 5

Neq obstat hg in d l ubi tusi Red interptat coangustatuz e, vl legum vl authoritate iura ostituum ex quo latam illam eig vocis signi ficat. retinendaz omnes ibi pbant. facilis enim e eig argumenti disolutio. naz quaz vis in eo tt. de rebus si q princi paliter tractet in eo tn loci Pomponig n pbat, ubi Leges sit amplam lataz q opp Sentis eo angustataz; sed illud potig potest ex illaz exuberante Lege 12 tab. decisaz posterioribg interptationibg fuisse coangustatam

Ultimo quaeque potestas (?) interpretandi fuit auctoritate (?) iurisprudentium ... Iustinianus ... — Docet Iustinianus ... inst. de lege falcidia ubi ... 296

... in primis ... duodecim tabulae ... legis falcidiae ...
... Iustinianus ...
in institutionibus ... manumittere ...
... et ... de lege falcidia et
inst. de lege falcidia. quod si dixeris in illas
... potestatem ... ut auctoritate iurisprudentium abundare, cum ad leges aliquas ...
... fuerat referri ... legem ...
... potestatem habeat nulla. Respondeo
... iuris prudentes eas referendas ... a principio ...
... respondendi ... fuit data
potestas ut eorum responsa iuris haberent auctoritatem ... responsa prudentium inst. de iure naturali ...
... quamvis ... servo
... aut ... ut ... principium ... Gallus ...
... eas sic potuerant
interpretari ut eorum interpretatio iuri ... quem-
admodum et ... Galli ... sine ne-
cessitate filios instituendi: aut sine ulla causa ne ex-
... inst. ...
... de inofficioso test. iterum ...
... liberorum ... hanc
tam ... testanti ...
... certo ... incertis
personis relinqueretur ... incertis inst. de legatis
unde ... Gallus in principio ... 165
observata. ... heredes ... ut sic ...
... ut ante ea scripta inutilia erant
... quemadmodum
... ante heredes inst. de legatis ...
... poenae nomine relinquerentur ...
... legata ... frequentius

relinquentur

Cl. Ricardo

volun[illegible] nec adiecit [illegible] [illegible] [illegible]. Ut [illegible] totum
[illegible] favore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
cum tabus [illegible] ff. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] postea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
mi 33 C. de [illegible] fidei commissis cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
§ [illegible] 77

Et quamvis sint qui putent ex 12 tab. legis
ad fidei commissa referri nullatenus posse eo quod illo saeculo
in usu non erant nec ante Augusti tempora Iuris necessitatem
haberent ut infra ostendemus: quo argumento in illis legibus
allegatur Bart. et reliquos de legitimis fuisse contendendum dixit.
de [illegible] hic n. 46. Fallunt tamen quoniam, sublimem legem ex verissima
ma hac sententia quae probavimus eas dispositiones quae tunc in
usu erant et Iuris necessitatem obtinebant comprehenderet
(diximus) comprehendit et similiter omnes etiam quae postea
fuerint inductae et Iuris necessitatem habere coeperint.
Ea enim vis est legis ut semper loquatur [illegible] [illegible]
cum his quoque ubi C. de [illegible] elegantia Bart. de
[illegible] in § [illegible] si [illegible] C. Condict. ex lege [illegible] n. 2
[illegible] nec obstat si dicas ff. de reg. Catoniana [illegible] [illegible]
n. 8 C. de [illegible] [illegible] in l. si emancipata ad fin. C. de collationibus
non in inde [illegible] legata et fidei commissa [illegible] Vide [illegible]
differunt enim quemadmodum apinere [illegible] sub illo
comprehendantur, ut paulo post audiemus et in hac Re [illegible]
legis [illegible] notant omnes et docuerat Bart. in l. [illegible]
[illegible] n. 19 Ripa n. 93 Alciato n. 72 ff. de vulgari. Et
nominum quoque diversitas probat l. si [illegible] idem 7 C. de co
dicillis l. quibus si nepotes 6 ff. de test. tutela § fin. in
st. qui test. tutores dari possunt. Nec te turbet l. [illegible]
et fidei commissum 37 de leg. 3 quae accipienda est [illegible]
[illegible] inscriptis quae habet Paulus lib. 4 ad l.
Iulia et Papia. Et ea quae scripsimus in prin. ex [illegible]
inst. de donationibus et magis in [illegible] n. 11 inst. hoc

Ad Rubricam ff. Leg. 1.

tt. o. in R. n. 7 inst. de fidei comiss. Sereda scentit Cu jacius in recitationibus ad l. 23 columna 2 ad finem fin. hoc tt. o. latius scribit Eruditus noster Juanes Parexa in ocio quadrimestri c. de lege Julia et Papia. Parexa

6 Specialiter legare est aliquid titulo donare. quasi quod fere semper intrallectae sane legati verbum vsurpari ni si ex adiunctis intelligatur sententia scribentis quasi de omni alia re de qua constituerit loquatur et senciat. quae specialis vocis accipiende suis vis insolens non est in libris iuris saepius enim genus pro specie quodque vsurpari et verbum adoptio et verbum cognatio et passim alia multa perva debunt. iam ad definitionem

De Legati Difinitione

Ab ea recte Justinianum tractatus sane in suis institutionibus exordiri animadvertimus in § 1 n. 4 illo tt. sic scribit Legatum est donatio quaedam a defuncto relicta ab herede praestanda quam mutuatus est a Florentino et Pomponio in l. legatum 36 de leg. 1 l. legatum 116 de legatis 2 qq in locis eadem suis rei lt. n. ijsdem verbis traditur descriptio vt bene praeter alios ibi eam explicantes ex. Menochius Sornant Roma hic consilio 139 et 450 Menochius Sumptionibus lib. 4 c. 105 n. 17 Antonius Gueberius lib. 1 quest. iuris c. 24 Bernardus Walterus lib. 1 miscel. c. 24 Cracius in receptis [illegible] § legatum quod Donelus lib. 8 commentariorum c. 1 et in Rubr. de legatis ex n. 5 Ant. Fab. lib. 6 siect. c. 1 admedum Antonius Gomes 1 tomo c. 12 n. 3 et 4 Menchaca de successionum progressu lib. 3 § 27 n. 2 Duenas reg. 210. nos et simul tem oppositis argumentis eandem vnde § 1 explicuerimus. 166

que dam alia omnia adiiciemus eadem saepius inculcanda quod attinet.

Ostendimus quod Iustiniani definitio ut supra fuit respondendum Pomponio ut agnuam defendendam magis sic enim habet. legatum est donatio testamento relicta. dixit donatio loco generis ut explicuimus ad Iustinianum ubi s. n. 9. qualiter nota ab aliis quae testamento relinquuntur, secernitur. Illis vero verbis testamento relicta tota huius rei virtus et potestas expressa sic est, ut quae a Iustiniano adiiciuntur nempe a defuncto et ab herede praestanda in definitione necessitate atque superflue abundare dicat. quamvis illis non sit assentiendum qui ea ut suppositia [illegible] respuunt inter quos Valdurius Othomanus et Claudius in d. § i. Cuiacius in recitationibus ad l. 1.a huius tituli colum. 3. quod magis nonnulli ex Salmanticensibus praeceptoribus sequuntur ducti etiam authoritate Regiae legis l. 4. 9. p. 6. quos tamen ego non noto inductus in Vito et qui mecum sentiunt Ioannes Vorcoltem d. § i. ad finem Donellus et Ant. Faber s. commode enim adiecta sunt, si explicationem methodum denderes ut intelligas magis a quo relinqui legatum debeat: cum fidei commissum ex [illegible] quod Paulus inferius etiam a legatario possit praestari. et quid praestationis verbo exprimatur diximus in d. § i. n. 19. et omnino videbis studium ad Donellum d. lib. 8. c. i. literas. E. qui late disputat.

9 Dubitatum an si ab eo de testatore res legata praestatur adhuc legatum maneat. controvertunt inter se [illegible]. illi praecipue qui illa verba ab herede praestanda probe esse in definitione requirunt. propter l. heic. § 2 de leg. 2 ubi unus testator legatum legatario tradidit. et Bart. in l. legatum 37. [illegible] i. illo titulo et eo casu legatum in causam donationis inter vivos transferri disputat. sequitur Paulus ibi n. 4. et omnium taliter

 298

Tello Fernandez in l. 17 Tauri n. 88. ab eo tamen discedunt
praeceptores salmanticenses moti ex verbis d. l. lucius ibi et post
factum solutio quae verba cum obligatione supponunt l. solutionis 176
ff. de verborum signif. late in princ. inst. quibus modis tollitur obligatio
donatio quae ex mera liberalitate proficiscitur excludunt l.
1. l. aristo 18 ff. de donationibus et late nos in princ. inst.
eod. l. quotannis Seius argumento a Bart. n. discedo et moveor
iterum ex eadem l. lucius ibi et dedit ei cui illam militiam
vel pretium eius testator dari voluit et ibi quod si non totum pretium militiae
vel pretium eius vivus testator legatario dedit unde d. l. 1.
ff. de partu vivus testator legatario dedit ... liberalitatem igitur testatorem
ibi dat aliquis de donationibus liberalitatem igitur testatorem
capitalem et sic donationem vivum ad huc in legatarium exercuit
in satis J.C. testati praecipue si priorem eius mentem inspiciat
argumento l. 2 ibi receptum non unde gl. verbo speciem ibi de distractione
in princ. n. 1 et
ff. si certum petatur et a nobis tractatur in princ. n. 1 et
§ 4 inst. quibus modis re contrahitur obligatio. transfundenda
q. in causam donationis inter vivos ut Bart. dicit quod inter
vivos tradite perfecte non tamen cominus legatum erit si quid
in eo maneat quod heres praestet ex doctrina de praestationis
verbo a nobis tradita d. § 1 n. 19 quae diversas non ...
sunt et ad d. l. 22 et definitio nostra omnino notanda praesunt
terea quae in eodem proposito scribunt Adrianus Gentilis
Lictus c. 15 Vulteius in § 1 n. 5 inst. eodem Raduspholus Forn.
nerius 1 rerum quotidianarum c. 11 et alii relati a Osualdo
ad Donellum d. lib. 8 c. 1 ad finem

Sane illo verbo donatio insignis inter legatum et reliqua
10 omnia quae ultimo relinquuntur nota insinuatur. hereditas donationem
per ... cum sit successio in universum ius quod defunctus 167
habuit tempore mortis l. nihil aliud 24 ff. de verborum signif. ... hereditas
tas 62 ff. de reg. iuris quas ex ... in R. inst. de here-
dibus instituendis. successio ... modo et in ... modo sequanti

Ad Rubricam de leg°

§ 1 2 0 3 ff de bon poss non semper donatus ... vedit insti- tuit hereditas enim quum nos obligat ... quibus no dubium ni i l more ... ff de ... acq hered quamvis ... adita hereditate hereditariarum rerum dominium nancis- catur l eum heredem 23 ff de acquirenda poss § fin insta de hered qualitate ni tamen semper lucrosam hereditatem nanciscimur l hereditatis 119 ff de verbor signif et in bonorum successione secus est l subrognatum ... bonllo illo tt. manet itaque sub donatio ... difinit hereditatem excludi ff

Excluduntur eodem item ... fideicommissum in ... (vt initium fuit fideicommissor qua ... postea) testator nihil donat. cum fideicommissum sit cum quis fidei heredis aut alterius committit vt aliquid det prestet alij. quo casu nec testator per se quidquam defert, nec eum quem ... gat obstringit ... quam debet. poterat enim is qui rogatus erat dare si vellet nulla erat prestandi necessitas ... in prio inst de fideicommiss hered vbi copiose.

Duplici itaque ex causa eadem nota libertas ... gatis distinguitur. tum quia nulla res i que dici possit donari, cum nullam estima ... recipiat l libertas 106 ff de reg. Juris. tum quia eam qui prestat ni habet, quod donationis proprium est l 1 ff de donationibus. donatio de ... in inuito ni adquiritur l inuito 69 l inuitus 156 § fin de reg iuris libertatem v vnicuique seruorum eum inuitum accipere ... vlt § si v quidam C ... de tt. manumiss ... Et enim Romana ciuitatem recusare nemini seruorum licitum est. quemadmodum ... l si debitor 91 ff de solutionibus

... 4 ex ... in d l ... mq; vniuer ... testatoris potestatem in quatuor ... heredistatibus, legatis, libertatibus, tutorum dationibus eodem ... donatio tutorum dat ... excludi ... plusquam manifestum e. eum nulla ratio tutorum datio, donatio dici possit ... nec

Manet ergo legatum donatum semper ...

Colligitur ex ...
... beneficiis inuito da...

ostendor l. Chirographum 18 ff. quæ in fraudem creditorum iuncta l. 1 ff. de liberat. legata quas hic Iua... nec Crispus hic O precepto vres sallmanticenses involuunt. cum enim relictis opinionibus dicentium valere legatum remissionis pignoris O vtilitatem obtinere ... In inde sequi pignore remisso, debiti liberat. stringere. ... neque eius quod ius accessorium obligationi personali debiti quæ ... ablato accessorio non continuo tollitur principale cui accedit. nec ex remissione pignoris debiti inducitur remissio, nisi ex assumpti voluntate inducatur d. l. 1. remissio quæ pignoris donatio non est, et sortis principalis d. l. 1. de liberat. legata l. 1 ff. quæ mo... pignus solvit O inducens l. 3 ... fin. de ... leg. 3. vnde Velti Papinianum in d. l. Chirographum remissi pignoris donationem fieri probat: nec eam venundari nisi quo casu in credito ... fraudem fiat O oscilis O eventu sue res ipsa manet enim debitum. Et aliud in reddito sue remisso chirographo dicendum sit l. 3 § 1 ff. de lib. legata l. qui chirographum Bart. Paulus O Salicetus in l. creditori 59 de leg. 3 vbi Cuiacius tractatu ad Africanum l. de remissione pignoris ... ad l. cum Capua O lib. 26 quest. Papiniani ad l. cum ... in d. l. Chirographum O lib. 19 observat. c. 37 Menochius de præsumptionibus lib. 1 q. 18 n. 12 O lib. 4 præsumpt. 164 n. 15 Ant. Gomez lib. 1 c. 12 n. 26 quo referes facetissima Marcialis epigramata lib. 2 epigramate 37 O lib. 9 epigramate 105

13 Restant posteriora definitionis verba tit.o relicta quæ in primis differentias inter Sane O reliquas alias dotationes insinuantur: quæ vt multæ sunt O Lucratiuam causam

ctinent semper, si vere sunt donationes l. 1. ff. de donationi-
bus tit. ut et ri relinquunt. Legatum aut olim, ius fuit, nisi
tit. § porro inst. de fidei commiss. hered. quamvis id
postea fuerit inmutatum d. § porro ubi late diximus.
de. Unde ut intelligatur ita legatum donatio esse, ut is
qui donat, non velit donatum nisi post mortem suam l. 1.
ff. de tit. in id enim tempus omne quod in eo scribitur excu-
rit, nec ante valet. aliae donationes statim valent et
traduntur statim cum sua causa ut late Iustinianus in princ.
et §§ seqq. ubi nos scripsimus inst. de donationibus. unde et
illud ut a defuncto relictum dicatur item et ab herede praestan-
dum sit. quemadmodum et quaecumque alia tit. relicta. ut
sic fatearis illud necessarium sit, quae a Iustiniano adduci
videntur verba ex definiendi necessitate non esse: et si dilu-
cidius rem explicent, magis quam eam exponant ut di-
ximus n. 8. s.

Eodem recidit et quae a Florentino traditur in l. legatum 116 de leg. 1. dum ait legatum est delibatio hereditatis quia testator ex eo quod universum heredis foret alicui quidem statim velit posterioribus his ipsis donatum legatum esse significatur. illis delibatio hereditatis, quia tit. est relictum a defuncto, cum defuncti hereditas sit, non viventis l. 1. ff. de hered. vel act. vend. l. nec est 24. ff. de verb. signif. l. hereditas 62. ff. de reg. iuris. item et ab herede est praestanda, cum delibatio sit hereditatis ex eo quod universum heredis foret quasi deductio et aliquid facta ut hereditas ad heredem integra censeatur quomodo Cicero in Catone maiore de libatos animos ex mente divina dixit delibatos animos ex mente divina, dixit. est enim legatum pars bonorum non hereditatis § legatariis inst. de tit. l. 1. in princ. ff. ad l. falcidiam

Ad Rubricam ff. leg. F.   Dn. Ant. Pisana

200

Justinianus in prooemio inst. codem eoque referenda sunt verba l. falcidiae, quae tam securam potestatem ea lege dedisse cuicumque relinquendi quantum patrimonii voluerit dumtaxat non ultra dodrantem totorum bonorum. Nec obstat d. l. 1 versi quicumque ibi quartam partem hereditatis quoniam ea verba sunt interpretanda cum Justiniano et ibi ne plus legare liceat quam dodrantem totorum bonorum et ubi quarta pars maneat alt bonorum. quam docendi ratio, et non ne explicet, insinuavit Antonius Guibertus in quaest. Juris c. 14 n. 6. 7. 8. delibatio igitur hic non e diminutio quasi heres ab hereditate deligata separet quae legatariis praestanda, ut putabat ou tabat Rebardus a d. l. 1 ff. de reg. Juris. nec praegustatio, quasi legatis prius separantur ut existimabat Varo et Forstelus l. de successionibus c. 40. n. 30. 4 in quo sensu frequentissime usurpatur hispanis dicimus Sacerta salva imo non debentur ante aditam in felicis interpretatur Matheus Gribaldus ad Rub. huius tit. legens de liberatio hereditatis qui error apud Du arenum ad l. 1 huius tit. notatur. quemadmodum et notari potest Cuiac. ad eamdem l. itemque et ledes ad l. 220 ff. de verbo. sig. n. 2 qui florentinum respexisse putant ad legem falcidiam. quorum opinio si vera esset non extra ... sua nec ut ante legem falcidiam fuit (quae frequenter non deducetur) de ... 169

Salvo ...

D. Anto. Ricardo

Ad tex. in l. 1ª de leg. 1º

a florentino quem contra Alc. lib. 9 parerg. c. 21 et alios defendit Adrianus Pentilis lib. 1 Sechonum c. 14. Actenus de definit. legati. alia si ex eam desi derie mutuaueris ex prioribus nris iuris in d. § 1 inst. eodem. lam de eius generibus insinuemus nisibil.

Hec quatuor olim fuisse Justinianus refert in § 1 Olim in inst. eo tt. legabantur enim res, vel per uindicatione vel per damnatione vel sinendi modum vel per preceptione, et si quo ad verborum solemnitates penitus fuerint sublata d. § Olim l. in legatis 21 C. eod. l. 1 Communia de legatis quia antiquitatis eius cognitio ad plurimarum legum pertinet enarrationem. manent enim et adhuc pluria eius vestigia: quae cuiusque generis verba propria essent, et quae res quoque legati genere possent legari dixere Justiniano in d. § Olim et § 11 quae ibi scripsimus. hodie una omnium quecumque verbis relinquantur erit natura de l. 1 et ens autem inst. eo. tit. de et pericl. persequendis actiones tres datae personalis realis hypotecaria eidem iuribus vbi simile lex enarramus quam addes Donellum lib. 8 c. 86 Antonium Fab. lib. 6 coniecturar. c. 1 per totum Jacobum Cuiacium in recitationibus solemnibus ad l. 1ª huius tt. columna 4 l. 26 vers. octauo decimo et quae utiliter ibi scribit Gregorius gl. 8 tt. 13 p. 6 et in l. 10 gl. 1 columna 2 post medium tt. 9 p. 6 Sarmiento lib. 8 selectar. in l. si quis seruum § certam n. 2 et in l. Lucio Titio n. 5 vers. nec 1 dictis et de re ditibus ecclesiasticis 3 p. c. 2 n. 14 Ant. Gomes 1 to. c. 12 n. 1 qua de re Lacius ad l. 3 huius tt. De fidei comissis, quae alii in d. § 2

permuserunt

pstermiserunt subiiciamus paucula?

16 Diximus s. n. 5 fidei comisa a legati differre idq. vel nominis ostendere diversitatem, et reo spectam inter ea sola in n. ra R. subrectam, separatamque contractus in institutionibus et C. item et ex pstam Ulpiani sententia in L. 1 § 1 tit. Iustiniani in l. 2 C. communia de legatis et in § Sed non usque inst. eodem qui dum hodie exequata eis probant olim diversa esse adstruunt. Ea unde dicta ostenditur palam imperator in prio et § pterea inst. de fidei comiss. hered. incius R. ordinis subrii 3 post alios qui de solis iuris scripsere. Origo itaque et eorum initium. Qui enim heredi tas aut legatum non poterat directo re linqui, per fidei comissum usui cepit. Id, quod initio iuris necessitate nulla habebat, sed ex fide tantum et pudore gravati heredis pendebat, fidei comissum appellatum fuit. Unde et eius definitio apertius ex Ulpiano in fragmentis tit. 25 in prio fidei comissum est quod non civilibus verbis, sed precative relinquitur, nec ex rigore iuris civilis proficiscitur, sed ex voluntate datur relinquentis. a Iustiniano non loculenter satis in d. prio et in d. § pterea exposita itemque in § fin. inst. de singulis rebus per fidei comissum relictis et verbo utrobique nos copiose. Unde, et quod hoc modo relinquebatur dicebatur relinqui solis precarijs l. cohaeredi 41 § cum filius ff. de vulgari, et in eo precaria voluntas testatoris leviter ponebatur 64 de leg. 2 Donellus lib. 7 c. 15 et lib. 8 c. 2 et ut vide Claudius Chifletius lib. 1 de fidei comissis cap. 6 definit fidei comissum e, quod ad alicuius Iudicio defuncti pervenit ex voluntate stante subnixum cuius definitionis singula solas non instituit exponit. 170

17 Ad adversus superiorem definitionem, et potuisse nunquam iuris vinculo subsistere fidei comissa obiicies tu opportune.

D. Antonius Picciardy[?]

Ad Rubricam de leg. 3

Cod. in nro cautum, ne posse incapaci per mediam personam capaci quid relinqui: adeo, ut quamvis gravatus ipse velit sua sponte fidem interpositam adimplere, et hereditatem vel legatum restituere, id praestare nequeat: eo enim in casu emolumentum omne ab eo ipso ut, tanquam ab indigno aufertur et fisco vindicatur. Quod refertur ex ipsa in brevi in l. 1 in prin. in l. ne intelligitur § in l. penult. ff. de iure fisci cum aliis multis in rem. Sane ante constitutiones in prin. ex n. 2 inst. de fideicommiss. hered. qq. consonat hic in l. fin. tt. I partita 611. Verum huic difficultati quamvis varie occurrant ut late scribunt ubi proxime ex n. 28 tu facile respondebis temporum adhibita distinctione, qua se desidentia conciliari certum est. primis enim illis temporibus integra fideicommissorum nomen natum exre fuit, ut [?] gabant heredes aut legatarii ut quid praestarent alteri: et quae ex fide tantum et voluntate eorum pendebat, praestabant enim si volebant, si nolebant nulla ca[?] iuris vinculo tenebantur. quae praestatio et implementum si fieret ne ex lit. aut quamvis alia vlt. voluntate orivideba[tur], sed ex fide tantum et ex nuda voluntate heredis, incapacibus fidei commissa dabantur. Quomodo Iustinianum accipies et Ciceronis locum lib. 2 de finibus ad calcem, Quintiliano lib. 9 inst. oratoriae c. 11 a quibus laudatur factum heredis qui eum propter legem Voconiam uxori testatoris totius hereditatis incapaci hereditatem restituere compelli ne posset, ultro et voluntate sua effecit. Postea res animadversa cum esset, primum ab Augusto, cui placuit quaedam fideicommissa praestari, deinde ab aliis imperatoribus, coeperunt fideicommissa in iuris necessitatem transire. Multum enim perceperat eorum usus in relin-

quendi

Ad Rubricam de leg i D. A.

distinguendo incapacibus, quales erant peregrini, deportati, spurii, Latini Juniani et alii: effectum fuit et ut eis nec per me- 202
diam personam capacem relinqui possent quomodo d. l. 1a
13 l. penult. cum aliis acceperunt inde sunt. Quamvis de fi-
dei commissorum origine alii aliter ut constat ex P. Gregorio lib.
42 syntag. c. 29 ex n. 1 Claudio Cifflecio de iure fideicommi-
ssorum libr. 1 c. 3 Casio ad Senatusc. n. 5 Justiniani relatio ut
verior retinenda. Sic enim in summa res habet fideicommisso-
rum ius (id est vsus et necessitas) natum est sub Augusto dicto princ.
altum et educatum sub Claudio l. a § capta de in de Sardinia
et post deinde ff de origine iuris confirmatum sub Nerone § et
3a § post deinde ff de origine iuris ..... Neronis 4 inst. de fidei commissariis hered. reformatum et in-
terpollatum a Justiniano § 3 q. 7 illorum qq. in locis late nos
exaramus, itaque ut apparet res commutata est nec amplius fi-
dei commissa, sed rem expectamus fidei commissa sunt: quoniam non
pendent ex fide eorum qui rogati sunt. Dein res sublata non
mem mansit, quod initiis fuerat. quod non est in libris nostris
insolemne ut in proposito advertit Donellus lib. 7 commentariorum
et c. 15 prestat quae novile exemplum tabularum appellatio.
et quamvis ad scribendum homines in titulis uti deberent et
quaecumque alia in materia iam possent hodie exarari & nihil
autem in 3a de titulis ubi exornavimus post Guillelmum Forneriam
Lib. 2 select. c. 9 Guillelmum Forsterum observat. succesiva
7 c. 16 appellationes tamen vsitatae nunc sunt hic tabulae et
contra tabulas bonorum possessionem. Aliae si de fideicommissis et fidei commissa
riis hereditatibus desideres vide apud nos observata per totum lo-
co subiiciemus alia ad Vlpiani interpretationem in l. 1a huius
tituli et late per Donellum lib. 7 c. 15 cum seqq. ad quem
plura congerit et Sualdus vterque author damnatus
iam ad legem 13a 17

M. andr. ... n.r

Ad tit. in l.ª explicandum A D.ᵒ Ant.ᵒ R[ica]rdo

X.

Generali de legatis et fideicommissis tractatus quam et sequentibus Tribonianus prosequi generaliter itidem definitiones proponit quippe legata et fideicommissa per omnia exequata ex Ulpiano sunt tam lib. 67 ad edictum si fides l. Sabenda vulgatis omnibus fere codicibus itidem et emendatioribus ad exemplar Florentinorum exemplis, opera Gregorii Aloandri Ludovici Caronde et Dionysii Gothofredi itidem et Ant.ᵒ Augustino lib. 3 emendationum c. fin. et de nominibus propriis Iuris consultorum c. 1 coluna 165 in primo Ulpiano Sango Frei mo ... in suo historia iuris pagina 795. que in ... pluribus obruitur dificultatibus, ex eisdem Ulpiani et aliorum iuris consultorum locis quorum eorum seculo et etate multas inter legata et fideicommissa differentias fuisse apparet. earum nonullas proponit glossa Sic alias ad ... interpretes precipue Alciatus Duarenus Lib. 2 disputationum c. 9 Donellus lib. 8 c. 2 et in R.ᵃ C. de fidei commissis Riciardus in § D ri usque ex ni 2 inst. Gocth Vulteius in primo inst.ª de fidei commissariis Seren lat. Juanes Volog in Sac l. 1.ᵒ Casus in eadem lege Cuiacius in eius recitationibus solemnibus Mathaeacius in epitome de leg. lib. 1 ex ci n.ᵒ 10 Gribaldo ad T. 2 C. communia de legatis Casfecius lib. 2 de iure fidei commissorum c. 9 Alex Turlaminus lib. de exequatione leg. c. 1 cum seqq. Quarum diferentiarum cognitio quam infinitis pene iuris consultorum locis magnam lucem probet et Iuris precipue capiti in cuius enarratione versamur, ex parte ab aliis traditas sic accipe.

2 I igitur legata et fideicommissa etimologia sua nota et non omni omne diferunt, itidem et tractatus quadernos a R.ᵃ Sul...

De legatis 1.

D. Antonio Ricardo

307

2 diferunt origine legati necessitas ex l 12 tabularum de verbis 120 ff de verbor. signif. et in his que sacra et religionem spectabant etiam in Pontificio ut Ciceroni lib 2 de legibus placuit. Quod ius Numme Pompilii temporibus multo ante 12 tabulas recepit Joannes Rosing lib 3 antiquitatum Romanarum c 22. quo eo refero eam que hic accipio in l hereditas 50 § 1 ff de petit. hereditatis l alia 8 ff de religiosis et sumptibus l fin § 1 ibi Pontifices explorare debent ff de mortuo inferendo l 3 § 4 vers. denique ff de sepulchro violato ex quibus iuinctis Juramini (?) ... generaliter ante 12 tabulas legatorum omnium necessitatem Pontificio iure inductam putabat, in quo etiam errore est Osualdus ad Donellum 8 lib 8 c 2 ad finem. fideicommissi vero nulla necessitas ante Augustum ut latet § fin. et ad Rebus et apud Iustinianum in princ. et § proterea inst. de fidei commiss. hered. etc.

Unde 3 et definit etiam diferunt ut si quoque utriusque opposita audiuimus.

Item et in 3 tertie 4 diferentia, que in verbis legata cuiuscumque sint generis, sive per vindicationem, praeceptionem, damnationem, sinendi modum, imperativis verbis et ut Ulpianus dixit legis modo relinquuntur de quibus nos in § sed olim post alios ibi inst. hoc t. Fideicommissa vero precariis ut peto, rogo, volo, mando, fideicommitto, cupio des, opto des, credo te daturum, de fide tua ut des et alia similia, que defuncti voluntatem demonstrabant § fin inst.a de singulis rebus per fideicommissum relictis ubi et nos scripsimus Brisonius Brisonius de verbor. signif. lib 6 folio 223 et latius de formulis lib 7 pag 746.

Proxima huic et 5a ut legata verba omnino requirerent, nec sine eis valerent l in legatis 21 C de test. iuncta l fin C qui admitti l quoniam indignum 15 C de testam. quo referendus est Justinianus in d § sed olim et in l 2 C communia de legatis.

9

Addit.m in l. 1.a

Fidei commissa etiam sine verbis, nutu sola relinquerentur et ex coniecturis inducerentur l. nutu 21 ff. de leg. 3 l. unum ex familia 67 § 8 o missa de leg. 2 l. verbum 10 l. et in epistola 22 Codicillis missis quo iure et nunc utimur. quibus in eruendis colligendis magna fuit veterum prudentium diligentia, acre iudicium: multa sunt Sodii et veri ut instat ex l. Gre. 3 p. Sintag. lib. 42 tit. 28 Mantica lib. 8 de coniecturis c. 1 et 2 Mascardo de probat. volum. 2 cl. 773 cum seqq. Menoc. lib. 4 de praesumptionibus praesumpt. 67: 68: 69: 72 et multis alijs.

Finitima est et 6 diferentia. verba enim quae in legatis erant necessaria non nisi latina lingua concipi oportebat: fideicommissa greca et quacumque alia lingua relinqui poterant l. fidei commissa 11 in principio de leg. 3 Ulpianus tit. 25 § item greca. ratio in promptu. quia verba greca non sunt directa seu legitima l. directas 14 C. de testamentaria manumiss. ubi maxime relucet libertatis favor, ut quae directa et civilia non sunt verba pro directis habeantur. Itemque legata olim non nisi testamento relinquebantur, fideicommissa quod coram romanis civibus nuncupandum fuit. fideicommissa plerumque codicillis et a peregre profectis, ubi expediebat eam linguam uti qua gens vel civitas illa uteretur. Gothofredus frequenter videndus in notis ad d. l. 11 in principio ubi et de lingua dat de sententia, stipulat. acceptilat. iuraminis de exequat. legatorum c. 3 n. 8 et 9.

Septimo legatorum erant genera quatuor per vindicationem, praeceptionem, damnationis, sinendi modum, audiuimus supra ad n. 3 n. 15 fidei commissorum genus unum. quibuscumque enim verbis aut quacumque voluntate quantumvis nuda relinquebantur ut supra in 3a diferentia.

8 legari tantum poterant res testatoris vel heredis; per legato damnationis et fidei commissi aliene etiam res poterant quemadmodum et per damnationis legari quomodo intelligi quae

aduc[un]tur ad § n[on] solum inst.[a] Socit.[?]

9 legari per vindicat[ionem] illa tantum res, que man
cipi er[a]nt potera[n]t nulla enim alia ex iu[re] quiritu[m]
vindicabantur l. 2 § per hanc ff de rei vindicat[ione] Ridicio
mih[?] et nec mancipi poterant. que autem res mancipi que
nec mancipi erant explicant Budeus Ribardus post Ulp.
tit 19 quorum meminimus ad l. 3 de empt.[ione] et vendit[ione] n. 6.[?]

10 differunt legata damnationis et fidei commissa (quam
vis alias similia) nam in hoc legato, ipsi per iure[?] loci
relicto, infitiat[ione] lis crescebat § ipsi inst. de oblig. que
ex quasi contractu: n[on] sic in fidei commissis. Certe enim contra
[?] sunt cause que infitiat[ione] crescunt

11 fidei committi [?] hereditas poterat toto tit. inst.
de fidei commissarijs hered. n[on] minus quam singule res tit. inst.
de sing. rebus legari n[on] poterat l. legatum 1[?] de leg. 1° ubi
hereditatis de liberatio legatum dicitur l. n[on] amplius l. 2 4 § cum
bonorum ello tit. l. mulier 22 § fin. ad Trebell.

12 legata ab intestato relinqui n[on] poterant d. l. legatum
36 de leg. 2 § legatum inst. de leg. fidei commissa poterant
Ulp. in institutionibus tit. 25 § fidei commissum.

13 legari ante heredis institutionem n[on] poterat § ante heredis
inst. de h[?] tit. fidei committi poterat Ulp. lang. ubi proxime

14 legatum post mortem heredis relinqui n[on] poterat § post
mortem inst. hoc tit. fidei commissum poterat Ulp. lang. d.
loco Turamini de legibus c. 4 n. 3

15 legatum a legatario relinqui n[on] poterat, ut d[icta] di
finitio ostendit fidei commissum poterat tit. in pr[incipi]o de
singulis rebus

16 fidei committi potest a patre vel a domino cuius
filius heredes erant sive sunt instituti l. cum filio 11 huius

tit.

tit. Legari ab eis n. poterat Ulp tt 24 § 24

17 latinis Junianis qui cives romani n. erant fidei omitti poterat: legari n. poterat Ulp d tt 25 § 7 //

18 legator per vindicat. relictor poss. sine fraude leg. Lataris capiebat l. att. Ant. Fab. lib 6 coniectur. c 2 fidei omissa n. nisi de manu heredis accipi poterant ut ex eor definitio ostendit de quas eo q. respicit Agnil... ... in Sac 12 ut infra dicemus =

19 legat. vel per vindicat. dominium recta via a testatore in legatarium transit l a Ticio 64 ff de furtis fidei omissi n. item eadem rat. de quas paulo supra rigo

20 legatum nullum univ... ... aut particulare aut par... titionis ... differencia 10 Donelg lib 8 c 11 ubi multa Osualdg ... Fab lib 6 coniectur c 3 //

21 libertas servo alieno directa legari n. poterat, fidei omissaria poterat § libertas ... de singulis rebus //

22 directa libertas ... dari n. poterat fidei omissaria poterat l libertas 14 C de tt manumiss... ... diff... ... differentiae n. sunt inter legata et fidei omissa ... datio ... directe libertatis legatum n. e ut ostendemus postea interim vide Osualdum ad donelium lib 8 c 2 litera N

23 legata aut tt aut codicillis tt confirmatis relinqui poterant ut ex definit. legati deducitur fidei omissa codicillis etiam tt n. confirmati relinquebantur § 2 inst de codicillis //

24 in fidei omissis benignior semper fit interpretatio ... l fidei omissa 11 in princ l rutu 21 de legat 3 ... la 22 C de fidei omissis in legatis strictior ut in reidem ... dies soluto ... fiso

25 inde fit fidei omissi ... dubius ... inter ... ipso ... n. ita in legatis ... C ...

26 ite. Illud legata que ut legata vix sustinerent obliquari et valere in vim fidei com. legerant autem cum fideicommissa ea lege fidei commissa valebant nunquam in vim legati facilius enim directe obliquari quam obliqui directari

27 Castoniana reg. locum habet in legatis lex de reg. Catoniana, non in fidei commissis l. 1 § 1 de leg. 3

28 fidei commissa nuda voluntate ut relinquuntur dixi nos ita et infirmantur l. 1 in l. 18 de leg. 3. et porrecta l. 3 § ult. ff. de adimendis legatis. legata sublata adimi necesse est Ulpianus lex 24 § 9 ibi dicit eodem modo adimatur quod datum est quamvis et in eis doli exceptio sit d. l. 3 § ult.

29 fidei commissa per formulas non petebantur sed erat eorum cognitio praetorum et presidum Ulp. lex 25 § 12. legata per sacri... pollicitabantur quia de re latius

30 in heredis voluntate libertati legatum neque aliud poni potest fidei commissa ut libertas erit l. fidei commissa l. 46 in princ. in § quasi ita ff. de fidei comm. libertati bus de cuius interpretatione plura ad l. 13 de leg. 2. Relinquitur igitur ex tam longe petitis verissimum illud esse quod non est asseruimus ejusdem Ulpiani huius l. 1 authoris tempore infinitas fuisse ad hunc legatorum et fidei commissorum differentias. Unde mirum quod ab eo de hic scriptum est sua etate iam per omnia exequata esse

2. Accursius Bart. et alii interpretes obiiciunt legem in l. 2 C. Communia de leg. et non usque inst. hoc lex ubi Imperator Justinianus se huius exequationis legatorum et fidei commissorum bis et iterum enixius subito laudat autho 174

S. Antg. Ricciardus — Ad tex. in l. i. de le gatis i° ...

vem ut ex earumdem institutionum tenore et inspicere

2 Propter quas difficultates ut eas declinent interpretes varie hanc text. in l. 1a accipiunt. Accursius enim his tribus modis occurrit. prior eius solutio est differentias que erant inter legata et fidei commissa viguisse iure antiquo post 12 tabulas ante iuris consultorum ex quorum rescriptis et responsis pandectarum libri a Triboniano concinnati fuere seculum, quod medium tempus media iurisprudentia vocata fuit § et hec quidem tit. de media inst. de leg. agnatorum success. l. i C. tit. novo de pecul. secundo. tempus quippe quo leges ille Falcidia, Voconia, falcidia, Elia Sentia et alie late fuerunt, et senatus consulta ad successiones pertinentia habita ante novas tamen Imperatorum constitutiones ut in dictis locis advertunt Iuniores. hac quoque media iurisprudentia iuris consultorum qui tunc floruerunt interpretationibus penitus sublate fuerunt veteres ille legatorum et fidei commissorum differentie que tunc vigebant ut testantur Ulpianus noster in hac l. i° que solutio Accursii accepit communiter receptus ex Bart. in n. 4 Imola collat. 2° Alexander § Iass. 42 Ripa n. 18, in multis tamen peccat tum quod differentie quarum meminimus iuris consultorum tempore vegebant ut ex his que ad eas diximus satis constat. tum etiam quod ut nec novas illi condere iuris consulti tollere ne possent quod nec novas illi condere nec veteres arrogare ius erat ... tantum de iure respondere et responsa prudentum inst. de iure naturali cum ibi notatis iuris namque arrogatio soli principi reservatur l. fin. tit. si enim C. de legibus ut contra Bart. in l. i n. 20 ... recte tum pretatis defendit ibi Cagnolus n. 156

Ferets ...

306

Ferretus S n. 5. Ulterius contra Accursium facit quoniam si medio iuris prudentiae manerent et deinde essent sublatae falso Iustinianus se novi huius iuris auctorem enunciasset aperteque iam rem aliam quod si effectum rei inspiciamus impossibile non reputatur l. servus manumissio 52 ff. de condict. indebiti conchi. arme traditi in 8 in postmultis n. 22 inst. de succed. inst.

Accursii priorem sane solutio ut defendat Bart. S ante numerum 1 et n. 4 docet Ulp. in dict. l. 1 per omnia exequatam iam fuisse fidei commissis n. autem fidei commissa legatis asserere, et si enim aliquo in casu fidei commissa legatis quoque adaequarentur illo secundo ut in spec. l. si tres in S. si 20 de leg. 3 cui adde Duenas reg. 15 et in l. si quis usum fructum 24 ff. de usufructu leg. cui iunges l. si quis Tricio 17 ibi idem et si ponas usum fructum legatum et quae ibi notat Bart. de leg. 2 Cumanus cons. 107 Panormitanus in his ii n. 2. ca tamen adaequatio non procedebat generaliter et per viam reg. sed in casibus tantummodo specialibus et expressis quousque Imperator Iustinianus generaliter eam aequiparationem induxit unde recte nobiliter asserere in dictum tam asserere potuit ut post Bart. ponderat Alex. collat. 2 n. 11 Socinus n. 5 Iason n. 43 Alciat. in l. pecuniae verbum § actionis ff. de verbor. sig. Robertus lib. 2 Sniar. c. 23 n. Explodit tamen manifeste hanc Bart. defensio quoniam Iustinianus in d. l. 2 communia de leg. utriusque se adaequationis auctorem iactat quippe et legata fidei commissis et fidei commissa legatis exequasse nullam exequationis per medium iuris prudentiam tribuit. potenas l. et Ulp. noster solum id efferat de exequat. legatorum fidei commissis idem tamen converso intellexerit de fidei commissis ad legata quippe eorum procedere aequiparationem quod et idem Bart. ani inadvertit ante in n. 1. qui potuit alegare l. 175

quae subdit

Sub ait. & § Hoc edictum tes. in fidei commissis quoque ibi q vice legator. funguntur ff de adnit. int. Contra quod ait Iuris Iuran. di quae ab intestato heredis o legato relicta, remittit o in donat. causa mortis, vice enim legati ait Ulp. et ea vide Bart o alios in d l quae sub alio eumdem Bart Baldu o Socinum in l dubitarum ff de doctoribus o lemonit Anty Fab lib 17 coniecturar. c 5 item o Rom in l 15 cui fidei commissum 31 ff ad l Falcidiam ibi quo ad satis dat. fidei commissa legatis esse exequata probatum est o Alcur. sic notat ibi gl. 1° 2°

* O fidei omisso

Unde ide Alcur d gl. 1° § ibi ut hoc erat Ulpiani opinio 2° respondit referri a Triboniano in Saeculi Ulp. opinionem quae singularis fuit cum ceteri Iuris consulti contrarium defenderent Ulp. tn fuisse approbatam a Iustiniano quae tn solutio cum soli Fran. de Ripa placuerit nisi ab alijs impugnatur communiter teste Alex n 15 Ferreto n 05 o Iane o sane recte tum quia divinat tum quia si ea opinio Ulpiani generaliter eo seculo placuisset tanto est Iuris consulto indigna cum o differentias plures ab eo referantur, o explodenda magis quam sequenda o altera illa Iuris consulti Saturnini qua o refert o ridet ide Ulp. in l 1 ad fine ff de senatoribus a quo Saturnino Bald in l 1° C de serv. Saturninos in scholijs vocari notat quia absurdas o improbabiles opiniones defendunt. 2°

V qua de causa quis dicatur saturnino

1. Prioribus quoque Alcursij solutionibus rectis sunt o hodie mea quae olim admissi sententia quae o postea doctoribus placuit o a praeceptoribus meis sequuta fuit habet q cumde Alcur. autorem 2° tn interpretat. adiectum hic itaque ubi inquit in hac nostra l 1 gl. magna ad finem ut dic alibi quod est hic detractum a verbis Ulpiani a compilatoribus nostri iuris eos addo o additum utrumque verum ostendamque ostendimus quoque cum gl. n sic generaliter Ulpianum scripsisse per omnia exequata fuisse legata fidei commissis, nec enim id eo seculo ab Ulp. qui tot inter ea differentias

agnovit

amouit et perpetuum et sine ulla differentia excepit. Verum
affirmari potuit et illud posse etiam in casu quo Ulp. loquebatur
et sine scrupulo eam sententiam veram quam nisi in aliis ex
ceptionis multe essent que si apud Ulp. lib. 67 ad edictum
cuius fragmentum refertur) extabant a nostri iuris compila
toribus ne ei hec Ulp. verba si exceptionis [illegible] contrario
forte detracte fuerunt licuit namque illis id facere l. 2 § tan
ta C. de veteri iure enucleando. solutionem sane amplectitur inter
alios Ant. Aug. lib. 3 emend. c. fin. Balduinus in § 2 instit.
cod. ad eam reduci possunt tradita a Rebardo lib. 3
variarum c. 4 Cuiacio lib. 6 observat. c. 4 et in recitationibus
ad Sanc. l. 1 colum. 3 ad finem qui recte advertunt hoc
Ulp. caput intelligendum ex inscriptione que talis est
Ulp. lib. 67 ad edictum consentiunt codices omnes
emendatiores ut sine admonuimus in eo autem lib. Ulp. edicti
de interpretatur edicti quod legatorum tractat quem admodum
et in l. 1 ff. quod legatorum que ex eodem lib. 67 de
sumpta est ut indicat ei apposita epigraphe et probant
Ant. Aug. et Freimonius relati d. ni. cum enim illud
interdictum sit etiam a pretore propositum quod legatorum nomi
ne non ex voluntate heredis occupata id restituat he
redi ut ex d. l. 1 apparet et explicantes late observant
Menochius de adipiscenda rem. 2 et ni. Medicus de ad
quirendo dominio ni. 116 in eo quod fidei commissi nomine
occupauerat non videbatur posse procedere edictum ex interpre
tatione evincit Ulp. ad fidei commissum etiam illud pertinere:
ex quam sic ut ego sentio protulit exequata esse legata fideicommissis
in generaliter et in perpetuum et casibus et in aliis et speciebus
illam probare quam interpretationem ad Sanc. nostram l. 1 sine scru
pulo olim admisi in d. § [illegible] ni. 2 ubi [illegible] et si
displiceat Alberto Gentili lib. 1 lect. c. 13 Giphanio lib.
de iure fidei c. 6 putantibus occasione illius interdicti rogationem ge
neralem recepisse Ulp. non tamen eam ad solius interdicti [illegible]

nota quod nolebat lex ge[neralis] intelligendo sine edi[cto] quod legatorum

176

pertinere. Et quamvis impleverimus paribus exequatis ulteriori tempore recepta olim generali hac formula per omnia regulae respondere quae et si nonullas pateretur restrictiones, non ideo vitiosae quemadmodum et in l. 2 ff soluto matrimonio verba semper ubique non excludunt quod datur casus quo dotis causa non est praecipua. inquam tamen deinde sententiam decurrit gentili lib. de iure casus in l. 2 hac non est qui et illud desiderat, in logicis per instantiam unam et sibi universalem propositionem tum in moralibus autem et accidentalibus qui sunt alter hominum universae propositiones manere et si non in omnibus verificetur quam tamen dicuntur generalis et multiplex differentiarum ratio a nobis sunt non de digesta unde et in eadem sicut sententiam usus sermonis quod ad edictum quod legatorum ab ulteriori probatur ex eius saltim mente ad reliquos uerum articulo non ... hatt, sed in eo tantum in casu quo I. C. loquitur accipiatur quemadmodum et ad eum restringi debet casum de quo loquitur quod idem scribit in l. quem sub ... § ... ... ibi quamvis vice legatorum surgunt ff de aditione ... generali ut videatur sed ipsum quippe referri debet ad ... ... ueris urandi de qua tractatur. qui est utitur iuris ... loquendi modus ... ... generalem subiicere, quam extra terminos suae speciei ad quas adaptantur non semper procedunt. ecce in l. si procurator 35 ibi quod nemo errans rem suam amittit ff de adquirendo rerum dominio generalis enim ea enunciatio falax est ut ... ex ... de ... indebiti § ... quoque ubi late diximus in ... modus ... obligationes adeum ... tamen casum restricta de quo I. C. ibi loquitur est verissima, quod ut procurator pupilli rem suam quam meam ut pupilli ... ... dederim non tamen eo casu recedit ab eis dominium nulla ... est alienatio, quoniam nemo errans dominium amittit quam inter ... ... ibi gl. quomodo accipienda quoque sunt ... omnium ... de leg. 3 l. hereditatis appellatione ... 138 de verborum significatione quippe in casibus in quibus I. C. loquitur

nolat ... nota ... ubi ait I. C. quod nemo errans rem suam amittit ...

loquntur et quod attinet ad l Julie et Papie proibit.
quamvis Tribonianus initio Suis tractationis de lega
tis et fidei omissis Sane subiecerit Ulp sententiam
generalem sane et sine respectu sui temporis forsam
Status Sabens, extra casum in quo Ulpianus loquitur
erant Ulp non probasse asserant dictum ii
Neque ofendor verbo per omnia quoniam et
si nonulli putaverint eo retento ad Sic Ulp sententiam
quantumvis verbis generalibus scryptam intelligendam ut per
omnia ex quatuor sint legata fidei omissis in illo tempore
edicto quod legatum eorum de quo in quasi et extra illud eam
diffinitione veram putaret et adiecisset et alia
quippe in omnibus et per omnia et quemadmodum in l
2 § furiosus ff de codicillor,   furiosum eo
dicitur facere non posse eam adiecit ratio quia osten dit
eum non solum ab eo actu, sed et ab alys quoque arceri:
quippe nec aliud quidquam agere intelligitur, cum per
omnia et omnibus abendis vel quiescentis loco Sa
beatur. Sic quoque maneat verba ista per omnia que generali
tatem ponere referunt speciales casus non comprehendere sed ad eum
de quo Ulp restringenda. quod non est in usu nostro infrequens
ut ad nostrum Xm observaverunt Socinus ... ad finem
Jass non 22 Rispo nostro. et in optima specie Antg de Bu
tio consilio 19 numero clausulam generalem expressam per dictio
omnia non comprehendere casus in specie exprimendos
e qui ad agendum 4 de procuratoribus lib 6 l illud 26 ff

177

de minoribus

qq motus defendit qd si Abb per omnia accedanti una epis copalia Unum censet iussa cum pertinentia ad solum ordinem episcopalem, de qq inc quamvis clb dist. quam interpretandi rats adstruere vid. Petr. Test in l. 2 C. Communia de leg. dixerat enim intuis sit igr una omnibus de fidei omissis et legatis innee rats ita ut qd deerat legatis ex fidei omissi natura suppleretur et extra Unum inuit. Ubi autem declarat quid sit dicendum in casibus in qq contrarium invenitur dispositum inter legata et fidei omissa: tacite insinuans in praecedenti generali comparatione omnes ni fuisse compensatos casus.

Ego veras has doctrinas probans contendo verbum per omnia a Triboniano loco hic additum eaq lt snia interpollatum, a pud Ulp enim cum Triboniano legisset ni semel fidei omissa legati fr vicem obtinere aut fidei commissa comparari legatis de quo sub lib adit. d l. O fidei omissum Od leb 67 addeditum Unde is hg. Ampletq est snia cum vera esset, nec tn satis exprimeret omnimodam legatorum et fidei omissorum similitudinem quem novis Justiniani constitutionibus de serviret: atq ita proposuit per omnia exaequata sunt legata fidei omissis. Hoc an sine crimine falsi in alienis veterum consultorum scriptis omittere potuerit, requirer nemo qui meminerit facultatis ab imperatore ei cessae, inde tantum fecit tn n semel plurimas digestorum leges corrumpens ut eas contra veteris iuris rats ad posteriorum imperatorum constitutiones accomodaret ut ex recentioribus doctissimi viri iam observarunt et adductis exemplis serio q illis excusis ostendit Ant. Fab lib 3 deecturam c 7 et latiss. lib 5 c 19 et nominatim in nro proposito Donellus lib 8 c 2 ad finem. Contendimus quod verbum per omnia a Triboniano addictum ut ante allios vidit Jul. Pacius [illegible] cumanus n 2 Alc. n 1 § Duar lib 2 disputat c 9 Contius [illegible] Triboniano ac Sacl. cui tn n assenciatur si totam hanc l. a Triboniano interpretatam tribui innitatur eo qd in quodam manu scripto C eam sine inscriptione legerit imperatoriis nomine praefixo quemadmodum et in eo Vuricensi Donellus iam relatum; deridet Cujacius lib 8 observat.

Vabea opinione discesserat et antea Cbb in c Reinuntij §ioni 3.
Verbum! Verbum q(uod) per omnia additum fuit a Triboniano 309
inquo consenserunt Balduinus in d § 2 n 14 Robertus lib 1 va
riarum lect. c 29 Faguinus lib 5 controversiarum c 30 Turaminus
de exequat(ione) legatorum c 6 n 7 et 12 illud(que) arg(umentum) incerta
utilitas probat Sane Ulpiani n(on) aliorum iuris consultorum sententia fuisse
additam sit a Triboniano, nam cur alias Ulpiano magis quam Pau
lo et Caio alij cuilibet asignaretur

9 Hac q(uae) vera n(ost)ri legis enucleat(ione) amplexus, varie allie ec
sant in ter ptum x(?) eam opiniones? Falsus enim in pri
mis ē Juanes Corra lib 5 misce c 17 qui in d l 2 Co
munia de leg Justinianum factitasse n(on) insuetum ostendit
vt eorum a auctorem laudet que a ueteribus iam antea tradi
ta fuere. Item et Juanes Rober lib 2 sniarum c 23 qui e
ffectu ipso nec in pandectarum legata a fidei commissis dis
rre ostendere nititur. Eum reiiciunt multe ille diferen
tie quas s(upra) serio recensuimus quemadmodum Ant
Fabri lib 6 coniecturarum c 3 Jacobi Cuiacij lib 8 obser
uat c 4 qui legem n(ost)ram referunt quo ad l falcidiam
et pegasianum. q(uo)d falsum ostendunt Duarenus et Casij
hid Sane l Sic n 15 ”

10 Conuincitur et reijcienda et eorum sniam, qui equiparant
Sane quo adualorem legatorum et fidei commissorum excludunt: vt
sit initio et origine necessitas fidei commissi n(on) eet inuenta, pos
tea sint exequata. Quomodo n(ost)ram Sane legem nuper preceptor
res Salmanticenses interpretantur: et nos ante eos putabamus acci
pi posse in prio n 21 inst de fidei commiss Sered(itatibus) Instat 178

enim

ut latius ibidem diximus et saepius audivimus ab Augusti temporibus parem in hoc potestatem fuisse. quod Ulpianus non latuit nullo modo utque qui Alexandri Severi Imperatoris seculo floruit, cui primum tutor, deinde consiliarius tandem et praetorio praefectus designatus fuit, magnoque in pretio apud eum habitus, ut ex Lampridio constat et ex iuris civilis locis non paucis ut videre est apud l. 4 C. de contrahenda stipulatione ubi Princeps Alexander amicum suum Ulpianum nominat. item l. 4 C. ... quo in loco idem Alexander parentis nomine Ulpianum dignatur. Sane ex annorum digestione ab Augusto ad Alexandrum plus 250 annos effluxisse constat. Praeterea et adversus eos urget argumentum illud quo ipsi involvuntur. Quod si id Ulpianus ageret, non diceret exaequata legata fideicommissis et versa vice legatis fideicommissa. legata enim valuerunt semper, fideicommissa longe postea in iuris necessitatem venerunt. illud vero quod de scripturae errore ex notis orto adducunt, extraneum valde est: si fides est habenda his qui de notis scripserunt leges et iuris consultorum responsa literis scribebant: notis literae non sunt ... cum patrono ... de bonorum possessionibus notis inquit ... scriptae tabulae non continentur ... notas literas ... scribit ... deduces et quid notae essent percipies ex ... Lypsio lib. epistolarum centuria 1 ad Belgas epistola 27. P. Lesius ... ex Jano ... tero 2 lib. inscriptionum antiquarum orbis Romani ... ubi ... ea re integrum confecit volumen et accurate rem exponit: ex quo tandem constat notas puncta fuisse et lineas et flexuras ad ... nationes. Ut sic videas scripturam loci Ulpiani notis scribi nullo modo potuisse: nec eam sectiuram quam ex notarum inversione in ... scriptores ... eorum opinionem adumbrare. 11

Manetque nova Justiniani constitutio et in d. l. 2 Communia de leg. et in d. § ... usque in fine eodem Sane legatorum et fideicommissorum

exaequat[is]

Nota quod [illegible] notae literae non sunt.

[illegible]

exequatis inducta. Non ita ut differentiae nullae omnino maneant merito controvertunt interpretes. Instat enim et post ea sic placere, ut legata ab intestato relinqui non possint, fidei commissa possint § praeterea Inst. de fidei comm. hered. a legatario legari non posset, fidei committi possit § 1 inst. de sing. reb. Quorum utrique sibi ad praesens tempus referuntur, ut significent, Iustinianum ius quod tunc in usu erat demonstrare: Cum enim iam abrogatum refert utitur verbis praeteriti temporis ut in proo. inst. de tit. § Dotem inst. de Soc. tit. § placebat inst. de leg. agnator. success. Unde differentias eas etiam post Iustinianum vigere notarunt Ant. Faber Valdeing et alii ... His duobus locis et aliis quae eadem sententia probatur quamvis responderi possit ius antiquum ad hoc in eis referri, et si fuerit postea ab eodem Iustiniano immutatum; sic enim pollicitus fuerat se legatorum et fidei commisso ... materiam tractaturum, ut et separatim eas traderet, proprie de legatis, de fidei commissis deinde: ut natura sic utriusque iuris utrisque mista eorum permixtio facile posset observari ... non ... defendi tamen potest ex veteribus differentiis ... tas hodie manere: et nova ... 2 constitut. non omnes eas abrogatas, sed eas tantummodo quae nominatim correctae reperiuntur. Quae constitutio aliud non probat cum solum eas quae ad verba et actiones exequaverit. Id ut manifestius ostendatur observandum est ∞

12 In hac in qua versamur tractatu tres imperatorum constitutiones ad veteris iuris emendationem latas fuisse nempe ut in l. in legatis 21 C. de legatis quae Constantinum Constantium et Constantem Caesares habet auctores: Item et l. 1. et 2. C. communia de leg. quae ab imperatore Iustiniano editae sunt. Pro quarum omnium enarratione praemittendum necessario, id quod Iustinianus retulit in § Sed olim inst. hoc tit. et nos ... sub 4 et 5 differentiae retulimus. Legata 79

olim

Dr Antonio Picardo Ad textum in l. 1a ff. leg. 1

olim non nisi per verba relinqui. addi non per quecumque verba directa et civilia tantummodo. Neque id solum, verum et civilia quae legatorum generi certa quedam et verba prescripta fuisse ut § olim ubi exornavimus. Unde illud ut legatum non valeret si non directis et civilibus sed obliquis et inflexis verbis uteretur testator: nec fidei commissum si directis. que iuris scrupulosa observatio ut captiosa et testantium voluntatibus inimica ab imperatoribus sublata fuit in d. l. in legatis.

Qua lege primum omnes legandi formule per vindicationem, per preceptionem damnationem, et sinendi modum sunt sublate ut ex ea deduxerit Iustinianus in d. § sed olim, sed ex institutionibus duorum principum. Directorum atque inflexorum verborum differentia fuit in primis penitus sublata. si enim illa eius institutionis sunt exaudienda ita ut nihil prorsus intersit, quis talem voluntatem verborum casus exceperit, id est nihil intersit num casus verborum inflexorum legantis voluntatem exceperit: aut casus verborum directorum fidei commitentis. Itemque et illa aut quis loquendi usus effuderit, id est nihil intersit, nunc verba solita usurpari ad fidei commitendum legantis voluntatem ~~[illegible]~~ exceperint aut solita ad legandam fidei commitentis voluntatem enunciaverint, tamen constitit differentie inter legata et fidei commissa non sunt sublate: quinimo et in ipsis legatorum generibus manere videbantur, si testator formulis illis antiquis uti vellet. Nam si vindicationis verbis legasset que retulimus in d. § sed olim n. 3 actione in rem uti poterat legatarius ut tradidit Cuiacius lib. 2 instit. et explicat lib. 3 paratit. et si damnationis sola actione personali ex testamento idem Caius et nos in § nra n. 6 instit. [illegible]

quam imperatorum constitutionem non solum probans sed amplificans Iust. legatis quocumque modo relictis tres indulget actiones in d. l. communia de leg. quam sic ipse interpretatur in § nra instit. de leg. ubi ex n. 6 explicuimus realem, personalem et hypothecariam. Nec obstat si obiicias quod cum actionum genera duo tantum sint in rem et in personam l. actionum 25 ff. de obligationibus et actionibus et ante Iustinianum Iurisconsultorum tempore pro legatis variis actionibus

agi poterat

 D. Richardo 177 211

apud posset l. cum filius 76 § varijs de leg. 2 reales et personales iam olim legatarijs datas constat: idque [illegible] non esse a Justiniano nouiter inductum in d. l. 1. Respondebimus namque quod non id quod licuit legati genere intelligendum ut male arbitrabatur Jass. in d. l. 1. n. 3 Communia de leg. et Guillelmus Benedictus in c. Raynutius lt. de leg. n. 138 [illegible] quod vt erat legatum. nam ex legato vendicationis in rem actio competebat ut supra diximus et probat l. plane 34 § penult. ff Soc. tt. l. lucio 23 de leg. 2. item et actio ex tt. quae personalis est l. quod legatur 38 ff de Jud. l. Seiymo de 84 § fin Soc. tt., ex legato per damnationem actio tantum ex tt. personalis dabatur quod intelligitur in d. l. 1. Communia de legatis. Quodsi per sinendi modum legatum esset relictum et actio personalis et exceptio dabatur ea distinctione habita dicti ut si res penes heredem esset actio: si apud ipsum legatarium, heresque vti ea non sineret exceptio concederetur dixi in § olim nec instit. item et realis actio ut probat d. l. 1. Caius d. lib. 2 instit. tt. de leg. ubi namque et propriam rem: legato autem per praeceptionem relicto familiae erciscundae locum habebat Julius Paulus lib. 3 sniarum tt. 7 I hoc possibilis in d. § olim explicatur satis in d. § legatum in rem instit. quo Soc. tt. et probat l. qui filio bus 17 § fin ff Soc. tt. l. cum pater 79 § cuictis de leg. 2 l. heres 26 § fin cum l. seq. l. rem pignori 29 l. si ita legatum 43 l. inter coheredes 45 ff familiae erciscundae ex quo constat omnia in quae ante Just. legatarijs et reales et personales actiones concedebantur in vindicationibus et sinendi modum legatis intelligenda esse non vero in legatis damnationis aut praeceptionis Just. tamen huic distinctione cuicunque legato tres actiones concessit in d. l. 1. quae hoc de nouo induxit. nec contrarium probant eius probabilia omnibus verum tam legatarijs quam fideicommissarijs vnam naturam imponere nam ita accipienda sunt, ut vna sit natura quo ad res

180

actiones

actiones quas utriq dispositioni tribuit Iust ut statim subungit in ipsi et non solum personales act. quae si verba si generaliq accipias, superflua erat sequens constitutio in l. 2 eig ds tit qua quasi ampliq conferente Iust tulit ut de lex pse ostendit ind § Dr in utq inst. Socii

Quid autem novi ea constitut. inductus sit valde disputant interpretes. Cum tamen apud plerosq sit fere sine dubio admissum omnimodam legatorum et fidei commissorum exequationem veteribus omnibus differentiis sublatis inductam. Ut Romanus in § 3 inst. Socii per Iust adequata esse legata fidei commissis et fidei commissa legatis putat quantum ad res falcidiam et usum seu vim utrorumque tamen autem ut verbis precariis fiat legatum et contra Menchaca lib 2 de successionis creat. § 2 ex. existimat et hodie inter legata et fidei commissa plures differencias esse in creat. et resolut. ut ipse lo quitur non in viribus et efficatia. Ut sic lecius lib 2 de iure fidei commissorum c. 6. hodie legata a fidei commissis solo verborum sono differre contendit sicuti pedines ab hypothecas in qua sententia e Peregr. de fidei commissis art 1 n 53 omnium alias fere DD. vulgus. 15

Veritati accedunt magis Mathes Gribaldus ad l 2 n 3 Commnia de leg. ... verum et predictis non obstantibus et post eum Tiraquellus de lex. equat. legatorum c. 7 existimantes Unicam imperatoris Iustiniani intentionem fuisse in d l 2 differentias submovere inter verba directa seu legitima, et obliqua, seu precaria. Quod ex l 2 verbis primis et extremis liquere ostendit. ait enim omnibus verbum significans testatoris legitimum sensum legare vel fidei committere volentis utile atque validum esse. et adfinem ibi nos enim non verbis dispositionibus legem imponimus igitur non in eo adequantur ut omne relinquunt legata possint. hoc namque casu non esse discrimen inter directa verba, et inter verba non nutum. Vigunt itaque exequatio effectus, non species ipsas legatorum et fidei commissorum, quorum

naturo noua ea vnites ni ofundiri. legatum q omne qd ui an tiquo tengua legatum effectus habere ni poterat, valet ui nouo iu vin fidei commissi, ni c ui fidei commissum. quo respiciunt d l 2a verba ibi omnia que naturaliter in sunt legatis fidei commissi in Serere intelligantur. id q i qd ex Ra illi us noue institutioni quadrat quippe put communis sic valor effectus fidei commissorum illo legatorum. quod vni de fuerit ex alterius natura suppleatur, et versa vice, ni tri ut huius natura ofundatur communicetur. quoties igitur legatum ui le gati valere nequit ita fidei commisso exequatur ut nulla maneat differentia. sic q accipies alias Justiniani sen tentiam in § fin inst de oblig que ex q ontractu nascuntur cum autem vtrumque per se vale re potest omnes differentie ma neant q cessat tunc finalis ratio exequationis ab eo de imperatore ab eo de imperatore ex pro sa ibi ut morientibus prospiciatur manent q veteres substantiales differentie neque vtriusque essentia natura i ofusa. etc. etc.

16 Accedit huic interpretationi Justinianus vltimarum voluntatum se defensorem professus verborum formulis que in contrarium moueri poterant ex pressi in dicta q pluries legis tollisse ut ipse testatur in l fin C de postl Serede inst et appares in l in ttis 26 C de ttis in l si quis Seredem in fin C de institutionibus l 3 C de lib praeteritis et ma xime ex eade l 2a C omunia de leg cuius omnia fere ver ba id ip se ferunt. que serio inducit et ponderat Mathe us et ubalius ex eis ea deducimus sententia veram que indicat Justinianus legatis et fi vtriusque verborum solemnitates auferre dei commissis omnia esse doceus que cumque ad ex primen dam defuncti voluntatem, ita ut siue directa vel inflexa sint ad significandam mentem legantis vtilia sint, siue precaria aut imperatiua ad significandam voluntatem fidei commi tentis, qd si tale sit verbum qd nec legato nec fidei

commisso

misso venerat, naturę fidei commissi quasi humaniori apreger⁹ Deinde ab traśatis ad legatum ita ut qd per tale verbum relictum quare testator voluerit firmum sit: sicut legatum fuerit sive fideicommissum neqꝫ ppter verba pereat defuncti voluntas ex qua observat illud necessario enascitur, solum eas differentias ē sublatas quę ex verbis pendebant quę autem ex mente et voluntate testatoris proficiscebantur manere ad huc his exceptis quę speciali lege reperiuntur abrrogata.

Item et illud qua fidei commissa humaniorem naturam habent et in eis laxior sit interpretatio arg. l. generaliter 6 § fin C de institutionibus pr humani bonis inst tuite ucula l. filius fam 117 § ut quis heredem ff de l. codicilli 92 § lucius titius de leg 2 sensum decem dere illorum verborum d l 2 ubi aliquid contrarium in legatis et fidei commissis evenit hoc fidei commisso quasi humanior apregetur, ut in legatis ea semper sit, si ut legata ure recto sustinere non possunt, capienda sit natura ut fidei commissi natura mutuatas, in rem legatorum ad huc pertineant, qd ē humanę ea lege posui. Quod si obiicias latiorem hanc et pinguiorem interptationem facienda quo quę ē in legatis eorum laxata naturas, ex eius pdis verbi fraude pbetis nec hanc ex fidei commissorum mutuats necessariam respondebo n̄ ē generaliter accipiendum de quo ad verba retento primo thematę, atqꝫ ita dictio aliquid refert illud antecedens verbum supposite repetitum. Ex quo sentio hic ex eo efficitur necessaria qd cum coniunctim illa verba legant ubi aliquid contrarium et in fidei commissis nihil contrarium possunt invenirj qd eorum valorem impediat pendent enim a dicta voluntate l. penult hoc ē relinquitur ad legatum referenda ē in qq si contrarium quid est in verbis invenitur ex fidei commissorum natura sit mutuandum. quasi et in eius voluntati quoqꝫ coniectura sit admittenda scrupulosa

verborum

verbor. solemnitate non expectata quemadmodum in fidei commissis sit sola voluntas attendit. ita sensus usque adeo iam verborum scrupulosis ambagibus rejectis solam testatoris voluntatem ut ea numquam propter verba pereat. quod si in eis usus sit quae nec ad legatum nec ad fidei commissum pertineant valebunt tamen. de quo diversis exempla deducit ex Julio Paulo lib. 4 sententiarum tit. 1 § fidei committere ad finem, dum ait relinquo vel commendo nulla fidei commissi parturiunt actionem. Usus in l. fidei commissa 11 § item quis de leg. 3 Imperator ex l. in verbo 12 C. de fidei commissariis lib. ex quo constat verbum commendo nec legatum nec fidei commissum inducere ut tamen eum hodie cum post novam constitutionem seu post novam Sanc. Justiniani legem quodlibet verbum aptare potest fidei commisso. si ei non conveniat nec legato si forsitan probetur fidei committere eo verbo testatorem voluisse utile id verbum erit ut efficax inducat fidei commissum. ut ex Graeco interprete observat Cujacius in d. § fidei committere.

18 Quam inter constitutionem probabis ex alijs eiusdem l. 2 verbis ibi nemo moriens putet legitimam voluntatem reprobari de vero semper utitur ad suitoris quod deo Justinianus addicit quod Et duorum Principum constitutio in d. l. in legatis adiunxerit rescriptionem verba Legatis de directis fidei commissis illud tamen verbum gerat neutri dispositioni aliam legato aut fidei commisso non adiunxit ipse vero quod est legatis aut fidei commissis contrarium aggregat fidei commisso sive ab eo legatis accommodetur recte hoc suum adiutorium vocat, quo et respiciunt, quae sequuntur verba quemadmodum viventibus ita moriuntibus prospiciat. in quo quod de viventibus dicitur refertur ad literas eiusdem tamen per quam tres actiones concesse sunt legatarijs quo plenius legata et fidei commissa possint persequi, quod vero de morientibus profertur ad excluden. illum anxiam verborum observationem pertinent cui adstringit morientium judicia per quam durum erat, et iniquum non enim sunt necessaria momenta verborum quae forte semineceis id est semimortuas et vualbuciens lingua profundit ut alias modum positio dixerunt Constantinus tamen in l. quoniam indignum 15 C. de testamentis. 187

D. Ant. Pichardo

Ad tum in 1º § tt. de leg. 1.

Et quia talia eius dem constitutionis intelligenda sunt verba ibi, et omnia quae naturaliter insunt legatis referenda cum sint praecedentia ibi, sint verba legantis aut fidei committentis, et ibi si quid tale est subintelligendum dictum est verbum, et ibi si specialiter legatum tantum testator faciat mentio hoc et legatum et fidei commissum intelligatur id nempe quod sit verbis significatum quam leuet verborum communitas, et si ex praesentia legati mentio fecerit in forma verborum legatum et fidei commissum est ut sensus sit ut quamvis unum testator uni sit usus generali sermone et ad legatum et ad fidei commissum accommodatur verbi gratia ut si dixisset relinquo Titio 10. quod de legato et fidei commisso intelligi posse, sed specialiter legavit se aut per viam legati relinquere expressisset non habominium tamen hoc et legatum et fidei commissum intelligatur simul et coniunctim de se separatim habitu et potentia, si enim mens et verba testatoris concurrunt res expedita argumento l. ab omnibus 104 ibi cum et significatio verborum non repugnet iuri, simul et voluntas testatoris congruat, hoc et si vero de mente constet quamvis verba sint contraria mens amplectenda sit, cum enim semper in ultimis voluntatibus observanda l. in conditionibus 19 de cond. et dem. l. quidam 5 C. de necessariis seruis l. 3 C. de liberis praeteritis l. cum quaestio 23 C. de legatis l. cum virum 18 C. de fidei com. d. l. 1 C. com. de leg. et d. § fina. autem in ista hoc tt. ex Hornauimo in dict. par. tit. de mora n. 202, quod si quae mens fuerit non appareat proprietati verborum sit standum l. non aliter 69 de leg. 3. quae omnia sunt observantissima ex vera d. l. 2. de singulari eius verborum interpretatione

Cum Alc. Bart. et antiquiores interpretes si ipse percepissent quos et ex iunioribus sine scrupulis sequuti sunt multi non docerent noua ea Iustiniani constitutione in universum veteres omnes differentias legatorum et fidei commissorum fuisse sublatas quae posita omni difficultate nonnullas ostendunt interpretatiue satis et aequius eximi posse non tantum non minimum verum et necessarium. Huiusmodi est quam Bart. non a

Ricardo

314

tusi oppono adducit Sic inter libertatem directam et fidei commissariam inter quas et hodie multum interest illa enim alieno servo non datur haec ei dari potest l. si servus legatus 108 § si servus alienus ff de leg. 1 l. servo tuo 9 C. de test. manumiss. qua in dissolvenda quaestione communi admissa sententia laborandum non est fatemur enim et ex veteribus differentijs plures hodie mansisse quamvis in huius rei disputatione et eius differentiae ratio est non sine fructu nos hic eam examinavimus. scripsimus Sunc sic Alciat. glossa unica § ad finem removet eas differentias quo ad nomen tantum inter directam et fidei commissariam libertatem tantum mansisse quia dicitur fidei commissaria et non legataria libertas. Dominicus hanc sententiam et alias quae ab eodem traditur in l. Julianus 40 ff de verbo datis de manumissis test. ubi ipse plures inter eas admittit et probat quas Alex. n. 16 Alex. Jason n. 37 & seq. inter Tribaldus ubi ... c. quomodo ad equatio legatorum et fidei commissorum accipi debeat Everardus in centuria legalium c. 15 Unde soluta glossa nostra reprobant omnes communiter Ripa n. 24 Paulus n. 20 Alex. n. 16 Jason n. 55 Bolog. n. 155 qui et hodie etiam inter directas et fidei commissarias libertatis differentiam durare fatentur ex Justiniano in § penult. inst. de sing. rebus per fid. commiss. relictis etc.

21. Quae in re (animadvertimus id obiter) lapsi sunt Antonius hic n. 3 Crotus n. 22 ad finem ostendentes nihil interesse inter directam et fidei commissariam libertatem quo ad ius patronatus sive enim servus manumissus sit a defuncto sive ab herede ius patronatus quod ex manumissione adquiritur pariter ad heredem pertinet, aiunt ipsi (cui iam mortuo adquiri non potuerit) fallun- tur tamen magna enim inter utrumque casum est differentia, nam cum heres manumittit plenum ius Patronatus adquirit: cum vero servus directo a defuncto manumittitur etiam si fateamur aliquod ius patronatus heredi adquiri debile tamen est. Unde heres enim extraneus nec liberto succedit § multis inst. de success. libertorum l. liberti 10 C. de operis libertorum et tandem consequitur privilegium ne in ius sine venia vocetur l. 2 ibi heredes 23

etiam si extranei sint

sint C de iuris vocando l 4 C 5 tt I p 3 si autem heres sit ex liberis testatoris familia pleniq ius sequitur in orcinis libertis nam si succedit d § multis cum alijs ibi anobilibus ni l ogetis qq accedit l d tt 22 p 4 § cumq antea inst de Con. ite operas quasdam ab eo p... exigere specialiter C de opinis libertorum l... C de obsequiis. Unde intelligas libertos orcinos dicam familiae testatoris in l si socios 46 ibi familiae atq manumissor. ... numerus tt (cui adde Cuiacium lib 3 obs ... c 23) in l 3 ff de legitimis tutoribus in l unica § d si sub... in fine C de latina libertate. Quod tn iuspatronatus qd in orcinis libertis filij qui ex familia sunt testatoris habent non est adeo ... quale si ipse seruus ... manumissus ... in l si filius 33 iuncta interptatione gl... libertas ... hoc voluit ff de fidei com lib in l cum patronum iuncta gl ... libertum ... secus in ipso manumittente ff de iure patronatus in l d si hac io iuncta gl ... accusauerint ... in patrono de in ius vocando ex qq solutis A... vt magna etz ... ad hoc inter directam fidei omissariam libertatem sit differentia nec noua ... Instit sublata ...

Unde placuit frequentius in hac controuersia ... distinctio in d l 2 asserentis ... adequatam ... circuitus inutilis est heredi eo qd nihil ... interest an ab ... an a defuncto velitum capiatur ... cum magna sit ... iuspatronatus inter fidei omissariam libertatem ... directam differentia vt ex iam obseruatis constat ... latius diximus in § libertas ... in § quum tn inst de sing rebus manebant ... hodie ... differentiae ... quae ea in re heredi consultor tempore obseruabantur ... ad modum ... in fidei commissariis heredibus ... 4 ... sequuntur Bald ... Salicetus n 3 ... ab alijs ... testatoris ... Ariding ... columna 4 ... n 56 Ripa n 24: plane tn ... ea ... terminis ... ad equatis ... facta fuit ... heredum superstitum ...

d

Ab ipsius testatoris gratiam inducta fuit eo quod referunt nove ille institutiones d. l. 1 in legatis et d. l. 1 §. Cum quo etiam 215
utilitate heredis heres hic estimaverit semper fidei commissum differt a legato, quia semper est utilis res, sicut non adquiri ipso iure ut contingit in fidei commisso propter fructus qui in lucro heredis cedunt ante quam in mora constituatur hereditatem fidei commissam, et ipsi item de usuris Socinus Reg. 230 Robertus lib. 2 sentiarum c. 9 Donellus c. 38 de usuris. qui tamen censet restituendi si ipso iure legatum relictum transferret l. Severus 42 in principio l. quia 39 de usuris huius tibi 26 § cum servus ff. eodem, ubi interpretes et de usuris rei iudicatae.
23 Omissa quod Petri secularis. Sunt rei multis aliis modis occurrunt interpretes alias erit dissoluit Bart. n. 5 quem respondit Jas. n. 56 alter Alex. n. 56 considerabant aliter Casig n. 9 aliter Ferretus n. 24 aliter Tribaldus de quo modo adaequatio aliter Balduinus in § diximus instit.
24 Nos ut rem absoluamus respectivus Budgos n. 2 sub 22 differentia. obiter diximus: quod est inter directam et fidei commissariam libertatem ad legatorum et fidei commissorum differentias non pertinere. cum directa libertas legatum non sit, sic oportet autem aliquid in primis ei tale ut conveniat ei diffinitio. et differentias talis ut vulgo notatur ex l. 1 de donationibus et dictis in d. §. n. 11 instit. de vulg. cum quod directa libertas legatum non sit an et quatenus a fidei commissaria differat ad differentias legatorum et fidei commissorum non pertinent et autem nunc quoque libertatis directe datis quantum cum quod ille fiat legatum non ea ostendamus oportet ea communibus et verbis et rationibus adstruitur in vacuis tractatibus in eam probat hanc in l. A si additionis C. vult heredem instit. ibi a se met ipso libertatem accepit et ibi nam sicuti legari sibi non potest ita nec adimi vincula l. legatum 116 § 1 ff. hoc tit. sunt in hoc textu artis delitie et ingenio Iusit Ulpianus servus (ait ille) cum libertate a domino heres institutus a se met ipso libertatem accepit quod quo casu necessarius heres et codicillis ei libertas adimi non potuerit ne a semet 184

ipso

Richardus

Ad Rum in l. 1a de leg. 1.

ipso ei adimatur, illorum autem verborum nam sicuti legari sibi non potest ita nec a se adimi. Sic est sensus ut quemadmodum non posset si legatum esset a semet ipso id accipere d. § 1 itanec a se ipso adimi, alias enim si verbum legare referatur ad libertatem repugnantia erit in illo textu sensus enim esset legari id est libertatem relinqui a se nequit cuius contrarium Paulus supra proxime I.C. adscripserat ibi servus enim heres institutus a se met ipso libertatem accipit deducitur quoque ibi alegatis ad libertatem datis quia libertatis datio legatum non est sic enim concludit Ulp. ut quemadmodum adimi legatum a se ipso non potest quia legari sibi nequit natura legati repugnante quam in definit et Paulo ante ab eodem Iurisconsulto posita fuerat in d. l. 116 sic nec libertas adimi quamvis dissimilis ratio valet enim eius datio sicut a semet ipso accipi videatur quo casu servus necessarius est heres propter regulam quippe sine eo non constat testamentum tutela vincta & codicillis inde codicillis utique autem si liber non esset nec heres. Rursus si heres non esset nec libertas eo testamento data competeret hoc igitur in se quo casu necessarius est heres servus involuntarius. Sic est sensus illorum verborum ibi computat in eum casum quo necessarius fuerit adempto non valere regula enim iuris est hereditatis sic legit Aloander emendaverunt codices Ueputat l. si certarum 27 § si eodem testamento militares testamento libertatem legit Cuiacius probat d. l. 6 § fin. de hered. instituendis adimi non posse per regulam heres est servus quam dominus dederit eo testamento libertatem nisi dominus hereditatem habebit l. si ita scriptum 15 § regula de liberis et posthumis cui addelicia lib. 17 observatione c. 38 Boerius decis. 33 n. 4. itaque maneat c. X d. § fin. libertatis datis legatum non esse 2 in ducetur textus in l. in generali 80 ff. de verborum sig. ait enim in generali repetitione legatorum libertas data continetur ex mente l. 12 tabularum primo producto repetitione legatorum ibi nisi id ante esse quam eorum datis iteratio aut secundis tabulis aut codicillis aut a substitutis sive cohereditibus facta: quasi dixerit id semel legatum est relegari, cum multis Iurisconsultorum locis adductis ...

a Boni[illegible]

a Bursonio probat l. 6 § 6 de tribor. suo. filio § 67 nam si libertatis datio legatum non est merito de tribor. vi olim revertit. et eodem referenda sunt supra scripta et de adicionibus demonstrat ubi legitur 120 de tribor. tut. unque tamquam diversa ponuntur sic enim in consultis in d. l. quod traditum est in le gatis novissimam in libertatibus levissimam voluntatem expectandam esse Porpho nius in d. l. 120 sic latissimam potestas concessa videtur heredes instituendi legata et libertates dandi. 4 inducitur textus in l. 1 planè 94 § ult. de leg. 1 ubi quia tt manumittit nec legatum nec hereditatem capit fi dei commissum prestare cogendus non est liber quoque esse ius legatum non capit sic apparet fidei commisso posse onerari. 5 Vulgarius § textus in l. a sig nare 7 ibi quod assignatio liberti nec quasi legatum nec quasi fidei commissum percipitur ff de assignandis libertis l. 6. textus in l. scevola 39 versic. aut quod in legato eo modo dato diceremus: diversum enim nulla ratione diceretur nam inter libertatem et legatum quantum ad hanc causam nihil distat ff de manumissis tt et quo ad alias multum distat.

Rationibus etiam eadem sunt feliciter libertatis datio non dona tio, de manumissio est manumissionis 4 ff de ult. vel ius non legatum 2° et ex alio capite non ouenit ei definitio legati vlt ab he rede non prestari de ab ipsomet testatore unde non sine misterio eius tractatio a Justiniano in materia de tt de legatis omissa; cum tamen fidei commissarie meminerit in tt. inst. de singulis rebus legatum non est sic enim traditur non est tale cui non competit de ff talis l. 1 § dolum ff de dolo l. 1 ff de donat docet Bart in l. 1 ff de tt idque quod dicitur et de finitio et definitum converti debere. quod cum testatore mortuus servus liber esse ipso iure liber fiat sine facto heredis a quo nihil accipit, nec quid in ea re prestatur legatum non esse consequens est. 3° legatum vel est rei testatoris vel aliene libertasque servo da tur nec in bonis testatoris nec alterius. id duabus rei et liber tatis et servitutis definitionibus collatis probabis plenissime liber tas est naturalis facultas eius quod cuique facere libet l. libertasque ff de statu hom. § et libertas inst. de iure personarum unde Cicero lib. 1 offic. in topicis § 22 libertatis proprium est sic vivere ut velis servitus est constitutio iuris gentium quaquis domi alterius contra naturam subiicitur d. l. libertas § servitus et §

servitus

Dr Pichardus

Ad tex. in l. 1. de leg. 1.

Sextus instit. de iure personarum ex qua servitutis definitur illa, qua quis domino
superiori subiectus nasci per vim aut iure per liberum. libertatis enim, quamvis
proprium sit sic vivere ut velis, institutum iure naturali communi effectu, quamvis
propter bonum publicum ut non semper ea naturali facultate uti possit
ideo ut alterius dominio contra naturalem sancte libertatem ut subii-
ciatur e propterea multi ex ornavit inde et o libertas O inde servitus
efficies igitur ex his eum cui quis subiicitur dominium quidem servi con-
tra autem libertatis. ac eum manumittendo in transferre in eum liber-
tatem, et obicem servitutis removere. 4 Sine intelligere quare
de libertatibus datis nec in pandectis Codice aut institutionibus
inter ultimas voluntates tractetur nec scribitur titulus de libertatibus le-
gatis et de manumissis testamento quod distinctis valde materias legavit
quod si dixeris eodem loco a Triboniano et de fidei commissariis liber-
tatibus actum respondebit Donellus lib. 1 commentariorum c. capitis
et rei cognitionis collocatis instit. de singulis rebus, tum propterea quam
ea tota de libertatibus tractatio coniunctim melius percipitur quemad-
modum percepta ex tit. 1 lib. 7 C. de codicillis melius
huius in § 1 et alius ibi de tit. nomen inveniens remanebat
et ibi de propter nuptias vocentur instit. de donationibus libertas
fidei commissaria ubique opponitur et distinguitur a libertate directa
non alegataria nullo nomine usi sunt J C qui mirum in modum
latinae linguae elegantia floruerunt

317

Jommus hualurg me operare e operacionare anno domini 1699 ang. dada
ons alamanca ubi

Pacheco 88

318

Ad titulum insignem De pvenvis et digni tatibus a doctore Pacheco Hoc anno domini 1610 que

ex Phico ...

De Zamano

De Zamano ... mio de carrion

Antonio de carrion

Antonio de carrion

Juan de rroxas

Juan de roxas moco vecino de Cerbatos de la cueca

Pedro ...

Pedro de ybarlucea moco vecino de marquina

Andres de carrion moco vecino de pina

De Reynosa ... ama de ... Juan de carrion

De ... nueve villas ... a dos ...

Titulum insignem de prebendis & dignitatibus & ad c i a Doctore pacheco hoc et Alicantes anno domini 1610

Lo

anbonis ecclesie neque iu hereditario
neque sanguinis succedit · idem probant
tx in c episcopo et primero in hor dine 3 & in c episcopo
el 2º in hor dine 4 & in c apostolica 7 · de q̃ t et
in c exclusit 19 de iu patronatus & in c ex transmissa
7 in fine ubi successiones hereditarias & in c ad sti
pandas 11 de filis presbitero et & alia iu plura similia
congesta a glosa nra fin h & decretus tridentinus de re
formatione session 24 c 19 melius in ss 29 de reformat
c 7 illustrat de hanc de ultra abbates & reliquos ordina
rios h c bb & communiter ex ercibentes in c i de testamentis
Espino Duarenus Corasius & plures alios referens in spe

De beneficiis et dignitatibus

[illegible] Antonius de Rion

speculi titulo glossa principali numero 18 et 19 et aliis plurimis in gestis relatis et in consciantia [illegible] ad decretales ad numerum [illegible] et ultra ab eis adductos Quintana dueñas libro 2 ecclesiasticorum [illegible] Petrus gregorius libro 17 [illegible] numero 17 et vide eum [illegible] numero 12 Buzacius in operibus posthumis ad librum 3 decretalium ad numerum [illegible] et nobilissimus Hieronimus gonçalez alios referens ad regulas [illegible] cancellariae glossa [illegible] in principio numero 32.

2 Nec adversus nostram [illegible] eum communi iloco illud obstat in bonis clericorum data successio [illegible] hereditario [illegible] relatus [illegible] in ordine 12 cum pluribus similibus [illegible] quas ab intestato iure sanguinitatis [illegible] 12 [illegible] glossa [illegible] ibidem plures similes alleganti de successionibus ab intestato [illegible] bona clericorum reputantur et habent bona ecclesiae [illegible] quasquas [illegible] in illis [illegible] eum [illegible] ecclesiae ecclesiastici

hac quaest. [illegible] personae [illegible] res ipsarum [illegible] glossa ibidem [illegible] plures similes adducenti de censibus lib. 6 et ultra ab eo adductos [illegible] in ecclesias [illegible] 12 [illegible] eos [illegible] in bonis ecclesiae vel ecclesiasticis [illegible] hereditario [illegible] quas [illegible] sanguinis ab intestato [illegible] successio [illegible] nostrum [illegible] et similes

3 [illegible] sic beneficii resignatio a patruo in nepotem [illegible] permittitur et valet [illegible] el primero in ordene 12 de officio delegati solum [illegible] generali regula in [illegible] firmatur [illegible] et ratione speciali prohibetur [illegible] ne in parentum beneficiis possint succedere ut paterno in [illegible] memoria [illegible]

atri

8

xlcatr cprentuus 3 c ex transmissa 7 e ad extirpas das 120
11 de fi lijs pbrorum cum uno quotidie videmus et ut
pbatr in bene ficijs ecclesiasticis dari succesores vel quo
adiutores tam ad tempus ut in c de rectoribus 3 e inc tua
anos quod veram eorum iurium in temptationes de clerico egro
tans te quasi in perpetuum et cum iure succesori ut in c pcipisti
177 q 1 et in c i et 2 8 q 1 quod in ecclesiasticis bonis et be
ne ficijs datr successio ~ 4

3 Sic in surgo in anexis spi
spiritualibus idest ius custoditr. quod et in ipsis spiritualibus e de
cernimus 2 iusto e quasto 3 de iudicijs. Et in iure patrona
tus quod spiritualibus anexus est et quasto succeditr vel heredita
rio vel sanguinis alijs que modis c i equonias 3 de iure patro
natus notatur et omnes per textum ibi in c quia clerici 6 et in
c ex literis 7 eodem tit et pbatr textus in c filijs 1 nepotibus
3i cum pluribus seqq 16 q 7 celebris textus in Clem pluris eo
dem tit cum uno et in bonis ipsius ecclesie in feudum
datis succedunt filij vel extranei heredes feudatarij e adau
res ibi hereditario iure de rebus ecclesie e 2 in feudis vero
ad hec quod in bonis spiritualibus vel ecclesie tam iure sanguinis 9
quam hereditario succedi potest ~

4 Et ultimo ad dictum illa 1 barum
et ut nullus de clero sive de populo in qq pbari videtr
populus idest aliquis laicus de populo ad ecclesiastica
beneficia pore ius habere obstat quod frequenter doceri solet
quod cum iura vulgaria cum in c frequentibus 3 de institu
tionibus et in c i de regulis iuris lib 6. Beneficium ec
clesiasticum non potest optineri sine institutione canonica in

clericus facienda laici beneficio et incapaces sanct ut
explicabant et in eius adeo et in illis verbis nec cleri
cus diceretur de rescriptis et in c. 2° de constitutionibus
et in c. ex literis 7 in fine ibi et viduas fuisse conio
ratas de transactionibus diximus late in rubrica n° 6
et 7 quod frustra in nostro textu populi idest laicorum ad bene
ficia obtinenda mentio fuit facta.

6. De his et aliis ex animo complexis non obstan
tibus tibi vera et defendenda est relata et deducta ex
nostro textu cuius literas depravatas fuisse ex decretis pic
taviensis in nostro textu epigraphe vel inscriptio declarat
quod concilium et inter cetera non inveniatur ut tradidit Anto
Augustinus in notis ad i.as collectiones decretalium circa
lineas textus ea occasione de hoc dicti concilii dubitans nihil
omnimus probatissime autoritatis et fidei habendus est cum
plura eius concilii fragmenta a gregorio 9. tam in
suis impressis quas novissime in impressis gregorii 13 in hoc cor
pore decretalium fuerint compilata ut tam in nostro textu aliis,
in c. 2° de vita et honestate clericorum et in c. i. de filiis presbi
terorum ut bene probat et declarat Quintana dueñas
d. lib. 2° ecclesiastico in penultimo infi. cum ir
quesiti minus vere idem probans ex c. i. de aequalitate
clericorum et mulierum cum illi et non sit desumptus ex
concilio nostro Pictaviensi sed ex maguntinensi ut constat ex
ex pluribus impressionibus decretalium et praecipue ex impressis
Gregorii 13 qq de causis extra Antonius Augustinus
sed ubi sic convincitur repulsus nullus intercepit quaestionem pote
rit de fide aut veritate concilii nostri pictaviensis tenuis

ex dubitare tentabit neque nos dubitare possumus le
gem defectus integre et originalis illa nri ex ambiguis
vbo ecclesiastica bona varias interpretationes recipiente
disputatis interpretibus ut de eccl. ecclesiasticis bonis dicta
vba sint intelligenda quippe cum plures extent quae
eorum bonorum species in eo vivo viderentur ut indicabit
ex proxime dicendis

7

Ad cuius questionis et exacta materie
cognitionem cum glossa nra et omnibus interpretibus animadvertens circa hunc articulum agitatum de bonis
clericorum que in eorum dominio sunt de eccl. cum omni
bus et cum Navarro de redditibus q. 1 mo. 19 et plures
plures referenti de curte et tit. lib. 2 c. 4 dubitat
suo loco ad solutiones primi argumenti specialiter agemus
et dicimus quod de bonis ecclesiasticis in genere quorum
bonorum cum glossa nra ita declarabo quatuor spe
cies leges illas tantum videatur explicite debemus
viderari. 1 species est bonorum beneficialium id est ipso
rum beneficiorum prebendarum vel dignitatum quatenus ea om
nia sunt iura spiritualibus annexa ad beneficiarios
vel prebendatos et beneficiali id est canonica insti
tutione pertinentia iuxta predicta in Rubrica an
3 ad explicationem definitionis beneficii cum plu
ribus sequentibus dixi enim et nobe declaratis ambobus
adverteas et declares quo in sensu accipi dici que debeat
beneficium ius spiritualibus annexas quas et spirituale
de qua genere bonorum loquitur noster titulus de titulus

Pacheco

de electione, bene in decretalib. & in 6. & titulis de ecclesiastica beneficia in decretalis. 2a species e bonorum temporalium, sive immobilium sive mobilium aut vero silium ecclesiae quae possidet ipsa ecclesia sibi suisque juribus, de quibus accipi debet titulus de rebus ecclesiae in hoc lib. & in sexto & capitulum ... Papae 2o cum pluribus similibus, 12 q. 2a per totam & tridentinum ss 22 de reformat. c. 11

2°. 3a species e fructuum vel proventuum qui percipiuntur ex bonis ecclesiae aut beneficiorum aliarumque rerum quae in ... respectuque ecclesiae vel beneficiorum adquiruntur. de qua specie bonorum loquitur ... in c. ... de peculio clericorum & in c. 1 ubi quidquid circa ... & in c. ... non ... in relatum el. ... in ordine 12 de ... cum pluribus similibus ... & gl. fin. ... bona istarum trium specierum proprie & vere dicuntur ecclesiastica ut satis ... demonstrasse ... ubi s. n. 3 ... in f.

4 & ultima species e bonorum quae clerici ex sua industria donat. aut successione adquirunt vel quolibet alio titulo temporali quae ... Nabtro et ... ubi ... dicuntur patrimonialia de quibus loquitur ... & in c. 1 de successionibus ab intestato ... ibidem ... similes alegantur. sunt quae alia ... bona iuris ... dicta quasi patrimonialia quae sunt illa quae clerici comparant & adquirunt ... in diversis ministeriis absque beneficio ... celebrando & ... ob aliaque similia clericalia officia exercendo hec ultima

bona patrimonialia vel quasi largè et impropriè ex eo tantum quia a personis ecclesiasticis clericis vel prodeunt ecclesiastica dicuntur ut constat ex supra aliquis Anabaro et Desio ubi supra proprie et districte tantum dicuntur ecclesiastica bona quae in tribus primis speciebus enumeravimus etc.

His ita praemissis quaestio est de quibus bonis de qua nunc et loquimur ecclesiastica bona sunt accipienda quod finalis est Hostiensis quem refert et sequitur Quintana dueñas de lib. 2 ecclesiast. decon. n. scholastico existimamus nostras et agere et intelligi debere de 2a et 3a ecclesiasticorum bonorum specie de bonis vel temporalibus ecclesiae et de adquisitis in iusta et respectu ecclesiae rat. beneficii custas dicta quae nunc declarat merito eficaciorque ex pendi solent illa nunc et loquitur ut nullus ecclesiae sibe de populo et quibus manifeste depenidetur prohibitiones successionis de qua in nostro verba debere referri ad illa bona temporalia vel in quibus laici aliquo iure vel colore possent succedere non vero ad beneficia quorum et institutionis canonicae ad eorum tines omni requisitae laici incapaces sunt ex decius ad eo 17 ibi neque clericus diceretur de rescriptis cum alijs similibus adductis supra n. 9 cum his quae tradidimus in Rubrica n. 6 et 7 solet que vulgariter trinita

connubio tradit ex c. cum terra 14 de clerico et c. massana 45 de elect. 2° pr. eadem applicat. videramus rem tati interpretes illa nostri textus verba eius sanguinitatis eodem sensu in quo praecedentia illa ut nullus de clero sive de populo acceperant. Ita declarantes ut dicta verba eius sanguinitatis sonat aut praecedentibus et significent prohibitionem de qua in nostro textu pertinere ad bona temporalia in quibus laici aliquo titulo ut colorata causa ex consanguinitate vel. affectarent intenderent quod ab intestato succedere ad beneficia autem dictas prohibitiones referre ex proxime dictis absurdum est quod autem dicta temporalia bona in littera nostri textus comprehendatur satis suadet illud dictum verbum bona cuius latissima significatio comprehendit omnia bona tam mobilia quam immobilia etiam et actiones nomina quod debitorum l. princeps 21 melius in l. bonorum appellatio 49 l. a. Xll° in bonis versus in fine ff de verborum significatione ubi tradunt glosa Alciatus fornerius et cornerius et late plures referens Duarenus in Rubrica C de bonis maternis in principio et ultra auctores ab eo declarantes bona intelligi debere que supersunt vel remanent deducto aere alieno ut in l. subsignatum 39 § bona ff de verborum significatione ubi omnes docte prosequuntur Conanus in commentariorum c. 2 n° 8 et 10 et alii relatis Andreas Gail lib 2° observationum practicarum observat. 141 n° 13 Oysinius et Schardius utrique de verbis iuris verbo bona dictis nostri textus

bitatio, et tot rationib᷒ p̃bari defendique videatur nihilominus q̃ pluribus in scolis nr̃is ve ricetur ex eo q͞m illas non bene adaptaret ad nostrã Rubricã vl. tt. nr̃o de p̃bendis sub quo iacet et collocatus est ad vulgarem regulam legis in Derator ff de iudic. addit. Clarius p̃bat ẽ in plurimis clementin. annexis 11 et 12. Siquidem in nr̃o tt. n. de bonis ecclesie neque eorum successione agimus. Tantum vt eadem Rubrica ipse fert de p̃bendis vl. beneficiis ecclesiasticis vt constat ex omnib᷒ verbis nr̃i tti.

Vnde Joanes Andreas et plures stati... ... Secretarius [illegible] nr̃i q̃ ... literas ex ... ad ecclesiastica beneficia deq. ẽ nr̃i ttli argumento referendas esse affirmarunt decentes verbum omnes ... vt tto sub quo positus e. adaptari in beneficiis ecclesiasticis sanguinis et hereditarias successiones p̃hibere ita Joanes Andreas Panor. dicens communiter ... Cardinalis et decius n. 29 Anania sibi ... n. 2 et alii h. Rebuffus Manderius et plures alii ... ... et ... vbi ... n. ... et scolas omnes Magistri ... in manuscriptis ad nr̃um ... cum relatis autoribus communiter et frequentissime vidimus ad p̃hibendas successiones in beneficiorum ... vt ... celebre ... alegari que interpretatio ... argumentis p̃cedenti ... opinione adductis si ... retorqueas facile ... q. ... cum generalibus ... appellatione omnia ... et cuiuscumque generis bona ... comprehendantur ... exprime traditis n. ... consequens est beneficia que ... spiritualia sunt ... dictis in sua ... in ... an. ... sub dictis nr̃i ... ecclesiasticabona

na

bona cophendit accedit qz p eadem interptat^e antiquorz patrum
decreta dictas successiones in benefficijs fuisse expresse
habitas ut constat ex c. apostolica § q. 1^a &c. expresse

Idem quidquid prime et 2^e
relati autores ostendant existimo nri textus literam in tantum
de bonis 2^e et 3^e specie scilicet de bonis temporalibus ecclesie ad-
quisitis intuitu ecclesie id est beneficij intelligi debere
Ideo etiam de bonis prime specie idest beneficialibus ecclesie acci-
piendas ee que interptatio efficacitur confirmatur ex eo quia cum
in nri textus relata verba ecclesiastica bona generalia sint et non
distringant generaliter accipi debent de omnibus bonis eccle-
siasticis nulla distinctione vel limitatione adhibita iuxta bulgares regu-
las qua docemur quod ubi lex non distinguit nec nos distinguere de-
bemus l. non distinguemus ff. in prio ff. de receptis arbitris
l. de pretio obtabat ubi Bartolus et omnes et gloss. ibidem
plura in similia adducens ff. de publiciana in rem
act^e explicant in diversis materijs aliud asserentes plu-
res adductis Geronimo goncalez ad regulas octavas can-
cellerie glossa 9 § 1 n. 3 &c.

Ubi lex non distinguit nec nos distinguere debe-
mus &c.

quare retenta sententia non obstat dice-
re quod si iuxta nram declarationes proxime precedentes nri
textus verba accipiuntur de bonis ecclesiasticis 2^e et 3^e specie bi-
olare distribuitur allegata regula que docet unumquemque
textus debere congrue declarare iuxta argumentum rubrice sub qua
colocatus et ut ex pluribus iuribus probabimus in non...
et ex alijs docte tradit michi lo vranperio ad 1^m titulo
legibus q 11 n° 29 et sequentes nobis cum argumentum nri rubrice
tantum sit de bonis prime specie de beneficijs
videlicet vel prebendis quare respondemus largiter
quod dicta nri textus verba ecclesiastica bona convenientius
in ea parte que tractant de beneficijs etc. et nec textus recte
colocatus sit sub nostra rubrica respondeas vel beneficijs et nec

vel ivenerunt qd dicta generalia vba nri et alia bona ecclesiastica quas ea deqq principaliter agitur in Rr simul comprehendant eius adjungendas successiones in omnibus bonis ecclesiasticis huius speciem sint una et eadem in omnibus et omnia saltem similia generalis qd et in pluribus una et eadem ratio vbertas qd sit omnium bonorum ecclesiasticorum dominium plenum et verus clerici n habent eius ea omnia bona et singula dicantur ee de christi patrimonio iuxta [illegible] in c cum ex co 34 post medium in vbi ne sicut cunta gl arbitrio bo christi de elect lib 6 cum pluribus similibus infra referendis et explicandis et inde qq talia bona ut pote aliena ad heredes sive sanguinis sive extraneos transire n possunt ut constabit clarissime ex proxime dicendis et minus obstabit si dicendum inter ... tationes obiicias illa nri et vba ut nullus de clero sive de populo et illa iure sanguinitatis quae ... n° 8 laicus consideravimus innuunt et significant laicos in bonis ecclesiasticis deqq in nro [illegible] ius vel successiones ptendere potuisse propterea quae nrum [illegible] et dicta eius vba ecclesiastica bona debere intelligi de temporalibus bonis ecclesiae vel eius intuitu vel beneficij adquisitis ut ita laici talium bonorum temporalium successiones ptenderent sive de bonis spiritualibus et beneficijs ad quae obtinenda laici incapaces sunt ut laicus animadvertimus eodem n° 8 quoniam respondebis n fuisse nobis in illo nro canonico laicos rex its spiritualibus quia ... sunt incapaces successiones procurari et ptendere ut ...

324

est c adhec iq de decimis et ex c ad valut de iure patro
natus iq cum pluribus similibus pro inde q merito tales ab
spiritualia vel beneficialia sui successione in nro statuto et
similibus prohiberi &c.

12 Ut igitur ratio accedendi ad nostrum statutum cla
re omninoque appareat reliquum est ultra generales
rationes supra assignatas nos procedere videre singulas
speciales que rationes et causas propter quas singu
lis dictis ecclesiasticorum bonorum speciebus successio vel
transmissio ad heredes in nro statuto et similibus prohibeatur.
Et imprimis ut iusta premissum ordinem procedamus videndum
est quam de causis successio in beneficijs vel in bonis
beneficialibus prime speciei in qua dixerunt beneficia fu
erit vetita et interdicta et imprimis dicendum est
dictas prohibitiones fuisse statutas ex rationibus quas subii
cit [illegible] in c pleriquo q infinitibus diebus ibi que dei sunt
ab homine dari non possunt sed qui que deo ex se plant
in hominis sunt dei et beneficia ecclesiastica que ideo
dei est dicuntur quia dantur propter debitum officium et cum sunt
apostolus infra [illegible] c finali eodem [illegible] in [illegible]
que late docuimus in [illegible] n 6 cum sequentibus et q officium
conmunitur traditur divina peragere et sacra ministeria
exercere c 1 vigesima q [illegible] parva q [illegible]
in d c pleriq demonstrat in hominis lege vel dispositione
iure aut [illegible] aut humana dispositione sed dei vel eccle
sie eius vices gerentis autoritate et lege dedi vel conferri
debent ut satis est videntur dixisse [illegible] in c ad [illegible]
q ce institutionibus et in d c ad decimas de decimis

de decimis et ind. c. volunt de iure patronatus 325
ubiq. in illis libris cum santuarius dei Sto 2o aut.
legendi ut ecclesiasticas aut canonicas scripturas
in beneficiis nullas personas acceptiones habendas
d. c. ad decores cum similibus et alio et quas ex cano
nica inst. possunt obtineri beneficia c. ex frequentibus
Dominis authoribus ci de regulis iuris in 6o que canonica
institutio non potest de fieri nisi in personas ecclesiasticas cle
ricus sit c. cum adeo 17 ubi neque clericus adiceret.
De rescriptis c. 2o de institutionibus cum similibus adveras
s. ng et non ab alio quas a persona ecclesiastica habenti
vices et authoritates ecclesie, et dei fieri potest c. qui de
incens c. sigs eps c. sigs clericus 16 q. 7 utrego omni
no videndus unus et alterius late et copiose ex pluribus
autoribus auctoribus disputabi et non vulgariter tradidi in hac
Ra no 6o c. 7 et 17 et 18 Dei etenim principatus ut
patrimonius ut dignioribus conferatur, nam sanguini et dig
na vite bonis q. moribus et literis ergo in c. cum in cunctis
de elect. de fere debet c. moises vii ut scirennus cum spe
cialibus similibus 1 totas decimas sextas quaestiones septimas
negrimus qd eta ~~plurib. similib.~~ in spiritualibus
vel beneficialibus observet. cum ex f. xima tradita
rat. per capite moises vii ut scirennus idem simili
ter custodiat. in universo temporali qd in sanguine et elect.
de fert. c. venerabilis 34 circa fines ubi Iulius de elect.
ubi omnes qd eteris regni succes. observabat anti
quitus ug dus consuetudine introductus e ut i genitu
succedat. iuxta ea que notarunt omnes ybi in
c. si universis de ~~[illegible]~~ voto et notabit gregorius
lopez in l. ubo de linage tt 6 p. 2a l. et tircarrus

Hispanie regni successiones ante Celasium ita obtenta fuisse. tra dedit docte et erudite Molina de hispanorum primogeniis lib. 2 n° 11 et 12 et in regno aragonie iustitiis qd ab e... incipere nos ... ... et in ... ad ... in equanto 18 et ... Durando ...

N° 13. Praeterea qd in beneficiis ... successio denegat. qd sive clericis ad beneficia ... ius usuarij ut qui ... voluerunt sive ... ... ut maluerunt alteri referendi et ... minande omes latissime in solut ... ... le illud ius fuit ex iuris regulis circa usuarios et usufructuarios loquentes morte finiendum finit. usus fructus ... finit. inst. de usufructu Corruptiones Cocces lib. 24 tit. 31 p. 3 verum nulli habent ius qd ad heredes possint transfere post mortem suam ut p bant. plures ... alegati ... inde ... rem ... ind ... ... cedenti ...

N° 17 Ex qua resolut. ... ... solet ad duci qd ... quis regulare. cogi n. posit ostendere neq pbare tit. vel causas sue possessionis possidentis o... ... pbandi transit ad adversarius l. cogi 12 C. de peti. heredetatis l. tamen ... rei vendi... ... ... sione de Calpbationib. et ... peculatore Valle et alijs pluribs p sequit ... Mascardus ... de pbationibus i° tomo de clusione 37 n° 3 ... Cominus tamen hec regula in beneficialibus ad que ita qui possidet beneficium iuste ... posit ab hordinario tit. vel canica... ... pbari ... ex qua possidet vel possidere potuerit pbari ... lato suo vel ordinario ostendere ...

insinuat

c. et insinuat. tibi tuas canonicas institutiones per procuratores ... ubique ibidem ubi plane poterit e ordinarij 3 ubi glo. ubi locorum et ubi ordinariorum ut off. ordinarij lib. 6. cui consonat fere in omnibus trident. sess. 24 c. 9 de reformat. qq. pet. teneri possidentes plura benef. ostendere dispensationes sive tts. dispensationis pluralitatis beneficiorum ita resolvunt Cob. in regula possessor 2a p. q. 10 n. 9 v. 8 hinc et illa Sel. ba de beneficijs 3 p. q. 29 Mascardus Menoq. sel. cedo et alij a gesti decreto in colectanea 16 a sextus n. 2 qd usq. adeo verus e ut licet ex regula 9 cancellarie de triennali possessore possessor ob ius benef. p. triennius molestari n. possit molestans q. ul inquietans debeat repelli nihilominus ea regula declarari debeat ut tantus procedat respectu tertij cuius libet inquietare volentis possessores cui ex tali possess. habeat adquisitas exceptiones tas ad possessiones quas ad proprietates ut ita littes obiect. n. v. procedat respectu ordinarij ul necessarij quoniam n. obstante tali possess. cum immo neq. alia quantasvis longiori poterit tit. ul canonica instit. inquirere illius que ut eas ostendat compellere ex rat. da n. 12 qa. sl. nullus alius titulus tit. ei poterit adobtinenda beneficia nisi canonica institutio Ecclesie a utoritas felino rebuffo et alijs resol. ait Cobb. ubi p. ximo n. 9 v. 4a 2 et refert ad eadem alios plures Come do da colectanea 18 n. 3 ... 19

2° ex eadem resolut. deprehend. in fert. successores in benef. n. haberet ts. ul eas ap. successor neq. illius ut eos declaro representare cum in beneficia ... nullus alius tt. sit neq. ei potest quas canonica institutio

Ratio

institutio facta nomine ecclesie quas tantus dicas representare Benefi
vero autem predecessores. qui articulus alias latissimus ad tres
regulas vel resolutiones in scholis [illegible] reduci
debet. 1° est successorem in beneff non teneri solvere
debita sui predecessoris nisi fuisent in utilitatem eccle
siæ contracta cum consolationibus [illegible] gl. fi. ibidem
et omnibus scribentibus ultra quos etiam dicis putant Pe
ruzzi guttierez et alii plures relati [illegible] in colec
tan 86 ad decretales n. 1 et 2 et ratio est quatenus
in re vel per melius dicas in off. vel munere pastorali aut
beneficiario quemadmodum magistratus alteri magistra
tui succedit beneficiarius beneficiario non autem personae neque
etenim predecessoris personam representat ut Heres representat
presentat quod personam testatoris in omni illius iure succedit
l. hereditas 63 ff. de regulis iuris ubi optime [illegible]
ber l. nihil aliud 24 ff. de verbor. sig. ubi Alciatus
et Fornerius et tradunt cum dicis et plures alii in l. heredes
11 ff. de test. Hic cum quando non habeat a predecessore sed ab ecclesia cui
que canonica institutione tantum ad ecclesie debita vel obligatio
nes per eam contractas tenetur ut latius tradunt plurimi a
legati et plures adducti a Cenedo d. coletanea 86 n. 1
quemadmodum et maioratus successor non tenetur solvere debita
ab antecessore contracta nisi fuissent in necessarias impensas
res maioratus ut in praxi servatur cum facultate Regia
concessa ab auditoribus camere, quia non succedit predecessori
nec etenim illius representat sed tantum representat
quilibet ex successoribus primum fundatorem vel institutorem
res maioratus adque ita solus ad debita primi institu
ris quem representat successores omnes tenent. Ex
tribus bonis liberis ut ex pluribus iuribus et autoribus De[illegible]

Succedens in beneff. non tenetur restituere debita predecessoris extra [illegible] de quo Sic. ll.

gradus et Antonij gomez in l. 40 tauri et molina lib. i de hispanorum primogenijs ibi c. 10 an. i cum sequentibus et post eos matienço in l. 6. tit. 7 lib. 9 recopilationis gl. 3 n. 21 ...

2. resolutio successores in beneficio non te- | successor in benef. non tenetur stare locatio non suis p...
neri stare locationi factæ a predecessore qui cum rest...
fuerit ius ad vitam eius restrictum ut constat ex defini-
tionibus [circled: et 3 no] definitionis beneficij et explicati-
one in [?] n. 17 sequens est quod predecessoris locantis iure
resoluto per mortem suam similiter resolvit ul finire | nota quod resoluto
ius recipientis et id est dicentis ex regula ... lex | da... resolutur
vectigalis 31 in tit. ff. de pignoribus quam late exornat | accipientis
Pinellus in l. 1 3 p. n. 12 C. de bonis maternis cum se-
quentibus ut constat ex ... beneficiarius non succedat
predecessori universaliter quæ eum representando non potest ve-
nire ex particulari heredit... singulari locat. aut dicte
facta particulariter cum suo p. decessore ut probant et sunt
semtores , C. locati et in l. qui fundus et 39 alias 32
ff. eodem et in l. 9 tit. 17 p. 5 docent gl. ubi terminus
sine si ... vices suas quas probant communiter interp-
retes C. b. lib. 2 variarum c. 19 n. 6 Molina de lib.
i c. final. n. 2 et plurib. relatis Juanes gutierez lib. i
canonicarum c. 36 n. 4 et post eos Barbosa in l. si a filio fa-
milias 26 § si ff. soluto matrimonio n. 17 et 18 ... opti-
me angelo socino Cardinali et alijs variarum similes
quæ rationes satisfaciant recte quod videremus successore in
beneficio non tantum esse successores predecessores ... | verius
neque simpliciter neque quibus alio modo de successore
cum nobis ... distinctus ... ius nobis ... colat. vel ca-
nonica ... sequat. nihil quod habeat a predecessore de

Rectoris ad ecclesia vel habeat a predecessore dicto
vis ab ecclesia vel a prelato cuius vices gerenti ut
ex Abbate Baldo Juane Coto et philosopho pro
ad monatus latius tradit Barbosa ibi n° 17
et 18 adquorum omnium maiores declarationem
ad vertens ex identitate rationis predictas re
solutiones pariter obtinere sibi succedat quis in be
neficio per mortem predecessoris vel per renunciationes
vel etiam ut ego considero vel privationes per decessoris quo
modocumque etenim vacet beneficio omnia vero adhuc
resoluta indistincte servanda sunt ut colligens ex
Paulo de castro lib. i consil. 4 n° 4 et ex Reduano
de rebus ecclesie n° alienandis q. 9 § i° n° 6 ex quo om
nibus istorum alegatis notabiles habere resolutiones similiter
procedere serbarique respectu consultoris quo indistincta
sebus poterit similiter liberi alocati recedere ut co
ligitur ex doctrina neque etenim debet claudicare pparte quo
valere pparte non valere contractus cum sit ultro citroque
obligatorius contra reoluta quas ab speciali notantes
per dictos in l. Julianus 14 § si quis a pupillo ff. de actio
nibus empti faciunt quo vulgarit notanter ab consoni
bus in l. Stabio ff. de dolo et infra si quis latius quo in terminis
animadvertunt et resolbunt cuncte plura re
ferens de c. 36 n° 12 Doteque Barbosa ubi
supra n° 19 et 20 cum quo ibidem numero 23 ...
res a Levanti advertes has resolutiones cessare cum locatio
nis nomine ecclesie ad eius quo utilitates similiter fa
ciet contracta quoniam tunc ut constat ex tradi
tis non precedenti transibit obligatio standi locatio
cationi in successorem quem libet ut latius prequunt Barbosa ubi supra ...

ff locati

in 6. ...

3.a Ultima resolutio sit quod cum in beneficijs non detur successio hereditaria vel repraesentatiua praedecessoris ut constat ex supradictis consequens est non posse conveniri successores in beneficio ex rescripto impetrato contra suos praedecessores ut notarunt omnes ibi et hoc tunc significabit 36. cum ita quoque videlicet ubi viveret conuentus recepta de rescriptis in quo textus satis probat. tunc posse conveniri successores cum heres est praedecessoris quam in beneficio successor cum non succedat. tamquam heres non poterit conveniri indeque fit quod licet alias procurator moriente domino potest lites contestatas efficiat remaneat quod dominus litis vel instantiae Taliter quod cum procuratore causa litigari et determinari instantia posit ut constat ex l nulla 22 C de procuratoribus quam laudat Cuiacius libro 2.o observationum c 31 et probant quod notant scribentes per textum ibi in l. 1.o § licet autem cum ita glosa ibidem

Huic observationi grauiter obstat textus in c quod v de iudiciis

ibidem Ubo procurator de procura torib. in 6° id tn. n. procedatur beneficijs qa morente possessore quan tus vis lis fuisset contestata mandatum procu ratoris omnino extingit. instantia q eius eo post mortem beneficiarij aquo man datus accepit finiri n. potest ut pbat sin gularis et notandus tx in clem. finali de procuratorib. ubi omnes scribentes et Ouido Pape decis. 947 quorum omnium ea ratio e quia ius beneficiarij ad eius vi tas tantus restrictus e inaliis q post mor tes suas transferri n. potest et qq et alijs rationib. instructa unius disputatione verius ee snias latas tantum dirigere q. contra posse ssores beneficij n. nocere successori pbabit. et tenuit dicensita fuisse iudicatus ob fabia nus decis. pedemontana 169 atamen in successore maiori ratus n. ita debere servari ob potius contra pdecessorem colludentes. et absque dolo et fraude litem de ligent. p sequent. latam successori obesse

ne alias tales lites essent immortales ut ex ant. gomez Pacheco
c. 66 et aliis pluribus late dispectat et resolvit Molinalib.
1. de hispanorum i genys c. 8 per totum neq etenim sene de 329
successore in benefic. ad successorem in maioratu vel e verso
se arguere de tantum cum eadem ratio militat ut credit
des Molina de primo genys lib. i° c. 7 n° s. dissimi
litudinis autem ratio satis clara e cum in beneficiis he
reditariae successionis imago ex sup. late dictis sphi
beat. n. ita in maioratibus ut ex se patet et ex mo
lina ubi s.

De s° dicte resolutioni qua constat succe 10
sores in benefic. n. posse iuvenire ex rescripto impet.
decessores in petrato grabit. obstat tex. in c. q. v. 11
de iudiciis ubi successor in benefic. illius per decessoris qui
beneficii violentus spoliaberat virtute rescripti contra tales
praedecessores impetrati similiter iuvenit. cui difficultati
hic satisfaciant gl. in bo sicut interaus ecc. et Abb.
Barbatia et omnes in d. c. q. v. gl. et omnis utriusque
dd. in verb. spo. ex stephanus aufferius ad capellas tolosanas
decis. 266 et alij plures relati a meno. de recupe
dcess. 266 per totus maxime arg. 6. plures
rasda remedio 16. per totus maxime arg. 6. plures
variasq. solutiones assignant expendiq. ego singulatim
cas omnes et diversas quas dixi magistri in scho
lis sp. bant tandem q. placuit solutio quas reprobabit gl. s.
talis in fine in d. c. q. v. adverto ergo contra succes
res in benefic. n. procedit in d. c. q. v. virtute primi res
cripti contra praedecessores impetrati repugnabat etenim
xime d. ulis regula de significabit 36 de rescriptis
in sexto q. obstabat rescriptum personale fuisse tantumq
ad personas praedecessoris restrictum et indeq ad alias personas
successores vel n. potuisse extendi arg. toto legis n. istum

Pacheco

p beneficijs & dignitatib;

q tale delebirat legata & pcedet. virtute secundi resp

cripti sera succesores in bestrati ingeio p'criebat ut simi

lit. sm formas prio x literarx ut primi rescripti

eius ets pcederet. dico etenis fuerunt rescripta inde q'o

Sec c verain terpta / to ad t'mine q' v. / et de judicijs

vt instat ex eius ubis ibi percipimus ut sm formas pri

orx literarx etc., qq clare demonstrat eco rescriptu

impetratu fuisse inz q factam fuisse mentiones forme pri

oris rescripti v' priorx literarx ut similit. pcederet

d' succesorem quemmadmodus j p decesores spolia

tores qui violent. benefiz ocupaberat fuit etenis su

cesor similit. q viri intrusis loco etenis ubi in

gresus qd ponit. in bulgarib; literis pistus i mente

q ra originali ubis intrusis ut no tat ant. ibid.

et Augustinus in colect ad d'm capitulus q'o v. qua

interp'tat satis litere arrica eius q ubis stona

retenta solum superest respondere ai speali ar'to q

ipsas videt destruere nas sm hanc interpretatione intrat ibi

resime succesores in beneff' et n' spoliasset veniri inter

dicto unde vi tanquas si vim intulisset ja expsam regulas

legis cum ate seprima ff de vi et vi armata quadocumusin

terdictus unde vi tantus posse dedi ad ubus deicientes spolian

tes v' vim inferentem n' aut ad ubus alius q' succesorum

v' posesores docet q q'a et omnis p 43 ibi in de spetum

dis spo. et lacius cu pluribus iuris & autorib; Menochius recu

peranda remedio i n' 90 cus sequentib; ita tenendus e quid.

nus novisime videat. secutus in casu speciali Gamenetiens

cordancijs ad d'm c q'a v. sed respondebis vrebite a veritate

vnd c q'a v. n' dcedi inter dictus vnde vi intermingis iuris dubii

Jurisconsulti. Et ut videt. tradidisse ibidem Alciatus ex communi n.1 beneficium dicti c. sepe de restit. spoliatorum tantum concedit. quo beneficio inductum est ut non tantum contra ipsos spoliatores sed etiam contra alios 3os scientes recipientes ab eo rem spoliatam restitutionis beneficium concedatur. quod autem successor in beneficio in dicto c. quod. V. prudens et sciens vitium violentiae praedecessoris beneficii fuerit ingressus praeterquam ex eo constat. quia praesumitur successor ignorare vitium praedecessoris praecipue eum non contrario spoliatori aut in valori succedit quod sufficiendo remedio vel beneficio possit conveniri ut constat ex traditis a Menochio de remedio 16. recuperandae n. 30 et 33 constat ex proxime relata integra Antonii Agustini successorem vi dicti c. quod intrusum fuisse et violenter propria autoritate beneficii possessionem occupasse ut constat ex dicto verbo intrusus quod in integra habet. et in vulgaribus literis loco verbi intrusus habeatur. verbum ingressus quinimo idem dicendum erat etiam si non esset verbum intrusus sed tantum ingressus cum verbum ingressus non sit nobis quod propria et vi vel ut violenta ingressus non judicis autoritate possessionem ingredi et occupari non conspicet ut notarunt omnes post ibi in l. proxime ... 44 § fi. ibi ingressus fuisse ff. de acquirenda possessione et constat ex pluribus adductis a Bruno nio de verbo ... verbo ingredi.

Minus obstat ex eo resolutioni ... in c. de lege 17 ... ubi expresse convenit successor ex rescripto contra praedecessores impetrato quod eum quod

Ubi contra secure respondendum

e rescriptus de quo in illo § u inspecta tres fuisse stra
dignitates & ita in successores transivisse cum dignitat
nusquam moriat. c. si gratiose q. de rescriptis in 6° cum
pluribus similibus ut notant laeius gl.a & omnes
ibidem potest q. hec solutio late exornari ex his
dictis a numero 14 cum tribus sequentibus & hec de tertia resp
lut. per eius coronide & supplemento addere q.d eadem
ratione quam diximus ex d. c. plerumque in finalibus decy
ubique dei sunt ab homine dari n. possunt & q. i. cum
pluribus similibus adductis & explicatis s. n.° 12 beneficia
dei et virginis hereditarias successiones prohiben
eadem et ratione constat decimas quas similiter dicuntur
d. c. adhuc ubi santuarius dei de decimas & merito cum
dent. divina lege quatenus tendunt ad dei honores
res quam et ad beneficiarorum divinos offs. & sacramenta
ministrantium sustentationes c. parochianus 14 ibi
n. ab homine & ab ipso deo c. tua 2 q. quas deus in sig
nus universalis domini sibi reddi precepit & in fronte
ibi ex mandato divino deventur. de decimis cum aliis
pluribus congestis & illustratis a me omnino videndo
in 1.a an. cum sequentibus cum q. respectu naturali
et lege sunt debita ut declarat Guterez lib. 2 cano
nicarum c. 20 an. i cum sequentibus Barbosa & alii plu
res adducti a nobis in 1.a ubi diximus inde fit similiter
decimis non posse cadere hereditarias successiones ut late pro
gunt Coll. Barbosa & alii adducti a guterez ubi proxime
& a nobis in 1.a d. n. & io que commentaria nostra vidisse
ad exactas cognitiones vulgaris & celebris questio
nis in qua disputari solet de incapacitate laicorum decimas
cum quas nos breviter ad facile comprehensus reduximus
ibi dicta & hec de explicat. bonorum eclesiasticorum procedere
speciei idest beneficiarius vel beneficiatorum plura clerisaltis

que circa prohibitas successiones filiis et nepotibus in beneficiis parentum
seu aliorum solent disputare omnes dus tradentes a nobis ad intelligendum 331
arg.ti textus ibi de filiis presbiterorum suo loco in solutione 2
arg.ti circa explicationes diversorum capitulorum extra el primo
n° in ordine 12 de off. de legati 21

Solusque superest videre qq. de causis et
rationibus in reliquis bonorum ecclesiasticorum speciebus 2 et
3 idest in bonis temporalibus mobilibus vel inmobilibus eccle
sie et in bonis intuitu ecclesie ratione beneficii quesitis quia
tantum eius dicta in specie bonorum beneficialium sunt propria
ecclesiastica ut latius notavimus supra n° 7. hereditaria
successio similiter prohibeat. et sane in rebus ecclesie propter
ecclesie favores qui in tales bonorum conservatione consideratur
tum ad subveniendas pauperibus quas adiunctis in maiori
solemnitate divini cultus celebratione faciendos ut no-
tat communis in c. nulli de rebus ecclesie ea ratione quia
talia bona dei sunt c. ibi qui christi pecuniam et
ecclesie 12 q. 2 c. eius [illegible] apostolus 16 in fra hoc [illegible] fa-
cit textus inde quia plerique q. 8 q. 1 c. cum [illegible] finaliter
vel bona deo consecrata dicuntur. propterea inde quod ut ego considero
in [illegible] idest in prestarias hereditarias successio-
nes non sunt res usura neque transferenda c. quod semel aliis
semel q. 1 de regulis iuris lib. 6 c. nulli 3 c. [illegible]
qq. 12 q. 2 quia horum bonorum etenim non liberas dispositiones
in facultates ad prudentes finales dispensationes iuxta
formas vel solemnitates dicti tit. de rebus ecclesie cum
ecclesie [illegible] utilitate et capituli [illegible] formas
dabit prelatis neque etenim prelati talium bonorum sunt domini

22

ad tantas administratores vel dispensatores aut curatores et 2° de donationibus c expedit 13: 12 q 2a c. cum a liis pluribus similibus

qd autem dicta prohibitio similiter procedat in bonis intuitu ecclesie quesitis ex beneficio pinguinum ex eo qa per quantalia bona similiter reputantur ecclesie eius et corpus successiones ecclesie ab eo in ecclesiae que per iudicium alijs relinqui non possint ut notabit communis sup his ibi in c qa nos et in c requisiti 12 q a ttis ex eo etiam aparet qa clerici talia bona posidentes non iudicantur neque reputantur, qd tamquam domini et ut aliqui voluerunt tanquam usufructuarij vel ut allij tamquam usuarij omnes examinas in solutae 1a argumenti illa posideant et cum onere illa ut post mortem ex iuris dispositione non posint eam in alios transferre neque ipsi successiones hereditarias et ut usus fructus morte finiantur. ut patet ex premea legatis Iuribus alijs q pluribus similibus et in usufructu probant vel corruptiones C. de usufructu et usus finitur ubi omnes insta eodem et ita declarant communis quin immo ut ego fortasis novi videretur si beneficiarij ea bona reputarentur posidere tamquam domini non statim neque per se sequeretur eius erat beneficiarij posse talia bona in vita sibi in morte alienare a eternis aliquo in iure nostro ut qui dominus vel sit eas non posit alienare ut videmus in marito carnali erga res dotales ubi omnes instra qq alienare licet vel non et nihil ergo mirum qd ideo videamus in marito spirituali ut contrabuerit hec omnia et facius ea prosequentes declaribimus in solut 1a arg. et hec sunt rationes recidendi ad prohibitiones successionis ex testamento vel abintestato in omnibus bonis ecclesiasticis et ammonis

Et ad nrus 2 triplici corp. spe loquentes x. s. di

cta — qq. ita pmissis non obstant arg. in contrarium

adducta non im de e que parat vl simi litudine bonorum

clericorum ad bona eclesie de qq. ias diximus infra

t. de eides ei in bonis aut clericorum hereditarias sas

quinis successiones Iu pmissas ee ex Iuribus lacius a

ductis et pensis in arto qa ad eius solutio nes necesarius

e referre et memorare que ias non j in pne circa

4as bonorum eclesiasticorum species anotare cepimus q

brevitr observatis status lacius declarad dis ade

factores faciles q huius articuli cognitiones sit vs

q ad huc dum uniter schole magistri duas tantum bonorum

clericalius species ee dsideraberint ego in vltra

eas 3mes ex mente Nabari et lessij non satis

ex pte trades nus quos sigilatim alegabi dictorij

inpro clarioris et necessarie doctrine gratia

dictorum bonorum clericorum animadverto tres ee d

side brasd as species: 1a e bonorum temporalium que

ex sua industria succesu emte aut donat vl alijs

similibus causis temporalibus vl pfanis adquirunt

clerici: hec bona dicuntr ab inter pretibus patrimo

nialia 2 species e bonorum que clerici dparant rat.

q intuitu eclesia indiectis eius ministerijs d non

habito respectu ad beneff.a neq ad beneficiorum fru

ctus vt sunt stipendia vl elimosine que eisdas

propter debinis sermonibus messis vl sacrefficiis a

ut debinis officijs hec q bona ab aliquibus autro

ribus vt instat ex Nabaro et maxime ex

lessio ubi s.a dicta sunt quasi patrimonia

lia. 3a d. ... tima spes e clericalius bonorum

Bonorum que tantum ex beneficijs vel fructibus eorum adquiruntur clerici ??

24

Bona que prime speciei tam ante clericatum quam et post clericatum adquisita cum non contemplatione ecclesie ad clericos pervenerint indubitatum est ad eos pertinere omnimodo illorumque bonorum plenum dominium liberamque disponendi facultatem clericis adquiri ita ut tam in vita quam in morte libere de eis disponere possunt iuxta vulgaria et notissima iura in c. et in c. quia nos, et in c. relatum 2o et in c. requisisti 12 cum pluribus alijs et ettis ibi tradit omnes passim probant et in c., et vel traut. et in c. quicumque 12 q. 3 bonum et in auth. presbyteros C. de episcopis et clericis cum pluribus alijs similibus adductis a Cal. in d. alias numeris donant lex et Covarr. sequentes et in 2. p. 1 cum alijs quam pluribus adductis a Nabarro Cov. lar. m. et alijs innumeris congestis a Cenedo omnibus iuris compilatis infra alegandis quae resolutio cum preme alegatis iuribus tam comprobantibus non tam tam accipienda vel clara est respectu clericorum et etiam episcoporum ubi etiam quo ad hec bona eorum plenius liberum que dominium spectat ut in dis patet ex adductis iuribus et constat ex l. sacrosancta C. de episcopis et clericis eo tantum addito quod bona que episcopi adquisierint post episcopatum non possint transmittere ad suos heredes et tantum ad primos eos nisi a sanguineis talia bona obtinuerint intra 4m gradum quia tunc poterunt de his bonis libere disponere ut in auth. de ecclesiasticis titulis § interdicimus colat. 9 et ibi ad 4m bonus et in c. tunc fice 12 q. 3 ex gl. ibi et ibi ab extraneis cuius resolutionis ea ratio est quia que episcopis dantur ab extraneis contemplatione dignitatis vel ecclesie episcopalis data presumuntur.

Unde cum in eis cesset ratio de qua proxime diximus generaliter in hac specie bonorum patrimonialium clericorum ipsi possunt ad heredes ta[lia] bona libere transmittere cum ad ea [nec?] proprio ecclesiae vel habito ecclesiae contemplatione habeto merito vocentur ecclesia vel ecclesiae via opera cum autem a sanguineis intra 4m gradum bona episcopis ceduntur cum in contemplat. vel in [?] ecclesiae ut tantum ca[?] quantitatis data permanent ad eorum successiones non est casus in quas vocentur pro opera vel ecclesia pendeque libere de eis disponere poterunt ut notarunt proxime alegatae [?] communis inde requisibit de ltis et hec de bonis primae speciei.

Circa bona 2e speciei communis scholis usque adhuc incognitae de quasi patrimonialia quae ut diximus sistunt in stipendiis vel distributionibus quae conceduntur pro diversis ecclesiis ministeriis non in rat. vel ca beneficii idem resol. vendus est quod in patrimonialibus ut scilicet clerici habeant talium bonorum liberum et absolutum dominium ut arg. in c. unico de clericis non residentibus in lib. 6 in illis verbis rerum receptarum dominium resolbunt Nabarus de reditibus q. 1 monito 15 Cobb. in c. cum in offi[ciis] de ltis n. 4 et Subtilis Leonardus Lessius de iust. et iu. lib. 2 c. 4 dubitat. 6 n. 37 cuius verissima resolutionis ratio ea est quod hec bona dantur clericis in stipendium sui laboris et sustentationem et veluti in mercedem laboris nullo clericis imposito onere et omnino adquirunt clerici cum plena liberaque disponendi facultate commodo suo mercenarii mercedes suas quibus libere de ea disponere possunt ad libitum et ad vertes nihil refferre quod saepe hec stipendia merces vel eleemosynae cedant operam vel iustas operas laboris pro compensationes datis saepe scilicet vel de aureis vel rega

Libr

regalibus p stipendio alias Juste taxari solitaz in uno aut duobus regalibus si clericus paup liberemus et absolutus dominus sine onere sit elemosina que ei et si nullius laboris vel ministerii compensationes datur. cur clericus eodem modo maiori q ratione ad sustinendum et compensandum clericalis officii onera liber et absolutus dominus non fiet e merito cum tas quas dominus disponere potest ad libitum ita teneatur ut laicus sequuntur Navarrus et Lessius ubi supra proxime.

26 Restat nunc tas ad videre de bonis clericalibus 3e et ultime speciei beneficiorum sit ut que prius quas de eorum dominio ut in communi disputari solet specialiter agamus ut ex proxime notatis similitudinis habita ratione cassud ad praxis utilissimus et quotidie contingentes et a veteris schole magistris notari omissus decidamus illud ex dicendis infra lacius confirmandum breviter ad vitii gloriae pectus illius fructus partis que ad congruas beneficiarii sustentationes e necessaria adeo libere et absolute dominus fit beneficiarius ut quomodo de patrimonialibus et quasi patrimonialibus bonis prime et 2e speciei eodem eius sit de hac parte libere disponere possit quia hec pars e Justa ut ut inquit Cbb. infra dignissima Justitie merces et compensatio sui laboris ques ad ecclesie servitus impendit beneficiarius ut diximus de quasi patrimonialibus dicte 2e speciei cum beneficiarius serveat ecclesie merito sui quia potest de ecclesie bonis vivere undeque fit qd si vellit sibi detrahere hanc congruas sustentationes parce vivendo parceque hanc partis bona erogando potest residua usque sufficerunt bona infra hanc dictas partes vel ejus limites tas quas secularia eis tribuere vel donare consanguineis vel amicis ut eis que ad libitum disponere ut ex Navarro Cbb. et Sot

ad 73 inci

Caegeo

Docte resolvit Lesius d° lib 2° d c 4 dubitat° 6 n° 39 bene ad verba sequentis n° 40 scilicet tridentinus sessione 25 c° de reform.at° prohibens ne clerici vel ecclesiastici suos sanguineos de redditibus ecclesiasticis ditare studeant ita esse declarandum et ex Nabarro ad hunc sensum reducendum ut ei loquatur de bonis ecclesiasticis quae beneficiarius sibi hoc modo subtraxit vel quae iusto labore vel ex victa ce bona 2a speciei adquisivit de tantum de bonis vel fructibus beneficii quae ultra congruas sustentationes redundant et supersunt

Quartili et notanda animadversione omissa quaestio est de parte fructuum quae excedit et superat portiones necessarias ad beneficiarii sustentationes est quae disputatio utrum beneficiarii fructuum beneficiorum postquam iam fuerunt instituta et exhibita verum dominium habeant in qua quaestione omissa opinione Nabari et plurium sequatium et aliorum contradicentium quas neque in totum probamus neque in totum repellimus de eos et reliquos omnes ad sequentem sensum reducimus et declaramus vera resolutio sit clericus talium bonorum ni tantum usus vel usus fructus de eis verum dominium habere quas suas ut evidenter probes et confirmes ad verbes quod postquam altaris et oblationum communio nascentis ecclesiae tempore servari solita cessabit beneficiorum et ordo episcopo incepit quatripartita bonorum divisio singulis quattuor fuit cum suo onere tantum quas dominis sigillatim assignata est 1a quae pars oblationum fabricae ecclesiae aplicata fuit 2a episcopo 3a pauperibus et peregrinis 4 beneficiariis ut constat ex c de redditibus 23 c

V.

An clerici dominium in fructus suis beneficii habeant

1174

27

fran.

& fere p totas 12 q 2 plenus g domenuis beneficiarijs adsuor beneficiorum fructus spectat vtpote quas instat ex definit. beneffij relata & explicita in Ra an seus sequestib probant tx in c indicatus g in prio ibi verbo patrimonij melior tx in c diaconus & ibi vice dominus dij dist clem. suscepti coluna 2a dis & alias de sic punta gla ibi verbo debent de elect. adquos in eas. ... Snias expendi possunt verba deci ly tridentini sess. c 3 de reformat. & sess 23 c 1 de reformat. qq in locis fatis in sinuat decilius beneficiarios debitas offs. ex iuris regulas impendentes fieri integre dominos omnius suorum proventuum vt bene considerabit lesius infra n 43 in fine qq iuribus & rationibus hasc Snias sequntr. pluribus relatis Cob. in c cus in officijs de ttis p totas Sarmiento de redditibus 2a p te c 2 an. & 4a p te c 6 n 2 & in eo tractatu in deffenss. passis D. th. relatus ab omnibus Soto Gutierez Spino & in numeri Iusti Acevedo in colectaneis 12 ad decretales n 9 & vltra aductos ab eo Molina de his panorum genijs lib 2 c 10 n 42 & Quintanadueñas lib 2 ecclesiasticorum n 6 7 & 68. & recentiores omnes teste lesio comprobanti d lib 2 d c 4 dubitat 6. n 41 in fine & n 43. & vltra aductos ab eo Henriquez late q disputaberat Molina theologus de iust.a & iu. 1 tomo tra ctatu 2o dis putat. 143 & sequentibus

28. Qua veteria Snia n obstabit sicus Nabarro & pluribus alijs aductis a lesio & concedo vbi i di cas & ob iniciat n posse dici vere dominos beneficiarios fructuum suorum beneffiorum cus vere n habeant liberas disponendi facultates de eis in morte neque illos possint in heredes transmittere cus post eorum mortes debeant remanere penes ecclesias et muneres omnius p tx ibi in c 1 & in c quanto de fines bonus tx in c ad hec & in c relatus ele & feri p totas de

225

ex illis et omnium relata a Cbb. ubi s. in c i de successio
nibus ab intestato cum infinitis vulgatis similibus qq sonant
lex 3 et sequentes tt 21 p i quae resolutio sane vera e
et ab omnibus unius et alterius sntia autoribus iam relatis
et sigillatis adducti a Cenedo lessio et Molina ubi s. omnium
ni iudicio pbata ut infra dicemus p inde q videmus be
neficiarios ut plane ni dici dominos bonorum ecclesiastico
rum. tantum dispensatores administratores vel procuratores
c 2 de donationibus c expedit 13 12 q i ut defensores
ut in c in canonibus de q i ex qq redducit beneficiarios
quasquas usuarios ut tenuit gla in c qm nos de ibo etts de
illis et in c cum constet de bo frualr de pignoribus ex illo
dibi Pauli i ad thimoteum c 6 ibi victu et tegumento
his contenti sumus relato in c episcopus p 10 q 2 cum sint
bona pauperum ut pulchre docet notas dus ff in c fi 16.
q i et lato sequitur Molina theologus ex pluribus iuribus
et sententiis Santorum ubi s tantum modo ex fructibus be
neficiorum eos qui sibi ad victum et vestitum sufficiant libere
percipere ut probant alegata iura solent q expendi in casibus
sntias ut in c sint manifeste 2 et in c ex his sequenti 12
q i qm respondebis hec omnia plura q alia similia argumenta ni
obstare quominus clerici domini sint omnium fructuum su
orum beneficiorum qm in iure nro nobus ni e qd qs verdo
minus rei sit et in alienare libere eas ut libere de ea
disponere ni possit ut pter plura alia exempla in re
animata videmus in marito carnali cum res dotales in
prio iure qq alienare licet cum aliis similibus de quo
ad maritos spirituales beneficiarios ut de uno q mari

primo

matrimonio ad alterum valet arg. c. in tercorporalia de translat. episcopi aut alijs vulgatis sunt quod clerici domini post dictas beneficiorum divisiones neque contrarius probant ibi proxime obiecto probantia bona pauperum et fructus beneficiorum et eos tantum posse contra iuris regulas administrare vel dispensare quia ut bene post ceteros iam alegatos animadvertit Molina dicta disput. 143 cum fines de relato tempore quo rerum erat communio nullique suo parti distributus et aplicatus erat dominium accipi debent non autem procedunt neque intelligi possunt de tempore post divisiones beneficiorum iam supra memoratas n. 27 ita tenendus in cunplu ribus supra aductis &c.

27 Ex quibus omnibus manifeste sequitur quod cum illa quarta pars pauperibus merito in dicta divisione asignata iam et in pluribus non censeatur commista cum bonis vel reditibus asignatis episcopis et beneficiarijs tenentur ad elemosinas pauperibus erogandas quorum autem esse debeant elemosinae contra naturas bonorum ex quibus reditus perceperint episcopi et beneficiarij alijs circumstantijs etiam inspectis arbitrio prudentis boni viri relinquitur ut patet ex lesio ubi supra Cepiorius et factius ex Molina quas plures casus et circunstantias diligenter expendit dicto i. tomo dicta disputat. 144 si autem elemosinas non largiant de residuo beneficiorum fructus expendant cum domini sint et inde contra leges iuridicas non peccent de tantus contra legem misericordiae cum aliis non detineant consequens peccare quod contradictas leges canonicas et ecclesiasticas fructus residuo perdant non autem teneri restituere ut ex D. Thoma quodlibeto 6. art. 12 et 2a 2e q. 189 art. 7 quidquid

quod pro hac d[ic]ta sententia Angelicus doctores aducant et expendas Nabarr et alij ut solvunt Cob[arrubias] Sarmien[to] Soto et omnes Juniores relati et recepti a Lessio ubi s[upr]a an[no] 44 cum sequentib[us] et Lacius a Molina d[ict]a disputat[ion]e 144 cum quorum omnium communi sententia ad vertendus e[st] sumptus in studijs factos posse deduci a beneficiarijs ex fructib[us] beneficiorum unius cuiusque pro personae dignitate et qualitates considerandas e[ss]e ut Lacius consequenter s[upr]a relati &. 726

Notandus tamen e[st] quod licet ut patet ex dictis an[no] 26 cum sequentib[us] clerici omni tempore vitae suae ad quod dat beneff[icium] ut constat ex eius definit[ione] et dictis in s[upr]a an[no] cum sequentib[us] plenus liberasque dominius quasvis cum onere elemosinarum spectat non tamen de eis testari permittitur ex allegatis iurib[us] in tit[ulo] de testis sententia consuetudine in his partibus Franciae et Burgundiae a summis Pontificib[us] satis cognita et tolerata de eis testari in eisque ab intestato succedi permittitur ut per quas ut per quas exp[...]e probatur in l[ib]ro s[upr]a tit[ulo] 8 libro compillationis ubi Matienco gl[ossa] 1 an[no] 1 et Acebedo ibidem docent Cob[arrubias] Gutierez Spino et alij quas plures aduci a Cenedo (?) [in] sua Colectanea 12 ad decretales n[umero] 2 et ultra alegatos ab eo Barbosa plures referens in l. divortio 2 p[ar]te in p[rinci]pio an[no] 60 ff. soluto matrimonio et ultra adductos ab eis omnibus Julius Clarus et alij relati a Molina de Just[iti]a 2[°] tomo disputat[ion]e 147 et Lesius de Just[iti]a lib[ro] 2[°] c[apitulo] 19 an[no] 41 cum sequentib[us] quae in solidum respectu omnium beneficiariorum vel clericorum qui episcopi non sunt intelligenda e[st] non ad episcopos dicta consuetudo usque adhuc non fuit extensa unde nisi ad testas 30.

quod licentias a Romano Pontifice impetraverint
talis licentia testati fuerint in omnibus eorum bonis de
et fructibus succedit camera apostolica ut per quasdam
constat ex constitutionibus trigesima i Pauli 3 et 4
Pii quinti docet Mandosius de signatura gratiae tit. de li-
centia testandi ad illis verus Cov. Gomecius Matienco
Gutierrez et alii plures relati a Cenedo et Molina ubi supra

31. Ex his omnibus resolutio-
nibus immunitas obicitur et inde relatus est 2 [illegible]
in quo videmus pertinentias generales consuetudines non approbari
neque permitti libere et indistincte ex tantus ad [illegible]
[illegible] ut ad eas testentur clerici sustineri et confir-
mari. Et huic obiectioni immunitas solet satis fieri dicens
non negari inde relatus quod talis dicta generalis consue-
tudo vivere ad omnes effectus testandi approbaretur. nec de
eo agi ibi actus fuisse ex tantus de consuetudine quae in
episcopatu Cassanensi ut clerici ad opera pia testarentur
illa quae fuit approbata acsi generalis esset et similiter
approbaretur. ut constat ex dictis videmusque in Regnis Hispa-
niae Franciae et Burgundiae consuetudinibus quas ultra
relatos testatur Chopinus de sacra politia lib. 3 tit. 1
n. 22 sustineri quae consuetudo nisi satis ecclesiae sit nociva
et onerosa ut si ornamentis ecclesiae indigeret
ut ex pluribus bene notat Matienço ubi supra n. 3.

32. Quae omnia licet ita pro-
cedant servanda sunt
in foro exteriori in foro tamen conscientiae certum si cle-
ricos de praedictis bonis extra casus supra enumeratos vir-
tute dictae consuetudinis testantes aliter quam ad opera
pia non excusari a peccato mortali cum id faciant contra prae-
cepta Summorum Pontificum vel canonum iuris a quo [illegible]

agg. n potest eximere nec liberare Ouetido popu li vl principis secularis q[a] x nonissimas Iuris regulas ut latissime psequunt plures relati a barbosa ubi s[a] an[o] 61 cus segq. & a Molina d 2° tomo & disputat[e] 147 d 6 10 & 11 & alesio d c 19 n° 47 & 48. ita tenendus e quidquid videantur otra vestre schole pceptores ~ Ultimo ut ex a cte huius articuli resolutiones ophendas ad ites sepe in praxi dubitari quid sit dicendus q[do] plura bona relinquit episcopus vl beneffiriarius utrus sit sunt censenda bene fficialia vl beneffij intuitu aut ca adquisita at v iu dicanda sint patrimonialia que questio latissime ita re solvitr indubio semp. p'sumi eccles[e] beneffi[ci]ij q[z] ca ad quisita nisi otrarius expsse pbetur. ita e intelligendus tex. in d c i° despeculio clericor qui nihil aliud pbant si autz onstat habuisse patrimonius ante episcopatum vl beneffs vl postea ex success[e] vl alia simili ca & n vl ex episcopatu vl beneff° adquisisse aliqua bona rerq sit incerto vl dubio cus n onstet quotaquas ntas sit patrimonialius bonor & quota beneficialius tunc Iudicis Arbitrio difiniendus relinquitur. ~

n 363

ce primus articulus eius lata materia reduci solet ad tres observationes i[a] observato sit filius natus ex ex le gitimo matrimonio n posse succedere in paterno beneff° imme diate & e n intercedente psona media que post patres an te q[z] filius beneffs obtinuerit ut expsse pbant tex. in c ex tra nsmissa & iuncta gl[a] & bo media & in c ad stirpandas 11 & in c Michael 13 ubi gl[a] & omnes & in c dilectus 17 & p totus de filys p'sviteror cuius rei ex omuni & novissima interp[o] tus snia ca rio e ne detr. in eclesia oei hereditarie successionis

Don Lorenzo de Espinosa Beneficiado (?) [margin]

successionis imago aut figura que in Jure nro ut patet ex
sa late dictis phibetr. et instat ex d c ex transmissa in Vbo
ni ideo minus cõ fines et ibi gla Vbo observato et muni
ibidem timetr etenis in filijs clericorum paterni criminis eorum
plus sarres q eorum odio habentr. in Ju notauit ex alligg
Juribs gla in c i Vbo psviterorum 96 dist. mediate autz id e me
diante persona que post patres ante filiis succedat in beneff ni
phibetr filiis succedere ex omnibs pxime alegatis Juribs qa
tunc cas cessat imago et figura hereditarie successionis nomen
etenis heredis regulariter tantus significat primus pximus q
primi gradus et n ulteriores heredes ut argo ad in l seciendus
Vso quis qui michi ff de Vborum sigo. ubi Alciatus et frnerius
tradidit gla Vbo media in d c ex transmissa muniter recepta
ab omnibs ibidem que resolutio similiter observanda e in filijs
putatiuis eus habeantr. et reputentr plegitimis c 2 c ex tenore
re qui filij sint legitimi ubi abbas et omnes qq. donat lex 1a
tt 13 pta 4 ubi gregorius Vbo el uno dellos resoluunt Suarez
Antonius gomez et alij plures ygesti a Varbosa in l si cum do
tes q fin n 17 et 18 ff soluto matrimonio.

n° 374

ad Vtendum tm qd ex dictis n phibetr filius le
gitimus obtinere dissimile a patre q n possessum be
nefitz eodem tpe et in eadem eclesia in qua pater institutus e ha
bet q aliud benefitz ut instat ex c ad hec 12 in finalibs Vbis ius
ta gla fin. ibi des et gla Vbo maxime in d c ad abolendam
de filijs psviterorum et lt hanc relatas decisiones dicti capituli
ad hec aliqui preceptores nri volluerint fuisse correctas per dictum capi
tullum ad abolendas de filijs psviterorum c ad abolendas intermini
habilibs qa mentes Dm in casu st in quo filius possideret vl possidere
Vellet benefitz a patre obtentus immediate qd n st ex sa dictis ado
res tm hodie decissiones dicti c. ad hec expsse apbari tridenti
tino in filijs legitimis ss 25 c 15 decreto 2 de reformatione

Ubi non liceat filiis presbiterorum qui non ex legitimo natis sunt matrimonio quod quam ibi illegitimis prohibuit permittitur legitimis.

1138 39

Utrum autem predicta prohibitio in filiis statuta procedat etiam in nepotibus, controversia questio est inter DD. et licet ubo filii inde ad stirpandas recepta ab abbate ibidem n° a. Butrio, Imola Cardinalis et aliis pluribus probatis a Rebuffo in praxi beneficiali tit. de dispensat. sup. defectu natalium n° 29 et 26. ex fundamentis statim referendis et dissolvendis contra in contrarias sententias quod scilicet nepotes non comprehendantur subiecta prohibitione longe veriores existimo quia sequuntur contra inde in ubo filios, ubi dicit viri e apostolica ubo prebendas ubi de certe quod in recepta a belamera et aliis ibidem infra referendis et a cbb libri variarum c. 8 qui licet n° 2 in contrarias sententias videatur indignari attamen in contrariam tenet sententiam, qua efficaciter facit quod cum hec penalis extensio nulla lege fuerit expressa non est admittenda contra regulas 74 in l. prevaricatoris 3a in illis ubi quia nec lege antiqua de hac re cautum est ff. de prevaricatoribus et in eo quod autem ibi nulla auctoritate reperitur prohibitus 30 q. 4 et preterea quia in odiosis nepotes non continent nomine filiorum, ut patet ex lege lege Elia 44 § hoc capite ff. de ritu nuptiarum ubi pluribus vulgatis similibus adductis notarunt omnes. eius bene explicat Conarius lib. 8 commentariorum c. 6 n° 3 et in terminis resolvunt plures recepti a Cbb. ubi proxime n° 2 et 3 et alvinedo in l. 1a C. de bonis maternis 1a parte n° 63. proinde videmus quod licet pater non possit heredem instituere filium spurium potest tamen nepotem spurii filium instituere ut notarunt DD. per textum ibi in l. fi. C. de naturalibus liberis et docent Bartolus et Jasom et aliis relati et recepti ab Antonio Gomez in l. 9 tauri ibidem plures referenti n° 93.

Qua retenta sententia non obstat si contraria consideres vulgariter dici solet liberorum appellatione nepotes comprehendi l. liberorum 220 ff. de verborum signif. proinde quod etiam in nepotibus dari eandem dicunt prohibitionem successionis spe

ciem

5

36

speciem et imagines quas s[upr]a consideravimus inter patres et filios gratia respondendi regulas dictae legis liberorum pro cedere tantum in fabo-rabilibus secus autem odiosis ut notant scribentes per text[um] ibi inde l. fin. C. de naturalibus liberis Cbb Penellus et Cerbantes ubi s[upr]a ad primum nepotem a patre processus admitti ad successiones in benefi[cii]s ab[sen]tis n[on] ob[stan]te h[uiu]s ac[tio] ex noua canonica institut[ione] non tam nec figura successionis eius iam intermedia figura persona patris ut patet ex s[upr]a dictis notant quod proximi relati

37 Secunda obserbatio sit filios presbiterorum in sacerdotio aut in fornicatione genitos neque in beneficiis parentibus neque in aliis dissimilibus beneficiis ecclesiae in qua pater beneficium obtinebat posse succedere nisi ex Papae dispensatione ad presentiam cum duobus sequentibus c literas 14 cum duobus sequentibus et finali de filiis presbiterorum et expresse probatur in tridentino sess. 25 decreto de reformatione c 15 cuius prohibitionis plures varias quaestiones et causas refert Hostiensis in suma dicti tituli de filiis presbiterorum quae ex ea non Rebuffus in praxi tit. de dispensatione super defectu natalium et alii plures relati a Flaminio Parisio de resignatione beneficiorum lib 2 q 6 n 27 Cbb et ceteris s[upr]a alegatis n 36 et 37 et inter eas omnes frequentius obtinuit illa de qua s[upr]a precipue esse nedeter. successionis iure hereditario in beneficiis et licet haec ratio vera et congrua sit ad benefic[ium] a patribus obtenta non tamen satisfacit ad alia benefic[ia] dissimilia quae a patribus non fuerunt posessa cum in iis cesset ratio imagines aut figurae hereditariae successionis si quidem in eis non potest considerari nec dici haberi a patribus talia benefic[ia] cum haec numquam patres obtinuerint. Sed ut generalis procedat recurrendum est ad rationes s[upr]a obiter notatas n 36 quae illic loco non ita omode ut presenti adaptatur. dicendum ergo est in criminis punitiones delinquentes patres et filios in delicto genitos odiosos et infestos habere propterea dictas prohibitiones statutas fuisse ut criminis exemplum arceatur ut videtur notabile

notalle q.ª in c i vbo p̄s vıeroꝝ q6 dıct.ᵉ ꝭ pluribꝫ ꝑ auto ribꝫ ꝭ relatis ~

Advertendum tm̄ ē dictas ꝓhibitiones exp̄sse ꝯfirmatas ēē ex extrabagant. Clementi 7 incipienti ad canones ꝯditores relata agi[n]gante de penssioni bꝫ q.ᵉ 36. ante numeros p.ᵐ ꝭ a Nabarro in c 2.ᵒ de rescriptis ex cept.ª 14 n.º 21 in prīo in tūs nullo nunquas tp̄e quo extrabagas ti expsse scripit dictoꝝ p̄s vıeroꝝ filios in fornicat.ᵉ genitos nullo numquas tp̄e adq. ita neq immediate nec mediate possessionem beneff.ᵃ a patribꝫ possessa neq ex dispensat.ᵉ nisi in ea fiat specialis mentio dictę extrabaganti unde dicendus ē ex hac extrabaganti Corgi ꝫ inde ex transmissa de filijs p̄s vıteroꝝ cus alijs similibꝫ s.ª relatis qq permittebatr. tales filios in beneffijs paternis succedere posse mediate quim imo ꝭ ralata extrabagans dictas ꝓhibitiones tames ad similia quas ad dissimilia beneff.ᵃ extendi et ad beneff.ᵃ quę pater habuit in vnione et ꝯmenda adq ita similitr manet corepta decissio ꝫs in c ꝯstitutus de filijs p̄s vıteroꝝ quę ꝯtrarius statuebat extrabagans quo ad beneff.ᵃ habita in ꝯmenda dictas autꝫ extrabagantes in praxi servari observabat Mandosius vbi s.ª p̄terea animadvtes dolosas reciprocas q. successiones inter beneffeciarios habentes filios vetatos vt ad vicem alter alterius filio renuciet beneffo similitr ꝓhiberi a dicta extrabaganti similitr ꝓhibentr dicti filij habere pensiones sup beneffijs paternis q.ᵈ de pensiō post decessus intelligendus ē n̄ autꝫ de pensiōᵉ habita ante decessus ꝭ patet ex responsiᵉ ꝭ declaratᵉ ꝯgregationis Cardinalius ad archiepiscopus ~ 37

37 Ultima observatio sit p dictas ꝓhibitiones q.ᵈ filij n̄ succedant in parentes beneficijs n̄ extendi ad parentes qa illi in beneffijs filioꝝ succedere poterunt quonias vt patet ex dictis s.ª n.º 30 nulla lege ita cautus ē expsse ꝭ cus sit materia odiosa ē penalis restringenda

genda pocius quas ampliarda é ex vulgari regula stringi incepit in penis 44 de regulis iuris lib. 6. § penultima ff de penis optime acursius & Petrus faber p[er] tz ubi in l. fa[...] Cius La 2a in ordene 13 d. dist. aut § in penalib. ff de regulis iuris qq. & alys fundamentis contra Hottiensem receptus a Mandosio & gigante ubi s[upr]a dicente in puncto iuris straniy veriores esse resolvunt ad praxis Iuanes Andreas in c. cuius Butrius in c. quoniam 10 de filys p[res]b[yte]ro[rum] & 3a regula ubo forte in dc apostolica 8 q[ues]t[io] 1 & alys relatis a qu[...] stana Duenas lib. 2o eclesiasticorum n. 89 & hec de i artic[ul]o

40 CC 2m articulus de resignationib. factis in favorem tercy ut debeniamus ad explicationes c. ex te el primero in ordine 12 de off. delegati in quo videtur probari posse quis renunciare benef[ici]u[m] in favores consanguinei & sub condit. ut ei conferatur dummodo n[on] sit consanguineus plus succedere in paterno beneff[ici]o prohibitus ut proxime explicuimus observandus é q[uo]d lz beneff[ici]y renunciatio & resignatio ut baleat fieri debeat coras episcopo & ordinario c. admonet de renunciat. ubi nos diximus latissime plures eius rei rationes & cas asignantes & quas plures status referendi debeat q[uo]d fieri renuntiatio sine pacto et condit. c. cum pridem c. fin. de pactis cuosimilib. a glosis ibi aductis ut ita ordinarius possit libere benef[iciu]m conferre digniori c. unico ubi in personas magis idoneas ut clesiastica beneff[ici]a c. lz q[uo]d c. si q[ui]s q[ui]a c. vilissimas 1 q. 1 et ultra plura Ieu bulgata optimas 7 i[n] authen. de monachis ordinat. collat. 1 tridentino s. 24 c. reformat. illustrat q. pluri[bus] relatis novissime lesius de iust[itia] & iu[re] lib. 2 c. 34 dubitat. 14 n. 62 nihilominus tm si fiat beneffi[ci]j renunciatio coras summo P. recte valet admetitq[ue] ut in praxi videmus quotidie cus vulgari clausula n[on] aliter nec alias nec aliomodo in cus effectus illius clausulae ut n[on] possit alteri conferri benef[iciu]m ita resignatus quas illi qui nominatus é contra doctrinas acursy in l. si quidem § 2a C. de exceptionib. argumento tex in c. unico de rex permutat. lib. 6. C

in

et inclim unica codes et ut relatis pluribus tradidit flaminius de resignat. lib. i q. 7 n. 4 sm eterus cus Romanus P. x sic supra omne ius positivum exposuit cum similibus decessibus concedendique vide in stra ill. abrogare et tollere de sua suprema absoluta potestate et Papali plenitudine evitare et purgare omnes malas suspitiones aut presumptiones que ex pactis et conditionibus provenire et colligi poterant stra ita renunciantes purgatque mala fides ex iuramento a partibus interposito quod nihil temporale in tali resignatione intercesserit nec conventus fuerit secundum regulam 44 cancellarie ubi observat Mandosius q. 2 unde frequentissime fieri solent admitti in curia Romana tales renunciationes ultra mandosius et flaminius ubi proxime relati affirmant beneficij renunciationes cum predicta clausula non admitti neque valere coram ordinario ut per terquas videntur probare in codes c ex parte ubi omnino cus glossa ibidem codes ubi et in c dilecto 25 ubi livere vel ut alia litera habet liveraliter resignabit infra hoc titulo ita maior in ~~...~~ hac re ut reliquis omnibus Summo Pontifici quas episcopis vel ordinarijs potestas merito defertur. ut novissime ita colligitur ex motu proprio Pij quinti anni 1577 ita tenendum est et praxi videmus servari.

qq. ita premissis ad tertium inde ex parte eius in ordine 41
Ll 12 respondetur non probari in eo nepotes succedere avunculo in archidiaconatu iure hereditario sed tantum virtute resignationis approbate a Summo P. ex eius gracia ut instat ex iis et omnibus scribentibus ibidem.

Sed ex actas huius articuli resignationes cognitiones 42
q. addites quinimo sepe in praxi fieri colire dictas resignationes per mutationis causa quod utrasque liceat fierique possint satis constat verum est. sunt etenim repugnantia iure videmusque dictas permutationes licere et admitti in c intercetera 17 infra hoc titulo et in c que situs et in c cus uni de rerum permutatione et stratio autem ex diametroque videmus dictas permutationes — nota utrum beneficij permutationes fieri possint vel non.

tiones —

pmutationes n admitti & reqvari pmutantes q suis beneffijs spolia
ri in e cus olis de rex permutate ad quor Juris de illationes
& materie sphenssiones ex omuni doctrina resoluti sic p
mutationes & spletas & factas ppria dutaxat permutan
tius autoritate nullas ee inpgnas q privari pmutantes suis
beneffijs ex d e cus olis id q ea rat qa usurpant & vindicant
sibi alienas Juris dictiones vl autoritates episcopi sit aut ordina
rij que de Jure requiritr ai quaslibet renuntiationes ex quavis
caa facta c admonet ibi nos late & p totus de renuntiat
unde eas publicas autoritates fraudantes in penas ut diximus
qdo hoc privantr. beneffijs et resolvimus ex d c cus olis et
apparet ex notatis apluribs p. tz ibi in c qd indubije de renun
tiat sive resignatio adhuc spleta n sit peniteant q idi a perm
tat recedant permutantes antequas effectus permutatio sortia
tr. ut patt ex d c cus olis si autz permutatio episcopi vl summi
Pontificis autoritate fiat illud in praxi quotidie videmus a
gat partes inter se de suor beneficior permutat re
mitendo sfirmationes vl apbationes ad summus P. vl superio
res dicendo ut vulgarit solent sanctissimo Pontifici placuerit
tunc valida e pmutatio ex d c inter cetera & reliquis
omnibs Juribs ias alegatis nec in hoc art diferentia co
nstituenda inter Jus antiquum & novum scilla tantum
qd de Jure antiquo n solusilli in cuis fauorez fiebat pmutatio
sz etz cuilibet alij poterat sferri beneffs ex ca pmutationis
renuntiatus pcedebat q hoc ut ego declarare soleo summo Juris ri
gore inspecto qui in hoc stinbat qd cus beneffs vacaniet li
vere posset cuilibet sferri ut tz in d c inter cetera ubi omnes
de Jure autz novo qd inspexit equitates que sistit in eo
ut atendatr permutantius voluntas qui ad alias cas quas a
pmutandas n renunciarent nec facere vacare beneff. bene
sz ita renuntiatus n potest sferri alij quasilli in cuius fa
bores facta e renuntiatio equitate in hac pte rigori plata e
ante posita e unico de rex permutat lib 6. clarior sz in clem
unica coeset ad utraque qd in casu unquo n sortiti effectus permu
tatio

Nota quo ad per
mutationis mate
riaz nulla e deffere
ntia inter Jus anti
quuz & novuz!!

Renuncians beneffs n pot
est illud beneffs renun
ciatus n potest sferri
nisi illi persone in
cuius fauorez fuit facta
renunciatio

mutatio unusquisque ex permutare volentibus remanet in suo benefficio nec est necessaria nova collatio ut proxime receptus testantur Panor. in c. ad audientiam el 2° de reb. eccles. Decius et alii plures relati et recepti a Rebuffo in praxi tit. de permutat. per totum maxime n° 92 et ultra adductos ab eo late Petrus gregorius de beneficiis c. 30 n. 2° ita tenendus est proxime quia dici usitata et a Summis Pontificibus cognita et tollerata confirmat quidquid dubitet flaminius de resignat. lib. 5 q. ultima n° 131 circa episcopos utrum possint tales permutationes admitere et hec de 2° art.° 341

Circa 3m et ultimus articulus de choadiutoriis et ingressu recessu et accessu incipientes a choadiutoria notamus choadiutorias perpetuas tantum a Summo P. concedi posse c. unico de clerico egrotante lib. 6 abbas et plures alii adducti a flaminio infra referendo n° 14 ad duas autem choadiutorias dupliciter solere asignari i° est temporalis sive ad tempus quippe que conceditur pro tempore quo durat infirmitas vel impedimentum illius qui benefficium obtinet cui datur coadiutor que choadiutoria ut potest utilis et necessaria ecclesie merito multisque de causis concessa a Petro gregorio infra allegato numero approbatur et permittitur in c. de rectoribus et in c. penultimo et finali de clerico egrotante d. c. unico eodem tit. in 6. c. i° c. quamvis 14 7 q. i.a et in tridentino sess. 21 de reformat. disputant et exornant late ex pluribus flaminius de resignat. lib. 7 q. 20 art. 3 Petrus G. de benefficiis c. 7 art. 13 et c. 11 n° 2. altera vero est choadiutoria perpetua vel in perpetuum cum futura success. quippe que sic datur infirmo vel impedito ut post eius mortem in perpetuum succedat choadiutor. Et hec choadiutoria videtur odiosa adque damnosa ecclesie quia videtur habere imaginem figuramque successionis hereditarie et ulterius quia videtur prestare votum captande mortis quod est contra bonos mores et [illegible] fina. c. de pactis qq. de causis regulariter non admittitur. Propter quod eius prohibetur ex communiter notatis per tex. ibi in c. presentium 3 et in c. Pontifices 4 et aliis similibus eadem 7 q. i.a et expresse ex tridentino ss. 25 c. 7 decreto 2° de reformat. tradunt plures referentes flaminius.

nota quid observet in dandis choadiutoriis = 43

et Petrus q. ubi s.a et molinae pluribus relati Nicholaus garcia
de beneficiis 4 p.te c. 5 a n.i usque ad 3m qui omnes bene notant ex quorum
ronib. instat q ex tridentino ubi s.a proxime prohiberi similiter
ingressus regressus et accessus in beneficiis i. autem ingressus quando
sit alicui benef. ante acceptam eius possess. renunciat vel resignat
illud in favorem v.g. gratia Petri sub eo pacto et condit. ut si
Petrus premoriatur qui renunciabit vel resignabit habeat ingres
sus ad illud benef. tanquam si non renunciasset et summus Pontifex
istas renuntiationes sub eo pacto factas approbat et confirmat.
Regressus vero est quando post iam obtentam vel possessum benef. possidens
renuntiat illud in favorem Petri sub ea condit. ut si Petrus
premoriatur ipse renuncians regrediatur vel regressus habeat
ad illud tanquam si non renunciasset ita post reliquos iam alle
gatos notat Rebuffus in praxi in tt. de regressibus. accessus autem
dicitur quando benef. conceditur inhabili et interim dum habilis fit confertur
consanguineo vel amico sub ea condit. ut cum inhabilis factus fuerit
habilis accedat ad benef. etiam propria autoritate ut patet ex
Rebuffo ubi proxime et reliquis iam alegatis in hoc casu et
ex Quintano Mandosio de signatura gratiae tit. de regressu

44 qq ita suppositis ad tertium circa c. petiti respondeo Bonifacium
Archiepiscopus de quo ibi ex summi Pontificis dispensatione
nominasse elegisseque sibi successores ab eodem summo Pontifice postea
approbandus et confirmandus quod quidem ex littera ea quam ibi interveni
esse quidem ut termini sint habiles necessario supponendus e
et ~~confirmandus~~ recte potuit facere summus Pontifex ex regula capi
tuli proposuit de concess. prebende. eius vulgatis similibus quae declaratio
evidenter instat de ducitur quod ex littera illius tit. maxime ex
illis verbis tibi successores designa ut huc veniat ordinas
dam verbo etenim ordinare non tantum ordines dare conferre
tiones et collationes significat ut patet ex c. sanctus de
cet q ultra plures s.a relatos Duarenus de sacris ecclesiae mi
nisteriis lib. 1 c. 16. et lib. 6 c. 2 et exhornant
dicta in c. 2 sect. n. 102.

Nec huic declarat. et omnibus proxime traditis obstat non posse summus P. dictas choadiutorias cum futura success. concedere nec ingressus regressus aut accessus et pluribus iam traditis n. 46. status porro principiis fundetur in eis votus captandae mortis alienae contra Ius naturale vel eius preceptis de non occidendo ex notatis circa 22 caput Mathei a divo bona ventura in p.te summa dist. 37 summusque P. non posset dispensare contra Ius naturale quod immutabile est contra naturalia contra debiti naturali ex regula sunt quidam cum duobus seqq. 2, q. 1 et in c. demulta hoett n. 5 et 8. et aliis quo respondimus dictas resignationes et alias plures similes ex decret. de off. delegati c. quasvis et de rescriptis in 6. et in c. 2 et penultimo de rescript. bendis eodem lib. 6. summo Pont. licere ex Iusta causa concedere ut etiam decluis tridentinus ubi iam expressum est ... et si a concilio tali non concederetur licentia vel facultas idem posset summus P. sine dubio cum in illis semper intelligatur excepta superioris potestas vel autoritas et significatur per dicis non emergens de elect. c. probat Castra donus decisio 2 de p.bendis n. 4 et in invitis terminis ultra supra relatos notat Marcus antonius Cocus lib. 2. maioratus institutionum tit. 6 n. 404 et 409 nec obstat dari votum vel desiderium captandae mortis dato etenim remissione quod etiam contingit in vocatis ad maioratus quia desiderium non datur nec causatur ex actu ipso sed ex prava intentione impetrantis vel succedere iuri in benef. aut maioratus aut alias in censu vitalitio vel ad vitas bene considerant felicianus de censibus lib. 1. c. 7 n. fin. in solut. ad 4.m et gaspar rodreges de annuis redditibus lib. 1. q. 9 an. 3 cum seqq. 49

Minus obstat his in e transitus periculosissimo 77 quia ex traditis a gl.a et omni ibidem et ab aliis glossis ibi adductis ab eo et a lancelloto in templo omnium Iudicum lib. 2. c. i in proemio n. 3 et ab aliis pluribus iam relatis sine dubio resolvendus est summus P. non posse sibi successores designare Bonifacius secundus en quadam sinodo sibi successores eligit grabiter ab omnibus odio habitus et reprehensus fuit ut observat Cessar

cessar Baronius 7 tomo annalium sub cons Bonifatio secun
do a coluna 170 nec obstarius probat textus in d. c. si transitus qui
qua ibi et in d. c. apostolica 8 q. 1a respondendus e longe diversum
esse de electione successoris eius episcopis et clero agere ut deliberarent
qd sane lt nihil q aliud actum fuit in d. c. si transitus aliud non e
ex tantum suo judicio ut propria autoritate sue dignitatis heredes
ut successores sibi quaerere et designare qd prohibetur ex regula
nostri textus et reliquis supra resolutis =

46 Tandem q. ni obstat tex in c. 1 et 2 8 q. 1 qa eo omni
do quo precedens tex in c. si transitus declarandi sunt
praeterea q clarius res ponderi potest ad haec et adsimilia jura ad tenden
dum fuisse frequentissimus et observatus in primitiva ecclesia plures
episcopos q ecclesiarum sibi successores magis idoneos et excellen
tes dignasse nominasse q et propter eorum sanctitates eximiam
suo jure in quo dominus revelat fideles credebant confirmabatur
eorum q electio ut successoris designatio confirmabatur ut videmus
in divo Petro qui sibi clementem successores designabit in d.
c. 1 et 2 et ex pluribus bene observat Quintana duenas
lib 2o ecclesiasticorum an 30 postquam autem re frigescente Carita
te ut sanctitate minus idoneos successores episcopi et prelati con
quinitate ut amicitia ducti et afecti nominare ceperunt
et qd illis a concilio Antiocheno prohibitum e et ab eo seculo usque ad
nostras observationes ut constat ex c. episcopo i et 2 in ordinibus
et 4 et in c. plerumque 8 q. 1a et ita solvitur 2m argumentum

47 Non obstat 3m argm in quo ex juribus ibi adductis proba
bimus in jure patronatus jure sanguinis et hereditario su
ccedi qa eius omni respondemus qd lt in eo succedatur non tamen
succeditur jure hereditario sed ex gracia tam laicis quam clericis
facta ut invitetur ad fundandas ecclesias ex juribus in argumento
allegatis et ex pluribus alijs similibus a glosis ibidem et a pluribus
in fra referendis adductis et praeterea qa lt jus patronatus sit

sit spiritualib; anexus & i famę anexus antecedenter cum presentatio antecedat vel precedat prelati institutiones ut notat Immunis in quanto de Iudicijs D. th. Soto Roquus de curte Lambertinus et alij plures Congesti a Cenedo in colectanea 2.a ad decretales in d. pt qd Ius patronatus in multis sapiat participet q3 temporalitatis p inde in illo tanquam si temporale fuisset Iure hereditario vel sanguinis succedatur & proxime alegata Iura & cet. corum declarationes resoluta instat q. oiu. juris ee Ius patronatus a benefficio q.o etenis ??? anexus spiritualib; benefficis non antecedenter tantum sed etiam consequenter quia potius inseparabiliter ordini & off.o clericali anexus et hoc q respectu mere spirituale est & etiam potest respondere qd licet eet Benefficium Iuspatronatus non obstaret nrę regule cum in eo non tam Iure hereditario vel sanguinis quam ex gratia ut iam sup.a pnotavimus. ad d.us c. ul.o n. 9.

Neque his obstat 48

Bel. inc. ???

Ne Ius Patronatus ??? g bari non succedi in Iu. patro. ??? et laicj. ??? ambo ??? respond. ??? ??? non agi de Iure presentandi vel patronatus. hoc etenim ad heredes etiam in eo ??? transire ??? pbatur. sed de Iure ??? & conferendi benefficia qd ex ??? non potest transmitti

tandem non obstat argumentum ??? in terreis 49
eclesię in feudo datis, dari success.o hereditaria;

ex Iurib; in argumento aductis q. a resp.o tenemus qd licet sit regulariter non possit alienare bona sua ei in nullis ??? patronis de reb; eclesię attamen q.do urget utilitatis vel necessitatis ca recte illa alienare potest ??? Iuris solemnitate de qua in d. c. nulli & ???

sine exceptione 12 q. 2 ut tradit omnium utroque ideo q ut ad culturas et utilitates redigantur predia et possessiones ecclesie laicis eorumque filiis et successoribus dantur in feudum vel emphitheosim d. c. ad aures de rebus ecclesie et similibus in argumento alegatis nec obstat quod eo casu datur successio hereditaria cum ex ipsius contractus natura in laicos tantum transferatur utile dominium directum autem diversum quod apud ecclesias remanet ut instat ex eisdem iuribus ubi notat omnium ac proinde non violatur regula nostri textus et ita

solvitur 2m argumentum

Non obstat 4m et ultimus argumentum relatus quod iam late explicatum est in

ratione decidendi ad argumentum

ad 12 et solvitur ad

3m et textus

[signature]

Ad txs in c. 2. de inc. episcopus ... de in. ccus sm apostolum ib de in. c. nis 33 de pbendis

Uo episcopus non potest aliquos ordinare sine tt° 1
si autem talem non presentatus ordinaberit sine tt°
tamdiu usque quas eius successor tenentur ita ordinato de ne
cessarijs providere usque dum eis al beneficium assequatur.
talis autem ordinatio irrita non est idem probant tex sal
tis ad eundes sensus reducenda sunt plura cum si
milia in c. episc. 3. hoc tt° lib 6. et in c. accepimus
12 de etate et qualitate et in c. pervenit 37
de simonia et in c. 1. et in c. sancto ... 7 ...
et in auth° ut determinatus sit numerus clericorum
§ illud collat. 1. cum pluribus alijs similibus adductis
ab ... probat novissime tridentinus s. 21
de reformat. c. 2. ... et eius mate
rias quas plures interpretes commodius quam rese 2
rendi hi proprio ... de ...

... ad ... per alios
partes que docet non posse epm aliquos ordinare
sine tt° illud obstat si ordinandus habeat pa
trimonium ex quo vivere possit etiam si tt° vel
beneficium non habeat recte potest ab epo ordina
ri ... c. epis. 4 ... nisi talis in fine c. nis 23
infra hoc tt° et ita quoque dic etiam post novissimus

novissimus

tridentinum decretum ubi sic in praxi servari vide-
mus quod non expeditur necessaria beneficii titulo ut qui possit
ordinari cum unus eius inveniunt ut vult garm
dicatur paria sunt non habere titulum vel habere titulum
ba[?] vidua aut inutiles c. 2 § d neque ubi
iusta communes loquendi modus de translat. epi
et qui titulo invalido ordinatus est recte ordinatus
sit neque epus qui eum ordinabit teneatur illi
necessaria ministrare ut satis probat dispositio
textus atente expondendus in c. postulasti penultimo
de iure patronatus ubi ordinat quod adpresenta-
tiones vel intitulationes rectoris retinentis
beneficii ordinatus quod nullus titulus sequitur vide-
tur nullatenus titulus necessarius est ad ordi-
nationes

3 2º adversus secundas partes quatenus
probat epum ordinantem aliquem sine titulo teneri ei ordina-
to necessaria alimenta praestare usque dum titulum adequatum illi
obiicio epus qui aliquos sine titulo ordinabit eis ordinatis
neque necessaria providere neque beneficiis conferre tenetur et circa
regularibus probat textus etiam declarandus in c. 1 incipiente
omnes 70 dist. et in secularibus iam probabimus propter
dentibus eius patrimonium habent cum nimis et si non habeant
dum sunt pauperes dummodo ex industria vel artificio suo
et necessarium sibi quaerere possint ut communiter tradidit
ex c. clericus 1 et 2 in ordine 3 et 4 91 dist. non
tenebitur epus qui eos ordinabit quamvis sine titulo alimentum
re quemadmodum neque pater alimenta tenetur p[?]
re filio vel solvere filio qui sibi ex officio vel artificio
sufficere potest ut notarunt omnes per textum in l. si quis a libero

q § deinde scripsit Dns D. Sifilius ff. deliberis agnoscendis
145
3 ad istius 3 ... partes quae aserit successores episcopi ordinantis aliquos sine tt° similiter teneri ita ordinato alimenta tribuere vique dum ... vel beneficij ... 4
quat. Si argumentor aliqui sine tt° ordinare delictum è episcopi ita ordinantis ... et similes ... ex ipse ... transgressoris in penas ... ad alimentorum praestationem ... successor ex delicto praedecessoris quantumvis eius representans ... non tenet.
... delictum unius alteri innocenti nocere ... ea quae ex vulgaribus iuribus in regula non debet 22 de regulis iuris in 6° et in regula non debet 73 alias 75 ... notarunt omnes ... ibi ... unica C. ex delictis defunctorum ... si is qui 3 ... appellat ... quam ... plurimis similibus ... successor episcopi delinquentis idest ordinantis sine tt° non debet teneri alimenta praestare ita ordinato in penas delicti quod non commissit 9°
4 et ultimo ad istius ... ultimas ... partes quae habet ordinati sine tt ordinationes irritas non esse ... obstat tales ordinationes irritas vacuasque et nullius momenti iudicari et haberi ex ... in d.c. ... circa finem melior ... in c. ... finali ... in c. ... el segundo in ordine 37 ... finali et in c. ... 49 de simonia ... ita ordinati ... non remaneat ordinatus non possunt deberi alimenta ... in illis casibus ... debent. Ulterius ... debe-

anti

Pacheco ad 83 vñe 2 que 4 aplicas 6 O vñe 2ui 83.

Debeant tribuant q ne ordinatus in ojbrius ordinis mendicare cogat. que ratio cessat cum ordinatus ni remanet ut ex se patet 2,

6 Ex his et alijs ni obmanes, vera et supra relata sunt quas ex cuius celebres et in praxi frequentissimas materias et que circa eas in sacro Tridentino concilio sunt deciuntur. Ultra glossas et ordinarios in his nostri maxi incelibri capite cum sm apostolus et in Decret. 37 hoc tit. in 6. explicant et plequnt. Rebuffus in praxi tit. de rescripto informa pauperi. Nabarro in manuali latino c. 21 n. 8 et c. 29 n. 12 et Rebuffus c. 27 n. 198 Casanaus Cordoba de Lara Cobarruvias Salcedo Sarmiento Zuanes gutierez Ant. Gomez et Spino et ex theologis Medina Soto et Aragon et aliorum ve plena manu congesti Acenedo in colectanea ad Decretales pretas et ultra aductos ab eo nobilissimus Geronimus Goncalez ad regulas octabas chancelariae Acebedus et noster Menchacas quos innvit Cenedo alegans q. 1a q. § 10 art. 10 cuius sequimur et ultra recitatos ab eis Quintane duenas decenas referens lib. 3 eclesiasticorum et ultra aductos ab ommnibus Petrus Gregorius lib. 1 partitionum iuris canonici tit. 13 c. q. n. 1 et lib. 16 Sintagmatus c. 11 Zabyllus Quintilianus mandosius Doctissimus ledesma Manuel Rodriguez insignis Zuarez a nobis infra singulis locis referendi et alij quos ipsi viderunt nosque non referimus ut fastidius et repetitiones ex eu semper

7 Et ad materie originationes ad ... les vulgo circum ferri et in hoc nostro c. 1o fuisse deductus ex Corpore Canonum ut eius epigraphe vel enigma que vulgo

partur ita se habet satis declarat et hanc sententias vt in
serctiones existimas n debere admitti ante concilii et
alij decretalium colectores selati et recepti ab ant apud
nos in notis vt sculis ad prias colectiones decretalium ad
nrum tts de probendis circa nrum capitulum 2m quos lt
n satis clare sequitur Cujacius in nobela 3a Justini
ani et expre lt eum referens probat Quintana
Duenas d lib 3o n 19 [illegible] videtur secutus
Lancelotus in notis margenalibus ad nrum capitulum
2m aserentes oms primas nri capituli seu eius ori
gines Cesaribus vt imperatoribus tribuendas ee sunt etc
quid inter aliquos interpretes controversias vtrum in
Peratoribus Honorio et Theodosio in l n plures 4
C de sacrosantis eclesijs vel Justiniano in nobela 3
sive in auth vt determinatus sit numerus clericorum
quillud colat i tribui debere et frequentius berius
q obtinuit Justiniano deberi tribui ind auth
quo generalit cabit et disposuit vt n alit cle
rici ordinarentur nisi prius constaret ordinandos
clericus alicui eclesie ex cuius facultatibus oneste
alimentari posessent adscriptos ee vt ita n coge
rentur mendicare Honorius etenim et Theodosius
ind l n plures n generalit et tantum de decanis
antiquitus dictis canonicis et clericos de quibus
ces de decani fuerant sicuti ita tenent selati
n recepti in scolijs nris dicentes eandem Justinia
ni institutiones fuise postea canicatas probatasq a
conciljs Calcedonensi vel Pacentino vt epatet ex dei
l et santorum obst et ab Alexandro 3 in nro
c eps 4 ex de inconcesio 3 in nro c eod sm apostolus

Don Juan padre
Co

16 Vincentius 23 hoc tit[ulo] de iure postulatione patronatus respondit q[uod] vulgares inscriptiones nostri capituli, secundi scilicet Prelatas de epo ex Luzatio qui parvus sibi in hac p[ar]te videt[ur]. Instituisse in operibus posthumis ad nostrum capitulum sine inscriptio existimo ante decretalium colectiones vel compilationes a Reimundo factas dictas Justiniani Institutiones sibe ad nobellas sibe ad authenticum latas insertas fuisse corpori canonum Pape Adriani auctoritate edito Carolo q[uo]q[ue] magno dicato p[ro]inde antiq[ue] ipsis ex eius verbis. Et postremo q[uod] vetustiores inscriptiones nostri et ejusdem ab eo corpore seu libro canonum postquam in eo dicta Justiniani institutio fuerat inserta nostrum capitulum sine et simili[ter] d[ict]a fuisse deducta ut d[icta] inscriptio nostri capituli secundi satis declarat.

Nis q[uod] adsitere explicationes et aliis indagandas origines p[ro]missis solum superest decidendam rationes assignare p[ro]pter quas in nostris iuribus et similibus clericus sine titulo ordinatus ab episcopo ordinante eiusq[ue] successore alimentari debeat et inprimis q[ui]d et successores in nostro c[apitulo] cum ii[s] apostolus docet statuit statutum ne tales clericus paupertate op[p]ressi in opprobrium ordinis totiusq[ue] militie clericalis p[er]tinentes mendicare cogerentur iuxta ex celebres iuris decisiones sunt 23 q[uam] alias de iis nunc autem vitio mendicatio q[uod] dicere sequitur Cuiacius in nobela 3 in fine et in ult. de feudis tit. i. quia ratio cum tridentino et novissime placent d[ict]o iis veinte y una c[apitulo] 2[o] de reformat[ione] inprimis

Mandó pagar Luis de h... ego

Nic... Licat in felix per vias 87.

Dmanat probatur in scolis nris sequuntur q plures prelati &
ultra ea quae ipsi p hac rat dsiderabunt expendi possunt
xr in d l ri plures C decis & ind auth ut determi
natus numerus clericor q i colat i & in e i seruitu
tionis & tridentinus sess 23 c 16 de reformat & alia plu
ra illi similia quae egerit Petrus Gregorius de beneficiis c
q an i ff hac rat n repulsa eo ex dbis nri capi
tuli eius sm apostolus in ipso rationes decidendi in sub
p loribus uerus terminis colligendas existimo eas q acu
dibimo & natura di manandi manare cum etenim ex
dbo apllo 1a ad corinthios c qui altari serbit de alta
re vibere debeat mercenariusq a mercede sibi debita
repelli n debeat ex dbo luca c 11 bonus & r ine ecle
fabricis 67 12 q 2 clericus aut obsequio vel opere ze
suerit suiq patrimonii veluti mercenarius servitio
varius deputatus & vocatus sit ut ipsius nominis cle — Alias Dug... sa c ...
ricus ethimologia qua patet in hereditates rat des ipsi patri
monius domini vocatus clericos valatu in nras capi
ri cul sm apostolus & ine cleros 21 dist satis amonent
eas q bene p sequitur & illustrat Petrus gregorius de bene
ficiis c 36 n 1 & 2 dil genius lib 16 syntagmatus
c 1 an i usq ad 6m cuiq q clericale offs de quo in c p
lectis 29 dist manifestat sequens e uriq regulis maxi
me donunt ut decodes in quo laborat patrimonio &
eidq vocatus e alimentet ut ita pm xpi patrimoni
uis soberet onereq & in comoda clericalis officiique quo
de serbit subeat & sentiat comoda eis & de iis alimenta in
sui laboris ut mercedes vel stipendiis naturali legitima
dictante ex oeis xpi patrim quod in beneficiis consistit
merito suscipiat iuxta regulas & ir iniquis sentit 99 de

et reoules Juris libo et in l. sin naturas decimas ff
codex cum similibus que late et polite exornat d. Petrus faber ex qq omnibus semper ego circa hanc materias considerare soleo onus alimentandi clericum ordinatum sine titulo esse onus reale Patrimonii xpi non autem penas vel punitiones delinquentis epi eum ordinantis sine titulo ut latius decebimus in solut. tertii argumenti.

9 Que rationes operum et incumbentie stipendiique mercedis in compensationem laboris simul concurrentie ut i concludat neminem esse ordinandum clericum sine titulo qui non mendicet neque aliquem sordidum et illicitum questum exerceat in opprobrium ordinis ut latius dicemus in solut. primi arg. 2° autem quod ordinatus sine titulo alendus esse tam ab ordinante quam a quo libet successore xpi patrimonium obtinente ut debitam laboris offi que sui mercedem et stipendium percipiat cum que militet tam in clericis in maioribus quam in minoribus ordinibus constitutis videtur nullam differentiam inter eos posse constitui in nostro casu quin deinde sine titulo minoribus ordinatos pariformiter alimentandos primo quod similiter si minoribus iniciati mendicent sequetur clericalis ordinis opprobrium vel despectus secundo quod et clerici in minoribus constituti similiter possunt ministrare suis quoque offs et labores in eiusdem bona eclesia impendere decent. et quorum singulis offis plerasque dextra quae in sequent. in c. 2 Clerici qui et s[?] deductus est ex epistola sibi [?] ni hispalensis ad leudefredum epum quem et in suis epistolis ... ad ludi... [?] ut habet vulgares in

f. Bendis

Pach

148

inscriptio probat q. quintanadueñas d. lib. 3 n. 4
neq ad lam. t. fredus ut voluit Lancelotus in mar
gine et loquunt. Dd. in c. acolitus cum quatuor se
quentib. 23 dist. p. inde q. nobilissime ut suorum
officiorum functiones stipendia q. percipiant attri
bent. cautus in c. 23 c. 17 a n. format. de
fortit. probat. in dec. ibi presbiterus diaconus
vel quenlibet cunto sequenti c. Sanctorum 70 dist.
quae in generalit. loquunt. de omnibus ordinationi
bus sine tit. factis et ulterius p. terquas Dd. in
nro c. tuis 23 expresse loquit. de clericis in mi
norib. est eo probat. q. cum praedicta tamen indistincte
de clericis loquant. et omnibus clericis in ma
iorib. et in minorib. intelligenda sunt iuxta
regulas quas notant omnes in c. cleros 21
dist. et in c. de persona 38 in fine unde aeque
in eadem relatis palacios Rubios Velazquez
de abendano Didaco perez et alii pluribus ad
praxim illustrat Caballos in omnibus stras
muros q. 924 n. finali ita docet in terminis
gl. in nro c. 2 [illegible] 60 clericos et glo. in d.
c. nimenes 70 dist. Dominicus lorinus striarius
securi tenendus est ad minores ordines ttm non requi
rit neque minoribus sine tit. ordinatis nequicquam

alimentari

alimentari quoniam omnia ... tasenus cedere in ordinatis maioribus vel sacris ordinibus satis probatur in nostro c. epi 4 qui solum de instituis in minoribus loquitur ut patet ex illis verbis in diaconus vel subdiaconus ordinaverit idque iam consuetudine receptum est probatur

ind nro c 2 — quia dicta in nostro c. 2° ubi de clericis et sequuntur Imola et alii plures statis referendi et satis probatur novissimo tridentini decreto dicta sess. 21 c. 2 de reformatione cum tantum loquatur de collocatis in maioribus ita resolvunt Nabarro lib. i de sublio... de temporibus ordinationum ... c. 4 n° i Flaminius Parisius de resignatione beneficiorum lib. 2 q. 8 n° 4 Quintana Duenas d. lib. 3 n. 17 optime Salcedo in praxi canonica c. 18 n° 9 et Suarez ... de censuris disputat. 31 sect. i n. 33 et Manuel Rodriguez in summa 2 p. c. 19 n° finali ... quarentenas ... argumentis adductis pro contraria satisfacias dicendo quod licet in terminis iuris antiqui videantur reperire et concludere non in terminis iuris novissimi tridentini post quod et ante illud consuetudine a pontificibus tolerata declaratur ut nostrorum ... et similium iurium ... certo ... tantum procedat in ordinandis vel ordinatis maioribus ut testantur ... et omnes proxime relati quin potius ... varietate ... potuit non considerata ... insolut. primi arg. respondendi potest quod ... eas ... rationes respectu minorum ordinum quas ... ex dicto thoma Nabarro Maso ... et aliis ... rebus ... considerant Salcedo et Manuel rodriguez ... minores ordines non esse vere sacros neque sacramentum ... ministerium ad sacros vel quid sacramentale ... ita est in catecismo ... ordinatus et ...

149

quatuor alium differentias inter maiores et minores or
dines et pluribus bene breviter quam congessit Bibaldus
in candelabro aureo parte ... de sacramento ordinis n. 19. res
pondebis quod licet clerici in maioribus appellatione clericorum
comprehendantur, habeant quam in ecclesia Dei proprius officium ut ex
forme probabimus nihilominus circa articulus quem
disputabimus non militat paritatem eadem ratio quae in cle
ricis in minoribus quae clerici in minoribus possunt retroce
dere et a clerica ... matrimonio ... quod contrahe
re tamquam laici non sint in minoribus constituti ecce
clericis ... retrocedentes quam ... non exercent
minus vel officium clericale non mendicabunt in clericalis
ordinis opprobrium ut videntur considerasse ... plures
supra alligati insuper quam addes ... dictas resolutiones si
mi liter ... bene servari post institutionem Sexti
Quinti contra clericos male promotos ac in episcopos
in ordinibus collat. peccantes quod refert singulariter ex
additione a Bibaldo dicto candelabro post tertiam par
tis eas quam nos in pluribus articulis declarabimus in
solutione primi et quarti argumentorum. ... etenim
per eas in hac parte videlicet quoad titulum vel titulum
castitatis ut qui minoribus ordinet. innobatus
... aut et post eas non defecerint episcopi
qui eos ad minores titulos peciverint ut saepe de facto
consultus vidi et audivi consequens erat disputare
quid per nomen tituli in hac materia sig
nificet et quam qualiter quam peccent ordinans et ordi
natus sine titulo ... de quibus et pluribus aliis simi
libus commodius dicemus singillatim solutione primi

primi argumenti quas do aut talis ordinationi ita habenda sit varijs temporibus decisionibusque diversis. circa hanc rem singularis adnotes dicte prius in solutione quarti et ultimi argumenti.

10

qq. ad decisionem rationes ita plicabis ni obstant argumenta in contrarius adducti primus in quo ex pluribus iuribus probabimus posse aliquos ordinari clericus sine titulo cuius questionis et totius materie sacrorum ordinum cognitionem ut ab origine repetas adverte quod antiquitus apud Romanos ille dicebat. ordinari qui ad aliques magistratus vel prefecturas provehebat ut ex Suetonio et alijs velle tradit Rhenatus Corporius de sacra politia promissi lib. i tit. 3 n. 11 parit. ita qui ad sacros ordines ministerius eligebat in iure nostro pontificio ordinare dicit. in initio autem nascentis ecclesie nemo ordinabat nisi qui publice apo populo in iure electionis et desiderij et aclamationis in signus probationis vite morum et scientie petebat in ecclesijs adstantibus episcopis ut ita quem populus magis honoraret et desideraret ille sacrorum administratione ad maius ordinis decus clericus ordinaret. ita cum Quintana duenas minus clare ex pluribus tradenti dicto lib. 3 an. 3 usque adduc decimus notandus est in hoc sensu declarabis dictus capitulus neminem in 7 o dist. in illis verbis qui ordinat ordinationis publicae vel ut melius dicant alia litera habet ordinationis publicati bocabulum

bocabolus et quam plura alia similia. Itu[m] in c
nullus ibi vel populi testimonius et in c episcopus
ibi ita vt cibus consibentias et testimoniues quer 150
rat 24 dist. et in c 2. ibi neq a clericis expetiti
62 dist. et in c vota ibi testimonia populorum et
in fine ibi ordinis consensus et plebis et in pluribus
alys similib[us] hoc tempore la ahemine ita notatus vide
vlt. ego nobe ad titu[lum] nullus tit. ad ordines maiores
requisitus fuisse neq mirus e q[uo]d eo tempore tit. ad ordines
n[on] requireret. cus nascentis ecclesie vel apostolorum tempore
plurib[us] post apostolos annis nemo ex christianorum si
ve ex clericis sive ex laicis quid p[ro]prius possidebat
et rerum comunio p[er] inde q[ue] nemo ex christianis quantus
vis minus vel miserabilis egebat aut mendicabat et
omnius singulorumq indigentie vel necessitati plena
manu parit. subveniebat. q[uo]d comodius fieri poset qui
ad christianas fidus convertebantur. p[ro]prius possessiones a
aut p[rae]dia que habebant [pro]ter ebangely consilius
vendebant et pecuniam quas ex p[rae]dio separabant et
omnib[us] christianis sub venirent ante pedes apostolo
rum libentissimo animo oferebant et sacrabant
vt instat ex actib[us] apostolorum c 4 et ex c i incipit di
lectissimis et clariis ex c futuras 12 q. 1 et docuimus
nos late in lect. oppositoria tipis mandata ad capit inprimida
ad monet de renuntiatione a pagina 11 in fine vn
de cus p[ro]bavisse n[on] posset timeri eo tempore quod clericus
ordinatus mendicaturus foret in opprobrius ordinis si
quidem de comuni thesauro et pecunia alendus erat
merito absque tit. ex quo alimentandus eit ordinabat. cle
ricus ille quem tu populus vt p[rae]mediximus petebat et acla

mabat nihil q aliud eo tempore ad sacros ordines quam
vite et morum scientie probationes requisitas fuisse pa
tet ex antiquissimo concilio Niceno i sub Silvestro i
Canonibus de eligendis ad sacros ordines 2

N 11 cum autem postea temporis suc
cedente varietate rerum invenio essaret singuli qui singu
las proprias et indistinctas haberent opes ut in d. lect.
opositoria nos etiam docuimus singula et diversa tem
pora referentes pro inde q nisi sine ratione timoris posset
populus precibus ut reperio gratia vel bona existimatio
aut misericordie intuiri solitus vel aliud aperuisti
xi tyl in c si ergo 16 in pro 8 q i una aut al
tera vice petiturus et aclamaturus illum aut illos
qui postea opes fortasse mendicarent vel aliquos
illicitus et sordidus questus exercerent in opprobrium
ordinis ut supra notabimus n.o q ex de diaconis 33
dis. mendicat infelix g 3 dist. ut huic malo occu
reret. paulatim cessabit expectari petitiones vel acla
mationes populi ad clericos ordinandos ut instatim
concilio Parisiensi i c 2 relato in c n ie permittes
dis 6 dist. 63 tandem q eadem de causa a concilio placenti
no sub urbano 2 celebratum nemine sine titulo eccle
siastico vel beneficij ordinandus esse clericus q. d. concilio
refert. in dicto c sanctorum 70 dist. ne videlicet ordina
tus in opprobrio ordinis mendicet vel illicitus ques
tus paupertate opressus exerceat ex dictis supra numero
9 post hec autem tempora et relata iam ad q concilia circa
eandem rem editum est concilium Calcedonense quantus cano
ne sexto in d c nemine relatus i 70 dist. quo
concilio in illis verbis nisi manifeste in ecclesia

in eclesia civitatis sive possessionis cuius glo'z tu
cremata & omes in d c nemines declarantes illud
de bus possessionis id ē patrimonij ex p̄re causus ē ut n
tantum cum tt eclesie vl beneficij & etz cum tt patri
monij quilibet posset ordinari clericus & quadvis d
urba sit ve possessionis alit explicari possent pbarent
q aliqui vt s lt. cunta sucedentib illis verbis nisi
Bnamisi cum in eclesia civitatis illum haret sensus
vt nullus ordinaret nisi ad ttz eclesie que in civi
tate vl eclesie que in posess sive agro sita eet
cogd dictus de bus possessionis n reperiat. in d Dali
Calcedonensi quinomo ttz si reperitet. vt ego d
libero inpedienti sensu d grie declaravi posset ni
hilominus Alexander 3 in nro c eps & Ino
centius 3 in nro c cuis 23 primas glose & Imu
nis lectiones sequentes ex p̄ sequi declarantes tho
fuerunt vt posset quis ad tts patrimonij ordinari
& n tantum ad tts benefti & hoc optima rat' qa inha
bentib patrimonius ex quo vivere possint cessat ratio in
decentie & mendicitatis in opbrium ordinis quas s'la lt
& sepe discurrabimus ota notavit fere cremata & omnis
in c nemines & in omnib nrs iuris antea q videt do
cuisse gl finalis in nro c eps 4 alegans ad hoc ppositus
tt in c ibi auts 29 & in c finali 12 q' l melior ttsin
c finali ad ss clericos auts usq ad fines 16 q' l cud alijs
similib - qq docemur illos clericos alimentari debere
eclesiarum stipendiis qq nulla parentum vl ppinquorum
ppria bona suppetant. unde q ē dictorum bonorum natura

ad sustentationem ordinandorum proindeque merito equiparantur in nostro c. cum epus et in nostro c. cuius 23 videtur quod saltem quo ad hunc effectum sustentationis non sunt in relequis omnibus ea bona beneficii ecclesiastici vel patrimonij equiparanda deinde dictus tredentinus dicta sessione 21 decreto 2° dicit patrimonium vero quatenus episcoporum relinquit arbitrio ut ad eius patrimonij ordinare possint quos habita ratione necessitatis vel commoditatis ecclesie iudicaverint assumendos procedentes in propria causa declarabimus diligenti inquisitione ad cognoscendum quale adversus ordinandorum sit sufficiens patrimonium quod ordinandi coram episcopis exhibuerint presentaverint ut ex iure cremata ubi [illegible] docet omnium etiam relata instat quod ex nostro c. epus in illis verbis nisi talis ordinatus de sua vel paterna hereditate subsidium vite posset habere cum relequis iuribus similibus etc.

12 Ad hunc resolutioni iuribus quod in ea dictis antiquum relatus Iustinobanzibus quod habitur obstat textus in nostro c. cum secundum apostolum 16 quatenus ubi non at ab apostolo statutum fuisse ut nullus sine beneficio ecclesiastico de quo tantum illeteris loquitur ordinari possit quod cum Romani Pontifices non possint immutare neque corrigere statuta a christo vel ab eius apostolis ut instat ex c. inobo 21 dist. celebris textus in c. sunt quedam 25 q. 1a et ubique glossa et omnes videtur tenendum quod relatum apostolicum decretum non potuerit postea immutari vel emendari a Pontificibus procedentes 4i non relatis statuentibus quod vice beneficii ecclesiastici ad ordinationes sufficiat etiam beneficium patrimonij et quando difficultates et eius disputationes frequenter et utiles

D. Infrascr[ipt]o

Pac

152

Vt ab origine comprehendas advertas a Postolus aliq[uan]do referre illa quae sunt legis naturalis vt non occidas non concupisces et cetera ad Romanos c. 13 aliq[uan]do vero ea quae sunt legis sup[er]naturalis vel divinae Vt non circumcidaris ad Galatas c. 5 aliq[uan]do autem ea quae sunt legis positivae vt quod ep[iscop]us vel sacerdos non sit vigamus et praeceptum de ieiunio et alia similia 1a ad Thimotheum c. 3 cum ergo Apostolus refert legem naturales vel sup[er]naturales aut divinas tale dictum apostolicum erit inmutabile cum naturalia quas sup[er] naturalia iura sint inmutabilia a Romano Pont[ifi]ce tolli non possint vt probant ... vbi omnes in § ... naturalia ... cum iure naturali et in c. ius naturale 1 dist. et in c. fi. ... bona glo. ibi ... naturali iuri ... tudine e sunt quidamq[ue] q[uae]stio. Veruntamen quamvis summo Pontifici hec iura inmutare vel corrigere non ... velle in illa interpretari vel declarare suadente ... naturali vel divina rat[ion]e decidit ex celebri doctrina Panormitani ind. c. fi. de ... no 1 aliosq[ue] quam plurimos quos proxime referemus ita videmus in precepto ... non occidendo quod ... a iure naturali quin imo et divino scripto descendat limitatum et declaratum ... ex mente ipsius rationis vel legis naturalis vt non ... illius qui ad ... cum moderamine in cul[pa] ... occideret alterum ... de Just[iti]a et Iure quas ultra omnes ... et vulgares alegationes plurimos autores quos plena manu ... refert Cenedo in collectanea 96 ad decretales n° 2 et 3 ... ex Rebardo lib. 1 ... et ... alij

intelligitur a Romano P[ontifice] Ius naturale

Pluribus etiam referendis neque etiam et expresse notant omnes d[octores] ibi in c. 2 de homicidio neque etiam dispendat Magistratus qui legitime vel ex officio homines occidi fecerit ut notarunt omnes per d[ictu]s ibi in c. cum minister 14. 23 q. 5 neque milites in veloque propugnantes hostesque occidentes ut patet ex c. sin et 23 q. 5 aliisque pluribus sequentibus illustratque insignis Molina tomo 1 de Justitia et Jure tractatu 2 disputatione 117. tantus quod Summus Pontifex Jus Divinum interpretatur. ut et tenetur Doctores th. Caietanus Soto Suarez Barbosa et innumeri Doctores relati ab eruditissimo Thomas Sanchez de matrimonio tomo 3 lib. 8 disputatione 6 n° 4 et ipse ibidem n° 9 ex pluribus aliis tendat esse de Jure Divino vel naturali Summus Pontifices dispensare posse quas sententias nos reprobamus neque ultra relatas a Sanchez ubi supra habet ferdinandus Rebellus et eas reprobet expresse de obligatione Justitiae lib. 2 de matrimonio q. 9 sectione 3 n° 4 tamen

n° 13 hunc quod sensus reducendi et explicandi sunt secundum concilium Cremonense sunt quidam. Quando autem dicta apostoli referuntur per positivas tunc dubium est utrum tale dictum apostolicum posset a Romano Summo Pontifice immutari et tolli cuius questionis resolutio in originem dependet ex alterius questionis nobilis non vulgaris et tamen utilis necessariae examinatae utrum D. Petro subiecti fuissent ceteri apostoli ipse quod primatus et solus supremas Juris dictiones inter eos habuerit ex huius etenim questionis cognitione dependebit utrum Petrus tanquam maior ceteris apostolis eiusque locum et potestatem succedens Papa potuerit immutare et corrigere posita dicta vel statuta apostolorum tanquam inferiorum cum verissimus sit Juris principium superiores tantum posse tollere leges inferiorum

praeter alias controversias conferend. 21 existunt Clem. ne Romani
2a electis unqua q. breuiter resoluendo D. Petrus et reli
quos apostolos apostolatu simpliciter pares fuisse et a Xpo
ipso apostolos institutos Joannes c 20 ibi Sicut misit me
pater et ego mitto vos et Luce 6 ibi non ne ego vos duo decim
elegi. Vel ut alia litera fiet elegit duodecim ex ip
sis quos et apostolos nominabit et patet ex pluribus
alijs alijs manifestis sacrae scripturae locis congestis a Caie
tano et Bellarmino infra referendis et in hoc sensu muneris vel sor
tis apostolatus et ejus ordinis sunt declaranda illa verba
dicti capituli in nobo 2. dist. ibi pari consortio honores
et potestates acceperunt iuncta gl. ibidem verbo pari hec
autem omnia non tollunt neque impediunt primatus et su
premas potestates vel iuris dictiones Petri inter apos
tolos fuit etenim eorum totiusque christiani gregis su
mus pastor qui hanc supremas potestates accepit solus
a Xpo Matth. c 16 ibi tu e Petrus et super hanc petram
etc. et inferius ibidem et tibi dabo claves et quodcumque
ligaueris etc. et Joannis 2. ibi pasce oves meas et
instat ex c ita dominus 19 dist. 19 et insinuant 4.
in c pasto 39 et inc beati Petrus 37. 2 q. 7 explicant
et late disputant hec omnia optime Caietanus in opusculo
ij i tomo tractatu c 3 et 4 D. Th. Bonaventura
Sotus et alij plures congesti ab insigni Belarmino lib
i de summo summo Pont. a c 10 cum sequentibus et lib 4 c 22
et 23 et vltra adductos ab eo Jacobacius de Consilio lib
q art. 8 ad 8 ites facio - 99 ita premissis dicendum
quod cum maiores potestates summusque eclesie primatus opti

tinueret d. Petrus seq reliquos apostolos et sequens i gloss
manus Summus Pont. in petri locum et Juris divini succede
ns posset immutare et corrigere. ubi litare ita suadente
positiva dicta ut statuta apostolorum ita p[er] quae ex p
xime alegatis satis colligitur in terminis disputant
et resolvunt ex d. th. turre cremata in questioni
bus de potestate Papae q. 63 Silvester in summa vbo
excomunicatio 9 n° 10 et obiter Molina de Just. et Jur.
n° 14 tomo i tractatu 2° disputat. 9 in prio 2. unde fit quod ex
canonibus apostolorum plures penas diversas irrogantes
diversas q ceremonias et solemnitates custodiri praeci
pientes iam non sunt in usu neq servantur. Sunt enim
diversis summorum Pontificum constitutionibus temporum varie
tatibus ita volente postulantibus immutati et correcti di
Binius cti canones ut videre e apud [redacted] Sebergnus
in notis ad canones apostolorum ex diversis Juribus
ita tradentes i tomo Conciliorum generalium in novissima
impressione apostolo 14 cum sequentibus usq ad finem gen
des ex quo ratione bigamus prohibeatur ordinari ab apostolo
ubi s... i ad thimotheum c 3 et canone 17 apostolorum
nihilominus ex causa necessitatis vel utilitatis a sum
mo Pontifice dispensari posset ut ordinetur. c lectorem
et ibi gloss. et omnes 34 dist. et notarunt gloss. et sum
bentes in c 2 vbo dispensare de bigamis non ordinan
dis et breviter doctissimus nos in manu scriptis adictio
nibus de bigamis non ordinandis in fine et latius sequuntur
ex d. th. Navarrus in manuali latino c 27 n° 197 ...
in clem. si furiosus 1 p. § 2° n° 4 Salcedo quas pluris referens

in praxi crimana li canonica c 16 ubi strahitur ex dictis pensare ni lt solo et aly plures dicti accedo incolatu nea i § 4 ad decretales ni 3 i cadem ut ea dicendus eqd. sumus ex quod vis non posit tollere quominus dare tem porale pro spirituali sit simonia cum id qd e simonia a iure divino descendat ex ll. Mathei c 10 ibi gratis accepistis gratis date et alii plures simelibus Evange lii locis ut tradunt inter minus d. th. 2a 2e q. 100 art. 2o in solut ad 4m et Aragon ibidem et Nabarius in Manuali latino c 23 n. 99 et 100 nihilominus tamen penas contra simoniacos inductas bene poterit in mutari et corrigere augendo vel diminuendo tollas cum sint a iure positivo introductas vel statutas ut patet ex c. presbiter 3 et c. reperiuntur 7 et fere per totas in questiones 1a et ex c. accusatus 4 cum duobus sequentibus de simo nia melior 7 in strabangantiis cum detestabile co. ubi tt in ucrturis ex qq omnibus satis instat qd cum dictus preceptus apostoli ne ordinandis sine tt eclesiastico ... referat leges positivas recte potuerit a Romanis Pontificibus inmutari variari statuendo in nostris iuribus et similibus superlatis qd loco tt eclesiastici ad ordinationes sufficiat patrimo nius 2 1 14

Et lex contra necesaria et magistralis conclusio verissima sit non videtur satis facere di ficultati propositae a n. 12 neq. omnes adaptari nostro capitulo cum sicut apostolus loca cum apostolo dictus in eo relatus a lege divina et natura li fundamentum capiat dum dicit et refert altari ser 19

ser Vientem

Viventes de altare vivere debent et ad onus elevati, ut labores non esse repellendos a mercedes cuius perceptio no ut ipsum p ceptus a iure divino naturali qui descendit et clericis desumptus ab apostolo ex illo Luce c 10 dignus operarius mercede sua. Unde videtur non potuisse tale decretus a Romanis Pontificibus immutari vel corrigi nam quod libet decretus apostoli vel cuiuslibet sancti de divina lege vel doctrina fundamentum id habeat ab autoritate legis divine procedens et decissioni Romani Pontificis ut de tractu late disputantes supra alegatos n 13 ducunt glosa in c de liberis de bo usque 20 art et alijs relatis Greg. lopez in l 6 d 60 de las palabras de los santos tit 5 p 1 quod intelligendus et declarandus est nisi tale preceptum descendat a divina lege quae cessaverit vel sublata fuerit ut notabit Panor. in c qualiter et quando 2 n 2 de acusationibus ut videmus in l veteris testi cuius ceremonalia et precepta iudicialia iam cessarunt fuerunt ablata adveniente nova Christi lege ut constat actus apostolorum c 15 et ex integra epistola D. Pauli ad Romanos et prec c 7 et ex plurimis alijs manifestis sacre scripture locis docent D. Th. 2a 2e q 11 art 4 et Navarrus in manuali latino c 21 n 28 Cov. lib i variarum c 7 ... i et ex D. Th. de Aragon in 2a 2e q 87 in explicatione articuli i in prio et quas plures alij congerit Juane Gutierez lib 2 canonicarum c 21 n 12 Sed his omnibus facile respondebis si ad verbas textus incurrat cum sum apostolus nulla tenus dixisse aliquam lege

diuina statutum fuisse q. nemo ordinaretur sine tt.
beneficij et tantum dixisse lege diuina preceptum fuisse ser
bientes altari de altari viuo et mercenarius de mer
cede alimentandos ee ex qua d. lege colegerunt v[el]
duxerunt scilia et sumi Pontifices suas relatas le
ges possibilam q. nemo ordinaretur sine tt. eclesiastico
unde cum hec lex positiua fuerit bene potuit iustis de cau
sis a nobis iam relatis s. n. 8. 10 et 11 immutari et
corrigi a sumis Pontificibus in nro c. ep. 4 et in nro c.
cum 23 statuendo vt non tantum ad tt. beneficij eclesias
tici, sed etiam ad tt. patrimonij quilibet ordinari possent
iam sepe animadvertimus ex dictis ceq patet in nra
materia saltis tria tempora considerenda ee. 1m. tem
pus e nascentis vel primitiue eclesie in quo tt. ad
ordines ex rat. quas nob. s. animadvertimus non re
quirebatur 2m. tempus fuit concilij Placentini in quo tt.
eclesiasticum beneficij videlicet requirebatur 3m. concilij
calcedonensis intelligendi declarandique iusta mentem.
Et ex p.sas questiones nrorum s. clariut et concilij Pla
centini vbi s. qq. ex p. decisum. Iuficere ad ordines
patrimonium loco beneficij vel tti eclesiastici instat
q. ad dicta singula tempora singula iura in primo arg.to
obiecta et iam sepe singulatim relata ee referenda et
iuxta diuersitates temporis ex plicanda cui argto et plene
satisfaceres solus restabat responcere ad tt. inc. pos
tulasti pertulcimo de iure patronatus sed de eius intellecu
inferius suo loco dimo deus dicemus. =

Succedit dictis ad quaes
ex actaque materiam explicationes vt ea que circa

Pacheco

que eas in praxi ocurrunt seculares Videre quid-
quid pro nomes tt. in sub ovo in materia que nostra se-
nisi tit. cuius nominis ethimologia et plures accep-
tiones significationes que elegantissimas late tabes re-
ferre possent ultra adductas per Auctores relatos et
quintiliano mandosio in regula 7 cancelaria glo.
an. 2 cum sequentibus et ex marco Barone et calepino
Abo tt. et ex Brisonio Otomano et ex Cardio de verbis
Juris eodem Abo et ex Petro g. lib. 1 sintagmatum c.
13 n.o fi et lib. 15 c. 26 an. 1 cum sequentibus et antonio
Albinessys eod. et ex Plinio lib. 5 epistolarum epistola
13 et lib. 7 epistola 25 et ex seneca lib. 1 de ira
2a et ex Juane Rosino antiquitatum Romanarum lib. 3
c. 5 circa fines inter quas acceptiones veriore et communi-
ori que e atuendo id est respiciendo omissa acceptionibus
congruentibus ad res nostras facit ea c que Baro in tt.
supra et pluribus cum referentibus maxime petro g. d.
c. 26. n. 1 n. dis plicuit quod sit dictus tt. atuendo sive
tutando id est defendendo eo quia factum autris mone
tur et defendat inde apud antiquos tutanus deus ad
omnium mortalium defensiones in die que tutili
na Dea que ad servandas vel defendendas fruges
invocabatur ut ultra supra adductos tradit Celius Rodi
ginus lib. 13 antiquarum lectionum c. 10 ibidem ...
res et in alio sensu tutelas accepit accepit ... et
requirur ex noba nostra consideratur ecclesiasticus tt.
vel titulus ad ordines quasi tutamem et defensio
respondicet ordinatus in ... ordinis ...
tt necessaria et honesta alimenta percepturus sit ... sua
vita. in nostro autem materia tt. ad ordines dicitur beneff.

benefss curatus siue simplex alicuius ecclesie cuius serbitio et ministerio quis deputatus et astrictus sit vt patet ex multis pº capite ex Quintana Dueñas d lib 3 ecclesiasticorum nº 12 et ibi platt ex dº c nemine in illis v[er]bis in ecclesia civitatis 8 2 70 quest que et sequentia illius tys v[er]ba recte illustrata de beneficiis ex antiqua Historia et sinon facile declarat Quintana dueñas vbi sup nº 3 cum sequentibus idem quod patet ex omnibus nris suribus et ex tredentino dº sessione 21 c 2 in qq omnibus lt sub [illegible] v[er]bis vniformiter tamen de beneficijs tantum mentio fit → 156

quo supposito circa eum dub articulus 17

dubitari solet vtrum qdlibet benefss exiguum vel magnum sit sufficiens in qua qº breviter resolves debere esse sufficiens ad congruas onestas q alimentationes ordinandi vt patet ex nro c episcopus 4 ubi convenientia stipendia et ex nro c cum sm apostolus circa fines ubi spectors benefss et expse ex tredentino dº sess 21 dº c 2º in illis v[er]bis qd sibi ad victum honeste sufficiat quale autem beneffss dicatur competens et sufficiens ad honestas vel convenientes ordinandi sustentationes cum hoc sit decisum ni sit neq decidi poterit cum ex pluribus facti circunstancijs descendat et regulas tys in l 1º in fine vbi omnes ss de jure deliberandi facit tys in l quesitum 13 in fine ss de verbis episcopi vel plati ordinantes aut ordinaturi relinquitur arbitrio vt habita ratione qualitatis vnius cuiusque regionis dejudicet vtrum benefss sit sufficiens vel ni ita resolvit optime Salcedo in praxi canonica c 18 nº 4 et 11 et vl ita adducto Salcedo resolvunt Nabarus consilio 14 nº 1 de temporibus ordinat et Lavisius lib 2 de resignat beneficiorum q 6 nº 3 ita tenendum equidem quod contrarius videatur voluisse Nabarus sibi contrarius in tractatu de orat c 21 nº 11 et sq dictis clarissime convincendus nisi nessi vellis cum aliqq schole magistris declarare et subscreius [illegible] vt procedat quocies habita ratione qualitatis persone ordinati et regionis sufficiens esset exiguum vel parbus benefss ad eius sustentationes et ni satis fabit qº hic consideratis istis coincidet declaratio ista in nras [illegible] aut erit falsa et preterea qº scholastice magistris adde tes dus e ni esse necessarius considerari qualitates persone ordinati vel eius honestates et tantum qualitates vel honestates clerici nevidelicet ille qui clericus e mendicet in opprobrius clericalis ordinis et ita sunt declaranda dicta sacri tys v[er]ba ibi qd sibi ad victum honeste sufficiat ide ad victum cum

honestate et sine decore vel opprobrio ordinis non autem cum maiori vel minori honestate aut decentia qualitatis vel nobilitatis pro ordinati ut bene videat ex Nabarro Doctissimus [illegible] in summa 1a parte c. 7 3a et ultra adductos ab eo flaminius [illegible] lib. de resignat. bene [illegible] quaest. ultima n. 54 et sequenti ita ut proxime diximus declarandus si alias refellendus neq. etenim concilius desinit requirere victus honestati ut ipse videtur in sinu are requisiisset etenim respectu ad ordines clericales cuiusque honestates tantus habito vel habendo non autem simul ad qualitates honestates vel maiores dignitates [illegible]

168 Praeterea circa eundem articulum ad[illegible] expressae a concilio tridentino ubi [illegible] requiri quod ordinandus benefici pacifice possideat dicitur autem pacifica possessio quando nulla est mota [illegible] Iuris aut facti sive in iudicio sive extra iudicium contra possessores ut docet glossa communiter recepta in c. commissa [illegible] pacificas de elect. in 6. et glossa in clem. gratiae [illegible] pacifice de rescriptis et plerumque ex casadoro et aliis pluribus relatis ab eo Mascardus de probationibus 1 tomo [illegible] 183 n. 3 et ultra relatos ab eo ex estafileo tiraquello et aliis flaminius de resignat. lib. 3 q. 1 n. 130 et late Rebuffus in regro tractatu de pacificis possessoribus maxime [illegible] ita resolvit salcedo in praxi [illegible] c. 12 n. 6. huius resolutionis ea ratio est quia cum incertus sit litis eventus si [illegible] et absque benefici remaneat [illegible] mendicare in ordinis opprobrium [illegible] ita [illegible] ordinari prohibetur

[illegible] insuperque eodem n. 6. et sequenti idem salcedo bene advertit iam hodie post dictum tridentini decretum non posse defendi opinionem [illegible] in c. [illegible] aliud [illegible] quam secuti fuerant Marolus relatus a salcedo ubi supra et ultra adductos ab eo Sairus de censuris lib. 4 c. 19 n. 17 qua tenus asserunt posse quem ad titulum benefici futuri ordinari cum [illegible] ad illud postulatus vel nominatus sit requirit etenim expresse concilius quod benefici iam pacifice possessum obtineat unde cum futurus benefici non possit possideri quippe cum canonica institutio vel collatio ex qua tantum [illegible] vulgaria notissima [illegible] possideri vel obtineri potest benefici non processerit dicendum est ad titulum talis futuri benefici non posse ordinari ita resolvendum est

cum Salcedo ubi s.a et ultra alegatos ab eo cum Latri manue
le rodriguez in suma 2a p.te c. 17 n.o 10 et cum ledesma ubi s.a
post octabas ...eius resolutionis ... ratio facile
cognoscitur ... casu cum non incipiat Statim habere congruam
sustentationes incipiet mendicare in opbrium ordinis ita do
cent Salcedo et ledesma ubi s.a bene cum dictis notantes
eo casu similiter ut ... ... procedendi ... possidere pacifice beneffi ut
expresse postulat decisio ...

Sequenter disputant iste autores
utrum ad titulum coadjutoriae quis ordinari possit vel debeat in qua
questione breviter dicendum est quod cum coadjutoria sive sit ad tempus
sive cum futura ppetua successione ... beneffi ut ex se
... et bene tradit Petrus g. de beneffiis c. 11 n.o 2 et lati
ssime docte ... gironimus gonzalez ad regulam
8.as cacellariae glosa 9 § 1 per totum maxime an. 84 cum plu
ribus sequentibus ... ... vel obligatoria necessitate
episcopi coadjutores ordenare ... nisi aliud inbulis vel litte
ris Summi Pontificis praecipiatur episcopo relinquetur arbitrio ut ad
titulum coadjutoriae suadente ... necessitate vel utilitate ecclesiae
... tridentinus de s.e 21 c. 2 de ... patrimonium vero vel pensio
nes coadjutores si vellet possit ordinare non autem debeat ut
bene resolvunt ... ... clarado ... salcedo ubi s.a n.o ... et
Manuel rodriguez n. 13 et est de monte ledesma d. 1 p.te de
sacramento ordinis c. 7 ... et tenet gonzalez ubi s.a
... n.o 8 absolute loquens atamen declarandus ... hanc
doctrinas vel desinitiones quas ad omnes casus huius materiae
... anemine quos viderint ante nos ita expresse notabam
... ... ubi s.a bene declaradas acurate observa
quod scilicet quoties quis ad titulum beneffi vult ... ... ordinari ne
cessario ex juris ... positione si aliud non obstat ... ...
tum ordinandus est ad id ... potest episcopus compellere cum alter
ut ego nobe fortasse ... ... si beneffiarius non ordinetur ...
spirituale vel clericale offi ad quod ... sui beneffi tenetur ...
... tradita in ... ad explicationes definitionis beneffi an.s
cum sequentibus exercere adimplereque non posset quod nullatenus
debet episcopus ... ... impedire ... ordenando bene
ficiarius cum autem non ad titulum beneffi ... pensionis aut pa
trimonij vel cuius libet alterius rei quae in locum beneffi

subrogetr ordinari p̄est n̄ ē necessario ordinatas dicȳ ab
episcopo cui tunc n̄ urgeat muneris vl offi illius qui ita
petit ordinari necessitas, et inde a episcopi arbitrio relinquitr
vt ꝑ necessitates vl vtilitatesq̄ ecclesie si experiens iudi
caberit posit eum ordinare n̄ autem obbeat necessario vt instat
ex tridentino vbi s.ᵐ dᵒ ∂s patrimonium vᵗ vrgue adhuc
n̄ ita explicite declarato · ex his ꝗ̄ vrilitr. ad omnes casus
materie notabis differentias inter debere ordinari ꝯ̄ posse
ordinari que nr̄a interp̄tatio in omnibus casib; materie n̄
pertes do porest dici gosit clemente Geronimi goncalez aliud
longe di∂ɥun agentis ad dᵃˢ regulas 8 cancellarie
glᵃ 5ᵃ § 9 nᵒ 4 et lt n̄ satis generaliter · ꝯ tantus in patrimo
nio et pensione vix potest dici ita sensisse salcedus ꝯ
c 18 nᵒ 11 lt nemo torq vllas ∂bus rationis a nobis
assignate tradat ».

2. Vlterius notant interpr̄es ttᵒ bene
ffi ad quem quis ordinatr debere ēē perpetuum ne postea
sit ꝯ fiat mendicet ordinatus eadem etenim ratᵉ intri
dintᵒ dᵃ sessᵉ 21 dicto c 2 p̄hibetr. vt beneffi ad cuius
ttᵒ quis ordinatus ē n̄ resitus erit sine episcopi licentia
quam vt p̄stet ꝑ montes dᵉ illi debet ēē deligenter instructus
qᵈ talis ordinatus ex altio benefᵒ vl patrimonio ꝯ̄ue
se posit alere adq̄ n̄ mendicare hec etenim ratio in om
nib; casib; materie omnino atendi et considerari debet
ꝑ indig eadem ratᵉ ad ttᵒ serbitij in aliqua eclesia si
aliam ꝯgruam sustentionem n̄ habet n̄ potest quis ordinari.
Neque contrarius colligi potest ex tridentino sessᵉ 23 c 16 de reformatᵉ
cum n̄ loquatr de ordinandis vl p̄mobendis ad ttᵒ serbitij in ali
qua eclesia ꝯ de iam ordinatis ad ttᵒ patrimonij adscribent
dis servicio illius eclesie p̄ cuius necesitate vl vtilitate ad
ttᵒ patrimonij ordinati fuerunt assignato sibi iusto stipendio
in ꝯpensationem vl mercedem sui laboris et servicij ita ꝯtra
flaminium cerolam et alios singulariter relatos ex alleg. be
ne resolvit Doctus nicolaus garcia de beneffis 2ᵃ pᵗ c 5
anᵒ 18. cum quinque sequentibus minus vere tribuentis ꝯtra
rias snias salcedo dc 18 tᵉ bene in ex quintana dueñas
notans nᵒ 103 dictas adscriptiones vl asignationes de qua in
dicto dᵃ sessᵉ 23 c 16 iam hodie n̄ practicari bene aute

Bene aut. cum omnes autores citati declarasdi resolbunt ad
tn servicii perpetui beneficii seminario uniti ordinari posse
cum tunc tandem secura perpetua et congrua sustentatio: ex eadem
q. rat. sub infertur quod ad tn vicarie temporalis non pot.
est. qs ordinari cum tempore advenienti posset deficere congrua
alimentatio ut bene considerant ita declarasdi
auctores stati referesdi ultra quos ca. des rat. epo cum
salcedo idesdicendus ei animadverto in beneficiis
amovibilibus que alias solent dici manualia et quo plu
ribus relatis disputat novissime Gonçalez ad dictas
regulas 8 gl. 5 § 6. fere totus maxime n. 8 et gar
cia dicto tract. 1 p. c. 2 § 1 an. 79 et nos in rubrica an. 14 vsq. ad 17
si aut. vicaria perpetua sit cum tunc reputatur beneficium et adhuc de dicti vi
cariis bonus est in clem. unica eo tit. cum aliis similibus perquiuntur
in fra alegasdi et pluribus relatis latissime Gonçalez ad dictas re
gulas 8 gl. 9 per totam recto ad cuius tn ordinari poterit cum eo ca
su certa perpetua congrua sustentatio ita resoluit Quintiliani. N.
adversus in regula 34 cancellariae de annali possessore q. 13 n. 3
et pluribus relatis tradidit Salcedo d. c. 13 n. 8 et ultra alegatos ab eo
Flaminius et plures alios referens novissime Gonçalez d. gl. 5
§ 3 n. 42 et 21

Successive disputat. inter pios virum ad tn prestimonii
capellanie vel pensionis qs ordinari possit et brebiter ut omnes
hos casus similes q. resolbas et lata autorum scripta ad spendiore
ducas ad duos quomodo cum q. certa salba congrua perpetuaque or
dinasdi subest ratio cum non urgeat tunc periculum ut minimum men
dicasdi in ordinis opprobrium ordinari potest et non debet quae sunt
dictas distinctiones et n. 19 alibi aut. adbertendus est prestimonia
non semper esse beneficia neque semper non esse beneficium ut ex pluribus iuribus
et autoribus duabus opinionibus communibus contrariis relatis et de
claratis late docuimus in d. n. 19 et 20 cum si fuerint beneficia ad
eorum tn ti perset quis ordinari et ita facere debebit et compelli potest cum
hunc non fuerint beneficium potest et non debet idest dicendus est circa quas
libet capellanias cuius cumque generis sint nam in casibus in quibus re
putantur beneficia quando scilicet episcopi autoritate canonice collata esse
itur vel collat. in perpetuum conferuntur. Ut late disputantes ex pluribus
prosequitur nobilissime Gonçalez ad dictas regulas 8 gl. 5 an. 20
cum pluribus sequentibus et nicolaus garcia de beneficiis 1 p. c. 2 § 1

Pacquen

an ij eadem necessitas urgebit episcopum compellet q. ordinare tales ca
pellanos ut vere beneficiarius si cuius uero q. non fuerint episcopi au
ctoritate collate et erecte nam tunc exprime alegatis non sunt bene
ficia poterit q. episcopus tales capellanos ordinare non autem debebit
ita ex nostris et innumeris autoribus resolvunt Salcedo in
praxi d. c. 18 n. 3 et 9 et ultra adductos ab eo relatis Simo
nis et alijs Neotericis Geronimus Gonçalez d. gl. 9 n. 30 le
desma Rodriguez Sergaxera ubi s. ex qq. omnibus concl.
cimdus e circa pensionibus ut ad eius tex qui ordinari possit
autem debeat nisi ut ego cogito cum ex tali pensione fuerit
atus beneficiatus quod fieri potest ex iuribus et autoribus adductis in
n. 22 nam tunc ego existimo ex menti que plurium autorum
quos iam alegabimus porrassis nobe adicto quod tales pensio
narius cum vere beneficiarius sit si ita peteret debet
necessario ordinari que omnia ut exacte comprehendas ab
origine vide omnino commentaria nostra in alegatis
Rubrice locis ex qq. clare constat quod patrimonia et pen
siones non sint uel quot sint beneficia et hec suficiant pro
ecclesiastico ad ordines.

22 sequitur exprime dicere de intitulatione
ad intellectum difficiles tex. in alegato c. postulasti de iure
patronatus ex quo confirmari et augeri dixerunt l. arg. primum quod
possitum quod intitulatio nihil aliud e quam nominatio
uel presentatio rectoris ecclesie consencientis ut alius ordinetur
ad tex. sue ecclesie quam ipse posidet consenciendo non ut eadem
una ecclesia illi simul conferetur. quod esse non potest cum unitas
tituli conferri debeat et potest ex regula capituli cum non ignores
ij ubi omnes infra hoc tex. de etas nus consenciendo quod certa
ista portio fructuum sue ecclesie uel beneficij si ad congruas
utriusque sustentationes suficientes sint uel saltem congruas
pensio tio asignetur. in faberes nominati uel presentati ut
constat ex tex. in d. c. postulasti quid expresse de hac intitulatione
loquitur sic eadem q. potest accipi tex. in c. sequenti 6. de
clericis non residentibus. solent q. aliqui ad eos eos terminos tex.
facile reducere tex. in c. eopostum 6. de filijs presbiterorum que intitulatio
ut arg. satis faciat non est beneficij ad ordines cum cuius ex ea debetur
grua certa perpetua ordinandi sustentatio et sic dicta merito ad illud
modo quo patrimonium et eadem q. ratione reputatur suficiens tex. ad ordines

crimes ita ex Decio felino et aliis resolbunt Gigas de pen
sionibus q. 6 n.° 3 et quintana duenas d. lib. 2 ecclesiasti
com n.° 20 ubi auts ita intitulatus virtute huius in
titulationis nullum habet ius de beneficio ad q. eius mor
tuo rectore vel Beneficiario nullas habet actiones ad illud
petendum vel ad succedendum in eo ut constat ex d. c. postu
lasti ubi notat comunis et abbas n.° 9 et bene gregorius lopez
p. 1a. ibi in l. 14 et 19 fin. 2 ubi a titulo eorum ygle
sias.

Que resolutio similiter procedit in benef.° iu
ris patronatus naturalis intitulatio nullum p.° iudicium
irrogabit Patrono quominus mortuo rectore vel quovis
alio modo vacante benef.° ad illud possit quem voluer
it libere presentare ut expresse probatur in d. c. postulasti
quod intelligendum est si presentatio vel dicta intitulatio
sine Patroni licencia vel consensu fuerit facta nisi ergo
nisi eius consensus necessarius cum ei suo quo iuri patro
natus ut proxime diximus nullum p.° iudicium irrogetur
tamen ecclesie episcopi vel prelati autoritas requiritur
ita notarunt glo. fin. et comunis in d. c. postulasti et pro
bat q. expresse d. l. 14 et 19 fin. 1 et late tradunt Rodericus
de curte in tractatu de iure patronatus ubi refert n.° 61
et Lanbertinus eodem tractatu lib. 3 q. 9 art. 6 n.° 10 – 23

In huius auts questionis terminis comuniter disputari
solet utrum ita intitulatus vel ordinatus retineat portio
nes sibi asignatas a beneficiariis successoribus in bene
ficio ita ut ab eo illas possit exigere cum q. ad talis por
tionis prestationes compellere in quod proxime alegati auto 24

res

autory immunitr asseruerint intitulatus n. retinere portio nes sibi ex intitulat assignatas successores quasno vissime secutus e Quintanadueñas de leb. 3 ecclesiasticos n. 20 bene tn qui das doctus schola interpres inmanu scriptis adnotat ys hanc immunes sineas n. amplecti ... contrarias pbat quas minus vere tribuit Lanbertino ubi s. n. 8 & 11. sequitur etenim Lanbertinus immunes solutas duceri a doctus schola interpres ex eo quia per quas solus rector ecclesiae patronatae potest presentare vel intitulare clericus ordinandus nulla ad hoc patroni desiderata licentia ut expresse pbatur ind. ... sine consensu patroni benefi patronatus grabari potest onere pensionis ut ... ex tradictis assignante ... pens. q. 23 per totas. Sed hec ratio alieq. similis sunt fribole omnisq. n. satis concludunt ... quod longe distat e intitulatio a pens. unde eis omnibus omissis ego huius rei nobas et evidentes ratio nes quas diligenter nota instituo qa sicut cum intitula tio sit tt sufficiens ad ordines & tt ad ordines ut ex late s. dictis patet debeat ee ppetuus ad ppetuas ordinas ... sustentationes ... sicut vi tras illius ... consequitur. intitulationes ... ppetuas ... in successores ... vixerit intitulatus ... onus solvendi ... ... fiat intitulatio ... ... intitulatus vel ordinatus in opbrium ordinis ... dicet.

25 tas ... coronide huius articuli intitulatio

Latinius ad trendus i qd lt ex traditis n. 22 inti tu
latus nullus sus ad benefi cus vacabit quesitus
habeat p indeq aly libere c ferri posset attamen
si in titulatus vl psentatus sit arectore de licencia
vl asensu patroni tunc poitie tenetr patronus tali
tr intitulatus ad benefi cus vacat psentare vt in
stat ex d c postulasti in fine ibi nisi de patrono ex
pcessisset asensu vt tu tarunt glo fi & ommes
abbedes & plurib relatis quintana ducnas d'lib
3 n 22 & 23 & pbat ex pse lex 14 tt 15 p 1 ibi
Gregorius lopez d'bo aquel consentio ita ad praxis ten
de dus i quid quid ctradicatr abas in d c postulas
ti n 9 & Roques de curte vbi s n bi qq per quas
satis facit gregorius lopez vbi sa facile respondebis
si ad vtrs qd ego vltra gregorius & omnes credero
ex tali in titulate n dari neq cpetere Ius ad futu
rus vl de futuro vacaturus benefi et ad futuras
psentationes qd n e in cveniens vt ex se patet & ex
toto tt de Iure patro. in beneficijs patronatis & in ca
pellanijs collatibis ad quas consanguinei tantus bocati
sunt videmus quotidie & hec de intitulate — n 26

Proxime finaliter q sequitr
dicere de patrimonio ex donat vl succes aut quabis
alia justa ca habito verus sit ad eius ttz qd ordi
nari possit & sane ex dictis cus eo casu n timeatr pericu
lus mendicandi siquidem ex patrimonio vl eius fructi
bus alimentari potest bene sequi tr ordinari posse et per
Iur nra & simulia cus decisio ita ex pse pbantia decla
rabit cgregatio cardinalium adducta agareia in frac n 6

D. sexta

n.º 76. q. procedit sive expresse assignetur patrimonium intitulum sive non assignetur. nec expresse dicatur ad titulum patrimonij quia tunc ex rei natura succedit loco tituli ut notabit glossa communiter recepta in c. si episcopus de praebendis, hoc tamen libro 6. quam plures tibi relatis sequitur garcia de beneficijs d.a 2.a p.e c. 5. n. 77 et ultra adductis ab eo sequuntur vriola in aboro c. tuis n. 8 et francus ind.o c. si episcopus n. 9 bene tamen ex communi notat garcia ubi s.a n. 7 d. quod si quis habeat plura bona seu beneficia et specialiter tantum ad titulum aliquorum nominatis ordinatur illa sic nominata tantum sunt de bonis reputari tamen non autem allia cum quo garcia ibidem n.º 10 g. et 106 plures referenti dicendum est dictum patrimonium debere consistere in bonis inmobilibus et declarat cardinalis ab eo ibi aducta et ex mente tridentini ubi s.a ut sit securior sit perpetuaque ordinans de alimentatio quidquid contrarium teneve videantur Nabarr. Rodriguez et ledesma relati a garcia ubi s.a

Dubitatur autem interpretes utrum tale patrimonium ad cuius titulum quis ordinatur efficiatur ecclesiasticum vel non ex qua quaestione simul instabit utrum alienari possit et quo privilegijs gaudeat in hac quaestione ex mente glossae nostrae finalis in nostro c. episcopus 4. fortassis non satis egregie percepta et glossa de praebendis in c. ecclesia sanctae mariae de constitutionibus Baldus decius et plures alij relati a salcedo et alijs infra allegandis contrarias voluerunt sequi sententias resolutive tenendum est patrimonium ad cuius titulum quis ordinatus est non fieri ecclesiasticum id etenim non intenditur a neotericis juribus et si melius iam sepe allegatis de tantum ex eis dicitur sufficere

ad [illegible] in c 2 valijs [illegible]

patrimonium ad ordines cum sufficiat ad ordinandi alimen- 361
tationes, et inde q. ni mendicet clericus ut ita fini principali
ab his iuribus et canonibus intento satis fiat ut ex glo. fi. in
nro c tuis et ex glo. ubi eclesie in c similiter q. 16 q 1
resolvunt Cov. lib 1 variar c 4 an 4 Salcedo in pra-
xi d c 18 n 14 [illegible] in speculo titi [illegible] gl 18 principa-
li n 72 et alij congesti Acevedo in colectanea 33 ad secre-
tales n 9 unde licet clericus ad patrimonij tit ordinatus gaude-
at fori privilegio et alijs statis referentijs ni gaudet ex eo q pa-
trimonium eclesiasticum sit [illegible] rat [illegible] vel ordinis cui pa-
trimonium accessorium e et inde q a tributionibus vel imposi-
tionibus Regijs ni sunt nec indistincte liberantur. [illegible]
num in casibus aliis expressis e cierto communis doctrina
clericos in bonis patrimonialibus ni gaudere regulariter privi-
legijs quibus [illegible] et gaudent bona eclesiarum ut latius tra-
dunt Cov. ubi proxime n 3 Noster Menchaca de succe-
ssionum creat. l. § 22 n 42 et 43 et innumeri relati
a Matienzo in l 11 tit 10 lib 9 recopilationis glo 1 n 3
ubi sequenti numero ex quas pluribus [illegible] resolvit de
clericis in minoribus habentibus eclesiasticum beneficium et ha-
bitus clericales vel eclesie servitium de mandato epis-
copi ubi q clerici excusantur a gabelis ni si sint ne-
gotiatores ut [illegible] constat ex [illegible] decensibus [illegible] cum plu-
ribus vulgatis apl. et omnibus ibidem adductis ex [illegible] l 11
tit 3 lib 1 recopilationis et l 2 tit quarto eod lib et l 6
tit 18 lib 9 et ultra [illegible] ubiq et relatos a Mati-
enzo ubi s.a prosequitur Lasarte de decima venditionis c 19 n
5 et 91 Ioannes Gutierrez lib 1 questionum ca. [illegible] q 8

De las alcavalas

Ex qq omnibus satis colligitur veras esse sententias gl.ae in c. finalis in fine in n.ro c. tuis et dicentis hunc patrimonium potuisse alienari quippe cum ecclesiasticum non sit nam si fuisset non potuisset alienari sine solemnitate de qua in c. nulli et per totum de rebus ecclesiae et in c. sine except.e et prout 12.as q. 2.as pariter q. renunciari non posset beneficium ad cuius titulus quis ordinatus est cum tamen possit ut patet ex d. gl.a finali in fine quam sequuntur Panormitanus et imola et Cbb. ubi proxime neque huic verae resolutioni obstant tex. in c. si tuas 37 et in c. penultimo de simonia quo probatur esse simoniacum qui tantum in spiritualibus vel spiritualibus annexis committitur remittere vel alienare titulus ad quem aliquis ordinatus est q.a in illis iuribus non contrahitur simonia ex alienat.e titulo vel intitulationis ad ordines sed ex eo quod contra legis ecclesiasticae praeceptum in eius quae fraudes praecipitatus et conventio de remittendo vel alienando tales titulos non autem committeret simoniam si nulla pactio praecessisset ut recte notabit Navarrus in manuali c. 27 n. 198. hodie autem cum novissime concilium tridentinum d.a sess. 21 de c. 2.o reformat.e expresse prohibeat dicti patrimonii ad cuius titulus quis ordinatus est alienationes communis schola adherere videtur iam effectum fuisse ecclesiasticum a decisio sed in eo existimo nullatenus fuisse in tentus a tridentino quod patrimonium fieret ecclesiasticum nam si ita fuisset non concederet ut concedit eius alienationes de licentia episcopi tantum cum requireretur simul consensus capituli et solemnitas de qua in d. c. nulli cum similibus per totum de rebus ecclesiae concilium enim tantum intendit ne illud patrimonium alienetur in casibus in qq ita ordinato renunciare

Simonia committitur si ematur aliquid pro titulo a cuius titulo quis ordinatus fuit

cianti vel alienanti non remanet aliud patrimonium vel be
neff. ex quo commode vivere possit, et inde, ut huic damno
occurreret decilius requirit episcopi licentiam per ipsum episcopum ne aliter quas si domino dant sustentationes ex alio 182
beneff.° vel ex alio patrimonio haberant ordinati licenciam
ad renuncias vel ad alienas dus ocedat ut clare ex eius
contextura colligitur. quod omne ita in praxi servari vide
mus quotidie. si autem licencias ocedat episcopus nulla
ordinatis congrua sustentatione remanente ad eorum alimen
tationes tenebitur sine dubio episcopus ut constat ex dictis
iuribus que similibus nostrorum textuum in conclusione adducis
patet quod ex decilio ubi supra in fine imponenti episcopo con
venienti penas antiquorum canonum de quo dicemus in so
lut.° tercij argti. 2

Tandem in his terminis patrimonij du
bitari solet utrum patrimonium filio datus ad ordenes debe
at in legitimas imputari vel non et inde ad colationem
cum ceteris fratribus coheredibus venire vel non in qua que
stione sunt communes contrarie in sententias afirmatibam
videlicet debere imputari quas regulatas et mediam
vias status referendas veriores existimamus resolvunt
et defendunt Cob. in c. Reinaldus § 2 n.° 7 dettis que
lieret lib. 2 practicarum q.° 13 aprincipio Nolter men
cgaca et quas plares alegati ab spino in speculo tth
gl.ª 18 principali an.° 60 cum sequentibus Maxime
n.° 70 et in numeri congesti accenedo in colectaneas 3
ad decretales n.° 3 negati vero autem contrarias sententias vel
non debere imputari in legitimas neque in colationem ita
fri

tralli patrimonium ad cuius tts quis ordinatus e sequntr
et defendunt Joane fabro et alijs antiquis et alijs Junio
rib; que relatis ant; gomez in l 29 tauri n° 16 et n° 21
et quas plures aduct a Cenedo ubi s.a et ultra omnes ab eo adu
ctos et fornas del que ipse n retulit examinat latissime quis
Zaraduenas d° lib 3. 2a p n e post numeras 75 prime par
tis in qua interp tut pro vla ad praxis maxime atento stilo
nro Regio admitti potest media via et snia quas pote
ris reducere et sectare dictas duas opiniones omnino contrarias
media q snia e dictus patrimonium debere imputari in me
liorationes tercij et quinti cum eo ipso psumatr filius melioratus
rus q mentes leg 27 et 29 tauri si aut; patrimonium
ita asignatus excesserit 3m et 5m tunc illud qd excedit tenetr
filius in legitimas imputare vt docuit Velazquez de aben
dano in d.a l 29 tauri gl.a 3 n° 8. et videtr novissime
tradidisse albarus Valascus de partitionib; c 13 n° 79 et 80
vt aut; qd sepe interrogas sepe q in praxi contingit de illas
qs vendis filius teneatr in legitimas suas conferre expen
sas quas pater fecit cum eo in studijs bene exacte q decidas
Illud e s.d.no pluribus ad id relatis disputantes et resolven
tes en speculo test. d.a gl.a 14 principali ar 77 cum sequen
tib;

30 Ultimo omissa antiqua historia monachorum
de qua videndus e omnium Quintane Duenas d lib° ec
clesiasticon ar 39 usq ad 69 maxime n 43 et duob;
sequentib; ad in tellectus dicti capituli nominer q dont a
et ad praxis ad vtendus e nra Sta et tridentinus d ss
21 d° c 2 omniaq usq adhuc resoluta accipiente

llegi

intelligi tantum pro clericis secularibus in quibus est ad ordines necessarius et non ita in regularibus vel religiosis professis cum etenim ut ego sedero Monachatus aut religio vel alimentabit vel salvus erit in eo quomodo et si mendicent non in opprobrium sed potius in decus et honores ordinis mendicent Monachatus qui succedit loco tituli ut praeter abbates et omnes omnes Juribus tradunt Ugolini Salcedo Suarez et plures alii ...ti apud ... cum ... de quo ... cum pluribus sequentibus adducenti ibidem n. 8 motus proprius Sexti quinti quo ita praeceptus et declaratus fuit et n. 10 ibidem motus proprius Pii Quinti quo clarissime statutus est regulares vel religiosos non professos sine titulo ordinatos ab ordinum execut. vel exercitio remanere suspensos quippe cum ante quam sint professi vere monachi vel religiosi dici non possent ut notat omnes ... ibi in auth. ingressi C. ... quoque Juris ... Quintilianus Mandosius non satis decenter negare locosque voluerit in illustribus Jesuitis desse religiosis Societatis Jesu titulus requiri ex ... Gregorius 13 et 14 in suis constitutionibus vel motibus propriis adducens A Garcia ... n. 13 et 14 exemerunt et liberarunt ab hac obligatione benarasdos Jesuitas qui ex dictis institutionibus post tria vota simplicia ante solemnes vel ... professiones de licentia sui praepositi generalis ad omnes sacros ordines sine titulo ordinari possunt ... securi tenendum est et in praxi quotidie videmus sol... utrique 1m arg.m

Non obstat 2m cuius 1 pars ex de

Ad § 3 in c. 2 et alijs relatis in pri° [illegible]

de nomine 3 10 dict° solut. et d° clarat expecialiter
proxime et proxime dictis n° precedenti 2ª aut 3 arg. pone ex
c. clericus 1° et 2° 91 dist° precedenda e ex statio dicendis in
solut° tercij argti

32 Nos decent 3m argm quo simul cum dictis
in 2ª parte precedentis 1 argti probare intendimus neque episco
pus ordinatos sine titulo neque eius successores vel succe
ssores teneri ita ordinatos alimentare et imprimis
ut respondeant obiectioni et qua in 3° argto ex Iuribus
in eo alegatis Varias asignant solutiones ut instat
ex gla et do successores in nro c. cum sm apostolum one
legiis demunientur et eis omnibus omissis respondendas
e ex iam probatis anobis n° 8 et fines quod onus ali
mentandi ordinatos sine titulo non e personale neque prie
pena delicti in quo casu Iura in argto alegata ut probant
alia etenim pena episcopis ita ordinantibus imposita e sequa
in solut° sequentis argti onus quod alimentandi e reale
patrimonij xpi ut patet ex omnibus s° dictis et ex om
nibus verbis dicti nri capituli cum sm apostolum quod eius
ipsa re idest patrimonio xpi transit in quos libet di
cti patrimonij posessores par quod obligatio e tam in ordinan
te quam in successoribus res idest patrimonium xpi possi
dentibus ut praeterea nota Iura maxi in c. cum sm apostolum ex
quo instat clericos huius patrimonij xpi esse participes
probat bonus text. in c. accepimus de etate et qualitate ita
e declaranda gla et do successores cum abbate ibidem
n° 10 Imola 8 et alijs pluribus congestis a Conde de
colectanea 33 ad decretales n° 1 29

D. francisco (Prebendis et dignitatibus)

Ex quibus omnibus clare deducitur quod licet episcopus ita ordinans sine titulo heredes relinquat non ipsi heredes sed tantum successor in episcopatu convenire debeat ut ex Hostiensi Imola et alijs pluribus dicens hanc sententiam frequentius receptam resolvit Quintana duenas de lib 3 numero 34 ita tenendum esse quidquid habita ratione ad sabores ecclesie dicendum videatur Panormitanus in nostro c. cum secundum apostolus ubi sic eum frequenter probent plures schole magistri etc. n.º 33. 564

Advertendum tamen est quod licet quis sit ordinatus sine titulo si tamen habeat paterna vel alias quesita bona non debet ei alimenta prestare episcopus neque successor ut constat ex nostro c. episcoporum in verbis finali cuius rei licet vulgariter omnes eas rationes assignent quia tunc cessat ordinis opprobrium cum ex talibus bonis se honeste alere possit considerabant non ego vera eos omnes quod ea ratione astringere quia quemadmodum ex quo quod comparatur ex causa permutationis ab eo compenso solvoque cum altero de commodi ex causa venditionis debito quia pretius tunc ea compensationibus etc. similiter ipse vel deus tanquam spiritualium quas temporalium aut secularium omnium prodigus largitor que spiritualia ecclesiastica que stipendia ordinato debebat compensat et solvit cum temporalibus vel secularibus que ipsi liberaliter largitus est. Pariter et clericus qui ex aliquo officio vel artificio honesto sane nullum ordini clericali dedecus aut opprobrium inferendo alimentari potest ex proximis dictis rationibus non est necessario alendus ab episcopo quia illud Pauli n.º 34.

1.ª ad Corinthios c. q. ibi quae mihi opus erat ministraverunt manus istae ita intelliges ut in d. c. clericus i. et 2. ubi docere videtur quod clerico agricultura permittitur late Soto de Iust.ª et Iure lib. 7. q. 2. articulo 2.º in solut.e ad 3.m ita dicendum est se non ignorent in dictis capitulis clericus 1 et 2 aliaque similia aliter declarari quod illo tempore dicto iure adhuc non erat prohibitus interdictus concily Calcedonensis dominus ordinaretur sine titulo ut latius in manuscriptis scholae solvitur 3.m arg.m Dum modo illud animadvertas quod si benefitio fuerit provisus ita ordinatus cessabit obligatio alimentandi ei ut patet ex supra dictis et expresse cum sum apostolus cum similibus etc.

39 Non obstat 4.m et ultimum ad cuius solutiones variae ab interpretibus assignantur declarationes sed eis omissis clariores doctrinae gratia breviter et resolutive adverte quatuor tempora esse consideranda. 1.m tempus fuit conciliorum Calcedonensis et placentini de quibus in dictis capitulis neminem et sanctorum patrum quibus iuribus ordinatus scienter sine titulo suspensus manebat ita etenim cum glossis et omni ibi ius sunt accipienda verba dictorum iurium vacua irrita et caetera similia quinimo et episcopus ita scienter ordinantes ab ordinibus collatae remansisse suspensus satis probat ex in d. c. cum sum apostolus in illis verbis iniurias ordinantis et ex eis ... fere verbis in d. c. neminem in fine cum nulla alia ... in iuribus irrogata quam haec suspensio ab ordinibus collat.

dici dorare posset 2m tempus fuit Alexandri 3
in nro c episcopus 4 quo hec suspensionis pena ex
sabit percipiente alexandro qd ita ordinato prestet epis
copus alimenta interim dum spectans beneffs ei corri
sequeret si ergo epis ita ordinatis beneffs conferre percipitur
ni sunt suspensi nam suspensis non potest conferri
beneffs ut notarunt omnes praxes ubi in c ut bene
de de etate et qualitate et in c postulasti de clerico
co excomunicato 3m tempus fuit Inocencij 3 in
nro c cum sm apostolus in quo proxime relata
Alexandri 3 institutio pro cuius dubio probata in sup.
statuit Inocencius 3 successorem etiam episcopatus ad
alimentorum prestationes similiter teneri ad quas
compelli posse presentantes vel intitulantes quia sa dicta
in c 2 3 cum duobus sequentibus ut ita evadas vul
gares obiectiones cui sit eorum Alexandro vel alicui
cio tribui deberet relata institutio. 1m eternis ita
statuit Alexander 3s in nro c episcopus 4 quod postea
confirmabit Inocencius 3s in nro c cum sm aposto
lus illud addens ut successor. etiam ad alimentorum
prestationes teneatur vel qui ita ordinatis presentabit
aut intitulabit ita tenendus e ut constabit ex sta
tim dicendis ce tempus tridentini ni ad missa op
inione aliquorum dicencium ni fuisse correctas neque su
blatas in nro c cum sm apostolus dictas suspensio
nis penas quidquid probaberint fere omnes precessores vos
tri pro quorum sententia ni urgent pro in d c pro tuas 37 et in c
penultimo de simonia imponentes penas suspensionis ordi

natis

nis qua sunt intelligendi in casu de quo diximus s.a n. 28.

4m et ultimus tempus et concily tridentini d.a s. 21 c. 2 de reformat.e in finalibus verbis ibi antiquorum canonum penas super his innobando quae verbis et dicunt Salcedo spino et aly quamplures congesti a garcia d. 2a p.te d. c. 9 n. 24 recepti fere ab omnibus scriptoribus vetris aserere innobari relatas suspensionis penas de qua in decreti nes et in declaratorij ego tamen existimo hanc antiquas penas suspensionis sublatas fuisse ab Innocencio 3o in novis Iuribus ut iam notabimus quod quod contrarius doceant Bu trius Navarr. sibi contrarius et ali aducti a garcia ubi s.a n. 21 et inde quod concilium tantum modo innovasse penas canonum vel Iuris antiquorum non correctorum adeo ita n. antiquissimorum nec dicitis unde antiqua suspensio a calcedonensi et placentino concilys admissa sublatae ab Alexandro et innocencio tercijs in novis Iuribus ex tridentino non revivis cit et pene nostrorum Iuris tantus confirmant ut bene resolvunt Enriquez toletus gutierez sa irus Cenedo geronimus goncalez et aly quamplures aducti et recepti a garcia s.a n. 27 et 28 a. recenti vides n. 29. declarationes congregationes Cardinalium in qua ita est ipse declaratus fuit et ita solvitur 4m argum.m &c.

Tandem pro coronide illud addimus quod si quamplures ex dictis autoribus in hac materia prosequi vit soluti 1 et 4 argumentorum videantur in tractatu ex alegata constitut.a vel mon. proprio sexti quinti

P. fran.co Obendis & dig..

Contra clericos male promotos nihil omnino statutum est Tridentino ad praxis qua dicta constitutio Sixti quinti reducta est in omnibus et omnia praeterquam circa penas contra simoniacos ad terminos tridentini per Clementem 8.um Ut ex thomas sanchez sairus & alijs quas pluribus adducit garcia ubi supra n.o 70 & hec quorum plura nimis sunt vulgaria sufficiant ad explicationem horum Iurium & authoritatis finitis anno et ...
ad gloriam Dei
...

t. C. prebendis et dignitatib.

AD TXM IN capite
De multa 28 contun
ctis c. quia in tantum s 9.
& c. referente 7. c. ad Sec
13 c. præterea 14. c. cu
non ignores 15. c.
cum iam dudum
18 hoc titulo De
Prebendis.
A Doctore Pacheco.
anno Dni. 1.6.1.1.

Ad tex̄m inc de multa

Immunis est ad hec omnia Tit.

n.º 1.

Si habens benefic. curatus dignitates aut personatus secus duas consequatur. Primum vacat ipso Iure si autem utrumque retinere tentet in penam utroque privabitur nisi cum illo propter generis nobilitatem aut literature eminentias summus Pontifex dispensaret Episcopus autem in huius Institutionis execut. negligens puniatur penis de quibus in nostro c de multa in princ. & in Vers. his quoque iddem placet ex con. c Santorum 7 Verbo inducibus 7 q. 1 dist. bonus 70 dist. iuncta gl.a ibidem in c 1 & 2 dist. & inc. 1 & 2 et perlectas 21 q. 1 & in c. quo vis 21 ubi gl.a Verbo retinere. melior &c. in c. cum singula 32 in princ. ubi gl.a Verbo atque sedis & Verbo in eligibiles hoc tit. lib. 6. Clem. si plures 3 ubi gl.a Verbo vacare & gl.a finalis et clem. finalis ubi gl.a finalis hoc tit. & Trabaganti execrabilis Iohannis 22 hoc tit. Iuntis in frinetis & Vulgaribus Iuribus similibus adductis ag.la in nostro c de multa Verbo penitus & Verbo per sedes apostolicas. & ab alegatis glossis in Iuribus similibus ubi ff. omnibus donast. lex 3.a ubi Gregorius Verbo otro en otra iglesia. & Verbo otro prelado & lex 4 tit. 16 p. 1.a & lex 9 tit. 9 p. 1.a Verbo etiam el puede dispensar ubi Gregorius Verbo muegorbe neficios & novissime concilius tridentinum sess. 7 de reformat. c 4 & sess 24 de reformat. c 17 ex hornast explequuntur nostrorum Iuris delusionis materias ultra glosas et ordinarios in nostris Iuribus & similibus cum aducens ubi glosas Iunes de ligna no in tractatu de pluralitate beneficiorum. & vigenti Divus capitalus de multa. Juarez quintinus 4 tomo restitutionis canonicarum Rebusfy Salcedo Spino Menoquius Azor Navarro Soto Corrasius Sarmiento Acebedo et alii plures congesti a Cenedo in colectanea 150 ad decretales & ultra aducens ab eo Garcia a Quintana Duenas lib 4 eclesiasticorum. ex concilio laterra

nensi

ad nrus capitulus de multa no. Viz. ime Geronimus Gonzalez ad re
gulas 8.as cancellariæ gl.a 13 nu 41 ubi se ipsus alibi alegat et a
liis plures et ultra eos omnes illustrant Petrus Gregorius libro
sintagmatis c 5 n 13. latius lib 4 partitiones Juris canonici c
4 n 2 Cujacius in posthumis ad nra. su. in c qa intantum 5 et
in c referente 7 et in c de multa 28. leonardus lessius de las tho
mas et plures theologos aducens de Just. et Jur. lib 2 c 34 dubi
tatione 27 et 28 et ultra adductos ab eo Aragon in 2.a 2.æ d.
thome q 63. art 2 folio 228. et Flores de mena lib 1 va
riaq questionum q 13 n 7 et 8

2

Et ad Ulus hanc ... quatenus impri
mis generaliter q docet beneficiorum pluralitates prohibitas esse illud ob
stat cum parochiali et personatib. verbo quis potest simul retinere
prebendas c sup eo de hoc tit lib 6. et plures ecclesias c 1 c qui plures
3 21 q 1 et duos plures ve episcopatus c relato 5 c finali eadem 21 q 1
igr beneficiorum pluralitas permissa potius quam prohibita Judicari debuit
in nris Jurib.

3

2 ad Ulus illud qd specialiter in primis verbis
instituit relata ... videlicet per adeptiones secundi benefficii vacare
primum ipso Jure sic argumentor per adeptiones secundi beneficii incompatibilis primum nullo
Jure vacat sed est duarum alterius in sui dati vel qd retineat utrum q
ut probat tex in c si tibi decesso 26 hoc tit lib 6. ubi qui adipiscitur
2m incompatibile beneficium cuius fructus sunt reservati in perdit primum
vel saltem qd eligat ex dictis duob. beneficiis qd maluerit primum scilicet
aut 2m. nro c referente 7 nro c preterea 14 et c cante 4 circa
fines in illis verbis ad unam ipsarum quam maluerit se inmittendam
de etate et qualitate et est post interdictus generale concilii late
ranensis de quo in nro c de multa probatur ex c gracia in fi
ne de rescriptis in 6 et facit tex in c ut quis duas 29 ... opor
tet de elect in 6 q n debet quis per adeptiones secundi beneficii

 Pacheco

i privari & multominus utroq. 3ª nra sub (?) v° alleg. 2° quedu
bimodi ratio augetur ex dispositione in c lt episcopus 28 hoc tº in
6. ubi qui secundus curatus beneffs in 3patibile 3sequutr. si i pri
vetr potest illud petere in eius g. pareff debuit vestitui lt alteri fu
isset colatus tale beneffs n g debet primo & multominus utroq
privari 3ª alleg. 2°

4. 3° illud qd statio docet nra 3l° zarra
pluralitates curatorum. n autem simplicium interdici ita in surgo plu
ralitatis beneffiorum phibitio in eo fundatr. qd in plurib; beneffijs si
mul residere illisq 3gruentr deservire quis n potest qd sine dubio
verum & 3pbatr. ex c quoniam multi 3 de clericis n residentib; & ex
c vnio tex. d. hic 10 q 3 cum plurib; similib; alegatis n i & alijs infra
referendis & explicandis d. hec ro similiter pcedit in beneffijs simplici
b; cum pariter in eis. ut in curatis residere necesarium sit zs vie 3
quirente 6. ex 3muni sententia de simplici beneff° declarandum in
illis verbis. vl qd eidem eclesie n deserbiat de clericis n residen
tib; p n tantum cc curata d etiam cc simplicia beneffiorum pluralitas
generaliter insistente q phiberi debuit

5 4° & ultimo ad ultimum illud qd insine
9. docet nra 3l° qd pose videlicet summus P. ad beneffiorum pluralitates
cum nobilib; & literatis dispensare grabiter illud obstat pluralitatis
phibitio lege dibina & naturali fundatr. Divina 3 illo Mathei
c 6. nemo potest duob; dominis serbire relatus in d. c i. 21 q i
cum similib; s.ª aductis naturali 3 bonus zs. in c i 8; dist. d. 3ª ea
que iure dibino aut naturali sunt statuta. summus Px. n potest dis
pensare c sunt quidam cum sequentib; 25 q i § d. naturalia inst
de iure naturali cum plurib; vulgatis 3gestis & ex hor natij laro bis
late s. ª in c 2 an. 12 cum sequentib; qd cc beneffiorum pluralitates
lege divina & naturali damnatas summus Px. dispensare n potest
p. cipue si ad ultras ad beneffiorum collat. n cc habendas actiones

tiones personarum et ad decoresque de institutionibus (?) in c venerabilis 37. Nos igitur infra hoc titulo qui ex diametro cum nostro ... in hac parte pugnat cum similibus adductis ... 6.

qq. et aliis non refragantibus ... 376

et defendenda dicti nostri capituli de multa cuius litera vel decisio desumta e ex generali concilio lateranensi celebrato sub Innocencio 3 relato in 2a parte tercii tomi conciliorum c 27. folio 1497 in impressione novissima ... ex omni inscript... lam ... tradidit Quintana duenas de lib 4 celebratione n 49. Vltra quem notabis nostrum concilium lateranense ... fuisse 4m ut patet ex ... alegat conciliorum ... infra declarabimus.

7.

Ad ... autem ... rationes et ad ... faciles ... nostrorum Iurium et ... materie comprehensiones tres principales articuli sunt examinandi. 1. ex quibus causis vel rationibus beneficiorum pluralitas prohibeatur. 2. a quo tempore inceperit vel quo fuerit introducta dicta pluralitatis beneficiorum prohibitio. 3 et insignis articulus disputabit quas personas et ecclesias vel beneficia utrum sint curata et simplicia personatus et dignitates dicta pluralitatis prohibitio comprehendat. Ubi suo quippe loco uniuscuiusque beneficii curati simplicis dignitatis et personatus definitiones compendio explicabuntur.

8.

Circa 1m articulum quod scilicet rationibus dicta beneficiorum pluralitas prohibeatur ad ... innumeras rationes ex sacra scriptura conciliis Iuribus et autoribus allegatis in ... quas omnes si ... referre labores et fastidium potius quam utilitates adduceret ut igitur singula omnia singulis ... commode tradantur prin

principalibus + ori a ratio descendat ex lege divina quia textus Mathei c 6 ubi nemo potest duobus dominis servire vel ad nostras duobus beneficijs servire neq utrisq residere relatus in dict. 21 q 1 c explicatus inde vario 10 q 3.

9. 2a vero dimanat ex lege naturali qua ut patet ex alegato scripturae loco quemadmodum quodlibet singulare naturale membrum singulum officium non autem duo plura ve simul impendit et unicuique corpori unus tantum caput praestat pariter ita duobus distinctis beneficijs vel beneficialibus officijs propter que dantur beneficia e finali cum bulgatis de rescriptis in 6 aut duabus ecclesijs unus idemque caput. Vel unus pastor aut rector simul pro aut simul debita officia diligenter degere impendere non poterit ut bene consideravit bonus Hi. in dict. 3 ... vide vario ... et hec 10 q 3 et bene illustrat Salcedo in praxi canonica ad Bernardum Diaz c 48. alias 41. n 1.

10. 3a ratio prohibitionis dictae pluralitatis ex mente legis positivae canonicae suboritur quae deducitur ex Tridentino d. ss 24 c 17 decreto 2 de reformatione ne sublicet pervertatur ecclesiasticus ordo valde etenim felix consensus est ille cui unam ecclesiam bene et fructuose cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit ut testatur idem quem retulimus dictis Tridentinus ss 7 c 2 de reformatione dicens valde qui etenim ad utramque festinat neutram bene peragit finaliter iuncta glossa ibidem dicto ad utrumque c de assessoribus.

11. 4a ratio sit ut negotiationis turpitudo lucri cum ab ecclesiasticis arceretur ut experitur inde in 21 q 1 et in extravaganti execrabilis unus etenim duorum pluriumve ministeria adimplere simulque duorum pluriumve munita

teria adimplere duorum plurium ve stipendia percipere a baritie. Vel ambitioni potius quam charitati tribues quod censuit decretum lateranense 3m sub Alexandro 3° in nostro c quia in tantum et supra hoc tt° et in c quia nonnulli 3° de clericis non residentibus. 12

Et quoque iuribus quarto potiori nititur ratio ne ex pluralitate detur occasio evagationis et dissolutionis ut expresse tradidit ... in nostro c quia intantum quod ex adipe ... tenuis processit iniquitas salmo 72. 13

6a ratio sit quia sicud in carnali matrimonio duas uxores simul copulatas unus maritus habere prohibetur ... 24 q 3 c quomodo 10 31 q 1a c gaudemus de divortiis cum pluribus similibus et tridentino 11 2 q cano ... ita in matrimonio spirituali inter beneficiarios et ecclesiam merito statuitur ut unus idemque clericus duas ecclesias vel duo beneficia simul uno eodemque tempore habere non possit cum de carnali ad spirituale matrimonium valeat argumentum in ... nostro c inter corporalia de translatione episcopi late quoque ex pluribus bulgatis similibus prosequitur Everardus in centuria legali locis 76 et 77 de matrimonio carnali ad spirituale et e converso quo argumento fere ad nostrum propositum videntur uti ... in nostro c cum non ignores 19 et in c sicud 21 q 2a. 14

7a et ultima ratio sit ne si fortassis patronata aliquorum qui propriis sumptibus et expensis ut sepe videmus sint erecta beneficia fraudetur voluntas eorum si certus ministrorum numerus ad divini cultus celebrationes instituerant posteaque pluribus beneficiis uni simul concessis minus sint non ministri proindeque divini cultus aumentus retardetur

retardetr & deminuatr o regulas q in c. exp.te 12 de institu
tionib. & in c. Vassa 44 de consecrat. dist. 1. & contra vulgare
notissimumq Juris axioma quo docemur summe Reipublice
obesse defunctorum voluntates non servari neq executioni manda
ri c. ultima voluntas 4. 13 q. 2. melior q. in l. Vinegare
quam ff. quemmadmodus test. aperiantur. l. verbis legis 120 ff. de
verb. sign. et sqq. ubi tradunt Alciatus Cornelius Brerzeus & com
muniter omnes in dictis Juribus & alijs similibus ista sunt
rationes ad quas facile reduci possunt quas plures alie comunitr
ab interpretibus assignate que omnes in hac proxime dicta com
prehendr & ideo ne bis iterumq unas & easdem rationes frustra
& in fastidium repetamus consulto omictimus.

15 Ex qq rationib. & alijs cerni
ista in beneficijs pro quibus annotavit suo loco plures interpretes relati
& Status tu fra referendi voluerunt prohibitiones pluralitatis be
neficiorum esse de Iure divino naturali & positivo ut videtur probare
q. in nro. ad hec 13. in illis verbis omni rationi contrarius
declarando illud verbum omni ~~[illegible]~~ de proxime relatis Juribus.

16 Vlterius confirmant eandem sententiam ex eo quia
ressidentia in curatis descendit a Iure divino quin imo & in om
nib. beneficijs quod illud Juanis c. finali pasce oves meas hocest
nisi preceptus divinus narratus a Petro ad episcopos & reliquos
platos superiores ut quidam voluerunt de etiam ad beneficia
rios & ceteros inferiores derivatr ut pter alia Iura que in
hanc sententiam adduci possunt satis probat Concilium Tridentinum ss.
6 c. 1 & 2 decreto 2o de reformat. & expressius ss. 23 c. 1
de reformat. in illis verbis cum precepto divino mandatum sit
omnibus quibus animarum cura commissa est oves suas agnoscere

Ita & p̄sequuntur late Soto & alij plures relati & p̄bati a Salcedo in praxi ad Bernardum diaz c. 92 in ad. litera A. cbb. acebedo & in numeri repetiti a Cenedo in colectanea 80 ad 6m nº 2º & alij adducti & ni p̄bati a quintana Duenas d. lib 4 nº 90 cum igitur p̄ per residentias iure dibino p̄ceptas ut p̄ximme diximus beneficiorum pluralitas p̄hibeatur sequitur necesaria & ipsas pluralitatis p̄hibitiones iure dibino fuisse statutas qq & alijs fundamentis statim breuissime referendis & disolvendis relatas sententias quod scilicet iure dibino sit p̄hibita beneficiorum pluralitas videntur p̄bare ex multis Bernardus diaz & Salcedo in praxi c. 48 nº 1 vbi eoque rationi naturali & alij iam relati & referendi &c.

17.

Sed. 3ria sententia quod neque lege dibina neque naturali beneficiorum pluralitas p̄hibeatur longe verior & quae credimus euidentissimis p̄batur fundamentis. i. quia in nullo ex tot iuribus supra & passim relatis in quibus p̄hibetur beneficiorum pluralitas & inquibus tot tamque dictae p̄hibitionis rationes vel causae assignantur nulla invenitur expressa decissio quae dicat iure naturali vel dibino dictas pluralitatis p̄hibitiones fuisse introductas quae sine dubio ut fortior & maioris autoritatis ratio exprimeretur si a dictis naturali & dibino iuribus fuisset statuta. quae ratio satis colligitur ex nostro c. quia nonnullas cum vbi Alexander 3 dictas pluralitates tantum sacris canonibus esse inimicam aseruit & patet idem ex tridentino ss. 7 de reformat. c. 2 ibi contra sacrorum canonum statuta & ss. 24 d. c. 17 ibi sacris canonibus cautum fuit vnico c. 2 ibi contra canonum statuta vel instituta de clericis non residentibus quod verbum statuta canonum ad iuris humani vel positiui canonici non autem dibini p̄hibitiones referendas esse ut ex c. 1 et vlt de 3º cap. 1 de constitutionibus late erudite tradit Petrus g. ibidem nº 2 ibi

Obendis 82

Ubi statuta Canonis et dicto Isidoro Cicerone et alijs

18 2° evidenter probatur ex eo quod contra dictas pluralitatis prohibitiones Summus Pontifex dispensat ut patet ex nostro c. de multa ubi est sublimes et litteratas personas et ex c. dudum el 2° in ordine 54 dist. nostri ubi pontifices apostolicas super hoc dispensatus de elect. c. ordinarij ubi dispensationes de off. ordinarij lib. 6. cum pluribus similibus adductis ubique a nobis s. n. i. et statutis dicta pluralitatis prohibitio a Iure divino vel naturali descenderet non posset contra eas Summus Pontifex dispensare ex vulgari regula capituli sunt quidam 25 q. 1 cum duobus capitulis sequentibus et in c. finali de Translatione cum infinitis vulgatis et innumeris auctoribus congestis exornatis et explicatis a nobis s. in arg. n. 5 in his Iuribus et s. in c. 2° an. 12 cum sequentibus inferior etenim non potest leges superioris tollere ex notissima regula ubi omnes et c. cum inferior 16 de elect. et in Clem. ne Romani § ubi glossa dicitur inferiores de elect. et ibi sequenter latissime plures a nobis alegati a n. 12 cum sequentibus.

de maioritate et obedientia

19 Ulterius eadem sententia solent praeceptores probare ea ratione quod cum beneficiorum vel parrochiarum divisio Iure positivo canonico fuerit statuta et assignata a Summo Pontifice Dionisio in c. 1 13 q. 1 prosequitur late petrus § de beneficijs c. 2 per totum maxime an. 5 de qua historia et beneficiorum origine vide commentaria nostra in lect. in lect. appellatoria capituli admonet de renunciatione pagina 12 in principio cum sequentibus ut videas quid Dionisio quid autem Evaristo post Petrum 2° tribuendum sit consequens est ut iuxta praeceptores eodem Iure positivo fuisse statutam pluralitatis prohibitionem sed hec ratio meo Iudicio non urget neque concludit cum ut ex se patet potuerit providere divisionem beneficiorum et statuere dictam pluralitatis prohi

pℏibitiones ante vrius vl alterius tempus Ius divinus vl eius mirabilis autor Xρs Dns. hac cg rat. ni admissa vt in eficaci ex alijs pximis relatis pluribus que similibus tenendus ē dictas plu ralitatis pℏibitiones ni ēē Iure divino vl naturali sed tantus positivo canonico introductas quemadmodus et Cesareo Iure cautus ē ne quis duo publica munera aut offa vno eodemq tempore obtinere possit simul l. libertus 17 § pscriptio ḋff de eodem tempore ff ad municipales et in d l. fi. C de assessoribus statuerunt ex quas pluribus felinus Cbb. Oleda Soto et alij adducti ab Spino in speculo testamentorum gla 3 principali an 72 cus sequentibus et Acebedo in da colectanea 190 ad decretales n° 2 et a Quintana Duenas d lib 4 n° 50 et a Caballos in communibus da omunes q 989 et omunitr in scholis nris recepi docebit eas q sequitur novissime et ni expresse Lessius vbi s d disputat 27 et 28.

Acevedo

qua retentata snia fundamenta ni obstant que ex s dic tis ptraria asserunt pluralitates a Iure divino vl natu rali pℏibitas ēē adduci possunt ni 1m ex dicto scripture loco Mathei c 6. ibi ni potestis duobus dominis servire ad quo dixerunt ni 2 ga eo omisso qd in sacra scriptura plures sensus vl expositiones reperiuntur vt tradunt d. th. 1 p q 1 art 10 vbi omnes scribentes maxime Vazquez pluribus relatis ad dictas 1 p adisputa 14 vsq ad 18. per diversa capita et vltra plures alegatos ibi eo tradunt colliga noster Pater Ribera quas plures alios refrens in epistola ad Hebreos c 1 fere p totus maxime an 43 cus pluribus sequentibus et Rodricus Dosma de autoritate sacre scripture lib 1 c 8. ad dictam autoritates Mathei c 6 respom dendus ē in sensu literali tantus pbare neminis posse duobus domi

nes

173

20

dominis Mamone ut nunc sunt et vere xpo ul Deo vel hoi
ni simul servire ut ex dicto Juane crisostomo et autore imp
fecti p sequitur insignis maldonado sup evangelia in eo dicto
c 6 mathei scholio 24 · Si autem p dicta autoritas in sensu misti
co ul morali acommodari aut aplicari posset ad phibitionem pluralita
tis beneffisior ut aplicatur expse in d c i 2 · q i non tn ideo dicendum
e pluralitatis phibitiones esse de Jure dibino sensus etenim sacre scriptu
re misticus ul moralis non inducit Jus dibinum ul Juris dibini precep
tum nisi aut de intent Spiritu Santi ex alio sacre scripture locomis
ticus sensum preceptus esse constat sicud in locis in qq xps dominus aut
evangelista ipsum sensum misticus elicuit ul deduxit ut ex d. th.
ubi sa proxime traduntur Soto de Just et Ju lib 2 q 5 art 2 et ex
diviis Hieronimo agustino Castro Cano et alijs pluribus optime resol
vit Bazquez ubi s disputat 16 c 5 pertinens ad phibendas qr beneffi
cior pluralitatem misticus fundamentus ul misticus sensus a sa
cra scriptura desumitur non autem ideo dicendus e a sacra scriptura su
p dibino phebitas fuisse pluralitates cum nullus de ea expressum
verbum in sacra pagina scriptus reperiatur et eo dem modo potes
responderee ad autoritates dibi Pauli 1a ad corintios c 7 ibi unus
quisq in qua vocatione vocatus e in ea p maneat relatas in eo dem
c i 2 · q 1a Si aliquid pbaret dr nihil pbat ut constat ex eo
tu dibi Pauli et a hanc declarationem accipiendi sunt Innoces
cius abbas et omnes antiquiores in nro c ad hec dicentes dictas
pluralitatis phibitiones esse de Jure dibino si aut aliter illos accipias
merito convinces et reprobabis quinimo ut evidentius cognoscas dictas
autoritatem Mathei nihil pbare ad dictes serbientes duobus beneffi
cijs non duobus dominis sed uni tantum domino xpo deo in suo patri
monio c 43 et ibi dicta in c cum sim apostolus cum similibus habet

in duobus beneficijs vel eclesijs officijs vel ministerijs deservi re.

Neque obstat de iure saltim Iure naturali introductam fu isse pluralitatis prohibitionem ex dictis supra n. 3 quia quemm admodum proxime diximus esse Ius divinum pluralitatis prohi beri lege divina, et ad eas prohibendam ex l. divina multas et morales rationes desumantur pariter esse Ius naturali si dicamus Iure vel lege naturali pluralitates non esse expedi titas et ex Iure naturali plures morales rationes ad dictam prohibitionem deduci possint et deducantur in d. c. i. d. dist. et similibus supra n. 3 et i. alegatis neque his obstabit si dicias ex beneficiorum pluralitate eclesias vel proximum loci illam siminus diligenter regatur et gubernetur hunc etiam si minus dili genter suis necesitatibus spiritualibus subveniatur ex dictis supra n. 10 et senquenti quia ultra ea quae vulgariter responderi so lent ad verbo ego non inplicare Iuri naturali vel de natura quod unus satis digne vel satis diligenter duabus eclesijs vel duarum eclesiarum parochianis necessarius impendat officis et laborem cum posit esse unus rector superioris eminentiae superioris atque ad unius alterius que elesiae regimem diligentissime se gerere Unde merito ex hac eo posse dispensari ad plura litatem statutus est in d. c. de multa propter fines ibi esse sublimes et in similibus Iuribus pasim et praecipue n. 9 alega tis &c.   374   22

Neque proxime praecedentibus simile argumentum deductum ex n. 20 et adhuc in illis verbis omni rationi contra rius expendendo illud verbum omni rationi id est divinae naturali et positivae ut diximus supra n. 15 quia respondemus

mus ex dictis in eo et non probari una altera aut alia lege
beneficiorum pluralitates expresse prohiberi sed ex omnibus dictarum
omnium trium legum rationibus non literalibus sed tantum
moralibus aut misticis ut supra late ostendimus dictas
pluralitates vetari et interdici esse

Minus obstat aliud fundamentum de
23 sumptum ex paritate unius matrimonii
ad alterum dicendo quod quemmadmodum in carnali matrimo
nio duas vel plures simul uxores habere lege divina
prohibetur est ex dictis n. 13 et praecipue ex concilio tridenti
no sess. 24 canone 2 consequitur quod late docuimus [illegible]
[illegible] in addictionibus ad 3 p. q. 65 art. 2 difficultate
3 propterea ita etiam et in spirituali duas ecclesias vel sponsas
habere divina lege similiter prohibeatur. quia respondemus prohibitio
nes pluralitatis uxorum carnalium lege divina in sensu li
terali quae declarationes [illegible] ubi proxime veritatem
unde cum in sacra pagina exprimatur nemo potest dubitare
quin sit de iure divino alias contrarium asserens anathema
est ex tridentino ubi proxime cum autem prohibitio plura
litatis beneficiorum non ex litera vel sacra pagina sed so
lum ex mistica scripturae mente moralibusque rationibus
fundetur non est de lege divina literali vel expressa dictam
tum in eo fundamentum capit inde quae regulam [illegible] in ei
supra dict. et in c. ego solus, dist. non dicitur esse de lege divina
sed tantum de positiva ecclesiastica quae ad similitudinem
divinae carnalium uxorum pluralitatem prohibentis lite
raliter et expresse statuit introduxitque prohibitiones plura
litatis beneficiorum ~~et~~ ut latius patet ex supra dictis et declara

ratis n° 20 quo fit ut licet in carnali matrimonio rato et consumato per copulam utpote indissolubili ex lege divina et Vulgare illud Mathei c. 19 quos deus coniunxit homo non separet relatus in d. c. 2° de translat. epis copi et in c. quos deus 33 q. 2ª Summus Pontifex non potest dis pensare ex publico et in fine ubi Glossa finalis et om nes de diversis coniugatorum in nostro autem spirituali matri monio quantusvis per consecrationem consumato ut etiam conside rat et in eodem c. 2° iuncta Glossa ubi verbo fortius vocis dispensat Summus Pontifex ad duas ecclesias vel duas spiritua les sponsas obtinendas ut constat ex nostro c. de multa in fine cum reliquis similibus n° 1.

Quibus omnibus resolutionibus non obstantibus illa verba dicti capituli 2 de translat. episco pi ubi non tam institut. canonica quam institut. divina que verba videntur probare ea que est spirituale coniugium statuunt non a lege canonica vel positiva sed a divina dimanare ad quitum dicendum est de statutis est benefficii unde spirituale coniugium inter Christum et ecclesiam representatur etiam inter beneficiarium et beneficium vel ecclesiam ut constat ex dictis c. 2° cum similibus que relata verba non ad literalem sensum sacre vel divine scripture sed dumtaxat ad misticum vel morale fundamentum ex scriptura desum tum ut iam docuimus referenda sunt. Neque obstat eiusdem textus illud verbum fortius quia supposito quod ille textus argumentatur a similitudine que non tenet in omnibus et ut in nostris termi nis docuit eberardus in centuria dictis locis 76 et 77 res pondebis illud verbum fortius declarari deberi id est dignius est coniugium spirituale quam carnale ut observat Glossa ibidem verbo

Ad text. m inc. de multa

Vbi for cuis ab omnib. celebratus et ab alys pluribus relatis et receptis alvarus gutierrez lib. 1 canonicarum c. 17 n. 38. 39

29.

Vtrum residencia sit de iure diuino

Tex.

Tandem n. obstat aliud argumentum n. 16 plibatus in quo probare stendimus residentiam in omnibus beneficys tam curatis quam simplicibus esse de iure diuino quia circa huius art. disputationes plures diversasque sunt interpositum [illegible] vt constat ex pluribus autoribus iam relatis et Bargas de autoritate Romani Pontificis axiomate 12 Miranda archipresbytero Tolletano de necessaria residentia episcoporum in prin. Soto lib. 10 de Iustitia q. 3 ex art. 1 in Apologia contra Catherinum alfonso a castro Iacobatio Rebuffo et mandosio Oteda Cbb. Salcedo acebedo et innumeris congestis a Cenedo in colectanea 30 ad libros [illegible] n. 2 et ultra relatos ab eo ex alys pluribus quos cumulat Nicolaus Garcia de beneficys 3 parte c. 2 n. 16. et ultra relatos ab eis omnibus ex Caballos plures alegantis in comunibus contra omunes d. q. 985 et post eos omnes nouissime disputat Lesius de Iustitia et lib. 2 c. 34 dubitat. 2 [illegible] totatis et aly plures infra alegandi quorum omnium varias opiniones diversasque declarationes ad duas reducuntur sententias. 1a sententia est residentiam in omnibus beneficys iure tantum positivo ecclesiastico n. autem divino statutas vel preceptas esse pro qua sententia plures rationes possunt expendi. 1o est quia iam ut supra notavimus n. 19 que vide beneficiorum divisio iure tantum positivo ecclesiastico introducta est vt in d. n. ex Petro g. Cinus commentarys in c. admonet de renuntiatione lacius docuimus pluribus in c. 1o. 13 q. 1a. et confirmatur ex c. pastoralis in prin. ubi illis que sunt a direlato inde quia principio nascentis ecclesie Romanas sedem apostolicam omnes episcopatus et beneficia instituisse

De prebendis et dignitatibus

C...

Vt este traditur in c. 1° & 2 dist. 22 pendeq Romanus su-
mus P. vt in ceteris alijs supremam potestatem supremumq dig-
(+ requare.) nitatis culmen dicitur habere. De quibus plura cū istud pro-
positus anotata vt compendio comprehendas vide nra commentaria inde 116
ad monet a pagina 5 in fine eius segq. Similiter in beneficiali-
bus eadem suprema potestate fungi merito dicitur. Cognominaturq sumus
Ex beneficiorum dominus et melior ceteris in clem. 1a circa fines
vbi salva tm vt lite pendente. c cunta p mus dum i & 2°
q 3. c proposuit de clerico prebenda, d c pastoralis de his que fiunt
a Plato c 1 de institutionibus illustrat et exornat plures re-
ferens optime post alios Geronimus goncalez ad regulam 8 as
Cancelarie § 1 prohemiali an 1 p totum. maxime an 33 cum
pluribus sequentibus igitur cum beneficio apostolico tu ortus habuerit
residentiam in ipsis beneficijs ab eodem tu positivo canoni-
co dicendus e dimanare & descendere &

2 ex eadem sna expen- 26
ditur in c 2 & 3 de clericis
non residentibus vbi non residentes in beneficijs et eo penitus qua
dn canonus statuta residere desinunt qd verbum dn canonum
statuta. non de Iuris divini [illegible] tantum de humani vel ca-
nonici Iuris institutione acipiendus & declarandum e. ut [illegible]
s notavimus & exornabimus n° 17 in fine ad idemq fa-
ciunt tex in c. stirpande 30 § quero infra hoc tt. ibi auth-
oritate huius decreti & in c. lt canonum 14 cc finem ibi
presenti constitutionis autoritate de elect. lib. 6 que Iura
et verba similiter demonstrant autoritate vel institut. Iu-
ris canonici fuisse introductam residentiam & penas in non
residentes statutas & impositas. &

47

3 eandem sententias pbat illa consideratio qd nullibi in sacra pagina expresse e in sensu literali platos vel beneficiarios teneri residere in beneficijs illam etenim autoritatem Joanis c. vltimo ibi pasce oves meas & plures alias similes ex qq pbare contendunt contrarie sniae autores residentiam ee iure divino cuius sniae autores aliter dictos q explicant vt commodius infra ne hic vnum & idem menus commode repeamus anotabimus ac p consequens regulas dicti c. i. 3a dist. & ine ego solis 4 dist & quest in dictis numeris maxime n 20 diximus n potest dici ee residentiam de iure divino ea etenim de ea videmus summum P. in episcopatibus & ceteris beneficijs quinimo & episcopos in curatis sue dicesis qui videntur dalicam statim referendum ex dicta ca sup residentia posse dispensare vt vltra plura iura vulgaria canonicaque ad hanc rem faciunt qd n sunt expla suis locis infra referenda & explicanda melius & explicius ceteris pbat tridentinus ss 23 c i de refor mat si q super beneficiorum residentia summus Px alqque plati dispensant necessario dicendum e n ee iure divino statutam residentias qa ect indispensabilis vel immutabilis si iure divino fuisset pcepta qz vulgarem regulam qua docemur summus P. n ee supra ius divinum c sunt quidam cum duobus seqq 25 q 1a & iam sa late notabimus n 10 44. & alijs fundamentis infra referendis & dissolvendis hanc sniam tenent & sequntur Catherinus ind tractu de residentia Selba de beneficijs i p q 2 & 4 Barbatia

intractu de prestantia Cardinalius et alij plures re
lati ab Octa. de incompatibilitate 1 p. c. 3 n. 6. et 2 p.te
c. finali n. 11 et alij plures relati ab Spinosa speculo
test. dicta gl.a principali n. 73 et alij congesti Acevedo
ord. colectanea ad b.m n. 1 et 2 et post eos a Quintana due
nas d. lib. 4 n. 90 in fine et a caballos dicentis communes
in comunib. contra communes d.a q. 985.

Contraria autem sententia quod residentia in bene
ficijs habentibus anexam curam animarum
sit de iure divino probatur pluribus fundamentis a sacra scriptu
ra desumptis minus exacte a non pontificij iuris professoribus
usque adhuc explicitis nos quod ita probamus quia aliquod persona
le offitium quod per se ipsos episcopi vel curati beneficiarij exe
qui tenentur illis in sacra pagina iniunctum est ergo sic quod
tale offitium sibi iniunctum vel preceptum recte adimplere non possunt
nisi in suis episcopatibus vel beneficijs resideant ergo absoluta de bono
residendi obligatio in curatis precepta et statuta est discursus
legitimus est maior autem que aserit aliquod personale offitium
illis a sacra scriptura iniunctum esse probatur ex eo quia eo
supposito quod omnes presviteri olim in novo test.o episcopi voca
bantur ut ex D. Paulo in epistola ad philipenses in princ.o
et actorum 20 ibi cum sermo esset cum omnibus presviteris
vel ministris eclesiasticis dicitur in hec verba atendite vobis
et omni vestro gregi cui vos spiritus santus posuit episcopos
bene tradunt Schardius de verbis iuris verbo episcopus
et ex D. Hieronimo et Gregorio lib. 16 sintacmatum c. 8
n. 14 permissis plurib. que et significationes et ethimolo
giam nominis episcopus et magistratuum antiquitus

577

2 d.

Pacecco

qui hoc nomine significabantur tradunt vltra relatos ab expositoribus vtriusque Iuris et latinis dictionariis et a D. Isidoro de ecclesiasticis offitiis lib 2 c 5 de sacerdocio qq. omnibus satis significatur cura et diligentia qua se gerere debent erga sui gregis custodiam muneris vel episcopalis executiones episcopi et omnes pariter curati probatur precius qa in scriptura sacra episcopi reliquiq ministri ecclesiastici vocantur operarii Mathei c 9 et 10 et luce c 10 et 1a ad thimoteum c 5 et expressius actorum 20 vbi sa proximeq atendite vobis et omni vero gregi etc in aliis q locis ezechieles Ieremie et aliis pluribus adductis ab eruditissimo Gregorio de Valencia infra alegando et ex tridentino sanctis sinodus referendo tale (?) offitium eius in sacra pagina vrsuuntur (?) et statutus e minor autem que habui (?) tale suus offitium recte adimplere vel exequi non possunt nisi reside ant ex eo probatur quoniam que ad episcopale vel pastorale offitium expectant que sunt oves suas agnos cere verbo q dei vel predicatione pascere sacramenta ministrare pauperibusq subvenire vt pater quas docet tridentinum ss 23 c 1 de reformat veniet ex di versis locis evangeliorum vbi Pauli et actis apostolorum probat Va lencia vbi sa non possunt recte ab eis perfici neq devite exe qutioni mandari nisi ipsi personaliter residant vt patet ex Iuanis c 10 qd nota vbi Xps grabiter reprehendet pastorem qui tamquam mercenarius gregem suus deserit faciuntq in eandem rem illud Iuanis c vltimo vbi pasce oves meas et aliud Iuanis c 2 et Mathei 19 et Marci vltimo et luce 22 probantq plura nomina qq in scriptura sa cra episcopi vel beneficiarii vocantur imprimis Angeli

angeli isaie 33 Malachie 2° apocalipsis 2° et spe
culatores et vigiles ecechielis 3 et 18. et vigiles et
custodes sup muros hierusalem isaie 62 et alia plura
cognomina que plenissime congerunt plures relati a re
ferendi pcipue Valentia qq. locis et rationib; residentiam
incuratis ee de iure divino expresse decernit tridentinum
ss 23 c 1 de reformat in primis Verbis ibi cum precepto di
vino mandatum sit omnib; &a. qq et alijs rationib; infra
ad solutionem argumentorum contrarie snie referendis et
qa Xpi ore preceptam fuisse residentiam et enquodam
apostolorum canonone statutas e communis plurium santorum
traditio vt pter alios ex turiano D. Atanasio et plu
rib; notat Valencia infra hanc snias pro residentia
incuratis sit de iure divino pbant ex D. th. et Caie
tano soto de Iust. lib 10 q 3a art 1 o 2 Castro Co
rranca Navarr Cbb. Salcedo Acebedo et plures alij relati et recipit Ace
nedo dta colectanea 30 ad prin 2 et vltra aductos ab eo Gregorius
de Valencia 3 tomo disputat 10 punto 5 q 3 a pagina 1873
et Petrus g. de beneffijs c 7 nº 1 et 2 Quintana duenas
lib 4 nº 90 et quamplures alios referens Nicolaus garcia de
de beneffijs 3 p c 2 nº 16. et vltra relatos ab eis omnib;
novissime lesius de Iust lib 2 c 34 dubitat 2, in prin.
Vt qq precedentes opiniones conciliemus
et pripue vt proxime relatam declaremus
resolves residendi obligationem in communi et ab origine
ee de iure divino ad iure episcopalis vel curati offij executio
nem pfectumque implementum modum autem residendi p. se vel

Nota qd residentia ē de iure divino modus autz residendi ē inductus iure positivo Canonico // oznaz

Vel vicarius hoc vel illo tempore est aut quolibet alio modo ēē de iure canonico positivo quae recenta sntia non obstant contrariae primae opinionis fundamenta adducta anno 25 usque 28. nec in contrarium est institutio vel divisio beneficiorum quae a iure positivo eclesiastico ortus habuit ex dictis n. 25 quare ponderandus ē ex illa divisione vel institutione beneficiorum non tamen esse mutatam naturam obligationis residentiae ex iure divino vel Christi ore praecepte ad pascendum gregem suum quod officio digneque pascendum ex supra dictis n. 28. notat quod bene textus ubi in quaestione modus etenim licet dominia eorum quod divisiones a iure gentium principium sumserint l. ex hoc iure ff de Iust.a et iure cum ta glossa ibi verbo dominia c. i. d. dist. tradunt Cicero lib. 2 de offitijs et Conanus lib. i commentariorum c. 5 n. 7. et c. 7 n. 3 plures tamen sunt modi ad adquirendum dominium inventi a iure civili l. i.a ff de adquirendo rerum dominio ubi omnes scribentes glossa ibidem verbo omnia qui modi non impediunt quod iam adquisitus dominius sit adhuc quod remaneat iuris gentium in sua origine ab eo quod iure dicatur descendere ut notat glossa verbo dominia circa finem in d. l. ex hoc iure et bene illustrat Pinellus in R.a Cum nesciendenda i p. te c. 2 anno i cum sequentibus et in auth.a nisi tricennale an. 3, C de bonis maternis ita dicimus in praecepto residentiae ut a iure divino ortus et principium habuerit modus autem residendi qui varij sunt et dicendi infra referendi suo loco a iure positivo eclesiastico fuerunt inventi et dispositi non tamen impediunt quin residentia in sua origine a iure divino dimanaverit ut constat ex supra dictis.

Neq obstat aliud argumentum deductum ex pluribus Juribus in n° 26 relatis quo probatur non residentes peccare contra canonum statuta quia licet residendi obligatio a Jure divino et naturali ex sua traditione dicatur principium sumere eius tamen simul etiam Jure positivo Canonico seu varijs poenis de quo Tridentino ubi supra locis infra referendis fuerit statuta nihil impedit quominus qui non residet dicatur peccare contra canonum statuta atque non residere unus etenim id est quod a Jure divino fuerit praeceptum alterum id est quod etiam Jure positivo praecipiatur non excludit ut ex se patet. 30

Neq obstat aliud argumentum supra adductum n° 27 quo probari videbatur nullo sacre scripture in loco fuisse ex ipsis praeceptam residentiam ideoque super ea posse summus R. P. dispensare eius alias vel aliter non posset cum non sit supra Jus divinum ex ubi dictis quoniam primum huius argumentationis potest dupliciter responderi. primo non solum ea quae in evangelio vel sacra pagina expresse continentur esse Juris divini sed etiam ea quae et si non scriberentur in sacra pagina quae multa esse constat ex ubi ultimis evangelii diebus Juris Christi tamen ore praecepta et statuta ex apostolo loco aut matris ecclesiae tradit accepimus ut patet ex tridentino expresse sess. 4 de reformat. cap. et prosequuntur latissime Simancas de catholicis institutionibus c 23 an° 16 cum seqq. et Castro adversus haereses lib° 1° c 4 et Cano lib 2 de locis theologicis c 7 sicut etenim Jus nostrum civile aut Canonicum constat ex scripto aut non scripto § non scripto ubi Valdibinus et omnes. 31

// Ad[illegible] in ce de multa hoc [illegible] Pacheco

inst.a de Iure naturali e sueltedo i.o ort.e ita et Ius di

vinum instat ex ipsa scriptura vel sacra pagina et ex xpi tra

ditionibus si n scriptis atamen ipsius ore expresse ceptis ut

instat ex proxime alegatis unde cum sal[illegible] et ecclesie san

torum quae traditionibus instat ex pse perpue ex tridentino d.ne

23 ce. preceptas et statutas fuisse a xpo residentias in curatis

negari n potest quod sit de Iure divino ex s.a dicta

32 2.o forcius et subtilius respon

debis n tantum ex ecclesie san

torum quae traditionibus deus ex ipsa sacra pagina ex pre insta

re residentias a xpo vel Iure divino fuisse statutas sta

colliges ultra s.a iam relata ex c. 10 Iuanis in illis verbis

bonus pastor animas suas dat pro ovibus suis mercenarius autem

fugit qui locus satis exprexebat omnes pastores ecclesie ut pro

re n mercenarios debere n fugere agrege suo negelectus

deserere ut exemis quas plures autores ... relatis

s.a an 29 usque ad 28 recepti aliqui veteres preceptoribus in hac re

quas vis [illegible] ... sequentes voluerint d.no Iuanis verba

tantus intelligere de summo pastore xpo domino salvatore

tum et exemis proxime precedentia Iuanis eodem c. 10 verba

illa ego sum pastor bonus et totus illa caput intelli

gere et declarare tum de xpo nos n probamus volue

nimis in illo c. probare xpo se esse verum bonum quae pastores

et ut hoc probaret asignat statuit quae conditiones et qualitates

cuiusque boni pastoris et inter eas dictas conditiones vel

qualitates residentie percipiendo quod n fugiat de residat.

easq omnes sibi convenisse xpm qz eas servare ut satis
constat ex litera docte prequuti ultra omnes iam adu
ctas videndus Soto d lib 10 de Just q 3 art colum
na 12 alias 13 circa secundus locus & satis patet ex
litera declarat explicita ab insigni Maldonado ebdes 780
illud autz vulgare pasce oves meas Juanis n c 10 et
21 bene verus e de solo Petro accipiendus eo ut ex di
bis Juane Crisostomo Leone & alys pluribus docet Be
larminius tomo i controversiae de Romano P. lib. i
c 14 & nos ad primatus Jurisdictionis Petri eas la
te considerabimus in comentarys que vule s in c 2 an
13 cum segq. cuius rei ocasione plures ex relatis sunt aseru
erunt Petrus petrique successores tantus de Jure divino teneri
residere n autz ceteros plaebanos vel curatos et nos Petrus
cuiusq successores summos P. & ceteros ecclesiae Pastores om
nes ad residentiam Jure divino teneri clarius & expressius
probamus ex d c 10 Juanis. cuz omnes Jure divino dicant pasto
res ex traditis n 28. & in d Juanis c 10 precipiatur omnibus pastoribus ut
n fugiant a grege et cum eo residant

Secunde autz argumentationis que probat 33
ideo residentias n ee de Jure divino quia
sup ea dispensat Summus P. respondebis qd ut patet ex s dictis n
dispensat sup obligat residendi que e de Jure divino et tantus su
per modis residendi qui sunt de Jure positivo hocq est Justa ca quod
omne proprie n e dispensare ut dispensatio dicit relaxatio
nes legis divine alcioresq potestates in dispensante supra
vel contra leges divinas, qua regulas ...s in e cuius inferior ibi ubi
omnes de maioritate & obedientia et tantus eius autori
tate declarare leges vel obligationes divinas residendi

Ad XVIII in c. de multa cum aliis &c.

Cessare in casibus in quibus subest iusta causa maioris boni aut maioris utilitatis publicae ut per ea quae notat ex supra traditis n. 29 in principio et de mente omnium quos supra retulimus n. 28 et 27 per quae bene quod tradidit Gregorius de Valentia ubi supra dicto puncto quod in fine &c.

34

Ad 3. Vel autem ita dispensatus ut plura beneficia obtineat debere servire per se in uno beneficio et in altero per substitutum aut vicarium idoneum ut docent Panormitanus in c. cum omnes n. 10 de constitutionibus et Dominicus in c. cum ex eo § i n. i de elect. in 6. et alii relati et recepti a Quintiliano Mandosio in regula cancellariae de idiomate q. 7 n. 4 neque ita dispensatus plura obtinens beneficia avaritia aut cupiditate inordinata poterit notari vel argui cum ut iam praenotavimus quod causa maioris utilitatis maioris boni publici debeat intervenire alias quod ut ego videro movere ad retinenda duo vel plura incompatibilia beneficia ut in conscientia sit tutus et ita addunt praelati et Lacius prosequemur in solut. 4 arg. et in tertia ar. n. cuius declarat. &c.

Nota quod si cum aliquo dispensetur ut plura beneficia possit habere quod ipse debet in uno residere in altero substitutum

39

Ex quibus omnibus resolutionibus ut eas confirmes deduces episcopos et curatos nullo aut modo posse abesse a suis ecclesiis capitulis vel ecclesiis quas vis eis immineat mortis periculum ex peste vel alia simili causa ut patet ex relatis. Ubi divus Paulus ex peste vel alia simili causa ut patet ex relatis Ubi dat animam suam pro ovibus suis et probat ... c. 10 ubi bonus pastor dat animam suam pro ovibus suis et probat ... Caietanus 47. 7 q. 1 et ex d. th. 2a 2ae q. 185 art. 5 docent Soto de Iust. lib. 10 q. 5 art. 4 a columna 3 in fine Navarrus in manuali c. 24 n. 10 et c. 25 n. 133 in fine et Ripa in tractatu de peste c. i de privilegiis tractatus causa pestis n. 147 nisi posset relinquere vicarium vel substitutum idoneum et pariter idoneum

pbon dis ?

neus p quem salus subditorum sit maior vt patet ex cad b
sua 43. 7 q 1 et videtur docere Soto ubi proxime si etenim
dicta obligatio residendi a iure divino non fuisset statuta ni
obligaret cum mortis periculo &c ea que ex D. th. et aliis no
tat Soto lib 1 de Iust q 6 art 4 &c

Praeterea in tertio neque consuetudinem cum corru
ptela sit et contra Ius divinus subsistere non
posit a dicta residentia excusare posse ex omnibus su-
periens et ex regula capituli finalis de consuetudine iuncto
tridentino c. 23 d. c. 1 . dubitalis consuetudo expresse
reprobatur et de hoc art et de residentia circa simplicia
beneficia in catredalibus ecclesiis et quo vel quanto tempore in uno
quoque beneficio residentia requiratur et de pluribus aliis in hac ma
teria practicis questionibus suo loco dicemus infra in explic
catione tertii articuli et haec sufficient ad 1 argumentum

Circa 2 m articulum a quo scilicet tempore iure vel
concilio prohibitio pluralitatis beneficiorum
fuerit introducta ad hoc tendus est huius articuli duae
partes 1a a quo tempore inceperit dicta prohibitio ne quis duas iri compa
tibiles ecclesias retinere possit. 2a a quo tempore inceperit illa
pena vacationis cuius fit mentio in textu c. de multa et
similibus in concilio adductis n. 1 ut scilicet pacta phones 2 beneficii
in compatibilis vacaret 1m de hac 2a parte suo loco dicemus in
solut. 2 argumenti ad declarationes Iuris quae in eo obii
cimus et retulimus erit ergo hic sermo tantus de 1a parte circa
quas inprimis observo plures interpretes existimasse prohi
bitas fuisse beneficiorum pluralitates a tempore concilii Agatensis
relati in c vnus abbates 21 q 1 in illis verbis vnus abbates

ad 3m in c. de multa hoc tit. &c.

Quib. monasterijs preesse interdicimus. Ex hic text. qui e decti concilij canon 37 ea rat. ad nras beneficiorum pluralitates non pertinere communiter existimatur, qa si plura monasteria in unius colligata vel conexa reperiantur dicte prohibitioni concilij Agatensis non e locus poterit q. duobus vel pluribus monasterijs unus Abbas simul preesse ex traditis a Quintana duenas lib. 4 ecclesiasticorum n. 3 communiter a preceptoribus huius schole probato.

33

Nobis hec sententia ex proxime dictis displacet. Et ratio proxime assignata nobis placet cum si duo vel plura benefficia colligata unita vel conexa reperiantur idem dicendus sit quod est unius beneficiarius virtute unionis vel conexionis illa quantumvis alias incompatibilia retinere posset ex 3o et pro in c. super eo 6. cum pluribus similibus in solut. argumentorum explicandis hoc tit. lib. 6. quas nras ponderationes adeo faciles credi ... res miror quintanaduenas et reliquos preceptores nros non fuisse assequutos unde hac rat. non admissa exequentibus ... bamus relatus concilij agatense de monasterijs loquens non facile ee trahendus ad beneffa qa monachi primis temporibus clerici non erant ymo in ecclesia post clericos cantores et lectores collocabantur et sedebant monachi ut patet ex D. Hieronimo ad heliodorus in illis verbis alia causa e clericorum alia monachorum clerici pascunt oves ego pascor relatus in c. alia ca. 6. et in c. hinc e 33 dist. alias § monachus 16 q. 1. et in l. generaliter 40 ubi preceptum monachos licet non sint clerici C de episcopis et clericis tradit cum pluribus Quintanaduenas ubi supra lib. 3. et n. 3 ... ex alijs pluribus Cuiacius ab eo non adductus in novella 5 de monachis fuit

fuit

782
31

fuit enim p.^m monachorum institutus in solitudines contemplationi deditos vivere ut ipsius nominis greca ethimologia p[rae]fert et tradit Petrus g. libro syntagmatis c 14 an 16 et lib 31 c 32 n 1 et patet ex D. Isidoro lib 2 de ecclesiasticis offitiis c 16 et ex Renato Copino lib 1 monasticon tt 3

Neq obstat legi apud Cassianus lib 2 de institutis Cenobiorum c 7 et lib 3 c 8 et lib monachos missas celebrare dictis primis temporibus licet enim hodie sacrificium in quo corpus Christi offertur tantum dicatur missa de quo et eius nominis ethimologia et historia vide unus p[ro] mille lib lib 4 variarum c 22 antiquitus tamen apud monachos quelibet corum congregatio ad recitandas vel canendas horas canonicas sive diurnas sive nocturnas missa appellabatur ut constat ex eodem Cassiano d lib 2 c 13 et 19 et libro 3 c 3 et 9 non etenim celebrabatur masse sacrificium in monasteriis que tunc temporis non erant sacrata sed potius monachi ad missam audiendam et sacramenta recipienda conveniebant in communi parochias ut docet Panor. in c dilectus n 17 de capellis monachorum postea autem monasteria deo dicari consecrari que ceperunt et clerici seculares in illis institui et p[re]pci rectores qui sacramenta monachis ministrarent ut constat ex Epiphanio epistola ad Joanes Hierosolimitanus ab eo q[ue] t[em]p[o]re in ceperit cum monasteriis iustus tt ut clerici seculares sacris ordinarentur utpote ad tt beneffii [illegible] ita intelligendum in c nemines 70 dist ibi aut in monasterio ut constat ex pluribus congestis a Quintane duenas d lib 3 an 39 que omnia ex post facto in desuetudines abierunt

cus et monachi clerici facti sint eorum q ecclesiæ decora te in eis q ad in vices sibi sacram̄ta administrent circa alis plures, per totas 16 q 1 et per totus decapellis monachorum docent Panormitanus ubi s et Quintanedue nas d lib 4 n 9 Unde dictus decelius Agatense sic simeliter dinis habita rat ostiterit argum ad beneficiorum pluralitates p̄hebendas in tm illas ex p̄se p̄hebuis ut patet ex s dictis

4o Quapropter alij existimarunt dictas p̄hi bitiones incepisse a cclio Calcedonensi sub leone i canone 10 relato in c clericus 21 q 1 in hec vba clericus in duarum ecclesij civitatus eodem tpe inscribi n oportet et pterquas p̄hebitio his vbis verita n etiam generalis quas ea dque in nrn vunebs ex p̄se decidit eus n ophendat saltē ex p̄se re tentiones duarum eccliarum eiusdem civitatis sine dubio refferri n potest ad veras pluralitatis p̄hebitiones cus mens dicti decilij Calcedonensis longissime diversa fuerit tantum etenim p̄hi buit nequis in vna eccliam titulans illa relicta ad alias alterius civitatis transferret vna etenim ecclia relicta ad alias transisse grabe delictus habebatur ea q pena punie batur ut illas derelenquens tali 2a ecclia privaretur ex comunicaretur q usq dus ad primam reverteretur ut ex p̄se constat ex eodem canone 10 eius decilij relato in c sig 3. 21 q 2 et ex canone 19 eius dem concilij et ex canone 9 relato in c pptr eo 26 7 q 1 qd etiam pluribus alijs decilijs in hoc sensu relatus calcedonense dec taranis p̄hebitus re peritur Niceno in c n oportet et in c n oportet 19 in c si quis 23 Anthioqueno in c si qs p̄vius 24 et in c epis copus 29 cadem 7 q 1 quinimo lucri et negotiationis

ad 73 inc. de multo

ulterius dari intranseuntibus de una eclesia ad aliam videlicet Iustinianus in auth. ut determinatus sit numerus clericorum § illud quoque collatione

Unde alii visum fuit dictam pluralitatem fuisse prohibitam a D. Gregorio relato in c. 1 qui incipit singula 89 dist. in hec verba Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusque personis singulatim committi iubemus. Sed hec opinio non convincitur tum ex eo quod in illo textu specialiter non beneficiorum pluralitas non interdicitur. Sed ecclesiasticorum officiorum multitudo aut pluralitas uni committi generaliter prohibetur tum ex alio quod etiam si beneficiorum pluralitas specialiter prohiberetur non tamen ex dicta Gregorii auctoritate liceret arguere. Cum dicta Gregorii summa inter decretivas eius institutiones non reperiatur dictas etenim summas non decidendo sed aliter loquendo vel caute monendo tradidit D. Gregorius easque transcripsit Gracianus et in decretorum volumina translatas tulit ut constat ex tradictis a Petro diacono in lib. quem scripsit de vita Gregorii relato et recepto a Quintana duenas ita lacius probant d lib 4 non in communiter in scholis nostris probato

Quare alii dicte prohibitionis origines tribuunt concilio toletano 16 c 4 relato inc. unio 3 vers. sed et hoc 10 q 3 ibi ut plures ecclesie uni nequaquam committantur presbitero etc. Prelatus concilius quamvis satis urgens argumentum prestet sane non prohibuit nostram beneficiorum pluralitatem et eius pugnet ex parte non etenim coercebit necessitatem beneficio uni presbitero conferente aut ne plures ecclesie que singule per se suis parrochiis

(l bendise d.gg.)

si plani divise instarent uni parrocho omitterentur id tantum illud expresse prohibuit ne plures ecclesiae in unas copularentur vel connecterentur et ita conexae vel unitae uni clerico omitterentur si enim ita fieret posset probabiliter timeri confundi ecclesias quas in terpretationes non ita claro sermone dispositas probabit Quintanaduenas de lib 4 n 10 nec illa dis plicebit consideranti in specie alegantis vel scilicet principaliter actus fuisse de unione vel anexione duarum vel plurium ecclesiarum sine iusta et gravi causa vel utilitate alentis omnibus circumstantiis nisi facienda ut constat ex verbis ea reluce rat eiusdem capituli unico

Unde alii opinantur dictam pluralitatis prohibitiones incepisse ex quadam epistola

N 43 Alexandri secundi in qua ipse sinodum a se habitam repetit relata in glaris 20 16 q 7 in finalibus verbis ibi nullus presbyter duas habeat ecclesias de dicte prohi bitionis origines Quintanaduenas de lib 4 n 21 negat posse tribui alexandro ex eo quod epis tola vel 73 inde e per laicos non de clerico qui plu ra beneficia vel plures ecclesias habet id tantum ad illos qui de manu laicorum et eorum ope administe rio ecclesias recipiunt pertinere itaque solus

habent in eo casu prohiberi probat Quintana duenas verbis et ex primis verbis eius dem capituli pla [illegible] et ex tota illa causa et quae inde verbis iuribus sequuntur ibi generaliter et apertissime tantum modo prohibet ecclesias de manu laicorum acci pere unde existimat Quintanaduenas in dictis verbis beneficiorum pluralitatem non pro hi

beri

Lacerco — ad ys inc et multa

ni phiberi. Et hec interpretatio sua propria que
ratione ex eius verbis que textus litera manifeste dis
citur quod si in primis illius verbis textus generaliter
et indistincte prohibet ut nullo modo quili
bet clericus obtineat ecclesias de manu la
icorum frustra superflue que fuissent apposi
ta. Cum finalia verba eodem textu que accepta
in sensu quo illa accepit Quarta sta querens
in effectu idem prohibit et concludunt ne sit pariter
duas habeat ecclesias de manu laicorum siue
nisi clericis. Sed fuerat vetitus in proprio illi
us textus ne ullas ecclesias ullo modo a la 374
icis obtinerent vel acceperent maiori sane
eadem que notissima ratione et duas vel plures eccle
sias de laico manu accipere similiter mul
to que magis prohibitus remanebat ad que ita
superflua erant dicta finalia textus verba vt aquod nulla
tenus admitendus est.

Quare hac interpretatione ad dictum N. 44
capitulum per laicos ni admissa communiter in scholis nobiores preceptores nostri dicta finalia eius
dem textus verba ad episcopos referunt dicentes in illis verbis
tantum duorum episcopatuum pluralitates prohiberi dicta quod ver
ba ibi nullus pariter duas habeat ecclesias interpretantur
idest nullus episcopus duos habeat episcopatus antiqui
tus etenim episcopi et clerici uno eodemque nomine
presbyteri vocabantur c. cleros § presbyter 21 dist.
melior textus inc legimus 24 per totum maxime ad ti
tulos cum apostolus et textus pariter 95 dist. c. olim
que in proprio 55 dist. c. ni potest 3 cum ita quod ibi verbo sacer

dotus

(De prebendis et dignitatibus :.

et re iudicata cum pluribus alijs congestis a Basconcellos infra et tradunt D. Paulus et D. Hieronimus et alij adductis s. n. 28 inprio.

Non tamen ex eo quod eodem pari gnomine presbiteri et episcopi appellarentur nascentis ecclesie tempore existimes unam vel eandem parem potestatem presbiteris et episcopis competere longe etenim maior vel sublimior est episcoporum iurisdictio et officium quam clericorum ut constat ex c. in novo 21 dist. et ex c. quorum vices finali 68 dist. et patet ex concilio tridentino ss. 23 c. 2 de reformat. docent D. Th. 2a 2e q. 184 art. 6. D. Dionisius et alij plures relati et explicati a Soto in 4 dist. 24 q. 2 art. 2 et plures alij quos refert et sequitur Basconcellos in armonia rubricarum de translat. episcopi anno 1613 segg. ex quibus omnibus ad praxim ad verba hodie nomine presbiterorum episcopos in decretis non contineri ut notant omnes post Jo. ibi in c. quo periculoso ss. de sententia excommunicationis in 6. Inocencius in c. sedes de rescriptis et Panormitanus in R. de vita et honestate clericorum n. 4 bene docentes secus esse in fabrorabilibus =

Que omnia cum ad verint schole interpretes et ceteri scribentes ignoro prorsus quare ea ne caberint vel saltem asserere formidaberint in relatis finalibus verbis dicti capituli pro laicis vel omnium beneficiorum et ecclesiarum vel saltim episcoporum pluralitatem prohiberi cum relata finalia verba adeo expressa sint ut negari non posit aliquo modo in eo fuisse prohibitam fuisse pluralitatem vel retentionem duarum aut plurium ecclesiarum unde ego contra vel preter omnes s. allegatos

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ DE VALLADOLID